AMIRE NINCS BOCSÁNAT

Szexuális ragadozók az egyházban

Kalligram

PERINTFALVI RITA

„Perintfalvi Rita ebben a könyvben bátran kiáll a bántalmazottakért. Megszólalhatnak végre szégyen nélkül azok, akiket nem csak bántottak, hanem elnémítottak, kiközösítettek, mélyen megsértettek. Itt nem gyógyulásról van szó, itt nincs betegség. Itt árulás, aljas kihasználás, tárgyiasítás, igazságtalanság, a szeretet nélküli hatalom kegyetlensége fortyog. Aki rosszul bánik a másikkal, az nem beteg. Az nem őrült. Az rossz. Ez a könyv a szeretet jegyében fogant meg, szerintem arra jó, hogy megszüntessen minden titkot, minden erőszakot, minden szégyent és traumát, mielőtt megtörténne. Tegyük lehetetlenné az efféle bántalmazást. Vigyázzunk magunkra és egymásra, ne tanítsuk gyermekeinket engedelmességre, ne söpörjük szőnyeg alá egy katasztrófa jeleit."

(Feldmár András)

kalligram.libricsoport.hu

KALLIGRAM

Perintfalvi Rita

AMIRE NINCS BOCSÁNAT

Szexuális ragadozók az egyházban

Perintfalvi Rita

AMIRE NINCS BOCSÁNAT

Szexuális ragadozók az egyházban

KALLIGRAM
2021

Copyright © Perintfalvi Rita, 2021
ISBN 978-963-468-227-1

TARTALOM

Klaus Mertes előszava ... 11
Feldmár András előszava ... 16

I. Bevezetés ... 19

II. Az egyházon belüli spirituális és szexuális visszaélések sokféle arca

1. A spirituális hatalom a legveszélyesebb hatalom ... 49
1.1. Az ember spirituális igénye ... 49
1.2. Kinek van az Istenhez „piros telefonja", és az mire jogosítja fel az illetőt? ... 54
1.3. A vallásos hit mint manipulációs eszköz ... 55
1.4. Az engedelmesség mint a hatalmi status quo fenntartásának eszköze ... 56
2. A szexualitásról való egészségtelen gondolkodás ... 59
2.1. A múlt hordalékai ... 59
2.2. Teljes kontrolligény a nő teste és szexualitása felett ... 62
2.3. A heteroszexuális mátrixon túl ... 63
2.4. A „meleg-kigyógyító terápiák" kényszere alatt ... 65
3. A spirituális bántalmazás ... 69
3.1. A spirituális bántalmazás leggyakoribb közegei ... 69
3.1.1. A gyónás ... 69
3.1.2. Bántalmazó közösségek: vallási-, szerzetesi közösségek, lelkiségi mozgalmak ... 70
3.2. A spirituális bántalmazás mintája, dinamikája ... 73
3.2.1. A spirituális elhanyagolás ... 73

3.2.2. A spirituális manipuláció ... 74
3.2.3. A spirituális erőszak ... 75
4. A spirituális és szexuális bántalmazás összefüggései ... 76
5. A szexuális bántalmazás fogalma és megnyilvánulási formái ... 77
6. „Mocsok-tisztaság" – hamis mitológia ... 79
7. Miért nem hallgatja meg az egyház az áldozatokat? ... 80
7.1. A probléma rendszerszintű ... 80
7.2. Az egyház bűne nagyobb ... 81

III. Áldozattörténetek

1. „Folyamatos, lassú, átgondolt lélekgyilkosság" – Zsófia története ... 85
2 „Hiszen te jöttél, te is akartad!" – Liliána története ... 107
3. „Inni akarok a testedből!" – Imre története ... 154
4. „Pap volt ugyan, aki elkövette, de ez a pap az édesapám volt" – Márti története ... 218
5. Gyónás, az oltáriszentség imádása és Szentföld-járás – Veronika története ... 263
6. Rövidebb történetek, levelek ... 310
6.1. „Tisztességes szerzetesként akartam élni, szüzességben" – Ágoston története ... 310
6.2. „Visszarohantam a gimibe, beültem a padba, és órákig csak sírtam" – Tamina története ... 320
6.3. „Szeretetkurva voltam, na!" – Emília története ... 325
6.4. „Péter atyának nagy és jéghideg keze volt" – Bernadett története ... 339

IV. A tettesek

1. A szexuális visszaélési ügyek feltárása II. János Pál, XVI. Benedek és Ferenc pápa idején ... 347
2. A katolikus egyházon belüli szexuális bántalmazás okai és a tévhitek tisztázása ... 354

2.1. A tévhitek tisztázása ... 354
2.2. A szexuális visszaélés nem monokauzális ... 356
2.2.1. Egészségtelen pszichés alkat: pedofília és efebofília ... 357
2.2.2. Torz elképzelések a hatalomról és a szexualitásról ... 359
2.2.3. Lélekromboló környezet és közösség ... 361
3. A cölibátus szerepe és felelőssége az egyházon belüli szexuális bántalmazás létrejöttében ... 362
3.1. A cölibátus és a szüzességi fogadalom vonzó ereje a pszichoszexuálisan éretlenekre ... 363
3.2. A monoszexuálisan izolált közeg romboló hatása a szexualitásra ... 364
3.3. Cölibátus és az elfojtott homoszexualitás ... 367
4. Amit már tudunk az egyházban elkövetett szexuális bántalmazásról: látlelet az ún. MHG-kutatás alapján ... 371
4.1. A kutatás 7 részprojektje és ezek legfontosabb eredményei ... 371
4.2. További fontos eredmények ... 372
4.3. Miért vannak túlsúlyban a fiú áldozatok? ... 374
4.3.1. A klerikusok sokrétű és gyakori érintkezési lehetőségei a fiúgyermekekkel ill. serdülőkkel ... 374
4.3.2. A homoszexualitás egyházi elutasítása és a szexuális bántalmazás összefüggése ... 375
4.4. A klerikalizmus és a szexuális visszaélések összefüggései ... 376
5. Tettesprofilok ... 378
5.1. A „fixált típus" jellemzői ... 378
5.2. A „nárcisztikus-szociopata típus" jellemzői ... 379
5.3. A „regresszív-éretlen típus" jellemzői ... 380
6. A pedofilok és az efebofilok közötti különbség ... 381
7. A pedofília és az efebofília típusai ... 382
7.1. A fixált pedofil vagy efebofil ... 382
7.2. A regresszív vagy regrediáló pedofil ... 385
7.3. A kizsákmányoló típusú pedofil ... 386
7.4. Az agresszív, szadista típusú pedofil ... 387
7.5. A típus meghatározása ... 387
7.6. Az efebofil elkövető ... 388
8. A tettes stratégiája: behálózás és a csapdában tartás ... 390
8.1. Barátságképző szakasz ... 391
8.2. A gyermek elszigetelése másoktól ... 392

8.3. A kapcsolatépítő szakasz: a gyermek fizikai-lelki igényeinek kielégítése ... 393
8.4. Kockázatértékelés – a titok szerepe ... 394
8.5. A kizárólagosság hazugsága ... 395
8.6. A fizikai határok fokozatos átlépése: apró érintésektől a közösülésig ... 396

V. Gyógyulási utak

1. Jogi vonatkozások a szexuális bántalmazási ügyek kapcsán ... 399
2. A titok patogén, a titok méreg ... 404
3. Meg kell-e bocsátani? Hetvenszer hétszer? ... 405
4. Új erőtereket keresni: bántalmazó vallási tapasztalat helyett felszabadító spiritualitás ... 408
5. Meditáció és életgyógyulás ... 412
6. További terveim ... 415

Zárszó ... 417
Felhasznált irodalom ... 419

Klaus Mertes előszava

P. Klaus Mertes SJ, német jezsuita, aki a németországi katolikus egyházon belül elkövetett szexuális bántalmazási ügyek feltárásának ikonikus alakjává vált. Munkásságának elismeréseképpen 2021. április 4-én Frank-Walter Steinmeier szövetségi elnök a Németországi Szövetségi Köztársaság Érdemrendjének érdemkeresztjével tüntette ki.

2010 januárjában három férfi keresett fel engem. Akkoriban a berlini Canisius Gimnázium rektora voltam. Ezek a férfiak 1980-ban érettségiztek a gimnáziumban, most pedig szerettek volna részt venni a 30 éves érettségi évfordulón. Azzal a fontos céllal jöttek hozzám, hogy megakadályozzák azt, hogy az ünnepségre két egykori tanárt meghívjunk. Mégpedig két jezsuitát, akik a '70-es években papként tevékenykedtek a gimnáziumban, majd a '80-as évek folyamán kiléptek a rendből. Az egyikük megházasodott, a másikuk pedig világi papi szolgálatra jelentkezett egy egyházmegyébe. A három férfi azt akarta, hogy legyen megnevezve az ok is, amiért a két egykori jezsuitát nem hívjuk meg. Arról volt szó, hogy meg akarták törni a hallgatást, amire évtizedeken keresztül belső és külső nyomás kényszerítette őket. Saját maguk sem tudták elképzelni, hogy bárki elhinné a történetüket, mert amikor ténylegesen megpróbálták elmesélni mindazt, ami velük történt, egyszerűen nem hittek nekik (a szüleik csak annyit mondtak: „Így egy papról nem beszélünk!"), az egykori diáktársak közül pedig senki nem akarta meghallgatni a történetüket.

Amikor meghallgattam őket, rájöttem:

1. A papok tettei, amelyekről a férfiak tájékoztattak engem, a rájuk bízott gyermekek, fiatalok sérelmére elkövetett bűncselekmények voltak, élethosszig tartó következményekkel.
2. Az elkövetést szisztematikusan eltervezték. A tettesek az iskolában egy olyan pedagógiai-pasztorális rendszert építettek fel ügyesen, amelynek az volt célja, hogy olyan közeli kapcsolatokat alakíthassanak ki gyermekekkel és fiatalokkal, amelyekben vissza tudnak élni a nekik adományozott bizalommal.
3. A három férfi elbeszélései hitelesnek bizonyultak, mert megfeleltek azoknak a híreszteléseknek és két másik érintett tájékoztatásának, amelyek két évvel korábban jutottak el hozzám, akkor még az abszolút titoktartás kérésével.
4. Mivel mindkét tettes tíz éven keresztül tevékenykedett az iskolában, az elbeszélések logikájából adódott, hogy több mint 100 áldozat is lehet az érintett évfolyamokból (a későbbi feltáró jelentések igazolták ezt a gyanút).
5. Ijesztő volt az a kérdés, hogy volt lehetséges akkoriban, és hogy lehetséges úgy általában, hogy paptanárok egy iskolában évtizedeken keresztül ilyen bűncselekményeket kövessenek el és senki nem veszi ezt észre?
6. Ez ahhoz a felismeréshez vezetett, hogy a fiatalok a maguk részéről megpróbáltak az ellenük elkövetett bűncselekményekről beszélni, de elutasították őket. Rájuk kiabáltak, megfenyegették őket és el lettek hallgattatva. Csak a '80-as években, amikor egy édesapa feljelentéssel fenyegette meg a gimnáziumot, távolították el a tetteseket az iskolából: gyorsan és csendben. Terápiára küldték, majd végül egy új helyre helyezték át őket, ahol mindent tovább folytattak, ahogy az később kiderült. Az áldozatokat viszont a hallgatás béklyója ejtette foglyul.

A szexuális visszaéléseknek két aspektusa van: az egyik az elkövetők bűnös cselekedete, a másik pedig az eltussolás. Az áldozat

szemszögéből nézve az utóbbi egy intézményi szintű probléma, ami éppúgy megsebzi őket, mint a bántalmazó tett, ha nem még jobban: az „eltussolás" egy pontatlan meghatározás. Az elmúlt évek feltáró jelentései, mint például a legfrissebb németországi Gercke-szakvélemény a Kölni Egyházmegyéről (2021. március 23.) igazolják, hogy ténylegesen voltak olyan elöljárók és püspökök, akik a papok bűncselekményeit az állami hatóságoknál szándékosan nem jelentették azért, hogy a büntetőeljárást és büntetést elkerüljék. Az ilyen eltussolás a büntetés meghiúsítása céljával köztörvényes bűncselekménynek számít.

Mégis az eltussolás már sokkal korábban kezdődik. Az egésznek van egy rendszerszintű és ideologikus jellegzetessége, amely az egyéni szereplők felelősségén jóval túlmutat. Németországban 2010-ig azt gondolták, hogy a szexuális visszaélés egy olyan probléma, ami sokkal inkább az angolszász országokra jellemző, mint például az USA, Ausztrália, Írország, Anglia. Németországban azonban még 2010 után is volt néhány püspök és voltak olyan egyházi körök, amelyek úgy gondolták, hogy a szexuális bántalmazás a '68-as generáció és a szabadszelleműség problémája. A Vatikánban pedig vezérgondolattá vált, hogy a problémát a homoszexuális papok okozzák, és ha ők nem lennének, akkor nem lenne az egyházban klerikusok által elkövetett szexuális bántalmazás sem. Mindezek a klisék is eltussoló hatással bírtak és bírnak, még akkor is, ha nem ez a céljuk.

Ugyanez igaz az egyházi szemléletre a bűntettekre és az elkövetőkre vonatkozóan is. Csak lassan kezdi az egyház felfogni, hogy a klerikusok által elkövetett szexuális visszaélések esetén sokkal többről van szó, mint a cölibátus elleni vétségről. Lassan kezdi felfogni azt is, hogy a tettesekhez való viszonyulása – a tettek morális elítélésének és a tettesről való gondoskodásnak furcsa kombinációja révén – önmagában is rendszerszintű eltussoló hatással bír. Amennyiben a tettesekre betegként tekint és ezáltal terápiás eseteknek tekinti őket, elfordul az áldozatoktól és csökkenti a felelősség súlyát. Amikor Ratzinger bíboros az év-

ezred kezdetén a szexuális visszaélési ügyek témáját egy vatikáni szakmai rendezvényen napirendre tűzte, gyakorlatilag az összes előadó tettesekkel foglalkozó terapeuta volt. Egyetlen egynek sem volt kapcsolata áldozatokkal. A következő kérdésekről volt szó: Hogy lehet a veszélyes-veszélyeztető személyiségeket korán felismerni? Mire van szükség ahhoz, hogy a hajlamukat uralni tudják? Hogy lehet megakadályozni, hogy a tettesek papok legyenek? Hogy lehet az elkövetőket terapizálni? Egyszóval: minden a tettesekről szólt. Az áldozatok egyszerűen meg sem jelentek a diskurzusban – épp így lett elfelejtve a Canisius Gimnáziumban több mint 100 érintett fiatal, amikor a '80-as évek elején a tetteseket terápiára küldték. Ennek eredményeképpen az áldozatok irányába tanúsított vakság védte még az intézményt a tekintélyvesztéstől. Hiszen a legfőbb egyházi ősfélelmek közé tartozik a szexuális bántalmazás témája kapcsán: az intézmény image-vesztése. Egészen nyilvánvaló, hogy nem lehetséges a szexuális bántalmazási ügyeket egy intézményen belül feltárni és feldolgozni, anélkül, hogy a nyilvánosság előtti tekintélyvesztés árát ne kellene megfizetni. Az intézmény érdeke az áldozatok hallgatása, és ez is egy rendszerszintű jellemző. Ami szintén az eltussoláshoz tartozik.

Ferenc pápa mondta 2019. február 24-én a szexuális visszaélési ügyek témájával foglalkozó csúcstalálkozón: „Munkánk során ismételten felismertük, hogy a kiskorúakkal szembeni szexuális visszaélés súlyos mételye sajnos minden kultúrában és társadalomban történelmileg elterjedt jelenség. Világosan kell látnunk, hogy ennek a mételynek a világszintű elterjedése igazolja, milyen végzetes mindez a társadalom számára, de ez csöppet sem csökkenti a probléma ocsmányságát az egyházon belül." Ez egy intő és prófétai szó mindenki számára, aki úgy véli, hogy a szexuális bántalmazás és eltussolás mindig valaki más problémája. Perintfalvi Rita most arra tesz kísérletet a magyarországi egyház vonatkozásában, hogy megtörje a szótlanságot, és feltárja a hallgatás mélyebb okait a szexuális visszaélések

témájára vonatkozóan. Ehhez bátorságra van szüksége, és arra, hogy el tudja viselni „a saját fészkébe piszkító" vád legkülönfélébb változatait, amit mindenki megkap, és valahol szisztematikus szükségszerűség is, hogy megkapjon, aki az eltitkolt erőszak feltárásában, s egyúttal olyan áldozatoknak akar segíteni, akiknek történeteit senki nem akarja meghallgatni. Ehhez van egy megvilágító, bátorító párhuzam az ősegyház történetében, amit a húsvéti napokban hallhattunk. Az apostolok a nagytanács tagjainak a szemére vetnek egy üzenetet – mégpedig a megkövezés kockázatának is kitéve magukat –, amit azok semmiképpen nem akarnak hallani, mert túlságosan is belekeveredtek már az ügybe: „Halljátok meg ezeket az igéket! A názáreti Jézust (...) ti a törvénytelenek keze által keresztre feszítettétek és megöltétek" (ApCsel 2,22k.). Ennek a prédikációnak a célja nem a nagytanács morális megsemmisítése. Ezt az apostolok nem is tehetnék meg, hiszen ők maguk is elfutottak a kereszt mellől. Sokkal inkább arról van szó, hogy azért mondják el ezt a történetet, mert igaz, méghozzá az igazság minden minőségében az, amit pedig képtelenség megérintettség nélkül hallgatni. Ez olyasvalami, amit vagy el kell utasítani, vagy el kell fogadni. Az elfogadás azonban nem mehet végbe megtérés és a gondolkodás megváltoztatása nélkül. Ez pontosan így van a szexuális bántalmazás és ennek egyházi eltussolása kapcsán is: ezek most az Idők jelei, amit tudni kell olvasni és értelmezni. Az üzenet ennek kapcsán pedig így hangzik: vagy védekeztek ellene, vagy elfogadjátok. Ezen a döntésen áll vagy bukik az evangélium.

2021 húsvét.

Feldmár András előszava

A szégyen kellemetlen tudatállapot, amibe könnyű betévedni, és amiből nagyon nehéz kiszabadulni. Halálos csapda. A szégyenből nincs kiút, egyedül vagyok, sötét, rideg, félelmetes, bujkálok, menekülök, azt kívánom, hogy a föld nyeljen el, a halál megkönnyebbülést hozna. Rólam szól, arról, hogy rossz vagyok, hogy jobb lett volna, ha meg sem születek. A bűntudat érezteti velem, hogy rosszat tettem, hogy hibáztam, de nem kell szenvednem tőle, hiszen amikor eldöntöm, hogy abbahagyom, hogy többet ezt nem teszem, abban a pillanatban jobban érezhetem magam. Azért, mert loptam, nem lettem tolvaj. Gonosz az, aki szabad akaratát arra használja, hogy kárt okozzon és ártson, hogy bántson, ahelyett, hogy szeressen, segítsen vagy védjen. Nehezen felfogható, hogy gyakran a bántalmazott szégyelli magát és a bántalmazónak még bűntudata sincs. Egy római legendában Lukrécia megöli magát, miután férje távolléte alatt sógora brutálisan megerőszakolja őt. Bár ártatlan, mégis ő szégyelli magát, nem a sógor.

A trauma az, amikor engem foglyul ejtenek és kínoznak. Amikor úgy érzem, hogy nem tudok menekülni és el kell tűrnöm olyan „élményeket", amiket nem én választottam. Egy személytelen földrengést könnyebb elviselni, bár trauma, mint azt a személyes árulást, amikor az, akitől függök és akit szeretek, engem használ, ahelyett, hogy védene.

Perintfalvi Rita ebben a könyvben bátran kiáll a bántalmazottakért. Megszólalhatnak végre szégyen nélkül azok, akiket

nem csak bántottak, hanem elnémítottak, kiközösítettek, mélyen megsértettek. Itt nem gyógyulásról van szó, itt nincs betegség. Itt árulás, aljas kihasználás, tárgyiasítás, igazságtalanság, a szeretet nélküli hatalom kegyetlensége fortyog. Aki rosszul bánik a másikkal, az nem beteg. Az nem őrült. Az rossz. Vannak gyengéd őrültek. És vannak gonosz emberek, akiknek gonoszkodását nem lehet magyarázni a gyerekkorukkal, a genetikával, a pszichiátriával, egyszerűen azt élik meg izgalmasnak, amikor bántanak, kínoznak valakit, és úgy vélik, tudják, hogy amit tesznek, nem lesz soha megtorolva; megúszák baj nélkül. Több áldozat is leírta nekem azt a villanást, csillanást a bántalmazó szemében, ami ennek a kéjét jelezte.

Szerintem másodlagos, hogy ezek a bűnök a szexuális arénában játszódnak le. Ami fontos, az a hatalom, a kényszer, az engedelmesség, az uralom. Anyám nem egyszer mondta nekem, hogy ha nem engedelmeskedem, akkor nem szeretem őt. Azt követelte, hogy mi ketten legyünk egyek és az az egy, az legyen ő. Összekeverte a vágyat, a birtoklást, az éhséget – a szeretettel. Minden titok a hatalom kezére játszik. Ez a könyv a szeretet jegyében fogant meg, szerintem arra jó, hogy megszüntessen minden titkot, minden erőszakot, minden szégyent és traumát, mielőtt megtörténne. Tegyük lehetetlenné az efféle bántalmazást. Vigyázzunk magunkra és egymásra, ne tanítsuk gyermekeinket engedelmességre, ne söpörjük szőnyeg alá egy katasztrófa jeleit.

I.

Bevezetés

„Az a pap, aki szexuálisan bántalmaz egy gyermeket, az Úr testét szentségteleníti meg. Egy papnak óvnia kell a gyermeket, hiszen a gyermek bízik benne, és nem visszaélni a bizalmával, nem bántalmazni. Ez borzasztó, olyan, mintha egy sátáni misét tartana."
(Ferenc pápa)

Miért kezdtem bele ebbe a „misszióba"?

2019 februárjában Ferenc pápa a Vatikánban összehívott egy rendkívüli tanácskozást, amit a szexuális visszaélések elleni csúcstalálkozónak is neveztek. Célja az volt, hogy a katolikus egyház vezetői a világ minden részéről összegyűlve együtt gondolkodjanak arról, hogy miként lehetne a gyakorlatban is megvalósítani azt az elvet, amit Ferenc pápa zéró toleranciaként hirdetett meg. Az argentin pápa rendkívül nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy a katolikus egyházon belül a klerikusok, ill. más egyházi személyek által elkövetett szexuális bántalmazással szemben miként lehetne úgy fellépni, hogy a zéró tolerancia elv ténylegesen megvalósuljon. Magyarországot ezen a tanácskozáson Veres András, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnöke képviselte.

A konferencia kapcsán a magyar sajtó, pontosabban a *Népszava* feltette Veres püspöknek azt a kérdést, amely a hazai híveket és a magyar társadalmat egyaránt foglalkoztatta: „Hány magyarországi egyházi személy ellen indult eljárás – akár katolikus, akár világi bíróságon – 2012 óta?" Az elnök által adott válasz erősen nyugtalanítani kezdett, ugyanis a püspök a következőket mondta: „Pontosan nem tudom megmondani. Nem kaptunk rá felkérést, hogy készítsünk összesített statisztikát, és

nem is érzem szükségét ennek, mert minden egyházmegye és minden szerzetesrend maga jár el a saját ügyeiben. Nekem tizenegynéhány ilyen esetről van tudomásom." S az újságíró további kérdésére „Melyik döbbentette meg a leginkább?" még meglepőbb válasz érkezett: „Egyiket sem ismerem részleteiben, sőt a legtöbbet egyáltalán nem ismerem, csak hallottam az eljárásról" (Czene 2019).

Elszomorító volt hallani azt, hogy a magyar egyház vezetőségét annyira nem érdeklik a katolikus egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek, hogy nem is akarják megismerni az áldozatokat, nem érdekli őket, hogy hol, mikor, milyen körülmények között és miért történtek meg ezek az esetek. Veres azon kijelentése, hogy a magyar katolikus egyházat senki sem kérte fel egy ilyen jellegű vizsgálat lefolytatására, szintén elég abszurdnak hatott. Hiszen vajon ki kérhetné fel az egyházat egy ilyen jellegű vizsgálatra, kinek lenne ilyesmihez egyáltalán jogalapja? Erre a kérdésre megfelelő választ adhatnak a külföldön meglevő jó gyakorlatok, mint például a német katolikus egyház esete. Itt 2018-ban nyilvánosságra hozták annak az MHG-kutatásnak az eredményeit, amelyet a Német Katolikus Püspöki Kar kezdeményezett maga „ellen", vagyis azért, hogy erről az erőteljesen tabusított témáról nyíltan lehessen beszélni, és az elhallgatás helyett végre elkezdjenek konstruktív megoldási javaslatokban gondolkodni.

Az esetek számarányáról, amelyekből indirekt következtetéseket természetesen le lehet vonni a hazai állapotokra vonatkozóan is, fontos információkat ad ez a német vizsgálat, ezért röviden összefoglalom annak lényegét és legfőbb eredményeit. Az ún. MHG-kutatás (MHG-Studie 2018) egy interdiszciplináris kutatási projekt volt, mégpedig „A katolikus papok, diakónusok és férfi szerzetesek által a Német Püspöki Konferencia területén kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bántalmazás" témájában. A kutatást Mannheim, Heidelberg, Gießen kutatóközpontok végezték, innen ered az MHG rövidítés. A vizsgálat

erőssége, hogy sokféle tudományág bevonására sor került. Így például elengedhetetlennek tartották a bűnügyi, pszichológiai, szociológiai, pszichiátriai és törvényszéki-pszichiátriai szempontok figyelembevételét. A projektet 2013. augusztus 28-án a Verband der Diözesen Deutschlands (azaz a Németországi Egyházmegyék Szövetsége) írta ki, amit végül egy konzorcium nyert el, amelyben a fent említett egyetemek kutatóintézeteinek szakértői közösen vettek részt. A kutatási projekt 2014. július 1. és 2017. december 31. között zajlott, amit a probléma komplexitására és kiterjedtségére való tekintettel végül 2018. szeptember 30-ig meghosszabbítottak. A projekt célja a címben is megnevezett ügyek feltárása volt, mégpedig az 1946 és 2014 közötti időszakra vonatkozóan. A kutatás eredményeit 2018. szeptember 25-én a Német Püspöki Konferencia őszi gyűlésén, Fuldában mutatták be. Az eredmények sokkolónak bizonyultak. A vizsgálat során 38.156 egyházi aktát vizsgáltak meg, amelyek az 1946 és 2014 között hivatalosan bejelentett eseteket tartalmazták. A vizsgálat eredményét három pontban foglalnám össze: 1.) 3677 gyermek és ifjú esett áldozatául szexuális bántalmazásnak. 2.) 1670 elkövetőt találtak a vizsgálat folyamán, akik között voltak papok, szerzetesek és diakónusok. 3.) Az összes német klerikusból, akikről a vizsgálatot akták is megerősítették 4,4% volt szexuális bántalmazó. Természetesen ez a kutatás csak azokat a számokat mutatja, amelyeket az aktákban fel tudtak tárni, de köztudomású, hogy az áldozatok nagyon csekély arányban tesznek hivatalos bejelentést, így a valódi bűncselekmények száma ennél jóval magasabb lehet.

Hogy vajon mennyivel lehet több eset a valóságban, mint amiről akták is készültek, abba egy másik, az MHG-kutatással nagyjából egyidőben futó, de az egyháztól független kutatás eredményei engednek bepillantást. 2019 márciusában a *Journal of Child Sexual Abuse* című nemzetközi folyóiratban látott napvilágot az Ulmi Egyetem által készített kutatás, ami még a korábbi, a katolikus egyház megbízásából készült vizsgálat-

nál is ijesztőbb számokkal állt elő. Jörg Fegert (2019), az Ulmi Egyetem Gyermek- és Ifjúságpszichiátriájának igazgatója által vezetett kutatásból kiderült ugyanis, hogy mindaz, amiről addig tudtak, csupán a „jéghegy csúcsa" volt. Az Ulmi Egyetem vizsgálata szerint az ún. „sötétmezőben", vagyis amiről semmit nem tudunk, amiről egyetlen egyházi akta sem tudósít, akár 114.000 áldozat is lehet ugyanarra az időszakra vonatkozóan. Ez mintegy harmincszorosa annak a számnak, amelyet akkor kaptak, amikor kizárólag csak a bűncselekményeket valamilyen formában rögzítő egyházi aktákat vizsgálták, mégpedig anélkül, hogy ehhez bármilyen reprezentatív mintán végzett kutatás kapcsolódott volna. A kutatás vezetője szerint ez egy alacsony költségvetésű, és emiatt csupán kis számú reprezentatív mintán elvégzett kutatás volt, így az eredmények pontosításához mindenképpen további vizsgálatok szükségesek.

Ahogy láttuk, a német számadatok meglehetősen ijesztőek, és még nem is látjuk a teljes igazságot, csak annak egy szeletét. A napvilágra került tények természetesen hatalmas társadalmi felháborodást váltottak ki, és az egyházon belül is felerősödött azok hangja, akik ennek fényében kérlelhetetlen módon le akarnak számolni ezzel a rendkívül súlyos bűnnel. Bár sok német hívő ember úgy érzi, hogy a tisztulási folyamat az áldozatok számára így is túlságosan sokára indult el. Ezzel szemben Magyarországon a helyzet jóval súlyosabb abból a szempontból, hogy nagyon messze vagyunk még attól is, hogy bármilyen tisztulás elinduljon. Egyrészt a társadalom összességében túlságosan is eltűri az erőszakot, legyen szó akár a nők vagy gyermekek ellen elkövetett erőszakról. A férfiak ellen elkövetett erőszak pedig, ami számarányaiban ritkábban fordul elő, még ezeknél is erősebb tabunak számít. Így nem csoda, hogy egyelőre hiányzik még az a társadalmi nyomás, ami az egyházon belüli változásokat kívülről tudná kikényszeríteni.

Ami az egyházon belüli folyamatokat illeti: vélhetően alig vannak egyházi akták, amelyeket vizsgálni lehetne, és ezek sem

transzparensek sem a hívők, sem esetlegesen olyan társadalmi szervezetek (pl. gyermekvédelmi szervezetek) számára, akik foglalkoznának a témával. Hiszen ahogy az interjúból kiderült: az MKPK elnöke is csupán tizenegynéhány esetről tud 2012 óta. S vajon mi lehet a korábbi esetekkel? Soha senki nem rendelt el vizsgálatot a témában, sem egyházi, sem független kutatás nem készült mind a mai napig.

Az egyetlen nyilvánosan követhető számadat Urfi Péter oknyomozó újságírótól származik.[1] Urfi munkásságának köszönhető az is, hogy a magyarországi közvélemény egyre jobban megismerhette a katolikus egyházon belüli szexuális visszaélések súlyos problémáját. Az általa készített interjúk, oknyomozások rávilágítottak arra, hogy ezzel a témával idehaza is foglalkozni kell. Az ő érdeme az is, hogy előbb egy cikksorozaton keresztül – ekkor még anonim módon – megismerhettük Pető Attila történetét, aki 2021 februárjában a Partizánnak adott videóinterjúban Magyarországon elsőként beszélt névvel és arccal mindarról, amit a katolikus egyház egyik papja ellene elkövetett. Történetén keresztül jól látszott az is, hogy a bántalmazási ügyek mindig két síkon zajlanak: egyrészt ott van maga a tett, a szexuális visszaélés, másrészről pedig a bűntetthez kapcsolódó helytelen ügykezelés, illetve eltitkolás, eltussolás.

---

[1] A médiában külön megjelent egyes esetek, valamint az egyházmegyék és szerzetesrendek a 444-nek küldött válaszai összesítéséről van szó. Fontos megjegyezni, hogy az egyházi vezetőknek eltérő megfogalmazásaik voltak arról, milyen időtávra vonatkozik az adatközlésük (ez leginkább az elmúlt „pár évtized", vagy a hivatalba lépésük óta eltelt periódus), továbbá az egyházmegyék nagy része nem adott egyértelmű választ.

A magyarországi vizsgálat eredményeként szankcionált papok: 10 (akiket elítéltek, kizártak, felfüggesztettek vagy maguk léptek ki).

Folyamatban lévő, illetve ismeretlen eredményű vizsgálatok: 11.

Felmentéssel végződő vizsgálatok: 3.

Külföldi eljárások magyar papok ellen: 2 (őket szankcionálták).

Nem felszentelt egyházi alkalmazottak elleni eljárások: 6.

A nem létező magyar egyházi vizsgálati adatok kapcsán azonban le kell szögezni azt, hogy önmagában abból a tényből, hogy nem állnak rendelkezésre adatok, téves olyan következtetést levonni, hogy esetek sincsenek. Ahogy Hans Zollner jezsuita pap, a Pápai Gergely Egyetem pszichológus professzora, a Centre for Child Protection vezetője fogalmazta: „Megállapítható, hogy a kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális visszaélés a világon mindenhol előfordul. Akkor is, ha sok helyen nincsenek erről számadatok. A Hittani Kongregáció – az egyházvezetés azon hatósága, amely büntetőjogi eljárásokat folytat a megvádolt papokkal szemben – állásfoglalásából egyértelműen kiderül, hogy a bántalmazás e formája minden helyi egyházban megjelenik" (Zollner 2018).

Ferenc pápa jól érzi a probléma súlyát és fontosságát, amelynek feltárása és orvoslása véleményem szerint nemcsak az egyház hosszú távú hitelességét fogja meghatározni, hanem fennmaradásának kulcskérdésévé is fog válni. A pápa ezért is fogalmaz ennyire kérlelhetetlenül: „A kiskorúakkal szembeni szexuális visszaélés brutális vétség. Tudjuk, hogy ez egy általánosan súlyos probléma, de engem az egyház érdekel. Egy pap, aki ilyet tesz, elárulja az Úr testét! Ezek a fiatalok bíznak benne, és ő nem a szentségbe vezeti őket, hanem súlyosan bántalmazza őket. Ez rettenetesen súlyos dolog! Az egyház nem maradhat közönyös ebben az ügyben. A pedofíliával szemben zéró toleranciát hirdetek! Az egyháznak büntetnie kell azokat a papokat, akik ilyet tesznek. A püspököknek el kell távolítaniuk az ilyen papokat az egyházból, emellett támogatni kell azokat a jogi lépéseket, amelyeket a szülők tesznek a pap ellen a polgári bíróságokon! Nincsen más megoldás! Zéró tolerancia! Mert ez bűn! Nemcsak bűn, rosszabb, akárhogy is nézzük! Életben hagyja, de elpusztítja őket."[2]

[2] Az idézet ebben a formában Win Wenders: *Ferenc pápa – Egy hiteles ember* című dokumentumfilmjében hangzik el.

Engem mélyen megérintett az a kérlelhetetlenség, amit Ferenc pápa szavaiban éreztem, mert úgy gondolom, hogy nincsen égbekiáltóbb bűn annál, mint amikor a papban – Isten földi képviselőjében – maradéktalanul megbízó gyermeket, ifjút vagy felnőttet, aki az egyházban lelki otthont keres, a legaljasabb módon elárulja egy szexuálisan bántalmazó egyházi személy. Ez a lélekgyilkosság egyik formája.

Geoffrey Robinson Sydney nyugalmazott püspöki helynöke, aki maga is szívügyévé tette az ausztráliai pedofília-botrányok kitörése után egyháza megtisztítását, írta a következőket: „Mert aki azoknak az embereknek a szenvedéstörténeteit hallgatja meg, akiket gyermekként szexuálisan bántalmaztak, az Jézusnak a bennük továbbfolytatódó szenvedéstörténetét hallgatja meg" (Robinson 2010, 11). Ezért gondoltam jómagam is arra, ha idehaza nincsen senki, aki ezzel a témával szívvel-lélekkel, s nemcsak végső kényszerből vagy hivatalosan előírt kötelezettségből foglalkozna, ha nincsen senki, akiben az áldozatok maradéktalanul bíznának és szégyen nélkül elmesélhetnék szenvedésük történeteit, akkor legyek én az a személy, aki ezt vállalom. A szabadidőmben, önként. Szeretetből.

Jóllehet nem a saját egyházam ellen indítottam ezt a „misszió", hanem éppen érte, mégis rögtön az első általam megírt feltáró interjú után megkaptam azt az vádat, hogy nem vezet más cél, csupán a magyar katolikus egyház lejáratása, jóhírének bemocskolása. Ezzel a váddal nem tudok és nem is akarok kezdeni semmit, mert annyira méltatlannak tartom. Tudom, hogy Ferenc pápa és egyben a Mester inspirációját követem akkor, amikor szeretettel és megértéssel fordulok oda azokhoz, akik sokszor évek, évtizedek óta hordozzák magukban az egyházon belüli spirituális és szexuális bántalmazás emlékének borzalmas terhét. Nekik lesz végre valakijük, akiről tudják, hogy meghallgatja őket. Hiszek abban, hogy az egyház jóhírének védelme soha nem lehet fontosabb az áldozatok ártatlan szenvedésénél. S akkor sem az egyház válik áldozattá, ha a túlélők végre elkez-

denek beszélni. Az ő elnémított hangjuknak akarok teret adni ezzel a könyvvel, hogy végre megszólalhassanak azok, akikbe traumáik révén oly sokáig belefagytak a szavak, s akiknek némává lettek még a segélykiáltásaik is.

Őszinte szívvel remélem, hogy példájuk bátorságot ad másoknak is a megszólalásra, és egyre többen keresnek meg. Ez nemcsak az én célom és üzenetem, hanem azoké a túlélőké is, akiket megfosztottak emberi méltóságuktól, akiket hosszú időre szótlanná tettek, akiket gyakran az őrület szélére juttattak azzal, hogy elvették tőlük a hatalmat, amivel megvédhették volna magukat, és amivel helyreállíthatták volna a megsebzett igazságot azáltal, hogy a tetteseket számonkérik és megbüntetik.

Az ártatlanságukat rabolták el tőlük, de úgy, hogy sokáig még azt sem merték elhinni, hogy ők valóban ártatlanok. Ez a könyv az ő bátran kimondott szavaiknak, leírt soraiknak, gondolataiknak az erőtere, s mindaz, amire engem inspiráltak ezek a szavak. Ez a könyv szeretné visszaadni ezeknek az embereknek a tőlük elvett hatalmat, hogy újra cselekvővé váljanak. A könyvben vállalt szereplésükkel valójában ők is kiállnak a világ elé azért, hogy segítsenek sorstársaiknak, és egyúttal tegyenek azért is, hogy másokkal ilyesmi soha ne történhessen meg. Ilyen módon ezt a könyvet egy felszabadító, feloldozó könyvnek is szánom. A felszabadítási teológiának, melynek képviselője vagyok, egyetlen célja van: odafordulni azok felé, akiket arctalanná tettek, akiket manipuláltak, akiket ócska játékszerként saját vágyaik kielégítésére használtak, akiket megbecstelenítettek, akik ártatlanok és mégis ők szégyellik magukat a bűnösök helyett, akiket az egyházuk nem csupán bemocskolt, de oly gyakran el is árult azzal, hogy még akkor sem segített, amikor a legrettenetesebb már megtörtént velük. A könyvem – a könyvünk, hiszen legyen ez mindannyiunk könyve – egyetlen célja, hogy az áldozatok és velük együtt maga az egyház is elindulhasson a gyógyulás útján. Ahogy azonban egy seb sem gyógyul be anélkül, hogy kellőképpen kitisztítanák, úgy az egyház sebe sem fog begyógyul-

ni őszinte szembenézés nélkül. Minden seb megtisztításához egészen mélyre kell hatolni, ami elkerülhetetlenül fájdalmas. A feltárás sokak elbizonytalanodásához, kételyekhez, akár hitbeli válsághoz vagy éppen belső szakadásokhoz is vezethet. Mégis, ha egy testbe méreg jutott, és a mérgezett részt nem vágják ki egy erőteljes mozdulattal, akkor a méreg szétárad a testben, és idővel megöli azt. Ez a test, ahogy a teológia megfogalmazza, Krisztus teste. Így azok, akik az egyházi szexuális visszaélések elkövetői, maguk mérgezik meg ezt a testet. Akik pedig észlelik ezt a mérgezést – pl. a püspökök –, és mégsem tesznek semmit ellene, ugyanúgy felelősek lesznek, ha ez a misztikus krisztusi test elhal. A tehetetlenség vagy a célzatos passzivitás, tagadás, elhallgatás és eltussolás ára hatalmas lesz. Ezért kell itt és most, s éppen az egyházi bántalmazási ügyek kapcsán világosan megérteni, hogy a jelen helyzetben az „Idők jeleinek" vizsgálata és a rá való adekvát reagálás – amit a II. vatikáni zsinat központi üzenetként fogalmazott meg – elengedhetetlen a változáshoz. S az „Idők jelei"-t most éppen az egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek valódi súlyának megértése és vele szemben a zéró tolerancia alkalmazása, a tettesek megbüntetése és az áldozatok meggyógyítása jelenti.

A hallgatás megtörése az első lépés a gyógyuláshoz

Az egyházban elszenvedett spirituális és/vagy szexuális bántalmazás minden egyes formájának van egy közös motívuma, amitől az összes áldozat szenved, ami nem más, mint a titok elviselhetetlen súlya. Sokszor fogom ezt még kimondani, mert mindennél fontosabb: a titok patogén. A titok egyfajta burok, ami elszigetel a többi embertől, és így az áldozat végtelenül magányossá válik. Gyakran maga a tettes veszi rá verbálisan vagy éppen kényszerrel a titoktartásra. Így az áldozat képtelen segítséget kérni, és éppen a közös titok lesz az, ami aztán hosszú ideig a tettes csapdájában tartja. Ha valamilyen módon mégis sikerül

kiszabadulnia a bántalmazó viszonyból, gyakran évekig, évtizedekig képtelen lesz beszélni róla. Az élmények megfagynak. Amíg azonban nem sikerül feltörni a befagyott traumák jegét, addig a gyógyulás sem indulhat el. Ezért az első és legfontosabb lépés, hogy ki kell tudni mondani mindazt, ami rettenetes. Ehhez persze sok idő kell, és semmiképpen nem szabad erőltetni. Hiszen a kimondott szó akár újratraumatizálhatja az áldozatot. Ezért kell nagyon óvatosnak lenniük azoknak is, akik ehhez a témához nyúlnak és szeretnének segíteni az áldozatoknak. Ezt magam is akkor tanultam meg, amikor az áldozatokkal beszélgettem, gyakran nagyon sokáig, hosszú órákig.

A beszélgetések során az is hamar egyértelművé vált számomra, hogy mennyire gyógyító az áldozatoknak épp egy teológus odafordulása és meghallgatása, aki hivatásánál fogva valamilyen módon – még ha nem is papként – megjeleníti az egyházat a számukra. Mégpedig azt az egyházat, amely maga oly gyakran egyáltalán nem volt kíváncsi rájuk, amely cserben hagyta őket azzal is, hogy megtagadta tőlük az odaforduló szeretetet, annak a kimondását, hogy „igen, elhisszük, hogy veled ez a borzalmas igazságtalanság és bűn valóban megtörtént". Nem győzöm hangsúlyozni, hogy mennyire fontos hitelesíteni az áldozatok érzéseit és kimondani, hogy mindaz, ami velük történt iszonyatos és megbocsáthatatlan. A legtöbb áldozat attól szenved a legjobban, hogy fájdalmuk egyáltalán nem válik az egyház valóságának a részévé. Nem lesz annak a része, ami *van*. Ezzel az egyház indirekt módon azt is üzeni az áldozatoknak, hogy nemcsak hallgatniuk kellene, de a legjobb az lenne, ha nem is léteznének.

Mindennek tudatában szüntelenül törekedtem arra, hogy az áldozatokkal való beszélgetéseim gyógyító együttlétekké váljanak abban az értelemben, hogy a legteljesebb jelenlétemmel és szeretetemmel legyek jelen a számukra. A valódi és személyes jelenlét által, amely teljesen kizárja a megszégyenítés legapróbb megnyilvánulásait is, biztonságos tér keletkezik. Annak

a biztonsága, hogy a másik átlátszóvá válhat, bármit elmondhat magáról és nem fog megszégyenülni. Meditáló emberként megtanultam és a meditációs csoportokban másoknak is azt tanítom, hogy hogyan lehet megtapasztalni azt a fajta közelséget, ami által szinte eggyé válunk, szinte belelátunk egymásba, mert túllépünk azon az illúzión, hogy nincsen közünk egymáshoz. A kritika és ítélkezés nélküli, elfogadó jelenlét az a háttér, amely képes megnyitni a másik szívét, hogy elindulhasson a gyógyulás útján.

A túlélők rám találtak

Minden személyes „misszió" mögött van egy belső megérintettség, egy meghívás. Amikor az ember azért kezd el beszélni, mert egyszerűen képtelen a hallgatásra. A Héber Bibliában Jeremiás prófétának lehetett ilyen élménye, amikor azt érezte, hogy az Isten hívása belső tűzként emésztette, és neki beszélnie kellett, bármi is legyen az ára. Akármilyen ellenállásba, ellenségeskedésbe is ütközött: ő nem hallgathatott. Talán azt, hogy az ember hivatásként kap-e egy neki szánt feladatot Odaföntről vagy a sorstól, azon lehet a leginkább lemérni, hogy nem mérlegeli azt, hogy neki mindez mibe is fog kerülni.

Amikor Ferenc pápa 2019 februárjában összehívta azt a rendkívüli tanácskozást, aminek fő témája a szexuális visszaélések elleni világegyházi szintű fellépés volt, s miután idehaza is megjelentek Urfi Péter oknyomozó riportjai kapcsán az első áldozatok történetei, azt láttam, hogy a magyar katolikus egyház vezetősége rendkívül érzéketlen módon nyilatkozik meg a témában. Ezt érzékelve úgy éreztem, hogy nekem ezzel az üggyel dolgom van. Először elkezdtem foglalkozni a téma elméleti tanulmányozásával. Szerettem volna megérteni a szexuális visszaélésekhez vezető egyéni és strukturális okokat, a bántalmazó kapcsolat létrejöttének és fennállásának dinamikáját, mégpedig speciálisan olyan esetekben, ahol az elkövető klerikus, azaz egyházi személy.

Ezek után a témában írtam néhány publicisztikát, amelyekben kifejezésre juttattam azt a meglehetősen kritikus véleményemet, hogy teológusként mélyen elégedetlen vagyok a magyar katolikus egyház felelős vezetőinek reakcióival és a témához való általános egyházi hozzáállással. Hibásnak és az áldozatok számára kifejezetten bántalmazónak találtam a magyar egyházi kommunikáció számos elemét. Azóta ezen a téren történtek idehaza is előrelépések, fontos kötelező intézkedések lettek bevezetve, sőt, a MKPK egy nyilatkozatában általánosan bocsánatot kért az áldozatoktól az elkövetők nevében. Az egyre élénkülő médianyomás és a kitört botrányok hatására végre előállt az a kényszerhelyzet, hogy a hazai egyháznak is lépnie kellett, s 2021-ben már valóban születnek alapvető fontossággal bíró rendelkezések az ügyben. Ezt mindenképpen el kell ismerni. Ugyanakkor továbbra is azt gondolom, hogy mindaz, amit eddig az egyház tett a szexuális visszaélési ügyek felszámolása érdekében: nem elégséges. Sem hazai, sem pedig világegyházi szinten. Azokról a tényezőkről, amelyeknek feltétlenül változniuk kellene ahhoz, hogy ennek a súlyos bűnnek a létrejöttét végérvényesen meggátolják, részletesen írni fogok könyvemben.

2019 áprilisától kezdődően a publicisztikáim végére mindig írtam egy rövid felhívást az áldozatoknak, hogy ha szükségük van arra, hogy egy teológus értő szívvel meghallgassa őket, akkor én örömmel rendelkezésre állok. Rögtön az első írásom megjelenésének napján írt nekem két áldozat, majd másnap is érkezett egy újabb megkeresés. Aztán a Facebook-oldalamon is elkezdtem beszélni a témáról, és elkészítettem néhány rövidebb interjút a Felszabtér (felszabter.hvgblog.hu) oldal számára, aminek alapító főszerkesztője vagyok. Talán a 8. áldozat jelentkezése után figyelt fel rám a hazai sajtó, és kerestek meg egy-egy interjú erejéig. Ezekben az interjúimban mindig megismételtem a bátorítást, hogy továbbra is várom az áldozatok jelentkezését, akiknek szükségük van a meghallgatásra. Az áldozatok gyűltek és gyűltek. A mai napig 35 túlélő történetét ismerhettem meg.

Hol rövidebben, hol egészen mélyen, hosszú órákat, napokat átbeszélgetve velük.

Minden egyes történet megrázó és személyesen is mélyen megérintő volt a számomra. Mind bevéződtek a túlélőkkel együtt a szívembe. Történeteik oly módon hatottak rám, hogy nem vagyok már az az ember, aki a találkozásaink előtt voltam. A szenvedés, az igazságtalanság és a kegyetlenség mélységeivel való találkozás transzformatív tapasztalat. Talán ez volt bennem az a tűz, amit Jeremiás is érzett. Olyan módon véződtek belém ezek az emberi sorsok, hogy azóta is szüntelen cselekvésre ösztönöznek. Lehet, hogy szélmalmokkal kell harcolni, és teljesen esélytelen ez a küzdelem, de akkor sem lehet nem csinálni. Képtelen vagyok tétlen és szótlan maradni. Épp a legelső áldozattal, Zsófiával való hosszú órákig tartó beszélgetésünk zárult egy olyan kétségbeesett felszólítással, amit soha nem tudok elfelejteni: „Rita, harcolj értem!" És ettől a pillanattól kezdve ez az ügy a „misszióm**má**" vált. Ami, úgy érzem, az egész további életemet meg fogja határozni. Egy olyan küldetés ez, amit nem kerestem, nem akartam, nem magam választottam. Egyszerűen csak megkaptam. És én mindenestül igent mondtam rá.

Azt, hogy a téma mennyire fontos és mennyire nem lehetett egészen eddig beszélni róla, mutatja az is, hogy nemcsak áldozatok kerestek meg, hanem néha a hozzátartozóik is: a szüleik, a házastársuk, a gyermekük vagy éppen az unokájuk. Megható élmény volt például az, amikor egy fiatalember a nagymamájával készített egy videófelvételt, amiben egy igazi tündérnagymama típusú nyolcvanas éveiben levő nő mesélte el nekem a gyermekkori traumáját, amit a hittanórán a katolikus papjától kellett elszenvednie. Az ő története mutatja, hogy hosszú-hosszú évtizedek óta jelen van ez a probléma a magyar katolikus egyházban, és az áldozatok mind a mai napig nem tudták ezt kibeszélni magukból, mert a legerősebb tabu, a hallgatás mély kényszere rakódott rájuk. S maga a társadalom sem érzékeny a témára. Az egyháztól távol álló emberek azt gondolják, hogy az a megoldás,

hogy mindenki, akivel ilyesmi történt, hagyja el az egyházat, és ezzel a probléma le van tudva. A hívők többsége pedig egyáltalán nem akarja elhinni sem, hogy mindez valóban megtörténik és nem csupán kitaláció.

Azért is nevezem könyvemben az érintetteket, akik egyházi kereteken belül spirituális és/vagy szexuális bántalmazás elszenvedőivé váltak, leggyakrabban *áldozatoknak*, mert ennek a szónak van olyan súlya, ami a jelenlegi magyar helyzethez, a mély hallgatáshoz és a tabusítás szigorú kényszeréhez illik. Amíg maga a bántalmazó rendszer nem változik és nem ad valós teret az áldozatok megszólalásához, addig ezt a nagyon erős és fájdalmas szót kell használnunk. Azt is meg kell érteni, hogy ők nem csupán egyéni bűnelkövetők, hanem egy súlyos rendszerszintű bűn áldozatai. Persze ennek ellenére ezek az áldozatok valójában túlélők. A beszélgetéseinknek és ennek a könyvnek is az a legfőbb célja, hogy megértsék, az áldozatszerepből ki lehet kerülni és valódi túlélővé lehet válni. Ez a kifejezés hordozza ezt a reményt.

Hogyan született meg ez a könyv?

A kötet megszületésének a háttere is megérintő volt a számomra. A célom az áldozattokkal való beszélgetések kapcsán nem az volt, hogy ebből könyv szülessen. Semmi egyéb célja nem volt a találkozásainknak, mint a figyelő, értő meghallgatás. Az ötlet, hogy ebből egy olyan könyv szülessen, ami sok emberhez eljut, Toldi Veronika szerkesztőtől származott. Ő volt az, aki felfedezve munkásságomat megkeresett a kérdéssel, hogy lenne-e kedvem egy könyv megírásához ebben a témában, hiszen ilyen könyvet Magyarországon még senki nem írt, mivel a téma annyira súlyos tabu. Miután igent mondtam az ötletre, rögtön találkozóra hívott Mészáros Sándor, a Kalligram Kiadó igazgatója, és felajánlotta a lehetőséget a kötet megjelentetésére. Azért gondoltam, hogy egy ilyen könyv valóban fontos lehet, mert így nem csupán azoknak az áldozatok tudok segíteni, akik eddig

vették a bátorságot és felkerestek, hanem még sokkal többnek, akik elolvasva ezt a könyvet jobban megérthetik azt, ami velük is megtörtént. Ha pedig úgy érzik, hogy nekik is segítség lenne a találkozás, akkor megkeresnek engem, és most már nem csak engem, hanem azt a segítő csapatot, amit közben magam és az ügy köré felépítettem.

Miért különleges és egyedi ez a kötet?

a. Magyarországon még soha nem íródott olyan könyv, amelyben az egyházon belül szexuális bántalmazást elszenvedett áldozatok közül ilyen sokan egyszerre megszólaltak volna, mégpedig teljes őszinteséggel feltárva a sebeiket, nem félve még az egészen intim részletek megosztásától sem. Ez a mély és bizalomteli feltárulkozás a záloga annak, hogy az Olvasó reális képet kaphasson arról, hogy milyen romboló, akár egész életeket megnyomorító hatása lehet az egyházon belüli szexuális bántalmazásnak. A kötetben öt nagy történeten keresztül ismerkedhetünk meg hat áldozattal, és az áldozattörténeteket feldolgozó harmadik fejezet végén további négy kisebb történet bemutatására kerül sor. A túlélők, akik a kötetben szerepelnek, szeretnék végre megtörni azt a súlyos tabut, ami az egyházi szexuális bántalmazási ügyeket érinti. Nagyon szeretnék, ha sem az egyházi vezetők, sem a hívek nem tagadnák le többé a létezésüket. Vágynak arra is, hogy ne csak az egyházi közeg, hanem az egész magyar társadalom is felfigyeljen erre a súlyos problémára. Ezért vállalták a könyvben való megszólalást. Így ez a könyv semmiképpen nem csak az én könyvem, hanem a mi könyvünk. A mi közös ügyünk, a mi közös missziónk.

b. A kötet azonban mégsem egy szokványos interjúkötet, hanem sokkal több annál. A második és a negyedik fejezetben komoly elméleti-tudományos alapokra – végig az érthető-

ség és az érdeklődés megtartásának igényével – helyezem mindazt, amit a történeteken keresztül aztán a gyakorlatban is megismerhetünk. Ebben a két fejezetben a kérdéskört teológiai, pszichológiai és pszichiátriai, illetve jogi szemszögből is sokrétűen elemzem. A szakmai megalapozottság ellenére írásom mégis inkább tudományos-ismeretterjesztő céllal, szélesebb olvasóközönség számára íródik.

A második fejezet *Az egyházon belüli spirituális és szexuális visszaélések sokféle arcá*nak bemutatása. Itt arról lesz szó, hogy a spirituális hatalom miért a legveszélyesebb hatalom, miért fontos az emberek számára a spiritualitás/vallás egyáltalán, milyen csapdahelyzetet rejt magában a spirituális igény. Miként válik éppen a vallásos hit manipulációs eszközzé, milyen veszélyeket rejt magában az engedelmesség? Majd igyekszem megmutatni azt, hogy általánosságban miképpen függ össze a szexuális bántalmazás témája a szexualitásról való egészségtelen egyházi és teológiai gondolkodással. Ezen a ponton kell megemlíteni a nő teste és szexualitása feletti teljes kontrolligényt, amely minden vallásban neuralgikus ponttá válik, akárcsak az, hogy alapvetően mindent démonizálnak, ami a heteroszexuális mátrixon túlra mutat. Aztán szó esik arról is, hogy a szexuális bántalmazást gyakran a spirituális bántalmazás előzi meg. Bemutatom ennek leggyakoribb közegeit, valamint a spirituális bántalmazás mintáit, dinamikáját, majd a spirituális és szexuális bántalmazás összefüggéseit. A továbbiakban meghatározom a szexuális bántalmazás fogalmát, és beszélek ennek különféle megnyilvánulási formáiról. Szó lesz arról, hogy mit jelent a katolikus egyházon belüli visszaélések esetén az ún. „mocsok-tisztaság" hamis mitológiája. S végül pedig arra a kérdésre keresem a választ, hogy vajon mik az okai annak, amikor az egyház nem akarja meghallgatni az áldozatokat.

A harmadik fejezetben ismerhetjük meg tíz áldozat történetét. Hosszas megfontolás után választottam ki éppen ezt a tíz történetet a 35-ből. Ennek pedig sok oka van: egyrészt a könyv terjedelme és a rendelkezésemre álló idő nem adott lehetőséget arra, hogy minden történet bekerüljön a kötetbe. Másrészt olyan történeteket válogattam most össze, amelyekhez a legtöbb anyagom összegyűlt, ill. amelyeken keresztül be tudom mutatni azt, hogy az egyházon belüli szexuális visszaéléseknek mennyire sokféle arca van. További két kötet megírását is tervezem még, tehát amelyik történet most nem lett feldolgozva, arra később is lesz mód. A beszélgetések visszaadására egyedi módszert választottam: miközben fokozatosan kibontakozik az Olvasó szeme előtt a bántalmazó viszony kiépülésének ördögi dinamikája, magyarázatok hozzáfűzésével elemzem is mindazt, ami történik. Így azok az Olvasók, akik hasonló szörnyűségeket szenvedtek el, a párhuzamokon keresztül sokkal jobban megérthetik mindazt, ami egykor velük történt. De ezek a történetek segíthetnek a hozzátartozóknak, a családtagoknak, az áldozatok barátainak is abban, hogy jobban megérthessék azokat a lelki traumákat, amelyeket a szerettük elszenvedett. Sőt, prevenciós célt is szolgálnak ezek a történetbemutatások, hiszen a szexuális ragadozó csapdájában vergődő préda hosszú ideig nem tud a maga erejéből szabadulni, ilyenkor egy olyan barát, hozzátartozó, aki felismeri, hogy az áldozat milyen csapdahelyzetbe került, néha egészen konkrétan akár életeket is menthet.

A negyedik fejezet az áldozatokról a fókuszt az elkövetőkre helyezi. Szó lesz a szexuális visszaélési ügyek feltárásának miként-jéről II. János Pál, XVI. Benedek és Ferenc pápa idején. Majd részletesen elemzem a katolikus egyházon belüli szexuális bántalmazás okait, és igyekszem tisztázni néhány közkeletű tévhitet a témával kapcsolatban. Az okok közé tartozik: az egészségtelen pszichés alkat, a torz elképzelések a hatalomról és a szexualitásról, valamint a lélekromboló környezet és közösség. Majd rész-

letekbe menően tárgyalom a cölibátus szerepét és felelősségét az egyházon belüli szexuális bántalmazás létrejöttében. Igyekszem megválaszolni a kérdést, hogy a cölibátus és a szüzességi fogadalom miért vonzó a pszichoszexuálisan éretlen személyek számára. További alapvető kérdések: a monoszexuálisan izolált közeg hatása a szexualitásra, a cölibátus és az elfojtott homoszexualitás egymáshoz való viszonyulása. Attól függetlenül, hogy Magyarországon még nincsenek feltáró kutatások, a meglevő külföldi jó gyakorlatok mégis sokat segíthetnek a megértésben, ezért mutatom meg részleteiben is a német ún. MHG-kutatás legfőbb eredményeit. A fejezet végén tettesprofilokat is rajzolok. Itt lesz szó a *„fixált"*, a *„nárcisztikus-szociopata"* és a *„regresszív-éretlen"* típusról. Majd megmutatom a pedofilok és az efebofilok közötti alapvető különbségeket, valamint a pedofília és az efebofília típusait. Ezt a fejezetet a tettes stratégiájának: a behálózás és a csapdában tartás folyamatának elemzésével zárom.

Az ötödik fejezetben a gyógyulási utak felvázolására helyezem a fókuszt. Szó lesz arról, hogy a titok patogén, ezért a „titoktalanítás" a gyógyulás egyedüli útja. Majd boncolgatom azt a kérdést, amit a könyvem a címében is felvet, vagyis meg kell-e bocsátani mindent, s hányszor, hetvenszer hétszer? A bántalmazás traumáját először méregteleníteni kell, majd pedig új, gyógyító erőtereket kell keresni: a bántalmazó vallási tapasztalat igazán csak a valóban felszabadító spiritualitás megtapasztalásával gyógyítható, természetesen a megfelelő traumafeldolgozó terápia mellett. Ennek kapcsán írok a meditáció és az életgyógyulás kapcsolatáról. S végül összefoglalom a további terveimet a „misszió" kapcsán, amibe belekezdtem: spirituális-traumafeldolgozó terápiás csoportokat indítok pszichológus kollegák kíséretében. Ezen kívül foglalkozni kell az áldozatoknak nyújtott jogi segítséggel és a tettesek büntetőjogi felelősségre vonásával, amiben szintén szívesen segítek, jogászokkal karöltve. S végül

további terveim között szerepel egy, az egyházaktól teljesen független *Áldozatvédelmi Intézet* létrehozása, amelynek legfontosabb célja az áldozatoknak nyújtott jóvátétel, vagyis az elszenvedett fájdalmak, lelki traumák, a munkaképtelenség, a párkapcsolatra, ill. a szexualitás egészséges megélésére való képtelenség okozta károk jóvátétele.

c. Visszatérve arra a kérdésre, hogy mitől különleges ez a kötet: azért, mert a könyv témáját ilyen módon még nem dolgozta fel Magyarországon senki, és a nemzetközi szakirodalomban is ritka, amikor egy könyvön belül ismerheti meg az Olvasó az áldozatok valós történeteit és a hozzájuk kapcsolódó, a megértést elmélyítő szakmai alapokat. Ilyen módon ezt a könyvet tankönyvnek is szánom, amit minden papi szemináriumának, ill. szerzetesjelöltnek, papnak és lelkésznek, egyházi vezetőnek, pszichológusnak és pszichiáternek, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel foglalkozó szakembernek és a pedagógusnak is nagy szeretettel ajánlok.

d. Legvégül pedig azért is sajátos ez a könyv, mert nemcsak egy interjúkötet, nem is csupán egy szakmai elemzés, probléma iránti érzékenyítés, hanem ebben a kötetben az író maga is nagyon sajátos helyzetbe kerül. Nem külső szemlélő pusztán, hanem gyóntató, lelki segítő és jogvédő is egyben. A könyv pedig úgy íródott, hogy írója nem egy jelenséget akart tanulmányozni, hanem szerencsétlenül járt embereknek akart konkrét segítséget, vigaszt, bátorítást nyújtani.

Áldozatvédő munkám és könyvem segítői

Nem vagyok pszichológus, jóllehet tanultam pszichológiát, sőt alapvető pszichiátriai ismeretekkel, mentálhigiénés tudással is rendelkezem. Mégis úgy gondoltam, hogy ezen a téren segítőkre is szükségem lesz. Amikor a könyv írásába belekezdtem,

Feldmár András terapeutával volt egy közös nyilvános beszélgetésünk *A titok* címmel a Feldmár Intézet szervezésében, amelyet a kötetben megszólaló áldozatok közül is követtek néhányan. Ez a beszélgetés indított el engem azon az úton, hogy az egyházon belüli szexuális bántalmazás témáját pszichológiai szempontból is minél mélyebben megértsem. A kötetben szereplő eseteket átbeszéltem egy remek szupervizorral, Dr. Heves Andrea pszichológussal, hogy a saját megállapításaimba, megfigyeléseimbe lehetőleg semmiféle hiba ne kerüljön. Heves Andrea ezen kívül nagyon jó impulzusokkal, kérdésekkel segítette a munkámat. Vele és Csóka Judit klinikai szakpszichológussal – aki szintén segítőm volt a témáról való gondolkodásomban – tervezek olyan spirituális-traumafeldolgozó csoportokat elindítani, amelyek részben a kötetben szereplő áldozatoknak, részben pedig remélhetőleg azoknak is segítenek majd, akik a kötet olvasása kapcsán keresnek meg engem.

Az általam megismert, egyházon belül elkövetett szexuális bántalmazási ügyek büntetőjogi vonatkozásait Dr. Gál András ügyvéddel beszéltem át részletesen, aki nemcsak azokat az ügyeket vizsgálta meg, amelyek ebben a kötetben szerepelnek, hanem olyanokat is, amelyek bemutatására még nem áll rendelkezésemre kellő információ, ill. feldolgozás alatt állnak. A megvizsgált ügyek között durvábbnál durvábbak is szerepeltek, olyanok is, amelyek kapcsán büntetőpert is kellett, ill. lehetett volna indítani, mert a bűncselekmény annyira súlyos volt. Csak sajnos az ügyek többsége mára már elévült, vagy az elkövető közben meghalt, illetve az eset nem az ország területén belül volt – vagy maga az áldozat ellenezte erősen az elkövető felelősségre vonását. Gál András szakértői véleménye szerint számos oka lehet annak, hogy az áldozatok általában csak akkor léptek, akkor kezdtek el beszélni, mire a bűnök többsége elévült. Ilyen okok között szerepel az áldozatok rendszerint erőteljes lelki, ritkán egzisztenciális kötődése a bántalmazóhoz, a félelem attól, hogy nem hisznek nekik, félelem a mikrokörnyezetük, falujuk, gyü-

lekezetük haragjától. Nem hittek abban, hogy egy „ilyen nagy emberrel" szemben az igazságszolgáltatás egyáltalán működik és többnyire gyerekek voltak, fogalmuk nem volt arról, hogy mit kellene tenniük. További ok lehet, hogy amikor ez velük megtörtént, fel sem fogták, hogy ez nem helyes, sőt, bűncselekmény, mert pont attól a személytől érkezett, akiktől alapvetően azt tanulták mindig, hogy mi a helyes. Az áldozatok rendszeresen azért nem fordulnak a hatóságokhoz, de még közeli hozzátartozóik sem, mert ezeket az akár hosszú éveken át zajlott abúzusokat mélyen eltemetik magukban, van, aki annyira, hogy esetleg csak évtizedek múlva jön elő újra a tudatában. Az elévülés természetesen csak jogilag értendő, hiszen az ilyen bűncselekmények morálisan soha nem évülnek el.

A szexuális bántalmazási ügyek kapcsán nem csupán büntetőjogi pert, hanem polgári peres eljárást is lehet indítani. Ehhez kaptam segítséget Dr. Bartos Bálint ügyvédtől, aki a könyvemet is elolvasta és jogi tanácsokkal segítette. Tehát a szexuális bántalmazási ügyek kapcsán polgári jogi szempontból személyiségi jogok megsértésére való hivatkozással lehet ún. sérelemdíj iránti keresetet előterjeszteni a bíróságon. Ebben a kereseti kérelemben számszerűsíteni kell azt, hogy az okozott sérelmek, vagyis a szexuális abúzus vagyoni ellentételezéseként konkrétan mekkora kártérítést (sérelemdíjat) kér az áldozat. Ez tényállástól függően akár többmilliós összeg is lehet. Emellett keresethalmazatban elő lehet terjeszteni személyiségi jog megsértésének megállapítása iránti keresetet, és elégtételadást is lehet kérni. Ezeknél a pereknél is nagyon fontos figyelni az elévülési időre.

A történetek hitelessége

Ennek a könyvnek az értékét az adja, hogy valós áldozatok bántalmazásának történetét ismerhetjük meg belőle. Nyilvánvaló számomra – amelyet már az eddigi, a megjelenés előtt kibontakozó, sorozatos médiatámadások is igazolnak –, hogy sokféle

irányból fog érkezni a könyvemet bíráló kritika. Az egyik ilyen jól kiszámítható reakció az a vád lesz, hogy a könyvben szereplő történetek puszta kitalációk, a fantázia szüleményei. A másik pedig az, hogy honnan tudhatnám, hogy az áldozatok, akik felkerestek, nem csaptak-e be engem mindenféle kitalált mesével. Erre a lehetséges felvetésre a válaszom az, hogy alapos és összetett módszert dolgoztam ki arra, hogy kiszűrjem a nem valós áldozatokat. Több eset is előfordult, amikor az elbeszélt történetek tartalma, az elbeszélés módja és stílusa olyan benyomást keltett, hogy az illető személynek annyira súlyos személyiségzavara van, hogy nem tudja elválasztani a valóságot és a fantáziavilágot. Ilyenkor kikértem szakértők véleményét, akik megerősítették a feltevésemet. De az esetek igen nagy többségében, mintegy 95%-ban az elbeszélt történetek valódiságához semmilyen kétség sem fért. A spirituális és/vagy szexuális bántalmazás lenyomata az emberi lélekben mindig ugyanolyan mintázatot rajzol. Ahogy sorra találkoztam az áldozatokkal ez a minta egyre élesebben és egyértelműbben körvonalazódott előttem. Voltak olyan esetek, ahol nemcsak egy, hanem több áldozattal is tudtam beszélgetni, akik nyilván egymás hitelességét is igazolták. Máskor láttam a bizonyítékokat is: levelezést, e-maileket, sms-t stb. Minden egyes esetben utánanéztem az elkövetőnek, ha még életben van, mindent tudni akartam róla, amit csak lehet. Sőt, olyan tettesről is tudomást szereztem, akit személyesen ismerek.

A szexuális bántalmazás témája kétélű fegyver

Már eddig is érzékelhető, hogy a szexuális bántalmazás témáját is gyakran fegyverré kovácsolja a politika. Ilyenkor rendszerint nem a valós elkövetőket találják meg és kérik számon, hanem azokat, akik valamilyen szempontból politikai ellenségek. Mindezt le lehet képezni az egyházakon belüli politikára is. Jó lenne, ha a megtisztulás azokat érné utol és kérné számon, akik valóban bűnelkövetők, és nem azokat, akik teljesen ártatlanok.

Bevezetőm zárásaként következzen a legfontosabb dolog, a köszönetnyilvánítások sora. Úgy gondolom, hogy ez a kötet hiánypótló társadalmi üzenetet hordoz, így leírhatatlanul hálás vagyok, hogy létrejöhetett.

Először is szeretném hálásan megköszönni a Kalligram Kiadó igazgatójának, Mészáros Sándornak ezt a csodás lehetőséget! Valamint Toldi Veronikának a merész ötletet, amivel ezt az egész folyamatot elindította, és a fantasztikus munkát, amivel kísérte a kötet létrejöttét!

Hálás szívvel köszönöm a kötetben megszólaló túlélőknek, hogy vették a bátorságot, és most már nem csupán nekem, hanem egy egész országnak mesélték el a történeteiket! Ezzel megtörték a hallgatás béklyóját, s így nagy lépést tettek a gyógyulás útján: nemcsak a maguk, hanem sorstársaik és az egész egyház gyógyulásának útján. Tudom, hogy a megszólaláshoz nagyon sok mindent kellett legyőznötök, és rengeteg mindent kockáztattatok, de mégis vállaltátok, mert azt akarjátok, hogy a dolgok végre változzanak, és soha többé senki ne szenvedhesse el azt a rettenetet, amit Nektek át kellett élnetek. Minden változáshoz olyan elszánt emberekre van szükség, amilyenek Ti vagytok. Nagyon kellenek ennek az országnak az ilyen hősök! Köszönjük, hogy vagytok!

Nagyon köszönöm férjemnek, aki ebben az ügyben is, ahogy minden egyéb vállalkozásomban – legyen szó akár a tudományos munkámról, akár az egyházi, ill. közéleti vízióimról –, hogy a legfontosabb támaszom. Rendkívül jó érzés, hogy ebben az országban, ahol újra 19. századi módon gondolkodik a politika a nők társadalmi szerepéről, még mindig vannak olyan férfiak, akik hisznek abban, hogy a valódi változást sok tekintetben éppen azok a nők fogják elhozni, akik nem engedik meg, hogy elvegyék tőlük azt a jogot, hogy a világot és benne az egyházakat is emberibb, elfogadóbb és szeretettelibb hellyé formálják.

Még akkor is, ha ez kezdetben hatalmas ellenállásba ütközik és a meglevő hatalmi status quo védői mindent megtesznek azért, hogy az új hangokat megfélemlítsék és elhallgattassák.

Köszönöm szépen Jézsó Tamás, Galambos László és a Felszabtér közösség támogatását, akikre a kezdetektől fogva számíthattam. Velük osztottam meg – akár éjszakánként is azon frissében – mindazt a borzalmat, amit egyedül nagyon nehéz lett volna elviselni. Amikor valaki szembenéz a gonosszal, nagyon jó érzés, ha azt érezheti, hogy ennek az élménynek a sokkoló traumáját nem kell egyedül hordoznia. Azt is hálásan köszönöm Nektek, hogy az engem ért támadások, lejáratók, karaktergyilkos hadjáratok kapcsán mindig számíthatok a segítségetekre!

Szeretném megköszönni pszichológus segítőimnek is a rengeteg inspirációt. Feldmár Andrásnak hálás szívvel köszönöm, hogy vállalta a kötetem egyik előszavának megírását, amivel rendkívüli módon megtisztelt. Köszönöm neki azt a közös beszélgetést is, amiben mintegy nyilvános szupervíziót tartva 140 ember jelenlétében beszélhettük át a szexuális bántalmazás és a rárakódó patogén titok témáját. Nagyon köszönöm Dr. Heves Andrea pszichológusnak, hogy személyes szupervizoromként is segíti a munkámat! Köszönöm, hogy a történeteket átbeszélhettük együtt és sok remek inspirációt adtál! Ugyancsak hálásan köszönöm Csóka Judit klinikai szakpszichológus segítségét, akivel szintén sokat beszélgettem a szexuális bántalmazási ügyekről, és arról is, hogy mi mindent lehetne tenni az áldozatok gyógyulása érdekében. A közös munkát mindkettőtökkel folytatjuk!

Köszönöm a jogi segítőimnek, hogy a legmagasabb szakmai színvonalon adtak tanácsokat. Hálás vagyok Dr. Gál Andrásnak, hogy segítséget nyújtott az áldozatoknak abban, hogy ügyeiket egytől egyig megvizsgálta és büntetőjogi szempontból véleményezte! Köszönöm Dr. Bartos Bálint segítségét is, aki az egész könyvet alaposan átolvasta és jogi szempontból tanácsokkal

látta el. A továbbiakban is számítok az áldozatoknak nyújtott segítségetekre!

Köszönöm Daróczi Gábornak is a lelkes és elkötelezett segítségét, akivel kommunikációs szempontból beszélgettünk sokat a könyvről, ill. arról, hogy miként lehetne még több áldozatot megszólítani, és hogyan lehetne elérni azt, hogy a magyar társadalom is megértse, hogy nem csupán egyházon belüli, hanem társadalmi ügyről van szó.

Két országban, s egyben két kultúrában is élve, szeretném igen nagy hálával megköszönni a könyv létrejöttében nyújtott segítséget német és osztrák kollégáimnak! Köszönöm Klaus Mertes atya rendkívül megindító és ugyanakkor professzionális előszavát. Mertes atya a német katolikus egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek feltárásának ikonikus alakja, akit ez irányú munkásságában a példaképemnek tekintek.

Köszönöm Univ.-Prof. Dr. Dr.h.c. Irmtraud Fischernek, a Grazi Karl-Franzens Egyetem professzorának, tisztelt és szeretett főnökömnek azt, hogy a könyvírás munkáját felvette a kutatóintézeti tevékenységeim körébe, s így az írást nem csupán szabadidőmben, hanem a szolgálati időmben is végezhettem. E nélkül a támasz nélkül ilyen rövid idő alatt ez a kötet egészen biztos, hogy nem jöhetett volna létre.

Köszönöm Univ.-Prof. Dipl.theol. Dr.theol. Rainer-Maria Bucher segítségét is, aki a kötet írása közben vállalta el a habilitációs munkám kísérését, és inspirált arra, hogy ez a téma is a konkrét habilitációs kutatásom részévé váljon, és még mélyebb szakmai alapokat kapjon. Igen nagy örömmel dolgozom majd vele tovább ezen a témán.

S végezetül, de nem utolsósorban hálásan köszönöm Ao.Univ.-Prof. Mag. Dr.theol. Maria Elisabeth Aigner pszichológus professzor szakmai, emberi és baráti támogatását a könyvírás kapcsán. Miután már az írás folyamán rengeteg támadás ért magyar egyházi személyek, elsősorban református-evangelikál lelkészek által, de néha katolikus papok részéről is, ezért lelki és

érzelmi szempontból rendkívül fontos az a támasz, amit munkám megbecsülése szempontjából sajnos csak külföldön kaphatok meg. A magyar katolikus egyháztól a mai napig sem morális, sem egyéb támogatást nem kaptam.

Remélem, hogy Magyarország is egyszer olyan hely lesz, ahol az olyan embereket, akik ilyen témák feltárásával, áldozatsegítéssel és tettesek jogos elszámoltatásával foglalkoznak, nem üldözni, hanem támogatni fogják, mind egyházi, mind pedig társadalmi szinten. Egyelőre sajnos ennek az ellenkezőjét tapasztalom, de sose felejtsük el, hogy a jövőért dolgozunk, és a jövőt soha nem adhatjuk fel. Én biztosan nem fogom!

II.

Az egyházon belüli spirituális és szexuális visszaélések sokféle arca

1. A spirituális hatalom a legveszélyesebb hatalom

„Nem matéria vagyok, akinek spirituális tapasztalata van. Spirituális lény vagyok, akinek emberi tapasztalata van." (Willigis Jäger)

1.1. Az ember spirituális igénye

Az ember alapvetően spirituális lény. Ez talán meglehetősen jámborul és ezért idegenül hangzik egy vallásoktól távol álló mai ember számára. Jóllehet a spiritualitást értelmezhetjük úgy is, mint igényt arra, hogy az életnek, a létezésnek legyen értelme, vagy mint képességet, hogy minden eseménynek, tapasztalatnak az életünkben valamilyen értelmet adjunk. Nem csupán a vallásos embernek, hanem mindannyiunknak szükségünk van arra, hogy az életünk számára értelmet találjunk. Amikor az ember ezt az értelemkeresési vágyat felfedezi önmagában, elindul a maga kereső útján, belső vágy, egyfajta szomj hajtja, mert úgy érzi, hogy az élet pusztán anyagi vonatkozásai nem képesek őt maradéktalanul boldoggá tenni. Valami hiányzik, valami nyugtalanítja. Úgy érzi, hogy az életnek többről kell szólnia, mint azon vágyainak kielégítése, amelyek a matéria világához kapcsolják őt. Persze kell a jólét, a boldog párkapcsolat, a szak-

mai önmegvalósítás, de valahogy mindez mégsem elég. A lélek mélyén űr marad. A vallásos, illetve spirituális utak úgy magyarázzák, hogy a keresés vágyát maga az Isten ültette el az ember szívében. Ahogy például Szent Ágoston megfogalmazta: „Én nem kerestelek volna, ha már Te rég nem találtál volna meg, ha nem lettél volna az én szívemben."

A másik ilyen sorsfordító élethelyzet, amikor felmerül az istenkeresés igénye: az életkrízis. Ez is sokféle lehet: egy betegség, egy tragédia, egy veszteség feldolgozása, egy váratlan helyzet, amikor az ember lába alól kicsúszik a talaj. Meg persze ilyen a lét végességével való szembenézés is, amikor az ember ráeszmél arra, hogy illúzió azt gondolnia, hogy ez az élet örökké fog tartani. A krízis az ember életútján olyan, mint egy elágazás, arra ösztönzi, hogy új utakra induljon, hogy megtalálja a saját válaszait és a belső egyensúlyt. Van, aki ilyenkor beleveti magát a gyönyörök élvezetébe, mert úgy érzi, hogy most már egyetlen pillanatot sem szabad elmulasztania. Mások pedig úgy érzik, hogy többet akarnak, s a választ az anyaghoz kötődő boldogságkeresésben nem fogják megtalálni.

Vannak olyanok, akik különféle függőségeiktől szeretnének megszabadulni, mint például a drog vagy az alkohol, és lehetnek, akik eleve beleszületnek egy vallásba, hiszen a szüleik erre nevelték őket, hittanra jártak már kisiskolás korukban, együtt vettek részt az istentiszteleteken. Ez utóbbi emberek életében a keresés akkor jelenik meg, ha már nem elégíti ki őket a szüleiktől átvett vallásos minta külső normaként való formális követése, hanem arra vágynak, hogy rátaláljanak a hitre, mégpedig egészen személyes módon. Az említett példákban szereplők különféle motivációval ugyan, de tulajdonképpen mind keresők. Ezért elindulnak a vallási, illetve spirituális válaszkeresés útján. Közösségeket keresnek, ahol olyan emberekkel lehetnek együtt, akiket hasonló kérdések foglalkoztatnak. Minden ember alapvető vágya, hogy szeressék és elfogadják, hogy része legyen egy olyan emberi közösségnek, ahol otthonra talál. Ez

különösen is igaz akkor, amikor valakinek éppen a feje tetejére állt az élete, elbizonytalanodott, s kétségek gyötrik. Ilyenkor jól jönnek a lelkivezetők, mesterek, guruk, papok, spirituális tanítók, akik azt ígérik, hogy az úton a többiek előtt járva hasznos útmutatást tudnak adni a követőik számára. Amivel alapvetően nincs is baj, amíg...

A probléma ott kezdődik, hogy az adott közösség, vallási, illetve spirituális hagyomány ezeket a személyeket megkérdőjelezhetetlen tekintéllyel ruházza fel, ők lesznek az Isten vagy a végső igazság képviselői. Ezért a szavuk törvény, így nem tartoznak senkinek sem elszámolással, hiszen ők a felkentek, a beavatottak, s ily módon szinte érinthetetlenek. Legtöbbször feltétlen engedelmességet követelnek. Hatalmuk annál nagyobb, minél tekintélyelvűbb az adott vallási, illetve spirituális közösség. Ezt a speciális hatalmat nevezzük spirituális vagy szakrális hatalomnak. A hívő a lehető legnagyobb bizalommal fordul a papja, lelkivezetője felé, hiszen benne nem egy egyszerű embert lát, hanem magának az Istennek a képviselőjét, akiről rosszat még feltételezni is bűn. Nem beszélve arról, hogy ezek a lelki mesterek, spirituális vezetők, illetve papok legtöbbször köztiszteletben álló személyek, akiknek áldozatos munkáját nemcsak az adott közösség, de gyakran a szélesebb társadalmi közeg is elismeri. Mindez rendkívüli módon felerősíti annak a kontrasztnak az erejét, ami a vezető és vezetett közti aszimmetrikus viszonyban megtalálható. Azaz, aki lelkileg vezet, abszolút teljhatalommal rendelkezik az egyszerű hívő, ill. követő felett, akit gyakran még felnőttnek sem tekintenek.

A tekintélyelvekre épülő vallás – főként, ha még nem esett át a felvilágosult gondolkodásból fakadó belső progresszív kritikán, és mint ilyen, erőteljesen hajlik a fundamentalizmusra – igyekszik elvenni a kereső ember gondolkodásbéli függetlenségét. Elzárja előle a szabad kérdések és a józan kritika útját. Mindent úgy kell hinnie, ahogy „az meg van írva", és úgy kell élnie, ahogy azt elvárják tőle. A szuverén gondolkodásnak, vagyis az

igazi felnőttségnek a szigorú tekintélyelvekre épített hitben nincsen helye. Ez a fajta elnyomó igény minden vallásban és spirituális irányzatban megjelenhet, ennek ellenére nem mondhatjuk azt, hogy eleve nem létezhet olyan vallás, illetve spiritualitás, amely valóban azt célozza meg, hogy az egyént egyre nagyobb szabadságra, önmaga felfedezésére, saját magával, embertársaival és a világgal való harmóniára vezesse. Ennek előfeltétele azonban a tekintélyelvű gondolkodás teljes lebontása.

A tekintély lerombolása nem megy a hatalmi status quo meggyengítése nélkül, ami által a vallási vagy spirituális vezető elit elveszíti hatalmát, ill. hatalmának egy jelentős részét a vezetettek felett, így a változást, a nyitást, a reformokat soha nem adják könnyen. Minél régebbi és megcsontosodottabb egy vallási hagyomány, ill. minél inkább a homogenitásra törekszik, vagyis egyszerű, egyértelmű, fekete-fehér válaszokat ad az élet összes rendkívül komplex kérdésére, annál kevésbé tud benne teret nyerni a belső kritika. Így a változást, a nyitást a vélemények sokféleségére sokáig távol lehet tartani a vallási rendszerektől. Ennek az egyenes következménye pedig az, hogy a hívek és a követők a maguk hitében és világlátásában felnőtt koruk ellenére is meglehetősen gyerekesek maradnak.

A zárt gondolkodási séma, amivel a hit abszolútnak értelmezett igazságait védik, nem ad teret a valós emberi problémák és kérdések őszinte megbeszélésére. A kérdezőknek sablonválaszokat adnak csupán, amiket úgy használnak, mint egy bunkósbotot. Vagyis akinek más a véleménye, vagy azt, aki a sablonválaszokkal nem tud azonosulni – pl. a „melegek mind a pokolra jutnak, mert ez az Isten akarata" –, fejbe vágják egy bibliai szöveggel, hiszen „meg van írva", és ezáltal elfojtják a további kérdezés lehetőségét. Így a kereső végül nem kap mást, mint lelki sebeket, traumákat. Lelki töltődés helyett azt fogja érezni, hogy elfogy körülötte a levegő.

A tekintély lesz az alapja annak a hatalmi visszaélésnek, amit spirituális bántalmazásnak nevezünk. Spirituális bántalmazó le-

het egy személy, pl. a pap, a lelkész vagy a mester, vagy akár az egész vallási, illetve spirituális közösség a maga torz lélekgyilkos dinamikájával. Nézzünk minderre egy példát a katolikus hagyományból! A spirituális és azon felül gyakran a szexuális bántalmazás egyik tere maga a gyónás. A hívők a gyónásban mindent őszintén feltárnak a papjuk előtt, a legféltettebb titkaikat, akár a szexuális életükre vonatkozó legapróbb részleteket is. A gyónás konkrét gyakorlata vagy például a lelkivezetői helyzet bizonyos szempontból teljesen megfosztja a hívőt a felnőttségétől, hiszen egy másik, hozzá hasonló gyarló embernek kell megvallania a bűneit. Egy olyan ember lesz a közvetítő közte és Isten között, aki néha talán még nála is súlyosabb dolgokat követett el, aki sokkal éretlenebb lehet nála pszichoszexuális szempontból, vagy semmilyen lélektani ismerettel nem rendelkezik. Ezzel persze nem állítom azt, hogy ne lenne a gyóntató papok között olyan, aki minden szempontból alkalmas a feladatra. A gyónás és a lelkivezetés viszonylatában a hívő teljesen alárendelt szerepbe kerül, a pap pedig nem csupán a saját emberi tekintélyével, hanem magának az Istennek a tekintélyével magasodik föléje.

A spirituális vagy szakrális hatalom a világon a legveszélyesebb hatalom. Nagyobb az ereje annál, mint amikor valaki egy pszichológusnak mondja el a titkait. Hiszen a papban azért bízik meg az ember vagy éppen a gyermek, mert ezt a bizalmat a pap mögött álló Istennek szánja. Az Isten pedig csak jó lehet, így aki megbízik a papban, méltán gondol arra, hogy nem érheti baj. A pap hatalma azért is különleges, mert egészen odáig terjed, hogy a hívő örök üdvössége vagy éppen örök bukása feletti ítélet lehetőségét is magában foglalja. Ez a gyónásban az ún. oldó-kötő hatalom. A pap dönti el, hogy Isten kinek mit bocsát meg, milyen feltételek mellett és mit nem. Az oldó-kötő hatalmat a pap Isten nevében gyakorolja, akinek megbocsátja bűneit, annak bűnei bocsánatot nyernek (oldás), akinek megtartja bűneit, az bűnben marad (kötés). Nincsen ennél kiszolgáltatottabb helyzet, különösen egy olyan hívő számára, aki valóban jó és igaz hívő

szeretne lenni. Persze, maga a gyónás vagy a lelkivezetés működhet jól is, nem szabad általánosító módon az egész gyakorlatot elítélni. Ha jól működik, és a vezető tényleg felkészült, kellő lélektani ismerettel, gyakorlattal és jószándékkal rendelkezik, akkor egy mély gyónás vagy lelki beszélgetés megszabadíthatja az embert a bűntudata okozta szorongásaitól. Ilyenkor hasonló lehet az élmény, mint egy szakavatott pszichológussal vagy terapeutával folytatott beszélgetés. Tehát nem önmagával a gyónással van a baj, hanem azzal, hogy ez egy olyan helyzet, ami a hatalmi visszaélés és spirituális bántalmazás melegágyává válhat.

1.2. Kinek van az Istenhez „piros telefonja", és az mire jogosítja fel az illetőt?

A spirituális bántalmazás létrejöttének veszélyét jelezhetik a következő hamis üzenetek: „Mondj le a saját akaratodról, és ha nem teszed, akkor egoista vagy!" „Isten akaratának kell megtörténnie, ezért neked le kell mondanod a sajátodról!" Csakhogy ki tudhatja azt, hogy mi az Isten akarata? Gyakran mindaz, amit az „Isten akaratának" neveznek, valójában csupán a pap, a mester, a guru vagy éppen a hívő közösség akarata. Ezekben a felszólításokban ott rejtőzik a visszaélés esélye. Minden visszaélés egyfajta határátlépés, ami nem veszi tekintetbe a másik személy emberi méltóságát és önrendelkezési jogát.

A gyónás, a lelki-, illetve spirituális vezetés akkor zajlik egészségesen Klaus Mertes jezsuita pap szerint, ha az egész folyamat mindvégig egy háromszöggel leírható viszonylatban marad, mégpedig a vezető, a vezetett és az Isten között. Ha ez a hármas keret felbomlik és binárissá válik, akkor ott probléma léphet fel. Ilyenkor áll elő az a torzulás, hogy a lelkivezető személyes véleményéből lesz az Isten szava. Ezt a jelenséget magyaráznám képszerűen úgy, hogy az adott lelkivezető eljátssza vagy maga

is elhiszi, hogy neki „piros telefonja" van az Istenhez, amin keresztül közvetlenül társaloghat vele. Ez egyfajta nárcisztikus önhipnózis, amikor az illető a saját egójának vagy annak a spirituális hatalomnak a személyiséget torzító csapdájába esik, amivel a közössége és a vallási hagyománya ruházta fel őt.

Ilyen esetekben a spirituális gőg, önteltség és önimádat lesz a spirituális bántalmazás melegágya: „Amikor egy lelkivezető a másik ember lelkiismeretévé akar válni azért, hogy a másik embert a saját akarata szerint úgy irányítsa, mintha felügyelő vagy teljes ellenőrzést gyakorló személy lenne, akkor történik meg a spirituális visszaélés. Ilyenkor a bántalmazó a saját akaratára cseréli ki az illető akaratát, és így tulajdonképpen a benne bízó ember vallásos intimszférájában ő veszi át az isteni pozíciót" – írja Mertes (2018, 39). S így a lelkivezető gátlástalanul visszaél azzal az autoritási viszonnyal, amelyben nála van a megkérdőjelezhetetlen tekintély, s amelynek a vezetett teljes engedelmességgel tartozik.

1.3. A vallásos hit mint manipulációs eszköz

Véleményem szerint a vallásos hitnek egyetlen esetben van gyógyító, örömhordozó, az ember személyiségét pozitív értelemben kiteljesítő szerepe, mégpedig akkor, ha egyre nagyobb szabadsághoz vezet. Ennek a torzulása pedig éppen az, amikor a vallásos hit egyre erősebb megkötözöttséget, szorongást, belső frusztrációt és megfelelési kényszert hoz magával.

Így válhat a vallásos hit manipulációs eszközzé azok kezében, akiknél a tekintély, a spirituális hatalom van. A spirituálisan bántalmazók jól ismerik az érzelmi alárendelés lélektanát, amelynek alapja a bűntudatkeltés. Az ügyes érzelmi manipulátorok könnyen játszadoznak azokkal a kereső emberekkel, akik valamilyen életkrízis, lelki trauma vagy például a függőségük-

től való megszabadulás vágyával keresik a szeretetet, az elfogadottság érzését, a biztonságot. Amit kezdetben meg is kapnak a látszatra nagyon befogadó és nyitott közösségtől, ill. annak lelkivezetőjétől. A bántalmazás eleinte rejtett módon közelít. A konfliktus akkor keletkezik, amikor a hívő vagy követő nem fogadja el Isten akaratát, ill. azt, amit annak beállítanak. Ebben az esetben mindent elkövetnek azért, hogy rossz lelkiismeretet keltsenek, bűntudatot ébresszenek benne. A hitet használják fel arra, hogy megtörjenek minden ellenállást, megtiltsák a kérdéseket és elfojtsák a felbukkanó kételyeket. Aki nem engedelmes, azt azzal manipulálják, hogy őt nem szereti az Isten, ill. azt a félelmet keltik benne, ha így folytatja, a pokolra fog jutni. Isten csalódott lesz és elfordul tőle, ha ezt vagy azt, azaz, amit a közösség, ill. annak vezetője elvár tőle, nem teszi meg. Ez egy olyan érzelmi manipuláció tehát, ami a kereső ember őszinte hitét, megfelelni vágyását használja eszközként.

1.4. Az engedelmesség mint a hatalmi status quo fenntartásának eszköze

Az engedelmesség az a princípium, amely minden tekintélyelvű hatalmi rendszerben a status quo fenntartásának eszköze. Lényege abban áll, hogy az egyének mondjanak le a saját akaratukról. Így nemcsak a világi hívek lesznek teljesen alárendelve a klérusnak, hanem a papok is függnek a püspököktől, a szerzetesek, ill. szerzetesnők a rendi elöljárótól. Ez utóbbiak fogadalommal kötelezik el magukat az engedelmességre, ami a legfőbb erények egyikének számít. Ezzel egyidejűleg az engedetlenség válik azzá a bűnné, ami a rendszer stabilitását veszélyezteti. Ezért is reagálnak tehát olyan agresszióval azokra, akik lázadónak tűnnek.

Az engedelmesség elvének mindenáron való túlhangsúlyozása egy olyan függési rendszert alakít ki, aminek a következmé-

nye, hogy minden egyént, függetlenül életkorától, társadalmi státuszától vezetni kell egy életen át. A hívők soha nem nőnek fel igazán, nem lesznek szuverén módon gondolkodó, hitükben felnőtt emberekké. Ennek oka, hogy a katolikus kereszténység az igazságot olyan dogmákban fejti ki, amelyeket nem lehet megkérdőjelezni. Épp ellenkezőleg, aki nem akar eretnekség gyanújába keveredni, annak engedelmesen alá kell rendelnie magát a dogmáknak. S épp ez válik a hatalmi függés alapjává. Hiszen a dogmáknak való szolgai alárendelésen múlik az illető egyén üdvössége, vagyis a spirituális életben a legfőbb jó, amit minden hívő el akar érni. Így kerülnek az egyének egyre inkább alárendelt és függő helyzetbe az egyházban. Aki nem passzol bele ebbe a zártan felépített gondolkodási és viselkedési sémába, azt kritizálják, megvetik, megbélyegzik, amitől az illető nemcsak egyre rosszabbul érzi magát, de idővel még bűntudata is lesz. Amiből aztán egyre erőteljesebb szorongás és belső frusztráció alakul ki.

Feltehetjük a kérdést, hogy vajon egy felnőtt ember miért akar engedelmeskedni, mi ebben a vonzó a számára, miért tud egy ilyen rendszer a posztmodernitás korában is fennmaradni? Ahogy a fejezet elején említettem, gyakran azok lépnek keresőként a különféle vallási és spirituális utakra, akiknek életútja olyan elágazáshoz érkezett, ahol új válaszokra van szükség. Ezek a vallási közösségek és vezetőik valóban olyannak tűnnek, mint akik meg is tudják adni a keresett válaszokat. Azok pedig, akik valamilyen életkrízis kapcsán válnak keresővé, eleve nagyon érzékeny lelkiállapotban érkeznek, szeretetre, vigaszra vágynak. Így rendkívül sebezhetők. Ahogy azok is, akik függőségüktől való megszabadulásukat várják a spirituális utaktól. A szeretetvágy, a szeretethiány, a megsebzettség, a traumák terhe alatt vergődő ember könnyen feláldozza a szabadságát azért a szeretetért cserébe, amit kezdetben ezekben a közösségben valóban meg is kap. Ez épp olyan, mint egy bántalmazó párkapcsolat, ahol a bántalmazott a kezdeti szeretet igézetében, amit egykor a bántalmazótól megkapott, képes magát teljesen alárendelni és

elviselni a kontrollt, ill. a bántalmazást, mindig várva és remélve, hogy a kezdeti szeretet újból visszatér.

Akiket feltétlen engedelmességre nevelnek, azokat nem tanítják meg arra, hogyan kell nemet mondaniuk. Ha például egy gyermeket a szülei tekintélyelvű módon, szigorúan úgy nevelnek, hogy semmilyen tere nincsen az ellenállásra, akkor a gyermek egy vallási közösségbe kerülve könnyen irányíthatóvá fog válni. Ha pedig a vallásos mintát eleve úgy veszi át a szülőktől, hogy ahhoz az abszolút tekintélyelvű nevelés is kapcsolódik, akkor a szülőnek való engedelmesség mintája rögtön áttevődik a papnak, lelkivezetőnek vagy egyházi személynek való engedelmességre, és teljes alárendelődés lesz belőle. Az ilyen gyermekekben, fiatalokban, sőt néha felnőttekben – ahogy azon áldozatok közül is sokakban, akiket megismertem – fel sem merül az, hogy a pap, lelkivezető által kimondott felszólításnak ellent lehetne mondani, még akkor sem, ha az a személyi és szexuális integritását messzemenőkig megsérti.

A nemet mondani tudás egyébként is rengeteg energiát követel az embertől. Ezért sokan inkább úgy élnek, ahogy mások azt elvárják tőlük, mert ez könnyebb, mint az, hogy megharcoljanak a saját vágyaikért. Belesimulni mások akaratába rövid távon nagyon kényelmes, de hosszú távon felemészti az embert. Akiket vallási közösségekben ért spirituális és/vagy szexuális bántalmazás, azok úgy érzik idővel, mintha megszűntek voltak létezni, eltűnnek, olyanok lesznek, mintha valaki más mozgatná a testüket, valaki más élné az életüket. S csupán tehetetlen szemlélői maradnak a saját életüknek, és képtelenné válnak a valós cselekvésre, az önálló döntésekre és az ellenállásra. A nemet mondást, vagyis a saját olvasatukban az engedetlenséget ezek a vallási vagy spirituális közösségek gyakran önzésnek minősítik, kerülendő, kiirtandó rossznak tekintik. Olyan ez, mint egyfajta hipnózis, amiből fel kell ébredni, csakhogy ez nem könnyű. Ehhez meg kell tanulniuk felismerni a saját vágyaikat, és azt, hogy valójában mitől félnek. Rá kell ébredniük arra, hogy amikor a külső kény-

szerítés vagy akár az engedelmesség nevében a legbensőbb vágyaikkal ellentétes irányba viszik őket, akkor arra bizony nemet kell mondaniuk, hiszen éppen az ellenállás hiányában válhatnak a szexuális bántalmazók játékszerévé is. A nemet mondás azonban nem megy magától, mert az engedelmesség parancsával ennek az ellenkezőjére diszponálták őket.

2. A szexualitásról való egészségtelen gondolkodás

2.1. A múlt hordalékai

A katolikus egyházon belül végbement és egyre inkább napvilágra kerülő szexuális visszaélések hátterében sokféle ok áll. Ezek közé tartozik szinte alapokként a szexualitáshoz való egészségtelen hozzáállás. A hivatalos egyházi tanítás csak nagyon ritkán ismeri el azokat a károkat, amelyeket a szexualitásról való negatív felfogása évszázadokon keresztül emberek tömegeinek okozott. Azt is nagyon gyakran elfelejtjük, hogy minden vallásnak van egy történeti kerete, vagyis az adott kulturális és társadalmi kontextus határozza meg. Ezért az Isten szava, amire a vallások legfőbb legitimációs bázisként hivatkoznak, tiszta, hamisítatlan formában, az adott történeti és kulturális kontextustól független módon tulajdonképpen soha nem létezett. Vagyis a teológia mindig kontextuális, ezért része a változás, nincsen idők felett álló teológia. Így nincsen egy örök igazság sem, bármennyire is megrázza ez sokak hitvilágát, akik szeretnek a kétezer éves változatlan hagyományra hivatkozni. A történelem megmutatja, hogy az egyház tanítása az évszázadok alatt rengeteget vál-

tozott, bár a konzervatívan gondolkodó teológia szívesen kelti azt a benyomást, hogy ez a tanítás csak a jelentéktelen részletek tekintetében változott meg, de az igazán döntő kérdések tekintetében van egy töretlen hagyomány, ami visszavezethető a Bibliára, ill. a korai keresztény közösségekhez. Ez azonban egyszerűen nem igaz. Különösen nem, ha a szexualitással kapcsolatos kérdéseket nézzük.

Sokan elfelejtették már, hogy évszázadokon keresztül csak az a szexuális együttlét nem számított bűnnek, amelynek gyereknemzés volt a célja. Vagy azt, hogy a szexuális élet a menstruáció és a terhesség alatt halálos bűnnek minősült. Sőt, még azt is meghatározták, hogy a „természetes" pozíció az aktus során kizárólagosan az, ha a férj van felül. Összességében elmondhatjuk, hogy a kereszténységben már az ókortól, s főként Szent Ágostontól kezdődően kialakult egy erőteljesen testellenes gondolkodás. Jóllehet Ágoston maga leírta, hogy fiatal korában éveken keresztül egyetlen éjszakát sem bírt ki női társaság nélkül. Talán éppen ezért vált megtérése után annyira radikálisan szexualitásellenessé. Az ágostoni modell alapján mindaz, ami szellemi, az tiszta, közelebb visz Istenhez, ami pedig testi, az a kísértéshez, ill. a bűnhöz visz közelebb. Ez az alapbeállítottság lett az oka a test megvetésének és ezen keresztül a szexualitásról való egészségtelen gondolkodásnak, amelynek hatása szinte egészen napjainkig érződik. A fordulatot a II. vatikáni zsinat (1962–65) után megjelenő új szexuáletika hozta meg, ami végre meg merte fogalmazni azt, hogy a szexualitás nem egyedüli célja a gyereknemzés. A szeretetben és felelősen megélt szexualitás gyermeknemzési céltól teljesen függetlenül is hozzájárul az ember személyiségének gazdagodásához, nemcsak az egyént teszi boldoggá és kiegyensúlyozottá, de a párkapcsolatot is elmélyíti.

Az sem véletlen, hogy a keresztény erkölcsteológia hosszú évszázadokon keresztül túlhangsúlyozta a szexuális bűnök jelentőségét a többi bűnhöz képest. Ez a szemlélet és retorika volt jellemző például XVI. Benedek pápára is. S éppen ezzel szakít

az Argentínából, a felszabadításteológia hazájából érkező Ferenc pápa, aki a hangsúlyt a szociális igazságtalanság és a strukturális bűnök (pl. kizsákmányolás, társadalmi igazságtalanságok, környezetszennyezés stb.) irányába igyekszik eltolni. Vajon mi áll mindennek a hátterében?

A szexuális bűnökről való gondolkodás egyik súlyos problémája az, amit jól tükröz a Katolikus Egyház Katekizmusának Kompediuma, ami egyformán súlyos bűnként tekint az összes szexuális természetű bűnre, és semmiféle további erkölcsi megkülönböztetést vagy súlyozást nem tesz köztük: „Súlyos bűnök a tisztaság ellen, mindegyik saját tárgya természetének megfelelően: a házasságtörés, a maszturbáció, a paráznaság, a pornográfia, a prostitúció, az erőszak, a homoszexuális cselekedetek. Ezek a bűnök mind a bujaság víciumának megnyilvánulásai. Amennyiben kiskorúakkal követik el, e cselekmények még súlyosabb merényletek testi és erkölcsi épségük ellen" (492). Hogyan lehetne egyforma súlyú bűn a maszturbáció és a prostitúció vagy a homoszexuális cselekedet és az erőszak? Az utolsó mondatban pedig az egyház a már kirobbant egyházi pedofília ügyekre is reagál.

A patriarchális alapokon nyugvó nagy vallások, köztük a kereszténység mindig is igyekeztek az emberek szexualitása feletti kontroll kiépítésére, ez egyfajta hatalmi kérdésként jelentkezett náluk. Mivel szexualitása mindenkinek van, vagy ilyen vagy olyan, ezért a testiség tökéletes terep a bűntudatkeltésre, majd ezen keresztül az elnyomásra, a szexuális elfojtás indukálásra. Különösen igaz ez a nőkre vagy a szexuális kisebbségekre (homoszexualitás, transzszexualitás stb. démonizálása). Ez utóbbiakkal az a legfőbb baj, hogy nem férnek bele a hagyományos heteroszexuális mátrixba.

2.2. Teljes kontrolligény a nő teste és szexualitása felett

A nő teste és szexualitása kedvelt céltáblája a katolikus egyháznak. Ami nem véletlen, hiszen a tanítás megfogalmazói hosszú évszázadokon keresztül szinte kizárólagosan olyan férfiak voltak, akik lemondtak a saját szexualitásuk örömteli megéléséről. Feminista teológusnők már az 1960-as évektől kezdődően megfogalmazták, hogy a női szexualitás szigorú tabusításának hátterében a cölebsz módon – azaz nőtlenségben – élő papok és szerzetesek látens nőgyűlölete áll. Hiszen a nőben elfojtott vágyaik tárgyát látják, s a nő számukra az örök Éva, aki megkísérti, bűnbe viszi az amúgy tökéletes férfit. Ebből pedig logikusan következik, hogy a nő teste és szexualitása feletti kontrolligény neuralgikus pontja a rendszernek. Tilos a szex házasság előtti kipróbálása, tilos a saját test gyönyöreinek felfedezése és természetesen halálos bűn a házasságtörés. Sőt, tilos a szexualitás önmagáért való élvezete is, amennyiben a pár tudatosan kizárja belőle az élet foganásának lehetőségét.

Nem véletlen, hogy ezt az elvet éppen 1968-ban fogalmazta meg a katolikus egyházi tanítás a *Humanae vitae* című enciklikában. Az 1968-as szexuális forradalom, a fogamzásgátló tabletta feltalálása és a nők szexuális öntudatra ébredése sokkhatásként érte az egyházat. Társadalmi befolyásának elvesztésétől félt, és attól, hogy ezentúl nem játszhat ellenőrző szerepet az emberek erkölcsi életében, azon belül is legfőképpen a szexuális kérdésekben veszíti el hatalmát, szabályozó funkcióját. Tehát ebben az időszakban a szellem valóban kiszabadult a palackból, és új kihívás elé állította a katolikus egyházat, amire az több mint ötven év elteltével sem tudott megfelelő módon válaszolni. Döbbenetes tény az, hogy még 2021-ben sem változott semmit a katolikus tanítás ebben a kérdésben, vagyis továbbra sem engedélyezett semmiféle fogamzásgátlás, sőt, még mindig súlyos

bűnnek számít. Természetesen a fogamzásgátlás tiltása is a nő teste feletti kontrolligényt mutatja.

Nem véletlen az sem, hogy Ferenc pápa a 2015-ben összehívott családszinódust, aminek a témája a házasság, a szexualitás és a család volt, egy kérdőívvel készítette elő, amit a híveknek szánt. Azokban az országokban, ahol a kérdőív el is jutott a hívekhez – Magyarország nem tartozik közéjük –, kiderült, hogy a hívek igen jelentős többsége nem is ismeri a *Humanae vitae* című enciklikát, ill. ha ismeri is, a fogamzásgátlásról szóló tiltását annyira nevetségesnek tartja, hogy személyes életében egyszerűen nem foglalkozik vele. Mindezek után természetesen kíváncsian várom, hogy még hány évtizednek kell eltelnie ahhoz, hogy érdemi változás történjen a tanításban ebben a témában.

2.3. A heteroszexuális mátrixon túl

A homoszexuálisoknak és transzszexuálisoknak sincsen könnyebb dolguk, hiszen ők, ha valóban megélik a testi szerelmet, az egyház hivatalos tanítása szerint a pokolra jutnak. Bár magát a homoszexuális hajlamot nem tekintik bűnnek abban az esetben, ha nem kapcsolódik hozzá a szexualitás megélése, hanem az illető önkéntesen vállalt szexuális önmegtagadásban él. Ez a kérdés természetesen érinti az egyházban működő papokat, szerzeteseket is. 2005-ben Benedek pápa kiadott egy instrukciót[3], amely kimondja, hogy a „homoszexuális tendenciá-

[3] A Katolikus Nevelésügyi Kongregáció 2005. november 4-én kelt instrukciója a papi vagy szerzetesi hivatásra jelentkező homoszexuális hajlamú személyeket illetően megfogalmazta, hogy velük kapcsolatban el kell kerülni bármiféle igazságtalan megkülönböztetést, de az instrukció mégis rendkívül devalválóan fogalmaz, amikor azt mondja, hogy ezek a személyek olyan helyzetben vannak, ami súlyosan gátolja, hogy „megfelelő módon létesítsenek kapcsolatot férfiakkal és nőkkel". Ezért nem szabad őket sem a papi szemináriumba, sem

jú" személyeket nem szabad pappá szentelni. A már korábban felszentelt papokra ez a szabály azonban nem vonatkozik. Az indoklás pedig a következő: mivel a pap Krisztus személyében cselekszik, ezért csak olyan ember lehet diakónus vagy pap, akinek érett férfi identitása van. Elvben alkalmasnak kell lennie arra, hogy házasságot kössön, és gyermekei atyja legyen. Ilyen érett állapotában mond le a házasságról és az atyaságról, hogy Istennek adja magát.

Ez a rendelkezés szigorítás volt a korábbi gyakorlathoz képest, ami mögött az amerikai pedofil papok 2002-ben kirobbant botránya húzódott. A dokumentum kiadása előtt 229 egyesült államokbeli szemináriumban rendeltek el vatikáni vizsgálatot, amelyekben több mint 4500 pap végezte tanulmányait. A vizsgálat kimutatta, hogy a szexuális visszaélést elkövető papok és szeminaristák áldozatainak 80%-a kiskorú fiú. Ebből Benedek azt a téves következtetést vonta le, hogy a pedofília vétségéért a homoszexuális papok a felelősek. Ez a feltételezés ma már egyáltalán nem tartható, amire könyvem későbbi fejezeteiben részletesen is visszatérek.

Az viszont tagadhatatlan, hogy a pápai instrukció kiadása óta elindult egy bűnbakképzési folyamat, amelyben a katolikus egyház konzervatív szárnya, a korábbi pápa hűséges követői a homoszexuálisokat tették meg a pedofil cselekmények bűnbakjává. Mindez természetesen tovább nehezíti a homoszexualitásról való egészséges gondolkodást az egyházon belül, ill. lehetetlen-

---

pedig a szerzetesrendekbe felvenni. Kivételt csak azok képeznek, akiknél ez a homoszexuális hajlam csak „átmeneti problémaként" áll fenn, mint például a még le nem zárt serdülőkor. Őket hároméves próbaidő után lehet csak diakónussá szentelni. A katolikus egyházban a diakónus a papi rend első fokozata, a diakónusszentelést követi a pappá szentelés. Mivel ez az instrukció rengeteg egyházon belüli kritikát váltott ki, ezért XVI. Benedek pápa „Rescriptum ex audientia" írásos válaszában később megerősítette a kongregáció útmutatását, ezt a választ Tarcisio Bertone bíboros államtitkár látta el kézjegyével 2008. április 8-án, így ez az ő nevéhez is kapcsolódik.

né teszi, hogy a szeminaristák és a már felszentelt papok nyíltan beszéljenek homoszexualitásukról, vagy megpróbálják azt egészséges módon a személyiségükbe integrálni. Mindez tovább növeli a tabusítás kényszerét. Tehát nem arról van szó, hogy a homoszexualitást feltétlenül meg kellene élniük, hanem arról, hogy azok, akik ilyen hajlammal rendelkeznek, legalább bűntudat nélkül el tudják fogadni magát a hajlamot. Hiszen, ha a szexualitást, ill. szexuális orientációt el kell fojtani, abból biztosan problémák születnek. Többek között ez az elfojtás lehet az egyik oka – sok más mellett persze – a pedofil, ill. efebofil cselekményeknek. Ennek vonatkozásairól a későbbiekben bőven lesz még szó.

2.4. A „meleg-kigyógyító terápiák" kényszere alatt

A homoszexualitásról való torz gondolkodás kapcsán beszélnünk kell még az ún. „meleg-kigyógyító terápiák", hivatalos nevén reparatív (helyreállító), ill. konverziós[4] „terápiák" vallási fundamentalista körökben történő népszerűsítéséről és mozgalmi jellegű terjesztéséről. Ilyen mozgalom volt például az Exodus International nevű szervezet és ex-gay mozgalom, ami 1976 és 2013 között fejtette ki rendkívül romboló tevékenységét. Legfőbb üzenetük az volt, hogy a homoszexuálisok a reparatív „terápia", az imádság és Jézus Krisztus megváltoztató ereje segítségével képesek lesznek meggyógyulni. Mintegy harminc évnyi kártékony tevékenység után 2007-ben a mozgalom alapító tagjai és vezetői Michael Busse, Darlene Bogle és Jeremy Marks bocsánatot kértek a szervezet által kezelt összes LMBT embertől.

[4] J. Nicolosi, A. D. Bryd & R.W. Potts: „Retrospective self-reports of change in homosexual orientation: A consumer survey of conversion therapy clients." *Psychological Reports* 86 pp. 689–702.

Nyilvánosan kijelentették, hogy tévedtek, amikor azt feltételezték, hogy a homoszexualitás bűn, és megalapították mozgalmukat. Kezeléseik azonban ártalmasak voltak, sokakat depresszióba és öngyilkosságba hajszoltak, s számos családot tettek tönkre. Ezzel szemben a tények azt mutatják, hogy harminc évnyi működésük alatt egyetlen embert sem sikerült „átnevelniük" heteroszexuálissá.

A reparatív „terápia" egyik ismert propagátora, akit a módszer „atyjának" is neveznek Joseph Nicolosi amerikai katolikus pszichológus, akinek könyvét *Szégyen és kötődésvesztés* címmel magyarra is lefordították. Ez a módszer azt hirdeti a saját homoszexuális orientációjukat éppen vallási okokból elfogadni nem tudó, elsősorban férfi melegeknek, hogy a módszer segítségével átalakulhatnak heteroszexuális hajlamú emberekké. Ennek az ún. „terápiának", aminek valós hatékonyságát tudományos vizsgálatok kérdőjelezték meg[5], a neve is devalváló, hiszen azt üzeni, hogy azokat az embereket, akik homoszexuális irányultsággal rendelkeznek, helyre kell állítani, kvázi meg kell szerelni, mint egy elromlott autót.

A reparatív „terápiát" népszerűsítő mozgalom az USA-ból indult, majd Európába is megérkezett, sőt, világszintű jelenséggé vált. Mindebben a legdöbbenetesebb tény talán éppen az, hogy a posztmodern, demokratikus társadalmakba is be tudott gyűrűzni ez a jelenség. Nem csupán az evangelikál vallási közösségek, hanem a történelmi egyházak, köztük a katolikus egyház ultrakonzervatív körei is átvették. Magyarországon is van olyan katolikus „sztárpap", aki a módszert hirdeti. A „terápia" jegyé-

[5] Dehlin JP, Galliher RV, Bradshaw WS, Hyde DC, Crowell KA.: „Sexual Orientation Change Efforts Among Current or Former LDS Church Members." *Journal of Counseling Psycholy*. 2015 Apr; 62(2):95–105. Vagy Kate Bradshaw 1, John P. Dehlin, Katherine A. Crowell, Renee V. Galliher, William S. Bradshaw: „Sexual orientation change efforts through psychotherapy for LGBQ individuals affiliated with the Church of Jesus Christ of Latter-day Saints," *Journal of Sex & Marital Therapy*, 2015;41(4):391–412.

ben szerveznek különféle szemináriumokat, hétvégi elvonulásokat, táborokat, ahol összegyűjtik azokat az embereket, akik éppen azért nem tudják elfogadni önmaguk szexuális orientációját, mert azt az a vallási közeg, amihez tartozni szeretnének, démonizálja, halálos bűnnek tekinti, és a pokolra jutás veszélyével fenyegeti meg őket.

A közösség és annak vezetői, a „reparatív terápiát" saját fundamentalista nézőpontjuk miatt képviselő képzett pszichoterapeuták, ill. orvosok segítségével azt szuggerálják, ha a fiatal hite elég erős, akkor meg tud változni, hiszen Isten megadja a változáshoz szükséges kegyelmet. Ha viszont az mégsem sikerül, az egyedül az illető személyes hibája, aminek oka, hogy túl gyenge a hite. Ezt az érvelést spirituális bántalmazásnak tekinthetjük, amely megnyilvánulásában akár a verbális erőszak szintjét is elérheti. És akkor még nem beszéltünk azokról a szélsőséges vallási csoportokról, akik a verbális erőszakon túlmenően még attól sem riadnak vissza, hogy megpróbálják a homoszexualitás démonát kiűzni az érintettekből, amelynek során akár fizikai bántalmazást is alkalmaznak azért, hogy az ördögűző praxis sikeresebb legyen. Mivel a pszichológia és a pszichiátria jelenlegi álláspontja szerint a homoszexuális hajlam nem betegség[6], ezért az abból való kigyógyulás mint elvárás tulajdonképpen képtelenség. Számos felmérés igazolta, hogy milyen széleskörű és mélyreható lelki rombolást okoz ez az ún. „terápia", ilyenek

[6] Az Amerikai Pszichiátriai Társaság (APA) 1953-ban létrehozta az első mentális zavarokat rendszerező Diagnosztikai és Statisztikai Kézikönyvet (DSM), amelyben a homoszexualitás még a „szociopátiás személyiségzavarok" között szerepelt. A radikális változásra végül 1973-ban került sor, amikor az APA törölte a DSM jegyzékéből a homoszexualitás mint mentális zavar kategóriát. A kérdés orvosi megítélését Európában és világszerte hosszú ideje a World Health Organization (WHO) által kibocsátott International Classification of Diseases (ICD) határozza meg. A betegségek nemzetközi jegyzéke (IDC-9) 1977-ben még felsorolta a homoszexualitást, 1990 májusában azonban a szervezet közgyűlése eltávolította onnan, így az új jegyzékben (IDC-10) már nem szerepelt.

például a félelem, a depresszió, az öngyilkosság, a kapcsolati problémák, az alkoholizmus, a függőség, a csalódottság és a reménytelenség, az internalizált homofóbia stb.

Az is rendkívül sajnálatos és elképesztő, hogy milyen nagy számban akadnak világszerte még a fejlett nyugati társadalmakban is hívő emberek, akik „egészségesekké" szeretnének válni, ahelyett, hogy őszintén felfedeznék azt, hogy kik is ők valójában, és elfogadnák saját szexuális irányultságukat.

Következtetésként levonhatjuk, hogy a katolikus egyházon belüli spirituális bántalmazásnak azok a kérdéskörök adnak leginkább táptalajt, amelyek a szexualitással függnek össze. Legyen szó egészen általános értelemben a szexualitással kapcsolatos bűnök túlhangsúlyozásáról, a test és szexualitás feletti teljes kontrolligény legkülönfélébb megnyilvánulásairól, a női szexualitás, ill. a szexuális kisebbségek moralizáló, súlyosabb esetben démonizáló jellegű elnyomásáról.

Ezért ahhoz, hogy a katolikus egyházban jelenlevő szexuális visszaélésekkel szemben hatékonyan fel lehessen lépni, a szexualitásról való gondolkodást kell alapjaiban megváltoztatni. Nem csak az ember szexuális természetének szépségét és értékét kell felfedezni és elfogadni, hanem magát az emberi kapcsolatokban konkrétan megjelenő szexuális aktust is. Gyökeresen ki kell irtani azt a téves gondolkodást, hogy a szexualitás a maga természete szerint eleve csak bűnös lehet. Ez a felfogás azonban olyan mélyen gyökerezik mind a teológiai, mind pedig a hívő emberek gondolkodásában, hogy ez bizony komoly kihívást fog jelenteni. Fel kell végre fedezni, hogy a szexualitás az isteni teremtés szépséges csodáihoz tartozik. Még akkor is, ha ez a megértés esetleg egy teljes újabb évszázadot vesz igénybe.

3. A spirituális bántalmazás

3.1. A spirituális bántalmazás leggyakoribb közegei

3.1.1. A gyónás

A spirituális bántalmazás leggyakoribb közege az a helyzet, amikor a hívő vagy kereső ember közvetlen interperszonális kapcsolatba kerül egy lelkivezetővel, mesterrel, tanítóval. Ennek hagyományos kerete a lelki- vagy spirituális vezetés, a katolikus egyházban speciálisan pedig ide tartozik az ún. fülgyónás (lat. confessio auricularis), vagyis a gyónó és gyóntató között négyszemközt történő bűnvallomás. Ez egy elszeparált helyen, általában egy gyóntatószékben vagy erre a célra használt helyiségben történik. Ezeknek a beszélgetéseknek nincsen fültanúja, hiszen a titkosság a gyónás lényegéhez tartozik. Pontosan ezért nincsen semmiféle ellenőrzésre sem lehetőség. Az egyházon belül elkövetett szexuális visszaélések gyakran egyfajta spirituális visszaéléssel kezdődnek. Vagyis a pap a gyónás, a lelkivezetés által kerül közvetlen bizalmi viszonyba a gyermekkel, fiatallal vagy akár a felnőtt emberrel. Később ezt a bizalmi viszonyt használja fel a bántalmazás keretéül szolgáló manipulációs stratégiája felépítésére. Ez a bizalmi viszony azért is nagyon erős, mert a pap ebben a helyzetben egészen konkrétan is Isten képviselőjeként van jelen, ő gyakorolja a gyónó felett a papság szentségében megkapott oldó-kötő[7] hatalmat. A hívő bizalmának éppen ez az alapja.

[7] Az oldó-kötő hatalom biblikus alapokra megy vissza. Amikor Jézus apostolait saját bűnbocsátó hatalmának részesévé tette, arra is hatalmat adott nekik, hogy a bűnösöket kiengeszteljék az Egyházzal. Ennek nyomát a katolikus egyház Jézus Péternek mondott ünnepélyes szavaiban látja: „Neked adom a mennyek országa kulcsait. Amit megkötsz a földön, megkötött lesz a mennyben is, és amit föloldasz a földön, föloldott lesz a mennyben is" (Mt 16,19).

Ehhez teljesen hasonló helyzet a lelkivezetés. Szorosabb értelemben arról a bizalomra épülő kapcsolatról van szó, ami a vezető és a vezetett között létrejön azért, hogy a lelkivezető segítse a vezetett istenkapcsolatának elmélyülését. Ezt nemcsak papvagy szerzetesjelöltek igénylik, hanem mindazok az ún. világi hívők is, akik vágynak a mélyebb lelkiéletre. Ha pap a lelkivezető, akkor a lelkivezetés gyakran összekapcsolódik a gyónással, de lelkivezetést végezhetnek szerzetesek, ritkábban a lelki életben előrébb tartó világi hívők is. Ebben az esetben nem kapcsolódik a lelkivezetéshez gyónás.

A lelkivezetés lényege, hogy a hívő rendszeresen ugyanannak a papnak gyónik, ill. egy szabadon kiválasztott lelkivezetőhöz jár, aki alkalomról alkalomra támogatást ad neki a lelki előrehaladáshoz. Ez konkrét útmutatásokat jelent. A lelkivezető a beszélgetés során a hívő vallásosságának fokától, lelkiállapotától függően kijelöli azokat a feladatokat, amiket a hívőnek spirituális fejlődése érdekében a következő találkozásig teljesítenie kell. A rendszeresség által az érzelmi és bizalmi kötődés egyre erősebb lesz a vezetettben, ami visszaélések alapjául szolgálhat, legyen szó akár spirituális, akár szexuális természetű bántalmazásról vagy éppen mindkettőről.

3.1.2. Bántalmazó közösségek: vallási-, szerzetesi közösségek, lelkiségi mozgalmak

Spirituális bántalmazás azonban nemcsak két személy közötti kapcsolatban jöhet létre, hanem az is előfordulhat, hogy maga a vallási közösség, lelkiségi mozgalom vagy szerzetesi közösség válik bántalmazóvá. Hans Zollner, a vatikáni Center for Child Protection vezetője az *„Istenem, miért hagytál el engem?" Spiritualitás és a szexuális bántalmazások kezelése* című tanulmányában felhívta a figyelmet néhány olyan kongregációra és új lelkiségi közösségre, amelyek a II. vatikáni zsinatot megelőzően és köz-

vetlenül utána jöttek létre. Ezek a közösségek nagy reménységei voltak a katolikus egyháznak a belépések viszonylag magas száma miatt. „Az elmúlt években mégis kiderült, hogy ezeknek a csoportosulásoknak egész sorában – amelyek közül sokan a hangsúlyozottan konzervatív egyházi pozicionálást a liturgia és a teológia tradicionális formáival kapcsolják össze – a visszaélések jelentős és sokféle formáját követték el. Néhány a legismertebb példák közül: – sajnos közel sem ez minden! – Krisztus Légiója Kongregáció (Mexikóban alapítva); Nyolc Boldogság Közösség (Franciaországban alapítva); a Comunità Missionaria di Villaregia Észak-Olaszországból, a Sodalitium Christianae Vitae (elsősorban Peruban), valamint a Fernando Karadima pap körül Santiago de Chilében létrejött kör. Nem mindenütt kiskorúakkal szemben elkövetett abúzus történt, habár éppen az ún. védett személyek, mint noviciátusok vagy diákok lettek a szexuális visszaélések áldozataivá. Az engedelmességi fogadalomra való hivatkozás és a szigorúan vallásos gyakorlat extrém függőségi viszonyokat hozott létre, amiben a kritika mindenféle formáját kizárták és megbüntették" (Zollner 2018).

Néhányan ezen közösségek alapítói közül azóta ki lettek zárva az adott közösségből, mégpedig azért, mert a legkülönfélébb bűncselekmények sorát követték el, mint például szexuális visszaélések, pénzügyi szabálytalanságok és lelkiismereti kényszer alkalmazása. Voltak köztük olyanok is, akiket egyházi büntetéssel sújtottak, adott esetben exkommunikáltak. Ezek a személyek gyakran évtizedeken keresztül abszolút és megkérdőjelezhetetlen hatalommal tudtak uralkodni személyek és a közösség egész tevékenysége felett. Ahogy Zollner írja: „Mivel nem voltak funkcionáló ellenőrző szervezetek, és a fékek és ellensúlyok rendszere is hiányzott, ezért azt tudtak csinálni, amit csak akartak. (…) [O]tt, ahol az (egyházi) miliő elzár és ahol a nyílt konfliktust, valamint a tanulási- és fejlődési folyamatokat démonizálják, exponenciálisan megnő a szexuális visszaélések veszélye" (2018).

Hasonló traumatizáló, spirituális és szexuális bántalmazásról számol be *Nicht mehr ich: Die wahre Geschichte einer jungen Ordensfrau* c. életrajzi ihletettségű könyvében Doris Wagner (2014), német származású ex-apáca, aki 2003-ban, rögtön érettségije után belépett a flamand Julia Verhaeghe (1910–1997) által 1938-ban Belgiumban alapított „Krisztus Ügye" (Familia Spiritualis Opus = FSO) elnevezésű lelki családba. A közösséget II. János Pál pápa 2001. augusztus 29-én ismerte el a „megszentelt élet pápai jogú családjának". A közösséget szűkebb értelemben a Nővéri és Papi Közösség alkotja, utóbbihoz papok, diakónusok, testvérek és szeminaristák tartoznak. Tágabb értelemben a lelki családhoz tartoznak még püspökök, egyházmegyés papok és diakónusok, házaspárok és családok, egyedül élők, fiatalok és özvegyek. Doris Wagner évekig dolgozott apácaként a közösség római központjában, ahol a bántalmazásokat elszenvedte. 2011-ben hagyta el a közösséget, és rögtön feljelentést tett nemi erőszak vádjával egyik egykori férfi szerzetestársa ellen, majd történetét megírta a könyvében (2019a). Ez a könyv részletesen felfedi azt az elnyomó és spirituálisan bántalmazó dinamikát, ami erre az egész közösségre jellemző volt. Doris Wagner a tőle megkövetelt engedelmesség nevében képtelen volt megvédeni saját magát. Miután azonban végre kiszabadult a közösségi bántalmazó elvárások alól, élete egyik fő céljává tette, hogy erről a megbetegítő, testet-lelket roncsoló, látszólag a szent és igaz köntösébe bújó szubtilis bántalmazásról lerántsa a leplet. Azért írta meg a könyvét, hogy arccal és névvel kiállva, saját megszégyenítésének és megbecstelenítésének történetét felvállalva bátorítson másokat, akik hasonló szörnyűségek elszenvedői. Azóta történetét több filmes feldolgozás is megörökítette, ami még erőteljesebb üzenetté tudott válni. Így lett Doris Wagner a katolikus egyházon belüli megtisztulás egyik ikonikus figurájává.

3.2. A spirituális bántalmazás mintája, dinamikája

Doris Wagner 2019-ben írt egy újabb könyvet *Spiritueller Missbrauch in der katholischen Kirche* címmel (2019), amelyben a spirituális bántalmazás három formájáról és egyben három különböző fokozatáról beszél: spirituális elhanyagolás, spirituális manipuláció és spirituális erőszak. Az összes forma arra épül, hogy a lelkivezető gátlástalanul visszaél az autoritásra épülő viszonnyal.

3.2.1. A spirituális elhanyagolás

A spirituális és a szexuális visszaélés tulajdonképpen mindig hatalmi visszaélés, amit a tettes rideg, számító módon, alaposan eltervez. A visszaélés alapja mindig egy olyan kapcsolat, amiben az egyik fél megsérti a másik fél határait. Vagyis a lelki bántalmazás nem más, mint a spirituális önrendelkezési jog megsértése. A spirituális elhanyagolás abból áll, hogy a vezetettek nem kapják meg azt a támogatást, amelyre szükségük lenne ahhoz, hogy valóban cselekvőképesek maradhassanak. A lelkivezető nem figyel oda a vezetett egyén igényeire, életkörülményeit figyelmem kívül hagyja, és olyan spirituális gyakorlatokat követel meg, amelyek egyáltalán nem hasznosak a vezetett számára, nem passzolnak hozzá, de mégsem utasíthatja vissza, mert az engedelmesség nevében kötelezve van a kiszabott útmutatás szerint cselekedni. Egy konkrét példa erre az egyik áldozat története, aki Magyarországon még a '90-es években lépett be szerzetesjelöltként egy hazai rendbe, hogy Istennek szentelje életét. Az ifjakat nevelő idős személyek olyan gyakorlatokra kényszerítették őt, amiket valamikor tőlük is megköveteltek a nevelőik, talán még a '30-as években. Az egyik ilyen parancs az volt, hogy a palántát fejjel lefelé kellett a földbe ültetni. Az volt az engedelmesség próbája, hogy vajon bármilyen, egészen értelmet-

len dolgot képes-e a szerzetesjelölt megtenni az engedelmesség nevében. Ha igen, akkor maradhatott a rendben, de ha a józan ész fellázadt benne, akkor nem tekintették alkalmasnak, és elküldték a rendből.

3.2.2. A spirituális manipuláció

A bántalmazás különböző fokozatai között folyamatos átmenet van. Vagyis például az, akit spirituálisan elhanyagolnak, egyúttal ki lesz téve a spirituális manipulációnak is. Amíg a spirituális elhanyagolás kapcsán arról van szó, hogy az illetőben nem fejlődik ki a spirituális szabadság, mert nem kap hozzá elég támogatást, addig a spirituális manipuláció már azt jelenti, hogy a vezetett ember szabadságát rejtetten, különféle rafinált, át nem látható praktikákkal fokozatosan aláássák, majd teljesen elveszik. Akit manipulálnak, az nem jön rá, hogy csak elhitetik vele, hogy saját maga hozza a döntéseit. Úgy fogja érzékelni, hogy minden az ő szabad döntése, holott mások manipulálják, különféle rejtett eszközök segítségével. Ez a spirituális manipuláció alapozza meg az egyházon belül elkövetett szexuális visszaéléseket is. A tettes tudatosan azt a látszatot kelti az áldozatban, hogy ő maga is akarta, hogy mindez megtörténjen.

A manipuláció attól működik jól, hogy eleve egy teljesen aszimmetrikus, alá-fölérendeltségi viszonyban jelenik meg. A manipulatív erő, azaz az áldozatra gyakorolt szuggesztív hatás több dologból származhat, ilyen például a papi hivatás vagy a lelkész, illetve a guru tekintélye, vagy a hírnév, az ismertség, de ilyen a vonzó tudás vagy a tapasztalat is. Ugyanakkor nemcsak egy tekintéllyel bíró személy tud manipulálni, hanem ahogy korábban már utaltam rá, egy egész közösség is. Különösen jellemző a lelkiségi mozgalmakra vagy az ún. kisegyházakra, illetve szektákra, hogy a közösségbe érkező ember azonnali benyomása, hogy itt mindenki tökéletesen boldog, sugárzik az elége-

dettségtől, mindenki mosolyog, senki nem panaszkodik, soha nem szól egyetlen rossz szót sem. Doris Wagner szerint, ha ez az első benyomásunk egy lelkiségi vagy vallási közösségről, az már önmagában is óvatosságra intő jel lehet. Mert szerinte abban is a rejtett erőszak egy bizonyos formája nyilvánul meg, amikor egy közösség rákényszeríti a tagjait arra, hogy ne beszéljenek a valós érzéseikről. Sőt, arckifejezésükkel, egész viselkedésükkel, megszólalásaikkal igazodjanak az előírt és közösségileg jól eljátszott „boldogság-narratívához" (Wagner 2019, 110). Ez pedig teljességgel kizár mindent, ami a boldogság és az elégedettség állandó, mesterkélt hangsúlyozásába nem fér bele.

Akit spirituálisan manipulálnak, az szépen lassan felhagy azzal, hogy érezze a saját érzéseit, hogy szabadon gondolkodjon vagy öntudatosan cselekedjen. A manipulált személy egyre jobban elidegenedik saját magától, környezetétől, barátaitól, családjától. Az izoláció is a manipulációs stratégia része, miközben az áldozattal a bántalmazó személy vagy közösség elhiteti, hogy mindez egy magasabb cél érdekében történik, amely nem más, mint maga az Isten. Vagyis a bántalmazó cselekedet mögé Istent állítják végső autoritásként. Nem véletlen tehát, hogy egy hívő vagy kereső ember számára a manipulációnak való ellenállás rendkívül nehéz, hiszen ha nemet mondana, úgy érezné, hogy egyenesen Istennek mondott nemet.

3.2.3. A spirituális erőszak

A spirituális bántalmazás harmadik és egyben végső fokozata: a spirituális erőszak. Doris Wagner szerint, akit spirituálisan manipuláltak, az könnyen válik a spirituális erőszak áldozatává. Egy közösségbe vagy szerzetesrendbe belépve gyakran írják elő a naiv fiataloknak, hogy le kell mondaniuk a közeli barátokkal, a családdal való kapcsolattartásról. Wagner ezt is erőszaknak nevezi, amelynek a célja az, hogy az egyén utolsó szabad tereit,

ahol személyének integritása még szabadon megmutatkozhat, tudatosan lerombolják. A lélek legbensőbb magját, az én önmagával való kapcsolatát igyekeznek szétzúzni. Hiszen a személyiség akkor igazán erős és szabad, ha az önmagával való kapcsolata stabil alapokon nyugszik. Ilyenkor a személy nem befolyásolható, nem manipulálható, hanem szuverén, öntudatos és kritikus. Mer szabadon gondolkodni és cselekedni. Nem akar véleményében és tetteiben a külső elvárásoknak szolgai módon engedelmeskedni. A spirituális erőszak célja ennek a belső szabadságnak a letörése.

4. A spirituális és szexuális bántalmazás összefüggései

Bevezetőmben azért elemeztem olyan részletesen a spirituális bántalmazás jelenségét, mert az egyházon belüli szexuális visszaélések kiindulópontja mindig a spirituális hatalommal való visszaélés, amely megmutatkozhat spirituális elhanyagolás, spirituális manipuláció és spirituális erőszak formájában. A szexuális bántalmazás soha nem egy azonnali konkrét szexuális cselekedettel kezdődik, mint például szexuális tartalmú érintés, fogdosás, ölelés stb. Sokkal inkább arról van szó, hogy a bántalmazás mindig egy olyan határátlépéssel kezdődik, ami megsérti az áldozat személyi integritását és önrendelkezését. Az egyházon belüli szexuális visszaélések esetében ritkán fordul elő konkrét fizikai jellegű erőszak, hiszen az áldozat a tettes jól felépített manipulációs stratégiája következtében – ahogy azt az előzőekben részletesen is bemutattam – egyáltalán nem fog védekezni. Erőszaknak pedig csak ott van értelme, ahol van ellenállás. Az

általam személyesen megismert esetek kapcsán azonban azt tapasztaltam, hogy mire a szexuális visszaélésre sor került, az áldozat általában már nem is volt önmaga, olyan erős volt a spirituális és érzelmi manipuláció hatása. Így a tettes azt csinált vele, amit akart.

5. A szexuális bántalmazás fogalma és megnyilvánulási formái

Először tisztázzuk az alapfogalmat: mit nevezünk a gyerekek elleni szexuális visszaélésnek?

Azt, „amikor egy felnőtt (...) arra használja hatalmát és befolyását, hogy egy gyereket valamilyen szexuális tevékenységbe vonjon be. Mivel egy gyerek az életkoránál és függő helyzeténél fogva sosincs abban a helyzetben, hogy tájékozott, tudatos döntést hozzon egy szexuális cselekményről, ezért minden olyan szexuális tevékenység, amely felnőtt és gyerek között történik, abúzusnak – azaz visszaélésnek, erőszaknak – tekintendő" (NANE 2016).

A szexuális visszaélésnek alapvetően két típusa különíthető el, mégpedig aszerint, hogy a bántalmazás folyamata során létrejön-e testi kapcsolat a gyerek és a felnőtt között:

„► Érintéssel járó abúzusnak számítanak többek között a következő cselekedetek:

- szexuális töltetű érintés vagy ugyanilyen érintésre való felszólítás vagy kérés;
- fogdosás; dörgölőzés; szájjal való, szexuális jellegű érintés; bármilyen behatolás – hüvelyi, anális, orális.

- Érintés nélküli abúzusnak számítanak például az alábbi esetek:
  - a gyerek szexuális töltetű fényképezése;
  - pornográf felvételek mutatása a gyereknek;
  - a gyermek jelenlétében történő maszturbáció vagy szexuális aktus;
  - szexualizált légkör teremtése: szexualitáshoz köthető szó, hangnem és hangulat használata a gyerekkel való kommunikációban, illetve ezek használata a gyerek jelenlétében;
  - online abúzus: a gyerek és az elkövető között zajló, szexuális töltetű chatezés, illetve gyerekekről készült, pornográf jellegű képek gyűjtése, terjesztése" (NANE 2016).

A mai napig 35 történetet ismertem meg a felhívásaimat, cikkeimet, interjúimat követő megkeresések kapcsán, illetve voltak olyan áldozatok is, akiket mások küldtek hozzám, például pszichológusok, akik hallották, hogy mennyire szívügyem lett az áldozatvédelemnek ez a speciális területe. Az eddigi tapasztalataim egyértelműen alátámasztják azt, hogy az egyházon belüli szexuális visszaélésnek nagyon sokféle arca van. Olyan esetekről van szó, amikor a szexuális aktusból vagy a tartós szexuális bántalmazásból hiányzik a kölcsönösség, az egyik fél beleegyezése. Ha az áldozat kiskorú, akkor a látszólagos beleegyezés megléte sem ad felmentést, hiszen egy gyermektől nem várható el, hogy felismerje a saját kiszolgáltatottságát. Persze, nemcsak gyermekek lehetnek áldozatok, hanem serdülők, sőt, felnőttek is, főként, ha egy hierarchikusan felépülő vallási közegben élnek, amelyben nem egyenrangúak a viszonyok.

A történetek tanúsága szerint a kiskorú gyermekek és fiatalkorúak kárára elkövetett bántalmazás csupán a jéghegy csúcsa, és egyben a rendkívül komplex probléma legmegrázóbb, és társadalmilag is a legnagyobb felháborodást és megütközést kiváltó szegmense. Az áldozatok között vannak templomban felolvasó vagy ott segédkező kislányok és kisfiúk, gimnazista ministráns lányok,

egyházi gimnázium leány- és fiúnövendékei, a 18. életévét épphogy betöltő kántorlány. Sőt, olyan megrázó történet is a tudomásomra jutott, amikor egy kislányt, a „titokgyereket" a saját vér szerinti apja molesztált rendszeresen éveken keresztül. Mégpedig egy olyan apa, aki történetesen katolikus pap volt. Az áldozatok között vannak felnőttek is: ifjú, nagyreményű papi szeminaristák vagy szüzességi fogdalomra készülő szerzetesjelöltek, apácanövendékek és fiatal, többgyerekes anyukák, porig alázott, megszégyenített férjek. Az elkövetők javarészt férfiak, de van közöttük női tettes is. Legtöbbjükről tudjuk, másokról csak sejtjük, hogy sorozatos elkövetők. Könyvemben részletesen megismertetem az olvasót mind a túlélőkkel, mind pedig a tettesekkel. A célom az, hogy az áldozatok, akik még nem szólaltak meg, bátorságot kapjanak ahhoz, hogy végre megtörjék a hallgatás dermesztő csendjét. A tettesek pedig megérezzék azt, hogy mindaz, amit elkövettek, nem marad büntetlenül, és nem tehetnek meg bármit, mert eljön a számonkérés ideje, s nemcsak majd egyszer, odaát.

6. „Mocsok-tisztaság" – hamis mitológia

Fontos megjegyeznünk, hogy a katolikus egyházban elkövetett szexuális visszaéléseknek mindig két aspektusa van: az egyik maga a tett, a másik pedig a tett eltussolása. Egyértelműen kell látnunk azt is, hogy nemcsak a szexuális bántalmazók, hanem maguk az eltussolók is tettesek, akik között magas egyházi pozíciójú személyek is vannak, mint pl. püspökök vagy akár pápák is. II. János Pál pápával és XVI. Benedek pápával kapcsolatban is erőteljesen felmerült ez a gyanú, de ennek részletes elemzésébe ebben a kötetben nem megyek bele. Annyi viszont egészen bizonyos, hogy éppen azért olyan nehéz a megtisztulás folyamata,

mert gyakran a magas egyházi vezetők is érintettek az ügyekben. Ha nem direkt bántalmazó tettesként, akkor eltussolóként.

Az egész kérdéskört körüllengi egyfajta hamis mitológia, ami a „mocsok-tisztaság" dichotómiájára (Klaus Mertes) épül. Ennek lényege pedig az, hogy a megszólaló áldozatok és a bűnfeltárók mocskolják be az egyházat, és nem az elkövetők. Ez a hamis tévképzet persze csak arra való, hogy a valódi probléma mellett el lehessen menni. Fontos hangsúlyozni, hogy mindig egészen egyértelmű az, hogy ki az áldozat, és fontos tudni, hogy az egyházból akkor sem lesz áldozat, ha a túlélők végre elkezdenek beszélni a szenvedéseikről. Ezt azért kell kiemelni, mert gyakran ennek az ellenkezője jelenik meg üzenetként az egyházi kommunikációban. Mintha a túlélők őszinte szavai foltot ejtenének az amúgy makulátlan szent egyházon. Ezért is kell teljesen egyértelműen kimondanunk azt, hogy azért, mert a szexuális visszaélési ügyek feltárása kapcsán az egyház jóhíre, hitelessége kétségtelenül sérül, kizárólag maguk az elkövetők és a bűnök eltussolói a felelősek.

7. Miért nem hallgatja meg az egyház az áldozatokat?

7.1. A probléma rendszerszintű

Mi az, ami az egyházat megakadályozza abban, hogy végre meghallgassa az áldozatokat és valóban adekvát módon reagáljon a súlyos problémára? A hatékony áldozatvédelmet nehezíti az, hogy abban a kérdésben, hogy mit is kellene tenni, nagyon erős a megosztottság az egyházon belül. Ennek a hátterében a különböző problémadefiníció áll, vagyis a reformer és a konzervatív

szárny eltérő véleménye. A reformtagadók elvetik azt, hogy egy rendszerszintű problémáról lenne szó, ők kizárólag egyéni elkövetőkről beszélnek. Szerintük, ha mindenki betartaná a katolikus szexuálmorált, és nem lennének homoszexuális papok, akkor nem létezne a szexuális visszaélések problémája sem. Ez a problémadefiníció tulajdonképpen maga is része a problémának. A különbség a nyugati és kelet-európai egyházak szemléletében az, hogy a nyugat már elindult a feltárás útján, keleten viszont ez a folyamat csak most kezdődik. Ennek egyik oka a reformer teológia gyengesége és a progresszíven gondolkodó papok, püspökök csaknem teljes hiánya. Vagyis a probléma rendszerszintűségének tagadása.

A valódi változáshoz annak sürgős felismerése lenne szükséges, hogy a katolikus egyházon belül elkövetett szexuális bántalmazási ügyek kapcsán nem csupán egyéni elkövetőkről, hanem rendszerszintű problémáról, még pontosabban fogalmazva strukturális bűnről van szó. Így amikor az egyházi vezetők rossz útra tért, eltévelyedett egyéni tettesekről beszélnek, akkor valójában tagadják azt, hogy a probléma ennél sokkal mélyebben húzódik, és orvoslásához sem lesz elég az egyéni elkövetők megbüntetése. Sokkal inkább az lenne a célravezető, hogy a szexuális visszaéléseket lehetővé tevő és azokat hosszútávon fenntartó strukturális okokat (mint például az elhallgatás, eltussolás) feltárják, és olyan változásokat eszközöljenek az egész rendszerben, ami ezeket az okokat megszünteti.

7.2. Az egyház bűne nagyobb

Az egyházon belüli szexuális bántalmazási ügyek problémájának tagadói gyakran hangoztatják azt a hamis érvet, hogy ilyen visszaélések nemcsak az egyházban, hanem a társadalmi élet számos területén jelen vannak, például a sportegyesületekben,

iskolákban is rengeteg hasonló eset történik. Én magam is sokszor hallottam már azt a vádat, hogy miért az egyházi esetekkel foglalkozom, vagy miért nem foglalkozom a többi üggyel is. A fentiekre azt válaszolhatom, hogy valóban igaz, hogy a szexuális bántalmazási ügyek sokféle közegben előfordulnak, nem csupán az egyházban. Ám véleményem szerint az egyház bűne mégis sokkal nagyobb, mert ez az egyetlen olyan intézmény, amelynek küldetése az Isten szeretetéről, gyógyító jelenlétéről és az igazságosságról való tanúskodás. Az egyház saját, Jézustól kapott küldetését hazudtolja meg akkor, amikor nem a szeretet, hanem a bántalmazás, nem az igazságosság, hanem éppen az igazságtalanság, az őszinte feltárás helyett a hazug eltussolás, az áldozatok szenvedésének enyhítése helyett önmaga jóhírének öncélú védelme határozzák meg lényegét. Bűne azért nagyobb, minden egyéb bántalmazó rendszer bűnénél, mert az egyház legfőbb feladatának tekinti az erkölcs védelmét. Akkor hogyan lehetséges tehát az, hogy éppen saját soraiban tűr meg ilyen fokú erkölcstelenséget, azaz hogyan adhat teret ilyen kiterjedt módon magának a gonosznak?

III.

Áldozattörténetek

Ebben a fejezetben megismerhetjük tíz túlélő történetét. Bántalmazásaik leírása a nyugalom megzavarására alkalmas elemeket tartalmazhat, ezt, kérem, tartsa szem előtt a tisztelt Olvasó! A történetekben szereplő nevek mindegyike kitalált név, valós személyekkel való bármiféle azonosságuk pusztán a véletlen műve. Áldozatvédelmi okokból maximálisan törekedtem arra, hogy se az áldozatok, se az elkövetők, se a helyszínek ne váljanak azonosíthatóvá. Ennek érdekében, ha szükség volt rá, torzításokat is alkalmaztam, de ezek a torzítások soha nem érintik a bántalmazás cselekményének leírását.

1. „Folyamatos, lassú, átgondolt lélekgyilkosság" – Zsófia története

„Beszélni kell. Hátha erősebb lesz egyszer az igazság, mint a hazugság."

Szakrális hatalom és manipuláció

Zsófia még kiskorú volt, épphogy betöltötte a tizennegyedik évét, amikor egy szexuális bántalmazó áldozatául esett. A férfi történetesen az a fiatal pap volt, aki az egyházközségükben teljesített szolgálatot. Az elkövető lassan, hideg fejjel, előre megtervezett módon közelített a kislányhoz, hogy lépésről lépésre elnyerje bizalmát. Ami persze nem volt nehéz feladat, hiszen a lányt az egyház és a papok feltétel nélküli tiszteletére nevelték a szülei, akik maguk is mélyen vallásos életet éltek. A papot, ahogy a katolikus teológia megfogalmazza, „Alter Christus"-nak, azaz Krisztus képmásának, vagyis annak a szakrális-spirituális hatalom hordozójának tekintették, amelyet ő a felszentelése során magától az Istentől kap az egyház tanítása szerint. Annak pedig, aki Krisztus képmása, bizalom, odaadás és engedelmesség jár. Ahogy Zsófia mesélte, annyira fegyelmezett kislánynak nevelték a szülei, hogy amikor belépett a templomba, rögtön szorosan összekulcsolta a kezét, majd fegyelmezetten, kihúzott háttal és szinte mozdulat-

lanul ülte végig a misét. Hiszen ott úgy illett viselkedni. A papnak pedig épp úgy szót kellett fogadnia, ahogy a szüleinek, sőt még jobban, hiszen ő egyenesen az Isten szolgája volt a szemében.

A pappal szemben az áldozatok azért nem gyanakvók, mert a hivatása révén kedves, szeretetteljes és megbízható embernek tartják, akiről semmi rosszat nem feltételeznek, akiről még csak elképzelni sem lehet, hogy képes volna bűnt elkövetni. Főleg egy kisgyermek szemében erősen idealizált ez a kép. Ami, ha a szülői tekintélyelvű nevelés szigorával párosul, szinte teljesen kizárja az ellenállás lehetőségét. Vagyis kérjen a pap a gyermektől bármit, ő nem fogja mérlegelni, hogy a kérés esetleg rossz is lehet, vagy azt, hogy a kérést vissza is lehetne utasítani, hiszen a feltétel nélküli engedelmességbe mindez nem fér bele.

Ahhoz, hogy a behálózó stratégia maradéktalanul sikerüljön, a pap családtagként, idősebb testvérként viselkedett vele. Testi közeledését atyai homlokpuszival kezdte, majd gyengéd atyai öleléssel folytatta, így szoktatva hozzá a lányt a testi közelséghez. A férfi, hogy manipulációja még eredményesebb legyen, beférkőzött a család bizalmába is. Miután a szülők megkedvelték, gyakran meghívták magukhoz vendégségbe. Így gyorsan sikerült minden szülői gyanakvást elaltatnia, és mikor arra került a sor, hogy Zsófia iskola után gyakran a plébánián töltötte az idejét, senki nem aggódott. Senki nem tett fel feleslegesnek tűnő kérdéseket. Pedig kellett volna. Így tehette a pap a kislányt puszta tárggyá, amivel saját torz hatalmi éhségét elégítette ki. Igen, itt nem a szexről van szó, hanem agresszióról és hatalomról, a szex arénájában.

Árulás

Amit tett, lélekgyilkosság. Folyamatos, lassú, átgondolt lélekgyilkosság. Megölt, meggyilkolt…

A traumában a legfájdalmasabb dimenzió, ami a leginkább stigmatizál, és amitől a legnehezebb megszabadulni, az az árulás.

Egy embert az életben sokféle csapás érhet, balesetek, természeti katasztrófák, amelyek mindenképp traumatikusak, de gyakran az élet velejárói. Az ilyen traumákon az ember idővel túl tudja magát tenni. „Még az is jobban feldolgozható, ha valakit egy idegen, akit soha nem látott, megtámad az utcán, megveri és megerőszakolja. Még ezen is túl lehet lépni, de ha valami olyasmi törik meg, ami személyes, akkor nagyon mélyre megy a trauma. Ha olyan valaki bánt egy másik embert, akiben az megbízik, pl. gyerekként az anyja vagy az apja, hívőként az az ember, aki számára Istent reprezentálja, akkor mélységesen el lesz árulva, és teljesen elveszettnek fogja magát érezni. Mert ilyenkor azt kell elszenvednie, hogy azok árulták el, akikben a legjobban megbízott" – mondta Feldmár András az árulás lélektanáról a vele való közös nyilvános beszélgetésünk során.[8]

Az árulás traumájának a mélyén az húzódik, hogy a tettes egy gyermek bizalmát és a tőle való függését használja ki. A gyermeknek pedig éppen azért, mert gyermek, joga van ahhoz, hogy megvédjék és gondoskodjanak róla. A papnak is messzemenő kötelessége megvédeni a rá bízott gyermekeket, mégpedig minden egyes gyermeket, akihez papként kapcsolódik. Zsófia elárulásának ezen kívül van egy másik dimenziója is: a saját szülei árulása, akik nem vették észre a veszélyt, nem óvták meg a bajtól és nem támogatták akkor, amikor a manipuláló tettes hálójába került. Így az ő traumájának mélyén többszörös árulás rejlik. Amit még az is tovább mélyít, hogy az őt szexuálisan bántalmazó papnak atyai szerepe is van. Hiszen egy pap a katolikus értelmezésben atyának is minősül. Ez pedig az általa elkövetett szexuális bántalmazásnak erőteljesen vérfertőző színezetet ad. Arról még nem is beszéltünk, hogy Zsófia nem tudta volna elmondani a hívő közösségben sem mindazt, ami történt, hiszen a szakrális hatalom feltétlen tekintélye miatt a hívek a papot védték volna, s őt vélték volna árulónak, besározónak, lejáratónak. Vagyis az

[8] Vö. Beszélgetésem Feldmár Andrással *A titok* címmel.

áldozatnak még a közösség árulását is el kell szenvednie. Ha a pap a hívek számára egy szent ember, akkor az áldozat ebből a szempontból spirituálisan is elárulttá, árvává válik.

Az árulás traumájának a pszichológia szerint a következő lelki következményei lehetnek: düh, gyász, depresszió, extrém függőség, bizalmatlanság. Az áldozat a trauma után sokáig nem képes mások megbízhatóságát helyesen felmérni, félelem alakul ki benne, elsősorban a férfiaktól, akár az ellenségeskedés is megjelenhet mint a bosszúvágy megnyilvánulása. Jellemző lehet még az ún. belekapaszkodó magatartás, valamint a megnövekedett sérülékenység újabb bántalmazásokkal szemben, ill. nagyobb esély arra, hogy a későbbi intim kapcsolatokban ismét áldozattá váljon, kihasználják. Előfordulhat a trauma transzgenerációs továbbadása a saját gyerekeiknek, izoláció, agresszív viselkedés is.

„Ez a mi titkunk"

Amikor a fiatal pap elkezdte mesterkedését, azonnal titoktartásra kérte a kislányt, mindezt nem kimondva, hanem sugallva neki. *Egyszerűen nem volt szüksége arra, hogy ezt így konkrétan kijelentse, de mélyen éreztette velem, hogy ebben én is éppúgy benne vagyok, hogy ez egy olyan dolog, amiről mások nem tudhatnak, és esélyem sincs mással megosztani, mert én is éppolyan felelős vagyok azért, ami itt történik.* Ezzel tudatosan leválasztotta a kislányt azokról a személyekről – például a szüleiről és a barátairól –, akik esetleg közbe tudtak volna lépni, és éket verhettek volna a tettes és kiszemelt áldozata közé. Zsófia esetében egy hosszú, több évig tartó súlyosan bántalmazó viszonyról kell beszélnünk. A pap végig jól működő fegyverként használta a titoktartásra való kényszerítést. A lány az évek folyamán többször megpróbált kilépni a bántalmazó viszonyból, de a tettes ügyes manipulációjával újra és újra behálózta és visszahúzta őt.

A bántalmazók tipikus módszere az, hogy szidják és megalázzák az áldozatot, vagy érzelmileg zsarolják, hogy tartsa a tör-

tényeket titokban. Így az áldozat mindent, ami ebben a hatalmi visszaélésre épített kapcsolatban történik úgy él át, mint amiért neki magának kell szégyenkeznie. Az áldozatok gyakran gondolnak arra, hogy mások bizonyosan őt tennék felelőssé mindenért, ha bármi is kiderülne. Vagyis mások szemében ő minősülne „romlottnak". A romlottság tudata, érzete Zsófiában a mai napig is rendkívül erős, sok-sok év eltelte után.

„Ha valaki bánt egy gyereket, bármilyen rosszat is tesz neki, a trauma nem olyan mély, ha van legalább egy ember, akivel az áldozat a titkát meg tudja osztani, s aki képes empátiával meghallgatni őt" – mondja Feldmár András. Sokkal nagyobb a baj akkor, ha a gyereknek még azt is titokban kell tartania, hogy bántják, illetve azt, hogy bántották. Zsófiának hosszú évekig kellett hordoznia ezt a terhet, a titok terhét, ami elszigetelte, magányossá és rendkívül sebezhetővé tette őt. S valóban, a bántásról való hallgatás teljes kényszere volt az, ami a traumát igazán súlyossá tette az életében. Nem véletlen, hogy a kislány az őrület szélére került, és hogy a valóságot maga elől is elrejtse, és túlélje mindazt a borzalmat, ami vele történt, disszociatív személyiségzavar jelentkezett nála. Lehetséges, hogy ennek a gyökere már a bántalmazást megelőzően is megvolt, de a betegség tényleges kialakulása, felszínre kerülése egyértelmű összefüggésben áll ezzel a súlyos traumatikus tapasztalattal. Vagyis a lányban több személyiség lakik egyszerre. Mindez évekkel a traumatikus élmények után még mindig súlyos problémákat okoz a már felnőtt nő mindennapi életében.

A disszociatív identitás (többszörös személyiség) egyfajta túlélési technika. Minél korábbi az abúzus, minél súlyosabb, elhúzódóbb, gyakoribb, annál inkább nő a kialakulásának az esélye. Gyerekkorban jön létre, amikor a személyiség még nem fejlődött ki teljesen, és elég rugalmas ahhoz, hogy ily módon alkalmazkodjon az egyébként elviselhetetlen körülményekhez. A legtipikusabb személyiségek, amelyek létrejöhetnek egy disszociatív személyiséggel rendelkező túlélőnél: a depressziós fő személyi-

ség, aki általában tud a többi személyiség létezéséről, amíg azok nem mindig tudnak egymásról. A fő személyiség mellett általában megjelenik az ijedt gyermek, az erős, dühös védelmező, a belső gondviselő, az irigy védelmező, aki dühös a fő személyiségre. A tünetek sokfélék lehetnek: hangulatingadozások, depressziós epizódok, gyerekkori emlékek hiánya, amnéziás epizódok vagy időkiesés, rémálmok, fejfájás, belső hangok hallása. További tünetek lehetnek: emlékbetörések, szégyen, bűntudat, pánikroham, önsértő magatartás, önutálat, félelem a megőrüléstől. A felsorolt tünetek közül van olyan, akinél mind jelentkezik, de van, akinél csak néhány. A gyógyulásra csak a hosszú, kemény munkával járó terápia ad lehetőséget, amely a kliens és a terapeuta számára is egyaránt nagyon megterhelő. A cél a trauma minden elemének tudatosítása és feldolgozása, valamint az alszemélyiségek egyesítése. Az is előfordulhat azonban, hogy a személyiségek nem egyesíthetők, ilyenkor legalább ún. egyensúlyos kapcsolatot igyekeznek elérni.

Zsófia is tud a benne lakozó személyiségekről, és rendkívül megterhelőnek érzi a jelenlétüket. Szeretne megszabadulni egyiktől-másiktól, mert nagyon fárasztó a számára, hogy egyszerre sokféle hang „beszél a fejében".

Akkora káosz van bennem. És az utolsó hetekben sokkal erősebb ez a nyamvadt DID[9]*. Mintha hét-nyolc különböző személynek adna otthont ez a kis test. És teljesen el vagyok veszve benne, végképp nem tudom irányítani. Nagyon fáradt vagyok. Minden éjjel maximum három órát alszom, és már egyszerűen nincs erőm ehhez.* A fiatal nő személyiségei között ott van Johanna, aki mint a hősies Jeanne d'Arc megy előre, harcol, küzd, védelmez. És van olyan is, aki félénk, gyenge, ijedős, egyáltalán nem képes magát megvédeni. Néha rendkívül kétségbeesett, úgy érzi, a terápia semmit nem használ már hosszú évek óta. Ilyenkor elcsügged,

[9] DID: az angol Dissociative Identity Disorder kifejezés rövidítése, aminek jelentése: disszociatív személyiségzavar.

és az a gondolat kínozza, hogy inkább feladná a harcot vagy akár az egész életet, csak lenne végre csend.

Zsófia mind a mai napig mélyen elrejtve hordozza magában ezt a szörnyűséges titkot, hiszen csak kevesen tudnak arról, ami vele évekkel ezelőtt történt. Mélyen beléje gyökerezett a félelem, hogy azok, akik most szeretik, ha tudnák a titkát, akkor már biztosan nem is szeretnék őt. Vagyis ennek a régi titoknak a béklyója még mindig fogva tartja őt.

Az engedelmesség erény vagy inkább hipnózis?

Bevezetőmben már írtam az engedelmesség lényegéről. Egy tekintélyelvű vallási közegben az válik erénnyé, ha az egyének lemondanak a saját akaratukról, úgymond az Isten akaratának való engedelmesség jegyében. Zsófia egy olyan családból jött, ahol őt engedelmességre, szófogadásra nevelték. Ezt a nevelési mintát erősítette meg a vallásos közeg, aminek következtében erőteljesen szabálykövetővé és tekintélytisztelővé vált. Ehhez nyilván hozzákapcsolódott még az is, hogy egy konzervatív keresztény közegben a kislánnyal, a nővel szemben megkövetelt engedelmesség még erősebb, mint a fiúkkal, férfiakkal szembeni. Tehát van ennek a kérdésnek egy genderspecifikus sajátossága is. Ezt erősítik meg a bibliai szövegek, amelyeket hatalmielnyomó eszközként használnak a közösségben a női ellenállás tudatos megtörésére. Például: „Az asszony csendben tanuljon, teljes alázatossággal. A tanítást azonban az asszonynak nem engedem meg, sem azt, hogy a férfin uralkodjék, hanem legyen csendben. Mert Ádám teremtetett először, Éva csak azután, és nem Ádámot vezette tévútra a kísértő, hanem az asszonyt, és ő esett bűnbe" (Pál első levele Timóteushoz 2,11-14).

Ennek megfelelően az a lány jó erkölcsileg és kedves az Isten előtt, aki csendesen, alázatosan minden parancsnak engedelmeskedik. Pontosan ezért lehetséges az, hogy Zsófiában sokáig fel sem merült a kétely, hogy amire a papja kéri őt, például, hogy

vesse le a ruháját, az rossz is lehet. Zsófiát a pap csupán tárgyként, saját szexuális vágyai kielégítésére használja: *Úgy volt velem együtt a vasúti töltésen, mintha egy tárgy lennék, mintha én ott sem lennék. Mintha csupán egy húsdarab lennék.*

Zsófia története jól mutatja, hogy az abszolút engedelmességre való nevelés, különösen, ha az még vallási színezetet is kap, mennyire veszélyes. Hiszen ilyenkor a papnak való engedelmesség mögött ott van az is, hogy a kislány ezzel az Isten felé érzett szeretetét, ragaszkodását mutatja ki. Hiszen miatta engedelmes a papnak, úgy engedelmes neki, mintha közvetlenül Istennek lenne engedelmes. Pontosan ez a spirituális hatalom, és így lesz belőle visszaélés. S mivel a papnak nemet mondani egyben azt is jelenti, hogy Istennek mond valaki nemet, ezért az ellenállás, illetve a lázadás nagyon nehéz. Egy erősen tekintélyelvű módon nevelt gyermeknél szinte teljességgel lehetetlen.

Ennek azonban meg kell változnia! Nemcsak Zsófia esete, hanem az összes többi eset is jól mutatja, hogy az engedelmesség nem feltételek nélküli, abszolút erény, hanem sokkal inkább hipnózis. Ami elhiteti az áldozatokkal, hogy akkor értékesek és szerethetők, ha feladják személyiségük integritását. Ebből a hazugságból azonban fel kell ébredni és világosan megérteni, hogy a vallási közösségeknek felnőtt, szuverén emberként kell bánniuk a hívőikkel.

Hatalomnélküliség

Miért hagytam, hogy mindezt megtegye? Miért néztem úgy fel rá? Miért istenítettem őt annyira, és menekültem az általa okozott fájdalom miatt újra csak hozzá? – teszi fel a kérdést Zsófia.

Persze, én rajzoltam, én húztam a vonalakat, de nem értem, miért pont úgy, miért pont azt, miért pont oda. Megijedek nagyon. Szörnyű szembesülni önmagammal. Mert ha én rajzoltam, akkor köze kell lennie hozzám, ahhoz, ahogy épp érzek, amit épp megélek. És ezt látni szörnyű. Egy hatalmas káoszt látok megje-

lenni. A fájdalom, a szomorúság, a kilátástalanság, a tehetetlenség, a megkötöttség káosza. Sebek, amikről azt érzem, nem bírnak, nem tudnak begyógyulni. Sebek, amik állandóan feltépődnek, mikor azt látom, hogy ugyanolyan tehetetlen vagyok, mint akkor. Hogy ugyanúgy egy kis semmi vagyok, egy rongy vagyok a nagy hatalommal szemben. Kiszolgáltatott, megölt rongy, egy darab hús a sok közül. Ahogy nézem a képet, megrémít, hogy „még mindig" ilyen erős, ilyen élő a fájdalom a lelkemben?! „Még mindig." Hirtelen elszégyellem magam. – ezeket a sorokat jegyezte fel Zsófia, amikor megengedte magának, hogy új színesceruzákat vásároljon, és spontán módon rajzoljon valamit. A fehér papírlapra vörös és fekete színekkel rajzolt. A rajz formája leginkább egy sikoltó arcra emlékeztet engem. A vörös a fájdalom és a vér színe. A fekete a gyászé és az elveszettségé.

Az áldozattá válásban a legkínzóbb érzés a hatalomtól, a cselekvőképességtől való teljes megfosztottság, a tehetetlenség érzése. Az áldozat azt érzi, hogy képtelen megvédeni magát. Zsófia gyakran azt érezte, amikor a pap érintéseivel közeledett hozzá, hogy teljesen lefagyott. Megmerevedett, elveszítette az irányítást a teste felett. Egyszerűen képtelen volt megvédeni magát, képtelen volt elfutni vagy leállítani a bántalmazást. A szexuális bántalmazás során a tettes nem tiszteli a másik testi határait, hanem épp ellenkezőleg, átlépi azokat. Néha erőszakkal, máskor pedig érzelmi manipulációt alkalmazva azért, hogy ne kelljen erőszakhoz folyamodnia. Persze, ami ilyenkor történik, az mégiscsak erőszak, függetlenül attól, hogy nem fizikai erőszak formájában nyilvánul meg.

Melyek lehetnek mindennek a pszichés következményei? A testhatárok sérülékennyé válnak, az énhatékonyság csökken, félelem uralkodik el az áldozaton. Önmagát úgy fogja megélni, mint védtelen áldozatot. Tipikus tünetek: rémálmok, fóbiák, szomatikus panaszok, evési és alvási zavarok, depresszió, izoláció, disszociáció, iskolai vagy munkahelyi problémák fellépése, megnő az újra áldozattá válás veszélye a megtanult gyámoltalan-

ság miatt. Szélsőséges esetben megjelenhet egyfajta irányíthatatlan agresszív magatartás is az áldozattoknál, akik akár maguk is tettessé válhatnak. Ilyenkor tulajdonképpen átveszik a tettes szerepét azért, hogy a hatalomnélküliséget, amelyet el kellett szenvedniük, mindenhatósággá változtassák.

Ártatlanság

Tudod, annyiszor kísért az a gondolat, hogy valójában én vagyok a rossz, én vagyok, aki bűnbe vitte a papot, én vagyok, aki mocskot ejtett az egyházon. Hogy én vagyok az a rongy, aki, ami, semmire se jó.

Talán az egyik legabszurdabb dolog a spirituálisan vagy szexuálisan bántalmazott áldozatok önképében, hogy bár ők az ártatlan elszenvedői a borzalomnak, de mégsem hiszik el magukról, hogy ártatlanok. Hogyan lehetséges ez? Mélyen elhinni egy áldozatnak saját magáról, hogy ő ártatlan, valójában nagyon nehéz. Ugyanis azt hiszi, hogy valamilyen hatalom van a kezében, mert annyira elviselhetetlen a teljes hatalomnélküliség tudata. Ilyenkor az áldozat inkább hallucinál magának egy olyan hatalmat, amiről azt képzeli, hogy a tettest elindította a rossz útra. Az a gondolat kísérti, hogy ő akarta, ő provokálta, ő csábította el – vagyis ő a bűnös.

Tehát ebben a helyzetben nem csupán az a drámai, hogy erőszakkal rabolja el valaki egy gyermek ártatlanságát, hanem az, hogy még a saját ártatlansága tudatától is megfosztja őt. S az önvád, ami az áldozatban ilyenkor kialakul, pusztító. Az áldozatnak szépen lassan át kell mennie a felismerés folyamatán, miközben rájön arra, hogy ő tényleg ártatlan. S arra is, hogy nemcsak az ártatlanságát, de rengeteg mást is egyszerűen elvettek tőle: néha éveket, évtizedeket, egy boldog, örömteli élet lehetőségét, ha nem is végleg, de biztosan hosszú időre. Sérült a teste, sérült a lelke, sérült a hite, ahogy az Istenhez való viszonya is. Az egyházon belül elkövetett szexuális bántalmazás – mondjuk

ki végre! – lélekgyilkosság. Nem véletlen az, ahogy Ferenc pápa fogalmaz: „Életben hagyja, de elpusztítja őket." Ami persze nem jelenti azt, hogy az áldozatokból nem válhatnak olyan túlélők, akik fel tudják dolgozni mindazt, ami velük történt. Sőt. Abban kell bíznunk, hogy ez mindannyiuknak sikerülhet. Mégis ahhoz, hogy a gyógyulás, és ezáltal az új élet megkezdődhessen, először meg kell gyászolni mindazt, ami örökre elveszett.

Elveszett sok minden: hosszú évekig tartó munkaképtelenség, az ismétlődő kezelések a pszichiátriai osztályon, rengeteg terápia, rengeteg életidő, energia, pénz. S mindez csupán azért, hogy Zsófia eljuthasson egyszer arra a nullpontra, ahonnan a nála szerencsésebb emberek, akik soha nem szenvedtek el hasonló traumákat, eleve indulnak. Szinte behozhatatlanok az elveszett évek. S mindazt, ami elveszett, muszáj meggyászolni. Az egyedüli dolog, ami gyógyít: a sírás, a hangos zokogás. S a gyógyulásban nagyon fontosak azok a társak, akik a gyászban nem hagyják őt magára. Akikre leginkább számíthat, akik türelemmel várnak arra, hogy ez a gyászfolyamat a maga ütemében megtörténhessen.

Zsófia sokszor meséli nekem, hogy a beavatott családtagjai, barátai szüntelen azt kérdezgetik tőle, hogy még mindig olyan nehéz-e. Ő ilyenkor csak szégyent érez, és azt, hogy mennyire értéktelen, egy „igazi nulla", aki még mindig nem bír kigyógyulni ebből a borzalmas állapotból. Pedig mindennek, így a gyásznak is megvan a maga ideje.

Hallom az ismerősök állandóan felbukkanó kérdését: Még mindig olyan rossz? Még mindig nem jobb? Hát nem! Szeretném, hogy jobb legyen, számomra se ideális naponta öngyilkos gondolatokkal küzdeni, de nem megy ez határidőre. Bárcsak menne, bárcsak! Fájnak az ilyen kérdések, még ha próbálom is racionalizálni és elhitetni magammal, hogy csak értem aggódnak. Nehezen megy, nagyon nehezen. A belső hangok, hogy már jobban kéne lennem, minden az én hibám, biztosan rosszul csinálok valamit, túl kéne már lépnem, sokkal erősebbek a rációnál. Vér és

mocsok mindenütt. Mindent beborít és mindent átjár. Mintha minden egyes sejtembe beleivódott volna ez a soha le nem mosható szenny. Menekülni akarok, de nincs hova. Egyedül vagyok ebben a vak sötétségben. Kiáltanék, de nem látom értelmét. Minek? Miért? Hisz úgyse hallják meg, úgyse értik meg. Hisz úgyis én vagyok a hibás.

„Csupán egy eldobható szemét vagy"

A szégyenérzet elviselhetetlen. Annak a tudata, mert ez már nem is csak egy érzés, hanem sokkal inkább tudat, meggyőződés, hogy csupán egy eldobható szemét vagy, egy rongy, egy nagy semmi. Mocskosnak érzed magad, piszkosnak, olyan mocsokkal bemocskoltnak, amit sehogy se tudsz lemosni magadról. Egy bélyeg, egy jelzés, felirat a homlokodon, amit mindenki lát, amit nem tudsz elrejteni, megváltoztatni. És mindezért csak magadat vagy képes okolni, csak magadra tudsz elképesztő erővel haragudni, gyűlölni önmagadat. Mert mégis, ki másra haragudhatnál? Csakis önmagadra... mert ha közelebb engeded önmagadhoz a valóságot, hogy téged használtak, elhasználtak, ez a valóság elviselhetetlen fájdalommal jár. Könnyebb, kevésbé fájdalmas magadat gyűlölni, mint szembenézni a valósággal.

A spirituális és/vagy szexuális visszaélések áldozatai kikerülve manipuláló erőszaktevőik karmai közül, sokáig el sem akarják hinni, hogy mindez megtörténhetett velük. Persze, már az is szinte csoda, hogy az áldozat ki tud szabadulni a lépésről lépésre felépített izoláció és függőség szorító csapdájából. Ne felejtsük el, hogy olyan emberekről van szó, akik érzelmileg és spirituálisan is függnek bántalmazóiktól. S ha a menekülés mégis sikerül, akkor az önvád szinte elviselhetetlen teherként rakódik a lélekre: Miért engedtem meg, hogy mindez megtörténjen? Miért nem mondtam nemet? Miért nem menekültem el?

Nagyon fontos, hogy az áldozat megértse a valódi miértet. Az ok a bántalmazó kapcsolat aszimmetrikus jellegében rejlik,

ahol neki szinte semmi esélye sincs az ellenállásra. Az aszimmetrikus viszony azt jelenti, hogy a tetteseknek rengeteg eszközük van a bántalmazó rendszerben: biztonság, stabilitás, hatalom, az elithez tartozás, lelki nyomás, rejtett vagy kevésbé rejtett kényszer, a gondolkodás és a beszéd letiltása, kontroll és izoláció. Mindezek hosszú ideig lehetetlenné teszik az áldozat szabadulását. Aki rendszerint alárendelt, hatalomnélküli, engedelmességre van nevelve vagy éppen kényszerítve, akinek a szava semmit nem ér az elithez tartozó, nagy tekintélyű, elismert tettessel szemben. Ehhez jön még hozzá az is, hogy az áldozat az izoláló stratégia révén teljesen meg van fosztva minden külső segítségtől, vagy eleve nem rendelkezik a családtagok, barátok támogatásával. Egyedül van egy feje tetejére állt világban, ahol őt az ügyes manipulátor annyira megtéveszti, hogy sokáig fel sem ismeri, hogy beleragadt egy illúzióba. Amikor pedig észreveszi az átverést, a feje tetejére állt világ nehézkedése még jó ideig lehúzza őt. Nagy belső erőre, bátorságra lesz szüksége ahhoz, hogy végül kitörjön. Ez külső segítők nélkül szinte alig lehetséges. Aki kiszabadul egy egyházi bántalmazó csapdájából, az testileg, lelkileg és spirituálisan is leromlott állapotban kerül ki, és ráadásul gyakran válik saját vallási közössége előítéleteinek céltáblájává, ahol a közösség nem akarja elhinni neki mindazt, ami vele történt. Így az áldozat alig talál menedéket, megértést, ami a szégyenérzetet még tovább mélyíti benne. Hiszen ő lesz az, akit „romlottnak" bélyegeznek a többiek.

A szégyen olyan, mint amikor izzó vassal égetik az ember bőrét. Ahogy Feldmár András terapeuta fogalmazta: „Amikor az embert bántják, az olyan, mintha a szégyenteljes pillanattól fogva az embert leszögeznék, odaszögeznék ehhez az élményhez. Attól a pillanattól fogva túlélésre játszik. A traumát otthagyja, megy előre, de a szög, amikor bántották, ott fogja, ahol őt bántották. S hogyan lehet ezt a szöget kihúzni, a traumát feloldani? Vissza kell menni oda, ahol a trauma megesett, és valakinek a karjai közt újra át kell élni, el kell siratni, meg kell gyászolni

akkori énünket. Szomorú, hogy amikor az embert bántják, a fájdalmat nincs kivel megosztani."

A fájdalomban és a szégyenben a legrosszabb az izoláltság érzése, a magány, az áldozat önmagába zárulása. Nem véletlen, hogy aki szégyelli magát, az lehorgasztja a fejét, hogy senki ne tudjon az arcába tekinteni. Védekezik. Ez a védekezés néha teljes bezáruláshoz vezet. Ennek a szégyennek a része az önvád és a bűntudat, hogy miért nem ismerte fel a helyzetet, miért nem tudta megvédeni magát vagy miért volt képtelen elmenekülni. Sőt, ha a bántalmazó egy pap vagy spirituális vezető, akkor az áldozat még annak a gondolatnak a szégyenét is magára veszi, hogy lehetséges, hogy ő felelős azért, hogy ezt a „szent" papot bemocskolta, sőt, rajta keresztül beszennyezte magát az egyházat is. Az áldozat önmagát látja „romlottnak" és sosem a bántalmazóját.

Erre egyházi kontextusban ráerősít még az ún. vármentalitás is. Ami azt jelenti, hogy az egyház és annak tagjai, nemcsak a klérus, de maguk a hívők is úgy érzik, hogy mindenáron védeniük kell kifelé az egyház hírnevét. Tehát, ha kiderül egy papról vagy egy püspökről, hogy szexuális ragadozó, nem az számít, hogy mennyi szenvedést okozott az áldozatoknak, vagy milyen mértékben rombolta le éppen ő az egyház jóhírét, hitelességét, hanem csak az, hogy ebből semmi ne szivárogjon ki. Ezért az egyház vezetősége, de maguk a hívők is rosszallóan tekintenek azokra az áldozatokra, akik végre elkezdenek beszélni a szenvedéseikről. Ha erről tudomást szereznek, mert például az áldozat beszél a sajtóval, és a gonoszság napvilágra kerül, akkor ők ezt úgy élik meg, hogy az egyház lett támadások áldozatává, és aljas, igaztalan lejáratás indult ellene. Ez persze csupán kifordított logika, de mégis jól működik. Ilyenkor gyakran előfordul, hogy maguk a hívek kezdik el lelkileg tovább bántalmazni az áldozatokat kéretlen, kegyeskedő köntösbe öltöztetett, kiokító vagy éppen rendreutasító „tanácsaikkal". Sok áldozat beszámolt a jelenségről, hogy miután valamilyen fórumon elmondták a tör-

téneteiket, megindult ellenük a hívek – néha az adott közösség papjának irányítása alatti – pszichoterrorja.

A szégyenérzetből fakad az alacsony önértékelés, az önszeretet teljes hiánya is.

Ma voltam terápián. Ott ültem a földön összekuporodva, és csak sírtam. Semmiről nem voltam képes beszélni. Aztán a Csernobil-sorozatról beszélgettünk. Próbált meggyőzni a doki, hogy az ilyet szabad ott, mert az a tér pont arra van, hogy olyan legyen, amilyen valójában, hogy nem kell teljesítenem, nincs rossz válasz, bármit szabad. De én magamban állandóan csak azt hajtogattam, hogy egy hülye nulla vagyok, aki csak mások idejét rabolja! – mondta Zsófia, aki azért is szégyelli magát, hogy ilyen hosszú idő után még mindig nem képes feldolgozni a traumákat, és orvosi segítségre szorul.

Az áldozatban a megbélyegzettség fájdalmas érzetét a trauma után később bármikor előhívhatják olyan helyek, személyek vagy egy olyan közeg, ami emlékezteti őt a tettesre és a bántalmazásra. Egyházi körben végbement szexuális bántalmazás esetén ilyen lehet egy másik pap közelsége, egy misén való részvétel, egy másik hívővel való találkozás. Vagyis mindaz, ami korábban lelki táplálékként szolgált, ill. a lelket erősítette, az most további fájdalmakat okoz. *Tavaly óta kétszer voltam kórházban, két hetet februárban, aztán meg az egész áprilist ott töltöttem. Most szombaton meg, én őrült, elmentem Nagymarosra az ifjúsági találkozóra, mert egy nővér barátom írt, hogy találkozzunk. De szörnyű volt. Nem tudok papok közt lenni, a hányinger kap el. És én szégyenkezem* – fogalmazza meg Zsófia a vissza-visszatérő szégyenérzet bénító fájdalmát.

A megbélyegzettség általi lelki törés tünete lehet még az önsértés, illetve az öncsonkítás, egészen az öngyilkosságig, vagy akár az alkoholizmus és a drogfogyasztás mint öngyógyító kísérlet.

Zsófia maga is gyakran sebekkel szabdalja fel az alkarját, addig karmolja, marja egyik kezével a másikat, amíg vérezni nem

kezd. Olyan is előfordult már, hogy öklével ütötte-verte a falat, majdnem eltörve a saját kézfejét. Azt hiszem, mindez egyrészt az érzelmi tompaság, kiégettség miatt van, a totális üresség sarkallja őt fájdalomokozásra. Ha már semmit nem érez, legalább a fájdalmat érezze. Ha fáj valami, akkor még talán van. Létezik. Addig bántja magát, amíg a fájdalom, az érzés és a látvány visszahozza a valóságba. Másrészt mindez a tehetetlenség miatt van. A düh miatt, amit soha nem tudott az őt szégyenbe hozó tettes ellen fordítani. A düh miatt, hogy a tettes még mindig szabadlábon van, boldog és kiegyensúlyozott életet él. Igaz, hogy papságából azóta felfüggesztették, de közben világi végzettséget is szerzett, családot alapított. Hiszen soha nem került napvilágra a bűn, amit elkövetett. S a düh miatt, hogyha mindez a világban, és pláne az egyházban megtörténhetett, akkor vajon érdemes-e tovább élni? Lehet, hogy inkább ki kellene szállni ebből az egészből? Hiszen nincsen igazság. És azok vették el, akik Isten szeretetéről beszéltek. Azok, akikben gyermekként maradéktalanul megbízott. Mekkora elviselhetetlen teher! *Hegek. Hm. Sokszor csak azt veszem észre, hogy tiszta véres a karom. Egyszerűen olyan disszociációban* (a szerk. megj.: szétesésben, hasadásban) *vagyok, hogy nem érzem a fájdalmat. Aztán már csak a „következményt" észlelem.*

„Megtelt a képzeletbeli dobozom..."

Hallgattam, nem beszéltem róla, elhitettem magammal, hogy mindez meg sem történt, vagy ha meg is történt, akkor nem velem. Ez segített valamelyest túlélni, nem érezni. Vannak emlékek, amelyek teljesen kitörlődtek, viszont ez a túlélési stratégia ma már nem működik...megtelt a képzeletbeli dobozom, és már nem képes több fájdalom befogadására – mondta Zsófia a traumák visszavisszatérő emlékképeiről.

A spirituálisan és/vagy szexuálisan bántalmazott személyek esetében a traumatikus élmények után gyakran lép fel az ún. flashback-jelenség. Ilyenkor az érintett újból és újból átéli az

eseményeket, ill. azok egyes epizódjait, például a tettes szavait, visszaidézi a hangját, esetleg bizonyos érintések emléke idéződik fel, akár szagok, illatok is felbukkanhatnak. A borzalmas emlékek jelenetei akár a legegyszerűbb dolgok hatására képesek aszszociatívan kísérteni, éjszakánként pedig rémálmok formájában törhetnek elő. Hiszen mindaz, amit nappal a tudatos szint nem enged átélni, az éjjel, a tudatalatti világából beszüremkedik az álmokba, néha konkrét, néha szimbolikus formában.

Az egyházon belül elszenvedett bántalmazás esetén a flashback különösen erős tud lenni, ha az áldozat ismét papi, szerzetesi személy közelébe kerül, vagy pl. elmegy misére, közösségi imaalkalomra. Zsófia még most, sok évvel a bántalmazás után sem képes megmaradni pánikroham nélkül egy misén. *Két hónapja nem járok misére. Nem tudok megmaradni ott, mert összeesés a vége.*

Meg akarok halni!

Nagyon nehéz időszak ez most. Szombaton ott, Nagymaroson a vonat alá akartam ugrani. Annyira reménytelennek látom az egészet. Semmit se tesz az egyház, és ez hihetetlen fájdalom nekem. Próbálják elhitetni, hogy tesznek ellene, de hazugság az egész.

Honnan jönnek ezek az öngyilkossági gondolatok, mi az okuk? Vajon van-e élet az ilyen szerencsétlenség után? Zsófia reménytelenségének oka a teljes bizalomvesztés. Ez a bizalomvesztés attól olyan rendkívül mély, hogy nem egy idegen erőszakolta meg és tette tönkre őt, hanem valaki, akiben feltétel nélkül megbízott. Mégpedig azért, mert Isten képviselőjét látta benne, akiről még csak feltételeznie sem szabadott, hogy bármi rosszat tehet vele. Az egyház küldetése az, hogy az isteni szeretet látható jeleként legyen tevékeny ebben a világban. Jézus azért alapított egyházat – amennyiben persze egyáltalán többet akart egy tanítványi mozgalomnál –, hogy azok, akik a nevében beszélnek, közelebb vigyék Istent az emberekhez. Az egyház funkciója

egyfajta közvetítő szerep: azaz közvetítenie kell Isten és az emberek között. A szexuális visszaélési ügyek viszont olyan mély visszásságok, amelyek a legteljesebb ellentmondásban vannak az egyház alapküldetésével.

Hiszen ilyenkor az áldozatok – illetve hozzátartozóik, sőt, akár a hívek teljes közössége – spirituálisan is súlyos károkat szenvednek el. Az istenkép is eltorzul, befeketedik. Mert ha Isten a szeretet és ennek a szeretetnek közvetítője az egyház, akkor hogyan lehetséges, hogy mindez megtörtént? Ilyenkor joggal lehet feltenni a klasszikus kérdést, hogy miként engedhette meg mindezt az Isten? S nem csupán a borzalmas tett jár az egyház irányában a hitelesség csökkenésével és a bizalom sérülésével, hanem az is, ha az egyház ezt a rettenetes problémát nem kezeli a lehető legnagyobb szigorral és következetességgel. Azaz zéró toleranciával – ahogy Ferenc pápa fogalmazta. Az eltussolás, az elhallgatás, az, hogy a bűnösök nem nyerik el méltó egyházi és világi büntetésüket mind azt vonják maguk után, hogy a hívek, de maga a társadalom is úgy érzi, hogy képtelenség tovább megbízni ebben az intézményben, ami a szeretetről és az igazságosságról beszél, miközben a legsúlyosabb gonoszságot és igazságtalanságot megtűri a saját soraiban.

Emiatt a bizalomvesztés miatt is – hiszen emellett ott a szégyen, a magány, a bűntudat és a személyiség totális bizonytalansága – akarnak öngyilkosok lenni az áldozatok. Hiszen náluk a bizalom mind az egyéni kapcsolat szintjén (az elkövető pap, szerzetes vonatkozásában), mind pedig strukturális szinten (eltussoló püspökök, rendfőnökök, szemináriumi igazgatók vonatkozásában stb.) végleg elveszett. Az áldozat azért akarja megölni magát, mert senkiben nem tud többé megbízni. Mert az, aki őt bántalmazta nem volt különös jellel megjelölve, hogy tudni lehessen róla, hogy bántalmazó. Sőt, a legtöbb szexuális bántalmazó rendkívül megnyerő modorú, sármos, lehengerlően manipulatív. Nincsenek ördögszarvai, hogy jól látható legyen rajta a gonoszság. Vagyis az áldozat később úgy érzi, hogy már soha senkiben

nem bízhat meg, mert nem tudja, hogy kiből lehet ismét bántalmazó. Az ősbizalom, ami az élethez kell, örökre elveszett.

Elrabolt ártatlanságról van szó abban az értelemben is, hogy egy gyermeknek ősbizalma van a szülei felé, vagy azok felé a személyek felé, akik felette mint felnőttek hatalmat gyakorolhatnak. Ilyen ősbizalommal van egy gyermek a papja felé is, sőt, a hozzá való kapcsolódásban megjelenik az Istenhez fűződő bizalom is. A gyermek abban bízik, hogy a világ (az egyház) biztonságos hely a számára, ezért szabad oda kimerészkednie, és amikor megtörténik a hatalommal való visszaélés, akkor ezt az ősbizalmat rombolják le bennük. Ettől a pillanattól kezdve már nem hiszi el, hogy a világ (az egyház) olyan hely, ahol biztonságban van. És ha még azt is látja az áldozat, hogy ő maga teljesen tönkrement, viszont a tettes éli a maga világát, vagyis nem kell adekvát módon felelnie bűneiért (sem egyházi, sem pedig világi bíróság előtt), akkor úgy fogja érezni, hogy neki ebben a világban nincsen helye. *Maximálisan kifáradtam. Olyan érdekes dolgok ezek, az emberi pszichika, a lélek. Egy ideig tudtam „tartani" magam, elnyomni az érzéseket, nem sírni. Aztán jött egy törés, mintha tovább nem bírnám visszafogni, elfogy az erőm, és akkor már jönnek a könnyek. És aztán meg nem tudom irányítani. Most is. (...) Elfáradtam, belefáradtam már ebbe az egészbe. Annyira elegem van. Elaludni és többé nem felébredni. Fáradt vagyok.*

Fájdalmas méregtelenítés és gyógyulás

Akit az egyházban spirituálisan és/vagy szexuálisan bántalmaztak, az nehéz és fájdalmas tanulási folyamat előtt áll: meg kell tanulnia újra szabadon cselekvő- és döntésképessé válni. Ehhez előbb fel kell dolgozni a traumát, vagyis a dolgoknak a helyükre kell kerülniük a lelkében. S itt nemcsak arról van szó, hogy meg kell küzdeni azért, hogy képes legyen önmagát szuverén entitásként meghatározni, hanem meg kell gyógyulnia a traumák okozta mérgezésnek is. Ezeket a sebeket, amiket a bántalmazók

ejtettek, ki kell tisztítani, be kell kötözni, majd egészséges és új táplálékot kell kapnia a léleknek. Ehhez az áldozatnak meg kell tanulnia bízni saját magában, felismerni a megérzéseit és hallgatni azokra. El kell sajátítania, hogy alternatívákban tudjon gondolkodni. A széttört önbizalmat és önértékelést vissza kell szerezni, lassan és fokozatosan. Vagyis összességében egy fájdalmas és lassú méregtelenítési folyamatnak kell végbemennie.

Ebben segíthetnek új, spirituális erőterek is, amelyek a régi, megbetegítő, elfojtó, alárendelő, elnyomó spiritualitás helyére kerülnek. Hiszen valóban létezik olyan vallás és spiritualitás, amely gyógyító erővel bír. Ami egyre teljesebb szabadsághoz vezet, és ahhoz, hogy az ember megtalálja a saját belső szilárd alapját, ahol magához Istenhez kapcsolódik. Ahogy Szent Ágoston írta misztikus élményeire vonatkozóan: „Későn gyulladt föl szereteted bennem. Íme, belül voltál, én pedig kívül, és kint kerestelek. Szépséges világodnak én rútságommal rohantam neki. Velem voltál, de én nem voltam veled" (Szent Ágoston 1995, 152). Vagyis a spiritualitásnak létezik olyan közege is, ahol Isten és a lélek közvetítő nélkül, direkt módon érintkeznek egymással. Ha a közvetítő, vagyis az egyház bántalmazó, akkor olyan spiritualitás felé kell fordulni, ami ennél közvetlenebb istenkapcsolatra törekszik. Ez pedig benne van a keresztény hagyományban, úgy hívják, hogy kontemplatív, azaz szemlélődő hagyomány vagy ima. Amikor a hívő a csendes imában Isten jelenlétébe helyezkedik, és megtapasztalja ennek a jelenlétnek a gyógyító erőterét. Különösen a jezsuita hagyomány ismeri és közvetíti mind a mai napig ezeket a meditációs-/imamódszereket. Ezek lényegéről és pszichológiai dinamikájáról könyvem *Gyógyulási utak* című fejezetében írok majd.

A méregtelenítésre nemcsak az áldozatoknak van szükségük, hanem magának az egyháznak is. A szexuális visszaélési ügyek feltárása tisztuláshoz vezet: legyen szó akár az egyénekről, akár a struktúrákról. A titok patogén, ahol az eltussolás rendszerszintűvé válik, ahol normalitás lesz a bűnös titkok eltussolása, ott az

egész közeg patologikussá válik. Így az egyház legfőbb önérdeke is az, hogy ez a méregtelenítő tisztulás benne is végbemenjen.

„Hátha egyszer végre győzni fog az igazság
a hazugság felett..."

Beszélnem kell róla... hátha segít kicsivel könnyebbnek lenni, képesnek lenni szabadon lélegezni, hátha segít jobban megértetni az emberekkel, mekkora károkat okoz, ha a másikat tárgyként kezeljük, hátha segít legalább egy áldozatnak is kilépni a hallgatás felőrlő mélységéből – írja Zsófia.

Amikor Zsófiával beszélgettem, megéreztem azt, hogy mekkora gyógyító ereje van annak, ha az áldozatok végre meg tudnak szólalni, ha ki tudják mondani a kimondhatatlant. Hiszen ezzel válik minden borzalom a valóság részévé. Nem rémálom lesz, nem képzelgés, nem tudathasadásos őrület, hanem valóság. Ignatio Ellacuria, az egyik számomra példaértékű felszabadítási teológus mondta, hogy a spiritualitás lényege az, hogy az ember megtanulja a valóságot valóban valóságként érzékelni. Amikor az ember nem ragad bele a múltba, nem retteg a jövőtől, hanem igazán jelen van a pillanatban, akkor tud igazán Istennel is találkozni, aki nem a múlt és nem a jövő, hanem a jelen pillanat Istene.

A borzalmakat szavakba önteni és kikiabálni a világba, ami képes megtörni a hallgatást, ledönteni a tabut, és megtörni azt a kényelmes illúziót, hogy ilyen problémák a magyar katolikus egyházban nincsenek, rendkívül gyógyító. Ne felejtsük el azt sem, hogy az áldozatok többsége még a bántalmazás után is szereti az egyházat, nem ellene küzd a kimondott igazsággal, hanem érte. Ahogy Zsófia is megfogalmazta: *Szeretem az egyházat, hiszek. És az egyház Krisztus maga. Szóval Vele teszik ezt a sok mocskot. Amit nem tudok elviselni, nem nézhetem tehetetlenül.*

A jót, sőt magát a szentet is lehet korrumpálni. Az egyházat is. Ez azonban mégsem jelenti azt, hogy az többé már egyáltalán

nem jó, vagy hogy nem jó már semmire. Elveszítette lényegét és létjogosultságát. A bántalmazó egyházi személyek elárulták a szeretet princípiumát. Elárulták a jót és a szentet. Fontos tisztán látni, hogy ők az árulók, s nem az áldozatok, akik végre, hosszú évek után elkezdenek nyíltan beszélni a sebeikről, a dühükről, a tehetetlenségükről. Ha ezt megteszik, akkor sem az egyház lesz áldozattá, mint ahogy azt sokan tévesen gondolják. Nem! Épp ellenkezőleg. Az ő megszólalásuk az egyedüli esély arra, hogy a jót meg tudjuk őrizni az egyházban. S ezt a jót csak akkor fogjuk tudni megőrizni, ha végre elkezdünk szabadon beszélni a korrupcióiról: vagyis az egyházi közegben elkövetett spirituális és szexuális bántalmazási ügyekről. Csak a feltárás és az őszinte szembenézés adhatja vissza az emberek szemében az egyház hitelét. És csak ez gyógyíthatja be az áldozatok sebeit is, ahogy Zsófia fogalmazta: *Annyira fáj minden. Fáj, hogy ilyen a világ, hogy ilyenek vagyunk, mi, emberek. Fáj, hogy ilyen megtörténhet, hogy könnyebb félrenézni, mint látni, hogy könnyebb hazugságban élni, könnyebb Istennek is hazudni, mint bevallani az igazságot. (...) Beszélni kell. Hátha erősebb lesz egyszer az igazság, mint a hazugság...*

Az egyháznak fel kellene ismernie azt, hogy amikor szigorúan fellép a szexuális visszaélések ellen, akkor ténylegesen is magával a gonosszal harcol. Abban az értelemben, ahogy Feldmár András közös nyilvános beszélgetésünkben megfogalmazta: „A gonosz onnan ered, hogy nemet lehet mondani arra, hogy az élet egy csoda. Aki gonosz, az annak örül, hogy bánthat valakit, és nem kell felelnie érte. Azok, akiket bántottak, gyakran mondják: belenéztek a bántalmazó szemébe, és abba volt egy hideg, luciferi csillogás. Az élvezet soha nem szexuális, az élvezet mindig a hatalom élvezete. Azt élvezik szadista módra, hogy én ezt megtehetem, és soha senki nem fog engem ezért felelősségre vonni. Ez az öröme a bántalmazónak. Hát legyen ennek vége!"

Ennek azonban csak úgy lesz vége, ha az egyházi felelős vezetők, akár az adott egyházközségben plébánosként, akár egyházmegyei szinten püspökként a felelősséget magukra veszik,

hogy végre tegyenek valamit az áldozatokért. Tartoznak az áldozatoknak azzal, hogy a visszásságokat feltárják, még pedig azzal a céllal, hogy azokat gyökerestül kiirtsák. Ennek első lépése, hogy az áldozatokat meg kell hallgatniuk. Tudatában kell lenniük annak is, hogy itt nem csupán lelkipásztori beszélgetésről van szó, aminek semmiféle következménye nem lesz a tettesre nézve. Hiszen az áldozatok számára megrázóan mély fájdalommal jár annak megtapasztalása, hogy a fennálló egyházi normák ellenére (lásd zéró tolerancia) a tettest gyakran semmiféle szankció alá nem vetik, így a következményeket egyszerűen megússza. Ennek fontos eleme lenne a tettestől való egyértelmű és érzékelhető elhatárolódás és látható módon – a közösség számára is egyértelművé téve – az áldozatok mellé állás. Emellett ki kell dolgozniuk a megelőzés rendszerét, valamint azt, hogy miként tudnak az áldozatoknak ténylegesen segítséget nyújtani.

2 „Hiszen te jöttél, te is akartad!" – Liliána története

„Ha elfelejtem, ami történt velem, örökké fogoly maradok. Ha viszont emlékezni kezdek, megszabadulok."

Bevezetés

Liliána történetének megírásához sajátos módszert választottam: a beszélgetéseink elemeibe beledolgoztam annak a novellának a részleteit, amelyet ő maga írt. Saját történetét azzal a céllal vetette papírra, hogy láthatóvá tegye, mit jelent az áldozat szemszögéből az egyházi közegben elszenvedett bántalmazás.

Ahogy látni fogjuk, Liliána esetében – ahogy szinte a legtöbb esetben – nem csupán egy egyszeri bántalmazó tettről, szexuális visszaélésről, hanem jól felépített manipulatív viszonyról van szó. Amelyet a tettes, a lány gimnáziumi, szerzetespap tanára, sőt, saját osztályfőnöke előre, alaposan megtervez, felépít, majd a hatalmi játszma összes, számára rendelkezésre álló eszközével működtet, ameddig az neki jólesik. S miután kialakítja a lány tőle való teljes érzelmi függését, vagyis teljesen birtokba veszi őt, ridegen, bármiféle indoklás nélkül hajítja el magától, akárcsak egy megunt játékszert, és vált át az addigi figyelmes, odaadó, gondoskodó „atyából" a közömbös, érdektelen „idegenbe". Aki ráadásul a lány szeme láttára talál új prédát magának, amivel véglegesen megszégyeníti és lelkileg megsemmisíti őt.

Családi háttér – történelmi kontextus

Liliána valós története a Kádár-korszakban, a puha diktatúra idején játszódik, amikor az egyházat és a klérust üldözik, a szabad vallásgyakorlást különféle módokon korlátozzák. Az országban mindössze néhány egyházi fenntartású gimnázium működését engedélyezik. A már felnőtt nő mintegy negyven év távlatából emlékezik vissza erre az időszakra.

Egyházi gimnáziumban továbbtanulni nyílt választás volt a rendszerrel szemben. Mikor kiderült a nyolcadik osztály végén, hol folytatom a tanulmányaimat, sokan óvtak ettől. Azt mondták, majd nem vesznek fel az egyetemre az egyházi gimnáziumból. Arra senki nem gondolt, és persze ettől nem is óvott senki, hogy életem egyik legmeghatározóbb két éve következik majd. Hogy olyan helyzetbe kerülök, amire senki nem készíthetett fel. Amivel egyedül kell megbirkóznom, és aminek a terhét majd évtizedeken keresztül viselem.

Családjában a lány szigorú, tekintélyelvű, vallásos nevelést kapott, ahol a papnak és az egyháznak rendkívül nagy volt a becsülete.

Az apám mélyen tekintélytisztelő ember volt. Nálunk a papok és az orvosok szent és sérthetetlen embereknek számítottak. Reakciós, klerikális, úri család voltunk, ahol mindig azt mondták, hogy a szocializmus, kommunizmus borzalmas, istentelen, hazug, ezért mi, akik hívők vagyunk, tartsunk össze. A pap, a templom, az egyház valódi érték, az egyetlen igazság itt van. Én ebbe nőttem bele. Már óvodás koromban beírattak hittanra, és amíg otthon éltem, gyakran láttunk vendégül papokat. A pap olyan különleges, szent ember, akit mindenek felett tisztelünk, akinek nem lehetnek hibái, és ha mégis megbotlik, elnézzük neki, mindent megbocsátunk, megértjük őt.

A gimnáziumban való továbbtanulás a keresztapja ötlete volt, aki maga is egy ideig katolikus papként szolgált az egyházban, amíg meg nem házasodott, a pápától kérve felmentést a papsága alól. Liliána és az édesapja lelkesedtek az ötletért, mert a kiugrott pap, aki egy rendkívül intelligens és iskolázott férfi volt, olyan lelkesen tudta ecsetelni az iskola előnyeit, hogy a kislány azt érezte, különleges dolog lehet abba az iskolába járni. Édesanyja volt az egyedüli, aki a háttérben halkan tiltakozott, de az ő szavára senki nem figyelt.

„Nagyon nagy volt a magány, egyedül voltam"

Liliána az egyházi gimnázium miatt távolra került a családjától, mintegy 113 km-re. Egyedül, egy bérelt kis szobában lakott egy rideg és meglehetősen undok főbérlő közelében.

Belépünk a sötét előszobába. Először semmit sem látok, majd lassan bontakoznak ki a bútorok. Az orromba kúszik a dohszag, keveredve az ebéd, a rántott csirke és az uborkasaláta szagával. És akkor érzem... a pánik nem hirtelen tör rám, hanem lassan... a gerincem legalján kezdődik, fokról fokra halad fölfelé, összeszorul a gyomrom meg a szívem, hogy aztán szinte üvöltve tudatosuljon az agyamban: futás, innen menni kell. FUTÁS!!! De kívülről nem

látszik semmi. Jó nevelést kaptam. Nem hozhatom kellemetlen helyzetbe az apámat és az öreg gyógyszerészt sem, akinél lakni fogok.

A lány hétvégére sem járt haza, azért, hogy könnyebben megszokja iskoláját. Az osztályból, az iskolából azonban senkit sem ismert. Teljes idegenségérzet és magány vette körül. Az volt a benyomása, mintha a férfi szerzetespap tanárai nem örülnének annak, hogy lányok is járnak az osztályba. Soha nem dicsérték meg, akkor sem, amikor jól teljesített.

Így hát nem véletlen, hogy magánya, teljes izoláltsága, a családjától való fizikai és érzelmi távolság, a baráti kapcsolatok hiánya, az új iskolába való beilleszkedés nehézségeitől való pánikszerű félelme rendkívül kiszolgáltatottá tette a 14. életévét épphogy betöltött lányt. Aki otthon jó nevelést kapott, és aki mindenképpen szeretett volna iskolájában jól teljesíteni. Számára egy tanár, de legfőképpen egy paptanár szava szentnek minősült. Olyan szónak, amit nem lehet megkérdőjelezni, aminek feltétlen engedelmességgel tartozik. S így a 37 éves osztályfőnöke iránt érzett bizalomra nem vetülhetett a kétely legcsekélyebb árnyéka sem. *A férfi pap is, tanár is, ráadásul az osztályfőnököm. Akkor ez a „jó ember kategória", nincs mit félnem.*

„Csodáltam, hogy pap létére milyen laza"

Kornél atya kedves, aranyos ember volt, közkedvelt tanár az iskolában, aki mindenkivel jóban volt. Nem volt intellektuális típus, de karizmatikus volt, meg tudta szólítani az embert. Csodáltam, hogy pap létére milyen laza, ritkán viselte a csuháját, a legtöbbször civilben volt. Nem lengte körül a pátosz, közvetlen volt és barátságos. Derűsen szemlélte a világot, gyakran viccelődött. Úgy látszott, mindenhez ért, és mindenről volt véleménye. Velem, majd a többi osztálytársammal is tegeződni kezdett, de íratlan szabály volt, hogy csak akkor, ha nem volt közelben más tanár.

Liliána számára a pap személye abszolút tekintéllyel bírt, több szempontból is. Egyrészt a tanára volt a gimnáziumban, s ráadá-

sul az osztályfőnöke. Aki a többi tanár távolságtartó, a lánydiákokat kissé lenéző stílusával szemben nagyon kedvesnek, gondoskodónak és támogatónak bizonyult. Másrészt a 37 éves férfi felnőtt tekintélye is a 14 éves lány fölé tornyosult. Sőt, ha a negyven évvel ezelőtti Magyarországra, mégpedig egy konzervatív-vallásos közegre gondolunk, akkor nem feledkezhetünk meg arról a hatalomról sem, amivel egy férfi rendelkezett egy nővel, ill. kislánnyal szemben. És végül, talán a legnagyobb jelentőséggel bíró hatalmi elem kettőjük viszonyában a szerzetespap spirituális tekintélye volt. Hiszen, ahogy látni fogjuk, a pap biztatására a kislány hamarosan őt választja lelkivezetőjéül, sőt rendszeres gyóntatójául, akinél havonta egyszer gyónik, és akit hetente legalább egy, de néha több lelki beszélgetésre is felkeres. Az eset súlyosságának és etikátlanságának a megítélésében a legfontosabb szempont az, hogy amíg ez a visszaélésekre épített viszony tart, végig fennáll közöttük nem csupán a tanár-diák, hanem a lelkivezetői kapcsolat is. Az egyházon belül spirituális és/vagy szexuális visszaélést elkövetőknek azért is van könnyű dolguk áldozataikkal szemben, mert számukra a pap személye olyan szakrális hatalmat hordoz, ami miatt eleve elképzelhetetlennek tartják, hogy a pap bármi rosszat kérjen vagy tegyen. Az egyházi tanítás szerint a pap szavára hallgatni kell. Különösen jelentős mértékű egy olyan pap spirituális autoritása, akihez a hívő gyónóként és lelkivezetettként is kötődik. Hiszen ebben az esetben élete legmélyebb titkait is feltárja előtte, s a pap szava mértékadó lesz számára legszemélyesebb dolgainak megítélésében. Abban is, hogy mit tekint jónak vagy rossznak, vagy mi a bűn és mi nem az. S közben persze nem a papnak, hanem magának Istennek szeretne tetszeni, de a két sík gyakran összefolyik, hiszen a pap a hívő számára Isten földi képviselője. Mivel Liliána ennyire összetett módon került alárendelt helyzetbe Kornél atyával szemben, ezért szinte teljesen kizárt az, hogy a lány bármire nemet mondjon, bármit visszautasítson vagy megtagadjon, amire a pap kéri őt vagy amit megtesz vele.

A bántalmazó viszony felépítésére, az ahhoz szükséges manipulációra és a teljes érzelmi függőség kialakítására mindig bőséges időt szánnak a bántalmazók, mert így tudják elkerülni azt, hogy konkrét fizikai erőszakot kelljen alkalmazniuk. Sokan éppen ezért választanak kiskorú, maguknál jóval gyengébb fizikumú áldozatot, akik ha védekeznének is, nem lenne semmi esélyük. Vannak persze kifejezetten szadista típusú elkövetők, akik számára maga az erőszak okoz élvezetet, de az ilyen típus az egyházon belüli szexuális visszaélést elkövetők körében viszonylag ritka. A 2018-as német MHG-kutatás a katolikus egyházon belüli elkövetők esetében 2,4%-nál talált szadista hajlamot.[10] A manipulációs stratégia célja az áldozat érzelmi kötődésének, illetve az ezzel együtt kialakuló függő viszonynak a kiépítése.

A nárcisztikus típusú elkövetők jellemzője, hogy kezdetben kedvességgel, számtalan apró figyelmességgel, odaadással veszik körül áldozatukat. Egyrészt azért, hogy a bizalmukat teljesen megnyerjék, másrészt azért, hogy a kapcsolat egyfajta droggá, függőséggé váljon az áldozat számára, amelyből az képtelen menekülni. Ha a tettes megszakítja a játékot, és eldobja megunt játékszerét, akkor az áldozatnál a bántalmazó kapcsolat hiánya elvonási tüneteket fog okozni. Ez történt Liliána esetében is. Éppen emiatt a függés miatt az áldozatok gyakran újra és újra önként visszamennek bántalmazóik csapdájába, vagy pedig az ismert mintát követve egy újabb manipulátor karmai közé kerülnek.

Első alkalommal, amikor a pap meglátta őt az utcán magányosan hazafelé bandukolni, megállt mellette a kocsijával, és

[10] Ez a statisztikai adat a bűntetőakták vizsgálatából származik. Összesen 209 katolikus egyházon belüli elkövetőről készült büntetőakta, ahol a tettesek szexuális preferenciáit, ill. devianciáit is vizsgálták. Így kapták meg a 2,4%-os statisztikai adatot.

magával vitte egy családlátogatásra. Másnap apró figyelmesség várta a tantermi asztalán: egy csomag teafilter. Máskor egy fotót kapott a papról, amely egy kiránduláson készült, vagy egy füzetet, amibe a lány titkait íratta bele, vagy egy cipőt, egy szoknyát, hogy leszokjon fiús öltözködéséről és nőiesebbé váljon, vagy megosztotta vele kedvenc ételét, például a füstölt marhanyelvet.

A bizalomépítés része volt a találkozások gyakorisága, a meghitt, bizalmas beszélgetések, amelyekben Kornél atya átlépte azokat a kereteket, melyek közte és egy diákja között hivatalosan fennállnak. Önmagáról, a gondjairól is őszintén beszélt, úgy, mintha Liliána egy vele egyidős felnőtt lenne.

Az osztályfőnököm pedig szinte minden nap elvitt valahová iskola után. Hol egy családhoz, hol csak úgy, ügyet intézni, de volt olyan is, hogy megmutatott egy szép helyet. Sokat beszélgettünk a közös autózások alatt, vagyis inkább ő beszélt. Mesélt magáról, hogy miért és hogyan lett pap és szerzetes. Beszélt a szüleiről. És ahogy hallgattam, egyre jobban csodáltam, hogy milyen elhivatott, mennyire Istennek él. Néha az osztállyal kapcsolatos gondjait is megosztotta velem. Megtisztelőnek éreztem, hogy beavat ebbe is.

A bizalomépítés része az is, amikor az elkövető sajátos módon felveszi a szülői szerepet, vagy egy családtag, pl. a báty szerepét, és úgy viselkedik, úgy beszél az áldozattal, mintha annak szülője, testvére lenne. Egyházi személy esetében ez meglehetősen könnyen megy, hiszen a katolikus papnak kijár a hagyományos „atya" megszólítás, ami már eleve családias, bizalmas légkört teremt körülötte. Különösen a gyermekek esetében. Liliána még csak azon a nyáron töltötte be a 14. esztendejét, és szeptembertől már elkezdődött a pap „atyáskodó-behálózó" játszmázása. Ennek részét képezi például az is, hogy mivel Liliána családja földrajzilag messze volt, ezért az osztályfőnök maga intézte az érdemjegyek aláírását. Vagy amikor megtudta, hogy a lány rettenetesen fél a fogorvostól, és rengeteg szuvas foga van, kere-

sett neki egy ismerős fogorvost, akihez elkísérte a kezelésekre. Ez 8–10 alkalom is lehetett, miközben bátorította, támogatta a gyereket, akárcsak egy gondos apa. A ruhák ajándékozása is atyai gondoskodásként fogható fel.

Az érzelmi kötés legerősebb eleme az volt, amikor Liliánát a „lányává fogadta". Ez tulajdonképpen a lány legtitkosabb vágya volt. Miután megtudta, hogy a papnak már van egy fogadott lánya és egy fogadott fia, ő is szeretett volna ilyen bizalmas közelségbe kerülni vele. Ezt le is írta benső vágyaként egy naptár hátoldalára, amit egyszer a pap véletlenül meglátott az asztalán, és elkérte tőle, hogy szeretné elolvasni. A lány a lelkére kötötte, hogy az utolsó lapot semmi esetre sem olvashatja el, ott állt ugyanis ez a vágya leírva. Liliána családjában súlya volt az adott szónak, ha valaki valamit megígért, abban senki nem kételkedett, hogy azt valóban meg is tartja. Éppen ezért vakon megbízott Kornél atya ígéretében.

A késő őszi szél megfújja az izzadt arcomat, ahogy kilépünk a fogorvos házából. Zörögnek a fán a még ott maradt sárga levelek. A hátam is csuromvíz, még jó, hogy kabátban vagyok. Ahogy beülök a Trabantba, hozzátapad az ingem a hátamhoz, az ülés is hideg, de tudom, hogy csak egy kicsit kell várni, át fog melegedni. Az atya nem indítja el az autót, felém fordul a kormány mellől. Mosolyog, és a barna szem melletti ráncok szétszaladnak.

– Többet már nem kell jönnünk. Ez volt az utolsó.

– Hát... ez nagyon jó...

– Örülök, hogy túl vagy rajta.

– Azt hittem, sosem lesz vége... – mondom, ő pedig megfogja a kezemet. Jó meleg most is a keze. Az enyém már nem nyirkos, de még mindig hideg.

– Figyelj, úgy gondoltam, a lányommá fogadlak!

– ...

Átmelegít a váratlan öröm. Úgy érzem, hogy sosem teljesült még semmilyen kívánságom, most ez az első alkalom. Meg sem fordul a fejemben, hogy ez azért van, mert elolvasta a naptár hát-

oldalán a bejegyzést. Megígérte – tehát nem olvasta el. Akkor ez az ő saját döntése, magától, azért mert szeret engem.

– De nem mondhatod el senkinek! Ha elmondod, letagadom.

– Nem, dehogy mondom! Biztos, nem mondom! Hidd el, bennem megbízhatsz!

– Rendben. Ha ketten vagyunk, adhatsz puszit…

– …

– … és mindenről tudni akarok, ami veled történik. Jó?

– Jó… persze.

Aztán megsimogatja, majd elengedi a kezem, ami már megmelegedett az kezében, elfordítja a slusszkulcsot, beindul a motor. Nagy ívben kanyarodunk rá az útra. Csend van. Ízlelgetem a hallottakat, forgatom magamban a szavakat, azt gondolom, ha van boldogság, az ez. Megállunk a kovácsoltvas kapu előtt.

– Köszönöm, hogy hazahoztál.

– Szívesen. Puszi?

Ja, tényleg. Puszi. Mosolyogva hajolok az arcához. Ilyen közel még sosem voltam hozzá. Érzem az apró borostákat, a bőre illatát egészen közelről. Furcsa érzés – valahogy ez a puszi, ez sok –, de nem ölt szavakat az érzés, csak a furcsaságot érzem, és haragszom magamra, hogy az érzéseim a szép pillanatot elrontják. Mert ez egy szép pillanat, ez megtiszteltetés, hogy adhatok puszit, erre én itt ilyen furcsákat érzek. Ő is ad puszit, de éppen csak érinti az arcomat.

Ahogy látjuk, ezen a ponton történik még valami: egy látszólag ártatlan testi közeledés, ami azonban nem volt jó hatással Liliánára. Kettős érzés töltötte el, egyszerre érezte megtiszteltetésnek és valamilyen módon kellemetlennek, furcsának, soknak. Ezek azok az ambivalens érzések, amelyek jelzik, hogy itt egyfajta határátlépésről van szó, ami kaput nyit a későbbi visszaéléseknek. Azt, hogy átlépett egy határt, egy tanárnak, papnak, egy autoritással bíró személynek mindig pontosan kellene érzékelnie, akkor is, ha a másik fél ennek kellemetlen, idegen voltát nem jelzi

egyértelműen vissza. A testi közeledés és a szexuális visszaélés témájához könyvemben még gyakran visszatérek.

Egy manipulatív viszony akkor működik a legjobban, ha az áldozatnak nincsen lehetősége arra, hogy meséljen az élményeiről olyan személyeknek, akik a számára fontos vonatkozási személyek pl. a szülei vagy a barátai. Ezt a tettes úgy éri el, hogy egyrészt valamilyen módon ráveszi a titoktartásra, másrészt teljesen izolálja megszokott környezetétől. Hiszen, aki egyedül van, nem tud beszélni az élményeiről, senki nem tükrözi vissza számára például az aggódásán keresztül, hogy veszélyben van, ill. valami fenyegető dolog felé sodródik, vagyis az áldozat nem kezd gyanakodni. Nem tud átlátni a kedvességek, a figyelmességek csapdáján. Szeretetnek értelmezi mindazt, ami csupán arra szolgál, hogy őt egy szexuális ragadozó játékszerévé tegye. Hogy aztán az elkövető a testiség szintjén meddig megy el és milyen gyakorisággal, az már teljesen a tettes játszmájának a függvénye. Az áldozat ezen a ponton már képtelen bármiféle ellenállásra.

Ezt az érzést jól ismerte Liliána, majd egyik találkozásuk után meg is fogalmazza.

Lassan lépkedek fölfelé a lépcsőházban, és arra gondolok, ha akarná, lefeküdnék vele. Pedig még soha senkivel, meg amúgy vele sem lenne kedvem, de ha akarná, megtenném. Bármit megtennék érte.

Az izoláció Liliána esetében kezdettől fogva alaphelyzet: távol van a szülői háztól, egy számára idegen és eleinte erőteljesen visszautasító közegben kell élnie, ahol rendkívül magányosan telnek a napjai, estéi, hétvégéi. A manipuláció fontos eleme az is, hogy amennyiben gyermek az áldozat, akkor a szülei bizalmát is meg kell nyerni, még akkor is, ha csak a távolból figyelik az eseményeket. Ezért az atya meglátogatta Liliána szüleit, hogy rájuk is kedvező hatást gyakoroljon.

Akkoriban megszokott dolog volt, hogy az osztályfőnökök elmennek diákjaik családjához családlátogatásra. Hozzánk kicsit messzebbre kellett jönnie az atyának, de eljött. Szendvicset készí-

tettem, meg üdítőt vittem a szobába, míg ő a szüleimmel beszélgetett. Hamar összebarátkoztak. Az atya közvetlensége, barátságos modora jó benyomást keltett a szüleimben. Azt mondta, hogy le se tagadhatnám a szüleimet, mert mind a kettőre hasonlítok, apámra is, meg anyámra is. Rólam beszélgettek, hogy milyen vagyok. Elfogódottan, csendben ücsörögtem közöttük a zsámolyon.

Később pedig azért, hogy Liliána felett mind teljesebb legyen a kontroll, hogy valóban mindenről tudjon, ami a lánnyal történik, átköltöztette a szülők által bérelt szobából a saját szülei házába. Mindezt úgy, hogy ezt megbeszélte a saját szüleivel, és a lánynak kész tényként közölte, aki a következő hónaptól már ott lakott, s ahol a pap havonta kétszer-háromszor is meglátogatta őt.

„Már az elején megígértette velem, hogy nem beszélek erről senkinek"

Liliána és Kornél atya kapcsolata vallási síkon akkor fonódott szorosabbra, amikor a lány nála kezdett gyónni és őt választotta lelkivezetőjéül is. A lelkivezető dolga, hogy vezetettjét tanácsokkal lássa el, hogy az minél gyorsabban fejlődhessen a saját lelki útján. A lelkivezetés során bármiről lehet beszélgetni, ami a vallási élethez, az istenkapcsolathoz vagy az élet bármely kérdéséhez kapcsolódik, ha azon a téren problémák, nehézségek jelentkeznek, és valamilyen módon hatással vannak a lelki életre. Mind a gyónás, mind pedig a lelkivezetés egy erősen alá-fölérendelt viszonyra épül, amelyben a vezetett a legteljesebb őszinteséggel tárja fel a titkait, és hűséges odaadással próbálja követni a pap, ill. lelkivezető tanácsait. Az ilyen beszélgetéseknek soha nem lehet harmadik fél a tanúja. Ami pedig egy gyónásban elhangzik, azt a pap köteles gyónási titokként kezelni, amelyet még az élete árán sem árulhat el senkinek. A titok komolyan vétele alapozza meg a gyónói, ill. lelkivezetői kapcsolatban a bizalmat.

Aztán a lelkivezetőm lett. Ez pedig azt is jelentette, hogy rendszeres időközönként lehetett vele találkoznom, hogy beszélgessünk vagy gyónjak. Tényleg lettek problémáim, méghozzá garmadával. Ebben igaza lett, de abban nem, hogy a krisztuskövetés lett volna a gondjaim legfőbb forrása. Igyekeztem minél több problémát összeszedni, csak azért, hogy beszélgessünk. Mindenről beszámoltam neki, hogy hol jártam, mit csináltam. Ő pedig mindig készségesen meghallgatott, tanácsot adott, kérdezett. Mindig volt ideje a számomra. Volt olyan is, hogy csak úgy behívott a szobájába, hogy mondjam el, mi van velem. Fürödtem a figyelmében és a szeretetében. Vicces volt, és egyszerre komoly is, ez pedig nekem nagyon imponált. Ő volt számomra a legjobb fej felnőtt.

Ehhez jött még később sok apró közös titok. Az első ilyen a titkos tegeződés, ami szintén a bizalmi kötődés egyik eleme.

Megengedte, hogy tegezzem, de azt mondta, hogy csak akkor, ha ketten vagyunk, minden más helyzetben magáznom kell. Micsoda bizalom! Azon kezdtem el akkor aggódni, hogy csak el ne rontsam, nehogy kínos helyzetbe hozzam őt. Méltónak kell lennem erre a bizalomra, meg a közös titokra. Málnaszörppel ittuk meg a pertut. Furcsa, nemszeretem érzés volt közel kerülni az arcához. Láttam a szeme körül az apróráncokat, az orromba furakodott az ő semmi máshoz nem hasonlítható illata. Nem volt kellemetlen, hozzá tartozott.

A pap tudni akarta a lány legapróbb titkait is, teljes őszinteséget és odaadást várt el tőle. Ezért kitalált egy ártatlannak tűnő, de annál ügyesebb módszert arra, hogy a kontroll még teljesebb legyen a lány felett: neki ajándékozott egy füzetet, és megkérte, hogy írjon bele mindent, ami vele történik.

Az atyától kaptam egy füzetet. Azt mondta, ebbe a füzetbe mindent írjak le, amit gondolok és amit érzek, és ha betelik, adjam oda, ő majd elolvassa. Nagyon jó érzés volt, hogy ennyire fontos vagyok neki. Eleinte csak azt írtam le, ami aznap történt. Később elkezdtem arról is írni, hogy ami történt, hogy érintett engem, milyen érzéseim vannak, mi a véleményem. Szerettem írni. Egy idő

után az esték fénypontja lett az írás. Egyre többet és többet írtam. Eleinte eltelt egy hónap is mire betelt a füzet, de aztán egyre rövidebb idő alatt értem az utolsó laphoz. Csak nagy ritkán kommentálta az olvasottakat. (...) Amikor írtam bele, azt képzeltem, beszélgetek az atyával. Jó érzés volt azt hinni, hogy minden érdekli, ami velem történik, és figyel rám, hogy tanúja az életemnek.

Liliána valóban senkinek nem beszélt azokról a titkokról, amelyek a paphoz kötötték. Később, amikor az első tanév már a vége felé járt, s ahogy kezdtek kialakulni az osztályban a barátságok, neki is lett egy barátnője, de még neki sem említette soha, egyetlen szóval sem, ami közte és a pap között történt. Sőt, amikor a kortárs fiúk elkezdtek érdeklődni a lány iránt, s rövid ideig szerelmi románca is kialakult egyikükkel, azt a kapcsolatot is azonnal megszakította a pap kérésére, aki nem adott teret semmiféle vetélytársnak, és azt sem kockáztatta, hogy a játékszer könnyűszerrel kicsússzon a kezéből.

„Egyre több az érintés"

A manipuláló ragadozók, miután elnyerték az áldozat és gyakran a közeli hozzátartozói bizalmát, miután az áldozatban kialakult egy erős érzelmi kötődés, ill. függés, elkezdik a testi közeledést. Azonban ezt is csak lassan, fokozatosan, óvatosan. Különösen akkor, ha az áldozat gyermek vagy serdülő, a kezdeti testi érintések, simogatások olyan látszatot keltenek, mintha csak az atyai vagy éppen testvéri gondoskodás megnyilvánulásai lennének. Ha az áldozat és az egyházi személy között kicsi a korkülönbség, akkor az elkövető rendszerint egy idősebb testvért utánozva közeledik az áldozathoz. Amennyiben nagyobb a korkülönbség, mint Liliána esetében is, aki 14 éves, miközben Kornél atya már 37, az atyáskodás látszata alatt kerül sor a testi közeledés első apró lépéseire. Ezek a látszólag ártatlannak tűnő érintések egyre sűrűsödnek, egyre intenzívebbé válnak, de soha nem direkt, feltűnő módon, hanem egészen rejtetten, ár-

tatlanul, játékosan, hogy ne lehessen az illetőt tetten érni vagy leleplezni, és közben az áldozatot észrevétlenül hozzászoktassa a testi közelséghez.

Egyre több az érintés. Olyan magától értetődően és meghitten fogja meg a vállam vagy a kezem, mintha nagyon régtől fogva ismernénk egymást. A keze nagy és meleg. Kora reggel van, az osztályteremben égnek a neonok, kint még sötét az ég. Páran már itt vagyunk. Az atya is itt van. Viccelődés, csipkelődés, ugratás. Kergetőzünk az osztálytársaimmal a padok között. A fal melletti padsor első padjánál áll az atya, véletlenül nekifutok. Ő pedig elkap és megcsiklandoz. Visongok, szabadulnék.

– Halkabban! Ne olyan hangosan!

Persze nem tudok nem visítani, ha egyszer csiklandoz. Abba is hagyja. Meglepett a hangszíne, ahogy ezt a mondatot kimondta… elfúló és mélyebb lett, valahogy olyan más, mint egyébként.

Később fehér zsírpapírból füstölt marhanyelvet csomagol ki. Ez a kedvence, mondja, és lekanyarít a húsból egy darabot. Bennünket is megkínál. Micsoda íz! A füstölt íz fűszerekkel keveredve… úgy érzem, ilyen finomat még nem ettem. Ezt venni lehet a boltban? Azóta is, ha hentesnél járok és a füstölt kolbászok, sonkák, szalonnák illata az oromba furakodik, eszembe jut a marhanyelv, a zsírpapír zörgése, a keze, ahogyan a bicskával lekanyarít egy darabot… de nem vettem sohasem.

Kitérő: Mi is az a pedofília, a hebefília és az efebofília?

Ahogy beszélgettem Liliánával és tanulmányoztam az írását, egyre jobban kirajzolódott előttem Kornél atya személyisége, szexuális vonzódásának iránya, miléntje. Mivel a pappal nem volt módom személyesen elbeszélgetni, bár jó húsz évvel ezelőtt találkoztam vele többször is, most pedig friss interjúkat hallgattam meg vele, semmiképpen nem célom és nem is tisztem, hogy diagnózist állítsak fel róla. Csupán hipotéziseim vannak, amelyeket a maguk teljesen nyitott módján szeretnék megosztani az

Olvasóval, mert ez segíthet mélyebben megérteni nem csupán ezt az egyedi történetet, de az egész jelenséget is.

Ha az orvosi szakirodalmat megnézzük, akkor a bennük használt definícióknak azért van némi eltérésük, mert a gyermekek és serdülők fizikai (nemi) fejlődésében olyan különbségek vannak, ami miatt átfedés lehet a pedofília, a hebefília és az efebofília között.

Létezik két fontos kézikönyv, ami a pszichiátriai betegségeket osztályozza. Ezek közül az egyiket az Amerikai Pszichiátriai Társaság (APA) adja ki, amelynek címe *A mentális zavarok diagnosztikai és statisztikai kézikönyve* (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders). A jelenleg érvényben levő 5. kiadás, a DSM-V 2013-ban készült változata a pedofíliát a szexuális devianciák közé sorolja, és a serdülőkor előtti gyermekekhez való szexuális vonzódásként határozza meg. Ez a kézikönyv a serdülőkor előtti életkor felső határát a 13. életévnél húzza meg, és pedofilnak az ilyen gyermek iránt vonzódó személyt tekinti, amennyiben az betöltötte a 16. életévét, vagy legalább 5 évvel idősebb a gyermeknél, aki iránt vonzódik.

Ezzel szemben az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által kiadott ICD-10 (The International Statistical Classification of Diseases and Related Health, magyar rövidítéssel BNO-10, azaz Betegségek nemzetközi osztályozása) a pedofília alá sorolja a prepubertás és a korai pubertáskorúak iránti nemi vágyat is.

Egyszerűsítve azt mondhatjuk, hogy átlagosan a lányok a pubertás folyamatát 10 vagy 11 évesen kezdik, míg a fiúk 11 vagy 12 évesen. A kiskorúak, illetve fiatalkorúak iránt érzett szexuális vágynak az áldozat életkorát tekintve négy különféle formáját lehet megkülönböztetni: nepiofília, pedofília, hebefília és efebofília. A nepiofília a 6 éven aluli gyermekek iránt érzett szexuális vonzalmat jelöli, ezt ritkán emelik ki mint külön parafíliát (azaz szexuális devianciát), általában a pedofília alá sorolják, ahogy azt a DSM-V, ill. a BNO-10 is teszi. A hebefília a korai serdülőkorúak – átlagosan a 11–14 évesek – iránt érzett

szexuális vonzalmat takarja. És végül az efebofília a későbbi adoleszcens korú 15-19 éves fiatalokhoz való szexuális vonzódást jelöli.

Kornél atya Liliánához fűződő szexuális vonzódását így inkább tekinthetjük efebofíliának, mint pedofíliának. Véleményem szerint a férfi a fixált efebofil típusú elkövetők közé tartozik. Ezt támasztja alá részben az, amit Liliána elmesélt, ill. a saját személyes tapasztalatom vele, ugyanis amikor kiderült, hogy kiről is van szó, konstatálnom kellett, hogy ezt a papot személyesen is ismerem. A fixált efebofilok kizárólagosan csak serdülőkhöz vonzódnak szexuálisan, a serdülő test látványa, érintése okoz szexuális izgalmat a számukra. Róluk vannak szexuális fantáziáik. Egyáltalán nem vonzódnak szexuálisan felnőttekhez. Gyakran viselkednek gyerekek társaságában maguk is gyerekesen, infantilisen, úgy érzik, hogy csak a gyerekek érthetik meg őket igazán. Érzelmileg és gyakran pszichoszexuálisan is azonos életkori szinten vannak velük.

Általában sorozatos elkövetők, amit a német MHG-kutatás is igazolt. Átlagosan 2,5–3,9 áldozat kapcsolható egy-egy bántalmazóhoz a meglevő akták tanúbizonysága szerint. Kornél atyának egészen bizonyosan volt egy másik áldozata is, Liliána osztálytársnője, akire később az atya a lányt „lecserélte". Ez a második lány apró termetű, nemi érettség tekintetében alulfejlett volt, jóval elmaradva az osztály érettebb lányaitól, 14–15 éves lehetett. A szerzetespap – miután erről a szolgálati helyről áthelyezik – több évtizedig volt gimnáziumi tanár, sőt általános iskolában is tanított. Kedvelt, népszerű papként mindig ministránsok egész hada vette körül. A gyerekek rajongtak érte, így egészen biztosra vehető, hogy Liliánán és az osztálytársnőjén kívül még több áldozata is lehet, hiszen lényegében a mai napig papként működik és szolgál. A gyermekek, illetve a serdülők szexuális zaklatása miatt soha nem állították félre.

A sorozatos elkövetésre az is lehetőséget ad sok klerikális bántalmazó számára, hogy a rájuk bízott gyermekek, fiatalok,

és gyakran az általuk pasztorált felnőtt hívek, különösen a nők rajonganak értük, akárcsak Liliána rajongott Kornél atya iránt. Egy pap felé gyakran olyan érzelmeket táplálnak a hívők, mint a rajongók egy rocksztár, egy celeb, egy híres színész stb. irányába. Ha ez a rajongás egész életükben körülveszi őket, stabil, erős személyiséggel kell rendelkezniük ahhoz, hogy ez a rajongás ne deformálja el a személyiségüket. Aki iránt rajonganak, az gyakran elveszíti a realitásérzékét, és nem veszi észre a határokat, amelyeket nem szabadna átlépnie. Ha pedig ezekért a határátlépésekért soha senki nem kéri számon, ha semmilyen kontroll nincsen az illető felett, akkor egy idő után már észre sem fogja venni, hogy olyasmit tesz, ami megengedhetetlen.

Magyarországon 14 éves kor felett szabad beleegyezéssel bárki létesíthet szexuális kapcsolatot. 14 év alatt azonban nem lehet beleegyezésről beszélni, mert a jog úgy értelmezi, hogy egy 14 év alatti gyermek nem képes felelős döntést hozni, ezért, ha látszólagosan bele is egyezik egy ilyen cselekménybe, akkor sem számít jogilag a beleegyezése. Persze, a jog által meghúzott korhatár közel sem jelenti azt, hogy a szexualitás megélésére minden 14 vagy kicsivel idősebb serdülő érzelmileg készen áll. S éppen az érzelmi éretlenség az oka annak, hogy ezek a serdülők a még teljesen ki nem alakult szexualitásukon keresztül rendkívül sebezhetők.

Tehát egy 14 éves lányhoz való szexuális közeledés már akkor is felvetne etikai problémákat, ha a csábító 37 éves férfi nem lenne semmiféle autoritás a számára. Egy tanár-diák kapcsolat esetében azonban egyértelműen az autoritáson alapuló viszonnyal való visszaélésről kell beszélnünk. Vagyis a fölérendelt helyzetben levő tanár kihasználja a köztük levő hatalmi viszonyt, hogy a neki alárendelt lányt belevigye a szexuális jellegű kapcsolatba. A hatalmi helyzetben levő személyeknek, mint például egy tanárnak vagy egy papnak, feltétlenül kell gondolnia arra, hogyha egy serdülő nem áll aktívan ellen – nem kiabál, nem pofozza meg őket stb. –, az még önmagában közel sem jelent beleegye-

zést. Az aktív ellenállás hiányát értelmezik gyakran félre úgy az elkövetők, hogy ami történik, azt a másik fél is akarja. Ezért, ha később a kiskorú visszaéléssel vádolja meg őket, még ők lesznek a legjobban felháborodva, és nem fogják érteni, hogy hirtelen mi lett a gyermek baja. Mindenkinek, akire gyermekek vagy fiatalok vannak rábízva meg kell tanulnia azt – és ez a papi képzésben központi elem kellene, hogy legyen –, hogyha egy kiskorúval szemben egy felnőtt, azaz a gyermeknél nagyobb termetű, mély hangú férfi áll, akkor ez már önmagában olyan autoritást sugall, ami miatt a kiskorú nem fog aktívan tiltakozni. Ez az alapfelállás egy felnőtt és egy kiskorú viszonyában. Ezért az aktív tiltakozása hiánya soha nem tekinthető beleegyezésnek. Az elkövetőt tekintve pedig rögtön adódik a kérdés, hogy egy felnőtt, stabil önértékelésű férfi mit tart vonzónak egy szexuálisan alig érésnek induló kamaszlányban? Emögött a jelenség mögött – feltételezésem szerint – a pap pszichoszexuális éretlensége áll. S ezt a feltevésemet a 2018-as német MHG-kutatásra (MHG-Studie 2018) építem.

A német kutatás rávilágított az egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek okaira is, és felállított egy hármas tipológiát a tettesekkel kapcsolatban. Ennek alapján az egyházi szexuális bántalmazási ügyek kapcsán alapvetően három tettestípussal van dolgunk. Az egyik az ún. „fixált típus", aki a tizenhárom éves kornál fiatalabbak között keresi az áldozatait, és rögtön a felszentelés után elkezdi a működését. Ő a tipikus pedofil, aki legfőképpen azért lesz pap, mert ebben a munkakörben könnyen bizalmi-autoriter helyzetbe tud kerülni gyerekekkel. Ez az összes klerikális bűnelkövető között nagyjából 28%-ot tesz ki. A második csoportba tartoznak azok az elkövetők, akikre a nárcisztikus-szociopata karakter jellemző. Ők nem rendelkeznek bűntudattal, viszont rendkívül jól manipulálnak. Ez körülbelül 14%. A többség pedig, mintegy 58% érzelmileg és pszichoszexuálisan éretlen. Ez konkrétan azt jelenti, hogy a világi életben feltehetően semmilyen normális párkapcsolatot nem

tudna kialakítani. Emögött gyenge önkép és gyenge szexuális önelfogadás áll, viszont egy nála védtelenebbel az illető ki tudja élni a vágyait. Vannak köztük hetero- és homoszexuálisok, olyanok, akik soha nem tudták vagy akarták megélni a melegségüket, emiatt pedig könnyebben menekülnek az egyházba, a papságba, hiszen ott nem kell felvállalniuk, hogy nincs párkapcsolatuk vagy kapcsolatuk nőkkel: nem kéri rajtuk számon a társadalom. Az is gyakran előfordul a katolikus egyházban, és ez negyven évvel ezelőtt még inkább jellemző volt, hogy egy fiú 14 évesen egyházi gimnáziumba kerül, majd onnan érettségi után rögtön papi szemináriumba vagy szerzetesrendbe. Sokuknak 14 éves kora után semmiféle kapcsolata nincsen nőkkel, sem diáktársakkal, sem női tanárokkal, női barátokkal. A nőkkel való kapcsolat hiánya, azaz a tőlük való teljes elszigetelődés fixálja a pszichoszexuális éretlenséget, így végül nem lesz véletlen, ha kiskorúakhoz kezdenek el vonzódni, akikkel tulajdonképpen egy érettségi szinten maradtak akár harminc- vagy negyvenévesen is. Másrészt az is egészen biztos, hogy sokkal könnyebb préda egy érzelmileg éretlen, a kamaszkora miatt talán lelkileg kissé instabil, alacsony önértékeléssel rendelkező lány, mint egy érett, felnőtt nő. Így sokkal könnyebben válhat a bántalmazó játékszerévé.

„Mellette minden könnyebbnek tűnt"

Ezen a ponton térjünk vissza a történetünkhöz. Kornél atya is érzékelhette Liliána testének változását, a nemi érés első jeleit, amit szeretett volna, ha a lány nem rejt el, hanem éppen kihangsúlyoz.

A nőiesség domborodó jegyeit igyekeztem jól elrejteni. Bő kockás inget hordtam. Volt egy sötétkék kordbársony nadrágom. Anyámnál el tudtam érni, hogy szűkítse be a szárát, hogy csöves legyen. Bakancsban vagy magas szárú kínai tornacipőben jártam. Rövid volt a hajam. Nem foglalkoztam túl sokat a külsőmmel,

sőt, egyáltalán nem foglalkoztam a külsőmmel. Kényelmes legyen a ruha és a cipő. Ez volt a legfontosabb. A bakancs biztonságosan tartotta a bokámat, a flaneling és a nadrág csökkentette a kiszolgáltatottság érzését. Az iskolában kötelező volt a köpeny. Nekem is volt egy hosszú, sötétkék igazi nejlonköpenyem. Ez is inkább fiús volt, mint lányos. Abban az időben még szoknyám sem volt. Az atya egy napon azt mondta nekem, hogy szeretné, ha megnöveszteném a hajamat, hiszen egy lánynak szebb, ha hosszú haja van. Meg azt is mondta, hogy szoknyában kellene járnom.

Liliána eközben egyre jobban a szerzetespap hatása alá kerül, csodálja őt, rajong érte. A szavai, a meglátásai abszolút mércévé válnak, sőt, úgy érzékeli, hogy azok a nagybetűs igazságok a számára. A férfi közelsége is egyre fontosabbá válik.

Ha együtt voltunk, sokat beszélt magáról. Mindent olyan jól intézett, mindenben teljesen igaza volt. Egyre jobban csodáltam, egyre jobban tiszteltem. Sokszor mesélt arról, hogy milyen volt a katonaság. Őt is besorozták, és részletesen ecsetelte, hogyan tudta úgy megtagadni a tűzparancsot, hogy nem esett se neki, se másnak bántódása. Úgy éreztem, ő egy igazi szent, hibátlan és makulátlan. Mellette minden könnyebbnek tűnt. Hogy mikortól válik fontossá az az ember, aki addig közömbös volt, nem tudom. Hol van a fordulópont, ahol már fájdalmat tud okozni a másik, azt sem tudom. Egy idő után azt éreztem, hogy egyre fontosabb szerepet kapott az életemben. Várni kezdtem a találkozást vele. Ha az iskola előtt ott állt a kocsija, megnyugodtam, ha nem, folyton kilestem az ablakon, jön-e már. Féltettem, nehogy valami baja essék.

„Gyere, feküdj ide egy kicsit az ölembe!"

Amikor pedig a pap a testi közeledésben egyre merészebb lépéseket tesz, úgy érzi, hogy bármit megtenne neki, ha a férfi akarná. Még olyat is, amihez pedig igazából egyáltalán nincsen kedve, de a papnak még ezt is megtenné, csak akarnia kellene.

Hideg van, az autóban ülünk a ház előtt. Most értünk ide. Szürke az idő, vastag, nehéz, szürke felhők borítják az eget.

– Gyere, feküdj ide egy kicsit az ölembe!

Nem is gondolok a kérés furcsaságára. Megfordulok az ülésen, és háttal leereszkedem az ölébe. Akkor fog el a kínos érzés, ez így nem annyira jó, túl közel vagyok hozzá. De most már mindegy, itt fekszem. A hátamon érzem a két combját. Nem valami kényelmes pozíció. A karja alatt van a fejem, egészen közelről látom a zöld pulóver kötésmintáját. Az arcom pedig szinte hozzáér a pocakjához. Az orromba csap a jellegzetes rá jellemző szag, meg a ruha kicsit olajos szaga. Alulról látom őt, az állát, a borostát az arcán, a szemét, ahogy lenéz rám.

– Tudod, hogy szeretlek?

Felnézek megint, ő a szemembe néz. Elhúzódik a szám, olyan mosolyfélére, de valahogy az arcom mintha gumiból lenne.

– Én is szeretlek.

Simogatni kezd. Az érintést valahogy nem érzem. Tudom, hogy simogat, hallom, ahogy súrlódik a tenyere a kék kordbársonyon, de nem érzem. A lábamat sokáig, a combomat, ahogy felhúzva tartom az ülésen, aztán a hasamat sokáig, és egyszer csak megáll a keze a mellemen.

– Mi ez?

– A mellem.

A másikra is ráteszi a kezét. Csak a kezének a súlyát érzem, és a melegét. De valójában teljesen közömbös érzés, se nem jó, se nem rossz.

– Kettő van?

Milyen furcsa kérdés – fut át rajtam egy gondolat. Ők nem tanulnak anatómiát?

– Igen, kettő.

Már nem néz rám, előre néz a szélvédőn túlra, az utcára. Aztán elveszi a kezét a fektemben szétterült mellemről.

– Na, elég, most már ülj fel!

Felülök, ismét függőlegesbe kerül a testem. Semmit nem érzek. Nem érzem, hogy bármi történt volna. Lassan lépkedek fölfelé a lépcsőházban, és arra gondolok, hogy ha akarná, lefeküdnék vele. Pedig még soha senkivel, meg amúgy vele sem lenne kedvem, de ha akarná, megtenném. Bármit megtennék érte.

Lelkifurdalást érzek a kínos érzés miatt. Ez az érzés megakadályozott abban, hogy kedvesebb legyek. Pedig azt mondta, hogy szeret. Mosolyoghattam volna többet, vagy nem tudom... de az biztos, hogy kedvesebb lehettem volna. Előveszem a füzetet, és beleírom jó sokszor nagy betűkkel, hogy én is, én is nagyon szeretlek.

Ez a szexuális jellegű közeledés, amit Liliána leírt, egyértelműen mutatja, hogy a pap kedvessége, figyelmessége, látszólag ártatlan, atyáskodó gondoskodása valójában milyen vágyakat is takar. Felnőtt férfiként, a lány tanáraként, osztályfőnökként, gyóntatóként és lelkivezetőként ezen a ponton sokszorosan visszaél a hatalmával, és olyasmit követ el, ami a szexuális visszaélés egyik formája. Sokakban talán felmerül a kérdés, hogy a lány miért nem védekezik, miért nem tiltakozik. Megengedi neki a fogdosást, és ezt vajon miért teszi? Legfőképpen azért, mert nem is érti, hogy tulajdonképpen mi történik. Egészen banális magyarázatot keres: „ők nem tanulnak anatómiát?" Másrészt azért, mert nagyon fontos számára ez az ember, fontos, mert figyel rá, oldja azt a magányt, amibe részben az alaphelyzetből adódóan, az új iskola miatt került, részben pedig maga a pap okozza azzal, hogy ügyesen elszigeteli a társaitól, a fiútól, akivel röpke szerelmi kalandba keveredett.

Sok áldozat úgy érzi, hogy a kezdeti figyelemnek, törődésnek, szeretetnek egyszerűen ára van, és lehet, hogy a bántalmazó olyasmit kér cserébe, amit ők nem akarnak, ami akár fájdalmat, szenvedést, kínt is okozhat, de mégis ezt a szenvedést csekélyebbnek érzik, mint a bántalmazó elvesztését. És pontosan ez a csapda lényege. Van, hogy ez az ördögi „árucsere" tudatosul, s van, hogy teljesen tudattalan marad a történések idején, s csak jóval később, amikor az áldozatok a traumákat próbálják feldolgozni,

és megérteni a miérteket, akkor kerül a felszínre s válik tudatossá. Harmadrészt, ha az elkövető egyházi személy, akihez a kiskorú áldozat feltétlen bizalommal fordul, még csak az eszébe sem jut, hogy ez a személy, aki számára az Istent, a jót és a szentet testesíti meg, valami rosszat tehet vele. Ilyesmit még csak feltételezni sem szabad, hiszen ezt tanították neki az egyházat és a papokat mélyen tisztelő szülei, ezt a szemléletet közvetíti számára az egyházi gimnázium. Negyedrészt egy lány, aki a szexuális érés kapujában áll, nem rendelkezik még semmiféle tapasztalattal sem a testiségről, sem a szexualitásról. Így még egyáltalán nem tanulta meg azt sem, gondoljunk a negyven évvel ezelőtti magyarországi szexuális felvilágosítás színvonalára is, hogy mi számít a másik fél részéről olyan határátlépésnek, ami ellen neki tiltakoznia kellene. És végül természetesen az érzelmi kötődés, a pap iránt érzett rajongás megakadályozza azt, hogy világosan tudja értelmezni a történteket, és a férfi fogdosása ellen tiltakozzon. Számos áldozat oly módon kötődik a visszaélést elkövetőhöz, hogy beleszeret. Ez Liliána esetében is egyfajta szerelmes rajongásként jelentkezik. Egy tinilány megengedheti magának az ilyen öntudatlanul felbukkanó érzéseket. Egy 37 éves tanár viszont semmiképpen nem engedheti meg magának, hogy bármilyen módon visszaéljen vagy kihasználja egy fiatal, a gondjaira bízott lány érzéseit. Ez a felelősség egy pap esetében pedig még nagyobb, hiszen neki Liliánával szemben spirituális autoritása is van.

Mitől annyira nehéz Liliána helyzete? Attól, hogy Kornél atya kettős szerepbe tolja bele őt. Egyrészt úgy tekint rá, mint egy 14 éves tinilányra, ilyenkor gondoskodik róla, figyel rá, ad neki a finom ételből, s ezzel engedi, hogy gyerek legyen. Amikor viszont a katonaságáról, a saját felnőtt problémáiról, a tanítás nehézségeiről vagy a többi gyerekről beszél neki, akkor hirtelen felemeli magához egy 37 éves felnőtt szintjére. Liliána ezen a ponton azt érzi, hogy ő már felnőtt, komolyan veszik, fontos. S ez a rajongását tovább mélyíti, hiszen őt felnőttként kezelik, s ebben a kettős szerepben teljesen megzavarodik. Az is felme-

rül benne, hogy akár le is feküdne a férfivel, de ilyesmit a 14 éves énje nyilván még csak a fantáziájában gondol. Ugyanakkor az a 37 éves nő, akit Kornél atya hirtelen csinál belőle, már érett lehetne akár egy szexuális együttlétre is. Ez a zavar Liliána fejében, ebbe bolondul bele. S maga a férfi is ezt a kettős szerepet játssza, egyszer tanár, gondoskodó felnőtt, 37 éves érett ember, máskor pedig a gyerekesen viccelődő, infantilis gyerek, éppen annyira, mint egy 14 éves.

„Nyugodtan, hát nem a papád vagyok?

A következő pár gondolat jól tükrözi Liliána egyre fokozódó érzelmi kötődését és rajongását az iránt a szerzetespap tanára iránt, aki sorozatosan megsérti a lány szexuális integritását a testi közeledés olyan formáival, amelyek nemcsak súlyosan etikátlanok, jogilag megkérdőjelezhetők, de az egyház tanítása szerint is súlyos bűnnek minősülnek.

Az atya továbbra is kitüntetett a figyelmével és a szeretetével. Apró megbízásokat kaptam tőle, krétát hozzak vagy szivacsot nedvesítsek, és ennek mindig lelkesen, örömmel tettem eleget. Ha tanulószobán ő volt velünk, mindig gondja volt arra, hogy meglegyen a leckém. És néha csak úgy nézett engem, kedvesen. Ez nagyon jó érzés volt. Közben persze az osztály többi tagjára is gondja volt. Nagyon jól csinálta a dolgát. Mindenki azt érezhette, nem csak én, hogy fontos a számára. A füzeteket, amiben egyre többször szerepelt, hogy ő milyen sokat jelent nekem, továbbra is írtam neki. Elolvasta, aztán visszaadta. Sokszor vitt magával, néha csak egyedül engem, néha többekkel együtt. De igazán azt szerettem, amikor ketten voltunk. Mindenről jó volt vele beszélgetni. Valahogy nagyon természetesen kezelte a dolgokat. Biztonságban éreztem magam mellette. Beleszerettem volna 14 évesen egy 37 éves férfiba? Később sokszor feltettem magamnak ezt a kérdést. Nem hiszem. Ez az érzés inkább rajongás volt. Úgy, ahogyan egy rocksztárért vagy egy színészért rajong az ember. Bár lehet, hogy

a rajongás a szerelem egy formája. Végül is, ő sztár volt a maga módján az iskolában, és ahogyan beszélt magáról, sztárrá vált a szememben. Tökéletesnek láttam, hiba nélkülinek. Arra vágytam tőle, amit kezdetben adott, és ami sosem hiányzott volna, ha egyáltalán nem kapom meg tőle: a figyelmére, a gondoskodására, a féltésére, a szeretetére. Meg arra, hogy várjon a busznál, és miattam jöjjön oda, ahol én vagyok. Mert jó dolog különlegesnek, érdekesnek, fontosnak lenni valaki számára. Ha másvalaki lett volna az osztályfőnököm, aki soha nem hoz teafiltert, nem visz fogorvoshoz, nem mondja, hogy a lányává fogad, nem vár a vonatnál, nem olvassa el a füzeteimet, akkor mindez nem hiányzott volna. Vajon miért tette? Ő hogy volt velem? Tudta-e egyáltalán, mit tesz? Ezek olyan kérdések, amikre tőle nem fogok választ kapni sohasem.

Ha csak ezt a leírást olvasnánk, Kornél atya teljesen ártatlannak tűnne. Egy kedves, figyelmes, gondoskodó paptanárnak, aki elhalmozza szeretetével a szüleitől távolra került, magányos lányt, aki pedig szemlátomást fürdik az atya jóságában. A lány lelkesen rajong érte, minden apró kérést, feladatot a bizalom és a törődés jeleként értelmez. Feltételezem, hogyha bárki külső szemlélőként látta kettejük kapcsolatát pl. a diáktársak vagy a férfi rendtársai, tanárkollégái, akkor az ugyanezt gondolta. Látszatra nyoma sincs semmiféle visszaélésnek. És ez a jelenség pontosan ezért annyira veszélyes. Le kell számolni azzal a tévhittel, hogy a szexuális bántalmazók külső látszatra szörnyetegek. Az igazság éppen ennek az ellenkezője: Kornél atya egy rendkívül népszerű tanár, akiért közvetlensége és kedvessége miatt rajonganak a diákjai. Egészen biztos, hogy éppen ezért veszi őt körül, amikor misézik, ministránsok serény hada. És az is bizonyos, hogy a gyerekek szüleit is hamar megnyeri magának simulékony, udvarias modorával. Vagyis látszatra inkább angyali, mint szörnyeteg, és ez a legnagyobb csapda, amibe a gyanútlan áldozatok, főként gyerekként, nagyon könnyen besétálnak. Liliána megfogalmazta azt, hogy mire vágyott Kornél atyával kapcsolatban: a figyelemre, a gondoskodásra, a féltésre

és a szeretetre, arra, hogy valaki figyelmének tükrében különlegesnek, fontosnak érezze magát. Hiszen ezek a dolgok voltak azok, amiket a pap adott neki. S hogy mit kért cserébe vagy mit vett el Liliánától mindezekért? Mi volt az odaadás ára? Ez mindig csak lassan tudatosul az áldozatokban, sokáig nem értik, ami velük történik, majd hitegetik magukat vagy felmentik a tettest. Nagyon nehéz szembenézni azzal a ténnyel, hogy a másik látszólagos szeretete, figyelme csak játék, csalás, megtévesztés és illúzió. A következő történetet azért teszem ide, mert jól illusztrálja, amit szeretnék megértetni. Azt, hogy mi rejtőzik az odaadóan gondoskodó atyai szeretet mögött.

Én ott ácsorgok a ház előtt. Fogalmam sincs, hogy pont most miért éppen ide hozott. Viszonylag korán van még, egy lélek sincs az utcán. Hideg van, csípős a levegő. A nap bevilágítja az utca egyik felét. A házak ablakszemei álmosan néznek rám. Jön az atya, kulcsok után kotorász. Az egyik háznál megállunk, kinyitja az ajtót. Egy szűk előszobába jutunk, rögtön az ajtóval szemben egy nagy tükör van. Hideg van a lakásban is. Az jutott eszembe, hogy talán a lakók hosszabb időre elmentek, azért nem fűtenek. Odaállít a tükör elé.

– Na, nézd meg magad! Látod, milyen szép vagy?

Nevetgélek. Minden nap látom magam a tükörben, ilyen és kész, nem látom, hogy reggel óta szépült volna az arcom. Szőke haj, amit már igencsak le kellene vágatni, két karikás kék szem, az orrom, ami nem túl nagy, fehér bőr, egy két pattanás begyógyult hege. Ja, és a füleim, igen, azok elállnak kissé. Most már a hajam takarja őket.

– Hááát, nem tudom...

– Jó, akkor most vetkőzz le!

–???

– Nyugodtan, hát nem a papád vagyok?

Végül is... és sajnos nem jut eszembe, hogy az igazi apám ilyet sose kért volna. De tegyük fel, hogy eszembe jut... akkor nem vetkőzöm?

A pulóver szikrát vet, ahogy lehúzom a fejemen át, a hajam össze is kócolódik. Néhány szál az elektromosságtól az égnek áll. Kigombolom a kockás inget, alatta van még egy trikó.

– A trikót is!

– Jó, de tovább nem vetkőzöm, épp megvan...

– Jó, tovább nem kell!

Ott állok félmeztelenül a tükör előtt. Akkoriban a testemre egyáltalán nem úgy gondoltam, mint a csábítás eszközére. Azokban az időkben a testnek nem volt akkora kultusza, mint manapság. Főleg nem egy egyházi gimnáziumban! Két váll, két mell, egy has és kész, számomra ez se nem szép, se nem csúnya, ez ilyen. Ha valamilyen érzelmet ki is váltottak, az inkább zavar volt, hiszen olyan gyorsan változtam...

– Na, nézd meg! Nézd, milyen szépek a vállaid, milyen ívük van. Nézd meg a melledet, milyen szép. És a bőröd... milyen lágy és selymes.

Nem emlékszem, hogy hozzám ért volna. Talán csak a vállamat fogta meg.

– Hát, szerintem meg semmi különös. Ilyen és kész – nem látom szépnek.

– Jól van, öltözz fel. És... erről sem beszélünk. Ha elmondod valakinek, letagadom.

– Miért mondanám?

Magamra rángatom a ruháimat, amúgy nem tulajdonítok az egésznek semmi jelentőséget. Annak veszem, aminek ő mondta. Meg akarta mutatni, hogy szép vagyok, de hát attól, hogy ő szépnek lát, én még nem látom magam szépnek. Reggel is láttam magam a mosdó tükrében, igaz, csak nyakig, de mi változott volna pár óra alatt? Az sem érint meg különösebben, hogy szépnek lát. Valahogy nem hiszem el neki. Talán azért, mert ahogy mondta, nem volt benne se csodálat, se lelkesedés. Úgy mondta, mintha csak az időjárásról beszélne, hogy eső lesz vagy fúj a szél.

Hideg van itt. Ő azt mondta, mindjárt jön, és eltűnt egy ajtó mögött. Ülök felöltözve az előszobában a zsámolyon. A nappali-

ba belátok a nyitott ajtón keresztül. Látom egy fotel karfáját félig, a szőnyeg egyik sarkát, a másik oldalon egy darabka lámpabúrát. Eszembe sem jut, hogy bemenjek és jobban szétnézzek. Fázósan összekucorodom a zsámolyon. Jöhetne már. Egyáltalán nem jó érzés itt kucorogni. Hideg is van, és a zsámoly is kényelmetlen. Nagy sokára végre előkerül. Kilépünk az utcára, ő bezárja mögöttünk az ajtót.

Két fontos dologra kell felfigyelnünk ebben a történetben. Az egyik az, hogy a pap úgy építi fel a bizalmat, és bírja rá a lányt arra, hogy levetkőzzön – érezhetően akarata ellenére –, hogy arra emlékezteti őt, hogy ő a „papája", ezért nem kell szégyenkeznie előtte. A csel annyira bejön, hogy Liliánának csak jóval később juthat eszébe, hogy tulajdonképpen a saját apja ilyet soha nem kért volna tőle, és ezt a papnak sem szabadott volna megtennie. Az adott helyzetben a nagyon erős kötődés és a feltétlen bizalom, valamint a helyzet váratlansága miatt annyira naiv maradt, hogy fel sem fogta, mi történik vele valójában. A másik dolog pedig a titoktartásra való rábírás. Ami a kapcsolatuk visszatérő motívuma, itt is megjelenik, látszatra játékos könnyedséggel, de mégis parancsoló, ellentmondást nem tűrő módon. Liliána nem tudhatja, de feltételezhetjük, hogy miután Kornél atya kiment a szobából, ahol a lányt félmeztelenül nézegette – akárcsak egy nemileg még éretlen és tapasztalatlan serdülő fiú –, a félreeső helységben titokban önkielégítést végzett. Ez is mutatja a férfi pszichoszexuális éretlenségét. Nem ér a lányhoz, nem fogja meg, nem akar szeretkezni vele, hanem a nézegetésnél megáll. Akárcsak egy félelmekkel és a szexualitás kapcsán szorongással teli, bizonytalan, gátlásos kamaszfiú, aki még soha nem volt együtt nővel. Egy serdülő test látvány felizgatja, de a kielégülésre egy olyan formát keres, amiben egyedül marad. Hiányzik belőle a felnőtt szexualitás jellemzője, azaz a vágy a kielégülés közös megélésére. Ebből az epizódból és abból a tényből, hogy Kornél atya soha nem megy tovább az itt történteknél, jól tükröződik, hogy a férfi pszichoszexuális érettsége egy 14–17 éves kamaszfiú szintjén rekedt meg.

Mivel a papi pálya vonzza a pszichoszexuálisan éretlen fiatalokat, ezért fontos lenne, hogy a papképzésben a fiatalokat megfelelő mentálhigiénés ismerettel vértezzék fel, kapjanak alapos pszichoszexuális nevelést, és legyen módjuk az egészséges önismeret kiépítésére, megfelelő foglalkozások keretében.

„Akkor tudtam, hogy már nekik is van titkuk"

A tanév végén a pap apja, akinél a lány lakott, váratlanul bejelenti, hogy a következő évben már nem adnak ki szobát. Liliána legnagyobb meglepetésére mindez indoklás nélkül történik, és Kornél atya, aki jelen van a beszélgetéskor, nem szól egy szót sem, nem védi meg, nem áll ki mellette, amit a lány nagyon fájlal. Mérgében még aznap összecsomagol, és nagynénje segítségével hazaköltözik, hogy aztán majd ősszel valahol másutt keressen szállást. A nyár folyamán a pap egyszer még meglátogatja Liliána családját, náluk ebédel.

Az új tanév nagy változást hoz Liliána számára, mert rögtön az év kezdetén észreveszi, hogy egyszeriben teljesen megváltozott Kornél atya viselkedése, eltűnt az addigi figyelmessége, érdeklődése, teljesen közömbössé vált irányába. A lány hamar észreveszi, hogy ez azért lehet, mert a férfi odaadó figyelmének egy másik lány, az egyik osztálytársnője került a középpontjába.

Egy másik lány lett az osztályból a kedvence. Alacsonyabb volt, mint én, sűrű, majdnem fekete haja volt. Nem tetszett a frizurája, úgy nézett ki, mintha egy sapka lett volna a fején. Szinte mindenben különböztünk. Ő jól tanult, ment neki a matek, a kémia és a fizika is, de a magyar nem volt az erőssége. A középső padsorban ült, középtájon, a fal felőli oldalon. Hogy miért rá esett a választása, nem tudom. Rendezetteknek tűntek a családi viszonyai, otthon lakott a szüleivel, nem albérletben, mint én. Őt vitte haza sokszor, hallottam, amikor magával hívta. Őt szólította, ha kréta kellett vagy nedves szivacs. Gyakran mentek be együtt a szobájába. Láttam mindent, ahogy történt. Láttam, amikor először hívta,

és a lány nem is számított rá, de nagyon örült. Aztán észrevettem a jelet, a lány megváltozott viselkedését. Más lett a tekintete, amikor az atyára nézett. Akkor tudtam, hogy már nekik is van titkuk.

Liliána lelkére a férfi teljes pálfordulása, a figyelem, a fontosság és a kivételezettség érzésének elvesztése traumatikus hatással volt. A teljes kétségbeesés szélére sodródott. Először úgy próbált újra a férfi közelébe kerülni, hogy összebarátkozott a másik lánynyal, hogy talán Kornél atya akkor mindkettőjüknek figyelmet szentel majd. Ő azonban agresszívan utasította el ezt a közeledést, a ragaszkodásnak ezt a kétségbeesett utolsó próbálkozását. Ezek után Liliána renitens módon kezdett viselkedni, ő lett az osztály bohóca, hogy a férfi újra kénytelen legyen szóba állni vele. A többi tanárnak beszólt, sorra kapta a beírásokat, cigarettázott, pedig az tilos volt, elkésett, visszabeszélt. Mindhiába. Kornél atya figyelmét nem tudta már többé magára vonni. Egy napon levágatta a haját. Ez a férfitól való elszakadás szimbóluma volt, része annak a törekvésnek, hogy újra önmaga legyen, és kikerüljön abból az érzelmi függésből, amibe került.

Aztán egy napon levágattam a hajam. Egész jól megnőtt már, de valójában nem szerettem. Ebben a félhosszú állapotában csak zavart. Amikor kijöttem a fodrásztól, úgy éreztem, újra önmagam vagyok. Mintha az új frizura megújult személyiséget is adott volna... Úgy gondoltam, most ez így jó, vagány vagyok. Otthon sokáig álltam a fürdőszobában a tükör előtt, és nézegettem magam, jobbról, balról, hogy innen hogy néz ki, meg onnan hogy néz ki a hajam, sőt egy másik tükör segítségével még azt is, hogyan áll hátul. A vidal sassoon volt akkor a divat, és a fodrász nagyon eltalálta, a hosszát, a formáját.

Másnap, amikor találkoztam az atyával az iskolában, különös arckifejezéssel nézett rám. Aztán csak ennyit mondott:

– Levágattad? Kár volt...

Ettől a mondattól, szétfoszlott az új önmagam. Tényleg kár volt. Most nyíltan szembefordultam vele. Most már tényleg nem fog soha megbocsájtani... aznap mintha még jobban semmibe

vett volna, mint eddig. Az is lehet, hogy nem volt így, lehet, hogy csak képzeltem, de mégis úgy éreztem, a távolság csak tovább nőtt közöttünk. Miattam, mert ezt a csekélységet nem bírtam ki, hogy hosszabb a hajam. Haragudtam magamra, miért kellett ezt? Lehet, hogy már csak egy kicsit kellett volna várnom, és akkor újra magával hív, hogy hazavigyen. De most így azt gondolja, hogy már nem szeretem, és akkor biztos azt is gondolja, hogy nem kell velem törődnie, mert úgysem fogadom meg a tanácsait. Jaj, jaj, miért kellett ezt? Elmondhatatlanul fájt.

Ez a néhány utolsó sor jól mutatja azt az érzelmi állapotot, ami miatt nagyon sok áldozat hosszú-hosszú évekig, akár évtizedekig sem tud kijönni egy bántalmazó kapcsolatból. Az áldozat ragaszkodik a bántalmazójához, kötődik hozzá, akár bele is szeret. Mindez egy kicsit hasonlít az ún. Stockholm-szindrómához, amikor a fogvatartott vagy bántalmazott ember elkezd ragaszkodni fogvatartójához, bántalmazójához. Liliána helyzete pedig azért is volt különösen nehéz, mert a paptól tömérdek odafigyelést, kedvességet kapott. Amikor a férfi elvesztésén rágódik, egyetlen szóval sem említi mindazt a rosszat, amit a férfi vele tett. Ahogy a vele való beszélgetéseimből kiderült számomra, ő annyira gyerek volt még, hogy amikor a pap fogdosta, levetkőztette és mezítelenül a tükör előtt nézegette, abból szinte semmit nem értett. Pontosabban megfogalmazva: nem fogta fel azt, ami vele történik, mert annyira naiv volt. Talán tényleg maga is elhitte, hogy a fogdosás nem volt más, mint a serdülő leánytest anatómiai tanulmányozása egy olyan férfi részéről, akinek nincsen nő – talán soha nem is volt – az életében. Vagy talán még azt is elhitte, amit a pap a tükör előtt mondott neki, hogy nem kell szégyellenie magát, hiszen ő a „papája". Vagyis mindazt, amibe a határátlépést és visszaélést úgy csomagolta be, ami azt a látszatot keltette, hogy mindez teljesen természetes, hétköznapi és szokványos. Ezzel a normalitás látszatát keltette, azzal az üzenettel, hogy nem történt semmi rendkívüli.

Liliána váratlanul ágynak esett, magas láza lett, komoly torokgyulladással. Orvoshoz került, aki megállapította, hogy az akut betegségen túl egészségtelenül lefogyott. A lány valóban étvágytalan volt. Betegségéből azonban nemhogy hamar kigyógyult volna, még betegebb lett, mire végül az orvos rátalált a közben megjelent szörnyű kiütések okára.

– *Penicillin érzékenység. Nem ért mostanában valami érzelmi trauma?*

– *Nem... nem tudom...*

Érzelmi trauma? Ez az lett volna, egy trauma? Ezt így hívják? Á, nem hiszem, az nem trauma, hogy nem törődik többet velem az osztályfőnököm, hogy tavaly azt mondta, a fogadott lánya vagyok, idén meg mintha elfelejtette volna. Valahogy úgy képzeltem, hogy az a trauma, ha valamit csinálnak az emberrel, például kiabálnak vele, megszidják vagy megszégyenítik, de az nem trauma, ha nem csinálnak semmit, nem keresik, nem látogatják, ha beteg.

A lányt nagyon megviselte a pap viselkedésének hirtelen és radikális megváltozása. A figyelmes gondoskodásból közöny, a szeretetből merev elutasítás lett. És ráadásul az okát sem értette, sem akkor, sem később. Amikor most, kb. negyven évvel később beszélgetünk a történtekről, még mindig nyugtalanítja az a gondolat, hogy semmire nincsen magyarázat. Sem arra, ami akkor történt, amikor az atya átlépve bizonyos határokat túl közel jött, sem arra, amikor hirtelen teljesen eltávolodott. Liliána ekkor érezte át igazán, hogy ő csak játékszer volt, aki egy ideig érdekelte a férfit, aztán valamiért ráunva vagy ragaszkodását megsokallva egyszerűen továbbállt. Persze ezek is csak feltevések, mert a valódi okokat, miérteket csak tőle lehetne megtudni.

„Meg kell tudniuk, mi történt"

A titok talán örökre el lett volna temetve, ha ezek a kérdések, a kihasználtság és az eldobottság érzése nem nyugtalanították volna annyira a lány lelkét, hogy végül belebetegedett a kapcso-

latba – illetve annak megvonásába – mind testileg, mind lelkileg. Nagyhét közeledtével, amikor az egyházi gimnáziumban szokás volt tiszta lélekkel készülni a húsvét ünnepére, a diákok rendszerint gyónni mentek. Liliána is. És így az lesz az a pillanat, amikor megtörik az addigi mély hallgatás. Hiszen Liliána továbbra sem beszélt senkinek a pappal megélt dolgokról, mert a lelkére kötött titkokat nem akarta elárulni. Ekkor is csak a gyónás biztonságot nyújtó terében nyílik meg, hiszen abban egészen bizonyos volt, hogy a másik pap, akinek beszél, köteles megtartani a gyónási titkot. Még akkor is, ha egy fiatal lánnyal szembeni szexuális visszaélést kell végighallgatnia. Hiszen a katolikus egyház Egyházi Törvénykönyve szerint az a gyóntató, aki közvetlenül megsérti a gyónási titkot, az Apostoli Szentszéknek fenntartott, önmagától beálló kiközösítés alá esik. Viszont az a tény, hogy a kánonjogi kódex nem teszi lehetővé a gyóntató papnak, hogy ilyen vagy hasonló jellegű bűncselekmények hallatán eljárást kezdeményezzen, tovább nehezíti az egyházon belüli szexuális visszaélések feltárását. Ahogy persze az is, hogy a titoktartásra való kényszerítés vagy ennek valamilyen módon történő kizsarolása a hatalmi játszma szisztematikus része.

Nagyhét van, nálunk iskolai szünet is. Lassan megyek, úgy érzem, mintha zsibbadnának a lábaim. A közeli templomot nagyon szeretem. Modern, barátságos. Egyből a gyóntatószék felé megyek. Ég bent a villany, de jó, akkor van gyóntatás. Ácsorgok, nézelődök, és egyre idegesebb vagyok. Végre kijön az előző gyónó. Belépek a fülkébe, letérdelek. Az atya, pillanatra félig felém fordul, és keresztet rajzol a levegőbe. Nehezen tartom magam térdelve. Gyengeséget érzek, lehet, hogy mindjárt el is ájulok? Milyen ciki lenne kiájulni a fülkéből. Levegőtlen ez a fülke, a dohszag emberszaggal és tömjénnel keveredik. Az előző gyónó férfi volt, és itt maradt a Barbon arcszesz illata is. Hányinger kerülget, szédülök is egy kicsit. Sápadt fényű lámpakörte ég a fejem felett, látom az árnyékom a térdeplő könyöklőjén. A másik oldalon világosabb van. Az apácarácson áttűnik a fekete reverenda vállrésze, a lila

stóla, az atya arcéle és a füle. Nem tudom megállapítani fiatal-e vagy öreg. Gyérülő szőke haja van. Elmondom a bevezető szöveget, az atya lehajtja a fejét, ezzel jelzi, várja a gyónást. Én pedig nem tudok megszólalni. Ijesztő érzés, akarok beszélni, de nem tudok. Olyan ez, mint álmomban, amikor kiabálnék, de nem jön ki hang a torkomon. Óóó, mi ez? Ilyen még nem volt... hiába jöttem idáig, nem lesz bocsánat, ha nem vallom meg, hogy falhoz vágtam a Bibliát. Csönd van, és a csönd egyre kínosabbá válik. Minél jobban meg akarok szólalni, annál inkább nem megy.

– Mit követtél el a legutóbbi gyónásod óta?

– Falhoz vágtam a Bibliát és trágár szavakat használtam.

Sikerült, kimondtam.

– És miért tetted ezt?

És akkor belekezdek, hogy az apukám, a Szeretethimnusz, meg hogy az atya már nem foglalkozik velem, a füzetet sem kéri...

– Az atyának más dolga is van, nem foglalkozhat csak veled.

Jaj, nem érti... vacillálok, hogyan hozakodjam elő azzal, hogy a lányává fogadott. Aztán jön a mentőötlet: hiszen ez egy gyóntatószék, a titkok itt maradnak, és az nem árulás, ha itt elmondom a titkokat. És elmondom, hogy elvitt fogorvoshoz, és hogy én nem akartam, meg biztos nem olvasta el, de azt mondta, a lányává fogad, de most egyáltalán nem kérdez tőlem semmit, azt sem vette észre, amikor elestem... de lehet, hogy azért haragszik, mert nem hordtam a szoknyát, amit adott...

– Szoknyát adott neked?

– Igen, mert azt mondta, szép vagyok, meg is mutatta a tükör előtt, de én nem hittem el... pedig ő mindent megtett...

– A tükör előtt?!

– Igen, mondta, hogy vegyem le az ingem...

–...ezt neki nem lett volna szabad... ezt el kell mondanod a szüleidnek!

– Elmondani? Azt nem lehet, megígértem...

– Feloldalak az ígéreted alól, meg kell tudniuk, mi történt.

Megdöbbenek. Ilyet lehet? Egyszeriben felélénkülök, elmúlt a hányinger, a szédülés. Elmondhatom otthon? Mintha friss szellő fújt volna át a gyóntatószéken, már nem érzem a szagokat sem, csak a felszabadító érzést, hogy végre beszélhetek.

Ahogy látjuk az elkövető pap szakrális hatalmát, a feltétlen engedelmesség vagy a titoktartás kényszerét csak egy másik pap szakrális hatalma tudja feloldani. Ez az, amit azok, akik nem hívők vagy nem tartoznak egy vallási közösséghez, és nem élik meg belülről azt, hogy miképpen viszonyul a hívek közössége a papjához, akiben egy *alter Christus*t, azaz Krisztus képmását látják, valójában fel sem tudják fogni. Mert ez a hatalom nagyobb minden világi tekintélynél, legyen szó akár orvos, pszichológus, tanár, színházi rendező, edző stb. hatalmáról. Bár tulajdonképpen ők is teljhatalommal rendelkeznek abban a birodalomban, amelynek korlátlan urai, mégis a pap spirituális hatalma annyival több, hogy a hívő ember úgy érzi, ha ez ellen vét, ha ellenáll, ha szembe megy vele, akkor tulajdonképpen Istennek mond ellen és bűnt követ el.

A titok patogén. Mérgez. Elszigetel, és ezáltal végtelenül magányossá tesz. Amikor egy régóta hordozott, megbetegítő titkot végre ki lehet mondani, annak már önmagában gyógyító ereje van.

„Erre a helyzetre nem volt forgatókönyv"

A lány ezek után elhatározza, hogy mindent elmond a szüleinek, ami ebben a tanévben új iskolájában közte és az osztályfőnöke között történt. Úgy érzi, hogy velük eddig is meg lehetett beszélni a dolgokat, így most is bízik bennük.

Nagypénteken mentem haza. Míg zötykölődtem a buszon, az ablakon kibámulva a mondatokat fogalmaztam magamban, hogyan mondom el az elmúlt másfél évet. Hogyan kezdek bele, aztán hogyan folytatom. Nem féltem a szüleimtől. Nálunk mindent meg lehetett beszélni, inkább izgalmat éreztem, vajon mit fognak

szólnak? Néhány dolgot már tudtak. Tudták, hogy az atya fogorvoshoz vitt, tudták, hogy a szüleinél laktam. Édesapám még egyszer volt is ott. Nem találtak kivetnivalót abban, ahogyan az atya törődött velem. Inkább örültek neki, úgy gondolták, ez a plusz, amit az egyházi iskola ad, hogy a növendékekkel külön is törődnek a tanárok. Felkarolják azokat, akik, mint én, egyedül voltak, család nélkül. Úgy gondolták, jó helyen vagyok, nem aggódtak. Édesanyám persze észrevette, hogy fogyni kezdtem. Kérdezgetett is, hogy mi a bajom, de valahogy hülyén hangzott volna, ha arról beszélek, hogy az atya nem visz már haza... a többit pedig nem mondhattam, tartottam a titkot. A nappaliban ültünk le. Aztán belekezdtem. Hogy nyomatékosítsam, milyen jó kapcsolatban voltunk, elmondtam a tükör előtt történteket. Na, ez kiverte a biztosítékot. Egész addig úgy gondolták, kamaszpanasz. Akkor nem értettem, miért pont ez a részlet az, amin felkapják a fejüket. Mi a baj ezzel? Nekem sokkal fájdalmasabb volt, hogy nem foglalkozott velem a második évben, hogy a másik lányt vitte haza, őt kérte meg, hogy hozzon krétát.

Apám fel s alá járkált a lakásban a plafont kérdezgetve, hogy most mi tévő legyen? Anyám ült, idegenül nézett rám, és csak azt mondta: nem értem, nem értem. Ettől a magabiztosságom teljesen odalett, óriásira nőtt bennem a feszültség, mert én meg azt nem értettem, mit nem ért.

A várt megkönnyebbülés elmaradt. Ott ültem a nagyszobában a kanapén a feltárt sebbel, de senki nem sietett bekötözni. A szüleim teljesen tanácstalanok voltak. Erre a helyzetre nem volt forgatókönyv, nem volt recept. Egyre inkább az az érzésem támadt, hogy talán mégsem kellett volna elmondani. Azon a délutánon volt valami a levegőben, amitől hibásnak, bűnösnek éreztem magam. Olyan érzésem volt, bár ezt nem mondták, hogy én okoztam nekik kellemetlenséget. Miattam van minden rossz, én vagyok a hibás. Miattam nem tudja az apám, mitévő legyen. A magány fekete madara egyre közelebb repült, végül újra rátelepedett a vállamra, és a szárnyaival betakart.

Ahogy Liliána mintegy negyven év távlatából papírra vetette a történetét, látszik, hogy igyekezett megérteni az akkori érzéseit, gondolatait. És híven adta vissza mindazt, amit megélt. Jól láthatjuk a leírásán keresztül, hogy mennyire naiv lányról van szó, még akkor sem érti, mi történt, miután a gyónás alatt a pap nyilván felkeltette a gyanúját, hogy valami olyasmi, ami megengedhetetlen. Meg van lepődve, hogy a szülei miért azon döbbenek meg a legjobban, hogy férfi arra kérte, hogy vetkőzzön le előtte. Ez jól mutatja azt, hogy az áldozatok, különösen, ha gyermekek vagy serdülőkorúak, sokáig fel sem fogják, ami velük történik. Itt egyértelműen látszik, hogy a lány otthoni és iskolai neveléséből egyaránt hiányzott az, hogy megtanítsák neki, hol vannak a határok, amiket egy férfi, egy tanár, egy pap a testi érintések, a verbális közeledések vagy bármi egyéb tekintetében semmiképpen nem léphet át.

Amikor a szüleiről beszélgettünk, Liliána elmondta nekem, hogy egyáltalán nem tudtak mit kezdeni a helyzettel, egyszerűen képtelenek voltak felfogni, hogy mi történt. Nyilván mindkettőjük érzésvilágát és gondolatait erősen meghatározta az a tudat, hogy hívő katolikus emberként számukra minden pap szent embernek minősült. A hívők a papot azért látják különlegesnek, mert Krisztus és az egyház szolgálatáért lemondott a családról, hatalmas áldozatot hozott, hogy papként Jézus földi képviselőjeként járjon-keljen a világban. Ha egy ilyen spirituális hatalommal rendelkező, szentnek titulált ember elköveti azt, ami bűn, ami maga a gonosz, akkor a hívő emberek egész világképe omlik össze. Sőt, megrendülhet a hitük is. Így az ilyen csalódás valójában egzisztenciális megrázkódtatáshoz is vezethet. Ezért nagyon sokszor, ha egy gyerek vagy egy serdülő elmondja a hívő szüleinek, amit a papjuk tett vele, egyszerűen kitalációnak minősítik. Tagadják, hogy ilyesmi valaha is megtörténhetett. Vagy ha elhiszik, akkor a gyereket kezdik hibáztatni, keresik benne az okot, azt a valamit, ami előidézhette mindezt. Hiszen ezt az okot nehéz a „szentben" keresni, mert

ez egyfajta kognitív disszonanciához vezet. Ezért inkább az áldozatot hibáztatják.

Liliána elmesélte nekem, hogy anyja szerint, ha ilyesmi történik, abban a nők a hibásak. Mert a nők viselkednek kihívóan, ők idézik elő mindazt, ami történik. Ez a tipikus áldozathibáztató magatartás. Közben pedig a lánynak tudomása volt arról is, hogy édesanyjának is volt hasonló traumatikus gyerekkori élménye: az egyik kirándulás alkalmával, amikor a földön aludtak, egyik éjjel az őket kísérő pap odabújt hozzá, és fogdosni kezdte, ezért védekezésképpen később két fiú között aludt éjjel, hogy a pap ne férhessen hozzá. De azt, ami a lányával történt képtelen volt jól érteni. Teljesen hiányzott nála a problématudat, illetve úgy gondolta, hogy az ilyesmiről egyszerűen nem illik beszélni. Más történetek kapcsán is többször előjött az, hogy sok anyának volt hasonló gyerekkori élménye, s amikor a saját gyermekét érte ilyesmi, hallgatásra intette őket, vagy bagatellizálta a történéseket.

Liliána ekkor érezte meg először a szégyen égető fájdalmát, önvád és bűntudat kezdte kínozni, hiszen a szülei nem tudtak jól reagálni a helyzetre, hogy a fájdalmas seb feltárásából ne legyen újabb trauma. S vele is megtörtént, ami szinte minden áldozattal, hogy magát kezdte el hibáztatni mindazért, ami történt. Ezért nagyon nem mindegy, hogy egy szülő miként reagál ilyen helyzetben. Hiszen a traumák feldolgozásának első lépcsője a *„titoktalanítás"*, vagyis az, hogy a mérgező titkot ki lehessen mondani. Ha az áldozat végre meglépi azt, hogy beszélni kezd, akkor nagyon fontos, hogy értő meghallgatásra találjon. Ha a gyerek nem érzi a feltétlen bizalmat és azt, hogy szülei teljesen mellette állnak, akkor lelkileg nagyon megsérülhet. Hiszen a lány a saját naivsága miatt valóban nem tudta, hogy mi történt kettőjük között, ezért lett volna szüksége a szülei pontos helyzetértelmezésére, aminek során éppen nekik kellett volna a gyerekük fejében helyre tenni a dolgokat, és elmagyarázni, mi is történt valójában. Legfőképpen azt, hogy mindezért egyetlen

egy ember a felelős, aki nem más, mint az osztályfőnök, a szerzetespap.

Tovább lehetne még feszegetni a szülők felelősségét, akik nem vették észre az árulkodó jeleket: az iskolai teljesítmény romlását, a testi fogyást, a betegségeket, a lelki gyötrődést. Hiszen, ha a tettes valamiképpen rá is bírja áldozatát a hallgatásra, a szülőknek szavak nélkül is fel kellene ismerni az intő jeleket. Ehhez persze először is be kell fejezni a magyar egyház vezetőségének a tagadást, és nyíltan szembe kell néznie azzal, hogy a probléma létezik és megoldást követel. Könyvemnek éppen az a célja, hogy ezt az érzékenységet kialakítsa és növelje a magyar egyházakban, illetve az egész társadalomban, hogyha ez bárkivel megtörténik, a szülők vegyék időben észre, hogy közbe kell lépniük, és meg kell menteniük a gyereküket, mert egy szexuális ragadozó fogságába került.

„Képzeld, az atyát elhelyezték"

Liliána apja ismert a környéken egy neves papot, másnap hozzá ment el, hogy kétségbeesett helyzetében tanácsot kérjen. A pap rögtön utána, húsvét vasárnapján el is jött a családhoz, és a lánynak újra el kellett mondania mindazt, ami vele történt, majd a pap még arra is megkérte őt, hogy írja is le neki mindezt. Liliána ezt megtette, öt levélpapírnyit írt tele még aznap éjszaka, majd az ünnepek után postára adta. Következő nap az apja és ez a híres pap együtt tettek látogatást a rendfőnöknél, és mondtak el neki mindent. Néhány év múlva Liliána a helyi káplántól megtudta, hogy titkát ez a segítőkésznek mutatkozó pap egyáltalán nem tartotta meg, sőt, megkérdezése és beleegyezése nélkül szemléltető anyag lett belőle.

Pár év múlva megtudtam a fiatal káplánunktól, akit szentelése után a mi városunkba helyzetek, hogy a szemináriumban felolvasta a kispapoknak a levelet, amit neki írtam. Bár tudtam, vagy inkább éreztem, hogy a fiatal pap azért rukkolt ki ezzel, mert

le akarta rombolni bennem az ősz hajú tekintélyét. Akkoriban a személyiségi jogoknak nem volt ekkora védelme, mint ma. De mégis, aki a szeretet követének mondja magát, annak nincs beleírva szívébe a másik tisztelete, még akkor is, ha az a másik egy 15 éves, zaklatott lelkű kamasz? Ez a levél neki szólt, egy szóval sem említette, hogy miért kéri. Ha elmondja, mire kell, akkor is megírtam volna, vagy ha utólag kérdezi meg, hogy felolvashatja-e, valószínűleg beleegyezzem. De így? Demonstrációs anyag lettem, én és a történetem.

A rendfőnök gyorsan cselekedett. Az atyát azonnal elhelyezték – egy másik rendházba, egy másik gimnáziumba…

Véget ért a tavaszi szünet. Szorongva megyek a szünet utáni első napon az iskolába. Üres a nagy fa alatti hely, nem áll ott egy autó sem. Ettől elszorul a szívem. Szegény, vajon mi van vele? Vajon mit mondtak neki? Belépek az osztályba, a barátnőm hozzám fut:

– Képzeld, az atyát elhelyezték. Egy másik iskolában tanít ezentúl… el sem búcsúzott.

Habogok valamit, hogy hű, meg nahát…!

Az osztályban kisírt szemű lányok, és a fiúk is értetlenül néznek egymásra. A lány, akit utánam szeretett, zsebkendőbe fújja az orrát. A padján már hegyben áll a használt papírzsebkendő. Senki nem tud semmit, csak én… hatalmas, elviselhetetlennek tűnő teher. Én ezt nem akartam. Én nem akartam fájdalmat okozni senkinek. Legszívesebben kiállnék az osztály elé, és belekiabálnám, hogy bocsássatok meg, nem így akartam, nem ezt akartam! Nem gondoltam, ha elmondom a történetünket, akkor ez lesz belőle. De mit tehettem volna? Amíg nem beszéltem, úgy sem volt jó, de így is nagyon rossz, hogy beszéltem. És szegény atya, vajon hogy érzi magát? Biztos nagyon rosszul van. Ha elmondanám neki, hogy ne haragudjon, nem akartam bántani. Senkit nem akartam bántani!!! Sírok a többiekkel, siratom az atyát, ezt az egész helyzetet, úgy érzem, sarokba szorultam.

Elkezdődnek az órák. Az osztály minden tanártól megkérdezi, mit tud, mi történt, miért nem lehet velünk az atya. A tanárok is

döbbentek, értetlenek, nem tudnak semmit. A rendfőnök diszkréten és azonnal intézkedett. Az atya egy percig nem maradhatott tovább az iskolában. Nem lett botrány, meghurcolás, szembesítés... nem lett semmi.

Liliána először magát vádolta azért, hogy a papot megbüntették. Ám, lássuk be, milyen büntetés az, amikor egy papot kiskorú szexuális zaklatásával vádolnak meg, és erre válaszul a felelős elöljáró mindössze annyit tesz, hogy meneszti az adott iskolából, és áthelyezi egy másikba, ahol egészen nyugodtan folytathat mindent tovább úgy, mintha semmi sem történt volna. Mi volt akkor a „büntetés" célja? Csupán a botrány elkerülése. Megvédte a rendfőnök ezzel a későbbi, potenciális áldozatokat? Nem! Magatartása felelőtlen veszélyeztetés? Igen. S vajon neki kell-e számot adnia minderről? Vagy mindaz, ami a kommunista egyházelnyomás éveiben Magyarországon történt, örökre titok maradhat?

„Te tényleg elhiszed mindazt, amit mondtál?"

Liliána ezek után még egyszer találkozott a pappal, amikor egy alkalommal valamilyen okból ismét megjelent a gimnáziumban. Ez a találkozás azonban végre teljesen felrázta, kijózanította a lányt, s rájött arra, hogy milyen ember is volt, akiért annyira rajongott.

Becsöngetnek, mindenki az osztályban van már, és a mosdóból utolsóként szaladok vissza. Az irodák felől akkor jön az atya. Csak ketten vagyunk. Megállok, nézek rá. Készülődöm, hogy elmondjam neki, mennyire sajnálom, ami történt, és hogy nem akartam bántani, én nem akartam, hogy elküldjék őt innen. Ő is megáll. Az arca szétesett, egyáltalán nem magabiztos, nem vicces, inkább sebzett. Kicsit megemeli a fejét, ettől felülről néz le rám, mert különben majdnem ugyanolyan magas vagyok, mint ő. A barna szemeket látom. Különös, ahogyan rám néz, nem ismerem ezt az arckifejezést.

– Te tényleg elhiszed mindazt, amit mondtál?

Megdöbbenek. Ő nem tudja, mi történt kettőnk között? Dehogynem! Egy pillanat alatt eltűnik belőlem a szánalom, a félelem, a rossz érzés. Már nem akarom neki elmondani, hogy mennyire sajnálom, ami történt. Már nem akarom a bocsánatát kérni. Tisztán érzem, ő hazudik a kérdésével, nem én.

Dacos haragot érzek. Egyenesen a szeme közé nézve mondom:

– Igen…

Sarkon fordul és gyors léptekkel kimegy a kapun. Akkor láttam őt utoljára.

A tettes hárít, hazudik, megfordítja a szerepeket. Az áldozatból hazug vádlót csinál, miközben önmagát felmentve eljátssza az igaztalanul vádolt ártatlan szerepét. Hiányzik belőle a megbánás, a bűntudat lecsekélyebb jele is. És természetesen nem kerül sor semmiféle bocsánatkérésre. Pedig elengedhetetlen lenne az áldozat sebeinek gyógyulásához, hogy az elkövető elismerje a tetteit és mindazt, hogy ezzel milyen súlyos károkat okozott a lány lelkében. Egy pap legfőbb hivatása az, hogy Isten szerető jelenlétét közvetítse az emberek felé a saját szavain, tettein keresztül. Ezért lett pap. Most gyógyítóvá válhatna azzal, ha bocsánatot kér. De nem. Továbbsebzi áldozatát. Azt hiszem, hogy ez az egyik legfájóbb tény, amit velem az áldozatok eddig megosztottak. A 35 elkövető között nem volt egyetlenegy sem, aki elismerte volna a tettét, és bocsánatot kért volna. Senkit nem is kényszerített erre sem az egyháza, sem a világi igazságszolgáltatás. Soha. Így ezek az áldozatok tulajdonképpen még mindannyian arra várnak, hogy egyszer valaki igazságot szolgáltasson nekik. Vajon meg fog ez történni? És mikor?

„Vannak bűnök, amik nem évülhetnek el"

Nemrégiben rákerestem a neten az atyára. Nagyon megöregedett. Elnéztem a petyhüdt arcot, az öreg szemeket… hasonlít a régi önmagára, de már nem vidám a tekintete. Amit gyerekként nem lát-

tam, most nagyon szembeötlő volt ebben az arcban. Ez az arc, ez a tekintet nem tiszta. Hiányzik a szív bölcsessége. A pocakja megmaradt, csak a tartása görbült meg, és ettől gonosz törpe alakját öltötte magára. Hallgattam egy vele készült majdnem egyórás interjút is. Először meg sem ismertem a hangját. Aztán, ahogy teltek a percek, úgy lett egyre ismerősebb. A hanghordozás, a kicsit hadaró tempó, a jellemző szavak, amik negyven év alatt sem koptak ki a beszédéből. Lassanként a szívem is emlékezni kezdett a szeretetre és a melegségre, amit a közelében éreztem. Arra gondoltam, milyen jó lenne találkozni, megkérdezni tőle, hogy ő hogyan élte meg a kettőnk kapcsolatát. Mi voltam neki? Mit akart, és mi volt az, amiért ilyen hirtelen elfordult tőlem. Aztán az eszem mást mondott, hogy nem lenne értelme a találkozásnak. Ő valószínűleg eljátszaná, hogy fogalma sincs arról, hogy ki vagyok, vagy elmenekülne, ha felismerne. Őszinte beszélgetés nem alakulhatna ki közöttünk, hiszen fiatalkorában sem volt őszinte, se magával, se velem szemben. Ezért csak a magam érzéseire hagyatkozhatok.

A túlélők igazából sosem tudják elfelejteni, ami velük történt, még évek, évtizedek múltán sem. Liliána több mint negyven éve látta utoljára a papot, de még mindig kristálytisztán emlékszik a történtekre. Amikor olvasta a publikációimat a témában, rögtön megkeresett, és elküldte nekem azt az írását, amelyből most részleteket használtam fel azért, hogy ne csak a beszélgetésünk anyaga, hanem ezek az írott sorok is tanúskodjanak mindarról, amit azóta sem tudott elfelejteni. Többször elmondta nekem, hogy ami vele történt, az tulajdonképpen nem is annyira „durva", mint amiket a blogposztjaimban más áldozatok kapcsán olvasott. És mégis, hosszú évtizedekbe tellett, amíg feldolgozta mindezt, és megtanult beszélni a titokról, sőt, írni a szenvedésről és a szégyenről. Azért választotta a pszichológusi hivatást is, hogy megértse, hogyan történhetett meg mindez és miért éppen vele. Önmagát akarta megismerni, mert rájött arra, hogy a tanulás tud a legmélyebben segíteni a megértésben.

Vannak bűnök, amik nem évülhetnek el, és azért nem, mert a hatásuk is talán életfogytig tart. Engem a szégyen, a titok és a bánat évtizedekig elkísért. Hol erősebben, hol gyengébben, de mindig éreztem megalázó, időnként gúzsba kötő jelenlétüket. Ahogy teltek az évek, egyre jobban felfogtam, mi történt, és ez egészen addig nem segített, míg el nem kezdtem róla beszélni.

„A beszéd, a titok feloldása gyógyít"

A titok patogén. Megbetegít. Gúzsba köti a lelket, megbénít. Az ember a saját szégyenét titkolja a leginkább, annak az érzését, hogy megtörtént vele valami, amiért egyáltalán nem felelős, de mégsem képes megbocsátani magának. Ezért van óriási felelőssége azoknak, akik előtt az áldozatok elsőként feltárják a sebeiket: a szülőknek, az egyházi személyeknek, az egyházi elöljáróknak, a tanároknak, a rendőrségnek stb. Az a trauma, az a lelki megsebzettség, amiről nagyon hamar, de legalább 72 órán belül beszélni tud az, aki elszenvedi, nem okoz ennyire mély nyomot. Ha van olyan értő szívű ember, aki megérti és támogatja az áldozatot, aki nem kérdőjelezi meg az igazát, aki elhiszi neki mindazt, ami vele történt, azonnal segít a gyógyulásban. Ezt Liliána is megfogalmazta az egyik beszélgetésünk során.

Igen: a beszéd, a titok feloldása gyógyít. Nekem is negyven év kellett hozzá, hogy ezt meg tudjam tenni. A nyilvánosságra lépő áldozatok történetei, az ezzel kapcsolatos filmek, a baráti, támogató reakciók segítenek, hogy normálisan tudj gondolkodni, mert amíg egyedül vagy a titokkal, addig nagyon rosszul vagy. Azt hiszed, hogy te vagy az egyetlen szerencsétlen, akivel ilyen történhetett. Persze olyan valakinek mondd el, aki nem áldozathibáztató! Mert aki hibáztat, csak tovább traumatizál. Sokat segít, ha a másik azt mondja, hogy figyelj, ez így nagyon nem volt jó, és nem te vagy a hibás! Belekerültél ebbe, rossz döntéseket hoztál, de ez érthető ebben a helyzetben. Nagyon sokszor biztosítani kell a túlélőt arról, hogy nem ő a hibás!

Ahogy a támogató, bátorító reakciók gyógyírként hatnak, éppúgy mérgeznek mindazok, amelyek nem reagálnak kellő határozottsággal, és nem állnak azonnal és egyértelműen az áldozat pártjára. Akik vacillálnak, értetlenkednek, keresik az okokat, amivel a tettest felmenthetik, és az áldozatot hibáztathatják, azok mindezzel súlyosbítják az elszenvedett traumát. Ezért nagyon nem mindegy, amikor az áldozatok az egyházhoz fordulnak segítségért, hogy az egyház és annak felelős vezetői miként reagálnak. Ha csupán az a rettegés vezeti őket, hogy nekik mindenáron meg kell óvniuk az egyház jóhírét, akkor ezzel elárulják az áldozatokat, és tovább mélyítik a szenvedésüket. Holott a katolikus egyház tanítása szerint az ún. égbekiáltó bűnök közé sorolják azt, ha valaki a szegények, árvák, özvegyek nyomorúságát nagyobbítja. Vajon nem a legszegényebbek közé tartoznak-e éppen azok, akiket az egyházban ért szexuális bántalmazás? Hiszen még árvává is lettek ők, mint Liliána, aki a lelki atyját veszítette el, hiszen ennek a papnak éppen ez volt a tisztje: lelki atyának lenni. Ezért fordult hozzá a lány bizalommal, ezért fogadta el ajánlatát a lelkivezetésre, ezért avatta be minden titkába a füzeteket írva. Mert benne látta azt az atyát, aki bár nem testi, de lelki, aki segítheti abban, hogy Istenhez jusson egyre közelebb. Amikor ez a lelki atya elárulta őt, akkor igazán árvává lett, spirituális értelemben is.

„Templomba ma már nem járok"

Amikor a spirituális vagy szexuális visszaélési ügyeket azok, akiknek ez dolguk lenne, nem kezelik adekvát módon, amikor egy ilyen tettessel, mint Kornél atya, mindössze annyit tesznek, hogy az egyik gimnáziumból egy másikba helyezik, amikor Liliánától senki nem kér bocsánatot a történtekért, akkor az egyház elfelejti, hogy nemcsak a világ előtt veszíti el a hitelességét, hanem elveszíti a saját híveit is, akik képtelenek lesznek egy olyan egyházhoz kapcsolódni, amely bántalmazta őket.

Templomba ma már nem járok. Amikor még jártam, a trauma és a titok miatt gyakori pánikrohamaim voltak, de mindig csak a templomban lettem rosszul. Állandóan az ajtó mellett álltam, hogy ki tudjak menekülni. Már húszévesen is tudtam, hogy ez pánikroham, és mindez a lelkemtől van. Sokáig úgy gondoltam, hogy az Egyházhoz tartozom, meg ez az ember csak egy papja az Egyháznak, a többi nem ilyen, és az egész ettől még jó és szent, és ott a helyem. De ma már nem mentegetem őket, az egész rendszer beteg és gonosz, mert Jézus szeretetére hivatkozva követik el az aljas tetteiket... Elég volt.

Valóban sok áldozatnál tapasztaltam azt, hogy a templom, a gyóntatószék közelsége, egy pap vagy szerzetes látványa, akár a ruhájának egy apró részlete, például a reverenda gombjai, vagy egy nyakban viselt kereszt, derékra kötött rózsafüzér, a miseénekek, az orgonazene dallama vagy a tömjénfüst illata, szinte azonnal előhívják a trauma emlékképét. Ami néha olyan erős bír lenni, mintha az áldozat újraélné mindazt a borzalmat, ami egykor vele történt. Volt egy olyan kislány áldozat is, akit egy apáca próbált elvinni magával egy misére, hogy végre ott tudjon lenni a vasárnapi istentiszteleten, de a lány már a templomajtóban rosszul lett. Elmesélte nekem, hogy mindezek után az apáca, aki nem akart véteni a tízparancsolat ellen, a szerencsétlen lányt inkább egyedül hagyta a templom előtt, míg ő bement a misére. Vagyis nagyjából egy órára magára hagyta őt egy olyan pszichés állapotban, amikor egyáltalán nem szabadott volna egyedül maradnia. Ha a templom, a mise nem megnyugtatja a lelket, nem feltölt, nem spirituális táplálékot ad, hanem mindennek éppen az ellenkezőjét okozza, akkor kerülni kell. Minden embernek joga van elkerülni azokat a helyeket és azokat az embereket, ahol és akik bántalmazzák őt. Mert az önvédelem parancsa mindent felülír. El kell felejteni azt, hogy az egyház nem válhat ilyen hellyé, vagy azt, hogy a papok nem válhatnak tettesekké! Kizárólag a tisztánlátás vezethet el a gyógyuláshoz. Ha az egyház nem látja be azt, hogy amennyiben nem lép fel következetesen és szi-

gorúan a szexuális bántalmazókkal szemben, és nem vágja ki magából egy radikális mozdulattal ezt a mérget, akkor bizony ő maga válik mérgezővé.

Liliána üzenete társainak

De annak ellenére, hogy ez történt velem, nem cserélnék mással. Minden, ami velem megesett, része az életemnek, formált rajtam, ettől vagyok az, aki ma vagyok. Nem vagyok már naiv, hiszékeny, tanultam egy-két dolgot magamról és másokról. Szeretem ezt az embert, aki én vagyok, és azért is tudom szeretni, mert vannak, nem is kevesen, akik szeretnek engem. Az atya semmilyen hátrányt nem szenvedett. Csak másik munkahelyre, rendházba költöztették, az pedig, aki a levelemet szemléltetés céljára használta, azt sem tudja már, hogy létezem. Hogy velem mi lett, az nem érdekelt senkit sem... használtak, ki erre, ki arra. Így lettem járulékos veszteség. Az egyház járulékos vesztesége.

Amikor megkérdeztem, hogy mit fogalmazna meg záró üzenetként az egyházi vezetők számára, akinek hatalmuk van, hogy segítsenek végre az áldozatokon, a következőket válaszolta:

Az áldozatokon sem segít a hallgatás, csak az, ha napvilágra kerül minden, ami eddig rejtve volt. Egyedül az segít, ha beszélünk róla, ha nem az áldozat felelősségét keressük, hanem elismerjük a sebzettség jogosságát. Az elkövetőket pedig nem mentegetniük kellene, hanem felvállalva a cselekmény súlyosságát felmenteni a papi szolgálat alól.

3. „Inni akarok a testedből!" – Imre története

> „Ne olyan elhatárolódó-elhárító módon mondja ki, hogy tőlünk függetlenül volt köztünk egy valaki, aki vétkezett. Nem ez a megoldás, hanem az, hogy ismerjék el, ők tehettek volna ellene, de nem tettek!"

Könyvemben első alkalommal ismerheti meg az Olvasó egy olyan áldozat történetét, akit fiatal fiúként bántalmazott szexuálisan egy szerzetespap. Az eddigi történetekben női érintetteket szólaltattam meg, és könyvem szereplői is többnyire női áldozatok. Ez egyrészt rögtön megkérdőjelezi azt a hamis tévképzetet, hogy az egyházon belüli szexuális visszaélések elkövetői mind homoszexuálisok lennének. Ezt a téves érvet gyakran hangoztatják az egyházon belüli konzervatív körök, akik az egyházi pedofília bűnéért a homoszexuálisokat akarják felelősségre vonni. Ez azonban nem más, mint bűnbakképzés és kísérlet a valós probléma megoldásának elkerülésére.

Az általam eddig megismert 35 történetben magától értetődően található az áldozatok között: fiúgyermek, tinédzser vagy fiatal fiú, ill. felnőtt férfi is. Saját tapasztalatom, hogy a fiú/férfi áldozatok sokkal kevésbé mernek megszólalni, főként akkor, ha az általuk elszenvedett fájdalmat, megaláztatást a maguk mélységében is szeretnénk megismerni. Ennek oka véleményem szerint az a szégyen, amit egy férfi érez, ha bántalmazzák, különösen, ha szexuálisan. Hiszen egy olyan társadalomban, amilyen a magyar is, ahol a férfi princípiumát mind a kulturális, mind pedig az aktuálpolitika által kérlelhetetlenül sulykolt felfogás szerint: az erő, a dominancia, a másokon való uralkodás képessége, a függetlenség határozza meg, ott, ha egy fiú, ill. férfi szenved el fizikai és főként szexuális bántalmazást, a férfi mivolta kérdőjeleződik

meg. Hiszen az a fiú vagy férfi, aki nem tudja megvédeni magát, az nem is férfi igazán. Így a férfi áldozatok számára sokkal nagyobb problémát jelent a szégyennel való megküzdés, mert ez egyben társadalmi megbélyegzettséget is von maga után. Ezért ezek az áldozatok még kevésbé képesek megszólalni, még kevésbé tudják megtörni a hallgatás bénító béklyóját.

Ezért volt számomra különösen fontos, hogy könyvemben legalább egy fiatal fiú áldozat történetét is részletesen megismerhessük. Nagyon örültem, amikor kiderült, hogy Imre hosszú évtizedek után most már tart ott, hogy tud ezekről a dolgokról beszélni. Sőt, fel is akarja tárni, el is akarja mondani könyvem Olvasóinak mindazt a szörnyűséget, amit 16 éves korától egy szerzetespap követett el ellene. Akivel abban az egyházi gimnáziumban került szoros kapcsolatba, amelynek diákja volt. István atya Imre tanára, gyóntatópapja, sőt lelkivezetője volt, s ennek keretében alakított ki vele egy olyan hosszú távú szexuálisan bántalmazó viszonyt, amelynek során évekig saját szexuális igényei kielégítésére használta a fiút. Megszédítve őt az „amor sanctus" (szent szerelem) képzetével, majd ügyesen manipulálva, hogy a szeretethiányos fiú ellenállása teljesen megtörjön. Ennek a történetnek az lesz a különlegessége, hogy a tettest is megszólaltatom benne, ha nem is olyan módon, hogy találkozhattam volna vele, mert erre nem volt lehetőségem. Imre azonban megőrizte hosszú levelezésük emlékeit, amelynek részleteit szeretném az Olvasó elé tárni azzal a céllal, hogy láthatóvá váljon, milyen módon kommunikál, hogyan manipulál egy olyan szexuális ragadozó, akinek szakrális hatalma is van.

„István atya volt a fény az éjszakában"

István atya a negyvenes évei második felében járt, amikor rögtön elsősként Imre tanára lett az egyházi bentlakásos fiúgimnáziumban. Imre szerint idősebb kora ellenére megszégyenítette a fiatalabb rendtársait is frissességben, könnyedségben. A diá-

kok nagyon laza tanárnak tartották, akitől nem kellett merevsége és a szigorú szabályok kemény betartatása miatt félniük. A legtöbb diákkal közvetlen hangon beszélt, jellemző volt rá, hogy folyton viccelődött. Alapvetően derűs hangulatot keltett maga körül, csak nagy ritkán volt szigorú. Lazaságához közvetlen stílusa és szerzetespapként vagánynak minősülő öltözködése is hozzájárult. Reverendát sem hordott mindig, ha civilben volt, igyekezett divatos ruhákat, színpompás ingeket viselni. Sokat adott a külsejére, amit ápoltsága és a körülötte lengő parfümfelhő jelzett. Imre szerint a pap nárcisztikus személyisége már a külsőségeiben is megmutatkozott.

A 14 éves fiú nem érezte jól magát a gimnázium falai közé csöppenve. Eleve fájó emlékeket hozott magával az általános iskolájából, ahol soha nem tartozott a falkavezérek közé, sőt mindig ő volt az, akit nyilvánosan cikizni, gúnyolni lehetett. Gyakoriak voltak a verbális megaláztatások. Imre elmondása szerint ez a minta az új iskolában is folytatódott, aminek jeleit István atya éles radarjával azonnal fogta. Így szinte az első pillanattól kezdve megkülönböztetett figyelemmel vette körül a fiút.

Én lettem a kedvenc diákja. Az ő személyisége szinte fény volt az éjszakában. A szüleimnek írt levelekben már egy hónap eltelte után csak úgy áradoztam István atyáról, hogy imádom a stílusát, a tudatosan felépített, szinte stand up comedy jellegű óráit. Rendkívüli módon értékeltem a humorát, és végigröhögtem az óráit. Képes voltam a szüleimnek küldött leveleimben két oldalt teleírni csak azzal, hogy éppen mit csinált, mit mondott. Valójában a heti két óráját úgy vártam, mint a Messiást, az volt számomra a hét csúcspontja. Rajongó voltam: ha csütörtökön volt az órám vele, én már szerdán lázban égtem. Mivel a többi tanárnak nem voltam túl szimpatikus, és a diáktársaim is hamar rám szálltak, ezek az órák egyszerűen felpezsdítettek.

István atya jól ismerte az idegen nyelveket. Amikor megtudta, hogy Imre is ismeri az egyik ritka nyelvet, rögtön az elején igyekezett azzal jó benyomást gyakorolni a fiúra, hogy ezen a nyel-

ven beszélt hozzá, sőt megengedte, hogy a fiú kijavítsa őt, ha valamit rosszul mondott. Ezzel tovább erősítette a köztük bontakozó látszólag bizalmi viszonynak tűnő, ám valójában kezdettől ügyes manipulációra épülő hatalmi visszaélést és bántalmazást.

Imre egyik legelső élményében már megjelent a szokványos tanár-diák viszony egészséges és etikus határainak átlépése.

Egyik meghatározó élményem vele kapcsolatban egy témazáró dolgozat. Amikor István atya körbejárt, a diákok mögé állt, és a vállukat masszírozta. Engem is megmasszírozott. Én felnéztem rá, ő fölém hajolt. Erre a pillanatra mindketten emlékeztünk. Később elmondta, hogy nagy vágyat érzett arra, hogy megcsókoljon. Én csak furcsaságot éreztem, jól is esett, de nem gondoltam arra, hogy bármilyen hátsó szándéka lenne velem.

„Nem véletlenül lettem én neki kitéve"

Az áldozatokkal folytatott beszélgetéseim kapcsán körvonalazódott bennem néhány fontos kérdés. Ezek közé tartozik például az is, hogy vajon bárkiből lehet-e áldozat? Vagy vannak bizonyos dolgok, amelyek hozzájárulnak ahhoz, hogy egy gyermek, egy serdülő vagy éppen egy felnőtt szexuális ragadozó prédájává váljon. Ha már ezt a képet használom, akkor továbbvihetem a kérdést úgy: hogyha a ragadozók messziről megérzik a vérszagot, akkor vajon mi az, ami alapján a szexuális bűnelkövetők áldozatot választanak? Valóban történik ilyen választás? Tényleg jó alaposan kiszemelik áldozataikat? S ha igen, akkor vajon mire figyelnek? Eseteinkben többnyire nem egy véletlenszerűen elkövetett, egyszeri szexuális bántalmazásról, ill. erőszakról volt szó, hanem jól felépített bántalmazó viszonyról. Hatalmi játszmáról, amelyben a szakrális tekintéllyel rendelkező egyházi személy, pap súlyosan visszaélt hatalmi helyzetével. A neki mint Isten képviselőjének kijáró feltétlen bizalmat arra használta fel, hogy áldozatából olyan játékszert faragjon, amelyet saját szexuális kielégülésére használhat, amikor csak akar. Nem törődve, be-

le sem gondolva abba a rombolásba, amit ezzel a másik ember, a kiskorú gyermek, a neki alárendelt szeminarista, ill. szerzetes vagy éppen világi hívő életében okoz.

Persze a kérdést ne értsük félre! Ha vannak is olyan tényezők, amelyek hajlamosítanak az áldozattá válásra, azok egyáltalán nem azt jelentik, hogy miattuk az áldozatot hibáztatni vagy felelősségre vonni lehetne. Nem. Az áldozat mindig ártatlan. Mégsem teljesen véletlenszerű az, hogy kit és milyen körülmények között lehet belevinni egy ilyen manipulatív csábításba, majd bántalmazásba. Ezeket a tényezőket már csak azért is fontos feltárni, hogy a gyermek szülei, adott esetben a többi tanár vagy szerzetes, ill. pap vagy bárki az áldozat környezetében felfigyeljen az óva intő jelekre, és ezt felismerve időben közbe tudjon avatkozni, a segítségére tudjon lenni annak az áldozatnak, aki saját maga nem fogja felismerni, hogy valójában milyen veszélyes helyzetbe került.

Amikor Imre megérkezik az új iskolájába, egy magányos, diáktársai által korábban rendszeresen bántalmazott, szeretethiányos fiút látunk. Elmesélte nekem azt is, hogy voltak olyan gyermekkori élményei, amelyek miatt úgy érezte, hogy nem bízhat a szüleiben. Ezekről az élményekről azért nem írok le semmit a könyvemben, hogy a férfit ne ismerhessék fel a szülei, akik a mai napig semmit nem tudnak arról a borzalomról, ami a gyermekükkel egykor, éveken keresztül egy jóhírű egyházi gimnázium falai között történt.

Mindaz, amit István atya művelt velem, egybevág egy csomó mindennel, ami engem már gyerekkorom óta kísért. Nem véletlenül lettem én neki kitéve. Szeretethiányosan kerültem a gimibe, és ő pont azt lovagolta meg, ami nekem a legnagyobb hiányom volt. Már az általános iskolában is én voltam mindig az, akit szívatni kellett. Az új iskolában is nagyon izolált voltam. Úgy éltem meg, hogy 14 évesen el lettem taszítva otthonról. Rögtön a legelején hat hétig nem is találkozhattam a szüleimmel, nem mehettem haza. Persze már előtte gondoskodtak arról, hogy olyan legyen a viszo-

nyunk, hogy én ne is akarjak velük megbeszélni semmit. István atya látta rajtam azt, hogy kiszolgáltatott helyzetben vagyok. Meg magányos voltam. Úgy viselkedett velem, hogy úgy éreztem, ő az első ember az életemben, akiben megbízhatok. Így nekem igazából ő maga lett az Isten. Mellette fontosnak éreztem magam, kivételezettnek, sőt, külön rá is erősített erre, például úgy, hogy szigorúan bizalmas, titkos, rendi dolgokat osztott meg velem. Olyasmiket, amik egyáltalán nem tartoztak a diákokra. Ebből is azt éreztem, hogy megajándékoz a bizalmával. Sőt, egy idő után el is kezdtem néhány ilyen információt csepegtetni az osztálytársaimnak, amitől hirtelen oda kezdtek rám figyelni. Fontos lettem, bennfentes.

Imre szülei vallásukat gyakorló katolikus emberek. Így a hitet a család közösen élte meg, misére is együtt jártak. Bár a férfi ma már úgy látja, hogy szülei vallásossága inkább a külsőségekről szólt. Az erőteljesen tekintélyelvű nevelés Imre apjának családjára volt jellemző, amit ő már mérsékelt formában vitt bele a saját családja életébe. Imre szerint szülei inkább sznobok voltak, de nem parancsoló típusok. Egy alkalommal meglátogatta István atya a szülőket, ekkor már volt szexuális jellegű kapcsolat is köztük. Nyájasan, kedvesen viselkedett velük, ahogy egyébként mindenki mással. A szülői házban töltötte az éjszakát. Emiatt Imre nagyon kellemetlenül érezte magát, mert tudta, hogy a férfi mindenféle módon lopni akar majd alkalmakat, hogy vele tudjon lenni. Ahogy ez a következő levélrészletből is kiderül.

„Köszönöm minden drága sorodat! Végtelenül sajnálom, hogy a tervezett időszakban nem találkozhattunk. Hosszú távolléted alatt nehéz lesz számomra, de gondolom számodra is, testileg és lelkileg túlélni a napokat. Újra arra gondolok, hogy látlak téged és kölcsönös izzó szerelemben egy nap újra együtt leszünk. (…) Rád gondoltam, érted imádkoztam és három napos böjtöt fogadtam. (…)

Drága Imrém! Ha ebben a hónapban nem is, de remélem, hogy augusztusban látlak néhány napra. Igen-igen készülök

ezekre a napokra. Ha a szüleid ezt nem engedik, akkor ezzel engem is büntetnek, pedig – ahogy írod – még meghívást is kaptam tőlük, de nem tudom, hogy mikor tudok eleget tenni ennek. Azokban a napokban egy ágyban, gondolom, a tiédben tudunk aludni."

Jóval később egyszer a szülei meg is kérdezték tőle, hogy nincs-e valami furcsa István atyában, de a fiú, aki akkor már mindenáron védte a papot, erélyesen lehurrogta őket. Evidens volt számára, hogy ők erről nem sejthetnek semmit, még véletlenül sem.

„Valójában a teljes kapcsolatunkat lelkivezetésnek is tekintette"

Könyvemben már sokat írtam arról, hogy az egyházi közegben végbemenő szexuális visszaélések azáltal kapnak sajátos arculatot, mert az elkövetőnek szakrális/spirituális hatalma van. Arra a kérdésemre, hogy szokott-e Imre István atyánál gyónni, illetve milyen gyakran, s hogy még akkor is meggyóntatta-e, miután a szexuális bántalmazás elkezdődött, a férfi megrázó választ adott.

Naná, hogy nála gyóntam! Várta és követelte. Többször is jött azzal, hogy már régen gyóntam, s itt lenne az ideje. Talán „csúcsidőben" havonta is gyóntam, később ennél már ritkábban. Mivel a kettőnk közti dolgot nem számította bűnnek, ezért azoknak nem volt helye a gyónásban.

Ezen a ponton fontos megjegyezni, hogy a katolikus egyház Egyházi Törvénykönyve rendelkezik arról, ha egy pap a 977. kánon előírása ellenére egy olyan bűntársát kíséreli meg feloldozni, akivel közösen vétettek a 6. parancsolat ellen – halálveszély esetét nem számítva –, büntetendő cselekményt követ el. A bűntárs feloldozási kísérletére ebben az esetben a Törvénykönyv 1378.k. 1. §-a az Apostoli Szentszéknek fönntartott, önmagától beálló kiközösítést rendel. Tehát nem tudhatjuk, hogy István atya valóban azért kéri-e meg Imrét, hogy gyónásában ne beszéljen

azokról a szexuális jellegű bűnökről, amelyekbe ő maga vitte bele, és amelyekben tettestársa, mert valóban nem tekinti azokat bűnnek, vagy csupán a saját, önmagától beálló kiközösítését szeretné elkerülni. Persze olyan variáció is lehetséges, hogy mindkettőre gondol egyidejűleg. István atya azonban nem csupán gyóntatója, hanem állandó lelkivezetője is lett a fiatal fiúnak.

Alapnak tartotta, hogy kell legyen egy lelkivezetőm, és ez természetesen csak ő lehet, senki más. Valójában a teljes kapcsolatunkat lelkivezetésnek is tekintette. Nagyon ügyesen, szépen, lassan építgette fel azt, hogy legyen belőlem pap. Ha pedig már azt mondtam, hogy pap leszek, akkor legyek azonnal szerzetes is. Ez is a manipulációja része volt. Folyton erről a vágyáról beszélt, s nekem közben fel sem tűnt, hogy egyre jobban közeledik, ölelget, puszilgat. Amint látod, István atyánál a személyes érintettség és a kapcsolat semmiben nem volt kizáró tényező vagy összeférhetetlenség, hanem ellenkezőleg: kizárólagosnak tekintette, hogy minden szerepet, amit egy pap betölthet, csak ő tölthet be az életemben.

„A vele való kapcsolat okán kivételezettnek éreztem magam"

Azok a szexuális bántalmazók, akikből hiányzik az erőszak és a brutalitás élvezete, többnyire lassan, fokozatosan közelednek áldozataikhoz. Ez a felépítő fázis hónapokig, akár évekig is eltarthat. Tehát nagyon alapos és türelmes manipulációs játszmáról van szó, ami fokozatosan vezeti be az áldozatot a történésekbe, lépésről lépésre törve meg ellenállását, a benne levő szégyenkezést, undort stb. Imre esetében ez az előkészítő fázis közel egy esztendeig tartott, de összességében másfél év telt el addig, amíg az első szexuális aktusra is sor került.

Az első tanév végén kitalálta, hogy mindenki tanuljon meg egy memoritert, és tanórán kívül nála, a szobájában mondjuk fel, előre egyeztetett időpontban. Utólag visszagondolva úgy érzem, hogy már akkor tesztelte az alanyokat, volt valamiféle érintés részéről, valamifajta karsimítás. Amikor felmondtam, rögtön elkezdett ve-

lem barátkozni. Nagyon jó hangulatban volt. Mondta, hogy én jó gyerek vagyok, ha gondolom, menjek be hozzá, ha gyónni szeretnék, nagy szeretettel áll rendelkezésemre. A második évben már nem tanította az osztályunkat. Csalódott voltam emiatt. Hiányzott a társasága. Eszembe jutott, hogy felajánlotta, hogy menjek hozzá beszélgetni, ha van kedvem. Sokáig semmi különös nem történt. Beszélgetés, néha gyónás, volt, amikor forszírozta, hogy ideje lenne már.

Később felajánlotta, hogy tegezzem. Ekkor még nem voltam 16. Természetesen pertut is ittunk. Egyébként ő szoktatott rá a kávéra, naponta nála kávéztam. Amikor elkezdtem hétköznaponként a reggeli szentmisére járni, előtte mindig beugrottam hozzá egy kávéra 5.40-kor. Nagyon hamar kifejezésre juttatta, mennyire örülne, ha szerzetes lennék, engem tart erre legalkalmasabbnak az évfolyamomban.

Néha borozgattunk is együtt, jóllehet az osztályfőnökünk világosan elmondta, hogy aki iszik, azt kirúgják. Én ennek ellenére elfogadtam tőle az italt, és a vele való kapcsolat okán kivételezettnek éreztem magam. Mivel belső szerzetesrendi titkokat is megosztott velem, bennfentesnek is érezhettem magam, ami imponált nekem. Egyébként pedig egészséges fiúnak éreztem magam, a lányok érdekeltek, így vele kapcsolatban egyáltalán semmi rosszra nem gondoltam.

A szexuális visszaélést középpontba állító viszony kezdeti, felépítő fázisára jellemzőek az Imre által is felsorolt apró, látszólag észrevétlen határátlépések, amelyek a paptanárt és diákját kiszakítják a megengedett és még etikusnak minősülő klasszikus tanár-diák viszony keretéből. Ilyen határátlépésnek számít a tegeződés felajánlása, a reggeli közös kávézás, a tiltott alkohol együttes élvezete. Ez utóbbi cselekedet tulajdonképpen legalizál egy tilalomszegést, hiszen a diákot egy olyan tanár viszi bele ebbe, akinek éppen az iskolai szabály betartását kellene biztosítania. Emiatt Imre azonnal szövetségeseként kezd tekinteni az amúgy is vagánynak gondolt atyára.

Az ilyen találkozások alkalmával a pap szobájában mindig kettesben voltak. Különböző desszertek és italok mellé István atya még lelki táplálékot is bekészített: agyondicsérte a fiút, akit a többi tanár nem különösebben kedvelt. Gyakran elmondta neki, hogy a húsz év alatt, amióta tanít, még nem látott ilyen jó gyereket. Milyen jól tanul és milyen jól megy neki az általa tanított tantárgy, nem is volt soha rosszabb jegye ötösnél. A kedvességek, a dicséretek, a megosztott bizalmas információk, a szerzetestársakról szóló intrikák, kiemelték a fiút a diák alárendelt szerepéből, s könnyen úgy érezhette, hogy egy baráti viszony van kialakulóban két egyenrangú fél között. Természetesen erről szó sem lehetett. A férfi tanáraként az iskolában, gyóntatópapjaként és lelkivezetőként a spirituális élet színterén egyértelmű autoritásként magasodott föléje. Nem is beszélve a köztük levő több mint harmincévnyi korkülönbségről. Ezeket most csak azért sorolom fel, hogy rámutassak arra, a fiú részéről soha nem lehetett szó szabad beleegyezésről. Hiszen annak feltétele az lenne, hogy két ténylegesen egyenrangú partner álljon egymással szemben. Viszont a pap által lépésről lépésre felépített érzelmi, bizalmi kötés könnyen kelthette azt a látszatot, hogy ami kettejük között történni fog, abba Imre is a beleegyezését adta. Holott erre eleve képtelen egy ennyire alárendelt helyzetben levő kiskorú.

A Btk. 198. § (4) kimondja, hogy: „Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét betöltött, de tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel a vele kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve szexuális cselekményt végez, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő." Erről semmiképpen nem szabad megfeledkezni. A visszaélésekre épített viszony kezdeti fázisában rögtön megjelentek az ölelések, de ekkor még teljességgel baráti csomagolásban. Ahogy a második tanév véget ért és nyáron távolabb kerültek egymástól, elkezdődött köztük egy mély, kezdetben barátinak tűnő, bizalmas levelezés. István atya nagyon kedves,

bűbájos leveleket írt. Az érzelmi kötés és befolyásolás egyúttal spirituális szinten is folytatódott:

Novemberben az egyik városbéli templomban voltam szentmisén, és onnan úgy jöttem ki, hogy pap akarok lenni, de sima pap. Neki rögtön elmondtam. István atya nagyon örült a hírnek, de kifejezésre juttatta, hogy valójában a szerzetesi hivatást szánja nekem.

Imre ezen a ponton még nem sejthette, hogy a paptanár tulajdonképpen már ekkor azt tervezgette, hogy később rendtársaként is fennállhat az a szexuális viszony közöttük, amelyre nagyon vágyott.

„Amor sanctus" – „Szent szerelem"

Az első szókapcsolat, amit megtanított nekem a következő év tavaszán az „amor sanctus", azaz „szent szerelem" volt. Úgy állította be, hogy Isten kegyelmi ajándéka ez a kapcsolat közöttünk. Ezt ezután igen gyakran beleszőtte a beszédébe és a leveleibe. A kifejezést a kapcsolatunkra értette, de ekkor nem volt még benne semmiféle testi dolog. Csak fokozatosan kezdett el hozzám érni, megsimogatni, puszit adni. Körülbelül másfél év telt el a kezdetektől az első konkrétan szexuális jellegű cselekedetéig. Nagyon szisztematikusan csinálta, mintha semmi kockázat nem lenne: biztos volt benne, hogy nem fogok elmenekülni vagy szólni valakinek. Merész volt. Nem tudom, hogy tudta megtenni. Türelmes volt, apró lépésekkel haladt.

Imre szerint sem ez a kifejezés, sem pedig maga a közeledés nem volt ekkor még szexuális jellegű. Hiányzott belőle az egyértelműség, hiszen, ha ennél konkrétabb lett volna, az azonnal kiváltotta volna a fiú tiltakozását.

Azért annyira voltam normális, meg volt annyi ismeretem a világról, ha gyorsabban haladt volna, akkor elmenekültem volna. És ő ezt pontosan tudta.

De szólaljon meg István atya is, és nézzük meg a történéseket egy olyan levélrészleten keresztül, amelyet a nyári szünidő alatt írt a fiúnak.

> „Nem vagy te bonyolult lélek, csak kevesen vannak, akik megértenek téged és megszeretnek. De ez így van jól. Nem tálalhatjuk fel magunkat akárkinek. Ha pedig két ember úgy egymásra talál, mint mi, akkor azokat csak az »amor sanctus« vezérelheti, mert csak ezáltal lesz minden széppé, s akkor sosem csalódhatunk. Tény, hogy igen hiányzol; azok a szinte mindennapos találkozások (ha néha rövidek voltak is) erősítették bennem azt, hogy lehet és érdemes egy embert így szeretni, ahogy én Téged. Pedig már sokszor eszembe jutott az, hogy az ember = állat, nem méltó a szeretet, ill. a szerelem Istentől jövő végtelenül mély adományára. Úgy látszik, hogy Te vagy az egyetlen, aki ezt megcáfolja. Aki csak a testet szereti, elveszíti a másik lelkét, aki pedig fordítva, megnyeri mind a kettőt. Úgy legyen!
>
> Sokszor ölellek igaz baráti szeretettel, István"

„A meséivel igyekezett elérni, hogy szexuális fantáziáim legyenek"

István atya kedvelt manipulációs eszköztárába tartoztak a feltételezhetően kitalált tanító jellegű történetek is, amelyek tartalmukban vagy összefüggéseikben olyan valótlannak tűnő vagy egészen abszurd, néha szürreális elemeket tartalmaztak, hogy Imre kételkedett az elbeszéltek valódiságában.

Az egyik történetet talán azért mesélte el a fiúnak, hogy félelmet keltsen benne. Lehet, hogy fel akarta villantani előtte, hogy milyen következményei lehetnek annak, ha kiszáll a pap által dominált játékból, aminek szigorú szabályait egyedül ő hozta és rendíthetetlenül betartatta. Hiszen erre épült a hatalmi viszszaélés, amit nyilvánvaló módon a nárcisztikus személyiségű férfi rendkívüli módon élvezett. Ennek a „sztorinak" a közép-

pontjában is egy olyan fiú állt, aki szintén az egyházi gimnázium diákja volt, és akiből nagyon szerette volna István atya, ha pap lesz. Kifejezetten büszke volt arra, hogy a fiút „megmentette az egyháznak". Csakhogy a fiú közben valahogy mégis szerelmes lett egy lányba. István atya szerint a lány egyszerűen elcsavarta a fiú fejét, és el akarta téríteni szent küldetésétől. Amikor ezt az atya megtudta, konzekvens szeretetmegvonással büntette a fiút.

A történetet folytatva elmesélte, hogy onnantól levegőnek nézte a diákot, a köszönését sem fogadta. Mintha áttetsző üveg lenne, úgy nézett át rajta, amikor szembejött vele a folyóson. Üres és rideg tekintetével azt sugározta, hogy nem hallja, nem látja a fiút. Hogy nem is létezik a számára. Ezt következetesen művelte vele egy teljes hétig, mire a fiú sírva menekült vissza hozzá, és könyörgött, hogy fogadja újra bizalmába, és nyugodjon meg, mert szakított a lánnyal. Majd bevallotta neki, hogy a szeretetmegvonás miatt öngyilkossági gondolatai voltak, és már nem bírta tovább.

Ez a történet is arról győz meg, hogy István atya a nárcisztikus elkövető típushoz tartozik. Ahogy Imre esetében is láthattuk, István atya maga akarta, hogy a fiatal fiúból is pap legyen. Ezt várta, ezt erőltette, a fiút ebbe az irányba próbálta mindenáron manipulálni. S amikor Imre már megnyitotta magát a papi hivatás felé, a szerzetespap rögtön kifejezésre juttatta azon vágyát, hogy ő igazán akkor lenne csak boldog, ha a fiúból szerzetes is válna. Holott mindkét hivatás, akár a papi, akár a szerzetesi a katolikus teológiai felfogás szerint Isten különleges ajándéka, tehát István atyának semmiféle joga nem volt ilyesmit sugalmazni vagy még inkább szuggerálni. Ezzel megsértette a kiskorú fiú személyi integritását, döntési szabadságát. Ahogy láttuk, számára nem léteztek összeférhetetlenségi problémák sem, hanem épp ellenkezőleg, úgy tudta Imre felett a legteljesebb kontrollt elérni, hogy minden ő akart lenni a számára: nemcsak a tanára, de a gyóntatópapja, sőt lelkivezetője is. Később pedig a szeretője...

Imre nyáron 3-4 napra elment hozzá látogatóba, és az éjszakákat hosszú, bizalmas beszélgetésekkel töltötték. A fiú egy ilyen

alkalommal mesélte el neki, hogy életében először szerelmes lett egy lányba, akit Anitának hívtak. István atya ezt hallva egy egészen szürreális történettel állt elő.

Ez a sztori is egy diákjáról szólt, aki később papnak ment, de közben szerelmes volt egy lányba. A lány aztán megházasodott valaki mással, de sajnos nem lehetett gyerekük a férj miatt, ezért végül a férj tudtával és beleegyezésével ez a pap termékenyítette meg a feleségét. És végül mindenki nagyon boldog lett. A történet üzenete pedig az volt, hogy bárki, aki lemond dolgokról egy nagyobb hivatás érdekében, Isten kárpótolja őt, azaz valahogyan mégis visszaadja neki azt, amiről önként lemondott. Ebben a történetben végül beteljesedett a pap szerelme, s így a gyerekben még ő is tovább él. Nem tudom, igaz volt-e az egész, de úgy állította be, mint Istennek tetsző dolgot, ráadásul szinte annak a reményét ébresztve bennem, hogy a Jóisten majd megadja nekem is ezt a kegyelmet azzal a lánnyal kapcsolatban, akivel nemrégiben ismerkedtünk meg, és érezni kezdtem iránta valamit. Azt is igyekezett elérni mindenféle meséivel, hogy Anitáról konkrét szexuális fantáziáim legyenek, holott ez magamtól nem biztos, hogy megtörtént volna.

„Meghökkent, amikor a nap csúcspontjaként megtudta, hogy papnak készülök"

Ahogy egyre többet beszélgettem Imrével az ismételt találkozásaink során, annál inkább nyilvánvalóvá vált, hogy ennek a szexuális ragadozónak, akinek a fiú a prédájául esett, kifinomult és jól begyakorolt technikái voltak a manipulálásra. Ezeket a technikákat a legteljesebb természeteséggel, mindenféle szégyenérzet nélkül bármikor bevetette annak érdekében, hogy a fiút tudatosan abba az irányba terelgesse, amit ő valójában akart. Ebbe még az is belefért, hogy a szerelemről vagy a szexualitásról úgy beszélt, hogy a fiú érzéseit és gondolatait nem irányába, hanem egy lány felé fordította. Ilyen volt Anita is, akibe a fiú váratla-

nul beleszeretett. Egészséges, heteroszexuális fiúként gondolt magára, amiből természetesen következett az, hogy életkorából adódóan hamarosan meg fognak jelenni számára az első szerelmek kihívásai is.

Az atya ebben a helyzetben jó lehetőséget látott arra, hogy tovább építse a fiú bizalmát azáltal, hogy minden részletről tudni akart, kérve-kéretlenül tanácsokat osztogatott. Ebbe a tanácsadásba még olyan egészen abszurd elképzelés is belefért, miszerint a papi hivatás és a szerelem egy lányba, illetve a vele való szoros baráti kapcsolat nem zárják ki egymást. Ezért arra is bátorította a fiút, hogy szerelmük annak ellenére is beteljesülhet, hogy pap lesz belőle.

Végre találkoztam a lánnyal, végigdumáltunk egy egész napot. István atya jól felkészített erre a beszélgetésre. Elmondtam a lánynak, hogy papnak készülök, és megpróbáltam neki elmagyarázni mindazt, amit az atya sulykolt belém. Azt, hogy ez egy isteni csoda. A lány persze sokkal inkább arra számított, hogy alakul köztünk valami, esetleg elcsattan az első csók, így bizonyára kissé váratlanul érte, amikor a nap csúcspontjaként azt tudta meg, hogy papnak készülök, de úgy tűnt, elfogadja. Nagyon meggyőző tudtam lenni, hiszen teljesen bevettem azt, amit az atya belém szuggerált. Meséltem a lánynak a pappal való bizalmas kapcsolatomról is. Ezen sem lepődött meg. Sokat gondolkodtam azon, hogy vajon István atya mit akart elérni azzal, hogy biztatott, mondjam el mindezt Anitának. Lehet, hogy úgy gondolta, épelméjű lánynál ez kiveri a biztosítékot, és nem lesz az egészből semmi. Végül persze így is történt. Miután hazament Miskolcra, valószínű, hogy beszélt az anyjával vagy a barátnőivel, és megszakított velem minden levelezést. Ez engem nagyon letaglózott, és azonnal az atyánál kerestem vigasztalást, nála sírtam ki magam. Ő meg persze jól rá is játszott erre: „Gonosz teremtés, összetöri a szíved, kínszenvedést okoz, sose szeretett", ilyenek. Mindezzel teljesen azonosultam. Rémesen szenvedtem, ő lett a vigaszom.

Imre szerint a pap azért beszéltette őt arról az egészen abszurd elképzelésről, hogy miközben papnak készül, attól még lehet egyidejűleg egy lánnyal is szerelmi kapcsolata, mert abban reménykedett, hogy a lány azonnal nemet mond és hanyatthomlok menekül egy ilyen őrültség elől. Utána majd István atya szidhatja a lányt, elmondhatja mindenféle gonosznak, aki szándékosan okoz szenvedést a fiúnak. Majd mikor a csalódás összetöri a fiú szívét, azonnal tetszeleghet a vigasztaló, a megmentő szerepében. Ezzel is tanúságát adva a fiúnak arról, hogy valójában csak ő az egyetlen, aki szereti őt.

Más alkalmak is adódtak, amikor a pap a legkülönfélébb módokon igyekezett elérni, hogy kettejük beszélgetéseiben egyre több teret kaphasson a szexualitás témája. Imrének az lett a benyomása, hogy a férfi mindent megtesz azért, hogy szexuális vágyat gerjesszen benne a lányok iránt. Holott a fiúban még csupán szunnyadtak ezek a vágyak. Ha érdeklődését fel is keltette egy-egy lány, még nem ebben az irányban gondolkodott róluk. Az atya viszont szinte belétáplálta ezeket a szexuális jellegű gondolatokat. Például azzal, hogy elővett egy egészségről szóló könyvet, és elkezdett neki felvilágosító órákat tartani. Aprólékos részletességgel beszélt neki a szerelmi aktus anatómiájáról. Furcsa kettősségnek élte meg Imre azt, hogy miközben István atya a papi hivatás felé terelgette őt, mégis lépten-nyomon olyan történeteket eszelt ki, amelyek által a szexuális vibráció napi szinten megjelent kettejük kapcsolatában.

Mondott mindenféléket, egyszer például arról beszélt, hogy a mai világban nem is olyan nehéz teherbe esni. Kecskeméten, 12-13 éves gyerekek egy padon együtt voltak, csak éppen le kellett húzni a lány bugyiját, majd megtörtént, ami megtörtént, és a csaj rögtön teherbe esett. Folyamatosan ilyeneket dumált nekem, szinte nonstop.

A szexualitásról való beszéd, az anatómiai leckék, a rafináltan kieszelt történetek, mesék nyilvánvalóan arra szolgáltak, hogy István atya és Imre kapcsolatában a verbalitás szintjén egyre

nagyobb teret kaphasson a szexualitás. Erről beszélnek, erről gondolkodnak, ez vibrál köztük. Egy szexuális ragadozó gyakran használja ezt a módszert egyfajta bevezető rítusként olyan áldozatokkal szemben, akik pszichoszexuálisan még éretlenek, s nem rendelkeznek semmiféle szexuális tapasztalattal. A barátinak tűnő ölelések, a vállveregetés, karsimítás, azaz a lassú testi közeledés apró gesztusait jól kiegészítik ezek a verbális bevezető játékok, amelyeknek a célja az, hogy a ragadozó ébresztgesse, élesztgesse áldozatában annak szexuális késztetéseit, a benne rejlő szunnyadó ösztönt, hogy aztán a kellő pillanatban eltolja a kapcsolatot a testiség irányába.

„Az egyik zuhanyzáskor hirtelen puszit adott a..."

Imre elmesélte nekem, hogy az atyának nagy igénye volt arra, hogy a tanítási időn kívül, a nyári hónapokban is találkozzanak. Erre tökéletesen megfelelő alkalomnak ígérkeztek a különféle rendi ünnepek, amelyek jó ürügyet szolgáltattak arra, hogy a fiú nyáron is a legcsekélyebb gyanú felkeltése nélkül látogathassa meg az atyát. Első alkalommal még biztosított a számára a rendházban egy vendégszobát, de a későbbiekben kitalálta, hogy sokkal kényelmesebb lenne mindkettőjüknek, ha Imre az ő szobájában aludna. Rögtön az első nyári ott tartózkodása alkalmával invitálta a fiút, hogy zuhanyozzon nála.

Sokáig tiltakoztam, de meggyőzött, hogy férfiak vagyunk, nincsen ebben semmi. Persze zuhanyzás alkalmával leskelődött. Nem is tudom, hogy mi mikor történt. Egyre inkább közeledett felém. Majd elkezdett éppen akkor zuhanyozni ő is, vagy előttem vagy utánam. Még mindig természetesnek éltem meg mindent, mert annyira apránként történt az egész. Mintha csak egy apa-fia kapcsolat lenne, lehetett is volna, hiszen az apámnál is idősebb volt. Aztán ez ment tovább. Később már volt olyan is, hogy együtt zuhanyoztunk.

16 évesen ő maga tanította meg a fiút borotválkozni. Tehát láthatjuk, hogy ez a szexuális ragadozó úgy közelít áldozatához, hogy kapcsolatukat igyekszik olyannak beállítani, mintha az egy átlagos apa-fiú kapcsolat lenne, amiben van helye akár még az egymás előtti meztelenségnek is. Igyekszik egészen természetesnek és magától értetődőnek beállítani a testi közeledését, hogy ezzel is eloszlassa az áldozat gyanakvását. Az atya egyre jobban igyekezett olyan benyomást kelteni a fiúban, hogy azt érezze, ami köztük van, az egy különleges és egyedi dolog. A kettőjük között levő érzések különlegességét és kizárólagosságát állandóan hangsúlyozta. Erre az érzelmi kötésre alapozta a bántalmazó viszony további szintjeit. Még ugyanabban az évben, ősszel tett egy újabb lépést a testi közeledésben.

Az egyik zuhanyzáskor hirtelen puszit adott a nemi szervemre, amikor kijöttem a fürdőből. „Édes liliom"-nak nevezte, ami a szűziesség jelképe... Vissza is hőköltem, ez már nagyon furcsa volt nekem is, de valahogy úgy csűrte, csavarta, hogy jaj, ez csak egy kedveskedés, ez egy különleges jó dolog. De azért azt is kiemelte, hogy nincs, aki ezt megértené, ezért nem tudhatja meg más. Mindenki más félreértené ezt. Utána látta, hogy van bennem valamiféle akadály, egy kis blokk, és akkor megint visszakozott, és egy darabig nem csinált semmit. Aztán egy hajnal 3-ig tartó beszélgetésben, amikor megint a lányokról, meg a szerelemről beszélgettünk, hirtelen felhozta, majd egészen aprólékosan ecsetelgetni kezdte, hogy akár a mi szerelmünk is beteljesülhet. Hátha Isten úgy fogja alakítani, mint pl. X. Y. Z. esetében.

A liliom, ami egyben a katolikus keresztény hagyományban a szüzesség szimbóluma, később is visszaköszön kettejük levelezésében:

> „Édes Imrém! Zárom soraimat, nagyon hiányzol, és remélem, hogy minél előbb találkozunk. Testvéri szeretettel és amor deivel ölellek. Ugyancsak ölelem és sok puszit küldök édes liliomodnak, és nagyon várom, hogy találkozzam vele."

Homoszexuális hajlam vagy homoszexuális cselekedet?

Fontos témakör, amire könyvem későbbi fejezetében – *IV. 3.3. Cölibátus és az elfojtott homoszexualitás* – még visszatérek: a homoszexualitás. Szeretném eloszlatni azt a tévhitet, miszerint az egyházon belüli szexuális bántalmazásokért, ill. tévesen leegyszerűsítve a pedofíliáért a homoszexuálisok lennének a felelősek. Ez nem felel meg a valóságnak. Viszont maga a tévhit nagyon könnyen hozzájárulhat ahhoz, hogy a katolikus és egyéb egyházakon belül a homoszexualitás témáját továbbra is súlyos tabuként kezeljék, ill. a homoszexuális hajlamú embereket megbélyegezzék, kirekesszék, sőt démonizálják. Ezért fontos kérdés számomra, hogy István atya vajon mit gondolhatott a saját szexuális hajlamáról.

Imre elmondta nekem, hogy a pap folyton azt hangsúlyozta, neki nincsen „ferde hajlama". Sőt, a homoszexualitásról undorral és megvetéssel beszélt, és igyekezett a fiút meggyőzni arról, hogy az ilyesmi nagyon távol áll tőle. Annak bizonyítására, hogy ő egy egészséges, heteroszexuális férfi, különféle történeteket adott elő, amelyekről nem lehetett tudni, hogy vajon csak kitalációk vagy ténylegesen megtörténtek. Mesélt például arról, hogy milyen szexuális élményei voltak egyetemistaként lányokkal. Ezeket a történeteket igyekezett olyan módon és oly részletességgel prezentálni, hogy a fiatal fiúnak a beszélgetés folyamán lehetőleg erekciója legyen. Így ezek az elbeszélések is kettős célt szolgáltak: egyrészt arra használta őket, hogy az áldozatában tovább gerjessze a szexuális vágyat, másrészt igazolja velük saját heteroszexualitását. Ami kettejük között lassan alakult, arra azt mondta, hogy ilyesmi még soha nem volt az életében, s az egész meglepte őt magát is, de mindez felülről jön, isteni ajándék, ezért tilos visszautasítani.

Ha össze akarom foglalni, amit István atyáról megtudtam, azt kell mondanom, hogy természetesen kialakult bennem egy

kép az ő pszichoszexuális karakteréről. Ahhoz azonban, hogy ez a kép pontos legyen, kellene vele is beszélgetnem, találkoznom. Erre nem volt mód ezidáig. Bár a pap még életben van, tehát a találkozás nem is teljesen kizárt. Ennek ellenére szeretném összefoglalni, amit gondolok. Az biztos, hogy István atya nem tekinthető pedofilnak, hiszen Imre és néhány feltételezett és bizonyosan meglevő áldozata mind elmúlt 14 éves. Ez egyszerűen abból adódik, hogy az egyházi gimnázium falai közé csak 14 év feletti serdülők kerülhettek. Vagyis ez a férfi egy fixált efebofil. Az efebofília az adoleszcens korú 15–19 éves fiatalokhoz való szexuális vonzódást jelöli. Az efebofília a pedofíliával szemben nem szerepel *A mentális zavarok diagnosztikai és statisztikai kézikönyvében*, ami a pedofíliát a szexuális devianciák közé sorolja, és a serdülőkor előtti gyermekekhez való szexuális vonzódásként határozza meg. Ez a kézikönyv a serdülőkor előtti életkor felső határát a 13. életévnél húzza meg, és pedofilnak az ilyen gyermek iránt vonzódó személyt tekinti, amennyiben az betöltötte a 16. életévét, vagy legalább 5 évvel idősebb a gyermeknél, akihez vonzódik. István atya és áldozata között több mint harminc év korkülönbség van. A férfi ekkor 45–50 éves, a fiú pedig 16. Ez arra utal, hogy a pap pszichoszexuálisan éretlen, és képtelen a kortásaihoz való szexuális közeledésre, legyen szó akár hetero- akár homoszexuális közeledésről. Most tekintsünk el attól, hogy erre a cölibátus és a szüzességi fogadalma miatt eleve nincs is megengedett módon lehetősége.

Ha egészséges homoszexuális férfi lenne, akkor esetleg felnőtt rendtársaival, vagy a renden kívüli életben keresne kapcsolatokat magának, felnőtt férfiak és nem kiskorúak körében. Mind Imre, mind pedig mások, akik az atyát hosszú évtizedek óta ismerik, és akikkel volt szerencsém beszélgetni róla, azt feltételezik, hogy a pap sorozatos elkövető lehet. Vannak áldozatok a kilencvenes évekből, amelyek közül többen fel is jelentették őt, de vannak feltételezett áldozatok a kétezres évekből, sőt a kilencvenes évek előtti időből is. Ezek mindegyike 14 (16)–18

év közötti fiatal fiú. Áldozatai között egyetlen nő sincsen. Ez támasztja alá azt, hogy a férfi fixált efebofil.

Ahhoz, hogy jobban megértsük azt, hogy mi állhat a pap szexuálisan bántalmazó cselekedetei mögött, ill. hogy ebben milyen szerepet játszhat a szexuális orientációja, nézzük meg előbb orvostudományi szemszögből a szexuális hajlam fogalmát!

„A szexuális hajlam egy élethosszig tartó, a személyiség mélyében gyökerező szexuális-erotikus vonzalom a saját vagy a másik nemhez, illetve mindkettőhöz" (Bosinski 2015, 91). A szexuális hajlam fogalma azonban nem azonos a szexuális cselekedettel. Mit jelent ez? Azt, hogy monoszexuálisan izolált feltételek között, pl. egy börtönben, a kizárólag heteroszexuális hajlammal rendelkező emberek nagy része képes homoszexuális aktus végrehajtására, de ettől még nem válnak homoszexuálissá. Ezt a két dolgot nem szabad összekeverni. Ugyanez fordítva is megtörténhet: például azokban a vallási vagy egyházi közösségekben, ahol a homoszexualitást tiltják, megvetik, sőt démonizálják, ott a homoszexuális hajlamú emberek nagy része képes lesz heteroszexuális aktusra. Gyakran akár meg is házasodnak, gyerekeket nemzenek. Ettől azonban még nem válnak heteroszexuális hajlamúvá. Jellemző például, hogy a fantáziavilágúk vagy az álmaik tele vannak homoszexuális képekkel, vágyakkal.

Egy bentlakásos katolikus gimnázium, akárcsak egy szerzetesrend is épp ilyen monoszexuálisan izolált közeg. Csak fiúk, ill. férfiak vannak évekig, akár évtizedekig egymással összezárva. A kutatások azt is kimutatták, hogy a katolikus papok, akik cölibátusban – azaz papi nőtlenségben – élnek, folyton arra gondolnak, hogy nő iránt nem szabad szexuális vágyat érezniük, mert ezzel megtörik a cölibátus fogadalmát. A szexuális bántalmazást elkövetett papok egy része azt is elmondta, hogy amikor kiskorú fiúkkal éltek vissza szexuálisan, úgy érezték, hogy a cölibátus fogadalmát nem törik meg, hiszen az a nőkkel való szexuális együttlét tilalmát jelenti. Sokan már eleve arra trenírozzák magukat lélekben, hogy nő iránt nem szabad szexuális

vágyat érezniük, mert ezzel egész hivatásukat kérdőjeleznék meg. S ha ez mégis megtörténne, akkor elveszítenének mindent. Mindent, amire feltették az életüket. Vagyis a nő iránt érzett szexuális vágy összekapcsolódik az egzisztenciális fenyegetettség érzetével. Ezt a fenyegetettséget – persze maga a logika abszurd – a fiatal fiúk kapcsán nem érzik. Így a bűntudatukat is jobban ki tudják kapcsolni.

Tehát lehetséges az, hogy István atya azért létesít fiatal fiúkkal szexuális kapcsolatot, mert egyrészt a nővel kapcsolatos szexuális vágy olyan erős tabuvá vált a számára, amit képtelen megtörni, másrészt abban a közegben, ahol él, ebben a monoszexuálisan zárt közegben egyszerűen erre van lehetősége, ez áll rendelkezésre. Ha pedig feltételezzük, hogy nagyon korán belépett a szerzetesi közösségbe, talán már az egyházi gimnázium végeztével rögtön, akkor az is elképzelhető, hogy soha nem volt közeli kapcsolata lányokkal, nőkkel, ami pedig elengedhetetlenül szükséges lenne ahhoz, hogy pszichoszexuálisan megfelelő érettséget érjen el. S így lehet, hogy ő maga is 16–18 éves szinten rekedt meg, s ezért keres partnert ebből a korosztályból. Hiszen ténylegesen ez a korosztály az ő pszichoszexuális érettségének a szintje. A leírtakat figyelembe véve tehát akár az is elképzelhető lenne, hogy egy teljesen heteroszexuális szerzetespap, aki pszichoszexuálisan éretlen és tartósan, azaz egy életen keresztül egy ilyen monoszexuálisan zárt közegbe kerül, képes legyen homoszexuális aktusra, attól függetlenül, hogy tulajdonképpen nem homoszexuális hajlamú.

Másrészről viszont az is elképzelhető, hogy István atya, katolikus papként, szerzetesként, egy olyan egyház tagjaként, ami a homoszexualitást halálos bűnnek tartja, az érintetteket pedig gyakran súlyosan megbélyegzi, megveti, sőt démonizálja, képtelen volt őszintén szembenézni a saját homoszexuális hajlamával. Előfordulhat az is, hogy ez a súlyosan elfojtó-elnyomó vallási közeg, amiben egész életét leélte, akadályozta meg őt abban, hogy homoszexuális hajlamát elfogadja, egészséges módon

a személyiségébe integrálja. A nem elfogadott szexuális hajlam, az érzés, hogy egy, a személyiség egészét ennyire meghatározó dolgot állandó belső feszültség, bűntudat, szégyen forrásaként kell megélnie, könnyen vezethet olyan torzuláshoz a lélekben, amiből aztán – egyéb más tényező fennállása esetén – szexuális bántalmazás következik. Ezt a feltételezést azonban nem tudom bizonyítani anélkül, hogy ne beszélgetnék a tettessel. Abban viszont a szakirodalmi esetek, valamint az egyházi szexuális visszaéléseket kiváltó okok tanulmányozása alapján egészen biztos vagyok, hogy a katolikus egyházon belüli szexuális visszaéléseknek nemcsak egyéni, hanem rendszerszintű okai is vannak. Az egyik ilyen ok – indirekt módon – maga a cölibátus, a másik pedig a homoszexualitásról való torz, egészségtelen, az orvostudományi szempontokat teljesen figyelmen kívül hagyó gondolkodás. Ha pedig ez így van, akkor azok az intézkedések, amelyek idehaza és világegyházi szinten is bevezetésre kerültek az elmúlt két esztendőben sajnos nem fogják megszüntetni a problémát. Ahhoz, hogy ezek a szexuális visszaélések teljesen eltűnjenek, strukturális változások kellenek. Erről még fogok írni könyvem későbbi részében.

„Inni akarok a testedből!"

István atya fokozatosan építkező stratégiája Imre tizenegyedikes korára érte el azt a szintet, hogy már nem tudott a testi közeledés elől elmenekülni:

Egy ideig nem tudtam, mit akar. Aztán jött egy pont, amikor már tudtam, de nem engedtem számára a közeledést. Ellenkeztem. Nemet mondtam arra, amit mondott. Aztán hosszú hónapok teltek el, és egyszer csak megtört az ellenállásom. A legegyértelműbb kifejezése annak, amit tőlem akart, és ezt szó szerint idézem: „Inni akarok a testedből!" Értettem, de nem akartam, és undort keltett a gondolat is. Úgy voltam vele akkoriban, hogy nagyon ragaszkodtam a vele való kapcsolathoz, de mellőzni szerettem volna an-

nak szexuális részét, ám magáról a kapcsolatról semmiképp sem szerettem volna lemondani.

Imre szavaiból egyértelműen látszik, hogy őt a szeretethiánya vezeti. Számára fontos a férfi, mert figyelmet, odaadást, szeretetet, elismerést kap tőle. Egy olyan közegben, ahol mindenki elutasító volt vele, amelyben eleve magányosnak érezte magát. Ahol kigúnyolták, lenézték. Ez a tökéletes csapdahelyzet. A nárcisztikus bántalmazó jó alaposan megfigyelte áldozatát, azt, hogy mire van szüksége, melyek a gyenge pontjai, amelyeket nyomogatva egyre inkább átveszi az irányítást felette. A fiú rajongva szereti a tanárát, engedi neki, hogy bebeszélje neki még azt is, hogy papi, illetve szerzetesi hivatása van. A gyónások alkalmával megismeri legféltettebb titkait. S ehhez társulnak a hosszú éjszakai beszélgetések, amikor szexuális témájú történetekkel bombázza őt, igyekszik tanácsokat osztogatni szerelmi ügyekben. Amikor balul sül el a randevú, vigasztalja, bátorítja és bizonygatja, hogy ő viszont a lánnyal ellentétben feltételek nélkül szereti. Ez a csomag egyik része. A másik része pedig az, amitől Imre alapvetően undorik, ami elől nagyon sokáig menekül. A ragadozó azonban hideg, számító fejjel tervez, ezért mindig csak éppen annyira közelít, hogy áldozata meg ne neszelje, valójában mire megy ki a játék. Aztán hosszú hónapok után egyszer csak megtörtént. Január 10-e volt.

Fogalmam sincs, mi vezetett oda, de végül is megtörtént. Eleinte úgy működött, hogy orálisan kielégített engem. Ő volt az első az életemben, aki ilyen módon hozzám ért. Ő nem élvezett el, csak felizgult. A határidőnaplójába hosszú piros filces bejegyzést írt január 10-én: „Imre élete legnagyobb csodáját művelte..." hosszan ecsetelte „...mint egy csodát, kaptuk. Élete legnagyobb ajándékát nyújtotta nekem..."

A férfi annyira lelkes volt, hogy végre elérte, amit akart, hogy minden hónap 10-ét meg akarta ünnepelni. Nemcsak évfordulót, de hófordulót is szeretett volna tartani. Ilyenkor mindig erősen gondolt a fiúra, amit egyik levelében olvashatunk is.

„Amikor megkapod e levelet, 10-e szerda lesz. S ez a nap ismét csak áldás számomra, remélem, számodra is. Köszönöm, amit e napon annak idején nekem ajándékoztál s mindig ajándékozol. Elmondhatom, megmérhetetlen és örök – így hiszem, s szeretném, ha te is mindig így hinnéd, tudnád, élnéd és adnád."

Az önkielégítés bűn – „Szűztiszta férfiú"

A pap odavolt attól a gondolattól, amikor megtudta, hogy Imre 16 éves koráig nem nyúlt magához, azaz nem végzett önkielégítést. El is mesélte neki, amit a többi diáktól a gyónásaik alkalmával hallott, hogy azok már milyen régóta csinálják, és hogy milyen gyakran, akár naponta többször is. Kifejezetten tetszett neki a fiú „ártatlansága", amit a Szűz Anya tisztaságához hasonlított, s az ő analógiájára „szűztiszta férfiúnak" nevezte őt. A szexuális bántalmazók egy következő technikája a szexuális közeledés kierőszakolása érzelmi zsarolással, bűntudatkeltéssel. Ilyenkor a bántalmazó arra hivatkozik, hogy neki konkrét fizikai fájdalmat okoz az, ha nem kaphat meg szexuális téren ezt vagy azt. És csak az áldozat képes segíteni neki ebben. Az is előfordul, ha az áldozat mégsem hajlandó eleget tenni a kívánságnak, a tettes megrója, megszégyeníti, aljasnak, önzőnek, kegyetlennek titulálja az áldozatot.

Szintén egy olyan sztori, aminek fogalmam sincs a valóságtartalmáról. Elmondta, hogy fiatal korában egy sérvműtéten esett át, és a műtét óta, ha sokáig nincs magömlése, az nagy fájdalmat okoz neki, de nem végez önkielégítést, mert nem tartja helyesnek. A nagy fájdalmai miatt azonban arra kényszerül, hogy mégis megtegye. Emiatt bűnösnek és tisztátalannak érzi magát. Én lennék a megmentője, ha csinálnék neki valamit. Én segíthetnék.

A bántalmazó érvelésében kétségtelenül van egy dupla csavar. Amíg az önkielégítést bűnnek tekinti, addig az már erkölcsileg teljesen belefér a számára, hogy a fiú őt orálisan kielégítse. Sőt érzelmi zsarolással erre próbálja rávenni. Emiatt érzem úgy,

hogy ez az elkövető nem csupán nárcisztikus, hanem pszichopata is. Ez a fajta megtévesztés, érzelmi kényszerítési kísérlet egy olyan ember részéről is rendkívül erkölcstelennek minősülne, aki nem pap, de ha az elkövető papként manipulál ilyen módon, ott egészen biztos, hogy súlyos zavarok vannak a személyiségben. Nézzük meg, hogyan jelenik meg ugyanez a téma az egyik levelében, amit már azután írt, hogy Imre egyetemre került!

> „Sajnálom, hogy október közepéig nem tudsz jönni. Úgy hiányzol, mint egy falat kenyér. Nehéz megszokni, hogy nem vagy itt, hogy esténként nem jössz, s annyi csoda után a sivatagba kell ki..., mert mást nem akarok. Az iskola falai közt mindig ott látlak lelki szemeimmel."

Imre elmesélte nekem, hogy a férfi bűnösnek tekintette azt, ha magához nyúl, ha viszont ő elégítette ki, azt egyenesen szent cselekedetnek minősítette. Azzal zsarolta, nyomasztotta Imrét, hogy amikor hosszabb ideig nem voltak együtt, arról panaszkodott, hogy milyen hatalmas fájdalmai vannak. Ezt fogalmazta meg fennkölten úgy, hogy a sivatagba kell „kiontania a magját".

„Bennem leomlott a gát"

Egy idő után ez az egész mindennapossá vált köztünk. Bennem leomlott a gát. Amikor így együtt voltunk és felizgult, többször elment úgy, hogy hozzá sem kellett érnem. Amit velem csinált, jólesett. Furcsa helyzet volt, mert tudtam, hogy ezt nők csinálják férfiakkal. Arra gondoltam azonban, hogyha senki nem tud róla, akkor nem kell szégyellenem, nekem meg jóleső érzés. Meddig jutottunk el a testi kapcsolatban? Ő kezdettől lenyelte. Egy idő után, sok hiszti után hajlandó voltam, hogy én is a számba vegyem az ő nemi szervét, de a vége előtt kivettem, és a testemre élvezett. Undorszerű érzés fogott el, és nagyon rossz volt számomra az íz, amit éreztem. De ő hangsúlyozta, hogy nagyon szereti, ha csiná-

lom, sőt szeretne még mást is. Tudtam, hogy anális közösülésre gondol, de ez ellen olyannyira tiltakoztam, hogy sikerült végérvényesen „megúsznom" ezt a dolgot, így hál' Istennek, erre nem került sor sem aktívan, sem passzívan.

A határidőnaplójába jegyzetelve elkezdte sorszámozni az együttléteinket. Minden eset után beírta, hányadiknál tartunk. Sokáig voltunk úgy, hogy csak nekem volt orgazmusom. Ő önzetlen volt, és ezt a fajta „egyoldalú aktust" is úgy élte meg elmondása szerint, hogy minden alkalom maga volt a csoda. Onnantól, hogy neki is volt magömlése, két szívecskét rajzolt a naptárába. A felső piros szív rám vonatkozott, alatta a csücskével hozzáérve pedig egy kék szív, ő, fejjel lefelé rajzolva. Amikor a következő nyári szünetben ismét levelezni kezdtünk, minden egyes levele végére berajzolta a szívecskéket és az aktuális számokat, nehogy elfelejtsem, hol tartunk.

Imre sokáig kitartó ellenállása végül megtörik. Belemegy a játékba, aminek szabályait szépen-lassan rákényszerítették, soha nem a vágy viszi őt bele ebbe az egészbe, hanem a kényszer. Minek a kényszere? Annak az érzelmi függésnek a kényszere, hogy számára fontos ez a férfi. Hiszen a bántalmazó sokáig, szisztematikusan dolgozott azon, hogy érzelmileg nélkülözhetetlenné tegye magát a fiú számára. Lehet, hogy eszébe jut, vagy csak tudat alatt motoszkál benne a fenyegetettség érzése, hogy ő is járhat úgy, mint az a másik fiú, akiről egy korábbi történet szólt. Vagyis, ha nem teljesíti azt, amire a pap kéri, akkor talán őt is levegőnek nézni majd, rajta is átnéz, ha elmegy mellette a folyosón, vagyis őt is szeretetmegvonással bünteti majd, ami annyira elviselhetetlen lesz, hogy esetleg ő is öngyilkos akar majd lenni.

Imre kapcsán azt gondolom, hogy esetében nem homoszexuális hajlamról, hanem homoszexuális cselekedetről van szó. Korábban már kifejtettem azt, hogy fontos ezt a két dolgot világosan elkülöníteni egymástól. Imre későbbi élete során soha nem létesített szexuális kapcsolatot férfiakkal, nem voltak soha homoszexuális fantáziái, sem ilyen tartalmú álmai. Saját ön-

meghatározása szerint teljesen heteroszexuális beállítottságú, még csak nem is biszexuális. Az, hogy *„amit velem csinált, jól-esett"*, még közel sem jelenti azt, hogy a fiú homoszexuális hajlamú lenne. Hiszen maga az orális közösülés képes orgazmushoz vezetni függetlenül attól, aki csinálja. Hasonló jelenséget látunk majd Márti történetében is, amikor a kislánynak teljesen önkéntelenül orgazmusa lett attól, amikor az apja szándékosan izgatóan ért hozzá. Ezeket a folyamatokat nem lehet irányítani, hiszen a hátterében kontrollálhatatlan agyi folyamatok állnak. Ahogy korábban is írtam, ilyenkor az áldozat nemcsak azt szégyelli, amit vele tettek, hanem azt is, hogy miért élvezte. Imre a szégyenérzetet abban az időben feloldja azzal, hogyha senki más nem tud róla, akkor nem fog miatta mások előtt megszégyenülni. Persze, ez a szégyenérzet később nagyon erősen feljött benne, miután sikerült kiszabadulnia a bántalmazó csapdájából, és hosszú évtizedeken keresztül kísértette őt. Amíg a tettes benne tartja a hálójában a manipulált áldozatot, addig az képes akár a szégyenérzetét is teljesen elfojtani magában, mert úgy tekint rá, hogy ez is annak a csomagnak a része, hogy ő figyelmet, szeretetet, odaadást kap bizonyos dolgokért cserébe. S ezért vállalja az ehhez kapcsolódó kellemetlen érzeteket is, pl. az undort és a szégyent. És mivel maga az orgazmus alapvetően pozitív élmény, ezért a hozzá kapcsolódó örömérzés is egy erős benntartó erő. Nézzük meg ezt az elkövető szemszögéből!

„Drága Imrém!
Ma hétfő van, s öröm visszagondolni arra, hogy vasárnap este hallhattam a hangodat. Köszönöm a néhány perces beszélgetést. (...) Kedden, 5-én nem fogok megfeledkezni rólad, hiszen a 17. születésnapodat töltöd be. Hála legyen az Istennek, hogy életre hívott Téged, s oly sok kegyelemmel halmozott el eddig, amit másokkal is bőségesen megosztottál, nem beszélve énrólam. E napon, meg majd 10-én is gondoljunk egymásra, és adjunk hálát mindazért, amit Istentől ezideig kaptunk! Gondolj

az A 72/34-re, hogy ez csak egyre gyarapodjék az elkövetkező időszakban."

Ezt a számokkal írt titkos kódot ezentúl minden egyes levelébe beleírta. A nagy „A" betű az „amor", azaz szerelem szó rövidítése. Az első szám, itt a 72, azt mutatja, hogy hányszor voltak együtt úgy, hogy csak a pap elégítette ki orálisan a fiút. A második szám, itt a 34, azt jelöli, amikor István atya is kielégülést nyert. A felső piros szív vonatkozott mindig Imrére, alatta a csücskével hozzáérő, fejjel lefelé rajzolt kék szív pedig a papra.

„Ha valami Istentől jön, akkor nincsenek szabályok"

István atya meglehetősen furcsa módon gondolkodott az Imrével megélt szexuális együttlétekről. Felfogásában nyoma sincs a katolikus egyház tanításának. Felülről jövő, isteni ajándéknak tekintette a köztük levő szexualitást, olyasminek, amin maga is meglepődött, hogy megtörténhet, de aztán „megértette", hogy mivel az Istentől jön, ő a forrása, ezért neki mindenképpen el kell fogadnia azt, hiszen kegyelem. Hasonló logikát mutattak azok a didaktikus, manipulatív történetek is, amelyeket korábban adott elő az atya a fiúnak. Például az a történet, amelyben egy fiú pap lesz, miközben nagyon szeret egy lányt, aki aztán megházasodik, de a férje képtelen a gyermeknemzésre, ezért a pap segíti őket gyermekáldáshoz. Ennek a történetnek is az a tanulsága, hogy Isten képes olyan különleges kegyelmet adni az embereknek, mely során egészen meglepő módon teljesülnek be a vágyaik. Az ilyen isteni beavatkozásnak csupán annyi a feltétele, hogy az ember előbb mondjon le valamiről a nagyobb jó, a hivatás érdekében. Mint például, ahogy ez a pap lemond a lánnyal való szerelméről, ám végül mégis beteljesülhetnek a vágyaik. Ahogy maga István atya fogalmazta meg egyik levelében a Szentírásra hivatkozva: „Ha az ember választ vala-

mit, dönt valami mellett, ha Isten mellett leteszi a voksát, akkor százannyit kap vissza cserébe és még ráadásként az örök életet."

Amikor erről gondolkodtam, elkezdett nyugtalanítani, hogy vajon milyen logika alapján lehet mindezt összeegyeztetni a cölibátussal. Vajon mit gondolhat egy szerzetespap, aki majdnem három esztendőn keresztül, Imre gimnáziumi évei alatt két évig szinte naponta, utána pedig alkalomszerűen megszegte a 6. parancsot, és a saját egyháza tanítása szerint szüntelenül a halálos bűn állapotában élt. Tegyük még hozzá azt is, hogy az egyház keretén belül végbemenő szexuális bántalmazások kapcsán nem a paráznaság a legnagyobb bűn! Téves értelmezés, amikor mindazt, ami történik az áldozatok kárára, szimplán a szexuális bűnök közé sorolják. Véleményem szerint ennél sokkal többről van szó. Ferenc pápa fogalmazta meg találóan, amikor azt mondta, hogy a szexuális bántalmazás olyan pusztító tett az áldozatokkal szemben, amely ugyan „életben hagyja, de közben elpusztítja őket!" Vagyis, ami az áldozatokkal történik, sokkal inkább számít gyilkosságnak, és nemcsak lélekgyilkosságnak. Mert mind a lélek, mind a test olyan traumát szenved el, aminek hosszú-hosszú évekre, akár évtizedekre pusztító hatása lehet.

A cölibátust az atya Imre szerint a következőképpen értelmezte:

Ha össze kellene foglalni az üzenetét, akkor a cölibátus arról szól, hogy az ember választ egy életet, lemond valamiről és lehet, hogy... Tehát, ha valaki úgy dönt, hogy szüzességben él, onnantól kezdve tulajdonképpen már nem is kell szüzességben élnie, mert Isten megadja neki, hogy mégse kelljen önmegtartóztatóan élnie. Vagyis, ha valami Istentől jön, akkor nincsenek szabályok. Mert Isten az egyetlen szabály. Amit ő ad, azt pedig el kell fogadni. Mindig azt sulykolta, az Anitához kapcsolódó történetekben is, meg a leveleiben is, amiket hozzám írt, hogy Istentől halálos bűn visszautasítani valamit, ha Isten valamit ad, és azt nem fogadom el, az a legrosszabb, amit tehetek.

Ezt a pap először közvetett módon, az Anitához fűződő szerelemre, majd később egyértelműen a vele való szexuális kapcsolatra vonatkoztatta, néha pedig a kettőt igyekezett összemosni, amint a következő levélrészlet is mutatja.

> „Édes, Drága Imrém!
> Nem tudtam betelni leveleddel. E hét oldalas leveled szerdán kaptam meg, s már negyedszer olvastam el. Le kell írnom, hogy ilyen drága, igazgyöngy sorokat nem kaptam még. Minden szava arról a tiszta és »amor sanctus«-ról szól, amit te Istentől kaptál a Szentlélek által. Látod, milyen csodálatos kárpótlást kaptál mindazért, amikor a hitetlenség állapotában voltál. Elhiszed, hogy az Isten a tenyerén hordoz, s azt az igazságot, amit Jézus így fejez ki az evangéliumokban, hogy »aki elhagyja értem apját, anyját, nőjét (feleségét), földjét... stb. száz annyit kap már ezen a világon, s az örök életet«. Ezt a kemény igazságot igen kevesen értik meg, sőt taszítónak tartják. Elmondhatom, hogy ezt érzem a saját életemben is, különösen most, amikor Isten mindkettőnket (s le merem írni, Mindhármunkat) egybeszerkesztett."

A rózsafüzérgyűrű és a szerzetesi hivatás

Később István atya méretet vett a fiú ujjáról, és csináltatott neki egy ajándékot, mégpedig egy rózsafüzérgyűrűt.[11] Ezt a férfi felbecsülhetetlen kincsnek tartotta, és azt kérte a fiútól, hogy úgy tekintsen rá, mint egy jegygyűrűre. Amikor végül Imre megszabadult ettől a manipulatív, bántalmazó kapcsolattól, és ezt bejelentette, a pap a gyűrűt visszakövetelte tőle. A fiú azonban nem

[11] A rózsafüzérgyűrű a katolikus hagyományban egy tized rózsafüzér elimádkozására alkalmas. A gyűrű úgy néz ki, hogy egy kereszt körül 10 pontszerű golyó, apró szem helyezkedik el. Ezek mindegyike egy-egy ima helyét jelöli. Ha ezzel imádkozik valaki, akkor az ujjaival az apró szemeket érintve tudja „fejben tartani", hogy hol tart az imádságsorozatban. Hiszen a figyelem a monoton ima során amúgy könnyen elkalandozik.

volt hajlandó visszaadni neki, elmondása szerint azért, mert attól tartott, hogy majd odaadja másnak, hasonló céllal.

Nemcsak ez a szimbólum jelezte azt az elköteleződést, amit a pap a fiútól elvárt, hanem az is, hogy mindenáron azt szerette volna, ha belőle is szerzetes lesz. Vagyis egy rendtársa. Nyilvánvalóan azért, hogy ez a viszony folytatódhasson a rendi keretek között is. Imre úgy érezte, hogy miközben folyamatosan „mélyítette" a vele való kapcsolatát, azaz a szexualitás egyre nagyobb teret kapott, egyúttal egyre direktebb módon terelgette a szerzetesi hivatás irányába is. Végül egy nyári, verőfényes napon, egy népes ünnepi szentmisén, a templomi orgona érces hangú harsonáinak, illetve a tömjénfelhők pátoszteli kíséretében valami történt a lelkében, és onnantól kezdve maga is szerzetes akart lenni. Visszagondolva azonban egyértelmű a számára, hogy valójában csak arra vágyott, hogy az atyát meglephesse azzal, amire az oly nagyon áhítozott. Az egyetlen dologgal, ami még hiányzott a boldogságához. Imre eleve ilyen érzésekkel érkezett aznap a misére. Az a gondolat motoszkált benne, ha majd elújságolja István atyának, hogy szerzetesi hivatást kapott a Szentlélek érintése által, így most már teljes bizonyossággal ki tudja mondani, hogy élete legfőbb célja a rend tagjává válás, akkor István atya euforikus állapotba kerül. Így is történt: madarat lehetett volna vele fogatni a boldogságtól. Imre ma már kevésbé érti, hogy vajon miért is hozott akkor egy ilyen döntést. Hiszen a férfi minden volt számára, csak nem vonzó szerzetesi minta, és miközben a „hivatását gondozta", folyton pletykálkodott a rendi elöljárókról, és minden rosszat elmondott róluk.

„Annyira nyíltan a szemük előtt zajlott minden"

Minden egyes bántalmazó kapcsolatban kulcsszerepet játszik a titok. Nem lehet vagy nem szabad beszélni róla. Esetenként, ami történik, annyira megrázó vagy abszurd, hogy képtelenség beszélni róla. Van, amikor a tettes kifejezetten kéri a titoktartást,

van, amikor kizsarolja vagy kierőszakolja. Nagyon különfélék a módok, de annyi bizonyos, hogy a szexuálisan bántalmazó viszony hosszú távú fenntartásának sarokköve az, hogy a tettes által felépített kapcsolat egy teljesen zárt rendszer maradjon. Nem szivároghatnak ki a benne végbemenő folyamatok. Az áldozat gyakran eleve izolált helyzetben van, máskor pedig a bántalmazó szigeteli el őt a segítő közegétől, hiszen tudja, hogy a megtévesztő manipuláció hatóereje annál nagyobb, minél kevesebb külső befolyás éri a behálózott áldozatot. Az ilyen nárcisztikus-pszichopata ragadozótípus, mint ez a pap is, egyrészről szeretetet, figyelmet, kedvességet, rajongást ad, másrészről megtöri az akarat önállóságát, elveszi a személy szabadságát, fokozatosan átveszi a legfontosabb döntései felett az irányítást. Ehhez azonban arra van szükség, hogy maga a bántalmazó viszony egy hermetikusan lezárt térben működhessen.

Imrétől István atya soha nem kért direkt módon titoktartást, ilyesmit soha nem adott parancsba. Egyszerűen evidens volt, hogy azt, ami kettőjük között történik, senki nem értené meg rajtuk kívül. Sőt, mindenki csak támadná őket miatta. A pap ezt úgy állította be, hogy Imre és közte van egyfajta szövetség, s ellenük van az egész világ. Az őket meg nem értő és feltételezhetően támadó világgal szemben ők ketten képviselik a jó oldalt, s a világ rajtuk kívül a rossz, az értetlen. Ők azok a kiváltságosok, akik felismerték, hogy mindezt az Istentől kapták, és ezért ezt meg kell élniük, akkor is, ha nincsen olyan ember a világon, aki ezt rajtuk kívül értené. Imre persze magától is azt gondolta az egészről, hogy erről nem lehet beszélni, így a férfi ezzel semmi újat nem mondott neki, csak ráerősített erre. Nyilván a szégyen is egy olyan erőtér volt Imre számára, ami valószínűleg meg is bénította volna, ha valahogy mégis szólásra nyitja a száját.

Nem beszélve arról, hogy heteroszexuális fiúnak gondolta magát, aki a konzervatív keresztény neveltetése, illetve az egyházi iskola légköre miatt egyszerűen visszataszítónak találta a homoszexualitást. Ma már sokkal nyitottabb módon gondol-

kodik erről, de a kilencvenes évek Magyarországán, ráadásul vallásos közegben egyáltalán nem volt semmiféle elfogadás a téma irányában. Egyszerűen természetellenesnek gondolta az egészet ő maga is. Mai fejjel már úgy látja, hogy talán nem is homoszexualitás taszította ennyire, vagyis az nem zavarta akkor sem, amit mások tesznek a saját szexuális életükben, hanem az zavarta, amit István atya művelt vele. Miközben a szeretetét nélkülözhetetlennek élte meg, amit ezért cserébe kért, vagyis a kapcsolat testi, szexuális részét, attól végig viszolygott. Abból is gondolta, hogy ő heteroszexuális, mert ami kettejük között szexuális téren történt, az mindig taszította. Képzeljük csak el, hogy mekkora csapdahelyzet ez! A bántalmazó felépíti a zárt rendszerű kapcsolatot, amiben figyelmet, szeretetet, odafigyelést ad, és cserébe a fiút saját vágyai kielégítésének eszközeként használja. Közben meg van róla győződve, hogy a fiú nem tud szabadulni a csapdájából, egyrészt mert rettenetesen vágyik a szeretetére, másrészt azért, mert ahhoz kellene a külső segítség. Külső segítség azonban csak akkor tudna érkezni, ha az áldozat erről végre beszélni tudna valakinek. Ez viszont ebben a helyzetben, amikor a fiú retteg attól, hogyha mindez kiderül, akkor őt melegnek tekintenék a többiek – ami ebben a közegben a természetellenessel, sőt az istentelennel azonos –, szinte elképzelhetetlen. Vagyis itt nincsen szükség arra, hogy a bántalmazó kérje vagy parancsolja a titoktartást, mert az áldozat az, aki a történteket hallgatásba fojtja.

Ha a titok hatóterét elemezzük, akkor a következő lépés megvizsgálni azt, hogy akik Imre és István atya körül vannak, azaz a közvetlen közegük: az iskola, a rend, a család vajon mit tudnak, mit érzékelnek vagy sejtenek az egészből. Lehetséges az, hogy egy évekig a szemük előtt zajló bántalmazó kapcsolatról egyszerűen nem szereznek tudomást?

Azt tudták, hogy nagyon jóban vagyunk. Annyira nyíltan a szemük előtt zajlott minden. Egy diák letegezi az egyik tanárát, ami akkor egyáltalán nem volt szokás, bejárkál hozzá naponta

a szobájába, sőt, akkor is bemegy a szobájába és kijön kulccsal, amikor az atya ott sincs. És ezt látják, tudnak róla. Mégsem próbálnak semmilyen irányba sem hatást gyakorolni. Szinte biztos vagyok benne, hogy nem én voltam az első áldozat, de nem is az utolsó. És mégsem történt semmi. Ma talán jobban odafigyelnének, de az is lehet, hogy amiről beszélnek: a megtett gyerekvédelmi intézkedések, nyilatkozatok a témában nem több, mint kirakatpolitika. Lehet, hogy csak azt a látszatot keltik, hogy tesznek valamit, de valójában nem történik semmi. Csak jól eljátsszák azt, mintha... Én nem hiszek nekik. Nem hiszem, hogy vannak valós változások. Sokkal inkább csak azt látom, hogy előremenekülnek, félnek a sajtóbotránytól. Ennyi.

Imre és a családja viszonyáról korábban írtam már. Velük nem volt meg az az alapvető bizalom, hogy a férfi ilyesmit meg tudott volna osztani. Annyira nem, hogy mind a mai napig semmit nem tudnak arról, ami a fiukkal történt. Sőt arról sem, hogy sok-sok évvel később végül feljelentette az atyát. Pedig ez a titok tesz magányossá igazán. Annak a félelme, ha tudnátok rólam, amit nem tudtok, nem is szeretnétek.

„Szó szerint diktálta, hogy mit kell csinálnom"

Imre az érettségi után egyetemre került, és közben azon gondolkodott, hogy mit kezdjen azzal a korábbi lelkes elhatározásával, hogy belép a szerzetesrendbe. Hiszen ez volt István atya legnagyobb vágya, amivel egy idő után maga is teljesen azonosult. Amikor azonban a fiatal fiú felvetette a szüleinek az ötletet, hogy kéri felvételét a rendbe, azok kiborultak, és mindenáron megpróbálták lebeszélni Imrét arról, hogy ilyesmire szánja el magát. Ezért a fiú úgy döntött, hogy elkezdi az egyetemi tanulmányait, és majd meglátja, hogy kitart-e benne ez az elhatározás. A távoli város egyetemére kerülve térben már több száz kilométerre került bántalmazójától, de egyelőre még nem szabadult ki teljesen a hálójából. Sokáig leveleztek, gyakran telefonáltak,

a fiú kb. havonta egyszer ellátogatott a rendházba, ahol István atya is lakott. Így a köztük levő szexuális bántalmazás kb. a fiú 19 éves koráig folytatódott. Csak itt már nem közel napi, hanem maximum havi rendszerességgel. A találkozások ritkulása lassan segített abban, hogy Imre szeme kinyíljon, és kikerüljön a ragadozó hipnotikus bűvköréből.

Az első jel, amely ébredését jelezte, hogy kezdett számára terhes lenni István atya kontrollja.

Az érettségi után, ahogy elkerültem a gimnáziumból, megszűntek a napi szintű találkozások, és ettől kicsit kezdett kinyílni a szemem. Lassan kezdtem azt érezni, hogy én ezt nem bírom tovább. Egyre megterhelőbb, nyomasztóbb lett nekem a kapcsolat. A testi részétől pedig egyre inkább undorodtam már, de nem tudtam, miként adjam ezt a tudtára. Mindig azzal jött, hogy így hiányzom, úgy hiányzom, de közben kezdett egyre erőszakosabbá válni. Elkérte az egyetemi órarendemet, és ha látta, hogy például déli 13 óráig van órám, akkor én legyek szíves 13.05-kor hívjam őt fel. Minden héten kellett hívnom egy megbeszélt időben, pl. 21.01-kor este, mert akkor már ráért. Ha nem hívtam fel vagy ha késtem, akkor kiborult és hisztizett. Amikor havonta egyszer látogatást tettem a rendházban, percről percre megtervezte az egész utazásomat, hogy mikor indulok, melyik vonattal megyek, meddig maradok stb. Szó szerint diktálta, hogy mit kell csinálnom.

„Megváltoztam, fogd már fel…!"

Amikor levelet kaptam tőle, egyre jobban ki voltam akadva, egyszerűen rosszul voltam a megfogalmazásaitól. Csak nem volt erőm ahhoz, hogy ebből kilépjek. Azt kezdtem érezni, hogy térben egyre távolabb kell kerülnöm ettől az egésztől, az majd talán segít. Már ezt az egész szerzetes dolgot sem akartam egyáltalán, mert éreztem, hogy ez is hozzá köt. Hiszen, ha esetleg belépnék a rendbe, akkor talán soha nem szabadulnék meg tőle. Több hónapba telt, mire az egyetemen elkezdtem észrevenni a lányokat. Éreztem,

hogy engem tulajdonképpen ők érdekelnek, hozzájuk vonzódom. Ennek az érzésnek a tükrében kezdtem megérezni, hogy amiben vagyok, az egy borzasztóan egészségtelen kapcsolat. Kezdtem neki célozgatni arra, hogy ez így nem oké. Majd írtam egy rendkívül cinikus, gúnyos hangvételű levelet, hogy milyen hülyeség ez az amor sanctus, amit ő nyomat. Amire azt válaszolta, hogy ebbe ő bele fog halni, és végtelenül megbántódott.

Ekkor írta István atya a fiúnak címzett utolsó levelét.

„Drága Imrém, nagy izgalom fogott el leveled láttán, de ugyanakkora volt a csalódásom is, amikor kibontottam. A megszólítás már szinte mindent elárul egy levélben. Mesterien fokoztad kínjaimat továbbra is. Ami a szabadságot illeti, megkérdezték a szüleid, hogy te mit akarsz a nyáron, neked milyen kívánságod van. Szépen beterveztek neked mindent a te megkérdezésed nélkül. Én ebből kimaradtam. Június 10-én láttuk egymást utoljára és majd talán hónapok múlva újra. Lehet, hogy ez neked jó és nagyszerű, de nekem csak kínlódás. Imrém, nekem az Isten nem adott humorérzéket, kérlek, különbözőképpen értelmezhető idézeteket ne írj, mert nem tudom felfogni vagy rosszul értem. Nagyon szükség lett volna rá, hogy találkozzunk, mert a nekem írt leveledet meg kellene beszélni. Egy napra még kerékpárral is el tudtál volna jönni. Talán én is elmehettem volna, ha hívsz, de engem a szüleid nem szívelnek. Abban az állapotban, amiben miattad vagyok, tovább nem maradhatok. Tiszta vizet kell a pohárba önteni. Én már nem tudok és nem fogok beszélni senkinek sem az Isten és embertárs iránti szeretetről, szerelemről. Te ezt lefújtad a lelkemről. E poklot megpróbálom elviselni. Amikor a pályaudvaron véletlenül találkoztunk, nem volt rajtad a rózsafüzérgyűrű. Megdöbbentem. Az lesz a legjobb, ha egy borítékba csomagolod és leteszed a portán, ha véletlenül erre jársz. Mert, ha bármi is változott részedről azóta, hogy megkaptad – a körülményeit te is tudod –, nincs jogod tovább hordani. Nem dísznek kaptad.

> Leírom, hogy tudd, úgy érzem, hogy senki sem fog az életben úgy szeretni téged – a vérségi kapcsolatot leszámítva –, még az eljövendő feleséged sem, ahogy én. Bocsánat, ez nem múlt idő, hanem örök jelen. Ha nem követed, amire az Isten meghívott, mert meghívott, s te elfogadtad, de még várat magára, nem leszel boldog. Az úrral nem lehet szórakozni, az emberrel igen. 198/145"

Korábbi levelében Imre a következő két idézetet írta az atyának, ami nem véletlenül borította ki őt, hiszen jelezte, hogy a hosszú ideig ügyesen manipulált áldozat végre felébredt csipkerózsika álmából: „Megváltoztam, fogd már fel, engem már nem érdekel" és „Magányos ágyban ébredsz fel, figyelj már, vagy nem érdekel?" Vagyis a fiú végre változást akar. Nem akar többé olyasmit tenni, amire nem vágyik. Olyan dolgokat akar tenni, amelyekre nem a félelmei, hanem a vágyai hívják. A saját vágyai, s nem valaki máséi. Eldöntötte, hogy nem lesz többé eszköz ahhoz, hogy ez a ragadozó kielégítse magát általa, bármennyire is fájdalmas lesz neki az „ürítés" rendszerességének a hiánya. A bántalmazó természetesen toporzékol, hiszen számára ez új helyzet, nincsen hozzászokva ahhoz, hogy nem tudja kontrollálni a fiút. Ezért elsőre erőszakos követelődzéssel, majd meglehetősen átlátszó érzelmi zsarolással próbálkozik. De már késő. Nem hatnak a régen jól bevált módszerek. Imre végre kikerült a férfi manipulatív bűvköréből. Azért a ragadozó egyszer még megpróbálkozik azzal, hogy a fiú szeretetéhségét próbálja előhívni, és azzal ijesztgeti, hogy soha senki nem fogja őt úgy szeretni, mint ahogy ő.

S végső kísérletként még bedobja a spirituális hatalommal való visszaélést, mégpedig fenyegetődzés formájában: „Ha nem követed, amire az Isten meghívott, mert meghívott, s te elfogadtad, de még várat magára, nem leszel boldog. Az úrral nem lehet szórakozni, az emberrel igen." A szexuálisan bántalmazó viszonyt úgy állítja be, mint Isten akaratát, aminek tilos ellent-

mondani. Tehát nem az a bűn, hogy ő mintegy három esztendőn keresztül a végletekig kihasznál egy kiskorú fiút, szakrális hatalmával, nárcisztikus manipulációjával belekényszeríti egy tartósan bántalmazó viszonyba. Hanem az a bűn, amikor a fiúnak végre leesik a hályog a szeméről, és felismeri, hogy valójában milyen helyzetbe is került. S ráadásul a pap az Isten „bőrébe bújva", annak képzelve magát, még bosszúval meg is fenyegeti: „az úrral nem lehet szórakozni". Talán csak egy istenkomplexusos nárcisztikus képes ilyet kimondani. S ne felejtsük el, hogy ez az ember itt és ekkor még mindig az Isten felszentelt szolgája!

A szívecskékkel 198-ig jutott, ez a szám szerepelt piros színnel az utolsó postai levelében. Arra az évre az volt a vágya, hogy átlépjük a 200-at. Ezt mindenáron, már-már eszelősen el akarta érni, és ezt több alkalommal kifejezésre juttatta.

Hát ez szerencsére nem jött össze, de a 198/145 igen. Ez a szám ijesztő. Egy olyan intenzív, tartós bántalmazást mutat, ami jórészt egy egyházi gimnázium falai között, egy ott tanuló diákkal, sokak szeme láttára ment végbe. Valóban senki nem tehetett volna semmit, hogy megmentse ezt a fiút? És akik látták a jeleket és sejtettek dolgokat, de tétlenek maradtak, azok vajon nyugodt lélekkel néznek a tükörbe, ha most felismerik a történetet olvasva a saját felelősségüket? Vajon kapunk-e valaha választ ezekre a kérdésekre?

„Jól gondoljam meg, hogy megéri-e!"

Imre történetének következő része, hogy miként próbálkozott jelezni különféle egyházi személyeknek és hatóságoknak mindazt, ami vele történt, rendkívül fontos. Az áldozat anonimitásának védelme érdekében itt közel sem adhatok teljes képet, csupán pár jelenetet tudok felvillantani Imre kálváriájának ezen szakaszából. Imre úgy gondolja, hogy annak idején is sokan sejthettek valamit, még ha nem is tudták egyértelműen, hogy mit művel vele a szerzetespap. Az is világos a számára, hogy a ki-

lencvenes években szinte még semmit nem is lehetett tudni az egyházi személyek által elkövetett szexuális bántalmazás témájáról. Viszont az azóta napvilágra került esetek fényében ma már mindenki másként gondol vissza a régi dolgokra is. Ez ebben az esetben azért is van így, mert mintegy húsz évvel a történtek után(!), a kétezer-tízes években, végre elindult az egyházi eljárás István atya ellen. Az eljárást egy gimnáziumi diáktársa – akinek a személyét Imre sajnos mind a mai napig nem ismerhette meg – kezdeményezte. Az ügy kapcsán elkezdték keresni a többi lehetséges áldozatot is. Ekkor sokaknak eszébe jutott Imre és mindaz, amit ők a látottak-hallottak alapján leszűrtek a pap és a fiú közötti viszonyról. A legfontosabb kérdés ilyenkor mindig az: ki volt feltűnően szoros viszonyban az atyával? Kivel volt bizalmas viszonya? Kit láttak gyakran bemenni a szobájába stb.? Egy bentlakásos intézményben az emberek sokkal több mindent észlelnek, mint amit abban a pillanatban tudatosítanak is magukban. Így aztán nem véletlen, hogy amikor kezdett napvilágra kerülni az igazság, sokaknak azonnal eszébe jutott az, hogy István atya túlságosan is bizalmas volt a fiúval.

Egy másik fontos jelenet is eszébe jutott Imrének, amelyet elmesélt nekem. Egy ottani szerzetesnek, aki azóta már nem az adott iskola és rendház falain belül él, próbálta a megindult vizsgálathoz képest kb. 3 évvel korábban jelezni, hogy mit tett vele István atya. Ez az egyházi személy figyelmesen végighallgatta őt, majd elmondta, hogy nagyon sajnálja, szörnyű ez az egész, de arra hivatkozott, hogy nem ő az illetékes az ügyben, nem az ő felelőssége, hogy kivizsgálja az ügyet. Ezt azonban Imre nem tartja valós érvelésnek, csupán a felelősség alóli kibújásnak.

Mondtam neki, hogy mennyire izgulok amiatt, hogy esetleg az ügy elindul, hiszen akkor a régi gimnáziumomban ezt mindenki meg fogja tudni rólam. Mindenki ezen fog csámcsogni, a legjobb barátom is azonnal megtudja, és ha elterjed, akkor megtudják az osztálytársaim is stb. Ő sem nyugtatott meg ezzel kapcsolatban egyáltalán, hanem inkább rá is játszott, fokozta bennem a félel-

meimet, és azt mondta, hogy jól gondoljam meg, hogy megéri-e ez. Megéri-e nekem az, hogy kiderüljön ez az egész rólam, és mindenki megtudja.

Ebben a felszólításban benne van egy finoman elrejtett fenyegetés, az elbizonytalanításnak, az újabb érzelmi manipulációnak a kísérlete. Amíg az egyházi személy látszólagosan törődik az áldozattal, sőt aggódik érte, valójában csak az egyház hírnevét védi azzal, hogy manipulatív stratégiával kétséget kelt benne. Csoda hát, hogy amíg így kommunikálnak a megtört és egészen addig spirituálisan és érzelmileg is manipulált áldozatokkal, azok képtelenek lesznek végül arra, hogy megszólaljanak, kiálljanak az igazukért, hogy ami velük megtörtént, soha senki mással meg ne történhessen?

A per és az ítélet

István atyát végül a kétezer-tízes években feljelentette egy diák, amihez később még többen csatlakoztak, köztük Imre is. Ez azt igazolja, amit a pedofil-efebofil hajlamú, ill. nárcisztikus típusú szexuális ragadozók pszichopatológiájáról alapvetően gondolok: a legtöbbjük sorozatos elkövető. Ezért is érzem találónak rájuk a „ragadozó" kifejezést. István atya is egy nárcisztikus karakterű szexuális ragadozó, fixált efebofil hajlammal. Mivel nem rendelkezünk magyarországi adatokkal, ezért ismételten a német katolikus egyház ún. MHG-vizsgálatára hivatkozom (MHG-Studie 2018). Ennek alapján két statisztikai adat az, ami ugyan nagyon hozzávetőlegesen, de némi tájékoztatást nyújt arról, miért megalapozott sorozatos elkövetőkről beszélni. Az egyházmegyék személyzeti aktáit elemezve a kutatás átlagosan 2,5 áldozatot kapcsolt egy elkövető személyéhez. Ez az adat még magasabb értéket mutatott akkor, amikor a büntetőaktákat vizsgálták, ezek alapján 3,9 áldozata volt egy bántalmazónak. Ha összefoglaljuk a statisztika által kapott eredményt, akkor azt mondhatjuk, hogy egy szexuálisan bántalmazó egyházi személynek átlagosan

2–4 áldozata volt Németországban. A valós adatok feltételezhetően ennél magasabbak.

Az MHG-kutatásból kiemelnék még egy fontos adatot. Az elkövetőkkel kapcsolatban vizsgálták azok előtörténetét is, vagyis azt, hogy vajon milyen okok vezethettek oda, hogy belőlük szexuális bántalmazó lett. Ennek során megnézték a pszichológiai, ill. pszichopatológiai előzményeket is, persze csak ott, ahol rendelkezésre álltak erről adatok. Vagyis ez az érték nem teljeskörű. Az áldozatokkal és elkövető klerikusokkal folytatott interjúk alapján megállapították, hogy a tettesek 36%-át magát is érte szexuális bántalmazás fialakorúként. Egy részüket éppen egyházi közegben, akár ministránsként, akár egyházi iskolák diákjaként stb. Tehát a tettesek több mint egyharmada továbbvisz egy beteg, torz mintát, ami a saját fel nem dolgozott és helyére nem került traumájából fakad.

A sorozatos elkövetés mögött gyakran a traumafeldolgozást megkísérlő újrajátszás húzódik. Vagyis a mostani elkövető úgy próbál megszabadulni hajdan áldozatként szerzett traumájától, hogy megfordítja a szerepeket. Amíg áldozatként hatalom nélküli, kiszolgáltatott, döntésképtelen volt, addig most ő lesz az aktív, az irányító, aki az áldozat felett teljeskörű hatalmat gyakorol. Azaz most szerzi vissza azt, amit egykor elvettek tőle. Áldozatból így válik bántalmazóvá. Ezzel az ördögi kör bezárul. Az érzés, hogy most végre nem ő az, aki kiszolgáltatott, hanem az, aki hatalommal rendelkezik, pszichés kielégülést nyújt, de ez a kielégülés csak időleges. Ezért lesz szüksége az elkövetőnek újabb bántalmazásra, ill. újabb áldozat(ok)ra. Ez húzódik pszichológiailag a sorozatos elkövetés mögött. A jelenség tekinthető egyfajta kényszeres ismétlésnek is. Ennek kapcsán két dolgot feltétlenül hangsúlyozni kell. Az egyik az, hogy megfelelő terápiás feldolgozással ki lehet lépni ebből az ördögi körből, azaz az áldozatból tettessé válás közel sem szükségszerű. A másik pedig az, hogy minden egyes elkövető, függetlenül attól, hogy őt magát is bántalmazták fiatalkorúként, száz százalékban fe-

lelős a tettéért. Sőt! Aki maga is megtapasztalta, hogy milyen borzalmas bántalmazott áldozatnak lenni, annak még nagyobb az etikai felelőssége, hogy ne adja tovább másnak azt a bántást, amit ő kapott. Vagyis mindent meg kell tennie azért, hogy szakszerű segítséggel dolgozzon önmagán, hogy begyógyuljanak a traumák sebei. Ezért kell nyomatékkal kijelentenünk azt, ha az egyház nem áll bele a feltárásba, nem vizsgálja ki a lehető legnagyobb következetességgel az ilyen bűncselekményeket, akkor olyan tetteseket véd, amelyeknek több mint egyharmada feltételezhetően évekig, évtizedekig nem fog leállni a szexuális bántalmazással, és sorra szedi áldozatait. Ezért óriási az egyházi feltáró munka etikai felelőssége. Sőt! Azt sem érzem túlzásnak, ha azt írom, hogy az egyháznak büntetőjogi felelőssége is van e tekintetben. Hiszen, ha a tettesek nem kerülnek ki a rendszerből véglegesen, hanem csupán elmozdítják, elhelyezik őket, akkor a tettest benntartják a rendszerben. Ez sajnos nagyon gyakran megtörténik, melyre rengeteg példát látunk mind a nemzetközi, mind a hazai oknyomozó újságírás által feltárt ügyek kapcsán. Így elmondható, ha az egyház nem távolítja el a legszigorúbb következetességgel soraiból a szexuális bűnelkövetőket, akkor hallgatásával, tétlenségével tulajdonképpen elősegítőjévé válik a sorozatos bűncselekményeknek.

Áldozatvédelmi okokból csak egy tömör mondatban tudom összefoglalni azt, amit István atya kapcsán az egyházi eljárásról tudni lehet. Az illetékes egyházügyi bíróság az eljárást lefolytatta, amely több panaszos bejelentése alapján indult. Erre az eljárásra Imre bántalmazása után több mint húsz évvel került sor. Az eljárás folyamán a szerzetespap tanár mindenre kiterjedő, részletes beismerő vallomást tett. Az egyházügyi bíróság ítélete a laicizálás lett, ami azt jelenti, hogy az elkövető többé nem pap és nem szerzetes. A tettes a húszas évei végén került tanárként az egyházi gimnáziumba, amikor pedig a pert elindították ellene, a hatvanas-hetvenes évei felé járt. Tehát, ha nagyon hozzávetőlegesen is számolunk, több mint harminc esztendő állt ren-

delkezésére ahhoz, hogy a felügyeletére bízott, az általa tanított, a nála gyónó kiskorúak sérelmére rendszeres és tartós szexuális visszaélést kövessen el. Imre akkoriban, amikor a bántalmazást elszenvedte, úgy tudta, hogy ő az egyedüli áldozat. Ezt az is megerősítette, hogy István atya folyton hangsúlyozta, hogy az a csoda, ami köztük van, teljesen kizárólagos. Hogy soha nem volt még ilyen élménye, és soha ezután sem lesz. Láttuk kesergését az általa írott legutolsó levelében is. Imre utólag arra gyanakodott, hogy talán azokkal a fiúkkal tarthatott fenn a pap hasonló jellegű kapcsolatot, akik hozzá hasonlóan bizalmas módon tegezték az atyát, akiket sokszor lehetett látni körülötte. Visszaemlékezve az is beugrott neki, hogy őelőtte is volt az atyának egy hasonló „pártfogoltja", mint ő, és István atya akkor kezdte el behálózni őt, miután az a másik fiú elhagyta az iskolát. Az ügy kapcsán beszéltem még mással is, aki nem érintett volt, hanem egykori diák. Ő is megerősítette azt a feltételezést, hogy jó néhány áldozatról lehet szó ebben az ügyben. További részleteket azonban sajnos nem áll módomban elárulni.

„Úgy gondolkodnak, ha én belementem, és nem volt erőszak, akkor én vagyok a felelős"

Most ugrunk egyet az időben, és megérkezünk a jelenbe. Oda, ahonnan visszapillantva megismerhettem Imre életének legborzalmasabb történetét. Most már nem a múlt, nem a traumái és szenvedéseinek forrása foglalkoztat, hanem a jelen. Az, hogy hol tart ma, miként tekint vissza a régi dolgokra, mennyire sikerült feldolgoznia mindazt, amit el kellett szenvednie. S milyen nyomokat hagytak a történtek az életében, amelyek még ma is hatással vannak a boldogulására. Imre közel húsz évig nem beszélt a magánéletében – a hivatalos meghallgatáson és néhány szakmai segítséget kereső beszélgetésen kívül – arról, ami vele történt. Sőt a szülei, a közeli barátai semmit sem sejtenek az egykori rémálomból. Jelenlegi párját is csak igen nagy vonalakban merte be-

avatni az István atya általi szexuális bántalmazás ördögi mélységeibe. Vele kapcsolatban is úgy érzi, ha a másik tudná róla, amit nem tud, képtelen volna őt szeretni. Imre bizalmatlansága nem ok nélküli. Sajnos számos alkalommal megtapasztalta, hogy idehaza a közfelfogás mennyire át van itatva az áldozathibáztatással.

Imrébe sok ilyen beszélgetés emléke mélyen beégett. Többek között azt is elmondta, ha róla kiderülne, mi is történt vele mintegy húsz évvel ezelőtt, nem látnák többé szívesen az egyik kedvenc éttermében. Ezt a következtetést egy, az étterem vezetőjével való teljesen váratlan beszélgetés kapcsán vonta le, aki ismerte és szerette István atyát, és felháborodott, amikor valakitől megtudta, hogy milyen eljárás indult ellene.

Véleményem szerint borzasztó a közfelfogás itthon. Nem alakult még ki az a vélekedés, amit mindenféle szakember fejből vág, hogy gyerekként az ember nem felelős, ha ilyesmi történt vele. Hanem úgy gondolkodnak, ha én belementem, és nem volt erőszak, akkor én vagyok a felelős. Miért nem tiltakoztam. A köztudatban úgy kezelik a kiskorú áldozatot, mintha egyenrangú partner lenne. Vagyis, ha ilyesmi történt, és én belementem, akkor velem van a probléma. Akkor én vagyok ilyen meg olyan. Nem arról beszélnek, hogy áldozat vagyok, hanem engem hibáztatnak, hogy vajon miért lett belőlem áldozat.

Imre a botrányok kitörése után, miután az atyát beperelték, sokat beszélgetett az osztálytársaival, akik persze nem is sejtették róla, hogy érintett. Ezek a régi iskolatársak azt a félelmet erősítették meg benne, hogyha kiderülne, hogy ő is áldozat, akkor ujjal mutogatnának rá. Imrét az a gondolat kínozza, hogy nyilvánvalóan mindenki arra gondolna, hogy benne volt valami, ami miatt áldozat lett belőle. Hiszen azzal tesznek meg ilyesmit, akivel meg lehet ezt tenni. Egy konkrét beszélgetés foszlányaira is élénken emlékszik, mert annyira mélyen beleszántottak a lelkébe az akkor elhangzott szavak. Ez a beszélgetőtárs is egy régi osztálytárs volt, akivel az iskolai botrányok kirobbanása után beszélgettek az esetről.

„Ide figyelj, Imikém, ez szerintem már a legalja. Ezek az emberek, akik most járnak följelentgetni, ők nem állnak meg a Jóisten előtt, az hétszentség. Az Úristen ítélőszéke előtt úgy elbuknak, mint a 21. Szörnyű világ van itt, a pápát is elszidják mindennek. Figyelj, Imikém, ami most történik, az rosszabb, mint az inkvizíció." Ezt azokra értette, akik lefolytatják az eljárást, meg a pápai hittani kongregációra, amelynek majd döntést kell hoznia az ügyben.

Nem véletlen tehát, hogy Imre mintegy húsz évig hallgatott. A környezetéből folyamatosan azt a visszajelzést kapta, hogy ami vele történt, azért ő a felelős. Elhitették vele, hogy nem véletlenül lett áldozat, hanem valamilyen módon ő okozta, ő vonta magára ezt az egészet. Ez a klasszikus áldozathibáztató attitűd, ami sajnos a magyar társadalomban mind a mai napig rendkívül erős. Ezért annyira nehéz az áldozatoknak elhinniük azt, hogy ők valójában ártatlanok. Sőt azokért sem felelősek egyáltalán, amik miatt a ragadozó számára kitetté, kiszolgáltatottakká váltak. Ilyen okok az elszigeteltség, a magány, a szeretet- és a figyelemhiány, az elhanyagoltság, a szülőkkel való bizalmas kapcsolat hiánya. Gyakori ok a tekintélyelvű nevelésből adódó képtelenség a nemet mondásra, vagyis a felnőtt autoritásának a megkérdőjelezése. A közfelfogás többnyire úgy gondolkodik, ha nem történt erőszak, akkor az áldozat nem is lehet áldozat, hiszen beleegyezett abba, ami történt. Csakhogy egy érzelmi manipulációra felépített bántalmazó viszony lényege pont az, hogy mire a szexuális közeledés megjelenik, addigra már felépült a tökéletesen függő viszony, és egyáltalán nem lesz szükség erőszakra, mert az áldozat képtelen lesz nemet mondani. Addigra már érzelmileg függ a bántalmazójától. A másik tévhit pedig annak elkenése, hogy egy 16 éves diák és egy 45–50 éves szerzetespap tanár nem tekinthető egyenrangú félnek egy kapcsolatban. Ebben az esetben az autoritásra épülő viszony többszörösen is fennáll: egyrészt a tanár és diákja, másrészt a hívő és papja, harmadrészt a gyónó, ill. lelkivezetett és gyóntatója,

ill. lelkivezetője között. Ez nemcsak kettős, hanem hármas kötés kettőjük kapcsolatában. Szó sincs egyenrangúságról!

Ehhez jön még egyházi kontextusban az, amit az osztálytárs által mondottakból jól érzékelünk. A szerepek tökéletes megfordítása: azaz az áldozatból lesz a bántalmazó, a bántalmazóból az áldozat. Amikor az osztálytárs a történteket az inkvizícióhoz hasonlítja, akkor tulajdonképpen azt állítja, hogy a megszólaló áldozatok és az igazságot szolgáltatók lettek bántalmazóvá, és velük szemben áll az eddigi tettes, akit hirtelen sajnálni kell. Miért is? Gyakran úgy jelenik meg az áldozat-tettes séma megfordítása a hívő emberek fejében, hogy a megszólaló áldozatok beszennyezik az egyház hírnevét, vagyis magából az egyházból lesz az áldozat. Természetesen ez egy téves gondolkodási séma, de mégis intenzíven működik.

„Aki buzival kezd, az buzi"

Korábban írtam már röviden arról, hogy Imre önmagát kizárólagosan heteroszexuális fiúnak tartotta a történtek idején, és ma, felnőtt férfiként is ez a szexuális orientációja. Soha a történteket követően nem létesített szexuális kapcsolatot, sem szexuális aktust férfival, soha nem is fantáziált vagy álmodott róluk. A bántalmazás után évekkel később tudott először kapcsolatot kialakítani nővel, és jelenleg is párkapcsolatban él.

Végig úgy gondoltam, hogy engem a lányok érdekelnek. És ez, ami István atyával van, valami olyasmi, ami ezen kívül áll. Se előtte, se utána nem fantáziáltam férfiakról. Arra konkrétan emlékszem, hogy milyen hatással volt rám, amikor már kinyilvánította, hogy mit akar, amikor elsütötte azt, hogy „inni akarok a testedből". Megborzadtam, undorodtam, s ameddig csak tudtam, igyekeztem elkerülni, hogy mindez megtörténhessen. Nagyon sokáig ellenálltam. Miközben valójában tudtam, hogy mire megy ki a játék, mégis elhittem mindazt a maszlagot, amit köré gyártott, a lelki, meg isteni részt, a spirituális blablát. Arra vi-

szont egészen konkrétan vissza tudok emlékezni még ma is, hogy nagyon szerettem őt. És ebből a kapcsolatból nekem kellett a lelki része, tehát mindaz, ami még előtte volt. A kapcsolat eleje táján. Kellett a barátság, az odafigyelés. Arra gondoltam, hogy annyira kihagynám a testi vonatkozásait. Bárcsak lehetne, bárcsak így is működne. Csak valószínűnek tartottam, hogy ezt nem tudom így kivitelezni, mert neki más kell, és akkor viszont ez az ára annak, hogy ne veszítsem el őt.

Talán kívülállóként vagy olyan emberként, akinek nem volt még az életében soha olyan szakasza, amikor igazán szeretethiányos, érzelmileg elhanyagolt lett volna, egészen felfoghatatlan ez a dinamika, ami egy ilyen bántalmazó viszony keretét adja. A 35 történetből, amit megismertem, és amelyekből nem jelenik meg az összes ebben a kötetben, nagyon sok olyan bántalmazást láttam, amelynek ugyanez a séma volt az alapja. Könyvemtől azt is remélem, hogy egyre többen megértik majd, hogy bizony egyáltalán nem nehéz belecsúszni az áldozat szerepébe. Azt is nagyon jó lenne megérteni, hogy ezért soha nem az áldozat a hibás. Ahogy korábban már említettem, Imre elsősorban vallásos neveltetése, az iskola által közvetített világ- és emberkép miatt gondolta azt akkoriban, hogy a homoszexualitás természetellenes és visszataszító. Bár soha nem másoktól undorodott, akik esetleg homoszexuálisok voltak, hanem sokkal konkrétabban attól undorodott, amit István atya vele művelt. Azt a kényszerhelyzetet tartotta förtelmesnek, amibe saját maga került. Későbbi életében egy beszélgetés mélyen felkavarta, amit azóta sem tudott még teljesen kiverni a fejéből. Egy jogászhallgató barátja vizsgára készült, és ő kérdezte ki tőle a szexuális bűnöket. Innen tudta, hogy a régi Btk. még beszélt a „természet elleni fajtalanság" bűncselekményéről. A régi Btk. 199. paragrafusa szerint az a 18. életévét betöltött személy, aki ennél fiatalabb, azonos nemű személlyel létesít szexuális kapcsolatot, bűntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. 1999-ben az Alkotmánybíróság ezt a paragrafust alkotmányellenesnek minő-

sítette. Viszont amikor Imre a bántalmazás áldozata lett, akkor még érvényben volt ez a törvény. Később a koncepció megváltozott, aminek az lett a lényege, hogy ne legyen a hetero- és homoszexuális cselekedet között különbség téve.

Amikor erről beszélgettünk, Andris felhozta, hogy ezt ki akarják venni a törvénykönyvből, én meg fel voltam háborodva, hogy de hát miért. Azt is mondta, hogy csak azzal lehetséges ilyesmit tenni, akinek eleve ilyen hajlama van, vagy eleve kész rá, hogy ilyesmit tegyen. Vagyis azt mondta, hogy aki buzival kezd, az buzi. Mert egyébként, ha bárki megkörnyékez valakit, akkor nyilvánvaló, ha az illető nem homo- vagy biszexuális, akkor egyértelműen elutasítja a közeledését. Nekem nagyon súlyos problémám volt ezzel, hosszú évekig rágódtam ezen. Úgy gondoltam, hogy amit Andris kijelentett, az a világ véleménye. Nagy és megkérdőjelezhetetlen igazságként éltem meg. Agyilag biztos voltam benne, hogy az nem vagyok, de azért mégis ott motoszkált bennem, hogy vajon mi van, ha mégis. Kételyt ébresztett bennem. És még most is attól rettegek, ha mindez kiderülne rólam, akkor mindenki pont ugyanezt gondolná, amit akkor ő. És ez borzasztó lenne.

Imre pont ezért is kerülte el hosszú-hosszú évekig, hogy beszéljen a történtekről. Tehát ahogy láttuk, hallgatásának oka rendkívül komplex. Sajnos az áldozatok hallgatása a tettesek javát szolgálja. Ezért is kellene az egyháznak megtennie mindent azért, hogy az áldozatok megszólalását bátorítsa. A létrehozott bejelentőrendszer önmagában kevés ahhoz, hogy az áldozatok valójában meg merjenek szólalni. Különösen azok, akikkel ennyire súlyos, őket emberi mivoltukban végtelenül megalázó, megszégyenítő, és akár egész életüket megbélyegző dolog történt. Hiszen az attól való félelem, hogy mindez kiderül, óriási. Nem is beszélve a családtagok, barátok, régi iskolatársak, az egyház tagjainak reagálásáról. Az egész rendszernek és felfogásnak alapjaiban kellene megváltoznia ahhoz, hogy az áldozatok végre tényleg fel merjék vállalni mindazt, ami velük történt. Ehhez az egyháznak kellene átvennie a kezdeményező szerepet. Jelenleg

ott tartunk, hogy a néhány kirobbant botrány kényszerhelyzetbe hozta a magyar katolikus egyházat, ezért végre tényleg történnek lépések. Csakhogy ez kevés. Az egyháznak aktívan kellene támogatnia az áldozatok megszólalását. Neki kellene a dolgok elébe menni és feltárni az elmúlt 40–50 esztendő bántalmazási ügyeit. És a feltáró munkát ki kellene egészítenie az áldozatok kártérítésével, az elszenvedett sérelmek jóvátételével. Ekkor és csak így indulhatna el tényleges tisztulás.

„Rendszeresen voltak olyan gondolataim, hogy öngyilkos leszek"

A bántalmazás feldolgozásának alapja, hogy az áldozat tudjon beszélni arról, amit elszenvedett. Ha az, ami történt, például éppen az egyházi személyek által elkövetett szexuális visszaélés esetén súlyos egyházi és egyben társadalmi tabu is, és ha erre rá-ül a szégyenérzet, a félelem a megbélyegzettségtől, akkor a megnyílás csak igen nehezen, évek, akár évtizedek távlatában fog megtörténni. Ami nem jó sem áldozatnak, sem az egyháznak. Hiszen addig sem a gyógyulás, sem az egyház megtisztulása nem tud elkezdődni, amíg az igazság napvilágra nem kerül. Imre nagyjából húsz évvel a történtek után volt képes a maga mélységében feltárni azt, hogy István atya miként hálózta be, hogy tartotta sokáig a csapdájában, és mi mindent művelt vele. Persze Imre azért korábban is próbált beszélni a dologról néhány egyházi személlyel, azért, hogy a tanácsukat vagy éppen a segítségüket kérje. Akkor még képtelen volt a dolgokat közvetlen módon a nevükön nevezni, legfeljebb egyfajta virágnyelven, távoli utalásokkal bírta csak körülírni mindazt, amit mondani akart.

Nagyon hosszú időn keresztül mindent elnyomtam magamban. Az érettségi utáni egy évben, amikor már el tudtam szakadni István atyától és az egész környezettől, súlyos depresszióba estem, de az égvilágon senkinek sem beszéltem róla. Rendszeresen voltak olyan gondolataim, hogy öngyilkos leszek, és majd a búcsúle-

velemben részletesen leírom, hogy mi történt velem. Abból aztán megtudják a szüleim, megtudják az osztálytársaim, sokakhoz eljut a híre, de akkor én már nem leszek annak a részese, hogy ez milyen hatást kelt. Így nem kell szégyellnem magamat miatta.

Egy évre rá találkozott egy pappal, akinek ismerte a lelkigyakorlatait. Imrének tetszettek a pap gondolatai, ezért elment hozzá, hogy elmondja neki, ami történt és segítséget kérjen.

Ő volt az első, akinek nagy vonalakban elmondtam azt, ami történt. Néhány hónapig hetente jártam hozzá, jószándékkal próbált segíteni rajtam. Nagyon megértően állt az ügyhöz, elmondta, hogy szerinte borzalmas dolog az, ami velem történt. Ugyanakkor azt többször is elmondta, hogy ő sajnos nem ért ahhoz, hogy mindez mit okoz, és hogyan lehetne ebből kigyógyulni. Valamilyen oknál fogva abbahagytam a vele való beszélgetést, majd következett egy hosszabb időszak, amikor egyáltalán nem foglalkoztam ezzel az egésszel, elfojtottam magamban minden emléket. 5–6 évvel később újra összefutottam ezzel a pappal, és ismét elmondta nekem, hogy mennyire sajnálja, hogy a közös alma materünkben, azaz a gimnáziumban ilyesmi megtörténhetett. Arról is biztosított engem, hogy ő diákként semmi hasonlót nem élt át, és semmiről nem is tudott. Gyakorlatilag én peches voltam.

Azért Imre megnyugtatott, hogy ezt az atya nem úgy értette, hogy ebben bármilyen áldozathibáztatás lett volna. Ellenkezőleg, elviekben nagyon jól kezelte a dolgot, csak gyakorlatban nem tudott segíteni. Ami még fontos, hogy pontosan ő tudott Imrének segíteni legalább abban, hogy valahogy megértse, hogy attól, mert ez történt vele, még nem lett homoszexuális. Ahogy korábban részletesen is leírtam, ez volt Imre egyik legnagyobb félelme. Ezután évekre újra a hallgatás vákuuma szippantotta magába Imrét. Nagyjából 3–4 éve terápiás keretek között kezdett el foglalkozni a feldolgozással, három szakemberrel beszélt a történtekről. Itt kerültek elő újra István atya levelei is, amiket elzárva megőrzött, majd éveken keresztül dolgozta fel ezeket a segítőjével. Emellett az ügyet érintő hivatalos meghallgatá-

son beszélt még a dolgokról, de a magánéletében, a barátaival, régi osztálytársaival vagy a szeretteivel egyáltalán nem osztotta meg a történteket.

Egyszerűen nem éreztem úgy, hogy ezt az emberek meg tudják érteni. Folyton az járt a fejemben, ha például a régi osztálytársak hallanák, nem tudnának szabadulni attól a gondolattól, hogy azért az Imiben kellett valami legyen ahhoz, hogy ebbe belemenjen. Ezért inkább nem beszéltem róla, sem barátnak, sem ismerősnek. Nem volt senki, akiben bíztam volna, hogy ezt megérti.

Ma már a 3–4 év intenzív terápiás munka után Imre meg tud nyílni. A régi iskolatársak között is lett olyan, akivel tudott beszélni a történtekről. Aztán pedig jöttem én. Azt sejtem, hogy velem azért könnyű beszélniük az áldozatoknak, mert olyan sok hasonló történetet láttam már, ismerem és értem a dinamikát, semmiben nem kérdőjelezem meg őket. Biztos vagyok abban, hogy csak egy maximálisan elfogadó-segítő attitűddel lehet úgy meghallgatni az áldozatokat, hogy az valódi segítség legyen a számukra. Ezért gondolom azt, hogy hatékony, szakszerű, gyógyító munkát kizárólag független segítők végezhetnek. Olyanok, akiket nem az egyház fizet, ezért nem kerülnek abba a kényszerhelyzetbe, hogy dönteniük kelljen, hogy az egyház vagy az áldozat érdekeit képviselik. A független segítők bevonása azokban az országokban, ahol a feltárás ügye már sokkal előbbre jár, megkerülhetetlen.

„Sokáig beleragadtam az áldozatszerepbe"

Azt, hogy mennyire súlyos probléma az egyházon belüli szexuális bántalmazás, a tettek hosszú távú következményei mutatják meg igazán. Az a rombolás, ami a túlélő testében, lelkében, spiritualitásában, emberekhez való viszonyában végbement. Az ilyen traumának átfogó és hosszú távú hatása van az érintettek énképére, önértékelésére, párkapcsolati, ill. szakmai életére, szexualitására és a boldogulási képességére. Lényegében az

egész életminőségre. Ez a hatás azért is különösen hosszú távú, mert az egyházi személyek által elkövetett szexuális bántalmazás mind a mai napig rendkívüli tabu Magyarországon, amelyet egy-egy felszínre kerülő eset tudott csupán némileg megtörni. A hazai és a nemzetközi sajtóban napvilágra kerülő ügyek és Ferenc pápa következetes zéró toleranciája mindenképpen a változás kényszerének irányába tolják az egyházat. Ezzel az egyházon belüli szexuális visszaélések témája 2021-ben végre idehaza is egy olyan téma lett, amit képtelenség lesöpörni az asztalról. Rengeteg olyan áldozat van, aki hosszú évtizedeken keresztül éppen azért volt képtelen befagyott traumájának jegét megtörni, mert az egyházban az elhallgatás és az áldozatok elhallgattatása volt a törvény. Így nem csoda, hogy szinte senki nem mert megszólalni, mert tudta, hogy úgysem hinnének neki. Ezért az áldozatok sokáig kénytelenek voltak lelki traumáikat magányosan hordozni. Ha pedig egy áldozat valahogy mégis képes volt beszélni a bántalmazásról, és a tettest valamilyen formában számon is kérték bűneiért, legtöbbször az lett az ügy vége, hogy az elkövetőt következetes eltiltás, felfüggesztés, világi hatóságnál való feljelentés helyett csupán áthelyezték egy másik helyre, másik iskolába, másik plébániára stb. Ott aztán évekig, évtizedekig folytathatta tovább a korábbi bűncselekményt.

Minél tovább kényszerül valaki a bántalmazás titkát magában hordani, annál súlyosabbak a lelki sebek. Az egyház tehát nemcsak azért felelős, hogy mindez megtörténhet a falai között, hanem azért is, hogy a rossz ügykezelés, a hibás kommunikáció, a probléma valódi súlyának elbagatellizálása, az elhárító retorikai fogások, pl. „ilyesmi csak a dekadens nyugaton történik", „Magyarországon érték a gyermek" stb. következtében olyan légkört alakít ki, ami nem bátorítja az áldozatokat, hanem éppen ellenkezőleg: megfélemlíti őket. Mindennek egyenes következménye az áldozatok hallgatása. Aki azonban képtelen beszélni, annak a gyógyulása sem kezdődhet el. Imre bántalmazásának számos, a mai napig fennálló súlyos és tartós következménye van.

Úgy tudnám összefoglalni, hogy mindaz, amit István atya velem tett, olyan hatással volt rám, ami rendkívül sokáig beleragasztott engem az áldozat szerepébe. Ez az áldozati lét évtizedeimet bélyegezte meg. Ahogy az emberekkel a kapcsolataimat építettem, szinte mindig előjött ennek a hatása. Mindenkivel szemben úgy viselkedtem, hogy már rögtön a legelején az áldozat pozícióját vettem fel. Minden szituációban áldozatként voltam jelen, s állandóan azt érzékeltem, hogy támadnak engem. Ezt a terapeutám úgy fogalmazza meg, hogy mindig bemegyek valaki alá, vagyis rögtön alárendelt szerepbe kerülök. Legyen szó egy munkahelyi vagy egy magánéleti szituációról, automatikusan így viselkedem. 3–4 éve dolgozom különféle segítőkkel ezeken a problémákon, s persze hamar kiderült, hogy minden ide nyúlik vissza, ez a bántalmazás a gyökere.

Imre az egyetemista éveiben, húszéves korától már kereste a lányok társaságát, szeretetett volna ismerkedni, randizni velük, de vágya beteljesülése úgy huszonöt éves koráig váratott magára. Félelem és bizonytalanság volt benne. Felszínre tört a lelkében az is, hogy korábban az iskolában sem volt különösképpen népszerű, nem is tudta, hogyan kellene a lányokkal viselkedni, hogy kellene érdeklődésüket felkelteni. És minderre rakódott rá az, ami István atya és közte történt. Az első lányokkal történő randevúk is meglehetősen megalázó körülmények között jöttek létre. Akkoriban volt egy lakótársa, aki chaten ismerkedett lányokkal, néha több nővel is beszélt meg párhuzamosan találkozót. Ilyenkor igyekezett a lányokat előre kifigyelni, hogy vajon tetszenek-e neki vagy sem, s ha csúnyának találta őket, örömmel lepasszolta a lehetőséget Imrének. A fiatalember pedig úgy volt vele, hogy nem is érdekelte, csak találjon végre valakit.

Érdekes módon belekerültem egy különös spirálba. Valójában minden csajnak, akihez ebben az időszakban közöm volt, volt valamilyen defektje. Néha tényleg egészen extrém dolgok is jöttek. Én pedig folyton azt éreztem, hogy meg kell védenem őket valamitől vagy valakitől, ha már engem nem védett meg senki. Bennem úgy

csapódtak le a múlt dolgai, hogy amit nem kaptam meg, azt én nyújtani szeretném. Nem elvenni máshonnan, hanem nyújtani másnak. Bennem ez így jött elő. És ezért sorozatosan jöttek a hasonló mintára felépülő kapcsolatok.

Imrének volt olyan kapcsolata, ahol a lány apja egy alkoholista, bántalmazó volt, máskor olyan idősebb házas nővel lett viszonya, akit a párja lelkileg terrorizált. Aztán egy olyan csinos nőbe szeretett bele, akit mindenáron ki akart menteni a rossz házasságából. S végül újra egy idősebb házas nő következett, akivel rendkívül rosszul bánt a férje. Vagyis mindig ugyanaz volt a minta. Imre élete sokáig hasonlóképpen telt, mire évekkel később megtalálta élete párját, de sajnos ez a kapcsolat sem mentes a múlt árnyaitól... Amikor Ágnessel megismerkedett, kétségkívül érezte, hogy ő az a nő, akivel le szeretné élni az életét. Ágnes egyedülálló, fiatal, hajadon nő volt, akinek nem volt sem bántalmazó férfi az életében, sem gyermek, aki érzelmileg más férfihoz kötötte volna. Ő volt vágyai nője, nagyon sok ponton tudtak egymáshoz kapcsolódni mind a gondolkodásukban, mind az életvitelükben. Imre végre igazán boldognak érezte magát.

Amikor a korábbi kapcsolataim voltak, soha nem gondoltam már István atyára. Egyáltalán nem kerültek azonban a helyükre a dolgok, hanem inkább jó mélyre elnyomtam magamban mindent, hogy ne is kelljen foglalkoznom vele. Soha, egyetlen kapcsolatomban sem beszéltem róla, senkinek nem szóltam a múltam eme sötét foltjáról egy szót sem. Ösztönösen cselekedtem, és úgy éreztem, hogy mindez nem okoz problémát. Úgy tekintettem a dologra, mint valamire, amin már túl vagyok. Azt sem tudatosítottam egyáltalán, hogy mi okból jöttem össze hasonló típusú, sorsú nőkkel. Mindig olyanokkal, akiket valamilyen szempontból meg kellett védenem. Amikor Ágnest megismertem, nagyon boldog voltam. Végre valaki, akinek se gyereke nincsen, se pasija, s nincsen extrém korkülönbség sem köztünk. Azaz minden tökéletes. Csak közben megjelentek a problémák. Pár év után sajnos megmutatkozott az a romboló hatás, ami az intimitás területén

kérlelhetetlenül felütötte a fejét. A kapcsolatunk szexuális része súlyosan romlani kezdett.

Imre elmondta, hogy ez elsősorban merevedési problémákban mutatkozott meg, abban, hogy a vágy ellenére egyre kevésbé működött kettejük között a szexualitás. Ettől ő nagyon rosszul érezte magát. Ugyanakkor ma már azt is meg tudja fogalmazni, hogy az István atyával való együttlétek alkalmával mindig arra törekedett, hogy az aktus a lehető leghamarabb érjen véget, és ez olyan mélyen rányomta a bélyegét a szexualitására, hogy mind a mai napig nem képes arra, hogy egy nővel igazán önfeledten, kontroll nélkül tudjon szeretkezni. Ez azt jelenti, hogy nem tudja igazán elengedni magát, folyton önmagára figyel, arra, hogy néz ki, milyenek a mozdulatai, milyen hangokat ad, azaz nem tud extatikus módon, önmagát teljesen az élménynek átadva szeretkezni, ami pedig a harmonikus és örömteli szexuális együttlétek alapja. Ez gyakori következménye a szexuális bántalmazásnak. Ennek következtében elkezdett jelentősen ritkulni az együttléteik száma. Ágnes ezt kezdetben türelemmel és odaadással viselte, de mégsem tudott jelentősen javulni a helyzet. Imre később beszélt a párjának arról, ami a gimnáziumi évek alatt történt vele. Keveset tudott megosztani a történetből, de Ágnes abból a kevésből is leszűrte, hogy mindez komoly traumákat okozhatott neki. Párja együttérzése ellenére Imre a mai napig képtelen az igazságot a maga mélységében feltárni előtte. Nem tudja elképzelni, hogy a nő, ha megtudná a teljes igazságot, továbbra is képes lenne szeretni őt. Tavaly májusban tartottunk Feldmár Andrással egy közös beszélgetést a Feldmár Intézet szervezésében, ahol a titok témáját jártuk körül. Imre akkor hallott és látott engem először. Az előadásból különösen bevéső dött neki az, amit András a titok természetéről mondott: „Ha te tudnád rólam azt, amit nem tudsz, akkor biztosan nem szeretnél."

Ágnes volt az első, aki bátorította Imrét arra, hogy keressen egy szakembert, aki segíteni tud neki a régi dolgok és az abból fakadó új traumák feldolgozásában, helyrehozatalában. Imre

sokáig félt ettől, majd végül tényleg elkezdett tájékozódni az interneten. Először egy szexuálpszichológushoz, majd egy pszichológushoz járt, de velük nem igazán tudott haladni, épülni, gyógyulni. Később talált egy olyan szakembert, akivel nagyon jól működik a traumafeldolgozás. Vele együtt olvasták el István atya leveleit is. Amikor én találkoztam Imrével, már képes volt beszélni mindarról, ami vele történt. Talán a negyedik találkozásra a leveleket is magával hozta, és ezekről is tudtunk beszélgetni. A sok előrelépés ellenére még rengeteg munka áll Imre előtt, de legalább elindult az úton. A traumafeldolgozás mély és hosszan tartó folyamat, a férfi mindennapi élete még ma sem mentes a bántalmazás következményeitől, vagyis a szexualitás örömteli és problémamentes megélése még egyáltalán nem tudott helyreállni a kapcsolatában. Ágnes örül annak, hogy Imre végre elkezdett dolgozni magán, és tudatosan keresi a gyógyulását, de néha úgy érzi, hogy a kapcsolatuk szempontjából ez már túl késő. Attól fél, hogy már nem fogja tudni azt érezni Imre iránt, amit korábban.

Ez teljesen hullámzik. Időnként egymásra találunk. Valamikor nagyon közel kerülünk egymáshoz, máskor pedig ismét eltávolodunk, a végleges szakítás pedig vissza-visszatérő téma köztünk. Közben meg kettőnk kommunikációja tele van nehéz titkokkal. Nem beszélünk az István atyás ügyről egyáltalán. Azt sem tudja, hogy voltam a bizottság előtt. És arról is hallgattam neki, hogy veled találkozgatok. A társam szeretne mindent tudni, de szerintem nem tudhatja, hogy milyen lenne a reakciója valójában. Persze nem az a célom, hogy örökre eltitkoljam. Csak nem tudom, hogyan húzzam ki annak a méregfogát, hogy miért nem mondtam el neki ezt az egészet annyi éven keresztül. Ő azzal fog jönni, ha igazán bíztam volna benne, akkor elmondtam volna neki, hiszen ő mindent megértett volna. Pedig azért mégis haladok, hiszen oly sokáig nem mondtam el semmit, és látod, most veled is beszélek. Korábban soha nem mertem volna ilyesmit bevállalni, mint ez a könyv, most mégis vállaltam a kockázatot.

Imre szavai jól mutatják, hogy gyakran az áldozatok közvetlen környezete, a családja sem érti meg, hogy ő miért nem bízott meg bennük, és miért nem mesélt el nekik mindent töviről hegyire. Sőt, ilyenkor néha úgy érzik, hogy az áldozat a bizalmatlanságával őket bántotta meg. Ezért is lenne nagyon fontos nemcsak az áldozatoknak, de a családjuknak is terápiás segítséget biztosítani, hogy együtt dolgozhassák fel azt, hogy az egyházi kereteken belül elszenvedett szexuális bántalmazás traumáinak hosszú távú hatása jelen van az életükben. Nem is szabad és nem is lehet úgy csinálni, mintha ez nem így lenne. Nemcsak az áldozatnak, de a közvetlen környezetének is meg kell tanulnia együtt élni a trauma következményeivel. A családtagoknak, barátoknak fontos lenne megérteniük, hogy az áldozat nem azért nem mondta el, mert bennük nem bízott meg. Ennek hozzájuk semmi köze nincsen, ez nem róluk, hanem az áldozatról szól. A traumafeldolgozás egy hosszú folyamat, amit nem lehet kívülről sürgetni, mert csak az áldozatban zajló belső folyamatok diktálhatják a tempót. Azt, hogy mit mikor mond el, miről hallgat, akár örökre. Ebbe nem kerülhet semmiféle külső kényszer, mert az tovább bonyolítja a lélek megnyílásának kísérleteit. El kell tudni fogadni, hogy a másik embert a maga titkaival is tudjuk szeretni. Azzal együtt is, hogy talán lesznek olyan dolgok, amiket soha nem fogunk megtudni róla. Ha így állunk hozzá, akkor az áldozatot nem taszítjuk el magunktól olyan elvárásokkal, amelyek tovább nehezítik a helyzetét.

„Isten különleges kegyelemmel kapcsolt össze minket"

Imre egy rendkívül bátor férfi, ugyanis összeszedte minden erejét, és néhány évvel ezelőtt meglátogatta a bántalmazóját. Jó néhány kérdést akart kíméletlenül nekiszegezni, többek között azt, hogy miért csinálta vele, amit csinált, hogy voltak-e más áldozatok is, hogy megbánta-e a tettét, illetve van-e egyáltalán fogalma arról, hogy a férfi életében milyen súlyos törést okozott. Olyat,

amiből máig, több mint húsz év elteltével sem tudott egészen felállni. Amikor a látogatásra sor került, már megindult a vizsgálat a pap ellen, aki mindenfelé hangot adott értetlen döbbenetének. Imre egy ismerőstől hallotta vissza István atya felháborodott méltatlankodását:

„Milyen ez az eljárás, meg sem mondják, hogy mi a vád, kik a vádlók. Legalább mondják már meg, hogy mit csináltam, seggbe kúrtam valakit vagy mi a franc!?"

Imre jöttének elsőre nagyon örült, sőt megpróbálta a férfit átölelni, de Imrének volt olyan lélekjelenléte, hogy eltaszította magától. Hamar kiderült a pap számára, hogy a férfi is a feljelentők között van. Amikor ezt megtudta, rendkívüli módon bedühödött, és elkezdett ordítani Imrével, hogy vajon a többi jómadarat miért nem hozta magával.

Nekem kellett volna őket idehozni, mert neki fogalma sincsen arról, hogy ki lehet még feljelentő. Elképesztő! Csak tudja már, hogy kivel követte el, de nekem azt mondta, hogy senkivel. S engem meg a világon a legjobban szeretett, és Isten különleges kegyelemmel kapcsolt össze minket. Ugyanazt mondta, amiről a levelei is szóltak. Majd megkérdeztem tőle, hogy szerinte volt-e rám nézve bármilyen rossz, negatív hatása annak, amit csinált. El tudja-e képzelni, hogy ártott nekem. Erre azt felelte, hogy végül is lehetséges, hogy ami történt, az ártott nekem, de tudnom kell, hogy ez nem volt szándékos. Ő nem akart nekem rosszat. Hiszen régen is mondta nekem, hogy Isten és a közvetlen hozzátartozói után engem szeret a legjobban. Majd arról kezdett beszélni, hogy létezik olyan, hogy kegyelem és irgalom. Ezt úgy értette, hogy nekem kellene kegyelmeznem és irgalmaznom. Mert Istennek is az fog tetszeni, ha megbocsátok.

Imre úgy érezte a beszélgetés végeztével, hogy nem jutott semmire. A találkozás egyáltalán nem adott neki válaszokat a kérdéseire, és nem jutott közelebb annak megértéséhez sem, hogy miért tette ezt vele és másokkal, és vajon kik voltak azok. Imre nagy vágya, hogy egyszer találkozhasson és beszélgethes-

sen a többi áldozattal is, mert úgy érzi, hogy ez tovább segíthetne neki abban, hogy a dolgok a helyükre kerüljenek, ugyanakkor Imre arról is meg van győződve, hogy már ő maga is a segítségére tudna lenni a többi áldozatnak. Ha kezdetben valamely sorstársa úgy érezné, hogy ő még nem tud beszélni a történtekről, Imre akkor is szívesen beszélgetne, és megosztaná vele mindazt, amit átélt. Hátha a fájdalmas élmény közös pontjainak felfedezése megnyitná a másik ember bizalmát. S így Imre talán vissza is tudna adni valamit abból, amit hite szerint az utóbbi években Istentől kapott, vagyis hogy már előrébb tart a traumafeldolgozásban. Bár a pap nem járult hozzá egy kicsit sem ahhoz, hogy Imre lelke békét leljen, még a búcsúzkor azt a szemtelenséget is megengedte magának, hogy szívességet kérjen a férfitól.

És még volt pofája a végén megkérdezni tőlem, hogy tudok-e valamit tenni az érdekében, hiszen én beszélek a bizottsággal. Hátha rám majd hallgatnak, ha én kérem. Mert nagyon szeretne visszatérni a közösségéhez, ott akar meghalni köztük. Ő már csak erre vágyik. S bele fog halni abba, hogy itt egyedül van.

István atya kommunikációjából egyértelmű, hogy belőle hiányzik a bűntudat legapróbb nyoma is, hiszen láthatjuk, hogy felmenti magát: ő csak szerette a fiút, semmi rosszat nem akart neki. Nem kér bocsánatot. Nem beszél az áldozattal őszintén, nem akarja, hogy a lelke megnyugvást leljen. Sőt újra megpróbálkozik a már bevált manipulációval. Mindebből jól látszik nárcisztikus-pszichopata személyisége, ami mindig és kizárólag csak saját magával foglalkozik, azzal, hogy az ő igényei ki legyenek elégítve, és egyáltalán nem érdekli a másik ember. A bűntudatát pedig úgy altatja el, hogy egyfajta logikai keretet kreál a történések köré, és azután menti fel önmagát. Hiszen, ha ő csak szerette Imrét, méghozzá szinte bárkinél jobban a világon, akkor semmilyen bűnt nem követett el vele szemben. Pedig dehogynem. Ezt azonban egy pszichopata valóban nem érzékeli. Ezért is különösen veszélyes, ha ilyen típusú személyiségzavar-

ral rendelkező személyeket az egyház nem szűr ki egy megfelelő alkalmassági vizsgálat során már eleve a papi szemináriumba való jelentkezés során.

Te mit várnál az egyháztól?

Neked mi tenne jót? Mit adjon neked az egyház ahhoz, hogy meggyógyuljál? Imre arca teljesen felderült, amikor feltettem neki ezt a kérdést, mert érezte, hogy válaszát talán több egyházi személy, ill. vezető is olvassa majd.

Azt, hogy konkrétan elismerjék a felelősségüket. És én itt az egyház alatt azt a helyet is értem, ahol mindez megtörtént. Vagyis azt a szerzetesrendet. Ne Erdő Péter mondja ki, hanem egy olyan ember, akinek ténylegesen köze van az én ügyemhez. És ne olyan elhatárolódó-elhárító módon mondja ki, hogy tőlünk függetlenül volt köztünk egy valaki, aki vétkezett. Nem ez a megoldás, hanem az, hogy ismerjék el, ők tehettek volna ellene, de nem tettek! És ezzel súlyosan hibáztak. Ne István atya nevében kérjenek bocsánatot, hanem a saját nevükben! A saját felelősségük elismerése mellett annak az akaratnak a kinyilvánítását is elvárom, hogy hozzák is helyre, amit okoztak.

Nagyon fontos kérdés ezen a ponton, hogy vajon milyen módon tudja az egyház helyrehozni, azaz jóvátenni a lelki traumát, pszichés sérülést, adott esetben a fizikai fájdalmat, amelyek együtt járhatnak egy szexuális bántalmazással. Különösképpen akkor, amikor a bántalmazás tartós és rendszeres formát öltött.

Szerintem az lenne a minimum, hogy az egyház kifizeti az áldozatok pszichoterápiáját. Nem úgy, hogy arra kötelezi őket, hogy az általuk biztosított terápiát vegye igénybe, hanem úgy, hogy az áldozat által választott segítővel folytatott feldolgozást támogatja anyagilag. Egészen addig, amíg erre szükség van, nemcsak például három alkalommal. A terápia kifizetése azonban még nem jóvátétel, hiszen ezzel nem az elszenvedett testi-lelki-spirituális károkat térítik meg, hanem csupán egy olyan segítséget finanszíroznak,

ami a bántalmazás következményeinek enyhítésére szolgál. Ami hosszú idő – gyakran évek, akár évtizedek – elteltével ugyan felhozhatja az áldozatokat arra a szintre, ahol anélkül lennének, ha ez a bántalmazás soha nem történt volna meg velük. De ki téríti meg azokat a károkat, amelyeket következményként oly sokáig viselniük kellett? Például, hogy munka- vagy párkapcsolat-képtelenné váltak, hogy nem mertek bízni az emberekben, s ezért nem tudtak barátságokat építeni, hogy nem működött a szerelmi, illetve a szexuális életük, s ahelyett, hogy a családjukkal, a gyerekeikkel foglalkoznának, magukat kellett felhozniuk a nullára. Ezeket a károkat mi teszi jóvá? Sokak szerint nem szép dolog, ha az áldozatok pénzbeli jóvátételt kérnek. Azt én is elfogadom, hogy nincsen az a pénz, ami ezt helyrehozza, nem lehet forintosítani, hogy mennyit jelent ez az elszenvedett kár. Ez igaz, de ugyanakkor nem gondolom azt, hogy a pénz ne lenne jó valamire. Sok mindenre teret teremhet, segíthetne abban, hogy az áldozatok valamilyen módon újrakezdhessék az életüket. Mindaz, ami tönkrement az egyházi keretek között elszenvedett bántalmazás miatt, pont az egyház segítsége révén javulhatna meg. Szerintem ez a jóvátétel lényege.

Van egy másik vitatott kérdés is: a bocsánatkérdés. MKPK 2019. szeptember 5-én kiadott egy rövid nyilatkozatott, amelyben az elkövetők nevében bocsánatot kértek minden áldozattól. „Sajnálattal és együttérzéssel vagyunk mindazok iránt, akik gyermekként sérelmet szenvedtek el. Imádkozunk az ilyen jóvátehetetlen cselekedetek áldozatainak lelki békéjéért, a sebek begyógyulásáért, és az elkövetők helyett bocsánatot kérünk" (MKPK 2019). Megkérdeztem Imrét, hogy emlékszik-e erre, és mi róla a véleménye.

Hát, én ilyesmire, megmondom őszintén, nem is emlékszem. Nem jutott el hozzám a hír. Ha viszont hallottam volna, azt mondtam volna, hogy ez így bullshit.[12] *Ez így nem őszinte. Ha ők ezt valóban őszintén gondolnák, akkor hirtelen, nagy dózisban,*

[12] A bullshit angol kifejezés, jelentése: marhaság, buta beszéd, hülyeség.

proaktívan elkezdenék feltárni az ügyeket. Ők keresnének meg mindenkit, hogy mindenre rájöjjenek, ami történhetett. Plusz nem jelentenék fel azt, aki áldozat. Ez az A. ügy teljesen ellentétben áll ezzel a nyilatkozattal. Úgy érzem, hogy csak az egyház hírnevét védik, de ha ők valójában jót akarnának az áldozatoknak, az egyház hírnevét először a sárga földig le kellene rombolniuk, hogy aztán majd felépítsék újra. El kellene mondaniuk, hogy egy igazi szenny vagyok, hogy ez megtörténhetett. És hogy ezt megengedtük. Én így gondolom.

Hit, egyház, istenkapcsolat – Mi változott, mi maradt?

Mivel a bántalmazás az egyházban történt, ezért az áldozatok nemcsak fizikai, lelki, hanem spirituális károkat is elszenvedtek. Vagyis mindaz, ami velük történt, hatással lett a hitükre, az Istenhez, ill. az egyházhoz való kapcsolatukra. Emiatt is kellene az egyháznak komolyan venni a szexuális visszaélési ügyek teljes feltárását. Hogy élte meg mindezt Imre?

Amikor kicsi voltam, a szüleim próbáltak nagyon vallásosan nevelni, de aztán az általános iskola végén úgy döntöttem, hogy én bizony ateista leszek. Próbáltam leszakadni a formálisan átvett hitről. Majd az egyházi gimnáziumba kerültem, bár még mindig megrögzött ateistaként. Gúnnyal beszéltem mindenről, ami csak a valláshoz kapcsolódott. Aztán jött István atya, akit csodáltam, akire felnéztem. Már elsősként megtértem, és egyszerre mélyen hívővé lettem, amit István atya folyamatosan csak táplált, erősített. S megjelent a fejemben a gondolat, hogy pap akarok lenni, esetleg szerzetes. Aztán az egész után, amikor már sikerült megszabadulnom tőle, megint jött az egyházkerülés újabb időszaka. Nagy templomba járó azóta sem vagyok, évekkel ezelőtt gyóntam utoljára. Viszont amióta ezzel a segítőmmel együtt dolgozunk, újra kezd előkerülni az istenkapcsolatom, de most már egészen személyes módon. Ő arra világított rá, hogy Isten hogyan mozgatja itt körülöttem a szálakat, ennek része vagy te is és mások is, akik

segítettek nekem az utóbbi években a feldolgozásban. Ez az egész olyan, mintha a Jóisten el akarna engem juttatni valahova, csak még azt nem tudom, hogy hova. S közben meg türelmetlen vagyok, pedig türelmesnek kell lennem, mert úgy érzem, hogy ez az egész valamilyen tervnek a része.

Mit üzennél a többi áldozatnak?

Könyvem legfontosabb célja, hogy a túlélőkkel együtt bátorítsuk a többi áldozatot. Azokat, akik még senkinek nem merték elmondani azt, ami velük történt. Hogy engedjék magukat inspirálni az itt megszólaló túlélők által, hogy elhiggyék: nekik is van lehetőségük a gyógyulásra. Csak ehhez először meg kell törni a hallgatás tabuját, hogy végre elkezdődhessen a gyógyulás mind egyéni, mind pedig egyházi szinten.

Tapasztalatból tudom, hogy vannak olyanok, akik áldozatok lehetnek, de nagyon mélyen eltemetik magukban, és nem mernek róla beszélni. Biztos vagyok abban, hogy többekben központi mozgatórugó a szégyen, ami az én életemet is meghatározta. Ezt a szégyent leépíteni a legnehezebb. Először azt üzenném, hogy mindenképpen keressenek valamilyen segítőt, terapeutát, lehet például egy pszichológus. Mindegy, hogy milyen végzettségű, de olyan legyen, aki ezzel tud érdemben foglalkozni, akinek van a témában jártassága. Ha ilyen, akkor képes lesz segíteni abban, hogy az áldozat felismerje, mi történt vele, és az életére milyen hatást gyakorolt ez az egész. A szégyent pedig ki kell gyomlálni. Azt üzenem leginkább, hogy nem te vagy a hibás! Nem te tehetsz róla, hogy ez megtörtént veled! Akkor sem tehetsz róla, ha beleegyeztél. Akkor sem tehetsz róla, ha nem tettél ellene semmit. És először beszélj róla valakivel, és ha úgy érzed, elég erős vagy, akkor bővítsed a kört! Keress más áldozatokat, akik hasonlókat éltek meg! Keress olyan áldozatokat, akik szívesen beszélnének veled! Biztos lehetsz benne, hogy bennük megbízhatsz. Arra biztatnám őket, hogy kérjenek segítséget az egyháztól. Nyilván úgy gondolom, hogy leg-

inkább a te segítségeddel! Az elkövetőket pedig, és mindazokat, akik bármilyen módon elősegítették, hogy ezek a bűncselekmények megtörténhessenek, minden esetben felelősségre kell vonni, nem létezik, hogy megússzák! Ez felelősség másokkal szemben is, hogy a többiekből ne legyenek áldozatok. Tegyék meg azokat a lépéseket, hogy az elkövetők valóban elszenvedjék tetteik következményeit, és ne tudják azokat a jövőben elkövetni újra!

4. „Pap volt ugyan, aki elkövette, de ez a pap az édesapám volt" – Márti története

> „Az abúzushelyzetből ki lehet kerülni, de egy részünk mégis a pokolban marad. Lehet rajta persze dolgozni, lehet integrálni a megtörténteket, de akkor is ott marad és ketyeg, olyan, mint egy időzített bomba, és borítékolható, hogy egy-egy nehéz helyzetben újra és újra robbanni fog. Szóval a pokol valahol ott marad."

Most nem egy „szokványos" abúzustörténet következik, bár már az is hátborzongató, hogy az „egyház", az „abúzus" és a „szokványos" szavak egy mondatban szerepeljenek. Lesz benne pap – tehát közvetve-közvetlenül egyház – és abúzus is, mégis, ez a történet valójában kilóg a sorból. Pap volt ugyan, aki elkövette, de ez a pap az édesapám volt.

Ezekkel a sorokkal kezdte a nekem írt első levelét Márti, a „titokgyerek". Az e-mailje tárgyrovatába pedig csak ennyit írt: „desszert". Aznap több levelet is kaptam egyházi bántalmazást elszenvedett túlélőktől, mert épp akkor jelent meg egy internetes publikációm a témában, amelynek a végére odatettem a felhívásomat is. Ebben leírtam, hogy keresem azokat az áldozatokat,

akik úgy érzik, eljött az ideje annak, hogy megtörjék a hallgatást, és jólesne nekik egy értő ember közelsége. Embersége. Most már, hogy sok-sok találkozáson, beszélgetésen túl vagyok, magam is megértettem, hogy az áldozatoknak nem okosságokra, nem módszerekre és nem is jó tanácsokra van szükségük, hanem egy emberre, aki hisz nekik, aki nem kérdőjelezi meg a velük történt kegyetlenségek valódiságát. Aki nem moralizál, nem ítélkezik, nem hibáztat, nem szégyeníti meg őket, és legfőképpen nem fél bemenni velük az emlékeik sötét erdejébe, bármilyen szörny kerüljön is elő annak mélyéről. Egy emberre, aki nem fél szembenézni azzal a gonosszal, ami szükségszerűen lelepleződik a történetek feltárásával. Számomra nincsenek egyszerű vagy bonyolult, súlyos vagy kevésbé súlyos esetek. Az elkövetett visszaélések mértéke és módja persze objektíve megkülönböztethető egymástól. Mégis úgy érzem, hogy minden egyes történet arról tanúskodik, hogy az emberi aljasságnak nincsen határa. A mások feletti hatalomgyakorlás pervertált élvezete és a saját vágyak mindenáron való kielégítésének kényszere, ami nem csupán figyelmen kívül hagyja a másik emberi méltóságát, hanem beteges gyönyörét leli annak szétzúzásában, arról tanúskodik, hogy a gonosz létezik. Nem rajtunk kívül vagy felettünk álló, tőlünk független valóságként, ami hatást gyakorol ránk, hanem a gonosz a mi részünk. Bennünk lakik. Az ember hordozza, általa van jelen a világban, akárcsak maga a jó.

A szexuális bántalmazás soha nem a szexről szól, hanem a hatalmi visszaélésről a szexualitás arénájában. Ezt a gondolatot gyakran ismétlem a könyvemben, mert nagyon fontos megértenünk, hogy ezeket a gyalázatos tetteket nem a szexuális vágy motiválja, hanem annak a vágya, hogy valaki egy másik ember felett totális kontrollt gyakoroljon. A bántalmazó el akarja venni az áldozat személyi integritását, meg akarja fosztani a szabadságától. A legjobban azt a hatalmat élvezi, hogy mindezt megteheti, ráadásul büntetlenül. Ez a pusztító hatalmi játszma azért zajlik a szexualitás arénájában, mert az ember egy olyan lény, akit

legmélyebben éppen a szexualitásán, a testiségén keresztül lehet megsebezni. Sokat gondolkodtam azon a beszélgetések kapcsán, vajon miért van ez így. Később megértettem, hogy a testünkből képtelenek vagyunk kibújni, nem tudjuk levetni és magunk mögött hagyni, mint egy elhasznált, kilyukadt zoknit.

Pedig, amikor valakit szexuális bántalmazás ér, különösen, ha ez gyermekkorban történik, mint Márti esetében is, semmi mást nem szeretne jobban, mint kibújni ebből a testből. A testből, amit bemocskoltak, meggyaláztak, idegenné és ismeretlenné tettek egy olyan ember bűnös érintései, akinek apaként a szeretet lett volna a kötelessége. Papként pedig a hivatása. Mégis, éppen ennek az ellenkezője történt. Ha pedig ilyesmi megtörténhet, akkor a gonosz létezik. Ami úgy hagyja életben áldozatait, hogy közben az intimitásra, a valódi emberi közelségre való képességüket megöli. Vagyis tulajdonképpen mindazt, ami emberré tesz minket. Vajon túl lehet-e élni egy ennyire súlyos bántalmazást, árulást, szégyent? Van-e az emberben olyan erő, ami képes felhozni őt az elveszettségnek ebből mélységéből? Meg tud-e tanulni újra teljes értékű embernek lenni?

Legfőképpen ezekre a kérdésekre adta meg nekem a választ Márti története.

„Hogy egyetlen kicsi lánynak vagy fiúnak se kelljen szégyenben felnőnie"

Tudjuk, s ezt mutatja a nemzetközi tapasztalat is, ahol az egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek feltárása már jóval előbbre tart, mint idehaza, hogy az egyház rettenetesen fél a bátran megszólaló áldozatok hangjától. Ezért is tartom fontosnak minden egyes történetben megvilágítani a túlélők motivációját, azt, hogy miért tárják fel mindazt, ami velük történt. Márti a beszélgetésünk elején azonnal tisztázni akarta ezt velem.

Sokáig gondolkodtam, megírjam-e a történetemet vagy sem, névvel-e, vagy anélkül? Nem botrányt akarok kavarni, és nem is

azt szeretném, hogy a „zembereknek" még egy okuk legyen arra, hogy ujjal mutogassanak a katolikus egyházra, hogy lám-lám, és ugye-ugye, minden pap pedofil, de legalábbis aberrált valamilyen mértékben. Aztán úgy döntöttem, mégis megírom, mert sajnos csak szavakkal tudjuk elérni, hogy végre mozduljon valami, és ami velem, velünk megtörtént, az ne történhessen meg újra, vagy ha mégis, akkor senkinek ne kelljen évekig-évtizedekig futnia saját maga és az emlékei elől. Nem arra van szükségem, hogy újra és újra azt halljam, sajnálom. Azért osztom meg a történtemet, hogy ne történhessen meg újra. Hogy egyetlen kicsi lánynak vagy fiúnak se kelljen szégyenben felnőnie pusztán azért, mert létezik. És egyetlen nő vagy férfi se cipelje magával egyetlen pillanatra se más vétkének a terhét.

Márti, a titokgyerek

Márti ma már a negyvenes évei elején járó háromgyerekes édesanya, aki végtelen szorgalmával és megfelelni akarásával a szakmai életében rendkívül magabiztossá és sikeressé vált. Mégis élete legnagyobb traumájával csak mintegy 25 évnyi menekülés után tudott szembenézni. Akkor sem magától, hanem azért, mert a sors különös módon, éppen saját gyermeke által rákényszerítette erre. Amikor személyesen is beszélgettünk, „titkolt gyerekként" aposztrofálta magát. Ennek a titoknak a hátterében az állt, hogy apja katolikus pap volt, aki egészen a haláláig nem vetette le a reverendát. Püspökének azonban tudomása lehetett a dologról, mert a kislány megszületése után a papot a jelentőségteljes városi plébániáról elhelyezte egy kis falucskába, hogy lehetőleg senki ne tudjon a dologról. A lány édesanyjával és annak anyjával a városban élt, míg az apa vasárnapi apukává vált, aki a vidéki plébánián töltötte az egész hetet, majd a vasárnapi mise után a testvéreinél, azaz a hivatalos családjánál ebédelt. Aztán az ebédet követő kártyaparti és szunyókálás után elment Márti édesanyjához, ahol együtt töltötték a nap hátralevő részét, éjszaka ott aludt, és hétfőn ismét visszatért a falujába, ahol szol-

gált. Márti szerint a faluban semmit nem tudtak a pap kettős életéről, ahogy neki sem kötötték az orrára, hogy miért tűnik el az apja egy egész hétre. Hat-hétéves lehetett, amikor magától összerakta a valóság apró mozaikjait, egy véletlenül a kezébe került fénykép segítségével.

Az apja családját, annak testvéreit tizenéves koráig nem ismerhette. Apai nagyszüleivel soha nem találkozott, talán még a létezéséről sem tudtak. Az apa egyik nővére egyfajta „kvázi matriarcha" szerepet töltött be a családban. Miközben mártírszerepben ápolta a beteg szülőket, majd nevelte az egyik öccse gyerekeit, mindenkit igyekezett irányítani. Soha nem ment férjhez, és szerette mindezt a családért meghozott áldozatként beállítani. Ő diktálta a családon belüli játékszabályokat, feltételezhetően azt is, hogy miként kell kezelni a családban ezt a nem mindennapi helyzetet. A család a maga hátterével – tisztes, paraszti család, egy nyugat-magyarországi faluban – rendkívül büszke volt a pappá lett férfira. Márti feltételezése szerin ez a büszkeség lehetett az, ami kérlelhetetlen elvárásként nehezedett a férfi vállaira, s ami egyúttal kényszerpályára is állította őt. Emiatt soha nem mert kilépni a papságából, és soha nem vállalta fel a lányát. Az ő gyávasága és gyengesége kényszerítette bele Mártit a titokgyerek szerepébe.

Tudod, az a brutális, hogy nem emlékszem, hogy valaki is valamikor, de facto megtiltotta volna, hogy az apámat apának szólítsam. Egyszerűen nem kellett. A hallgatás volt a törvény, és én ebbe nőttem bele. Egyszerűen tudtam, hogy apámat csak otthon, a négy fal között szólíthatom apának, ami azért így visszanézve elég hátborzongató. Én voltam annyira jó gyerek, és amúgy iszonyú jó gyerek voltam, mert veszettül próbáltam nagyon jó lenni, hátha akkor elég jó leszek, hogy eszembe se jutott ezt megkérdőjelezni vagy megszegni. Soha.

Majd arról beszélgettünk, hogy milyen volt gyerekként megélnie azt az abszurd helyzetet, hogy soha nem viselkedhetett spontán módon az apja közelében, amikor mások is jelen voltak.

Nincs sok apás emlékem gyerekkoromból, de egy-egy közös kirándulás képei alaposan belém ivódtak. Főleg az, amikor véletlenül és váratlanul összetalálkoztunk apám ismerőseivel. A szüleimet a frász törte ki, anyám vagy gyorsan előre rohant velem, hogy mutasson valamit, vagy épp lemaradtunk, mintha valami dolgunk lenne. Gyerekként, elég jó radarral rendelkezve annyit fogtam fel az egészből, hogy gáz van. Ciki a helyzet. Azaz én vagyok ciki. Villámgyorsan megtanultam, hogy az a legjobb, ha „kicsi vagyok", „észrevétlen vagyok", és befogom a számat. Aput még véletlenül sem szólítom apunak mások előtt. Én pedig jó kislány voltam, és szót fogadtam.

Nem lehetett könnyű egy kisgyereknek feldolgozni az apa hiányát, amikor eltűnt egy teljes hétre, majd váratlanul előkerült. Főként úgy, hogy a benne sorakozó kérdésekre semmilyen választ nem kapott.

Mielőtt ez a dolog megtörtént volna, nagyon apás voltam, folyton nyaggattam a szüleimet, hogy miért nem vagyunk többet együtt, miért nem megyünk együtt nyaralni stb. Igazi választ azonban nem kaptam a kérdéseimre, csak annyit, hogy nincsen ideje, nagyon elfoglalt. Amolyan nesze semmi, fogd meg jól, általános válaszok voltak ezek. Azt se tudtam, hol alszik hétköznap. A legijesztőbb az egészben, hogy amire megtanultam beszélni, azt is megtanultam, hogy bizonyos kérdéseket nem teszünk fel. És bizonyos témákról egyszerűen nem beszélünk. Családon kívül egyáltalán, de családon belül sem.

Vajon mi vitte bele Mártit, hogy ennyire automatikusan belesimuljon a soha ki nem mondott titoktartásba, abba, hogy a hallgatás a törvény? A kulcs a válaszhoz a szégyen. Miért kell titokban tartani, hogy az apja egy pap? Mert az apja szégyellné, az anyja szégyellné, és a lány is szégyellné, ha mindez kiderülne. A szégyen ragályos. Pedig a kislánynak semmi szégyellnivalója nincsen, de mégis elhiszi. Az apja szégyenét magára veszi.

A titok bezár: megtanulsz hazugságokban élni

Az a legrosszabb a titokban, hogy bezár. Gyerekkoromban nagyon utáltam ezt, már hét-nyolcéves koromban megtanultam távolságot tartani a többi gyerektől, még a barátaimtól is.

Mert ha elmentem valakihez vendégségbe, akkor rögtön jött a kérdés: anyuci mit csinál, apuci mit csinál. És én ezt a kérdést annyira utáltam. Ezért vagy élből hazudtam rá, és kitaláltam valami hihetőt, vagy pedig egyszerűen megpróbáltam távolságot tartani. Ha három méter távolságot tartasz, akkor senki nem fog ilyeneket kérdezni. Ezt nagyon korán megtanultam.

Majd Márti elmesélte nekem, hogy legtöbbször azt válaszolta a gyerekek kíváncsiskodó kérdéseire, hogy a szülei elváltak, és az apja tanító. Ez amolyan féligazságnak számított, hiszen a szülők tulajdonképpen csak részben éltek együtt, és az apja tényleg a tanítóéhoz hasonló munkát végzett. Később, felnőve, hamar megtanulta, hogy a legjobb védekező stratégia az, ha minél magasabb pozícióba kerül.

Ha te vagy elöl vagy felül, akkor már nem fogják megkérdezni tőled, hogy honnan jöttél. Te csak mész előre, és közben nem kell azzal foglalkoznod, ami mögötted van, és nem kell választ adnod ezekre a számodra kellemetlen kérdésekre, mert fel sem fogják tenni neked.

„Bújós, cicás, ölelgetős gyerek voltam"

Márti történetében több szál ér össze. Az, hogy ennek a bántalmazásnak az elkövetője egy katolikus pap, aki egyúttal a kislány vér szerinti apja is. Kívülről nézve egy olyan vérfertőzés esetét látjuk, ahol a saját lányát megbecstelenítő férfi hivatása szerint Isten szolgája. Számomra ezért különösen ördögi ez a történet. S talán emiatt tartozik leginkább azok közé az esetek közé a könyvemben, amelyeket megismerve, nagyon mélyen megrendülhet egy hívő ember hite. Azért teszek most ide egy figyel-

meztető jelzést, hogy ennek tudatában folytassa a tisztelt Olvasó Márti történetének megismerését.

Az én sztorim egy kicsit kilóg a sorból, hiszen ami velem történt, az családon belüli erőszak volt, ahol az elkövető egy pap. Bár én rá abszolút apaként tekintettem, hiszen hat-hétéves koromig gőzöm sem volt arról, hogy ő pap. Bújós, cicás gyerek voltam, nekem az érintés a szeretetnyelvem. Anyukám azonban nem volt ölelgetős típus, és nem is fogadta jól ezeket a dolgokat. Neki a szolgálat a szeretetnyelve. Úgyhogy az apámon próbáltam mindezt kiélni, folyamatosan nyaggattam, legalábbis akkor, amikor velünk volt, ha pedig nem volt ott, akkor meg azt mantráztam, hogy mikor jön már. Állandóan mentem volna vele meccsre, imádtam vele kártyázni is. Tudtam, hogy fiúnak vártak, de hát „ezt is elcsesztem", így legalább részben igyekeztem megfelelni az elvárásoknak. Aztán miután történt, ami történt, ez egy csapásra megváltozott. Kerültem az apámat, ha csak lehetett. Nem akartam megölelni, megpuszilni, még üdvözlésképpen sem. Erre egyszer megkaptam anyámtól – a jelenet még ma is előttem van, bevésődött ez is – hogy „hülye kamasz, szégyelli a szüleit". Akkor kellett volna leordítani a fejüket. De nem tettem, nem volt hangom. Hát nem szóltam senkinek.

„A nő, aki lehettem volna, meghalt, mielőtt megszületett"

Minden beszélgetésnek, amelyet a túlélőkkel folytatok, az a legnehezebb része, amikor eljutunk oda, ami a bántalmazás során történt az áldozattal. Sokszor igen nagy segítség az, ha a személyes találkozásunk előtt már történt néhány levélváltás, mert akkor nem az áldozatnak kell kimondania a borzalmakat, hanem elég, ha én visszautalok rá. Nem is kell feltétlenül kimondanom, hiszen anélkül is tudja, hogy kettőnk között már nem titok az, ami történt. Kérdéseket a részletekre vonatkozóan soha nem azért teszek fel, mert szaftos bulvársztorit akarok kanyarítani abból a rettenetből, amit az áldozatnak el kellett szenvednie, hanem azért, hogy érthetővé váljon a tettek súlyossága mind

etikailag, mind pedig büntetőjogilag is. Hogy a maguk súlyával mutassák meg a gonoszság valódi arcát, és így váljanak ezek a történetek a „van" részévé.

Szóval adott volt az én kis családom, a maga piszkos kis titkával. Aztán úgy tizenkettő múlhattam, amikor az apámnak előbb feltűnt, hogy kezdek nő lenni, mint hogy én magam felfogtam-felfedeztem volna a bennem megszülető új minőséget. Először csak az ölelés változott meg, aztán egyre többször próbált meg velem kettesben maradni úgy, hogy az anyámék biztosan ne zavarjanak meg. Úgy érintett, ahogy apa nem érintheti a gyermekét. Bennem pedig összezavarodott minden. Összekeveredett a szégyen, a büszkeség, a piszkosság érzése, a gyönyör, a düh, a tehetetlenség. Egy sereg érzés és érzet, amit – ma már tudom – tizenkét-tizenhárom évesen egyszerűen nem lehet normálisan feldolgozni és a helyére tenni. Csak túlélni lehetett valahogy. Feldmár ír valahol arról, hogy a boszorkányok a középkorban úgy viselték el a máglyát, hogy egyszerűen „nem voltak ott". Ők a tűzből lógtak meg, én az ágyból. Akkor megküzdési stratégiaként kitűnően működött, csakhogy átment automatizmusba, és hosszú éveken keresztül a kedvesem karjából ugyanígy katapultált az agyam, ha akartam, ha nem. Vagy egyszerűen csak kikapcsolt a testem.

Két-két és fél évig tartott a dolog, ne kérdezd, hányszor történt, sokszor. Jóformán heti rendszerességgel. Azt se tudom, hogy pontosan mi történt. Nem, nem hatolt belém, legalábbis a farkával nem. De valójában ez már tökmindegy volt. Akár meg is tehette volna. A nő, aki lehettem volna, meghalt, mielőtt megszületett. A világ legszebb és legszentebb dolga – ami csak az emberi lény kiváltsága – vesztette el számomra az értelmét és aljasodott le egyszerű cseretermékké hosszú évekre. Értéktelenné vált a szexualitás és értéktelen vacakká váltam én magam is.

Majd arról beszélgettünk Mártival, hogy fel tudja-e idézni két évtized távlatából, hogy kezdődött az apja általi bántalmazás, tett-e bármiféle előzetes utalást bizonyos dolgokra, vagy csak úgy belesodorta a kislányt az egészbe.

Egyszerűen mások lettek az érintések. Például, elkezdte masszírozni a hátamat, és akkor már nemcsak a hátamhoz nyúlt hozzá. A legjellemzőbb az volt, hogy úgy viselkedett, akár egy kaméleon, abban a pillanatban, amikor ott volt az anyám vagy a nagymamám, ment a színház. Ugyanazt játszotta el, ami korábban is volt kettőnk között. A teljesen átlagos apát. Csak akkor ment tovább, amikor ketten voltunk, és nem volt tanúja annak, amit csinált.

Meg kellett kérdeznem, hogy milyen módon volt lehetősége az apjának arra, hogy kettesben maradjon vele.

Egy kétszobás házban laktunk, én hol a mamámmal aludtam, hol velük. Ő azokat az időket használta ki, amikor tudta, hogy az anyám fölkel, kimegy a konyhába, fürdőszobába, vagy elmegy a boltba. Tehát tudta, hogy mi az az idősáv, amikor nem fogják megzavarni. Tudta, hogy anyám mikor nincsen otthon, s tudta, hogy a nagyanyám nem fog bejönni. Az a szörnyű az egészben – ezt most így, több év terápia és rengeteg önmunka után már látom, de akkor egyszerűen meg sem fordult a fejemben –, hogy nulladik órára vagy bármi másra hivatkozva talán kimenekülhettem volna a helyzetből. Tulajdonképp lehetett volna kiút. Csak amikor benne vagy, akkor ezt egyszerűen nem látod. Lefagysz. Mint a vad az autó reflektora előtt.

A legtöbb bántalmazó viszonyban az elkövető valamilyen módon titoktartásra bírja az áldozatot, ez annak a stratégiának a része, amelynek a segítségével hosszan képes a csapdájában tartani őt. Azt feltételezem, hogy Márti „titokgyerek" mivolta már eleve szerepet játszhatott abban, hogy nem tudott ezekről a dolgokról beszélni.

Soha nem lett nyíltan kimondva az, hogy erről nem szabad beszélni. Ilyesmi egyáltalán nem hangzott el. Hiszen eleve annyira benne volt az egész élethelyzetben, hogy én tudom, hogy miről nem szabad beszélni. Már régen megtanultam, hogy tulajdonképpen a létem is titok. Így az apám szinte biztos lehetett abban, hogy én nem fogok erről senkinek sem beszélni. Másrészről nekem akkor erre nem is lettek volna szavaim. Nem is értettem, hogy mi

történik, hogy mi ez az egész. Azt sem értettem, hogy velem mi történik, de azt meg végképp nem, hogy vele mi. Fogalmam sem volt az egészről. Egy mai tizenkét évesnek azért már több fogalma lehet ezekről a dolgokról, de nekem akkor nem volt.

A bűncselekményt mindig minősíti a bántalmazás gyakorisága, rendszeressége is.

Majdnem minden héten közeledett így hozzám. Mindig, amikor neki erre lehetősége volt. Két, két és fél éven keresztül.

Márti korábban levélben írta nekem, hogy nem egészen tud visszaemlékezni arra, hogy pontosan mit is művelt vele az apja, azaz, hogy mennyire ment bele a dolgokba. Csupán érzések-érzetek maradtak meg benne, illetve jönnek vissza még ma is, ha rá gondol. Simogatások, érintések. Néha a tettes az áldozatot is ráveszi bizonyos cselekmények végrehajtására, vagyis nem elégszik meg a passzív és egyoldalú bántalmazással, ilyesmi Márti esetében nem történt. Az is fontos kérdés, hogy a szexuális zaklató ruhában vagy ruha alatt ér-e a gyermek testéhez.

Ruha alatt is. Reggel azt használta ki, hogy még reggel van, hálóing stb. Az, hogy a bugyimba benyúlt, az persze...

Ez a szexuális ragadozó rendkívül ösztönszerűen, spontán módon cselekszik. Mindenféle bűntudat nélkül, ami akár antiszociális személyiségzavarra is utalhat. Ebből a szempontból teljesen eltér az eddigi történetek manipulatív nárcisztikus bántalmazóitól, akik nagy hangsúlyt fektettek a verbalitásra. Ő ezzel szemben soha nem tett semmiféle utalást sem előzetesen, sem utólag arra, amit csinált. Nem verbalizált semmit. Nem talált ki az egész bántalmazáshoz egy intellektuális keretet, amiben magának és a lánynak is megkísérelte volna valahogy megmagyarázni, hogy mi is történik. Nem akarta felmenti a saját lelkiismeretét, mert egyáltalán nem volt benne lelkiismeret-furdalás. Ez a szociopata típusú szexuális bántalmazók jellegzetessége. Egyetlen jelzéssel, egyetlen mozdulattal, egyetlen szóval sem utalt vissza a történtekre. Sem akkor, sem évekkel később. Ezzel leginkább azt érte el, hogy Márti úgy érezze, mindez meg sem

történik, csak képzeli az egészet, vagy akár arra is gondolhatott, hogy megőrült.

Az volt tulajdonképpen a jó, hogy keveset volt nálunk. És így miután a dolog megtörtént, mindenki ment a maga dolgára, és eltűnt egy egész hétre. Nem az volt, hogy utána még ott lett volna, eljátszotta volna anyámmal a szerelmes férjet vagy bármi ilyesmit. Ha pedig bárki ott volt, bárki látta, akkor úgy ölelt vagy puszilt meg, mint ami teljesen normális egy apa-lánya kapcsolatban.

A férfi viselkedésének leírásából egyértelműen látszik, hogy teljesen tisztában volt azzal, hogy mi normális és mi nem az. Mi megengedhető és mi nem.

Teljes mértékben tisztában volt a határokkal. Nekem az volt nagyon nehéz, hogy korábban annyira szerettem, amikor megjött és megpuszilt, megölelt. Most hirtelen azt éreztem, hogy ne gyere a közelembe. Ez volt a külvilág felé az egyetlen jelzés, ami alapján sejthették volna, hogy valami baj van. Fel is tűnt az anyámnak a változás, de teljesen félremagyarázta, hogy azt gondolta, hülye kamaszként szégyellem a szüleimet. Pedig hát…

„Egy vadállat, ha csapdába kerül,
akkor… csendben marad!"

A történet legdrámaibb pontja az, hogy a kislány egészen magára marad ezzel a borzalommal. Holott bármilyen rosszat is tesznek egy gyereknek, a trauma nem olyan mély, ha van legalább egy ember, aki empátiával meg tudja hallgatni, amit a gyerek mondani akar. Az a trauma – és ezt Feldmár Andrástól idézem –, ami egy életre meg tudja gémberíteni az embert, az olyan, hogy valaki bántja, és nem szabad róla beszélni, titokban kell tartania. Ez az embert az őrület szélére vagy egyenesen annak kellős közepébe löki. Óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy mit csinált két és fél évig az édesanyja, meg a nagyanyja, akik ott éltek a lakásban, ott jártak-keltek, ahol ez a rettenet megtörtént. Hogy lehetséges az, hogy semmit nem érzékeltek az egészből,

hogy nem gyanakodtak, és nem léptek közbe, hanem teljesen egyedül hagyták a kislányt.

Egyáltalán nem tudtam erről beszélni. Föl sem fogtam igazán, hogy mi történik velem, talán szavaim se lettek volna rá, hogy elmondjam, de azt már akkor is éreztem, hogy úgysem hinnének nekem. Van az én szavam és van az övé, kész. Esélytelen vagyok. Eleve bennem volt az az érzés úgy három-négyéves korom óta, hogy valami nem kerek. Tudod, a „ciki vagyok" faktor. Hogy szégyellnek, titkolnak, rejtegetnek engem. Csak nem értettem, hogy miért. Ők nem magyarázták el nekem, én meg nem tudtam megkérdezni tőlük. Képtelen voltam. És az egész annyira beteges volt, annyira szürreális, hogy éreztem, el se hinné nekem senki, ha mégis valahogy kijönne a számon. Talán a nagyanyám sejthetett valamit, de ő mindig kicsi volt, törékeny, egyszóval gyenge szövetséges. Senki mást sem találtam, akiben bízhattam volna, hogy van olyan erős, hogy meg tud védeni engem. Ha pedig erre képtelen, akkor minek mondjam el.

Meg a bizalom is hiányzott belőlem teljesen. Ez egy kicsit hasonlít arra, amikor megszületik egy embergyerek, és akkor ott az anyaméhben, a léte legelején van benne egyfajta ősbizalom és ősbiztonság. Hát nekem ősbizalmatlanság és ősbizonytalanság jutott. Ne csodáld, hogy az agresszor biztonságban érezte magát! Biztos lehetett benne, hogy nem fogok szólni, mert nem hiszem el, nem bízom abban, hogy lenne bárki is, akinek szólhatnék. Azt gondolom, hogy nem véletlenül leszünk áldozatok. Aki így indul az életben, mint én, akinek még a létezése is egy szégyenletes titok, vagy aki szigorú engedelmességre, tekintélytiszteletre van nevelve, vagy aki nem kap számára egyértelmű módon szeretetet, az később sokkal nagyobb valószínűséggel válik áldozattá, csúszik bele bántalmazó kapcsolatba.

Van egy illusztratív történetem arra, hogy milyen elképesztő mértékben égnek be programok az emberbe, és válnak hitrendszerré. A terapeutámmal több hónapnyi közös munka után kezdtük el boncolgatni a megküzdési stratégiák és a segítségkérés téma-

ját, amikor feltette a kérdést, hogy mi van, ha bajba kerülök? Mit csinálok? Majd mondott egy fél mondatot, és arra kért, fejezzem be. „Egy vadállat, ha csapdába kerül, akkor..." Először nem értettem, mire gondol, ezért ő egészítette ki: „elkezd sírni, hogy a többiek észrevegyék, és a segítségére siessenek". Zsigerből pattant ki belőlem az ellenvetés: „...nem, nem... csendben marad, nehogy bárki észrevegye, hogy bajban van, mert akkor jönnek a többiek, és megeszik". Vagyis én inkább a saját lábamat rágnám le, de nem kérnék segítséget, mert az a program fut bennem, hogy ha megteszem, csak még jobban megszívom. Meg egyáltalán... baromira nagy zavar volt a fejemben. Egyrészt a meglepetés, hogy ilyesmit is tud a testem, másrészt hogy mocskos és utálom, pfuj. Saját magamat is utálom, meg ezt az egészet. Egyszerre volt jelen a pozitív és a negatív vibrálása. Hogy hol itt vagyok, hol ott vagyok. Hát ezt egy gyereknek csak egy kicsit is megérteni és aztán valahogy kimondani majdnem esélytelen. Én nem voltam rá képes.

Márti most viszont végre kimondja mindezt. Én hiszem, hogy azok helyett is beszél, akik még nem tudnak megszólalni, de amikor olvassák a könyvben a szavait, akkor azt fogják érezni, hogy végre valaki kimondja a számukra most még kimondhatatlant. A nevükben és értük is beszél.

Az nekem is sokat segít, hogy nem vagyok egyedül. Nagyon fejnehéz emberke vagyok. Az első terapeutám korán felismerte ezt, és hosszas forró-kása-kerülgetése helyett a kezembe nyomott egy, a témával foglalkozó, tudományos igényességgel megírt, de a laikusok számára is fogyasztható könyvet. Elkezdtem olvasni – fejbevágott. Aztán újra nekifutottam, hát piszok nehéz olvasmány volt, néhol egész oldalakat húztam alá, hogy nahát... ez rólam szól. Nahát... én is pontosan ezt érzem (vagy nem érzem). Hatalmas „aha" élmény volt meglátni, hogy nem véletlenül csinálok dolgokat, reagálok úgy, ahogy. Például sokáig utáltam a testemet emiatt az egész miatt. Azért, hogy ebben a helyzetben miért reagált épp úgy és nem máshogy. Miért van egy ilyen helyzetben orgazmusod? Hogy lehetséges ez?

Ez persze pusztán biológia! Ezért senki nem felelős. Ez teljesen akaratlan, nem az embertől függ, nincsen benne döntés, nem lehet irányítani. Automatizmus. Például, ha kisfiú vagy fiatal fiú az áldozat, és ingerlik a nemiszervét, akkor elkerülhetetlenül jön létre a merevedés vagy akár a magömlés. Ezt nem lehet irányítani, a hátterében kontrollálhatatlan agyi folyamatok állnak. Ilyenkor nemcsak azt szégyelli az áldozat, amit vele tettek, hanem azt is, hogy miért élvezte. A szexuális bántalmazás testi részében talán ez a legfeldolgozhatatlanabb – szégyen és alaptalan önvád kapcsolódik hozzá.

Hát, igen, és az is biztos, hogy a fiúknak sokkal nehezebb, hiszen jóval nagyobb a szégyen. Azt érzed, hogy nem védted meg magad: micsoda férfi vagy te? S ráadásul egy másik férfi árult el. Holott, ugye, klasszikusan a férfiszolidaritás nagyobb kellene, hogy legyen. Vagy esetleg egy nő uralkodott feletted. Überciki.

Azt feltételezem, hogy Márti apja esetében ún. regresszív vagy más néven regrediáló (visszafejlődő) pedofíliáról van szó. Az ilyen típusú elkövetők áldozatai között gyakoribbak a lányok, mint a fiúk. S többnyire az otthonukban, ill. a saját közegükben bántalmazzák a gyermekeket, gyakran inceszt, vérfertőző viszony keretében, azaz a saját biológiai gyermekük sérelmére. A regresszív pedofilok életében, akik lehetnek hetero- vagy homoszexuálisok és alapvetően felnőttekhez vonzódnak szexuálisan, történik valami, például erős stresszhatás alá kerülnek és emiatt regresszálnak – azaz egy korábbi pszichoszexuális érettségi szintre süllyednek vissza –, így kiskorúak felé kezdenek szexuálisan vonzódni. El tudom képzelni, hogy a férfira nagy pszichés nyomást gyakorolt a kettős élet, a látszat megtartásának kényszere és az abba belevitt rengeteg energia, hogy ne derüljön ki semmi. Hiszen azzal egyrészt veszélyezteti a jóhírét, és könnyen szégyenbe kerülhet, például saját szülei előtt, akiknek ő volt a büszkeségük, másrészt pedig ez akár egzisztenciális fenyegetettségérzettel is eltölthette, hiszen, ha kiderül, hogy van egy viszonya, sőt egy gyereke is, akkor akár az állását, az-

az a megélhetését is elveszítheti. Márti említette nekem, hogy az apja püspöke tudhatott a pap viszonyáról és a megszületett gyermekről, s ezért dugta el vidékre, egy Isten háta mögötti településre. Viszont egy püspök is csak addig tudja megvédeni a papját egy ilyen helyzetben, ameddig ki nem tör egy nyilvánvaló botrány, ami őt is kényszerhelyzet elé állítja. Vagyis a látszat fenntartása rendkívül fontos lehetett a férfi számára, ahogy korábban láttuk is, ennek kényszerébe a nőt és Mártit is meszszemenőkig belevitte. Ez határozta meg hármuk életét: mindent titkolni kellett. Mivel a regresszív pedofilia gyakran akkor lép fel, amikor a férfi számára a felesége – élettársa – érzelmileg elérhetetlenné válik, s emiatt kezd a lányához vonzódni, ezért fontos kérdés, hogy vajon volt-e a szülők kapcsolatában ekkor intimitás, szexualitás.

Ezt nem tudom és nem is tudnám megkérdezni tőle, mert nem olyan a viszonyunk. Az biztos, hogy előttem sosem voltak jelei a köztük levő intim közelségnek, maximum baráti érintéseket láthattam. Nekem az érintés a szeretetnyelvem, és ezért én örömmel közeledem, nekem erre nagy az igényem. Őket viszont például soha nem láttam csókolózni, se kézen fogva sétálni, sehol, még külföldön se. Vagyis nem voltak látható jelei az intimitásnak. Amikor azonban az apám súlyos beteg lett, anyám gondoskodott róla, ápolta, tehát egészen bizonyosan szerette. Azt viszont, hogy neki mennyire volt igénye az intimitásra, vagy mennyire tudta ezt megadni az apámnak, nem tudom.

Kívülállóként nehéz elképzelni egy olyan anyát, aki egy ilyen hosszan, mintegy két esztendeig tartó egyetlen gyermeke ellen irányuló szexuális visszaélést egyszerűen észre sem vesz, s még csak a gyanú árnyéka sem merül fel benne, hogy valami nincs rendben. Vagy sejt valamit mégis, csak maga sem mer rákérdezni?

El tudom képzelni, hogy tényleg nem vette észre. A kettőnk bizalmi kapcsolata is alapból sérült volt, így nem tudtam hozzá fordulni segítségért akkor. Csak jóval később, harmincvalahány

évesen mondtam el neki mindazt, ami történt. Nem egy előre eltervezett „coming out" volt, hanem egy vitánál spontán módon vágtam a fejéhez, hogy ha apám anno nem..., akkor lehet, hogy sok minden nagyon másként alakult volna. Erre az volt az első reakciója, hogy „nem igaz". Aztán később mondott valami olyasfélét, ha tudta volna, elzavarta volna, vagy valami hasonló. Valójában azonban soha nem beszéltük ezt ki. Mind a mai napig nem.

El sem hiszik, hogy ilyesmi megtörténhet

Szinte kivétel nélkül az összes áldozat, akivel csak beszéltem, illetve leveleztem, mind nemcsak attól szenvedett, hogy ez a borzalom megtörténhetett, és éppen egy olyan térben, amelynek a szeretetről és a bizalomról kellene szólnia. A trauma, a szenvedés azzal is tovább mélyült, hogy nem lehetett róla beszélni, illetve ha megpróbálták, azzal kellett szembesülniük az áldozatoknak, hogy nem hiszik el nekik mindazt, amiről beszélnek. Ez az értetlenség jellemezheti a családot, az egyházat, de néha még a segítő szakmák képviselőit is. Márti elmesélte nekem, hogy nagyon szerencsésnek érzi magát, mert amikor mintegy 25 év elteltével végre elhatározta, hogy szembenéz ezzel a mélyre befagyott traumával, jól felkészült, hozzáértő és valóban segítő pszichológusokat, terapeutákat talált magának. Később aztán találkozott olyan szakemberrel is, aki el sem akarta hinni, hogy ez vele tényleg megtörtént, és úgy látja, ez sajnos nem egyedi jelenség.

Keresztülmész valamin, ami megváltoztat. Lehet persze, hogy meg is betegszel, sok embernél sokféleképpen csapódik ez le, és lehet, hogy fizikálisan vagy akár mentálisan tényleg beteg leszel. Vagy egészen megzakkansz és szétesik minden, mert ez történt veled. És ezek után még megkapod azt is, hogy te alapból mentálisan beteg vagy, és csupán emiatt képzeled, hogy bántalmaz a férjed vagy abuzál az apád. Igen, ezzel a gondolkodással sokszor találkoztam. Ez az áldozathibáztatás egy nagyon jellemző módja. Azzal kezdenek el foglalkozni, hogy te tulajdonképpen beteg vagy, és

ezért találtad ki a történetet. Nem azzal foglalkoznak, hogy mi történt veled, mi mindent kellett elszenvedned, és mi lett mindennek a következménye, hanem visszaforgatják ellened az egészet. Találkozol egy-két ilyen reakcióval, és gyorsan rájössz, jobb, ha csendben maradsz.

Az rendkívül borzasztó lehet, amikor az ember úgy érzi, hogy egyedül marad egy ilyen megsebzettségben. S nemcsak, hogy nem akarnak segíteni neki, de még azt az érzetet is keltik benne, hogy az ő valósága nem is valóság. Talán ez szigetel el a leginkább, hiszen akkor azt fogom érezni, hogy nekik van egy saját valóságuk, nekem is van egy saját valóságom, de mivel ők nem akarnak tudomást venni az én valóságomról, nem hitelesítik az érzéseimet, így teljesen egyedül maradok. Sőt, ha bizonygatnom kell a magam valóságát, és erre sorozatosan azt a reakciót kapom, hogy nem hisznek nekem, akkor egészen biztosan meg fogok őrülni. Ez a lelkiállapot lehet az őrület előszobája.

Már tudok kívülről és mosolyogva nézni erre. Megtanultam, hogy ez az átlagemberek reakciója. Ezen már nem is akadok fenn. Aki már sok ilyet látott, például néhány terapeutám, ők előre igyekeztek felkészíteni engem erre: „Készülj fel rá, hogy öt percen belül te leszel a hülye! És öt percen belül azt fogják bizonygatni, hogy nem vagy normális. Nem arról fognak beszélni, hogy valójában mi a problémád." És van még egy szempont, ami ebből következik, és ami sokáig nem volt bennem tudatos. Az a megértés, hogy ami az én életemnek a része, egészen mindennapos valóság, az egy kívülálló számára bizony durva lehet. Ezért egyrészt megengedőbb lettem, másrészt pedig rájöttem, hogy nem szabad mindezt a nyakába zúdítani még sokadik találkozás alkalmával sem a másiknak, mert egyszerűen sok, s előfordulhat, hogy nem tud vele mit kezdeni, ezért inkább elmenekül. Okosan meg kell gondolni, hogy kinek és mikor mondom el, ha egyáltalán elmondom valaha. Ezt is meg kellett tanulnom.

Most nehogy azt gondold, hogy az abuzált „titokgyerek" identitás tölti ki az életemet. A részem, de nem ez vagyok én, vagy nem

csak ez. Vannak időszakok – például most, hogy íródik a könyv, nyíltan beszélünk a témáról, vagy egy-egy belső történés indokolja, hogy újra elővegyem, és dolgozzak a múltammal –, amikor intenzívebben a mindennapok része ez is, de nem ezzel kelek és fekszem általában. Már nem a történtek, és nem a menekülés határozza meg a mindennapokat.

Amikor a bizalom egy életre megtörik

Abban, ami Mártival történt, az a legmegrázóbb, hogy a saját apja által kiskorú sérelmére elkövetett családon belüli erőszak keveredik azzal a körülménnyel, hogy az elkövető egyúttal katolikus pap is. Így ez a szexuális visszaélés egyszerre több szinten töri meg a bizalmat az áldozatban, még akkor is, ha Márti elsősorban apaként tekintett a férfira. A bántalmazásnak mégis szükségszerűen hatása lett a lány későbbi hitére, az egyházhoz, illetve annak papjaihoz való viszonyulására. Már a történet keretét is egy olyan kiindulópont adja, aminek csak a katolikus egyházi közegben lehet értelme. Hiszen a nő születésétől fogva éppen azért került bele a szégyellnivaló „titokgyerek" szerepébe, mert ő egy olyan apa gyermeke, aki cölibátus fogadalmat tett, azaz nőtlenségre és a saját családról való lemondásra kötelezte el magát. S így Márti léte tulajdonképpen ennek a fogadalomnak a megszegéséről tanúskodik, ami miatt az adott vallási közösség Márti egész lényét is bűnnek tekinti, holott a gyermek nyilvánvalóan teljesen ártatlan. Mégis, mivel ez a felfogás benne van a keresztény hívők gondolkodásában, s nyilvánvalóan benne volt az apja és az anyja fejében is, így, ha nem is kimondottan, de tudat alatt egészen biztosan úgy tekintettek Mártira, mint akinek tulajdonképpen léteznie sem szabadna. Nem véletlen, hogy a nő már egészen kicsi kora óta úgy érezte, hogy ő bármit is csinál, bármennyire is igyekszik, soha nem lehet elég jó. Pedig tényleg mindent megpróbált. Végtelenül engedelmessé, szófogadóvá vált. Soha nem tett fel zavaró kérdéseket, soha

nem árulta el az apját, nem leplezte le a titkot. Még akkor sem, amikor az apa ezt a titkot fegyverként kezdte használni ellene. Hiszen tudta, hogy a kislány, aki éppen a szülei viselkedése miatt gyenge önértékeléssel rendelkezik, és akibe még a létezése miatt is mély bűntudatot ültettek, nem lesz képes megvédeni magát, nem lesz képes segítséget kérni, és nem lesz képes megtörni annak a titoknak az örvényét, amelybe születése óta belekényszerült.

A bizalom megtörésének három szintjét különíteném el ebben a történetben, mégpedig a gyermek és apa, hívő és pap, hívő és Isten viszonylatában. Hiszen itt egy olyan apa árulásáról van szó, aki egyrészt ténylegesen, másrészt spirituálisan is árvává tette a lányát. Olyan értelemben, hogy aki a gyermekével szemben vérfertőzést követ el, az megszűnik a gyermek apjának lenni. S mivel az anya nem vesz észre semmit – vagy azért, mert nem akarja, vagy azért, mert tényleg képtelen észrevenni – és ezzel nem védi meg a lányát, ő is árulást követ el. Ennek a kislánynak senkije nem marad a családjában, nem marad sem apja, sem anyja, hiszen mindketten elárulják őt. Így Márti tulajdonképpen elárvul. Mivel az apa egyúttal pap is, mindaz, amit a bántalmazása okoz, nem választható le arról a vallási-spirituális dimenzióról sem, amit a hivatása révén képvisel. Így a lány spirituálisan is árvává válik. Nem véletlen tehát, hogy Márti további életének legsúlyosabb nehézsége éppen az „ősbizalmatlanság" lesz. Hogyan is tudna ezek után megbízni bárkiben is?

Megdöbbentő volt számomra, amikor elmesélte, hogy volt két párkapcsolata és egy házassága, amelyek mindegyike egy-egy gyermekkel ajándékozta meg őt, de mégis, ha az ősbizalomra gondol, és arra, hogy ezt mikor és kivel tudta igazán megélni az életében, akkor egy teljesen idegen férfi és tizenöt percnyi csoda jut az eszébe.

Azt a bizonyos ősbiztonságot még azóta is keresem. Azt hiszem, az a földre szállt mennyország. Tizenöt percre volt benne részem egész életemben. Megmutatta a másik felem, hogy milyen, amikor

nincs tér és idő, nincsenek kételyek és kérdések, csak a biztos tudat van, hogy biztonságban vagyok. Na, az nagyon jó.

Egy kicsit elbizonytalanodtam, hogy vajon Márti kire gondolhat, amikor a másik feléről beszél, talán nem is egy valós személy jutott az eszébe.

A terapeutámmal KIP[13]-pel dolgoztunk éppen, ami egy olyan terápiás módszer, ami egy kissé módosult tudatállapotban dolgozik különféle hívószavakkal, képekkel. Vizuális típus vagyok, így nekem ez a módszer nagyszerűen bevált. Az egyik ilyen gyakorlat során megjelent egy barlang képe. Vizet láttam magam előtt, majd azt, ahogy úszom benne, és közben teljes sötétség vesz körül. És ekkor hirtelen megjelenik egy férfi. Szavak nélkül kommunikálunk egymással, majd hív, hogy menjek utána, és tudom, hogy ki fog vinni engem ebből a barlangból és ezért szó nélkül megyek utána. Majd elvisz egy vízesés háta mögé, és megmutatja, hogy hol lehet kijutni. A kijárat szájánál elbúcsúzik és visszafordul, én pedig kijutok egy csodás paradicsomi tájra, ahol buja a növényzet, süt a nap, csiripelnek a madarak, minden klassz. És tudom, hogy oké, ő most nem jön velem, de ha majd eljön az ideje, akkor jönni fog. Még saját magam is teljesen elképedtem azon, hogy létezhet olyan, hogy én bárkiben is ilyen szinten megbízom. Ezeket a képeket nem feltétlen kell elemezni – de annyira döbbenetes volt, hogy egyszerűen muszáj volt valami feleletet találni arra, hogy ez most mégis micsoda? Talán egyfajta istentörténet? Nem annak éreztem. Rövid időn belül megérkezett a válasz.

Egy masszázsgyakorlat folytán találkoztam egy ismeretlennel, a nevén kívül semmit nem tudtam róla. Csak egy apró figyelmeztetést kaptam közös barátunktól: „Ne kapj tőle frászt, iszonyú erős energiái vannak." A férfi rám tette a kezét, elkezdtünk egymásra hangolódni, és két perc alatt összekapcsolódtunk valahol nagyon mélyen, lélekben. Onnantól kezdve nem volt kér-

[13] A katathym imaginatív pszichoterápia (KIP) vagy katathym képélmény mélylélektani, pszichodinamikai alapokon nyugvó terápiás forma.

dés, hogy most mi is történik valójában. Nem voltak kérdőjelek, és teljes biztonságban éreztem magam, úgy éreztem, hogy végre otthon vagyok. Benne megbízhatok. Nos, ő a másik felem. Aztán összeraktam a barlangos képpel, és megértettem a kettő összefüggését. Egyszer még találkoztunk ezek után egy kávéra, beszélgettünk, de világos volt, hogy nem lesz köztünk semmi. Azonban mindketten tudjuk, hogy különleges kapcsolat van köztünk. Csak ez most nem arról szól, hogy itt és most bármilyen szinten is egy párt alkossunk. Na, nekem ez a tizenöt percnyi élmény jelentette életemben a bizalmat. Összesen ennyi jutott. Egy idegen emberrel. Kicsit szürreális.

Azóta is többször előkerül a bizalom-dilemma. Abból, amiben voltam, egyedül egyszerűen nem lehet kimászni. Segítség kell. A segítséghez pedig bizalom. Másként nem megy. Tanulni kell ezt is, és ez sem könnyű lecke, de nem is teljesen lehetetlen. Mostanra eljutottam oda, hogy megértettem, ahhoz, hogy meg tudjak nyílni önmagamra és a világra, az kell, hogy előjöjjek a sáncaim mögül, hogy megnyíljak. Ehhez pedig mi kell? Igen, bizalom. Lassan, lépésenként. Tudva, hogy benne van a pakliban egy újabb pofon, vagy akár több is, de remélve, hogy vagyok már annyira erős, hogy nem tud megtörni.

Túlélő stratégiák: kontrollmánia és alárendelődés

Lehet, hogy iszonyú sikeres vagy, vagy legalábbis annak látszol, de mégsem érzed magad annak. Csinálod, csinálod, és egyszer csak otthagyod. A világ pedig nem érti, hogy miért váltottál, ha már ennyit beleraktál, és ha már ennyit beleraktál, akkor miért nem raktál bele még három hangyányit. A világ nem érti, hogy nem maradhatsz alul, mert az veszélyes. Ez pedig a kontrollmánia felfelé visz.

Érdekes, hogy Márti kontrollmániáról beszél, kíváncsi leszek, hogy vajon kikre vonatkozik ez nála, hogy mások vagy inkább önmaga felett vágyik a teljes kontroll gyakorlására.

Elsősorban a saját dolgaim felett akarok kontrollt gyakorolni, mások felett csak annyiban, ami engem érint. Nagyon furcsa ez az egész, mert csak egyetlen ember bírta elérni nálam, hogy akkor most csak feküdj le és lazíts. Engedd el magad, bízz meg bennem. A másik felem, tudod, a 15 perces csoda. Tehát egyrészt igen, van ez a kontrollmánia. Mindent kontrollálni, és kivédeni minden véletlent. És arra menjen a szekér, amerre én akarom. Másfelől viszont megvan bennem igen erősen mások kiszolgálása, az, hogy másoknak alávessem magamat. Nem biztos, hogy az asztalra csapok akkor, amikor az lenne a személyes érdekem. A kettősség nagyon jellemző rám, borzasztóan végletes vagyok. Ebben is.

Fontos volt, hogy jól értsem, amit Márti mond, vagyis azt a kettősséget, ami miatt bizonyos szempontból szétválik a szakmai- és a magánélete.

A szakmában mindig sima volt az út, ott megyek előre rendíthetetlenül. Soha nem jöttem még ki úgy állásinterjúról, hogy nagyon szeretném ezt a munkát és nem kapom meg. Úgy viszont már annál inkább, hogy szerették volna nagyon, hogy ott dolgozzak, de én egyáltalán nem akartam. Szakmailag nem alkudtam meg soha, s ebből jöttek néha a konfliktusok is. A magánéletben viszont megalkudtam, igen. Tehát valahogy ez a két terület jól láthatóan elválik.

„Szóval a pokol valahol ott marad"

Márti, apja szexuális bántalmazása révén, érzelmileg két véglet között őrlődött. Egyrészt a testi dolgok és az általuk megélt érzések-érzetek teljesen összezavarták a lelkét. Rendkívül mocskosnak érezte magát, másrészt életében először tapasztalta meg azt, hogy az apja valódi figyelemmel és érdeklődéssel viszonyult hozzá. Korábban úgy érezte, hogy bármennyire is próbál jó gyerek lenni, bármennyire igyekszik megfelelni, mégsem tud az apja számára soha elég jó lenni. Életében először most azonban végre elég jó lett valamire. Hirtelen fontossá vált, végre megvolt

a vágyott figyelem. No, persze milyen áron? Ez a kettősség annyira szétfeszítette őt, hogy igyekezett minden érzést és érzetet bepakolni egy nagy búra alá, hogy ne is vegyen tudomást róluk. A saját testéhez való kapcsolódását úgy igyekezett minél inkább lehasítani, hogy fejben kezdett el élni.

Nagyon jó nyelvérzékkel rendelkezett, így a kétnyelvű gimnáziumban való továbbtanulás lehetősége adott volt. Ezzel egyúttal el is hagyhatta a szülői házat, az otthont, ami mérgezte a testét és a lelkét. S nem is kellett különösen magyarázkodnia sem. Látszólag ügyesen és tudatosan építette a jövőjét, de legbelül mégis érezte, hogy valójában csupán menekül. Később, ez a kétszáz kilométeres távolság sem lett már elég, úgy érezte, hogy még távolabbra kell kerülnie az emlékeitől. Ezért elhagyta az országot, sőt elhagyta a kontinenst, és a tengeren túlra költözött. Igyekezett sikeresebbé válni és minél magasabbra jutni, hogy olyan pozícióba kerülhessen, ahol már senki nem tesz fel kellemetlen kérdéseket.

Ott és akkor mindez jó megoldásnak ígérkezett arra, hogy megszűnjön az abúzus, de valójában nem oldott meg semmit. Maradtak a kövek a puttonyban, amik meghatározták az összes emberi kapcsolatomat – és még csak észre sem vettem, hogy ott vannak. Na, valahol ez is egyfajta pokol. Meg az is, hogy hosszú időre elveszett számomra annak az értéke, hogy nő vagyok, és a szexualitás csodája semmit nem bírt jelenteni. Hosszú ideig még a párom karjában sem tudtam igazán elengedni magam, és az együttlétek valójában pokoli magánnyá váltak. Újra és újra sikerült olyan élethelyzetekbe manőverezni magam, ahol a korábbi negatív minták jöttek elő újra. Ahol megint csak sérültem. Nőként, s emberként. Azt kérdezed, hogy tudtam ebből a pokolból kilépni…? Az abúzushelyzetből ki lehet kerülni, de egy részünk mégis a pokolban marad. Lehet rajta persze dolgozni, lehet integrálni a megtörténteket, de akkor is ott marad és ketyeg, olyan, mint egy időzített bomba, és borítékolható, hogy egy-egy nehéz helyzetben újra és újra robbanni fog. Szóval a pokol valahol ott marad.

A feldolgozás fázisai – „Elásni a múltat nem lehet"

„Mentális katapult"

Márti elmesélte nekem, hogy annak idején, amikor a bántalmazás érte, tizenkét-tizennégy évesen egyfajta „mentális katapult"-ot használt, hogy túlélje mindazt, amiből képtelen volt elmenekülni: *Az volt a technika, hogy huss, egyszerűen nem vagyok ott. Mentálisan katapultáltam.*

Tagadás

Majd a tagadás fázisa következett. Felkerült vidékről Budapestre, később elhagyta a kontinenst is, hogy egyre nagyobb legyen a távolság közte és a bántalmazó között. Így fizikailag végre ki tudott szakadni a bántalmazó közegből, s a tettesnek nem lett több alkalma arra, hogy szexuálisan zaklassa őt. Ahogy nőtt a térbeli távolság, Márti valamennyire eltávolodott a sötét és nyomasztó emlékektől is, de az elfojtás, az, hogy nem akart gondolni mindarra, ami vele történt, csak felszínes megoldásnak mutatkozott.

A fordulópont: Emma

Majdnem huszonöt évnyi menekülés után, amikor a nő egyre távolabbra futott az emlékei elől, végül kényszerhelyzetbe került. Egy olyan helyzetbe, amely megértette vele, hogy a menekülés nem fogja feloldani élete legmélyebb traumáját. A fordulópontot kislánya, Emma születése hozta el.

Elásni a múltat nem lehet. Elfutni lehet, csak nem érdemes. Nekem mintegy huszonöt év kellett és egy halmozottan sérült, koraszülött baba, hogy megértsem. Másfél éves volt a kislányom, amikor az ő egyik terapeutája egy gyakorlat magyarázata kapcsán világossá tette számomra, hogy vagy hajlandó vagyok megállni, szembenézni a múlttal és visszatérni a testembe, vagy soha nem fogom tudni a lányomat megtanítani a saját testében ember módra létezni.

Márti 36 éves volt, amikor megszületett a harmadik gyermeke, Emma. A kislány extrém koraszülöttként, a 24–25. héten jött a világra. Már a születése előtt is voltak agyi cisztái, majd kapott egy agyvérzést, amiből vízfejűség alakult ki nála. Egy szállítás folyamán pedig oxigénhiányos állapot lépett fel, ami agyi alapú bénulást okozott. A születés utáni első hetekben Márti nem tudhatta, hogy gyermeke életben marad-e egyáltalán. Emma azonban már akkor rendkívül nagy küzdőnek mutatkozott, és túlélte ezt a rettenetes helyzetet. Sajnos a következmények maradandónak mutatkoztak: testi bénulás, amely a bal oldalát érinti, látássérülés, mentális lemaradás.

A kislány másfél éves lehetett, amikor egyre ijesztőbbé vált az a tény, hogy terápiája nem akar eredményt hozni. Egy gyakorlatot végeztek Emma Body-Mind Centering[14] terapeutájával, amikor az édesanya nem értett meg egy instrukciót, nem értette, hogyan segíthetne a gyakorlat során a kislányának. Ezért a terapeuta megkérte, hogy feküdjön le ő is a matracra, és magyarázat helyett megmutatta magát a gyakorlatot. Miközben a saját testét figyelte, megjelent egy kép a fejében.

Egy ház, amit ismersz, be vannak csukva az ajtók, ablakok, soha semmi mozgás. Ismered ezt a házat, ott laksz a közelében, mindennap látod, ott jársz, de igazából mégis egy idegen ház. Azt látod, hogy csak ott van, de nincsen semmi élet benne. És akkor hirtelen bent találtam magam a házban. Rájöttem, hogy ez a ház én magam vagyok. S ekkor világossá vált számomra, hogy két vá-

[14] Body-Mind Centering: A BMC – ami egyszerre oktatási és terápiás módszer – megalkotója az ír származású Bonnie Bainbridge Cohen. „A Body-Mind Centering egy mozgáselemző, újranevelő rendszer, amely egyszerre, egységben vizsgálja az ember mozgásának fizikai és lelki (tudati) összetevőit. A rendszer gyakorlati jelentősége azon alapul, hogy a mozgáson keresztül mind a fizikai, mind a tudati összetevőkre befolyással lehetünk, így korábbi mintáink, beidegzéseink hozzáférhetővé, »tapinthatóvá«, végső soron átalakíthatóvá válnak." Forrás: https://www.mpppot.hu/perinatalis-tudomanyok/perinatalis-terapiak/body-mind-centering-bmc

lasztásom van: vagy hajlandó vagyok a saját dolgaimmal foglalkozni és a saját testemben élni, vagy esélyem sincsen arra, hogy ezt a gyereket megtanítsam a saját testében élni. S ekkor döntöttem el, hogy segítség kell.

Értő segítők

A régi emlékek annyira mélyre vésődtek a nő lelkében, hogy még Emma apjának, a férjének sem tudott igazán beszélni mindarról, ami vele gyerekkorában történt. Ezért Márti úgy határozott, hogy végre eljött az ideje annak, hogy szembenézzen múltja sötét démonaival. Az internet segítségével keresett magának egy olyan terapeutát, akinek speciális területe volt a gyermekkorban elszenvedett szexuális bántalmazás traumáinak feloldása.

Nagyon nehéz volt a terapeutámmal az első találkozás. Amikor bele a közepébe alapon rákérdezett, hogy pontosan miben is van szükségem segítségre, eléggé megrettentem. Majd életem legnehezebb monológja következett. Azonban nagy szerencsém volt ezzel a szakemberrel, mert rendkívül jó hallgatóságnak mutatkozott. Talán ekkor mondtam el életemben először teljes egészében a történetemet. Ez a terapeuta jól felkészült volt, nagyon otthon volt az abúzus témájában, gyorsan rájött, hogy működök, és ezek után nagyon jól tudtunk együtt dolgozni. Ő tényleg az volt, ami nekem akkor a leginkább kellett: értő tanú, objektív kívülálló, aki meg tudta magyarázni, és szép lassan elfogadtatta velem, hogy ami történt, az nem az én hibám, és minden reakcióm teljesen normális volt, csakhogy később az önvédelemből egyfajta börtön lett a számomra.

Emellett Márti egy Intimitás Coach segítségét is igénybe vette, hogy megtanulja újra jól érezni magát a saját testében. Életében először ez a coach mondta ki azt, hogy nagyon sajnálja, ami vele történt, és segített neki, hogy az idegenség érzése helyett végre otthonos legyen a saját bőrében lenni.

Megtanítottak arra, hogy lehet, szabad és kell nemet mondani, és hogy a nem az nem, és senkinek nincs joga ezt talánnak vagy

esetlegnek értelmezni. Megtanítottak, hogy lehetnek érzéseim, vágyaim, és jó dolog az érintés. Van, akinek ez alap, nekem tanulni kellett. Nem volt egyszerű és gyors folyamat, de megérte.

Márti elmesélte, hogy huszonöt évnyi menekülés, majd három-négy év intenzív önmunka, terápiás feldolgozás után ott tart, hogy még nem is igazán emlékszik arra, hogy egészen konkrétan mi mindent művelt vele az apja. A lelke még védekezik, nem engedi feljönni az emlékeket a maguk teljességében. Érzetek, érintések azok, amikre már jól emlékszik, de a történet a maga egészében még el van rejtve mélyen a tudatalatti világában. Ennek az oka egyrészt, hogy nagyon sok alkalomról van szó, nem csupán néhány bántalmazásról, hanem rendszeres abúzusról. Másrészt pedig úgy próbálta túlélni a rettenetet, amitől képtelen volt elmenekülni, hogy egyszerűen nem volt ott. Igyekezett hirtelen eltűnni, kikapcsolni a tudatát és várni, hogy vége legyen annak a borzalomnak, amit nem képes leállítani, ami ellen nem tud védekezni. A feldolgozási folyamat elején, egy bonyolult válás közepette a terapeutája még nem látta elérkezettnek az időt arra, hogy együtt megtörjék a befagyott emlékek jegét. Aztán pedig más problémák, megoldandó feladatok kerültek előtérbe. Tehát Márti jelenleg itt tart, már nagyon sok mindent feldolgozott, de még mindig van a sötétségnek egy olyan rétege, amivel mind a mai napig nem tudott szembenézni.

Olyan ez, mint a hullámlovaglás. Azt hiszed, megcsináltad, és már nem gyűr le a saját múltad, éled az életed. Aztán hirtelen történik valami, lehet egy véletlen találkozás, egy beszélgetés, egy mozdulattöredék, akármi, és megint összecsapnak a hullámok. Hirtelen helyére kerül a puzzle egy újabb darabkája, megfogalmazódik egy újabb felismerés: jé… hát így működöm én. Előfordult, hogy egy ilyen felismerés után három napig hánytam egyfolytában – saját magamtól. Úgy éreztem, látom a következő lépést, de semmi kedvem megtenni – minek? De a mókuskerék forog tovább, lépni kell – és ha itt az ideje, jönnek új impulzusok, megfogalmazódnak új feladatok, jönnek új segítők, és megint ott találod ma-

gad a hullám tetején – és tudod, hogy ezt most meg kell és meg lehet lovagolnod. Egy idő után tudod, hogy nincs mit veszítened.

Ez a nő, bár várnak még rá nehéz szembenézések, hatalmas utat járt be eddig, hiszen felhagyott a menekülléssel, és volt olyan bátor, hogy segítséget kérjen olyan szakemberektől, akik már sok hasonló esettel találkoztak, és valóban kompetens módon tudtak segíteni neki. Márti a beszélgetésünk alatt megfogalmazta, Feldmár Andrást idézve, hogy van egy fontos mércéje a traumákból való felállásnak. Mégpedig az, hogy a lélek sebei akkor gyógyultak be, ha egy túlélő elmeséli, ami vele történt, és már nem ő sír, hanem mindenki más, aki hallgatja. Ezt érezte rajtam is. Ha sírni nem is sírtam, de az biztos, hogy rendkívül megrázott Márti története. Mert a gonoszság olyan mélységéről tanúskodik, aminek puszta léte is megkérőjelezi bennünk a jó létezésébe vetett hitünket. Elbizonytalanít. Ha ilyesmi egy kislánnyal megtörténhet, mégpedig a legbizalmasabb emberi kapcsolatban: a szülő-gyermek viszonyban, ahol a tettes ráadásul az egyház papja, vagyis egész létével az Isten szeretetét képviseli, akkor nagy baj van ezzel a világgal.

Testiség és szexualitás – „Gondold meg, hogy ez most melyik: igen vagy nem! És mondd ki!"

Márti egyedüli gyerek, akit fiúnak vártak, különösen az édesanyja. Ameddig meg nem született, Tódorkának hívták, majd később az apja nevét kapta volna meg, ha tényleg fiúnak születik, de lány lett. Ezért kiskora óta benne volt a tudat, hogy neki fiúnak kellene lennie, és még ezt is elrontotta. Vagyis az életét eleve egy nagy hibával kezdte, nem tudta teljesíteni a vele szemben támasztott legalapvetőbb elvárást sem. Nem elég, hogy bűn az egész léte, de ha már megszületett, igazán születhetett volna fiúnak. Ebből később erős megfelelési kényszer lett, kezdve azzal, hogy már hároméves kora óta inkább autóval játszott, s nem babákkal. Mivel mélyen ragaszkodott az apjához, ezért állandó-

an vele akart lenni, együtt kártyáztak, s alig várta, hogy hetente megjöjjön, és focimeccsre mehessen vele. Társ akart lenni bármilyen fiús tevékenységről is volt szó.

Később, amikor megjelentek életében az első barátságok, inkább fiú barátokat választott magának, mint lányokat. Velük tudta igazán jól megértetni magát. Amikor elérkezett az első szerelmi kapcsolatok ideje, legalábbis életkorából adódóan, úgy fogta fel a testiséget és a szexualitást, mint egy szimpla bartert. Ő a férfiak figyelmére, odaadására, szeretetére vágyott, élvezte a közösen eltöltött, programokkal teli tartalmas időt, amiért a férfiak szexet kértek cserébe. A lány ezt meg is adta nekik, de anélkül, hogy a szexualitást élvezni tudta volna. Ez pusztán csereáruként funkcionált a számára, ezzel lehetett fizetni a figyelemért és a törődésért.

Azoknak a fiataloknak, akiket gyermekként vagy ifjúként szexuálisan bántalmaztak, jelentősen torzul a saját testiségükhöz vagy a szexualitásukhoz való harmonikus viszonyuk. Nagyon nehéz egy ilyen trauma után azt megtanulniuk, hogyan tudják jól érezni magukat a bőrükben, különösen akkor, ha a testi intimitás megéléséről van szó.

Nálam ez baromira nem működött, és olyankor mindig jött, hogy huss, nem vagyok ott. No és persze egy idő után megtanultam megjátszani magamat. Aztán pedig rájöttem arra, hogy a pasikat egyáltalán nem is érdekli, hogy mennyire játszom meg magam. Ezek után már nem is erőlködtem. Nekem a szexualitás élvezete egyszerűen nem létezett. Ezt külön meg kellett tanulnom és meg kellett tanítani nekem.

Arra a kérdésemre, hogy ebben mi segítette őt, Márti a terápiáról kezdett mesélni.

Amikor mentálisan már jobban lettem, szembe kellett néznem azzal is, hogy egyáltalán nem működöm a testemben. Ekkor kerestem fel egy neves szexuálterapeutát, ő volt az első ember, aki kimondta a bűvös szót, hogy „sajnálom". A módszer, amivel dolgoztunk a body-work volt, egyfajta érintésterápia. Onnan indul-

tunk, hogy igen-nem, elég-még. Gyakran órákon keresztül, annyira nem tudtam, hogy mit akarok, illetve hogy miként mondjam el azt, hogy mit akarok és mit nem. Ilyenkor azt mondta: „Gondold meg, hogy ez most melyik: igen vagy nem! És mondd ki!" Megtanított arra, hogy tudjak szólni, ha valamit szeretnék és ha valamit nem. Később, amikor már képes voltam hangot adni a vágyaimnak, vagy annak, ha épp nem akarok valamit, és már a szexualitásra sem mint szükséges nyűg tekintettem, észrevettem magam körül, hogy ez a látszólag teljesen egyszerű dolog mennyire nem megy olyan embereknek sem, akik nem is traumatizáltak. Társaságban előfordult, hogy a lányok panaszkodtak, hogy például Lacika így meg úgy viselkedett, de eszükbe sem jutott nemet mondani, leállítani őt. Azt hiszem, sokan nem tanultak meg nemet mondani, nem része a kultúránknak. Akkor is meg akarnak, akarunk felelni, amikor egyáltalán nem kellene. Sőt! Azt hiszem, néha hatalmas ajándék tud lenni, ha fel tudjuk vállalni a másikkal szemben, hogy valamire azt mondjuk, ez most nem – és ha el tudjuk fogadni ezt a nemet anélkül, hogy megbántva éreznénk magunkat. Ez is nagy feladat – még nem sikerül mindig kimondani azt, hogy „nem". Főként, ha tudom, hogy ezzel a másik önérzetét sérteném.

Nekem azért kellett a terapeuta, mert amikor egy férfival együtt voltam, és jött egy érintés, mozdulat, egy szag vagy egy akármi, ami előhívott egy emléket, akkor úgy éreztem, hogy kész, vége, ennyi volt. Nem tudom tovább csinálni. Teljes leblokkolás. Olyan érzés volt utána, mint péntek délután sorban állni a Tesco pénztárnál, kb. pont ennyire volt gyönyörteli az egész. És ilyenkor mégis képtelen voltam azt mondani, hogy figyelj, most állj meg. Mert egyszerűen nem akartam megbántani az önérzetét, sérteni az önbecsülését. Ez az ördögi az egészben, tökmindegy, mennyire szeret a másik, mennyire tenne meg érted bármit, akármit. Egyszerűen blokk és nincs tovább – akkor se, ha a másik a feje tetejére áll. Talán el lehet ezt viselni egyszer, kétszer, de képzeld el, hogy folyamatosan ebbe a falba ütközöl a kedvesednél…

Ezért döntöttem úgy, hogy nekem egy terapeuta kell. Akinek ez a dolga, ezt csinálja, és engem nem kell, hogy érdekeljen, mit érez. S nem fog a Dunának menni attól, ha huszonötször leállítom, és tudja, hogy nem róla szól a történet. Ezt egy pasinak egy normál párkapcsolatban megmagyarázni, hogy figyelj, tök aranyos vagy, tök kedves vagy, és egy pillanattal előbb még élveztem, de most már nem – ezt elmagyarázni nem lehet.

Kapcsolatok gyönyör nélkül

Márti négy-öt évvel ezelőtt talált rá az említett body-work jellegű terápiára, egészen addig olyan kapcsolatai voltak, amelyek nem igazán működtek a testiség síkján. Tizenhat éves korától voltak párkapcsolatai, soha nem egyéjszakás kalandok, hanem mindig egy-két-hároméves kapcsolatok. Úgy érezte, hogy a kutyaharapást szőrével kell gyógyítani, ezért soha nem akart egyedül maradni. Mindig szüksége volt arra, hogy egy férfihoz tartozzon. S mindezt úgy, hogy a testi gyönyör élvezetének képességét az apja által okozott trauma teljesen elvette tőle.

Mindhárom gyermeke olyan kapcsolatokból született, ahol a szexualitás számára egyáltalán nem jelentett örömforrást. Ő maga késői gyerek volt, édesanyja már a harmincat is betöltötte, amikor született. Márti valahogy a fejébe vette, hogy a köztük levő érzelmi távolságnak a korkülönbség lehet az oka. Ezért elhatározta, hogy ő korán fog gyereket vállalni, s így talán neki más lesz a hozzájuk fűződő kapcsolata. Így már huszonhárom évesen anyává lett. Elsőszülött fia apját váratlanul elveszítette, pedig az nagy szerelem volt az életében. Ezek után következett egy újabb tartós kapcsolat, amelyből megszületett a középső gyermeke, de ez a kapcsolat a férfi távoli munkavállalása miatt nem sokáig maradt életképes.

Ami ezután következett, azt Márti egyfajta „fékbehúzásként" élte meg. Teli volt félelmekkel és bizonytalansággal, ezért inkább nem keresett újabb kapcsolatot, hanem a munkának és a gye-

reknevelésnek élt. Miközben sikeres karriert épített magának, egyedülállóként volt kénytelen nevelni két gyermekét. Körülbelül három-négy év telt el így, majd azt kezdte érezni, ha most nem nyitja ki a szívét, és nem próbálkozik, akkor már örökre magányos marad. Ekkor ismerkedett meg azzal a férfival, akihez hozzáment feleségül, s tőle született meg közös gyermekként Emma. Ebben az időszakban olyan erősen leépült a női önbizalma, hogy úgy érezte, ha ennek a férfinak nem kell, akkor soha nem fog kelleni már senki másnak sem.

Férje gyakorló katolikus volt, aki rendszeresen járt templomba. Felfogását a házasságról és a családról vallása konzervatív szemlélete meglehetősen hagyományosra színezte, amiben erős patriarchális minta uralkodott. A férfi volt a családon belül az Isten, és mindenki másnak az volt a feladata, hogy kiszolgálja őt.

Ha a férjemet anyám mellé rakom, akkor látom, hogy ugyanaz a minta. Az ember szenved valamitől, de mégis tudat alatt ugyanazt a mintát keresi. Nagyon sok mindenben hasonlított rá. Fizikailag nem bántalmazott, de elnyomott, és nem adott teret nekem a házasságunkban. Ez persze fakadhatott abból is, hogy ahol van egy sérült gyerek, és a szülők egyike megy és dolgozik ezerrel, a másik pedig otthon marad, és hozza-viszi a gyereket, akkor nagyon beszűkül a tér annak a számára, aki a beteg gyerekre vigyáz. A kontroll részéről rendkívül erős volt, ami részben anyagi kontrollt is jelentett, hiszen neki volt jövedelme, nekem pedig alig. Kiszolgáltatott voltam, és szinte nullára redukálódtak az emberi kapcsolataim, különösen Emma születése után. Előfordult, hogy heteken-hónapokon keresztül csak orvosokkal-fejlesztőkkel, sorstárs szülőkkel, esetleg a boltos bácsival volt kapcsolatom. Amikor Emma kapcsán ráeszméltem, hogy nincs más választásom, foglalkoznom kell magammal, és szembe kell nézni mindazzal, amit magamban hordozok, elkezdett kinyílni a csipám is, végre meg mertem mondani olyasmit, hogy én azt gondolom, hogy... stb. És persze azonnal jött a válasz, hogy te nő vagy, ne gondolkodjál, és tudd, hogy hol van a helyed.

Aztán a házasságuk tönkrement, és elváltak, s Márti végleg megszabadult ettől a rossz, bántalmazó férfimintától.

Kivirulás – mélyre csúszás – soha ne add fel!

Amióta Márti beleállt a múlt árnyaival való szembenézésbe, valamint abba, hogy megtanulja, miként érezheti jól magát ebben a sok fájdalmas emléket hordozó testben, illetve végre ki tudott szakadni az őt elnyomó házasságából, azóta teljesen kivirult. Lett egy új kapcsolata, ami ugyan nem olyan mélységű, mint amire legbelül vágyna, de éppen annyi, amennyi belefér most az életébe. Ez a kapcsolat lehetőség arra, hogy néhány órára önmaga lehessen, ne csak egy halmozottan sérült kislány anyukája.

Életem nagy tapasztalata, hogy összerakom a dolgokat, aztán egyszer csak minden szétesik. Majd ismét összerakom, s újra borul minden. Mint a csiga. Mászol kifelé a kútból, aztán hopp, megint a legmélyén találod magad. Egyszer egy barátom azt mondta, hogy a hegymászásban az a jó, hogy felmész a hegyre, lehet, hogy visszacsúszol, de soha nem csúszol vissza olyan mélyre, ahonnan jöttél. Hát én meg azt mondom: dehogyisnem! Még mélyebbre csúszol, mint ahol voltál. És közben tudod, milyen rohadtul jó volt odafent. Az egészben az az igazán nehéz, hogy sokszor megéltem azt, hogy összerakok dolgokat, felépítem őket, és megint szétesnek. Nem én rombolom le őket, hanem szétesnek. És már nem tudom, hogy össze akarom-e még egyszer rakni.

„Elvitte magával a soha fel nem tett kérdésekre
soha ki nem mondott válaszokat"

Márti apja kb. tizenkét-tizenhárom éve halt meg. *Elvitte magával a soha fel nem tett kérdésekre soha ki nem mondott válaszokat. Elment, anélkül, hogy annyit mondott volna, sajnálom.* A férfi a hatvanas évei közepén, rákos megbetegedésben hunyt el, viszonylag rövid szenvedés után. Előrehaladott állapotban

volt már a betegség, amikor kiderült. Élete utolsó hónapjaiban ahhoz a nőhöz költözött, hogy az haláláig gondját viselje, akit egész életében nem vállalt fel igazán. Azonban még az utolsó napokban, hetekben is ment a jól begyakorolt színjáték. Amikor kórházba került, Márti csak úgy látogathatta meg az unokáival együtt, akiknek persze fogalmuk sem volt arról, hogy a nagyapjuk egy katolikus pap, ha előtte Márti anyja gondosan körülnézett, hogy tiszta-e a levegő, nincs-e valaki a folyóson, nehogy szemtanúja legyen bárki is a látogatásnak. A titoktartás még ekkor is kényszerként telepedett a családra, a látszatot mindenáron védeni kellett. Most már az apja emlékének makulátlanságára kellett vigyázniuk. Egy olyan férfi tisztaságát őrizték, aki egész életében színjátékot űzött, hazudva mindenkinek és megtagadva tettei felelősségének következményeit. Legyen szó a Márti anyjával való titkos viszonyáról, vagy magáról a titokgyerekről és a vele szemben tartósan elkövetett szexuális bántalmazásról. Egy olyan ember jóhírét védték, aki a végrendeletében még csak említést sem tett a lányáról és az élettársáról.

Nagyon érdekelt, hogy vajon a halál kapujában, hívő emberként az Isten előtti számadáshoz közeledve vajon akart-e a férfi könnyíteni a lelkiismeretén. Képes volt-e legalább akkor, az utolsó napokban elismerni a vétkét és bocsánatot kérni a lányától. Hiszen papként feltehetően állandóan a bűn témájával foglalkozott, s éppen ezért, ha valakinek, hát neki valóban gondja kellett volna legyen arra, hogy tiszta lélekkel álljon az Istene elé.

Hát, nem volt rá igazán alkalom. Azt éreztem, hogy ő sem akarta, de én sem akartam, nem állt szándékomban feszegetni a dolgokat. Akkor még a tagadásnál és hallgatásnál tartottam. Játszottuk tovább kettőnk groteszk tragédiáját – mintha mi se történt volna. Arra gondoltam, hogy ő most elmegy, és elviszi magával ezt az egészet, és ezzel vége lesz. Persze, nem így történt. Lehet, hogy mai fejemmel, az elmúlt néhány év kemény munkája után már akarnám ezt az őszinte beszélgetést. Akkor azonban ez a késztetés nem volt még meg bennem.

Halála előtt két nappal az apa kikerült a kórházból, akkor már nem a titkok házába, hanem a legális családjához, a testvéreihez. Otthon akart meghalni, persze, hogy neki valójában mi jelentette az otthont, azt nehéz lenne megmondani.

Amikor utoljára találkoztunk, megismert, tudta, hogy ki vagyok, de akkor már hol ott volt, hol nem volt ott. Még ha akartam volna se lett volna esélyem, hogy bármiről is igazán beszéljek vele. Tudta, hogy meg fog halni, és rettegett. Mégsem tudta azt mondani, hogy bocsánat… S ez így is maradt. Most már örökre…

„Én őt valójában sajnálom"

Nem azért, mintha létezhetne bármi, ami eltörli vagy akárcsak csökkenti egy ember bűneit, de mégis fontos a miért kérdése. Vajon mi vitte rá ezt a férfit arra, aki papként az Isten szeretete közvetítésének szentelte az életét, hogy ilyesmit tegyen? Hogy férhetett meg egymással egy ember lelkében a jóra való vágy és a gonoszságnak ez a mélysége? Mi vihet bele egy apát abba, hogy ilyesmit tegyen a saját gyermekével, hosszú-hosszú évtizedekre megnyomorítva és megfosztva őt a boldog és teljes élet lehetőségétől? Amikor Mártival erről próbáltam beszélni, hamar meg kellett állapítom magamban, hogy a nő még mindig apja felmentését keresi.

Én őt valójában sajnálom. Ő is egy rendszer áldozata. Egyrészt az egyház, másrészt a családja áldozata. Apám egy tisztes, paraszti családban nőtt fel a nyugati határszélen, egy kis faluban. Volt jónéhány testvére, és azzal, hogy elment papnak, ő lett a család büszkesége. Náluk a családban nagyon erős patriarchális szemlélet uralkodott. Így a családtól kivívott elismerés mindennél többet ért, és a férfi képtelen volt megsérteni a szülők büszkeségét, ezért inkább azt választotta, hogy egész életében hazugságban fog élni. Nem mert változtatni, nem mert kiugrani ebből a helyzetből. Inkább megpróbált valahogy ellavírozni, hogy pap is maradjon, meg néha a családjával is legyen. És emiatt igazán sehol nem volt

jelen soha. Ez azért is nagyon érdekes számomra, mert mindenkire igaz, aki az életemben fontos volt, hogy ugyanezt a mintát hozta. Azt, hogy megpróbál ellavírozni két dolog között, és nem mer dönteni. Nem meri azt mondani, hogy nem. Nem elég bátor hozzá. Megalkuvó, megfelelni vágyó volt mindenáron. Ahogy az apám sem mert odaállni, hogy levetem ezt a reverendát, és elmegyek mezei akármicsodának. Persze, nem tudom, hogy mit tettem volna én. A motivációjukat az anyámmal nem láttam át, és soha nem tudtam erről beszélni velük. Anyám még él, de vele sem, mind a mai napig nem. Lehet, hogy én azt mondtam volna, fogom azt a nőt, a gyereket, és elmegyünk akárhova, taxisofőrnek, éjjeli őrnek, bakternek vagy akárminek állok, de bevállalom, ami van. Na jó, persze még túl sok papot nem láttam, aki bevállalta volna, hogy odaáll a hívek elé, és bevallja, hogy kedves hívek, az van, hogy. És ne felejtsük el, ez a hetvenes évek Magyarországa! Egészen más volt a társadalmi és az egyházi közeg.

„Neki fognak hinni, nem nekem"

Az egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek feltárásának rengeteg nehézsége van. Ezek közé tartozik annak a módja, ahogy a megtörtént eseteket az egyház felé jelenteni lehet, és annak a kérdése, hogy az érintettekhez eljut-e az ehhez szükséges információ. Nagyon sokáig, tulajdonképpen egészen 2019 őszéig, amikor Ferenc pápa kötelezővé tette, hogy minden helyi egyház hozzon létre olyan bejelentőrendszert, amelyen keresztül az áldozatok könnyen és anonim módon megtehetik a bejelentéseiket, a legtöbb áldozatnak fogalma sem volt arról, hogy egyáltalán hová fordulhatna segítségért. Persze ez csak a dolog technikai része. Könyvem későbbi fejezeteiben látni fogjuk, hogy miért csupán elenyésző esetről van tudomása az egyháznak, és mit tehetne azért, hogy ez a helyzet megváltozzon. Márti története is egyfajta válasz erre a miértre.

Amikor Mártit a szexuális bántalmazás érte, még nem létezett semmiféle bejelentőrendszer, ahova az áldozatok segítségért fordulhattak volna. De ha lett volna is ilyen rendszer, vajon egy tizenkét éves kislánynak lett volna-e bátorsága arra, hogy egyedül, szülei támogatása nélkül bármit is lépjen. Főként azért, mert az elkövető éppen az egyik szülője volt.

Eszembe se jutott, hogy az egyháztól kérjek segítséget. Arra gondoltam, hogy senki sem hinne nekem. És elárulnám őt. Az apámat, hogy az apám. Meg egyáltalán. Ezekről a dolgokról nem beszélünk. Hallgatás a törvény, már megtanultam. Azt sem tudtam, kinek szólhatnék és milyen módon.

Az egyházi bejelentés mellett Márti esetében olyan bűncselekményről van szó, amely a világi bíróságon is büntetőügynek számít, és pert lehet indítani az elkövető ellen. Tehát ha valaki a kislány mellé állt volna, feltétlenül meg kellett volna tenni a rendőrségi feljelentést.

Tudom, hogy bűncselekmény, de soha a büdös életben nem tudod bizonyítani ezt. A róka fogta csuka esete. Egy tizenkét éves gyerek nem fog elmenni a rendőrségre meg a nőgyógyászhoz azonnal, hogy találjanak bármilyen bizonyítékot. Később meg már teljesen mindegy. Ha pedig rendelkezne ilyen ismeretekkel, és tudná, hogy mit kell tennie, ha ilyesmi történik vele, akkor az is valószínű, hogy már az első jeleknél le is tudná állítani ezt az egészet, vagyis képes lenne nemet mondani. Vagy például, ha az áldozat egy felnőtt nő lenne, akkor meg azt fognák rá a többiek, akik csupán külső szemlélők, hogy hoppá, de hiszen te fűzted be a szerencsétlen atyát, és most be akarod őt feketíteni. Ha pedig tudod, hogy kell az ilyesmit bizonyítani, akkor nyilván az egészet előre kitaláltad. Tudod, ez az, amikor két embernek a szava áll egymással szemben, és a kettőből az egyik társadalmi tekintéllyel bír. Kész, annak fognak hinni, nem neked.

Valóban nehéz egy tettesre rábizonyítani a vétkét, hiszen az ilyen típusú bűncselekményeknek többnyire nincsen szemtanúja. Egy tizenkét éves kislány pedig igazából fel sem fogja, hogy mi történik vele. Márti esete pedig azért is különösen nehéz, mert az elkövető nem csupán egy átlagos pap volt, hanem a saját apja, és nem állt rendelkezésre külső segítség. A lány nem tudott megbízni senkiben, és nem látott a környezetében olyan embert, aki egyáltalán elhitte volna neki, amit mond, és így lett volna ereje fellépni az elkövetővel szemben. Ehhez nyilván egy felnőtt segítsége kellett volna, aki azonnal ment volna a rendőrségre, és feljelentette volna a tettest. Ezt egy gyerektől képtelenség elvárni. Évek távlatából nézve talán az segíthet egy önmagában nehezen bizonyítható szexuális bántalmazási ügy feltárásban, ha az érintett áldozatok egymásra találnak, vagy lesz egy olyan külső segítő, aki felkutatja a többi áldozatot, és segíti a közös feljelentést. Az elévülési idő persze még mindig hátráltathatja a tettes büntetőjogi felelősségre vonását.

Úgy gondolom, hogy ebben a konkrét esetben sem lehet kizárni, hogy az elkövetőnek nem Márti volt az egyetlen áldozata, bár a regresszív pedofiloknak általában csak kevés áldozatuk van, és a bántalmazást többnyire az otthonukban, gyakran egy vérfertőző visszaélés keretében követik el. De persze, ha ez a férfi büntetlenül megtehette ezt a saját lányával, vajon mi tartotta volna vissza attól, hogy más gyermekekkel is hasonlót tegyen, akikhez papként könnyen közel kerülhetett. Ha nem is akkor, amikor mindezt a saját lányával művelte, hiszen abban az időben nyilván kielégültek a pedofil vágyai, hanem később, miután Márti elhagyta a szülői házat. Ennek a könyvnek többek között az is a célja, hogy amennyiben egy tettest az áldozatok felismernek, és felismerik azt, hogy velük is valami hasonló dolog történt és talán évek, évtizedek múlva megértik, egykor ők maguk is áldozatok voltak, akkor talán cselekvésre szánják el magukat.

Könyvem valamennyi Olvasóját szeretném bátorítani a magam és az áldozatok nevében, hogy keressenek meg, beszélgessünk arról, amit átéltek! Hátha így elindul egy olyan láncreakció, ami végre magával hozza a tisztulást és legfőképpen azon tettesek elszámoltatását, akik mind a mai napig büntetlenek, és úgy élik életüket, mintha ezeket a borzalmakat el sem követték volna.

Márti megfogalmazta nekem, hogy valójában bele sem mer abba gondolni, hogy apjának esetleg rajta kívül más áldozatai is lehettek. Annyira elviselhetetlen lenne az a teher a számára, hogy ő nem tett feljelentést, nem tett semmit azért, hogy megvédjen másokat, akiket apja később bántalmazhatott. Ezen a kérdésen már korábban dolgozott a terapeutáival, hogy valamilyen módon el tudja engedni ezt a lelki terhet, és megértse, hogy nem ő tehet arról, ha apja esetleg más gyerekekkel is viszszaélt szexuálisan. Annyit tudott az apjáról, hogy abban a faluban, ahol szolgált, a helyiek egy része nem igazán szerette, de ennek okáról nincs tudomása.

„Lehet, hogy még mindig ciki az apámra dühösnek lenni"

Nemrég írtam egy Facebook-posztot, amelyben egy mondatban összefoglaltam, ami Mártival történt. Ez az ún. áldozatszámláló, amit figyelemfelkeltésként indítottam, hogy minél több embert felrázzon, és megértesse, hogy a szexuális bántalmazási ügyek a magyar egyházakban éppúgy jelen vannak, mint nyugaton. Az, hogy az ügyekről szinte semmit nem tudunk vagy nem állnak rendelkezésre számadatok, akták, csupán azt bizonyítja, hogy a feltárás még el sem kezdődött. A követőim az áldozatszámláló röviden felvillantott történetei közül talán erre reagáltak a legnagyobb indulattal és dühvel. S joggal. Hiszen, ahogy korábban írtam, itt a bizalmi viszony több szinten is megtörik, és az emberek többségéből az váltja ki a legnagyobb indulatot, ha az áldozat gyermek. Ha pedig a papi elkövető még ráadásul

a saját apja is, az szinte már feldolgozhatatlan módon megtör minden pozitív sztereotípiát arról, hogy mit tehet meg egy apa, és mit tehet meg egy pap a rábízott gyermekkel. A posztra reagáló emberek dühe magát Mártit is meglepte, és felmerült benne a kérdés, vajon rendben van-e az, hogy ő tulajdonképpen nem érez dühöt az apja iránt. Ha arra gondol, ami történt, már nem rázza meg, nem zaklatja fel, s ezt a gyógyulás, a feldolgozás jeleként értelmezi.

Nem mondom azt, hogy megbocsátottam. De meg kell-e bocsátani egyáltalán? Ez nyilván egy külön filozófiai eszmefuttatás lehetne. Ebben Feldmár András véleményével értek egyet, azaz van olyan, amit nem kell és nem is lehet megbocsátani. Ebben a pillanatban azt gondolom, hogy azért nem tudok megbocsátani neki, mert haragudni sem tudok rá. Tehát még mindig ez a teljes érzelmi lefagyás van bennem. Voltak pillanatok, amikor talán volt bennem düh, de sokkal inkább áldozatnak látom őt is. És nem tudom, hogy azért akarom-e felmenteni, mert akkor nem kell dühösnek lennem rá. Lehet, hogy még mindig ciki az apámra dühösnek lenni, vagy egyszerűen még nem jutottam el idáig. Úgy érzem, hogy az lesz a következő feladat, hogy ezzel kezdjek valamit. A testemet már többé-kevésbé visszaszereztem, most az érzelmeimen van a sor. Meg kell tanulnom megengedni magamnak a dühöt, haragot – e nélkül a skála pozitív felét se tudom igazán megélni. Nyilván nem volt véletlen az sem, hogy a kommentekben a posztoknál szembejött velem ez az egész. A hozzászólók ördögöt és poklot emlegettek – megleptek ezek az indulatok. Olvastam azokat a történeteket, amiket blogposztként megírtál, és olvasóként találtam közöttük sokkal borzalmasabbat, mint ami velem történt. Az ember, úgy tűnik, relativizál mindent, és felmenti a tettest. Valószínű, hogy ez is egy önvédelmi mechanizmus. Hiszen, ha nem akarok szétesni, és nem akarok megőrülni, akkor nem engedek meg magamnak ilyen gondolatokat. Még nem.

Az egyházon belüli bántalmazási ügyek feltárása már csak azért is érdeke magának az egyháznak is, mert egy ilyen trauma súlyos hatással van minden áldozat egyházhoz való kapcsolatára, hitére, sőt istenkapcsolatára is. Nem ritka, hogy azok az áldozatok, akiknek fájdalmára az egyház soha nem adott gyógyírt, nem történt meg sem a bűnösök számonkérése, sem az áldozatok jóvátétele, gyakran elhagyják az egyházat. S így az egyház ténylegesen is elveszíti saját híveit. Márti egy ideig kitartott, de aztán más problémák végleg elfordították őt az egyháztól.

Jóformán a templomban nőttem fel, hozzátartozott az élethez, mint az étkezés. Megkérdőjelezhetetlenül. Ha azt kérdezed, ez mennyire volt személyes hit és istenkapcsolat, akkor azt mondom, hát nem igazán. Sokáig csak-azért-is-katolikusnak tartottam magam. Úgy voltam vele, nekem az jutott, hogy a terítőnek inkább a fonákját lássam. Aztán ez szépen lassan bomlott, egyre több lett a feslett szál. Néhány éve egy karácsonyi misén, amikor az atya a szent családról prédikálva ott kötött ki, hogy bezzeg a melegek, na, akkor felálltam, kisétáltam a templomból és, köszönöm szépen, nekem akkor ez így elég volt. Heteroszexuális vagyok, de ismerek remek meleg párokat gyerekkel. Szóval nekem ez volt az utolsó csepp a pohárban. Sok minden egyéb után, persze. Összességében távolságtartó lettem az egyházzal, különösen a magyar katolikus egyházzal szemben. Hitem van, de vallásom nincsen.

Záróakkordok – Gyötrő kérdések, amikre nincsenek válaszok

Márti ma egy felnőtt, rendkívül okos és intelligens nő, aki már kisgyerekként megjárta a poklot. A legnagyobb nehézségei idején, amikor az apja és az anyja is elárulta őt, senkitől nem kapott segítséget. Mégis sikerült elmenekülnie otthonról, maga mögött hagyva a titokgyerek kényszerű szerepét és a szexuális bántal-

mazás ördögi csapdáját. Sokáig futott a sötét emlékei elől, amíg kislánya, Emma a saját tragédiájával képes volt megállásra és a múlttal való szembenézésre késztetni őt. Azóta a nő rengeteget dolgozott önmagán, megtanulta, hogy miként bírja elviselni a létezést, ami örökre ebbe a testbe zárta őt. A testbe, amelyet már azelőtt megbecstelenítettek, hogy nővé érett volna. Az apa pedig elment, mielőtt Márti eljutott volna odáig, hogy lett volna bátorsága számon kérni rajta a bűneit. Így maradtak a gyötrő kérdések, amikre talán már soha nem kap választ.

Már tudok beszélni az életemről, de még fáj, ami történt, és szorongat a kérdés, vajon mással is megtette-e? Soha nem fogom megtudni. Mint ahogy azt sem, velem miért. Vagy hogy egyáltalán én miért lettem. És ha már lettem, miért nem tudott választani? Miért nem tudott engem választani? Az alapkérdés valójában maga a létezés: ha nem kellene, hogy legyek, lehet-e mégis jó az, hogy vagyok?

Pozitív hozadékok

Márti egy nagy túlélő, akit eddig gyakran áldozatként emlegettem, mégis azt gondolom róla, hogy ő most már kilépett az áldozat szerepéből, és valóban túlélő lett belőle. Persze úgy, hogy az a nő, aki lehetett volna, meghalt. Örökre. S neki valami egészen újat kellett felépítenie, szinte újjá kellett teremteni önmagát. Küzdelmek árán kellett elérnie azt, ami más embernek egyszerűen csak megadatik.

Nem azt mondom, hogy jó, hogy ez megtörtént, hanem azt, hogy ennek vannak jó hozadékai. Mivel sokat kellett dolgoznom magamon, ezek révén sokkal tudatosabb lettem, például a szexualitásomban, de persze nagyon sok másban is. Viszont borzalmas nagy árat kellett fizetnem érte. Ha most idejönne egy pincér, és felajánlaná a menüt, hát, ezeket a dolgokat nem ikszelném be, az tuti. Ennek nem szabadott volna megtörténnie. Mégis megtörtént. Legfőbb hozadéka az egésznek az, hogy megtanított túlélni. De ha folyton csak túlélni akarsz, akkor közben elfelejtesz élni. Mert

nem élsz. Ahogy én is futottam magam elől harmincvalahány éves koromig. És igen, túléltem. Mindig projektüzemmódba kapcsolva kitűztem magamnak egy célt, és elértem, hogy ne kelljen szembe néznem az emlékeim sötétségével. Csakhogy mindenkinek ez az egy élete van, ha nem tanulsz meg élni, akkor hiába volt minden.

HOGY BŰNHŐDJÖN MEG A TETTES?

Az a kérdés is mélyen foglalkoztat engem, hogy mi minden segítené az áldozatok sebeinek a gyógyulását. Abban biztos vagyok, hogy az lenne az alap, hogy a tettesek ténylegesen és személyesen maguktól az áldozatoktól kérjenek bocsánatot. Szép gesztus és értékelendő, hogy az MKPK hivatalosan bocsánatot kért minden elkövető nevében, de semmiképpen nem elégséges. Márti esetében ez már nem tudna közvetlen módon megtörténni, de az még igen, hogy a pap püspöke kér az elkövető nevében bocsánatot, mégpedig személyesen tőle. Persze ez önmagában még mindig csak egy üres gesztus. Ennek a püspöknek azt is meg kellene ígérnie Mártinak, hogy ezentúl mindent megtesz, hogy ilyesmi soha senki mással meg ne történhessen. A következő lépés lenne a jóvátétel. Képzeljük csak el, hogy Mártinak mennyi pénzt, időt, energiát kellett már eddig is a legkülönfélébb terápiákra fordítania, hogy végre rendbe tudja tenni az életét! Nem beszélve arról a rengeteg lelki és testi szenvedésről, amit ez a súlyos trauma okozott neki. Ki teszi ezt jóvá, hogyan és mikor? Mártit arról is megkérdeztem, hogy ő mit várna el a tettestől.

Nem vagyok biztos abban, hogy a párbeszéd bárhova is vezet. Magyarázkodásra és szerecsenmosdatásra semmi szükség. Az elkövetőnek kellene eljutnia odáig, hogy rájön arra, hogy te jó ég, mit tettem, és álljon oda, kérjen bocsánatot. Majd utána tegye jóvá. Nemcsak arra gondolok, hogy fizesse ki a pszichológust, hanem menjen el egy papi szemináriumba, álljon az emberek elé, és mesélje el, hogy figyeljetek, én ezt és ezt tettem, ezért és ezért. Majd akkor elhiszem, hogy megbánta, és hajlandó vagyok a szemébe nézni, és hajlandó vagyok azt mondani, hogy igen, tettél

valami borzalmasat, de úgy gondolom, hogy megbántad, és mostantól egy másik úton jársz, akkor én meg hajlandó vagyok téged embernek tekinteni. De ha te most engem átvágsz, akkor lelked rajta, mert nem engem vágsz át.

TÉNYLEG VAN ILYESMIRE BOCSÁNAT?

Nem véletlenül választottam könyvemnek azt a rendkívül provokatív címet, hogy *Amire nincs bocsánat*. Hiszen a hagyományos módon vallásos emberek többsége azt gondolja, hogy valaki akkor jó keresztény, ha mindent képes megbocsátani, akár hetvenszer hétszer.

Én ezt az egész bocsánatkérés-megbocsátás dolgot rettenetesen utálom, s azt is, ahogy a gyerekeinket neveljük. Soha nem mondtam a gyerekeimnek, hogy mondják azt, hogy bocsánat, ha nem érzik úgy. Nekem az elfogadhatatlan, hogy azt mondod, hogy bocsánat, és innentől tabula rasa, de egyébként ugyanúgy bele fogsz rúgni a másikba. Ne kérjen senki így bocsánatot, de tőlem se várja el. Mert azt hirdetjük, hogy a jó keresztény mindent megbocsát. Hát nem. Vannak dolgok, amiket igen, és vannak dolgok, amiket nem. Én skorpió jegyű vagyok. A skorpió megbocsát, de soha nem felejt. És persze képes magát is leszúrni.

MOTIVÁCIÓ – AZ EGYHÁZÉRT ÉS NEM ELLENE!

Nagyon fontosnak tartom, hogy a könyvemben megmutassam a megszólaló túlélők motivációját. Hiszen bizonyosak vagyunk abban, hogy ezt a közös missziót, aminek célja, hogy a túlélők végre elkezdjenek beszélni, sokan gyorsan azzal fogják megvádolni, hogy az egész nem más, mint az egyház elleni lejáratós hadjárat. Ezzel az alaptalan váddal természetesen nekünk nincsen dolgunk, mégis lássuk világosan, ki miért vállalkozott a megszólalásra.

A fene vágyik hírnévre, csak hallaná már meg az MKPK, hogy nem az egyház ellen van ez az egész, hanem az egyházért szólalunk meg! Felőlem, ha kell, járjuk végig az összes egyházmegyét

és szemináriumot, ha az kell, kiállok akárhány pap elé, nézzenek a szemembe, én is a szemükbe nézek, csak fogják már fel, hogy ez a valóság! A probléma létező, és az egyetlen valós megoldás, ha beszélünk róla, és ha lesz valós kárenyhítési és megelőzési stratégia. És nem, pár eldugott, megtalálhatatlan honlap nem az! Szóval jöjjön bármi, ami ahhoz kell, hogy legyen változás! Azért persze jó lenne ezt okosan és higgadtan végigvinni. És nem dühből... annak máshol van a helye.

5. Gyónás, az oltáriszentség imádása és Szentföld-járás – Veronika története

„Olyan komplex képe volt rólam, amilyen magamnak sem, és így tudott irányítani engem."

Bevezetés

Az egyházon belüli spirituális és/vagy szexuális visszaélések áldozatai között nemcsak gyermekeket és ifjakat találunk, hanem felnőtt személyeket is. Ágoston története által megismerhetjük majd azt, hogy szexuális zaklatás történhet szerzetesek között is, ilyenkor a rendi elöljáró vagy bármilyen más feljebbvaló él vissza a hatalmával. Ehhez hasonló eset, amikor papi szeminaristák kerülnek olyan helyzetbe, hogy szexuális bántalmazás vagy akár szexuális kényszerítés áldozataivá válnak. Mindkét esettel találkoztam, de ezeket könyvem első kötetében nem állt módomban feldolgozni.

Veronika története azt példázza, hogy az egyházon belüli szexuális visszaélés áldozatai között sokszor felnőtt nők, családanyák is vannak. Az ilyen típusú esetek megértését nehezíti az,

hogy abban az esetben, ha két felnőtt ember, erőszak alkalmazása nélkül kerül egymással szexuális kapcsolatba, akkor a közfelfogás és a jog sem lát problémát, bűncselekményt a dologban. Eltekintve persze az ügy erkölcsi vonatkozásaitól. Ilyenkor a külső szemlélő a beleegyezés meglétét feltételezi. Veronika története épp azt mutatja meg nekünk, hogy amikor a szexuális „csábító" egy katolikus pap, ő olyan különleges eszköztárral és spirituális autoritással rendelkezik, amit, ha bevet az áldozata „elcsábítása" érdekében, akkor a beleegyezés tényleges szabadsága kérdésessé válik. Persze, nem jogi, hanem sokkal inkább etikai értelemben. A történeten keresztül látni fogjuk, hogy milyen módon él vissza András atya előbb a spirituális hatalmával, megtörve még a gyónás szentségét is, majd hogyan kapcsolja össze a nő számára különösen is sokat jelentő, igazi istenközelséggel megajándékozó „lelki programcsomagot" saját szexuális vágyai öncélú kielégítésével. Ennek a történetnek a sajátossága, hogy megszólal benne Veronika férje is, aki közvetett módon szintén a bántalmazás áldozatává vált.

A történet elemzése során szeretnék rávilágítani arra a két fontos tényezőre, ami véleményem szerint a legfőbb oka annak, amiért felnőtt nők is oly könnyen beleesnek egy klerikális szexuális ragadozó csapdájába. Ez a két ok a klerikalizmus és az egyház konzervatív-fundamentalista szemléletű közegeiben uralkodó nőkép, ami elvitatja a hívő nőktől lényegében mindazt, amit a női emancipációért küzdő mozgalmak már rég kivívtak a számukra. Ez a nőkép megkérdőjelezi a nő önrendelkezési jogát, teljes kontroll alatt igyekszik tartani a női szerepeket, a testről és szexualitásáról való gondolkodást, és mindezt a korlátozást az isteni törvény megkérdőjelezhetetlennek tekintett legitimációjára építi. Ennek eredményeképpen az egyházban az a nő számít egyedül erényesnek, aki a férfiaknak – az egyházban pedig a papnak – teljes mértékben alárendeli magát. Az ilyen nő pedig nem felnőtt. Úgy viselkedik, mint egy gyermek, hiszen megengedi, hogy gyermekként bánjanak vele. Ezért, amikor egy sze-

xuális bántalmazó csapdájába kerül, felnőtt kora ellenére mégis éppúgy kiszolgáltatott, mint egy kiskorú.

„Valaki mondja végre ki, hogy mi történt velem valójában!"

Veronika számára ma, a történtek után mintegy két évvel, az lenne a legfontosabb, hogy valaki mondja ki végre, hogy ami vele történt, mi is volt valójában. Mindaz, aminek elszenvedője lett, Veronika és a férje kapcsolatára még ma is erős hatással van. A fiatal nő olyan családból származott, ahol nem volt különösebb jelentősége a vallás gyakorlásának. Szülei meglehetősen kritikusan viszonyultak az egyházhoz. Miután kislányként elsőáldozó lett, hamar ki is került az egyház vonzásköréből. Bár a vágy, hogy egy jó közösségre találjon, megmaradt benne. Később, a diákévei alatt voltak jó élményei, az egyetemi misék légköre újra megérintette őt. Huszonéves korában találkozott Péterrel, akihez később hozzá is ment feleségül. A férfi egy „kőkatolikus" családból származott – ahogy Veronika fogalmazta. Amikor megismerte őt, örült annak, hogy rajta keresztül újból kapcsolódhat az egyházhoz, hiszen valahol a lelke mélyén hiányérzete volt. Irigyelte azokat, akik – csakúgy, mint a férje – ifjúsági csoportokba járhattak, ott élték meg az első szerelmeket, összetartottak egymással, eleven közösséget alkottak. A lány szülei kevésbé örültek ennek a fordulatnak, és a férjét sem kedvelték. Számukra Péter vallásossága túl sok volt. Sem a személyét, sem a hitgyakorlásának intenzitását nem fogadták el, ez kifejezetten zavarta őket.

Amikor Péter révén Veronika is kapcsolódott az egyházhoz, a nőben vegyes érzések kavarogtak: egyrészt örült ennek, másrészt mégis kisebbrendűségi érzése volt amiatt, hogy neki ezek az élmények korábban kimaradtak az életéből. Azért is alulértékelte önmagát, mert még nem volt gyermeke. Péter barátainak, akik mind idősebbek voltak a férfinál, már kettő, három, négy gyermekük is volt. Veronika úgy érezte, hogy ebben a családos

katolikus közösségben gyerek nélkül nem is teljes jogú tag. Csak akkor vált azzá, amikor megszületett az első gyermekük. A kisebbrendűségi komplexus nem is annyira a közösség elvárásából fakadt, hanem sokkal inkább saját énképéből.

Majd sorra jöttek a gyerekek. Különösen a negyedik csecsemő volt problémás. Hasfájós volt, és egy évig szinte megállás nélkül sírt. Ez a nehézség kiélezte a házasságban már addig is meglevő belső konfliktusokat. Veronika úgy érezte, hogy férjétől közel sem kap annyi segítséget a gyerekek nevelésében, mint amennyire szüksége lenne. Péter minden héten több estére is magára hagyta őt a gyerekekkel egy olyan faluban, ahol a nőnek nem volt senkije, sem ismerőse, sem segítsége. Közben pedig az asszony magát vádolta azzal, hogy talán jobban is odafigyelhetne a férfira, aki a felesége támogatása helyett épp a nőtől várta el, hogy besegítsen a frissen alapított cégébe. Természetesen Veronikának erre már végképp nem volt kapacitása.

„Szexista, lekezelő, rendkívül fölényes stílusban bókolt mindenkinek"

Veronika a munkahelyén találkozott először András atyával, de sokáig a nevét sem tudta. Ekkor a férfi a harmincas évei elején járt, a nő pedig néhány évvel volt idősebb nála. Felületes és távoli benyomása alapján nagyszájú, túlságosan is magabiztos embernek tartotta, aki szinte kényszeresen bizonygatta férfiasságát azzal, hogy maga körül mindenkinek bókolt, beleértve a konyhai személyzet női tagjait is.

Folyton azt mutatta, hogy ő aztán nagyon férfi. Csak legyintettem rá, hogy jó, hát pap. Úgysem gondolja komolyan. Amúgy pedig olyan szavakat használt, amelyeket leginkább a kőművesstílus szóval illetnék. Szexista, lekezelő, rendkívül fölényes stílusban bókolt mindenkinek, persze nekem is. Csak nevettem rajta zavaromban, arra gondoltam, milyen közvetlen. Pedig, ha mindezt egy olyan férfi mondja, aki nem visel reverendát, akkor azt gondolod,

hogy de bunkó, milyen útszéli, és rögtön elfordulsz tőle, hogy ne is legyen esélye még egyszer ilyet mondani neked.

Mesélt nekem egy konkrét példát is. András atya az étkezőasztalnál gyakran terelte a szót szexuális vonatkozású téma felé. Ilyenkor mindig többen ültek a közelében, és szívesen magára vonta az egész társaság figyelmét. Amikor a gyerekkoráról mesélt, feltűnően sokszor használta a „kolbászméregetés" kifejezést, ami egyáltalán nem illett sem a helyzethez, sem a férfi pap mivoltához. Különösen az nem, amilyen gyakran szexuális tartalmú kifejezéseket használt nagyobb társaságban. Minden valahogy túlzónak tűnt. Amikor Veronikát megkérdeztem, miért nem állította le ilyenkor, csak annyit felelt, hogy tartotta magát annyira udvariasnak és intelligensnek, hogy egy papnak nem fog megjegyzést tenni, jóllehet helyénvalónak érezte volna a figyelmeztetést.

A klerikalizmus mételye melegágya a visszaéléseknek

A történet során később látni fogjuk, hogy a nő ennél súlyosabb történések kapcsán sem bírja rendre utasítani a papot. Vajon miért? A háttérben húzódó jelenséget *klerikalizmusnak* hívják. Az a személy, aki a klerikalizmus mételyétől szenved – kizárólag felszentelt papi vagy szerzetesi személy lehet – képes minden más személyt egyfajta tárgyként kezelni, vagyis használni. Ez a gyakorlatban azt jelenti, ha felszentelt személyként bármilyen interakcióba kerül nem klerikális személyekkel, megfosztja őket személyi méltóságuktól. Ez a torz viselkedés teológiailag is egy hamis felfogásra épül, hiszen megfeledkezik az „általános vagy királyi papság" elvéről (1Pt 2,5,9), amely a világi híveket is magába foglalja. A II. vatikáni zsinat felfogása szerint a felszentelt személyek az Isten népének szolgálatára vannak rendelve, erre kapták meg az ún. „szolgálati papságukat". Ez a szolgálat azonban nem azt jelenti, hogy uralkodhatnak a világi hívek felett, hiszen a teológia sem „uralkodó papságról", hanem „szolgálatiról" beszél. Rendkívül sajnálatos, hogy a gyakorlatban a papok több-

sége, különösen idehaza, mind a mai napig teljesen torz módon gondolkodik a saját szerepéről.

Számos szakirodalom támasztja alá azt a tényt, hogy a papság klerikalizmusa és a szexuális visszaélések között szoros összefüggés áll fenn. Ez különösen is erős akkor, amikor az áldozat kiskorú. Hasonló azonban a helyzet sok nő esetében is, mégpedig a fentebb említett egyház által preferált és a hívő nők többsége által interiorizált nőkép miatt. Ezek a nők gyakran magukat sem tekintik szuverén és autonóm személyiségnek, elviselik, hogy másodrangúként bánjanak velük az egyházi és vallási közösségekben. Vagyis a viselkedésük és a gondolkodásuk hasonlít a gyermekekéhez. Persze ez a fajta önmagát önkéntesen alárendelő magatartás a hívő férfiak jó részére is igaz. A férfiak közül éppen azok, akik nem tűrik el, hogy ne felnőttként bánjon velük az egyházuk, sajnos többségében már elhagyták a vallási közösségeket. Ezért van az, hogy a gyakorló hívek legalább kétharmada nő.

Másrészt a híveknek is megvan a maguk klerikalizmusa, vagyis az éremnek két oldala van. Ez pedig nem más, mint a világiak éretlen és teljes függése a papi személyektől. Ez azt jelenti, hogy ők maguk viselkednek és gondolkodnak úgy, mintha nem felnőttek, hanem függő helyzetben levő gyermekek lennének. Minden egyes élethelyzetre, erkölcsi kérdésre a klerikális személyektől várják a választ, amelynek feltétel nélkül engedelmeskednek. Összegezve tehát a klerikalizmusnak mindig két oldala van: egyrészt a pap domináns szerepe, másrészt pedig a hívő (többnyire önkéntesen is) alárendelődő/függő szerepe. Ez utóbbit gyakran a családi nevelés révén eleve hozzák magukkal a vallási közösségbe.

András atya a klerikális nárcizmus prototípusa

Mielőtt részletesen megismernénk, hogy Veronika miként válik András atya áldozatává, tanulmányozzuk azt a fajta személyiségzavart, amivel ez az elkövető rendelkezik. Ha megértjük

a tettes nárcisztikus-pszichopata személyiségének belső dinamikáját, alapvető igényeit, a többi emberhez való viszonyulását, akkor sokkal tisztább képet kapunk annak a csapdahelyzetnek az alapvető szerkezetéről is, amire ez a spirituális és szexuális visszaélés épül. Ne feledjük azt sem, hogy ennek a papnak az esetében hivatásából adódóan a nárcizmus egyik speciális fajtátával van dolgunk, ez pedig nem más, mint a klerikális nárcizmus.

Foglaljuk össze röviden a DSM-V diagnosztikai rendszerének segítségével a nárcisztikus személyiségzavar jellemzőit! „Az illető nagyfokú csodálatot igényel, a fantáziájában vagy a magatartásában a többiek fölé helyezi és nagyszerűnek tartja magát. Nem tud együtt érezni másokkal. Ezek a vonások nemcsak bizonyos helyzetekben jellemzőek rá, hanem hosszú távon is, és az egész személyiségét áthatják. Teljesítmény és tehetség nélkül is azt várja a többi embertől, hogy felsőbbrendűnek és nagyszerűnek tartsák. Eltúlozza a sikereit, a fontosságát, szeret dicsekedni a legkülönfélébb dolgokkal, amik szerinte rávilágítanak a kiválóságára" (Bánki 2016, 42).

„Az ilyen embert muszáj csodálni, függetlenül a valós teljesítményétől, emberi minőségétől. Feljogosítva érzi magát arra, hogy különleges bánásmódban részesítsék az emberek. A hála azonban egyáltalán nem az erőssége. Mások érzelmei vagy igényei hidegen hagyják, azt szereti, ha mindenki, aki körülötte van, az ő igényeit szolgálja ki. Nézőpontját mindenáron és mindenkire ráerőlteti, és rendkívül frusztrálttá válik, ha mások nem azonosulnak vele. Jellemzője, hogy a személyes kapcsolatai elején, a bevezető fázisban rendkívül figyelmesen, kedvesen, odaadóan viselkedik. Aki közel kerül hozzá, úgy fogja érezni, hogy ilyen csodálatos embert még nem is ismert soha előtte. A keserű pirulát későbbre tartogatja. A nárcisztikus személyiség legbelül rendkívül bizonytalan, ezért kerüli a kiszolgáltatottságot, a mély érzelmi elköteleződést. Ha a nárcisztikus személyiség pszichopátiával társul, akkor az illető még szélsőségesebbé, egoistábbá, haszonelvűbbé válik. Ilyenkor inkább akar félelmet és elbizony-

talanodást kelteni vagy szánalmat, együttérzést ébreszteni, mint csodálatot" (Bánki 2016, 41–44).

Sokan közülük karizmatikus hatással bírnak, ilyenkor szívesen gyűjtenek rajongókat, tanítványokat, csodálókat maguk köré. Ahogy a német MHG-kutatás is megmutatta, az összes klerikális elkövető 14%-a tartozott a nárcisztikus típusba. Vagyis a papi pálya vonzza a nárcisztikus személyiségzavarral rendelkező embereket. Hiszen klerikusként maximális figyelmet, csodálatot kapnak, saját érdemeiktől függetlenül, csupán a papi felszenteltségük miatt felnéznek rájuk a híveik. Eleve domináns pozícióban vannak a fent elemzett klerikalizmus miatt. Ráadásul a cölebsz életformában nem kell egy társ mellett sem érzelmileg elköteződniük. A nárcisztikusok a manipuláció, a hazudozás és megtévesztés nagymesterei.

„Szívesen lelkiznék magácskával is!"

Amikor András atya látókörébe került Veronika, éppen elég súlyosak lettek a problémák a házasságában, az istenkapcsolata is megromlott, templomba sem jártak már minden vasárnap. A pap közvetlen módon, a nő gyerekein keresztül tudott hozzá kapcsolódni. A gyerekeket hittanra tanította és egyéb délutáni programokba, a fiatal lányok számára szervezett körökbe is bevonta őket. A gyerekein, sőt az anyósán keresztül is üzengetett neki. Tökéletes alkalom volt számára, amikor a hittanosok gyónni mentek hozzá, hogy Veronikának is megüzenje, kapcsolódjon bele a gyermek gyónási felkészülésébe, és ő maga is jöjjön el gyónni. A szülőkkel való kapcsolattartás jó ürügy volt András atyának arra, hogy hamarosan chatelni kezdjen az anyukával, és ezen a módon is célozgasson a gyónásra: „Szívesen lelkiznék magácskával is!" Ezt a kommunikációs stílust is furcsának, „nem odavalónak" érezte Veronika.

Ez a „magácska" szó, meg az, ahogy ugyanezt szóban is mondta, már egyértelműen udvarlás volt. Én meg úgy éreztem, hogy

nem mondhatom neki, hogy ez szerintem ciki, és hagyja már abba, hiszen ő egy pap. Ne mondjon ilyet!

Veronika ekkor már hosszú ideje, mintegy 8 éve nem gyónt, s ez hívő emberként valahol nyugtalanította. Azonban voltak olyan „meggyónnivalói" – az egyház hivatalos tanítása szerint bűnnek titulált dolgok –, mint pl. az önkielégítés, amivel kapcsolatban egyrészt úgy érezte, hogy meg kellene gyónnia, másrészt nem tudta elképzelni, hogy felnőtt emberként ilyen intim dolgokról beszéljen egy pappal. Mi köze lehet neki ilyen mélységében az ő személyes dolgaihoz? Szégyent érzett, ha arra gondolt, hogy ilyesmiről kell beszélnie, ez tartotta vissza évekig a gyónástól. Közben András atya nem hagyott fel az apró lépésekre épített közeledéssel. Ez az időszak hónapokig tartott. Néha üzeneteket írt neki, máskor fotókat küldött, például eldicsekedett a horgászat során kifogott halakról.

Ezután történt valami, ami fordulatot hozott Veronika életében. Váratlanul, egy autóbalesetben meghalt az a barátnője, akivel gyermekkora óta közeli érzelmi viszonyban álltak. Ez a traumatikus élmény hirtelen más megvilágításba helyezett mindent. Úgy érezte, hogy neki még mindig van esélye arra, hogy boldog életet élhessen, és rendbe hozza az elromlott dolgokat, például a házasságát. Közben András atya megállás nélkül próbálta – látszólag legalábbis – a gyónás felé terelgetni őt. Azt, hogy a szándékai nem tiszták, és hogy mindez egy behálózó stratégia része, Veronika ekkor még egyáltalán nem sejtette. Arra gondolt, hogy talán a gyónás lehetne az új kezdet.

„Potyogtak a könnyeim, és azt éreztem, hogy szeret az Isten"

Ez egy szép nyári este történt. Hét órára, a mise után mentem hozzá a plébániára. Zavarban is voltam a helyzettől. Amikor megérkeztem, furcsa módon az egyházban betöltött új pozíciójával kezdett dicsekedni nekem. Erre is pont olyan büszke volt, mint az általa kifogott halakra. Ezt sem tudtam hova tenni. Láttam

akkor, hogy mik a mozgatórugói, de nem volt rám hatással. Engem az udvariasság vezetett, ezért nem mondtam neki, hogy most mit dicsekedsz, vagy hogy kit érdekel. Az ember csöndben marad. De az is bennem volt, hogy rendbe kellene tenni a lelkemet a sok minden után.

Veronika ekkor még nem gyanította, hogy egy egész estés lelki programban lesz része, amit a pap nyilvánvalóan jó előre eltervezett. Tíz óra felé került szóba a gyónás témája. Ekkor a férfi felvetette, hogy itt az ideje, hogy meggyónjon. Veronika azt érezte, hogy egyáltalán nincsen felkészülve ilyesmire lelkileg, de a pap csak erősködött, hogy nem kell aggódnia, ő mindenben segít. Majd a felkészüléshez a kezébe nyomott egy szempontrendszert, ami egy részletesebb lelkitükröt tartalmazott. A kérdésemre, hogy akarta-e ezt a gyónást, Veronika azt felelte, hogy ilyen formában semmiképpen nem. Ha igen, akkor csakis tisztességes felkészülés után. Az elején mondta is a papnak, hogy ezt így nem akarja, de ő semmibe vette a kérését, egyszerűen folytatta a mondandóját, mintha a tiltakozást meg sem hallotta volna. Erőszakosságot mégsem érzett, inkább csak a hajthatatlanságot. A pap a kezébe nyomott egy darab papírt meg tollat, majd ő maga olvasta fel a szempontokat, hogy a fiatal nőnek még gondolkodnia se kelljen. Aztán a felkészülés végéhez értek. Ekkor Veronika elkezdte sorolni a dolgokat, mindazt, amit bűnnek érzett. Beszélt a férjével kapcsolatos problémákról is, és persze arról a vétekről is, amit annyira szégyenletesnek gondolt. Az önkielégítés témájára a pap rögtön visszacsatolással reagált, és elmondta, hogy ilyen jellegű problémái természetesen neki is voltak még fiatal korában.

Majd a végére értem, és feloldozott, ami nekem mindig nagy lelki élmény. Amikor elhangzanak a feloldozás szavai, mélyen megérintődöm. Most sokéves terhet tettem le, és azt éreztem, hogy igen nagy dolog történt, kb. 8 éve gyóntam utoljára. Ezután bement egy belső szobába, és kitette az oltáriszentséget az asztalra, azért, hogy mi ott ketten szentségimádást végezzünk. Ezt óriási

megtiszteltetésnek éreztem. A szívem megtelt hálával, potyogtak a könnyeim, és azt éreztem, hogy szeret az Isten. Ő itt van, végtelenül közel, én pedig megtértem. Csodálatos. Ekkor nem is mondott semmit és nem is kellett. Ez egy spirituális élmény volt. Majd a végén megkérdezte, hogy mit szólnék, ha megáldoztatna, és ettől végképp padlót fogtam. Úgy éreztem, hogy megtisztultam, újjászülettem, szép az élet, de éjfél is elmúlt már közben.

A találkozó a felemelő élmények ellenére mégis egy kellemetlen epizóddal zárult.

Amikor jöttem el, ott állt előttem egy kinyúlt pólóban, melegítőnadrágban, és azt mondta, hogy most már csak egy dolog hiányzik. És nekem meg kellett ölelnem. Na, ez egyáltalán nem hiányzott. Pont azt az elbizonytalanodást éreztem, mint amikor a szexista vicceket, meg a kolbászméregetést mesélte: ez most akkor mi? Ez hogy jön most ide? Persze, nem mondjuk azt, hogy nem. Mert udvarias vagyok. Így hát odamentem hozzá, meleg nyári este volt, szerintem még büdös is volt. S olyan rossz érzésem volt, hogy meg kell magam adnom ennek. Nagyon kellemetlen volt. Majd hazamentem, és igen boldog voltam. Erre a részére pedig nem gondoltam, ezt elzártam egy dobozba, amihez nem nyúlok.

Veronika ekkor érezte meg először azt a kényelmetlen kettőséget András atyával kapcsolatban, ami később tovább mélyült benne. Egyrészt itt van egy férfi, aki érzelmileg, lelkileg látszólag sokat ad, másrészt viszont a testi közelsége egyenesen visszataszító. Alapvetően ápolatlan volt, néha kifejezetten mosdatlan és rossz szagú, a haja rendszerint zsíros volt és korpás, elhanyagoltan öltözködött, nem adott magára egyáltalán. Ebből is látszik, hogy a férfi karizmája nem a külsőségeiből származott, és kint, a világban, mondjuk, szimpla adótanácsadóként a nők messziről elkerülték volna. Esélye sem lett volna náluk semmire. Papként viszont minden nő rá figyelt, gondoskodtak róla, lesték minden kívánságát, kényeztették – hiszen ő volt a pap, s neki ez kijár.

Miután Veronika hazaért, még éjszaka kapott egy chatüzenetet András atyától, amely az átélt lelki élményhez jól passzoló Sík Sándor idézetet tartalmazott. Egy különös dolgot is írt neki: „Nagyon meghatódtam azon, hogy a lelkivezetődnek neveztél." Ilyen mondat azonban valójában soha nem hagyta el a fiatal nő száját, hanem ez is része volt az apránként felépített manipulációnak. Veronika mégsem szólt, nem tiltakozott, nem javította ki a férfit, nem nyilvánította ki azt, hogy valótlant állít. Miért? Egyszerűen azért, mert úgy érezte, ezt sugallta neki az egyházi miliő, aminek most már boldog és teljes jogú tagja lett, és amelyben egy papot nem illik kijavítani, nem illik a mondandóját helyretenni, kiigazítani, mert az tiszteletlenség lenne.

A keresztény spirituális hagyományban a lelkivezetővel való kapcsolat szoros, bizalmas viszonyt jelöl a hívő és a lelkivezető között. A kapcsolat úgy jön létre, hogy az a személy, aki a lelkivezetést kéri, először meggyőződik arról, hogy akit erre a feladatra meg akar kérni, az vajon alkalmas-e arra, hogy vezesse őt. Rendelkezik-e kellő emberi érettséggel, a saját lelki életében van-e olyan fokon, hogy vezető lehet belőle, és ő tud-e bízni ebben a személyben. Ha minderről megbizonyosodott, akkor ő maga kéri fel az illetőt a lelkivezetésre. Tehát, ami ebben az esetben történt, az semmilyen szempontból nem felel meg a lelkivezetői kapcsolat létrejöttét meghatározó szabályoknak. András atya célja ezzel nem volt más, mint az, hogy a nőt még inkább magához kösse.

A másnap is csodásan telt Veronika számára. Amikor reggel felkelt, úgy érezte, hogy az élet szép, ahogy ő fogalmazta „csicseregtek a madarak", „sunshine és happiness". Boldog volt. És még aznap összefutott a munkahelyén a pappal, akivel most már úgy mosolyogtak össze, mint akiknek közös titkuk van. Annak az összekacsintása volt ez, hogy Veronika úgy érezte, most valami nagy dolog történt vele, és ennek a pap volt a tanúja. Lett egy

közös élményük, aminek a mélységét és fontosságát csak ők értették. A férfi chaten meg is írta neki, hogy számára is mennyire megkapó volt, amit a nő megélt. Még ő is úgy érezte, hogy centikkel a föld felett lebeg a boldogságtól. Persze, hogy valójában mit érzett, illetve milyen céllal mondta ezt Veronikának, nem tudhatjuk. Annyi azonban bizonyos, hogy ezáltal keletkezett egy mély kapocs András atya és Veronika között. Egy olyan kötelék, ami egymáshoz húzta őket, miközben a nőt eltávolította a férjétől, aki nem volt részese ennek az élménynek, és utólag sem lehetett elmesélni neki a maga mélységében mindazt, ami történt. Ezen a ponton a kettőjük között levő érzelmi eltávolodás tovább mélyült, András atyában viszont „cinkosra" talált. Aki nemcsak, hogy értő tanú volt, de egyben azzá a személlyé is vált, aki a nő számára visszatükrözte, hogy Veronika immár jó, igaz emberré, ahogy ő fogalmazta „szent asszonnyá" vált.

Nagyon jólesett végre jónak érezni magam. Sosem volt igazán nagy önbizalmam. Az a típus vagyok, akinek a külső megerősítés fontos, olyannak látom magamat, amilyennek mások látnak engem. Nagyon is a függtem attól, hogy mit gondolnak rólam az emberek. Szükségem volt arra, hogy valaki más mondja ki rólam: értékes vagyok. S most azt éreztem, hogy újra teljes jogú tag lehetek az egyházban és ebben a közösségben. Szárnyra kaptam: hetente jártam misére, persze mindig arra, amit ő tartott. Hamar elárulta, hogy neki lelki gyermekei vannak, és a pénteki misét mindig értük ajánlja fel. Mivel én is lelki gyermek lettem, ezért szorgalmasan jártam arra a misére. Még a nevemet is átírta a Messengerben, én lettem: „Veronika, az Isten ajándéka". Vagyis én lettem számára az Isten ajándéka, ezt nagyon megtisztelőnek éreztem. Én, aki igazából nem tartoztam soha egyházi közösséghez, évekig nem is gyóntam, most hirtelen olyan magasztos helyzetbe kerültem, hogy egy pap ennyire figyel rám. Ez nagyon jó érzés volt számomra.

A szexuális visszaélések áldozatai gyakran összetévesztik a manipulatív figyelmet a valódi, önzetlen szeretetből fakadó figyelemmel. Önmagában már a gyónási helyzet is erről szól:

a hívő ember figyelmet kap. Sok idős ember például azért jár gyónni, hogy végre valaki figyeljen rá. A gyónásnak, ameddig nem léteztek terápiás beszélgetések, éppen ez volt az egyik funkciója, és ezért volt az embereknek rá igénye. Ma a legtöbb ember már nem gyónni jár, ha meg akarja osztani az élete problémás dolgait egy rá figyelő emberrel, hanem elmegy egy terapeutához. Mindkét esetben teljesen hasonló dinamika működik. Veronika ebben az életgyónásban teljesen lemeztelenedett lelkileg ez előtt a férfi előtt. Minden titkát, még a legintimebbeket is megosztotta vele. Ha András atya valóban értő és szeretetből fakadó figyelmemmel hallgatta volna őt és nem manipulatív figyelemmel, akkor végtelenül óvatosan bánt volna ezzel az őszinte megnyílással. Csakhogy ő ennek pont az ellenkezőjét csinálta.

„Mi leszünk a szent család"

András atya mestere volt a behálózásnak, amihez olyan eszközöket válogatott össze, amelyek Veronika életkorához, családi állapotához jól illetek. Ő nem gyermek volt, nem is serdülő, mint a könyv többi történetének legtöbb szereplője, ettől függetlenül a tettes vele szemben is a papságából adódó szakrális hatalmat, ill. érzelmi manipulációt használta eszközként. Veronika gyónása után a pap arról kezdett beszélni, hogy ez egy szép kezdet, most majd a férj gyónása következik, s aztán tényleg egy igazi „szent családdá válhatnak", és ő boldogan kíséri majd őket ezen az úton. A pár gyermekeiért is teljesen odavolt, legalábbis ezt játszotta el. A fiatalasszony anyai tökéletességét az egekig magasztalta. Az állandó dicsérgetésen keresztül erősítgette az önképét, és közben ezeket az anyai érzéseket egyre inkább maga felé is irányította.

Kicsit ahhoz hasonlóan, mint ahogy a spirituális kötéssel bánt. Veronikának volt egy szépséges istenélménye, amihez neki csupán annyi köze volt, hogy eszközként vett részt benne, kiszolgáltatta a gyónás és az eucharisztia szentségét. A keresztény

felfogás szerint azonban mindaz a kegyelem, amit a nő megtapasztalt, Isten ajándéka, az ő közelségének a jele. Tehát nem a pap ügyessége, okossága vagy szentsége az, ami ezeket a kegyelmeket közel hozza az emberhez. Ő csupán közvetítő, de az érdem nem az övé. A pap itt mégis erre kezdett rájátszani. Azt az érzetet keltette, hogy mindaz a jó, amit a gyónás, áldozás, az esti lelkibeszélgetés adott, az az ő különleges produktuma. Ő az, aki páratlan személyiség, és aki ezért elismerést, hálát és az irányába való tökéletes elköteleződést érdemel.

„Ezt az embert meg kell mentenem"

András atya meglátásom szerint a nárcisztikus-pszichopata elkövetőtípusba tartozik. Ennek egyik jellemzője, hogy állandóan sajnáltatja magát valamiért. Már Veronika első gyónása alkalmával elmondta neki, hogy ő milyen magányos, egyetlen barátja sincsen. Amikor megérkezett erre a szolgálati helyre, rosszul érezte magát, még a szőnyeg is kutyaszaros volt a szobájában. Rosszul esett neki, hogy az új közösségből senki rá se nézett jó ideig. Aztán lett végre egy barátja, Éva. Ő egy másik fiatal nő volt, Veronika kortársa, egy kétgyerekes anyuka, akivel mások számára is jól érzékelhető módon bizalmas viszonyban állt. Az is feltűnő volt, hogy a pap folyton Éva gyerekeit kísérgette az óvodából, aki azt is elmesélte, hogy éjjel-nappal chatelnek András atyával. Veronika számára „cuki" és „imponáló" volt, hogy egy fiatal pap hozza haza az oviból a gyereket, s arra gondolt, hogy neki is besegíthetne alkalomadtán. Az ok, hogy végül miért szakadt meg Éva és András atya bizalmas viszonya, soha nem derült ki. A pap igyekezett a dolgokat mindig ködösítve tálalni. Csak annyit árult el, hogy hónapokig „barátok" voltak. Ez alatt az idő alatt Éva hirtelen nagyon aktívvá vált az egyházközségben, még csoportot is vezetett. Veronika persze csak jóval később, a dolgok bekövetkezte után tudta megfejteni az előzetes eseményeket, azok hasonlóságát a vele történtekhez.

Ebben a pillanatban csupán egy magára maradt, magányos fiatal papot látott maga előtt, aki különféle cikkeket is küldözgetett neki a papi magányról. Ezzel is élesztgetve a nőben a gondoskodó anyai ösztönöket.

És azt éreztem, hogy na, jó, akkor leszek én a barátja. Hiába éreztem zavarónak az ölelést, vagy tűnt egészen érthetetlennek számomra, hogy miért állított valótlant a lelkivezetéssel kapcsolatban, a gondolatmagocska mégis el lett ültetve bennem, hogy ezt az embert meg kell menteni.

„A lelki kincseinket használta ki"

András alapvetően semleges benyomást tett rám, de ha nem vagyok ennyire udvarias, akkor inkább azt mondanám, hogy kifejezetten unszimpatikusnak találtam. És valahogy mégis teljesen meghülyültem. Ez egy kicsit meg is ijeszt, még így visszagondolva is. Hiszen számomra ebből a jelentéktelen, sőt visszataszító emberből lett a minden. Később úgy éreztem, hogy ezt az egészet az Isten akarta így. Sűrű hálaadások közepette konstatáltam magamban, milyen csodálatos, hogy megismerhettem ezt a nagyszerű embert. Azt már nem tudtam megmondani, hogy mitől nagyszerű, mert valójában ugyanolyan alpári volt, mint amikor megismertem. Ő semmit nem változott, hanem bennem kattant át valami. Utólag visszatekintve egyáltalán nem értem magamat.

Később Veronika megismert egy másik áldozatot is, aki már egy következő szolgálati helyen esett a szexuális ragadozó hálójába. Kinga úgy fogalmazta meg egy beszélgetésben, amikor az őket ért spirituális és szexuális bántalmazás traumáját próbálták együtt feldolgozni, hogy a lelki kincseiket használta ki a pap. Ez a nő is meg akarta menteni a magát sajnáltató, a nők érzékenységét ügyesen manipuláló papot. Közösen olvastak cikkeket a nárcisztikus típusú férfiakról, és a leírások kapcsán egyértelműen kirajzolódott előttük András atya beteges személyisége. Veronika akkor döbbent meg igazán, amikor Kinga révén

tudomást szerzett arról, hogy a pap egyidőben több nővel is igyekezett felépíteni olyan behálózó-manipuláló viszonyt, mint vele. Holott András atya – akárcsak a legtöbb szexuális visszaélő – szüntelenül hangsúlyozta a kapcsolat kizárólagos jellegét. Az áldozatok éppen ezért gyakran csak akkor értik meg a maga mélységében, hogy mi is történt velük, amikor sorstársaikkal találkoznak.

A bizalomépítés eszköztárába tartozott, hogy a pap nemcsak elhozta a nő gyerekeit az óvodából, iskolából, hanem néha strandra is elvitte őket. Ezzel is könnyítve a fiatalasszony számtalan teendőinek terhén, jelezve feléje, hogy mennyire fontos számára, hogy besegítsen a család dolgaiba. Nagyon jól értett ahhoz is, hogy a gyenge énképpel, alacsony önbecsüléssel rendelkező fiatal anyukát elhalmozza dicsérő szavakkal. A gyónás során ellesett titkokból pontosan tudta, hogy Veronika a férjétől nem kap elég elismerést, kedvességet, hiszen őt ebben az időben teljesen leterhelte a saját cégének felépítése. S így persze könnyű volt Veronikánál elérnie, hogy azt érezze, tőle megkapja, ami a házasságából hiányzik. Az pedig egyáltalán nem zavarta a saját manipulatív játszmáját ügyesen építgető papot, hogy a nő egy bizalmas barátot látott benne, nem pedig egy potenciális szeretőt.

Szent, buzgó asszony voltam az elején. Nem hiszed el, de még a szennyesét is odaadta, hogy mossam ki. S nem is akárhogyan, úgy manipulálta a dolgokat, hogy végül én vártam rá, hogy odaadja. Mesélte, hogy a plébánián mennyire magukra vannak hagyva. Sztorikat talált ki az előző helyéről, hogy ott hány házhoz volt kulcsa, hány helyen volt szobája, hány házba volt bejárása. És azt is emlegette, hogy még ma is visszajár gyóntatni, és ott mennyire megbecsülik. De ez persze mind csupán hazugság volt. Színjáték. Annyira a hatása alá kerültem, hogy már nem voltam a magam ura.

A férj kezdeti gyanakvása kissé alábbhagyott, amikor azt látta, hogy felesége szinte kicserélődött, újra kedves lett, mosoly-

gós, s tele volt azzal a lendülettel, hogy helyrehozza az elromlott házasságukat is. Ezt Péter is érezte, elkezdett bízni abban, hogy talán újra minden jó lesz köztük is. Ezzel párhuzamosan Veronika és a pap között egyre sűrűsödtek az üzenetváltások, férje helyett a papnak újságolta el, ha valami fontos történt vele. Misére is egyre gyakrabban járt.

„Reklámnak használt"

Majd egy alkalommal arra is rávette Veronikát, hogy valami olyasmit tegyen, ami rendkívül távol állt a nő lelki habitusától. Megkérte, hogy egy ünnepi mise keretében, a prédikáció helyett, tegyen tanúságot a friss megtéréséről. A nő még erre is képes volt, holott gyűlölt szerepelni, még felolvasni sem akart soha a misén, ilyesmi egyszerűen nem volt a stílusa.

Hirtelen bekattant egy jó gondolat, és azt éreztem, hogy ezt nem tarthatom meg magamnak. Úgy éreztem, hogy ez egy ajándék, ami Istentől jött. És ha így van, akkor azt kötelességem megosztani másokkal, még akkor is, ha alapból képtelen vagyok ilyesmire. Megírtam a szövegemet, megmutattam neki, és rögtön azt mondta, hogy jó, de még egészítsük azért ki, tegyük bele mindenképpen a lelkivezető szerepét, és hogy benne barátra is leltem. A tanúságtételem fele végül az ő szövege lett. Reklámnak használt, azt akarta, hogy tudják az emberek, hogy van ilyen lehetőség. Én meg megtettem. Mindent, szó szerint, ahogy kérte.

Veronika férje itt, a tanúságtétel kapcsán tudta meg, hogy felesége életgyónást végzett akkor éjjel a papnál, egészen addig nem beszélt neki erről. Veronika a tanúságtételkor naivan arra gondolt, hogy milyen szép meglepetés lesz ez a családnak, de Péter valójában mérges lett rá, hiszen egy fontos dolgot hallgatott el előle. A haragjáról ekkor még nem beszélt neki. Visszatekintve az akkori eseményekre, a fiatal nőnek ezzel a tanúságtétellel kapcsolatban is feltűntek párhuzamok. Két másik nő is következett utána, akiket hasonlóan lelkes produkcióra sikerült

rávennie az atyának. Amúgy is folyton nőkkel vette körül magát, belőlük alakított imakört, a fiatalabb lányokból ifikört.

Az érzelmi kötés közben lassan meghozta gyümölcsét.

Egy idő után szinte a megszállottja lettem, azt éreztem, hogy kell ennek az embernek a közelsége, hogy akkor minden jó lesz, minden kivirul. Közben a másik oldalon mégis ott volt a realitás, az, hogy nem volt jó ember, s nem lett jobb, csak valami átkattant bennem.

„Próbáltam letudni azzal, hogy volt paráználkodás"

Veronika életgyónása után azt mondta a pap, hogy most a férje következik. Közös missziójukká vált elérni, hogy a férfi is nála gyónjon. Péterrel is beszélgettem többször, egyszer hosszú órákon keresztül. Egyrészt azért, mert az ő szemén keresztül is szerettem volna megismerni a történteket, másrészt pedig azért, mert hamar kiderült, hogy közvetett módon, de ő is a pap bántalmazásának áldozatává vált. A bántalmazó kapcsolat felépítésének fontos eleme az áldozat, ill. annak közeli hozzátartozóinak megnyerése és manipulálása. Mivel András atya a házas, többgyerekes családanyákra specializálta magát, mindenképpen foglalkoznia kellett azok férjeivel is, hogy működőképes legyen mindaz, amit kitervelt.

Veronika – a pap ösztönzésére – megpróbálta rávenni a férjét, hogy menjen el hozzá gyónni. Azzal érvelt, hogy ő már az egyház értékes tagjává lett a gyerekekkel együtt, így most Péteren van a sor. A férfit idegesítette a nő vallási „felsőbbrendűsége", hiszen ő már több mint negyven éve kötődött ehhez a közösséghez. Ugyanakkor azt is érezte, hogy úgy tud a felesége számára értékesnek tűnni, ha belemegy ebbe.

Igyekezett a bizalmamba férkőzni, leveleket is írt nekem, hogy az én családom milyen szép, és mennyire szeretne minket vezetni. Azt éreztem, Veronikát csak úgy tarthatom meg, ha jóban vagyok ezzel a férfival. A gyerekeimet is vitte jobbra-balra, nem

szóltam soha, de igazából ez is zavart. Mi köze volt neki az én családomhoz?

Végül Péter rávette magát a gyónásra, de élete legfrusztrálóbb, legmegalázóbb élménye lett. Főként az készítette ki, hogy akkor már sejtette, hogy a papnak olyan módon is köze van a feleségéhez, ami egyáltalán nem fér bele abba, ami egy pap és egy hívő nő között megengedett. Érezte, hogy van köztük valami. A fejében pörögtek a képek, de egyelőre csak a csókolózás gondolatáig merészkedett, tovább nem engedte ezeket a fantáziaképeket. Közben folyamatosan belső harcot vívott magával, és annak a bizonytalansága gyötörte, hogy talán csak képzelődik, de a félelem nem hagyta nyugodni. Az első próbálkozás nem is végződött gyónással, mert Péter annyira feszült volt. Aztán még egyszer nekivágott, mert úgy érezte, neki is közel kell kerülnie ehhez a férfihoz. Ő is kapott tőle egy lelkitükröt, ahogy Veronika, a szempontrendszert átolvasva készült fel, majd kezdődött a gyónás.

A szexuális kérdésekbe is belekérdezett. Próbáltam letudni azzal, hogy volt paráználkodás. De nem hagyta ennyiben, belekérdezett, hogy magammal vagy másokkal is. Próbált a részletekbe belemenni. Nagyon nehéz ilyesmiket kimondani egy vadidegen papnak, de igazából soha nem értettem, hogy ezt miért is kell. Gondolkoztam, hogy egyáltalán mondjam-e, tényleg, mi köze hozzá? Végül annyit válaszoltam, hogy is-is. Valakivel kapcsolatban volt valami, de ez semmi nem volt ahhoz képest, ami végül Veronika és András között megtörtént. Semmi szexuális dolog nem történt, de, ugye, megcsalni valakit nemcsak testileg lehet. Végül csak ennyit mondtam neki.

A gyónás végeztével még történt egy felettébb abszurd dolog, ugyanis, ahogy mindketten kijöttek a gyóntatószékből, András atya megölelte Pétert. Ezt akkor a férfi teátrálisnak és rendkívül álszentnek érezte. Tudta, hogy a pap csak a gyanúját akarja elterelni, azért próbál kedves lenni vele is. Elfogta a hányinger. Abban az időben, amikor megromlott a házasságuk, a feleség el-

sősorban a gyerekeinek élt, a férj pedig a frissen alapított cége felépítésén fáradozott, gyakran későn járt haza. Nem volt senki más az életében, de Veronikában mégis megjelent a félelem, a gyanú, hogy talán van valakije. András atya a férj gyónása után, amikor legközelebb a nővel beszélt, alattomosan rákérdezett, hogy a férjének nincs-e valakije. Ezzel teljesen összezavarta a nőt, aki jól tudta, hogy a férje éppen most járt gyónni, és mindebből arra következtetett, hogy tényleg megcsalja őt. Ezzel a pap megszegte a gyónási titkot, hiszen indirekt ráutaló magatartást tanúsított egy ártatlannak tűnő kérdés formájában, azzal a céllal, hogy a gyónási titok megszegését is beépítse a manipulációs stratégiába. Ezzel téves irányba terelte a nőt, hiszen a férje nem csalta meg őt senkivel, legalábbis testileg egyáltalán nem. Ebből is jól látszik, hogy András atya bűntudat és lelkiismeret-furdalás nélkül visszaélt mindazzal a lelki/szakrális hatalommal, amit felszenteltsége révén az egyházától kapott.

„Nem csókoltam vissza, csak hagytam"

András atya is, sok elkövetőhöz hasonlóan azt játszotta el, mintha egy közeli családtag lenne. Bizalmas módon viselkedett, Veronikát a húgának szólította, ő pedig a papot a bátyjának. Ennek ellenére mégis ragaszkodott az „atya" megszólításhoz is, ami egyértelműen megteremtette közöttük az alá-fölérendelt viszonyt. Amíg egyrészt bensőséges, testvéri viszony látszatát igyekezett megteremteni a bizalom megszerzése és a valódi szándékai ügyes elleplezése végett, addig a spirituális hatalmat semmiképpen nem engedte ki a kezéből, hiszen enélkül nem működhetett volna olyan hatékonyan a nő feletti teljes kontroll kiépítése. Veronika még azt is elmesélte nekem, hogy a férfi annyira önimádó volt, hogy a saját becenevével feliratozott felsőkben járt, máskor pedig aranyköpéseit nyomtatta pólóra.

A testi közeledés első megnyilvánulása az ölelés volt, amelyet az első gyónást követően minden búcsúzáskor elvárt. Később,

amikor sétálva beszélgettek, megfogták egymás kezét vagy ölelkezve sétáltak. Ilyenkor – Veronika szerint – mindig szent dolgokról beszélgettek, így ő még ekkor sem gyanakodott semmire, baráti-testvéri gesztusnak értelmezte a testi közelséget. Veronika érezte ugyan, hogy a pap gesztusai lassan változnak, hogy egyre több határt lép át, de még mindig hinni akarta, hogy a legtisztább szándék vezeti. Egyszerre félt és vágyott arra a közelségre, amit a pap adott neki. Egyre inkább elveszítette a külvilággal a kapcsolatot. Egy nyári éjszakán a pap minden korábbinál továbbmerészkedett.

Váratlanul fölém hajolt és megcsókolt. Megdermedtem, és azt éreztem, hogy ezt nem lett volna szabad megtennie. Nem csókoltam vissza, megbénultam, és hagytam. Nekem az villant be, hogy korábban többször elmondta, hogy nem vagyok számára kísértés, ne aggódjak...

„...ez nem megszerzett, hanem adományozott bizalom volt"

A behálózás része az is, amikor a szexuális ragadozó becsempészi az áldozatával való kommunikációba a szexualitást, először csak verbális formában. Ez a konkrét testi közeledést készíti elő. Mivel András atya és Veronika között nagyon élénk chatelés folyt, ezért rendszerint itt tett fel szexuális tartalmú kérdéseket, játszva a naiv, tapasztalatlan papot, akinek semmi tudása nincsen az ilyen természetű dolgokról. A nő arra gondolt, hogy bizonyára azért tesz fel ilyen típusú kérdéseket, mert ő az egyedüli női barátja, akitől szégyenkezés nélkül meg mer kérdezni ilyesmiket, és nyilván ezeket a dolgokat később a lelkipásztori munkájában mások segítése, kísérése kapcsán használja majd fel. Ilyen kérdés volt például az, hogy Veronika milyen menstruációs eszközt használ, mikor esedékes a havi ciklusa, hogyan működik ez nála. Sőt, még tanácsot is adott, hogy szerinte melyik a legalkalmasabb eszköz, érveket sorakoztatott fel mellette. A nő ugyan csodálkozott, hogy ehhez mi köze van, de továbbra

sem állította le, nem húzott egyértelmű határokat. A pap még arra is kíváncsi volt, hogy milyen fogamzásgátlási módszert használnak a férjével, hogy nem rossz-e az óvszer stb.

Nem arról volt szó, hogy ez bűn-e vagy ilyesmi. Nem az érdekelte, sokkal inkább a kíváncsiskodás volt a lényeg. Folyton azt ismételgette, hogy ilyen barátja még nem volt, mint én, és hogy én ismerem őt a legjobban. Később pedig úgy fogalmazott, hogy mi ketten ismerjük egymást a legjobban. Ezért minden kérdésére válaszoltam, fontossá vált köztünk az őszinteség. Amikor kérdezett valamit, rögtön vissza is csatolt, úgy reagált, hogy neki is ez a véleménye, tapasztalata, ő is így gondolja, így csinálja. Megfordult persze bennem, hogy ezt nem kellene, ez így nem normális, de azt erősítgettem magamban, hogy jó, hát olyan fiatal, nem tudja, miért ne segítenék neki. Így végül csak magamban folytattam le a miért, mi közöd hozzá típusú párbeszédeket, miközben a legintimebb kérdéseit is a legnagyobb őszinteséggel válaszoltam meg.

Azt, hogy kettőjük kapcsolatában az őszinteség teljesen egyoldalú, ekkor még nem sejtette. Csak néha keltett benne megütközést a pap egy-egy egészen nyilvánvaló hazugsága, amikor olyan ellentmondásokba keveredett, amelyeket végképp nem lehetett kimagyarázni. Például annak kapcsán, hogy a férfi szűzen lépett be a papságba vagy sem. Ezt akkor állította, amikor erről beszélgettek, de egy másik történet kapcsán véletlenül kicsúszott a szájából, hogy neki igenis volt szexuális kapcsolata nővel régebben. Amikor Veronika szembesítette azzal, hogy korábban egészen mást állított, egyszerűen letagadta, hogy bármi ilyesmit mondott volna. Ezt olyan erélyesen és meggyőzően tette, hogy a nő végül magában kezdett el kételkedni.

Miért hazudna, hát pap. A pap pedig szent ember, legalábbis törekszik az lenni, vagyis én ezt így gondoltam. S pontosan ezért bíztam meg benne. Neki nem kellett megküzdenie az én bizalmamért, vagyis ez nem megszerzett, *hanem* adományozott *bizalom volt. Azért bíztam meg benne, mert ő egy pap. Pontosan úgy,*

ahogy megbízol egy orvosban. Erre épül a gyónás is. Amit a pap mond, annak hiszel, és igyekszel beépíteni a gondolkodásodba. Minden helyzetben a papot láttam benne.

„Vedd le a felsőd!"

A szexuális ragadozó mindig eléri, amit akar.

Bennem mindvégig az a hit munkált, hogy ez az ember nem bánthat engem. Nem akar nekem rosszat, hiszen Isten munkálkodik rajta keresztül. Ezért tettem túl magam újra és újra azokon a dolgokon, amikről közben éreztem, hogy nem lenne szabad megtörténniük. Ezzel a hittel mentem egy újabb lelki beszélgetésre, amikor váratlanul ezt mondta: „Vedd le a felsőd!"... Valamit ködösen beígért előtte, hogy ez valamiért fontos, később meglesz az értelme, majd megértem, csak csináljam. Egyfajta lelki megnyílásról, lelki lemeztelenedésről hadovált, hogy ennek a kifejeződése ez testi módon. Biztosított róla, hogy ez semmi olyan, ne értsem félre, és úgysem vagyok a számára kísértés. Nem fogtam fel, megint a korábbi dermedtség lett úrrá rajtam, de úgy gondoltam, hogy ő a pap, a lelkivezetőm, biztosan nem akarhat rosszat, így hát, mint egy gép, megtettem, engedelmeskedtem. Először levetettem a pulóveremet, majd kifejezetten rám parancsolt, hogy a melltartót is vegyem le. Közben szörnyen rosszul éreztem magam, szégyen fogott el. Azt éreztem, hogy én most valami olyasmit teszek, amit nem akarok. Az ifjúsági teremben voltunk, ott álltunk a közepén, én felül semmiben, rémes volt ez a helyzet. Próbáltam magam eltakarni, de ekkor elvette a kezem, és csodálkozással mondta, hogy hűha, milyen szépet teremtett az Isten. Én meg ott álltam, mint egy hülyegyerek, és az volt a fejemben, hogy ez nem normális. Majd rögtön a bűntudat kezdett el gyötörni, hogy én azért kezdtem bele ebbe az egészbe, hogy rendbe hozzam a házasságunkat, most pedig itt egy férfi, akivel kapcsolatban azt érzem, hogy állandóan vele akarok lenni, és megteszek neki olyan abszurd dolgokat, amik miatt magamat is megvetem.

Veronika a történtek után igyekezett őszintén beszélni a pappal a rossz érzéseiről, a lelkiismeret-furdalásáról. Úgy beszélt vele ezekről, mint egy pappal vagy lelkivezetővel. Hiszen a férfi az volt a számára. András atya könnyedén hárította el a dolgot magától, és igyekezett elaltatni a nő lelkiismeret-furdalását. Azt mondta neki, hogy nem ezen múlik az üdvösség. Majd ezt a klasszikus keresztény etikával nyilvánvaló módon össze nem egyeztethető gondolatot próbálta különféle spirituális tanítások öncélú kiforgatásával igazolni. Mustó Péter atya *Megszereted, ami a tiéd* című könyvéből elővette a „szükséges bűn" gondolatát. Amikor a fiatalasszony a paphoz ment, ő feltűnően mindig ezt a könyvet olvasta, egy sereg dolgot aláhúzott benne. A könyvben Veronika számos igaz, szép, érthető és élhető tanítást talált. A „szükséges bűnről" való elmélkedés is mély volt, csakhogy ezt András atya manipulációs célzattal teljesen félremagyarázta. Arra használta, hogy igyekezzen oldani a nő lelkiismeret-furdalását, hiszen ez megakadályozhatta volna azt, amit vele valójában tervezett. Egy lelki füzetbe pontokba szedve is lediktálta a gondolatmenet lényegét, ami arról szólt, hogyan tudja felmenteni magát, ha megjelenik benne a bűntudat. Amikor erről beszélgettek, Veronika a papját látta maga előtt, nem csupán egy hétköznapi barátot, hanem a lelkivezetőjét, akit bár nem maga választott, de mégis elfogadott. Amit ebben az epizódban látunk, az a spirituális visszaélés tipikus esete. András atya előbb spirituálisan él vissza áldozatával, vagyis a hit elemeit, a lelki tanítást is arra használja, hogy áldozatát rávegye arra, amit el akar érni nála. Az egyházon belüli szexuális visszaélés gyakran épül spirituális bántalmazásra, tulajdonképpen ez ágyaz meg neki. Hiszen ez az a közös nyelv, amire a manipuláció építhető.

Bennem a lelkiismeret-furdalás annyira erős volt, zavart, hogy hazudozásba kényszerültem. Már a testi vonal előtt nagyon hamar mondta András, hogy ne mondjak el dolgokat Péternek, mert volt már gondja féltékeny férjekkel. Én egyre jobban kezdtem szétzuhanni, mert annak a tiszta és szent istenélménynek a szintjéről

süllyedtem elképesztően mélyre. Bennem fel sem merült, hogy ezzel az emberrel lehetne köztünk valami. Úgy tekintettem rá, mint a legjobb barátomra. Szerencsésnek éreztem magam, egészen exkluzív dolog volt a számomra, hogy egy pap a legjobb barátom, és ha bármi lelki gondom van, első kézből, a leghitelesebb emberrel tudom ezt megbeszélni.

„Kiült az arcomra a meghasonulás"

András atya viszont egészen más célra használta fel Veronika bizalmát és már tesztelt, odaadó engedelmességét. A férfi érezte, hogy bár a nőnek lelkiismeret-furdalása van, a hatalma mégis egyre nagyobb felette. Ő is – akárcsak a többi elkövető – ügyelt arra, hogy ne haladjon túl nagy lépésekkel, nehogy elriassza a kiszemelt áldozatot.

A testiség lassan természetessé vált a találkozásaik folyamán. Ha kettesben maradtak, a pap rögtön csókolni, fogdosni kezdte Veronikát, aki nem emlékezett vissza arra, hogy ez a rendszeresség miként jelent meg a kapcsolatban.

Amikor a mellemhez ért, azt éreztem, hogy neki ehhez nincsen joga. Azt éreztem, hogy kiszolgálta magát. Néha kívülről is szemléltem magam, és azt láttam, hogy én ezt hagyom, nem akarom, de engedem. S ezzel párhuzamos bennem volt az az érzés, hogy mindenáron vele kell lennem. Magához vonzott, mint egy mágnes, nem bírtam ellenállni, rettegtem attól, hogy elveszítem, de közben egyúttal taszított is. Amikor távol volt tőlem, és csak chateltünk, nagyon vágytam rá, hogy vele legyek. Az kellett, hogy itt üljön mellettem, hogy csak fogjam a kezét. És így beszélgessünk. A baráti közelsége kellett. Idővel persze többször felvetettem neki, hogy ezt a részét hagyjuk el, mert ez nekem nem jó, de ő akkor mindig megsértődött. Durcázott, mint egy kisgyerek. Nyíltan ki is mondta, hogy neki enélkül egyszerűen nem megy, neki ez kell. A legdurvább az volt, amikor öngyilkossággal is fenyegetőzött, hogy nem szállhatok most már ki, mert akkor ő végez magával. Közben

a férjem egyre rosszabbul lett, de ezt nem láttam, mert én magammal voltam elfoglalva, a bennem levő jóval, meg a káosszal. Szinte már zombinak éreztem magam. Az ismerősök meg is kérdezték, hogy valami baj van-e. Kiült az arcomra a meghasonulás.

Gyónás, az oltáriszentség imádása, Szentföld-járás

Lassan elközelgett a következő gyónás ideje, jöttek a karácsonyi ünnepek is. A keresztény hagyományban ádvent idején szokás a lélek megtisztításával is készülni az ünnepekre, így a gyónáshoz igazán alkalmas szent idő ez. Veronika belülről érezte a késztetést, és vágyott a megtisztulásra, most már különösen is. Ugyanakkor félt is attól, hogy az első életgyónás és a hosszú lelki beszélgetés mély istenélménye a történtek után már egészen biztos, hogy nem fog megismétlődni.

Mielőtt ment volna a plébániára, András atya összeállított számára egy lelki csomagot: szentgyónás, az oltáriszentség imádása, spirituális tanítás és zárásképpen „Szentföld-járás". Veronika jól ismerte, hogy a pap mit ért a „lelki lemeztelenedés" fogalma alatt, hiszen erről már volt tapasztalata. A „Szentföld-járás" is egy olyan fogalom volt, amelyet elsősorban vallásos-spirituális értelemben használt, de a nő már gyanakodott, hogy hamarosan ki fog derülni, hogy valójában mit is ért a szimbolikus kifejezés alatt. Alapvetően a gyónásra használta ezt a kifejezést, ami a pap elmondása szerint olyan érzés volt a számára, mint amikor a másik szent földjén jár, leveszi a saruját, és figyelmesen, tisztelettel közelít felé. Ezt a gondolatot egy vasárnapi prédikációjában az egész hitközséggel is megosztotta. Azt persze már kevésbé, hogy ugyanezt a kifejezést használta akkor is, amikor fogdosni kezdte a nőt, számára ez is egyfajta „Szentföld-járás" volt. Veronika azt akarta hinni, amikor a pap a lelki csomagot a gyónás estéjére összeállította, hogy csak jelképes dologról lesz szó. Valójában azonban a józan eszével pontosan tudta, hogy ez a férfi számára mit is jelent, és hogy egészen konkrét testi dol-

gokra gondol. Ezért ambivalens érzésekkel ment el hozzá. Egyrészt vágyott a korábbi szépséges istenközeli élményre, másrészt rettegett attól, hogy erre az adott körülmények között már biztosan nem fog újra sor kerülni.

Gyónás, lelki tanítás és utána Szentföld-járás: ez volt megbeszélve. Egyszerűen nem akartam elhinni, hogy tényleg szex lesz belőle. Vegyes érzelmekkel, félelmekkel, de egyúttal kíváncsisággal érkeztem, hiszen az az istenélmény, amiben először részem volt, nagyon sokat adott. Próbálta is visszahozni számomra azt az első csodát, már előre kitette az oltáriszentséget, és úgy gyónhattam. Elmondtam a dolgaimat, beszéltem a házastársi hűtlenségről is, amit éppen vele követtem el. Erre egy szót sem szólt, azt éreztette velem, hogy haladjunk. Aztán következett a közös szentségimádás, de ez már közel sem volt olyan szép élmény, mint a korábbi, mert közben folyton az járt a fejemben, hogy utána rögtön szexet akar, de én épp most gyóntam és tisztultam meg. Ezt így képtelenségnek találtam. Még a kezét is megfogtam, jelezve neki, hogy mi így vagyunk együtt, barátilag. Utána azt mondta, hogy menjünk át a másik szobába. El sem tette az oltáriszentséget. Én azt mondtam neki, hogy nem, nem akarom. Majd felállt és duzzogni kezdett, én pedig megijedtem, és beadtam a derekam. Követtem őt.

Az Egyházi Törvénykönyv 1378.k. 1. §-a bűntárs feloldozási kísérletére, amit ebben az esetben András atya elkövetett az Apostoli Szentszéknek fönntartott, önmagától beálló kiközösítést rendel. Vagyis a férfi, a tettestársának feloldozási kísérlete után már nem is számított gyakorlatilag papnak, a hivatalos egyházi ítélet kimondására azonban a mai napig nem került sor.

Ez a szexuális visszaélés azért is különösen rafinált, mert az elkövető pap tulajdonképpen csinált egy rendkívül abszurd árukapcsolást. Egyrészt összeállított Veronika számára egy olyan csomagot, amiben a nő megkapta azt, amire vágyott: a gyónás, a lelki tanítás, az oltáriszentség imádásának magasztos és lélekemelő élményét. Másrészt ezekért a lelki élményekért cserébe a férfi benyújtotta a számlát, hiszen ő is meg akarta kapni azt,

amire vágyott. Nem igazán tanítanak hasonló eseteket sem a katolikus hittanórákon, sem pedig a teológiai fakultások erkölcsteológia óráin. Ennek ellenére nyilvánvaló, hogy a lesúlyosabb bűnök egyikét követte el András atya. Visszaélt azzal a papi hatalommal, hogy neki a felszenteltsége révén hatalma van feloldoznia a nála gyónókat, kivéve persze az alól a szexuális bűn alól, amit éppen vele követ el valaki. Visszaélt a lelki tanítással, hiszen azt is arra használta – ahogy korábban is –, hogy úgy manipulálja a nőt, hogy az lehetőleg ne érezzen bűntudatot, hiszen akkor áthatolhatatlan ellenállásba ütközik majd. S végül valahol blaszfémiát is elkövetett azáltal, hogy mindazt a szexuális cselekményt, amire készült, az oltáriszentség jelenlétében akarta véghezvinni, a szentségimádás kellős közepén. A keresztény hit szerint az oltáriszentségben Jézus valóságosan jelen van, ezt a közelséget tisztelik meg a hívők az imádással. Nos, András atya valami egészen másra gondolt ebben a pillanatban.

Levetkőztünk teljesen. Szentimentális volt az egész, később úgy fogalmaztam meg magamnak, hogy olyan volt, mint egy szentimentális enyelgés. Sokszor elmondta, hogy nagyon jó, hogy vagyok neki, és hogy mennyire szeret. Meztelen beszélgetés volt az egész, szó szerint. Csak simogattuk egymást, számomra nem is volt benne szexualitás. Nekem ugyanaz lett volna ruhában is. Úgy értem, hogy nem éreztem iránta semmiféle vágyat. Igyekeztem csak a szemébe nézni, mert egy nagy, kövér, számomra egyáltalán nem szexi férfi feküdt mellettem meztelenül, látni sem akartam. Utólag már tudom, hogy teljes elborultság volt ilyesmibe belemenni, de én még ekkor is azt magyaráztam magamnak, hogy ez nem más, nem több, mint egy szent barátság, amiért rendkívül hálás vagyok. Csak arra tudtam gondolni, hogy milyen szerencsés vagyok, hogy egy pap, az Istenhez ennyire közel álló ember az én barátom.

Azóta Péter mindenről tud, ami Veronikával történt. Véleményem szerint feleslegesen túl sokat is tud a részletekről ahhoz, hogy az elképzelt valóság, amit megrajzol a fejében, ne ejtse foglyul. Azóta kínozza a feleségét vádló kérdéseivel, például en-

nek az epizódnak a kapcsán azzal, hogy miként volt erre képes, ha nem is volt számára vonzó a férfi? Vagy azt, hogy mennyiben volt ő is aktív, kezdeményező a cselekményben? Valahogy úgy érzi, hogy csak akkor tudná valóban áldozatnak tekinteni a nőt, ha az végig passzív maradt volna. És bizonyára sok Olvasóban is felmerül, hogy miként tekinthető egy felnőtt nő áldozatnak, akinek lenne esélye elmenekülni, hiszen nincsen szó fizikai erőszakról.

Ehhez fontos megérteni azt, hogy minden erőszak és szexuális visszaélés mélyén az a tapasztalat húzódik, hogy az áldozat tehetetlennek, minden cselekvési szabadságtól megfosztottnak érzi magát. Úgy érzi, hogy teljesen elvették tőle az irányítást, és nem teheti azt, amit akar, illetve olyasmit kell megtennie, amit nem akar. Veronika a férfi érzelmi manipulációja, valamint a pap domináns viselkedésére adott alárendelődő magatartása, illetve a gyenge önétékeléséből fakadó nemet mondásra való alapvető képtelensége miatt olyan csapdahelyzetbe került, amiből neki esélye sem volt a menekvésre. Egyetlen lehetősége maradt: valahogy túlélni ezt a helyzetet. Ebben a túlélésben pedig bármi segíthet, ami csak egy kicsit is önmagához és a saját önrendelkezési képességéhez köti. Ezért simogat vissza. Semmi másért.

„Én nem ezért jöttem!"

A nárcisztikus-pszichopata elkövetők jellemzője, hogy bármilyen hazugságot képesek kieszelni, amivel sajnáltatni tudják magukat, és a hiszékeny, empata típusú áldozatok ezen keresztül nagyon jól manipulálhatók. Veronika kezdettől fogva azt érezte, hogy meg kell mentenie a férfit, és András atya ezt pontosan tudta. Amikor csak alkalom adódott, bevetette ellene ezt a fegyvert. Ez történt azon a délutánon is, amikor Veronika átvitte neki a plébániai újságot.

Amikor odaértem, elkezdte sajnáltatni magát, azt mesélte, hogy meghalt egy közeli barátja, és most rettenetesen elkesere-

dett. Aztán megölelt, és teljesen váratlanul egyszer csak megkérdezte, hogy megpuszilgatod...? A nemi szervére gondolt. Addig soha nem volt ilyen. Én pedig elképedtem, hogy most akkor megint mi van? Annyit bírtam kinyögni, hogy én nem ezért jöttem. Egyáltalán nem jött zavarba, hanem folytatta tovább az unszolást, hogy most halt meg ez az illető, értsem meg, hogy ez mennyire kétségbe ejti. Ezen a ponton lassan kezdtem felébredni a csipkerózsika-álomból, és arra gondoltam, hogy basszus, itt azért lehet, hogy valami súlyos gond van.

Egy alkalommal a pap nyíltan rákérdezett, hogy vajon a fiatal nő is el tudná-e képzelni azt, hogy lefeküdjenek, úgy próbálta a kívánságát tálalni, hogy ez lehetne egy szép karácsonyi ajándék a számára, ami nagyon boldoggá tenné. Veronika ekkor már egyáltalán nem volt érzelmileg stabil, sőt, megjelent benne a bűntudat is, hogy ő vitte bele ebbe az egészbe ezt az ártatlan, tapasztalatlan, szent papot. Fizikailag egyáltalán nem érezte magát képesnek arra, hogy lefeküdjön vele.

Gondoltam rá, hogy mi lesz, ha lebukunk. Csak arra tudtam gondolni, hogy mi lesz az ő hírnevével, hiszen annyi embert megtérít. Az viszont eszembe sem jutott, hogy mi lesz az én hírnevemmel, vagy a gyerekekkel. Nem, annyira meg voltam borulva, hogy magamat és mindenkit, aki nekem fontos, egyszerűen figyelmen kívül hagytam. És ez az, ami miatt nagyon haragszom rá, amiatt, hogy magamat köptem szembe azzal az egésszel, amibe belevitt. Ezért szeretném őt egyszer szembe köpni, ha alkalmam lesz rá, de nagyon! Úgy igazából. Beszélgetni nem akarok vele, mert nincsen miről, de hozzá akarom vágni ezt az egészet.

„Múzeumtúra"

Ezt követően Veronika nyíltan elmondta András atyának, hogy itt az ádvent, közeleg a karácsony, ő ezt az egészet be akarja fejezni, mégpedig a saját lelke miatt. Úgy érezte, hogy magához képest sikerült határozottan kiállnia végre, és úgy tűnt, hogy

a férfi megértette, amit kér tőle, még meg is köszönte az őszinteségét. A nő pedig boldog volt és megkönnyebbült, hogy végre kettőjük kapcsolata is – amit még mindig nagyon fontosnak gondolt – tiszta lappal indulhat. Persze ekkor még nem gyaníthatta, hogy a férfi csak látszólag engedett, de már tervezi a következő csapdahelyzetet.

Egy vasárnapi mise után, amikor emberek jártak-keltek a plébánián és annak környékén, ismét meghívta magához a nőt egy beszélgetésre. Most már nyugodt szívvel ment, hiszen tisztázták a köztük levő dolgokat, vagy legalábbis ő meg volt erről győződve.

Miután megérkeztem, bevezetett egy másik terembe, és azt mondta, hogy ne is mondjak semmit, ő készült, kis állomásokat tervezett be. Olyan volt az egész, mint egy tárlatvezetés vagy „múzeumtúra". Azt mondta, hogy ahhoz, ami most következik, előbb vegyem le a ruhámat, majd később lesz ennek jelentősége. Nem arról van szó, ne gondoljak arra, ez teljesen más, bízzak benne, és majd megértem. Megint teljesen idiótának éreztem magam, hogy ez most megint mi, amikor már megbeszéltük. Mintha egy orvosnál lettem volna, gépiesen vetkőzni kezdtem, még azt is megkérdeztem, hogy a bugyi maradhat-e. És igen, levetkőztem, majd egy szál bugyiban, a tenyeremmel eltakarva magamat elindultunk. Az egyik szobában várt egy társasjáték, amivel a gyerekekkel játszottunk, és egy levél tőle. Mind személyes dolgok, amelyek kettőnk kapcsolatáról tanúskodtak. Az utolsó állomás pedig az ő ágya volt. Arra már nem emlékszem, hogy ott vetkőzött le alsónadrágra, vagy már a „tárlatvezetés" alatt, de az ágyban már úgy volt. A testiségről kezdett beszélni, és egyszerűen, minden felvezetés nélkül nekem esett. Durva volt, lehet, hogy szenvedélyesnek szánta, de nem sikerült. Próbált férfias lenni, de nem volt az. Mondtam neki, kértem, hogy ezt ne tegye. Nagy ember, sok kiló, szabályosan próbáltam kimászni alóla. Ekkor be akart hatolni, de én kizárt dolognak tartottam, hogy ez megtörténhessen. És nem is történt meg.

Ezek után Veronika tépelődései egyre erősebbek lettek. Összesze volt zavarodva teljesen. Nagyon szerette volna rendbe hozni a házasságát, amitől persze egyre távolabbra került. Ahogy kezdett a hályog lehullani a szeméről András atyával kapcsolatban, azt érezte, hogy újra a férje felé kezd húzni a szíve. Csakhogy azokról a kezdeti jó élményekről, amelyek az istenélmény első megtapasztalásai voltak, nagyon nehezen bírt leválni. Folyton azt várta, azt kereste. Másrészt pedig egyre erősödött benne az önvád, hogy ő a gaz csábító, aki elvette ennek az ártatlan, fiatal papnak az eszét. Úgy érezte, hogy ő a felelős mindenért. Arra is rájött lassan, hogy egy férfi, aki ilyen szenvtelenül bánik vele, és tárgyként kezeli, nem lehet igazából a barátja. Valami miatt azonban még mindig a hatása alatt volt. Óriási káosz uralkodott el a lelkében, és teljesen szétesett. A döntés viszont – úgy érezte, most már tényleg véglegesen – megszületett benne, hogy meg kell szakítani vele a kapcsolatot.

Közben a pap az utolsó hetekben egyre irracionálisabb ötletekkel állt elő. Például azzal, hogy mi lenne, ha fogná a gyerekeit, és együtt laknának vele egy másik plébánián. Legfeljebb nem lenne ott mindig velük. Máskor pedig a férjjel beszélt András atya, és egészen abszurd módon arról győzködte, hogy a felesége nemcsak az övé, és mivel szerinte ő nagyon jó hatással van rá, hiszen ahogy Péter is látja, szépen előrehaladt a hitében, ezért valahogy meg kellene osztozniuk rajta. A nő érezte, hogy ezek a dolgok szinte már szürreálisak, és ezek miatt is véget akart vetni az egésznek.

„Kint áll a hídon, és azonnal leugrik"

Itt volt a karácsony, Veronika egyre inkább szabadulni akart ettől a tehertől, szeretett volna végre a családjával együtt lenni, és december 25-én chaten jelezte, hogy ez lesz az utolsó üzenetváltásuk. A férfi fejére olvasta az összes addigi hazugságait, azokat az ellentmondásokat, amelyekből nem tudott hihető módon

kikeveredni. Érezte, hogy teljesen elveszítette önazonosságát, egyszerűen nem ismert magára, és ezt nem akarta tovább csinálni. Amikor András atya rájött, hogy fordulóponthoz érkezett a kapcsolat, bevetette az utolsó kártyát.

Először azt mondta, hogy kint áll a hídon, és azonnal leugrik, persze valójában a szobájából hívott. Amikor odarohantam hozzá, nehogy valami őrültséget csináljon, zokogott, és azt mondta, hogy őt ez nagyon váratlanul érte, megy a vonat alá. Erre nem tudtam semmit mondani, mert elhittem, hogy ezt tényleg én tettem vele. Így megint teljesen béna és tehetetlen lettem. Úgy játszott velem, ahogy csak akart. Majd belekezdett a szokásos hadoválásba, hogy most még lenne valami, de ő csak úgy tudja elmondani, ha mi lefekszünk egymással. Teljesen összezavarodtam, soha nem voltam még olyan borzalmas lelkiállapotban, mint akkor, ott, hogy nekem valaki azzal állt elő, hogy miattam lesz öngyilkos. A nyomaték kedvéért többször is elmondta, hogy látni fogom majd a hírekben a halálát. Meg azt is mondta, hogy elmegy innen, mert itt nem bírja ki. Én rettenetesen kétségbe estem, arra gondoltam, ha miattam lesz öngyilkos, nem leszek képes együtt élni ezzel a lelki teherrel.

Megint ugyanaz a tehetetlenségérzés fogott el, mint korábban, hogy képtelen vagyok egy ilyen helyzetben nemet mondani. Bűntudatom volt azért, hogy ez az ember miattam akarja eldobni az életét. Úgy éreztem, hogy ezt én okoztam, én vagyok a felelős.

Így hát megtörtént.

Akkor már nem hittem el, hogy ilyesmit soha előtte nem csinált. Végig arra gondoltam, csak legyek már túl rajta.

A férfi nem is érzékelte, hogy Veronika végigszenvedte az együttlétet, észre sem vette a viszolygását, az undorát, mert egyszerűen nem is érdekelte, hogy mi van a nővel, élettelen tárgyként kezelte, amit használhat. A történtek után pedig úgy gondolta, hogy mostantól végleg megtört Veronika ellenállása, és bármikor megkaphatja, amikor csak akarja. Másnapra a nő ret-

tenetes állapotba került, és visszament a plébániára, hogy véget vessen ennek a színjátéknak. A pap megpróbálta eljátszani elölről az egész műsort, ugyanazokkal az elemekkel: sírással, öngyilkossággal való fenyegetőzéssel, szexre kényszerítéssel. Ekkor azonban Veronika már kitartott, nem engedett a beteges hipnózisnak. Fogta magát, hazament, mindenről kitálalt a férjének, ami kettőjük között történt. Szent család vasárnapja volt…

„A nőiességednek jót tett azért ez az egész, ugye?"

Péter először megkönnyebbült, amikor végre megtudta azt az igazságot, amit már régóta sejtett. Ezek után átvette az események irányítását Veronikától, felkereste a papot és ultimátumot adott neki, hogy egy hete van elhagyni a plébániát. Nyilvánvaló, hogy a férj számára az újra visszanyert aktív szerep és cselekvési helyzet lelki erőt adott, amivel egy ideig jobban tudta érezni magát. Beszélt a helyi plébánossal is, akinek alárendeltje volt a fiatal pap. Elmondta neki mindazt, ami történt. A plébános azonnal kimondta az ítéletet: András atyának mennie kell, mert nem szolgálhat többé ott, ahol ez történt, és ahol újra lehetősége lenne a nővel találkozni. A házaspár azonban úgy érezte, hogy az idős atya leginkább magát sajnálta az előállt helyzet kapcsán, hiszen így egyedül maradt, segítség nélkül. Veronikának cinikusan még meg is jegyezte: „A nőiességednek jót tett azért ez az egész, ugye?"

Azt gondolom, ez a mondat jól tükrözi azt a sok szempontból torz felfogást, ami a katolikus egyház konzervatív berkeiben a nőkről és a női szexualitásról való gondolkodást alapvetően jellemzi. A plébános a beszélgetés során végig azt hangsúlyozta, hogy itt egy „közös lejtőről", egy „közös megborulásról" volt szó. Eszébe sem jutott belegondolni abba, hogy bár két felnőtt ember került egymással kapcsolatba, köztük mégis erőteljes hierarchikus viszony állt fenn.

Péter is sokat gondolkodik azon, hogy vajon milyen szerepe volt a dolgok ilyen irányú alakulásában.

Éreztem, hogy Veronika elszigetelt és magányos volt, sokszor otthon hagytam a kisgyerekekkel, hetente akár két este is elmentem kikapcsolódni a barátaimmal, neki meg nem volt semmilyen társasága. Ahelyett, hogy többet segítettem volna a gyerekek körül, inkább a munkába öltem minden időmet. Elismerem, hogy én is sok mindenben hibáztam.

András atya jól kiszimatolta, hogy a fiatal pár házassága válságban van, és pontosan tudta, hogy Veronikának mi hiányzik: figyelem, értékelés, megbecsülés, segítés a gyereknevelésben. Miután feltérképezte azt, hogy mi az, amire vágyik, megadta neki mindazt, amit a férje elhanyagolt. Nem véletlen az sem, hogy amikor a nő megkapja András atya figyelmét, és még Istenhez is újra közel kerül, kivirágzik. Ezt az új lendülettel való telítettséget, friss életörömöt Péter is azonnal megérzi benne. S arra gondol, hogy a hirtelen jött új energiákat lehetne abba az irányba forgatni, hogy rendbe hozzák a házasságukat, ezért nagyon örül a változásnak. Csakhogy arra nem gondol akkor még, hogy mivel az új energiák nem tőle, hanem egy harmadik személytől jönnek, aki ráadásul kizárólag a saját vágyai kielégítését keresi, ezek a plusz energiák idővel nem építeni, hanem rombolni fognak.

Péterben megjelennek a félelmek, majd a féltékenység, a gyanú. Feleségétől nem kap válaszokat, a nő hárít és hazudik, hiszen erre veszi rá a ragadozó. A férj a fiatal papban vetélytársat is lát, aki gyakran egészen nyilvánvaló módon provokálja is őt. Aljas játékot űz vele, és kéjesen élvezi, hogy Veronikával van egy titkuk, közös nyelvet beszélnek, a férj szeme láttára is összekacsintanak. Egészen biztos, hogy a pap sejti a férfi gyanakvását, és valószínű, hogy még élvezi is a vergődését.

Nem tudtam, hogy mitévő lehetnék. Hogyan bánjak Veronikával? Váltakozott bennem minden: néha próbáltam hozzásimulni

a helyzethez, máskor meg próbáltam győzködni, aztán meg sajnáltatni magam, és végül volt, hogy erőszakos lettem. Andrásnak elmondtam, hogy ami történik, és amit tesz, az nem helyes. Azt gondoltam, ha ezt egy papnak így kimondom, az már elég durva dolog. Még a gyónásra is rávettek, borzalmas élmény volt. Utána eltelt egy hét, és már rettenetesen gyűlöltem András, emlékszem, hogy misére mentünk, és a mise közepén felálltam és egyszerűen hazajöttem. S onnantól kezdve nem voltam hajlandó beszélni vele, látni sem akartam.

András atya elhagyja a plébániát

Miután Péter beszélt a plébánossal, és kiderültek András atya dolgai, a plébános elküldte őt a püspökéhez, hogy beszéljen vele. Persze a nárcisztikus-pszichopata elkövetők nemcsak az áldozatokat manipulálják rendkívül ügyesen, hanem az elöljáróikat is. Ezek az elöljárók maguk is szívesen hiszik el azt, amit ígérnek nekik (soha többet…!), és ehhez jön még a rosszul értelmezett irgalmasság gyakorlása a tettesekkel szemben. Hans Zollner szerint az egyházi felelős vezetőknek ezekben az ügyekben nem szabadna elfeledniük, hogy az „atyai gondoskodás" nemcsak a megbocsátást és az irgalmasságot foglalja magába, hanem az igazságos büntetést is. És az is teljességgel abszurd, hogy a püspökök először a „sajátjaik", azaz papjaik védelmére gondolnak, és nem a gyengék és szükséget szenvedők javára (Zollner 2018).

András atya is ügyesen tálalta püspöke előtt a történteket. Annyit vallott be neki, hogy ő csak jó szándékkal pasztorálta a családot, és ennek okán túl közel kerültek egymáshoz a feleséggel. Arról persze nem beszélt, hogy milyen módon és hányszor élt vissza a gyónási titokkal, és hogy feloldozta tettestársát. Ezért a püspök annyit talált ki, hogy félévre külföldre küldi tanulmányi útra. Ami persze sok mindennek tűnhet, csak éppen büntetésnek nem. Péter egyáltalán nem akart belenyugodni ebbe, amikor meghallotta mindezt, személyesen kereste fel a püs-

pököt, hogy elbeszélgessen vele. Ekkor vált számára is világossá, hogy mennyire megvezette a saját papja. A püspök a férjjel nyitottan beszélgetett, és ledöbbent azon, amit megtudott tőle. Mondta is neki, hogy ezek után András vagy jó színész, vagy pszichopata. Furcsállta is a viselkedését, hiszen máskor, ha ilyen beszélgetésre sor került, akkor általában az illető pap bűntudattal, súlyos lelkiismereti vállsággal küzdve állt eléje. S rendszerint maguk a papok szoktak kérni egy bizonyos időt, szünetet, hogy el tudjanak vonulni egy hosszabb lelkigyakorlatra, és át tudják gondolni mindazt, amit tettek. András atyán viszont a megbánás legapróbb jelei sem mutatkoztak: feltűnően laza volt és könnyed. Azt a feltevést, hogy a férfi pszichopata személyiségzavarral rendelkezett, később a plébános is megerősítette. Amikor végül elhagyta a plébániát, az volt a hivatalos kommunikáció, hogy elnyert egy ösztöndíjat. A hívő emberek sajnálták, hogy elment, a búcsúztatón az asszonyok meg is siratták.

Ezek után a házaspár egy időre fellélegzett. Amikor csak lehetett, beszélgettek egymással a történtekről. A férj világított rá először arra, hogy Veronika milyen manipulatív csapdahelyzetbe került. Azt is ő tudta először kimondani, hogy felesége szexuális visszaélés áldozatává lett. A nő sokáig nem érezte magát áldozatnak, sokkal inkább a saját felelősségét kereste a történtekben. Önvád kínozta, hogy miért nem tudott nemet mondani. Az őszinteség közelebb vitte a párt egymáshoz. Ez a felfelé ívelő időszak néhány hónapig tartott. Veronika az első hónapokban erőltette a templomba járást, de egyre kevesebb meggyőződéssel.

Most már úgy gondolom, hogy nem akarok többé külső elvárásokat rakni magamra. Ennek az egyháznak megfelelni? Most már nem akarok. Azok miatt sem, amikre rámutattál, hogy mi folyik az egyházban. Amit mondasz, a szekunder szégyent nagyon érzem én is.

Most éppen azt kérdezem magamtól, hogyan neveljük a gyerekeket, az egyik most lenne elsőáldozó. De tényleg küldjem el gyónni? Hogy bízzak meg ezek után egy papban? És hogy bízzam rá a gyermekemet? Az egyikőjük pontosan olyan típus, aki nagyon

meg akar felelni, szorongó, tekintélyelvű, engedelmes. Tökéletes áldozat lenne belőle is. Sokan azt mondják, hogy a gyerek nyugodtan járjon templomba vagy hittanra, mert ott rosszat nem hall. Hát nem igaz! Igenis, hall rosszat! Nem lehet mindent elkendőzni.

„Szabadon garázdálkodhatott újra"

A pár kálváriája ezzel még nem ért a végére. Hamarosan meg kellett tapasztalniuk, hogy miután András atyát Péter elküldte erről a szolgálati helyéről, a pap rögtön megelőző csapásba ment át. Lejáratő hadjáratot indított a nő és a férje ellen, hogy teljesen hiteltelenítse őket és mindazt, amit róla majd később mondani fognak. Hiszen a pár ekkor még diszkréten kezelte az ügyet. Ő viszont azt a stratégiát választotta, hogy pletykákat kezdett híresztelni róluk. Később visszahallották, hogy a hittanosok körében is azt a hírt terjesztette, hogy Veronika szerelmes lett belé, s ő azért hagyta el a plébániát, hogy megvédje a pár házasságát. A férjről pedig mindenütt azt pletykálta, hogy őrült. Így a házaspár nagyon nehéz helyzetbe került, hiszen mielőtt kiderült volna a pap elhelyezésének valódi oka, teljesen hamis kép kezdett terjedni az esetről. Ez a hazugsághadjárat is sok szenvedést okozott Veronikának és Péternek, akik épp akkor igyekeztek feldolgozni a saját traumájukat, valamint próbálták helyre tenni a kettőjük között létrejött konfliktust.

A történtek ellenére a félév lejárta után András atyát ismét szolgálatba helyezték egy másik településen, ráadásul egy egyetemi városban, ahol egész nyugodtan újra folytathatta az üzelmeit. *Szabadon garázdálkodhatott újra*! – fogalmazta meg az aggódó Péter.

A házaspárnak további három áldozatról lett időközben tudomása, sőt, kettővel szoros kapcsolatot is kiépítettek, sokat beszélgettek. Majd ezen a ponton a férj egyéni akcióba lépett, mert nem érezte kielégítőnek a felelős egyházi vezetők reakcióit. Nagyon sok levelet írt: ő tájékoztatta a helyi egyházközség tagjait is

a férfi elbocsátásának valódi okáról, de megkereste az új szolgálati helyén a családközösség vezetőjét is, majd levelet írt a püspöknek, többször kereste telefonon és személyesen is. Azt fájlalta a leginkább, hogy a pap távozásának okát soha nem tették nyilvánossá, és nem kezdték el gőzerővel keresni a további lehetséges áldozatokat. Levelei kapcsán jó néhány áldozat számára világossá vált, hogy mi is történt vele valójában. S volt, aki éppen a levél hatására szakította meg a kapcsolatát András atyával.

A pap menesztésére csak akkor került sor, amikor az új szolgálati helyén is kirobbantak az ügyek. Az egyik ottani áldozat ráadásul annak a plébánosnak a kedvenc hittanosa, saját nevelése volt, aki Veronikáról rendkívül megvetően azt nyilatkozta, hogy bizonyára jót tett a női önbecsülésének a pap szexuális közeledése. Amikor ez a másik fiatal nő is áldozatul esett, akkor hitte el a plébános azt, hogy András atyával komoly probléma van. Addig el sem gondolkodott azon, hogy súlyos szexuális visszaélésről van szó, nem pedig egy „közös lejtőről". Közben eltelt 8 hónap, ami alatt a pap sorra szedte új áldozatait.

Később a két nő – köztük Veronika – bejelentést tett a püspökségen. A meghallgatásra a plébánosa készítette fel, férje nem lehetett vele, csak a püspök és titkára voltak jelen. A kérdéseket a saját nyomozása alapján az öreg plébános állította össze, a nőnek nem kellett semmit magától mondania, csak az előre összeállított kérdéssort kellett megválaszolni. Ezt segítségnek szánták. A meghallgatáson nem volt jelen pszichológus vagy bárki más, aki Veronikának lelki segítség lehetett volna. Nem használtak diktafont, csak kézzel írott jegyzeteket készítettek. Hivatalos tárgyalásra, szembesítésre és egyebekre soha nem került sor. Veronikán kívül még egy nő tett írásbeli nyilatkozatot és később még kettő tanúsvallomást már bizottság előtt.

Veronikától a meghallgatás végén a püspök bocsánatot kért, és arra is megkérte, hogy imádkozzon érte, mert ő most nagyon nehéz helyzetbe került, ugyanis az elkövetőhöz közeli baráti viszony fűzi.

„Tud-e a történtekről még valaki?"

A hivatalos meghallgatás kapcsán, ahol a püspök is jelen volt, egy kérdés nagyon dominánssá vált. Több ízben, több személy is feltette mind a párnak, mind pedig külön Veronikának azt a kérdést, hogy tud-e a történtekről még valaki. Erre azt felelték, hogy senki. Ezek után nyomatékosan kifejezésre juttatták, hogy szeretnék, ha ez továbbra is így maradna.

Ezzel a kérdéssel súlyos problémák vannak. Hiszen ez a kérdés és a hozzá kapcsolódó felszólítás tulajdonképpen azt sugallja, hogy az áldozat és a hozzátartozók semmilyen módon ne forduljanak más fórumhoz, pl. rendőrséghez, bírósághoz, ügyvédhez. Mivel Veronika esetében a szexuális visszaélés áldozata egy felnőtt személy, ezért világi bíróságon csak bizonyos keretek között, például, ha a szexuális erőszak vagy a szexuális kényszerítés bizonyítható lenne, lehetne eljárást indítani. Ettől függetlenül az arra való indirekt felszólítás, hogy a házaspár ne is kérjen világi jogi szakértőktől tanácsot – hiszen akkor már beszélniük kellene az ügyről – súlyosan etikátlan. Más ügyek kapcsán is, már persze ott, ahol egyáltalán lett az esetből egyházi kivizsgálás – például Zsófia története – szinte rögtön és nyomatékosan felszólították az áldozatot, ill. annak családját, hogy az egyház jóhírének védelme érdekében mindenképpen kerüljék el azt, hogy világi hatósághoz fordulnak. Nem gondolom, hogy a Ferenc pápa által a zéró tolerancia jegyében az elhallgatás és az elhallgattatás stratégiája olyan minta lenne, amelyet tovább szabadna folytatni. Amennyiben az egyházon belüli szexuális visszaélési ügyeket strukturális bűnnek tekintjük, ennek tekintetében az ilyen rögzült, téves viselkedési és kommunikációs minták azok, amelyektől az egyháznak azonnal meg kellene szabadulnia.

Visszatérve Veronika történetéhez. A hivatalos meghallgatás után, ami nem egyházi bírósági eljárás keretében folyt le, a peranyagokat lefordították olaszra és továbbították Rómába. Veronika nem láthatta azt az anyagot, amit elküldtek, így nem

tudja, hogy vajon ténylegesen szerepel-e benne az a súlyos vád, hogy András atya meggyóntatta őt mint a bűntársát a 6. parancs megszegésében. Azóta eltelt egy év. Az itthoni egyházi felelősök – a házaspár szerint – most már könnyedén hárítanak azzal, hogy ők megtették a dolgukat, és ezen a ponton túl már Román van a sor.

A férj meglehetősen erélyes és sokszorosan megismételt kérésére, hogy az egyház segítsen nekik az elszenvedett lelki trauma feldolgozásában, végül biztosítottak a számukra három ingyenes beszélgetést egy pszichológussal, akit kifejezetten a szexuális visszaélési ügyek áldozatainak segítésére alkalmaznak. Már az első találkozás döbbenetes élményt hozott, hiszen miután a férj röviden vázolta, hogy velük mi történt, a kijelölt szakértő csak annyit tudott mondani, hogy ő ilyesmivel még soha nem találkozott, és el sem tudja hinni, hogy ilyesmi tényleg megtörténhet. Miután a kompetens segítség elmaradt, én kapcsoltam össze a párt egy pszichológus ismerősömmel, Dr. Heves Andreával, aki mind egyéni, mind pedig párterápiában azóta is foglalkozik velük. Természetesen én is kapcsolatban vagyok a párral és a pszichológussal is, így továbbra is nyomon követem a sorsukat. Sőt, júniustól elindítunk egy *spirituális és terápiás traumafeldolgozó csoportot* azoknak az áldozatoknak, akik már fel merik vállalni egy zárt csoport keretében az arcukat és a velük történt borzalmakat. Ebben a munkában fog nekünk segíteni Csóka Judit, klinikai szakpszichológus is. Erről a csoportról írok részletesen könyvem V. fejezetében.

András atya „szabadúszó" papként való működése

Miután Péter tudomást szerzett arról, hogy András atya mit művelt a feleségével, és további áldozatok is előkerültek, a férfi nem engedte ki látóköréből a papot. Visszás és érthetetlen dolgokra lett figyelmes. András atya ugyanis továbbra is lépten-nyomon felbukkant, még mindig a hívek körében mozgott. Ügyesen ki-

használta azt a helyzetet, hogy előbb csupán áthelyezték egy másik szolgálati helyre, majd azt kommunikálták róla, hogy fél évre külföldre került ösztöndíjjal. Nyilvánosan azonban soha egyik szolgálati helyén sem tájékoztatták a híveket arról, hogy eljárás indult ellene szexuális természetű visszaélés, gyónási titok megszegése, 6. parancs elleni vétségben, bűntársának feloldozási kísérlete miatt.

A féléves időtartam alatt úgy működött, mint egy „szabadúszó" pap, sem a püspöke, sem a plébánosa nem tudta, hogy hol van. Azt használta ki, hogy nem voltak róla információk. Néha a közösségi média révén látni lehetett papként: misézett, prédikált, áldoztatott. Amikor elment a tisztázó lelkigyakorlatra, ahova már fegyelmi okokból küldték, hogy egy hónapig egyedül legyen, és átgondolhassa, átimádkozhassa mindazt, amit tett, akkor is egyetemista fiatalokat, középiskolásokat vitt magával lelkigyakorlatozni, mintha mi sem történt volna. Sőt húsvétkor is szervezett lelkigyakorlatot. A régi főnöke, Veronikáék plébánosa pedig visszahívta őt a húsvéti ünnepekre kisegíteni: gyóntatni, a misékben segíteni a vidéki filiákon. Ottlétéről még saját püspöke sem tudott. Ezt is Péter jelezte neki egy felháborodott levélben, és rákérdezett, hogy lehetséges az, hogy újra felbukkan azon a szolgálati helyen, ahol korábban a feleségét használta ki szexuálisan. Sőt visszahívják gyóntatni, amikor megkísérelte feloldozni a bűntársát paráznaság vétségében, és emiatt lényegében már nem is szolgáltathat ki semmilyen szentséget érvényesen. A püspök nem tudott erről, de Péter levelére azonnal reagált, és András atya rögtön el lett tűntetve.

Mindezek miatt Péter két esztendeje azért küzd, hogy legyen nyilvánossá téve András atya felfüggesztésének konkrét oka, az, hogy milyen gyanúval vádolták meg. Hiszen csak így lehetne megakadályozni a további tevékenységét. Amikor a férfi ezt a nyilvánossá tételt a plébánosuktól kérte, azt a választ kapta, hogy az áldozatok védelme érdekében nem tehetik ezt meg.

Hogy vagytok most?

Miután sokat beszélgettünk a múltban történtekről, megkérdeztem Veronikát és Pétert, hogy hol tartanak most feldolgozásban, milyen hatással lett mindez a házasságukra, az egyházhoz való viszonyukra.

Olvastam azt az interjút a Felszabtér Blogon, *amit az első áldozattal folytattál. Elolvastam, és azt éreztem, hogy ezt én is mondhattam volna, ugyanez volt az élményem. Ez fájt, ettől szenvedtem. Ekkor kezdtem azt érezni, hogy ez lesz a jó irány. Nekem még mindig az hiányzik, hogy ki tudjam mondani, mi történt valójában. Sőt, elkezdtem keresni magamban az okokat, azt, hogy vajon ez miért történhetett meg. Mi vezethetett ide?*

Ott járok, hogy el tudom fogadni, hogy ezt már nem lehet megváltoztatni. El tudom fogadni, hogy ezzel együtt kell élni, csak a címke hiányzik róla. Hogy áldozat lennék, azt még mindig nem érzem, én magamat vádolom. Miután sokat beszélgettünk a pszichológussal, azt megértettem, hogy ami jó volt ebben az egészben, az egy szerelem volt, ami tulajdonképpen magam felé irányult, rég elfeledett érzelmek jöttek fel bennem újra, magamat találtam újra vonzónak. És ő ezt a pozitív érzésemet játszotta ki, használta fel arra, hogy azt csináljon velem, amit akar. Hogy tárgyként kezeljen, és kielégítse velem a saját vágyait. Ehhez nagyon értett, és papként minden eszköze megvolt hozzá. Ott volt az én gyónásom, ott volt Péter gyónása, a gyerekeim, a nagyszülők gyónása. Mindent, a világon mindent tudott rólunk, és úgy manipulált minket, ahogy akart. Olyan komplex képe volt rólam, amilyen magamnak sem, és így tudott irányítani engem.

Pétertől is megkérdeztem, hogy mi van most benne, hol tart fejben, hogy van. Tudtam, hiszen már régóta ismerem a párt, sokszor beszélgettünk, hol telefonon, hol élőben, és a különféle online felületeken is tartjuk a kapcsolatot, hogy nem tudja magát túltenni a történteken. Nemcsak az készítette ki, ami a fele-

ségével történt, hanem az is, ahogy utána ezt az egész ügyet kezelték. Ő felismerte, hogy András atya egy veszélyes szexuális ragadozó, aki szuggesztív erejét olyan ügyesen használja mások manipulálására, hogy bármikor eléri, amit akar. Aki rafináltan kijátssza még az elöljáróit is, hogy titokban tovább folytathassa papi működését, ameddig csak lehet. S persze Péternek meg kell még küzdenie azzal is, hogy férfiúi büszkeségét is a sárba taposta ez az ember. Sőt, nyilvánvalóan az is teherként nehezedik rá, hogy bár sejtett mindent szinte a legelejétől, mégsem tudta megvédeni a feleségét.

Hát, összevissza vagyok most. Fura kettősség van bennem. Az egyik része az, hogy pontosan látom, hogy ez mi volt. Az elején még én győzködtem Veronikát, én vezettem rá, hogy vegye észre, hogy mi történt valójában. Amellett, hogy erről magamat is meg kellett győznöm. A másik részem meg a féltékeny, megcsalt férj, aki állandóan csak azt kérdezi, hogy de miért nem mondott nemet.

Biztosan nem segít a feldolgozási folyamatban, hogy Veronika mindent elmesélt a férjének, ahogy az sem, hogy Péter mindent részletesen tudni akart. Hiszen amíg a cselekedetek mozgatórugóinak, a finom ok-okozati összefüggéseknek megértése egy összetett folyamat, addig a képek, különösen az ilyenek, nyers erővel hatnak.

A legdurvább események le tudnak pörögni előttem, mint egy pornófilm. Vizualizálom és beleragadok, néha akár órákig is ezek a képek mennek a fejemben. Nem találom a módját annak, hogy ezeket hogyan tűntessem el a fejemből, hogy ne bántson. Néha vannak pillanatok, amikor minden szép és jó, aztán újra rám rontanak ezek a képek, akár órákon keresztül is ezen fantáziálok, naturalisztikusan apró részleteire bontom az egészet. Nem látszik feltétlenül rajtam, de aztán egyszer csak kirobban. Teszem a hétköznapi dolgaimat és egyszer csak, mint a villám belém csap az egész, ilyenkor meg is rázkódom és körbenézek, hogy vajon látott-e valaki. Nem öntöm ki az érzelmeimet. Magamba zárkózó

vagyok, és nincs is senki, akivel tudnék ezekről a dolgokról beszélni. Gondolom, ez sem segít a dolgon.

A kialakult helyzet után a házaspár már a falujukban sem érezte jól magát, hiszen egy ilyen apró helyen mindenki tud mindent a másikról, ezért végül úgy döntöttek, hogy beköltöznek a szomszédos nagyvárosba. Ezt már amúgy is régóta tervezgették, így ez az ügy csupán lendületet adott a döntéshez. A pár azt reméli, hogy itt könnyebb lesz a házassági problémákat is megoldaniuk.

Mit várnátok az egyháztól?
Nektek mi kellene a gyógyulásotokhoz?

Ezek után arról kérdeztem a házaspárt, hogy egy ilyen tapasztalattal a hátuk mögött, mit várnának most az egyháztól, mit kellett volna másképpen csinálniuk? Illetve, hogy mire lenne szükségük a gyógyuláshoz.

Veronika a következőket szeretné:

Szerintem fontos lenne egy törvénymódosítás, kerüljön be a pap erkölcsi bizonyítványába, hogy mit tett! Ha a papi pályán tönkretett embereket, akkor a civil életben ne kapjon ugyanolyan esélyt, ne indulhasson tiszta lappal. Tudják meg róla, hogy mit tett! Hisz most András is újrakezdte az életét és a civil szférában senki nem tud róla semmit. Ezért kellene, hogy az ilyesminek legyen látható nyoma.

Ne legyen titkolózás! Legyen kihirdetve a szolgálati helyén, hogy felmentették, és az is, hogy pontosan miért! Sőt, álljon ki arra a szószékre, és kérjen bocsánatot az érintettektől és az egész közösségtől! Mondja el, hogy hazugságokat terjesztett! Mondja el, hogy méltatlan volt ehhez a hivatáshoz! Borzasztó volt megtapasztalni azt, hogy a hivatalos egyházi meghallgatáson az volt a legelső reakciójuk, hogy ne mondjuk el senkinek! Nem ezt kellett volna mondaniuk, hanem azt, hogy veled szörnyű igazságtalanság történt! Azt kellett volna legelőször mondani-

uk, hogy elhisszük és nagyon sajnáljuk, hogy ilyesmi veled megtörténhetett!

Péter is megfogalmazta, hogy ő mire vágyik a leginkább:

Én konkrétan két éve küzdök azért, hogy ezeket a dolgokat hirdessék ki! Nem értem, hogy ez miért lenne jogi kérdés. A gyanút csak el lehet mondani. El kellene mondani a szolgálati helyein minden vasárnap, hogy eljárás folyik ellene, többszörös szexuális zaklatás, gyónási titokkal való visszaélés, tettestársának feloldozási kísérlete miatt! De mindig azt válaszolják, hogy ezt nem lehet, mert ilyesmi hallatán meginogna az öreg nénik hite! Most komolyan, tegyük mérlegre: az egyik oldalon áll, hogy esetleg sérül az emberek hite, de a másik oldalon lehetnek még áldozatok, akikről nem is tudunk. Őket kellene mindenképpen megtalálni. Ezt úgy lehetne például megcsinálni, ha plébános írna egy köremailt, hogy ez és ez történt, s bárki, aki érintett, vagy bármit tud, jelentkezzen! Sőt, ne is őt keressék, hanem rögtön küldje hozzáértő szakemberhez őket! Ezen kívül legyen belső vizsgálat, mégpedig külsős szakemberekkel, pszichológusokkal! Akár nyomozás is lehetne, vegyék el a telefonját, nézzék meg a Messengerét, azonnal ki fog derülni, hogy kiket igyekezett behálózni még. Majd szembesítsék a tettest az áldozataival.

A püspökének engedelmességgel tartozik. Küldje el ő pszichológiai vizsgálatra!

Beszélgettünk Pető Attila ügyéről is. Veronika azt mondta, hogy nála ez volt az utolsó csepp a pohárban, végképp kiábrándult az egyházból. Az emberségesség teljes hiányát jelzi számára ez a történet. Péter azt mondta, őt éppen Attila története sarkallja arra, hogy ami velük történt, ne csak frusztráció forrása legyen a számára, hanem sokkal inkább motiváció. Ő meg akar maradni ebben az egyházban, mert az egyház nem András atya, nem a plébános vagy a püspök, hanem az egyház ő maga, a gyerekei, a szülei, meg Veronika. Szerinte ez a harc azért az egyházért folyik, amelyet Jézus alapított. Olyan ügy, amiért érdemes harcolni.

6. Rövidebb történetek, levelek

Ez az alfejezet két rövidebb történetet és két levelezést tartalmaz. A feldolgozás módja és stílusa eltér az előző öt nagy történetétől. A két rövid történetet eredetileg blogposztnak szántam és a *Felszabtér Blog*on publikáltam. Innen indult az, hogy egyre mélyebben elköteleződtem annak irányába, hogy a magyar katolikus egyházon belül elkövetett szexuális bántalmazási ügyekről a nyilvánosság fórumain írjak és beszéljek, teret adva a rajtam keresztül anonim módon megszólalni vágyó áldozatoknak. A két levelezést pedig annak illusztrálására válogattam be a kötetbe, hogy megmutassam: a 35 túlélő között voltak olyanok is, akik csupán e-mailben merték leírni nekem a történeteiket. Ez is mutatja azt, hogy a megszólalás mennyire nehéz. Viszont még így, a levelezéseken keresztül is jól látszik, hogy milyen módon képes megnyílni egy lélek, ha értő figyelemre talál.

6.1. „Tisztességes szerzetesként akartam élni, szüzességben" – Ágoston története

> „A megromlott egyház kicsit olyan, mint egy erős, de beteg kutya. Már beteg, de még tud marni, sőt, még a hullájával is agyon tud csapni."

„Maga a struktúra beteg"

Egy budapesti kávézóban találkoztunk még a járvány kitörése előtt. Ágostont ismertem már korábbról, legelőször a Facebook-oldalamon találkoztam vele, mint lelkes hozzászólóval, később pedig egy nyilvános előadásom végén megszólított, és jót beszélgettünk. Ez alapozta meg benne a bizalmat, hogy megossza ve-

lem történetét. Ágoston most a negyvenes éveiben jár, jókedélyű, kiegyensúlyozott férfi, akinek különösen erős a szerzetesi kisugárzása. Első pillanattól kezdve mély, belső békével rendelkező, lelki ember benyomását keltette bennem, amit beszélgetésünk tovább fokozott. Ágoston olyan valaki, akit jól el tudnék képzelni papként egy templomban. Az ébreszt irányába bizalmat, hogy hiteles, mentes minden megjátszástól és rendkívül szerény. Mint egy igazi szerzetes. Pedig nem az, vagyis már nem. Sajnos kilépett a szerzetesrendből, mert nem bírta elviselni azt a lélekgyilkos közeget, amely körülvette őt. Mivel hiteles ember akart maradni, nem volt más választása, minthogy feladja azt, amiről oly sokat álmodott, s amire Isten hívta meg őt.

Ágostonnal való beszélgetésünk azért is fontos a könyvem szempontjából, mert egyben bepillantást enged abba, hogy a '90-es évek Magyarországán, rögtön a rendszerváltás után milyen helyzetbe kerültek azok, akik a kommunista évek több évtizedes egyházüldözése után olyan merész álmokat dédelgettek magukban, hogy szerzetesek akartak lenni. Ebben az időszakban a hitélet számára frissen jött szabadság sokakat inspirált. A beszélgetésünk során elém táruló valóságot elemezve felfedeztem mindhárom, Robinson által megnevezett tényező meglétét, legyen szó akár a szerzetesek illetve az egész közösség mentális állapotáról, vagy a hatalomról és a szexualitásról való torz gondolkodásról.

Ágoston elmesélte nekem, hogy annak idején a *Szegény ember bölcsessége* című könyv élménye ragadta meg őt. Olyannyira, hogy elhatározta, szerzetes akar lenni. A döntése után teológiát kezdett tanulni, majd rálépett a szerzetesi életútra. Hét évet töltött a rendben, örökfogadalmas szerzetes lett. Mindent oda akart adni önmagából Istennek és a szegények, elesettek szolgálatának. Szándékának komolyságát mutatja, hogy ma is vidéki énektanárként az ott élők segítésének szenteli mindennapjait. Tehát az a lelki karizma, amit a Mestertől kapott, továbbra is szólítja és hívja őt, csak az a rendszer, amiben szolgálni próbált,

mutatta meg elviselhetetlen visszásságait. Nagyon érdekelt az, hogy Ágoston miként látja, mi romlott meg ebben a szerzetesrendben, s vajon van-e magyarázat arra, hogy hova lettek az eredendően tiszta és szép ideálok.

Maga a struktúra beteg, és ennek oka az elzárkózás. Vannak a civilek és vagyunk mi, szerzetesek, és teljesen el vagyunk egymástól zárva, ez teremt egy beteg struktúrát. Még akkor is, ha valakinek nincsen semmilyen szexuális zavara, akkor is beindul valamiféle rossz folyamat a lelkében. Egyfajta magányosságérzet keletkezik benne, amit egy szerzetesnek persze tudnia kell kezelni. De hogyan, ha senki nem tanítja meg őt erre? Nyilván van olyan is, aki emberileg éretlen erre az életformára. Ha nem érett a szerzetesjelölt szexualitása, és nem komoly döntés áll elhatározása mögött, hanem valamiféle menekülés vagy félelem vagy éppen a karrierizmus, hatalomvágy – abból rendkívüli lélektorzulások születhetnek.

Ilyen körülmények között nyilvánvaló, hogy mennyire nehéz azoknak a papi szeminaristáknak vagy szerzetesjelölteknek a dolga, akik valóban lelkiismeretes és hiteles módon szeretnék megélni a hivatásukat. Ágoston megerősítette, hogy ez borzasztóan nehéz számukra, illetve abban az időben, abban a rendben az volt.

Tudod, olyan volt ez, mintha a nagyszülők nevelték volna az unokákat. Ez nem természetes. Az öreg szerzetesek egy másik világ maradványai voltak. Ők még a '30-as évek eucharisztikus kongresszusának világában nevelkedtek. Néhány megsavanyodott öregember visszavette a rendi ruháját, és próbált visszaemlékezni arra, hogy milyen volt 50–60 évvel azelőtt a szerzetesnövendékek nevelése. Például fordítva kellett elültetni a palántát…

Amikor Ágoston ezt a példát felhozta, elbizonytalanodtam, hogy vajon mindez szimbolikus beszéd, vagy szó szerint kell-e értenem, amit mond.

Igen, igen, pont erről beszélek. Ez volt az engedelmesség próbája, ha bármilyen egészen értelmetlen dolgot képes vagy megtenni

az engedelmesség nevében, akkor maradhatsz a rendben. Viszont, ha a józan ész fellázad benned, akkor nem vagy alkalmas, akkor elküldenek a rendből. Beteg, mesterkélt, élettelen világ volt ez akkoriban, és ezt próbálták ráerőltetni a fiatalokra. Később külföldre küldtek minket, hogy ott kiegyensúlyozottabb, egészségesebb közösségbe kerüljünk. Kilépésem óta azonban már nem követem azt, ami a rendben történik.

„Csupán a gyóntatással és a bűntudatkeltéssel próbáltak megregulázni minket"

Témánk szempontjából nagyon fontos a renden belüli szexuális nevelés kérdése. Amikor Hans Zollner, a vatikáni Gyermekvédelmi Bizottság vezetője a szexuális visszaélési ügyek okairól beszél, mindig hangsúlyozza, hogy minden a papok, szerzetesek jó és alapos felkészítésén múlik. És ebben kardinális kérdés, hogy mennyire készítik fel a fiatalokat arra, hogy cölebsz módon (azaz nőtlenségben), illetve szüzességben kell leélniük egész hátralevő életüket: „Sok pap, aki ígéretet tesz arra, hogy cölibátusban fog élni, nem kap elégségesen jó emberi és lelki vezetést. Ennek ki kellene terjednie: a komoly alkalmassági vizsgálattól kezdve, a tanegységek moduláris rendszerén át, amelyekben a soron következő fejlettségi lépéseket meg lehet tenni, egészen a teherbíró professzionális és lelki vezetésig a papszentelés után. Így viszont nem tanulják meg, hogy miként bánjanak egészségesen és integráló módon a szexuális, érzelmi és kapcsolati igényeikkel" (Zollner 2018). Ezért szerettem volna tudni, hogy vajon Ágoston milyen felkészítést kapott annak idején, jelöltként.

A szexualitásra való nevelés egyáltalán nem volt téma nálunk. Semmit nem tanítottak nekünk erről, teljesen magunkra voltunk ezzel a nehéz kérdéssel hagyva. Csupán a gyóntatással és a bűntudatkeltéssel próbáltak megregulázni minket. Tehát a spirituális megfélemlítés volt az eszközük, hogy azért ne tedd meg, mert ez bűn. Csak a tiltásra figyeltek. Persze, hogy azóta mi változott, ar-

ra már nem látok rá. De akkoriban voltak nagyon abszurd történetek... Például jött a rendbe egy pap, egyfajta őrült álmisztikus, aki stigmákat rajzolt magára, így akart feltűnősködni. Majd lefotózta és a közösség asztalán hagyta, hogy mindenki lássa. Máskor meg mezítláb ment misére, hogy mindenkinek nyilvánvaló legyen az életszentsége. De eközben szexuálisan molesztálta a fiatal ministránsokat, azt mondta, hogy a spermájukból gyógyszert állít elő, ezért van rá szükség. Ez persze kiderült róla, s aztán elhessegették.

Megdöbbenek azon, hogy Ágoston még csak utalást sem tesz arra, hogy bármilyen rendőrségi feljelentés lett volna az ügyből. Holott az elmondottak köztörvényes bűncselekményre utalnak. És felmerül az a kérdés is, hogy vajon a szülők miért nem tettek semmit.

A szülők semmit nem tudtak róla. A fiúk képtelenek voltak erről beszélni, a rend pedig eltussolta az egészet, nagyon vigyáztak rá, nehogy kiderüljön a dolog.

Azt feltételezem, ha ennyire nem volt használható a felkészítés arra vonatkozóan, hogy miként tudják a szerzetesjelöltek a szexualitásukat integrálni egy olyan életformába, ahol nincsen mód a szexualitásuk egészséges és bűntudat nélküli megélésére sem egyedül, sem mással, akkor bizonyára rengetegen elhagyták a rendet azóta. Hiszen ez egy olyan lelki teher, amelyet – ha a fiatalok nem kapnak segítséget a képzés során – képtelenség egészséges pszichével egy életen át hordozni, mert frusztrációhoz, elmagányosodáshoz és boldogtalansághoz vezet. Ahogy Zollner fogalmazta: „Az ilyen elfojtási folyamatokkal együtt jár a veszély, hogy azt, amit valaki elfojt vagy ördöginek tekint – esetünkben a szexuális vágyat, sok más el nem fogadott igénnyel keverve – »levezeti«: aktív vagy passzív ellenállásban minden ellen, ami ezt a témát érinti vagy ami megvitatást igényelne, vagy amennyiben ezt valaki kontroll nélkül kiéli, mindenekelőtt ott, ahol a legkevesebb ellenállás várható – a mi esetünkben a gyerekekkel vagy a fiatalokkal" (Zollner 2018).

Sokan meghaltak azóta, ami meglepő, hiszen még nem volt mindenki olyan öreg. Ami azt mutatja, hogy nem volt rájuk jó hatással ez az életforma. Ugyanakkor radikálisan lecsökkent a rendtagok száma is. Később pedig inkább külföldi (más kelet-európai) jelöltekkel igyekeztek feltölteni a létszámot.

„Akkoriban nem volt még zéró tolerancia"

Majd arról kérdeztem Ágostont, hogy tudott-e szexuális visszaélésekről, amelyek a rendben történtek, illetve amelyeket esetleg a szerzetesközösség tagjai követtek el. S persze az is nagyon fontos kérdés, hogy vajon vele történt-e bármi ilyesmi.

Volt a rendben egy magas beosztású ember, neki volt egy „főministránsa", aki mindig vele lógott, nem is értettük, hogy miféle viszony ez. Mindenki sejtette, hogy valami van köztük, de senki nem beszélt erről nyíltan. Hallgatólagosan tudomásul vette mindenki, hogy ez van és kész. Nem firtatta, hogy mi is ez. Erre az esetre jól emlékszem.

És igen, sajnos ez az illető engem is megkörnyékezett. Simogatott, rám nyomult, mondta, hogy tetszem neki. Szerencsére azonban velem nem történt semmi, de rettentően fárasztó volt lerázni őt, és nemet mondani neki. Volt, amikor csak úgy megjelent a szobámban, és alig bírtam kidobni. Nagyon kellemetlen volt. Arról is van tudomásom, hogy másoknál is próbálkozott. És úgy tudom sikerrel.

Ebben az esetben az a legsúlyosabb probléma, hogy a fiatal szerzetesjelöltek teljesen alárendelt helyzetben voltak ezzel a személlyel kapcsolatban. Közelebbit a beazonosíthatóság elkerülése érdekében sajnos nem áll módomban elárulni róla. Azt viszont nagyon ijesztő volt hallanom, hogy hány fiatal szerzetesjelöltet környékezhetett meg az illető, Ágoston ezt válaszolta: *Akinél csak tudott, mindenkinél próbálkozott.* Abban az időben az egyházon belül elkövetett szexuális bántalmazási ügyek feltárása a katolikus egyházban még gyerekcipőben sem járt. Egyál-

talán nem tudatosult még a probléma világegyházi szinten, sőt, amennyire csak lehetett, igyekeztek az esetlegesen kiszivárgó információkat a lehető legjobban elbagatellizálni. A felmerült botrányokra azzal reagáltak, hogy mindez csupán az egyházellenes média kitalációja, lejáratő hadjárata.

Nem is jutott eszünkbe, hogy ezeket a dolgokat bárkinek jelentsük, mert elképzelhetetlennek tűnt, hogy ebből ügy lenne. Tudod, olyan érzés volt ez, mint például amikor a lágerlakókat megkérdezik, hogy miért nem fegyvereztétek le az őröket? Miért nem álltatok ellen? Akkoriban nem volt még zéró tolerancia, és nem ilyen volt az akkori pápa hozzáállása sem ehhez a témához.

Ez ott, akkoriban egyszerűen a normalitás része volt. Persze a többiek ezt nem tudták, az öreg rendtársak pedig már szenilisek is voltak. Nekik az volt a legfontosabb, hogy a rend valahogy életben maradjon, és minden egyéb másodlagosnak számított. Ezen kívül rengeteg manipuláció is volt a történetben. A tettes megtévesztett, átvert mindenkit. Nagyon ügyesen levédte magát.

„Kitalálta, hogy a melegek a visszaélések okai"

Nehéz elképzelni, hogy mit élhet meg egy szépreményű fiatal, aki valószínű azokat az ideálokat kereste a rendi életben, amelyeket az olvasmányélményeiben megismert. A keresztény hagyományban rengeteg olyan inspiráló írás van: például híres szentek életéről, a keresztény misztikusokról stb., akik képesek voltak hosszú évszázadokig hatást gyakorolni emberek százezreinek, sőt millióinak spirituális gondolkodására. Az ő írásaik, gondolataik rendelkeznek azzal a tisztasággal és mélységgel, hogy még ma is meg tudják szólítani a fiatal istenkereső embereket. Csakhogy a valódi élet realitásával történő találkozás rendkívül kiábrándító.

Igen, azért léptem ki a rendből, mert mindezt megtapasztaltam. Ez volt a legfőbb oka. Tisztességes szerzetesként akartam élni, szüzességben. Megtartva a fogadalmaimat. De ez a közeg

rendkívül beteg volt, sokan az evésbe menekültek, mások különféle titkos kapcsolatokba. Én nem tudtam elviselni ezt a képmutató megjátszást. Inkább úgy döntöttem, hogy szeretnék mentálisan egészséges maradni, amit itt, a rendben képtelenség lett volna. Ezért otthagytam mindent. Tudtam, ha nem élhetek szerzetesként, akkor egészségesen akarok élni. Sikerült is a civil szférában meggyökereznem, és párkapcsolatot találnom.

Ha pedig már ilyen nyíltan beszélgettünk a szexualitásról, meg kellett kérdeznem Ágostont, hogy ő, aki éveken keresztül belülről ismerte a szerzetesrendek életét, mit gondol arról a tévhitről, miszerint a papi pedofília oka a homoszexualitás.

Szerintem ez onnan indult, amikor Benedek pápa alatt már kiszivárogtak súlyos botrányok és elkezdték vizsgálni a témát. Ekkor Benedek asztalára tettek egy statisztikát a papok által elkövetett szexuális visszaélésekről, mire ő megnézte, hogy ezekből mennyi irányult kisfiúk ellen. És látszott, hogy erőteljesen a kisfiú áldozatok vannak többségben. Akkor kitalálta, hogy a melegek a visszaélések okai. Ettől kezdve szigorították az egyházi kódexet, és többé nem szentelik fel a melegeket. Bár – erre még nem gondoltam – az persze jó kérdés, hogy ez hogyan derülne ki? És például a biszexuálisokat felszentelik, ők nem ugyanazt a veszélyt hordozzák? Teljesen abszurd az érvrendszer.

Köztudott tény, hogy a katolikus egyházon belül jóval magasabb a homoszexuális hajlamú férfiak aránya, mint más területeken, vajon mi lehet ennek oka. Ágoston erre a kérdésre is nagyon elgondolkodtató választ adott.

Olvastam a témával kapcsolatban pár jó összefoglalót, ami megerősíti a felvetésed. Már Jung is mondta, hogy a melegek jellemzője a hagyományok tisztelete, vonzódás a liturgiához, a szimbólumok értékelése. Éppen ez vonzhat egy meleg fiút a papság vagy a szerzetesség felé. Van ennek egy anatómiai alapja is: a két agyfélteke közötti kapcsolat is sokkal erősebb a homofil személyeknél, ebből kifolyólag más a gondolkodásmódjuk és a képi világuk. Másrészt pedig, ha meleg vagy, és társadalmilag szeretnél beillesz-

kedni, akkor a papi, szerzetesi pálya remek lehetőség, hiszen itt senki nem kérdezi meg tőled, hogy miért nincsen nőd, sőt, még dicséretet is kapsz, hogy milyen szép áldozatot hoztál az egyházért. Elismert leszel, megbélyegzett helyett.

„Ez egy strukturális bűn: a tagadás és a sumákolás is a része"

Tehát azt tisztáztuk, hogy nem a meleg papok, szerzetesek lesznek pedofilokká. Ez csupán egy tévhit. Viszont az további fontos kérdés, hogy vajon mit tudnak kezdeni a szexualitásukkal felnőtt férfiak egy olyan közegben, ami nem engedi meg számukra a szexualitás harmonikus megélését, legalábbis annak testi vonatkozásait.

Megdönthetetlen bizonyítékaim, saját statisztikáim természetesen nincsenek, és csak saját sejtéseim alapján gondolom, hogy azok száma, aki valóban meg tudják élni azt, amire ígéretet tettek, minimális. Sőt, nem is találkoztam kimondottan ilyennel. Én magam – heteróként – erre törekedtem. De másokon láttam, hogy keresik a kiskapukat, a szabadnapokon eljárogatnak, és megoldják ezt valahogy. Én ezt árulásnak tartottam, nem ezért akartam szerzetes és majd egyszer talán pap lenni. Vagy tudok vállalni mindent, úgy ahogy az van, vagy eljövök. Ezt tartom egyedül tisztességesnek.

Gyakran megfogalmaztam már, hogy az egyházon belüli szexuális visszaélési ügyeket nem lehet egyéni bűnnek tekinteni. Ez is egy hamis képzet. Valójában a probléma rendszerszintű, ebben Ágoston tapasztalata is megerősített engem.

Igen, ez egy strukturális bűn: a tagadás és a sumákolás is a része. Az egyház jóhíre mindennél fontosabb, azt nem szennyezheti be semmi. Ha beszélni kezdesz, abban a pillanatban az egyház ellensége vagy. Ha az arányokra gondolok, szerintem iszonyatos a látencia, ott is, ahol beszélnek róla. Jóval nagyobb az elkövetők aránya, mint amiről tudunk, vagy amit csak sejtünk. Az egy hamis érv, hogy nálunk nincsen ilyesmi, mert az ősmagyar nem ilyen. Nagyon szomorú, hogy nincsen egyetlen próféta sem a ma-

gyar püspöki karban, aki beleállna ebbe az ügybe. Ennek a legfőbb okát a hamis egyházképben látom. Azaz, hogy azzal teszek jót az „ügynek", ha hallgatok.

„Jobban örülnék az egyházszakadásnak"

S ha már egy olyan emberrel beszélgetek, aki valamikor szerzetes volt, és a lelkiségét ismerve biztos vagyok benne, hogy ma is a szívén viseli az egyház sorsát, megkérdeztem arról is, hogy szerinte melyek a 21. században a katolikus egyház legfőbb kérdései, amelyekre muszáj megtalálnia a választ, különben egyszerűen elveszíti a párbeszédet a világgal, önmagába zárul, összezsugorodik és megszűnik.

Ilyen témák szerintem a nők szerepének tisztázása, a melegek helyzete, a fakultatív cölibátus. Ezeket együtt kell rendezni, külön nem is lehetséges. S pont ezért félnek belekezdeni ebbe, mert tudják, hogy az egyik téma vonja maga után a másikat. És mindez egyházszakadással fenyeget. Persze, ha nem akarunk csak a napi botrányok tűzoltásával foglalkozni, akkor globális kihívásokkal is küszködünk: a teremtett világgal való viszonyunk, a gazdasági kizsákmányolás, a nacionalista szűkkeblűség stb. témák is prófétai kiállást és szembesülést sürgetnek Krisztus követői részéről.

Sokan úgy érzik, hogy ezeket a kérdéseket rendezni kell, mások pedig azt gondolják, hogy éppen az fog az egyházon belül szakadáshoz vezetni, ha a katolikus egyház végre bele mer vágni ezeknek a kérdésköröknek az átfogó reformjába. Ágoston sem volt ebben a kérdésben túl bizakodó.

Jobb lenne, ha megtörténne, ne akarjuk egyben tartani azt, ami nem is tartozik már egybe. Amikor azt látom, hogy 21. századi fiatal papok a tridenti liturgia klerikalizmusában tobzódnak, akkor jobban örülnék az egyházszakadásnak. Ami egyébként minden időben tragikus beismerése a tehetetlenségünknek. Ami életképes, az éljen tovább, ami pedig nem alkalmas vagy hajlandó a megújulásra, az pusztuljon, vesszen el a történelem szemétdombján.

Nem nagy kár érte. A szakadás egyébként már meg is történt, csak nem merik kinyilvánítani. A megromlott egyház kicsit olyan, mint egy erős, de beteg kutya. Már beteg, de még tud marni, sőt, még a hullájával is agyon tud csapni.

6.2. „Visszarohantam a gimibe, beültem a padba, és órákig csak sírtam" – Tamina története

> „Ha az ember megtalálja önmagát, akkor egy ilyen borzalmat is át tud vészelni, ha viszont nem találja meg önmagát, akkor egy életre vége."

„Attól rettegtem, hogy egyszer rám is sor kerül majd"

Taminával egy kávézóban beszélgettünk, már ismertük egymást korábbról. Nyilvános előadásaim során találkoztunk személyesen is, de mély bizalom ilyen módon még nem alakulhatott ki köztünk. Mégis, amikor elkezdtem foglalkozni az egyházakon belüli szexuális visszaélések feltárásával, Tamina nagyon hamar megkeresett engem. Elmondta, hogy fontos lenne számára, hogy végre elmesélhesse mindazt, ami vele történt, és szeretne másokat bátorítani, akik hasonló dolgokat éltek át. Azt is hangsúlyozta, hogy nem az a célja, hogy revansot vegyen egykori gimnáziumán vagy a katolikus egyházon. Mégsem tud tovább hallgatni arról, ami vele történt.

Tamina kálváriája kilenc évvel ezelőtt történt. Ma már egy derűs, energikus, mosolygós fiatalt látok magam előtt, mégis, amikor mesélni kezdett, rögtön éreztem a rezignációt a hangjában, hogy komoly súlya van mindannak, amit el akar nekem mondani.

Abban az időben súlyos bipoláris depresszióban szenvedtem, mert a legjobb barátom szívinfarktust kapott és meghalt. Érzelmi, lelki roncsnak éreztem magam az egyházi gimnáziumban töltött

évek alatt, amit a személyes tragédia mellett az iskola érzéketlensége és a tekintélyelvűségből fakadó ridegsége csak tovább fokozott.

A szigorú fegyelemhez hozzátartozott a kötelező misére járás és ministrálás is a jóhírére sokat adó katolikus gimnáziumban. A tizenéves ministránsok feladata volt a pap miseruhába való felöltöztetése is a mise kezdete előtt, majd a levetkőztetése a mise végén. Mivel nem volt sekrestyés, ezért ezt mindig két diák végezte. Tamina hallani kezdett olyan pletykákat, miszerint a testes, középkorú atya, akinek ráadásul nagyon kellemetlen volt a lehelete, visszaél a helyzettel, és fogdossa a lányokat öltöztetés közben.

Attól rettegtem, hogy egyszer rám is sor kerül majd, engem is utolér a dolog – mondta.

Szeretném a helyzetet pontosan érteni, vagyis azt, hogy mit jelentett, hogy a papot öltöztetniük kellett. Normál esetben a pap nadrágot és inget visel a fehér színű alba és a liturgikus ünnepekhez illő különféle színű miseruha alatt. Tehát tulajdonképpen fel van öltözve, csak az utcai ruházata vagy adott esetben a papi reverenda fölé még felveszi a liturgikus ruhákat. Érdeklődtem, hogy ez itt miben volt ettől eltérő.

Hát ez itt nem így volt! Rajta csak trikó volt, meg egy fehér színű alsónadrág. Egészen addig vetkőzött. Mivel testes volt, nagyon nehéz volt öltöztetnünk, és jól ki tudta használni a helyzetet, hogy észrevétlenül hozzánk érjen. Valószínű a fogdosás miatt vetkőzött le ennyire, azért csinálta, hogy minél inkább kontaktba kerüljön velünk. Persze mi semmi ilyesmire nem adtunk semmiféle beleegyezést!

Aztán egy egészen konkrét történetet is elmesélt, amiben még tovább ment a pap. 15–16 éves lehetett, amikor egyszer ismét rá került a sor, és neki kellett mennie ministrálni. Felöltöztették a papot, kivitte a csengőt, amibe véletlenül jól bele is rúgott, mert annyira zavarban volt az öltöztetés kellemetlen és számára viszolygást keltő feladata miatt. A férfinak a lehelete is borzalmas volt aznap, érezhetően ivott is. Aztán lezajlott a mise,

ő maradt ott végig, hogy segítsen elpakolni. Így aztán kettesben maradt a pappal.

Ekkor próbálkozni kezdett. Először csak vizslatott a tekintetével, a tarkómon éreztem a pillantását. Kapkodtam, hogy minél előbb kész lehessek és mehessek. A pap már civil ruhában volt, és mindketten indultunk a bejárati ajtó felé. Ekkor hirtelen megragadta a fenekemet, megmarkolta, nem kicsit, hanem úgy, mintha egy görögdinnyét fognál meg. De még ez sem volt elég neki! Próbáltam menekülni. Ekkor hirtelen a bejárati ajtóval nekiszorított a falnak, teljesen védtelenné váltam, mozdulni sem bírtam. Összevissza markolászott, ahol ért. Lila foltos lett a karom meg a kulcscsontom, azt hittem, hogy el is törik valamim az ajtó nyomása alatt. Megrúgtam jó erővel, ahogy csak bírtam, és ekkor elengedett, ki tudtam rohanni a templomból. Visszarohantam a gimibe, beültem a padba, és órákig csak sírtam, nem tértem magamhoz. Úgy éreztem, hogy nyomban meghalok. Elviselhetetlen volt az érzés. A szégyen.

„Sokáig rettenetesen gyűlöltem a testemet"

Tamina abban az időben nem csupán súlyos depresszióval küzdött, de meglehetősen renitensnek is számított az iskolában. Értelmes és gondolkodó fiatalként sok mindent megkérdőjelezett, amit egy katolikus gimnáziumban nem illik megkérdőjelezni. A vallásos hittel sem úgy állt, mint ahogy azt elvárták volna tőle. A maga módján, a saját életfilozófiáját követve próbált hívő lenni. Ez a szabadságvágy azonban túl sok volt ebben a szigorú tekintélyelvűséghez szokott intézményben, így majdnem ki is csapták. Ezért amikor elmesélte a történteket az igazgatónak, az egy szót sem hitt el neki, azzal vádolta, hogy mindezt csupán kitalálta, és megfenyegette, ha nem hagyja abba a rágalmazást, akkor kirúgja. Aztán végül csak annyit mondott: „Tekintsük tárgytalannak az ügyet!" Ezek után pedig senkinek nem beszélt róla, az osztálytársainak sem, örült, hogy túlélte, és nem akart a helyzetén tovább rontani, félt, hogyha nem hallgat el, kirúgják.

Nagyon nehéz lehetett úgy a lelki gyógyulás, hogy Tamina első próbálkozására, hogy feltárja az igazságot, a teljes visszautasítás volt a válasz. S nyilván ezek után titokként kellett kezelnie az egészet, ami pedig teljesen lehetetlenné teszi a feldolgozást.

Abban az időben tiniként éppen egy aszexuális korszakomat éltem. Valószínű, hogy a barátom elvesztése és a depresszió miatt. Sokáig rettenetesen gyűlöltem a testemet, nem akartam elfogadni, zavart. Ráadásul a nemi identitásom is megkérdőjeleződött bennem, úgy éreztem, hogy nem is lány vagyok, hanem egy lány testébe született fiú. Így eleve az volt a legnagyobb lelki problémám, hogy elfogadjam, megszeressem ezt a testet. Még ha nem is tudtam vele azonosulni. És akkor jött ez a borzalom. Persze, hogy ez a trauma tovább erősítette bennem a káoszt. Nagyon nehéz volt ebben a testben lennem, amivel még ez a borzalom is megtörtént. Az öngyilkosság gondolata is megfordult a fejemben.

Ezután még azt firtattam, hogy miként lehet feldolgozni, ha nem hisznek az embernek, ha meg sem bűnhődik az, aki képes ilyesmit tenni. Erre Tamina elmesélte, hogy azért egyfajta igazságszolgáltatás mégis történt, mert a pap hamarosan, teljesen váratlanul meghalt. Ami neki akkor rendkívüli megkönnyebbülést okozott.

Évekig megnyomorított mindaz, amit át kellett élnem, úgy, hogy nem bírtam kinyitni a szívemet. Ezért el vagyok maradva a többiekhez képest az érzelmi fejlettségben. Az elmúlt jó pár évem azzal telt, hogy a nullára hozzam fel magam. De egyre jobban megerősödtem, megtaláltam azt, aki vagyok. Megerősödött az öntudatom. Megtanultam túléni egyszer s mindenkorra.

„Akiket nagyon vallásosnak neveltek,
azok nem tettek volna ilyen bejelentést"

A Magyar Katolikus Püspöki Kar 2019 októberében bevezetett egy jelzőrendszert, ahol az egyházon belül szexuális erőszakot elszenvedett áldozatok bejelentést tehetnek. Mindez Ferenc pá-

pa rendelkezéseinek megfelelően történt. Taminát arról kérdeztem még, ha akkor lett volna ilyen jelzőrendszer, vajon tett volna-e bejelentést, esetleg más érintettekkel együtt.

Szerintem azok, akiket nagyon vallásosnak neveltek, akiknek nagyon fontos volt az engedelmesség, azok nem tettek volna ilyen bejelentést. Azokat arra nevelték, hogy a papnak bármit meg kell tenni, amit csak kér, és minden rendben van úgy. Azok tettek volna bejelentést, akik egy kicsit világiasabban gondolkodtak. Akiket nem lehetett ennyire befolyásolni. És nagyon fontos ez a jelzőrendszer, mert én azt tapasztaltam, hogy nálunk az igazgató azért nem tett semmit, mert kellett az állami támogatás nagyon, és ezért a legfőbb cél a gimnázium jó hírének megóvása volt, bármi áron.

Érdekelt, hogy Tamina mit gondol vagy sejt arról, hogy hány másik gimnazistával csinálhatott hasonló dolgokat ez a pap. A válaszán megrökönyödtem.

Nem tudom pontosan, de szerintem akár több tucat lánnyal is megcsinálta. Egy idő után már mindenki arról susmorgott, hogy csak ministránsnak ne osszák be, de valahogy senki nem akarta kimondani a miértet.

S végezetül megkérdeztem Taminától, hogy mit üzenne azoknak, akikkel hasonló dolog történt, akiket az egyházban, illetve annak intézményeiben ért szexuális abúzus, amelynek az elkövetője klerikus személy.

Engem ez a tapasztalat egy életre megerősített, megtanított rá, hogy milyen fontos, hogy abszolút erős önképpel rendelkezzem. Ha az ember megtalálja önmagát, akkor egy ilyen borzalmat is át tud vészelni, ha viszont nem, akkor egy életre vége. Szerintem nem szabad mindent rosszként felfogni, persze, tudom, hogy sokkal jobb lett volna elkerülni ezt, és jobb lett volna, ha soha nem történt volna meg, de én nem maradtam áldozat, és ha ez nincsen, akkor lehet, hogy nem lennék most ilyen erős ember.

6.3. „Szeretetkurva voltam, na!" – Emília története

Ezt a történetet olyan módon írom meg, ami jól tükrözi, miként is jött létre az ismeretségünk Emíliával. Emília régóta követte a *Perintfalvi Rita Publik* oldalamat, ahol bevezettem azt a bizonyos áldozatszámlálót. Ez a számláló a 32. áldozatnál tartott, amikor levélben megkeresett engem. Vannak áldozatok, akiknek csak arra van igényük, hogy legalább röviden elmesélhessék nekem azt, ami velük történt. Emília nem kért hosszas beszélgetést, nagyobb segítséget, bár felmerült, ha egyszer arra járok, ahol él, vendége leszek egy finom kávéra. Remélem, hamarosan – ha vírushelyzet engedi – személyesen is tudunk találkozni. Addig is fontosnak érezte, hogy tudjak róla is, ismerjem meg a történetét, hogy amikor erről a témáról beszélek, írok, akkor ő is ott legyen a gondolataimban, a szívemben. És valóban ott van, őt is hordozom azóta. A kedves Olvasót pedig szeretném beavatni a levezésünk legfontosabb részleteibe.

Emília 1. levele

Kedves Rita!
19 éves voltam, amikor történt, elvileg felnőtt. Most 44 éves vagyok, de az érzések mit sem változtak bennem. Az emlékek még most is égetnek belülről.

Rideg, büntető, szeretetlen, katonásan konzervatív katolikus családban nőttem fel, két fiútestvér közt középső gyermekként, értelmiségi szülőkkel. Mindenki félt az apámtól, még az anyám is. Apám soha senkit nem szeretett, csak az anyját. A fiútestvéreimet legalább az anyám szerette. Az nem merült fel bennem, hogy nem én vagyok a hülye, amiért rettenetesen érzem magam ebben a családban. Jóhírű, erős budai gimnázium után egyetlen szempontom a továbbtanulásnál az volt, hogy elmenekülhessek vidékre. Sikerült, megkönnyebbültem, nem kellett többet gyomorgörccsel

ülni esténként, végigsírni az éjszakákat, vasárnapi misére járni a sznob budai templomba családostul, kibírni az elviselhetetlen közös esti családi imádkozásokat. Kívülről tehát mintacsalád voltunk, amint az látható.

Senkit nem ismertem az új városban. A gimnáziumi életben tartó barátságaimat is elvesztettem a régi életemmel együtt, így egyszeriben teljesen kicsúszott a lábam alól a talaj. Akkor váratlanul rátaláltam egy katolikus egyetemista közösségre, ahol csodát láttam: egy olyan papot, aki szerint az Isten nem számonkér, büntet, követel, hanem kizárólag és elképzelhetetlenül erősen – szeret. Megfordult velem a világ. Mintha az addigi rémálomból egyszer csak csodaországba csöppentem volna. Ittuk a szavait ennek a közvetlen, melegszívű, végtelenül jó és rendkívül haladó szellemű, fiatal papnak. Barátként járt velünk kocsmába, albérletbe, kirándulni, ételt hozott a szegényebb egyetemistáknak, és rendíthetetlenül, szinte orcátlanul képviselte azt, hogy Isten, a mi Gazdánk, állandóan a jó meleg, erős, puha tenyerében dédelget bennünket, és mindenkit, még a legnagyobb gonosztevőt is. Mindannyian „imádtuk", mindannyian megbíztunk benne. Mindenkit meghallgatott, és nem sablonos válaszokat adott a problémáinkra. Szinte zokogott a lelkem az örömtől, lubickoltam abban, amit képviselt.

Amikor szerelmet vallott, már nem tudtam és nem is akartam elképzelni a hétköznapjaimat nélküle. Csak épp megdöbbentem, értetlenül álltam, és nem tudtam, hogy mit mondjak. Ugyanis az érzés nem volt kölcsönös, mert én papként szerettem és nem férfiként. Nagyon intenzíven kötődtem hozzá, hisz mindent megadott, amit gyerekként nem kaptam meg, pedig meg kellett volna kapnom. Ma már azt is tudom, hogy bűn volt, hogy nem kaptam meg. Egy darabig maradt minden ugyanúgy, ahogy eddig, kivéve, hogy kivételesnek éreztem magam a többiekhez képest. Úgy éreztem, a pokolból a mennyekbe kerültem. Soha, soha nem szeretett sem addig, sem azóta ember engem annyira, mint ő. Még mindig nem fér meg az agyamban a két tény egyszerre: hogy szerethetett engem nőként, ha egyszer pap volt.

Persze ennyivel még nem lehetnék én a 32-es.[15] *Amikor egyszer kettesben voltunk, még nem tudtam, hogy a szexuális erőszakot nem csak fizikailag lehet kikényszeríteni... a borzalom megtörtént. Mintha vasdarabot forgatott volna a testemben, annyira fájt. Nem véreztem.*

Látszólag nem változott semmi.

Elvette a szüzességemet.

Az élet értelmébe vetett hitemet.

A szégyen és a bűntudat a két állandó kísérőm azóta.

Sem gyónás, sem pszichoterápia, sem gyógyszerek, sem a szerető férjem, sem a három csodálatos kislányom nem tudja kiirtani őket. Egyedül az öngyilkosság szüntethetné meg, tudom. Állandó a kísértés – de csak azért sem. Az Isten valamiért megteremtett.

Üdv,
Emília

1. Válaszlevél

Kedves Emília!

Igen, nagyon jól érzed, hogy mi volt, ami miatt sebezhető voltál. Az ilyen szexuális ragadozók „kiszagolják a megsebzett vadat". Tudatosan választanak „prédát", hidegen és számítóan építik fel a stratégiát, amivel behálózzák őt. A megsebzettséged, amit ez a ragadozó megérzett, a szeretethiányod volt. Ez azonban nem a te hibád. Úgy fogalmazol, hogy bűn volt az, hogy nem kaptál a szüleidtől szeretetet, és teljesen igazad van. Bármi is volt az oka annak, hogy képtelenek voltak jól szeretni Téged, ez semmit nem csökkent a felelősségükön.

Minden ember vágyik a szeretetre, hiszen enélkül képtelenek vagyunk emberként élni. Ha valaki gyermekként nem kapja

[15] Emília látta a Facebook-oldalamon futó áldozatszámlálót, és akkor írt nekem, amikor a számláló a 32-nél tartott, azaz ő volt a 32. áldozat, aki megkeresett engem.

meg ezt a feltétel nélküli szeretetet, annak hiányát nagyon nehéz lesz feldolgoznia. S így előfordulhat az, hogy pótlékokat keres.

Te az egyházban kerested a szeretetet, amire vágytál, vagyis egy olyan helyen, ami azt ígéri minden embernek, hogy ott szeretetet talál, biztonságot és védelmet. Azt ígéri a kereső embereknek, hogy Isten szeretetét közvetíti a világban, hogy gyógyulást ad minden sebre. Tehát a legjobb helyen kerested! Nem a Te hibád, hogy ott kerested! Ez volt a legbiztonságosabb hely, illetve annak kellett volna lennie. Ezért alapított Jézus egyházat, vagyis ezért akart egy olyan tanítványi mozgalmat, amely továbbviszi a szeretet radikális üzenetét.

Ez a pap súlyosan visszaélt azzal a hatalommal, amit felszentelése révén az egyházától kapott. Azt gondolom, hogy az a visszaélés, amit elkövetett, égbekiáltó bűn. Kihasználta a megsebzettségedet, és azt a bizalmat, amit neki mint Isten szolgájának ajándékoztál. Ezzel bemocskolt Téged, és a sárba taposta emberi, illetve női méltóságodat. Aki ilyet csinál, az gonosz. Feltételezem, hogy még élvezte is ezt a hatalmi játszmát. A szexuális visszaélés mindig hatalmi visszaélés, de tulajdonképpen nem a szexről szól, vagy nem csupán arról, hanem a másik ember feletti kontroll, a teljhatalom élvezetéről. Annak élvezetéről, hogy ő bármit megtehet, mert hatalma van rá. Sőt, arról is, hogy ezt büntetlenül teheti meg, hiszen látja, tudja, tapasztalja, hogy nem fogják számonkérni.

Gondolom, feljelenteni nem tudtad volna, mert hiányzott a tényleges fizikai erőszak. Persze, ahogy leírod, hogy milyen érzésekkel járt együtt ez az egész akár fizikailag, akár lelkileg, már önmagában mutatja az erőszakot. A fizikai fájdalmat okozó közösülés, ha az nem a beleegyezéseddel történik, az a szexuális bántalmazás egyik formája. Ebbe a bántalmazásba pedig nem egyeztél bele, nem a te megkérdezéseddel és jóváhagyásoddal történt a fájdalomokozás. És persze számomra az is kérdés, hogy tekinthető-e egyáltalán egy spirituális hatalommal rendelkező személy és olyan személy kapcsolata egyenrangúnak, aki neki

abban a vallási (egyházi) közösségben egyértelműen az alárendeltje. Szerintem itt minden esetben hatalmi visszaélésről van szó, etikailag mindenképpen, függetlenül attól, hogy a büntetőjog másképpen gondolkodik.

A következő nehéz téma: a szégyen és a bűntudat. Látom, hogy Magadat vádolod, pedig nem Te vagy a felelős. Hanem az elkövető, a bántalmazó, a kihasználó, a visszaélő. A szégyen pedig olyan, mint egy izzó vasdarab, amit belenyomnak az ember húsába, semmi nincsen ennél fájdalmasabb. S ettől a legnehezebb megszabadulni.

Üdv,
Rita

Emília 2. levele

Kedves Rita!

Azt írod, hogy a ragadozó „hidegen és számítóan építi fel a stratégiát". Ezt nem tudom elhinni a saját esetemben. Annyira melegszívű és önzetlen volt ez a pap mindenkivel. Talán inkább én „cuppantam rá", hiszen akkora vákuum volt bennem a szeretet felé. Súlyos depresszióban szenvedtem, amit akkor még nem tudtam, azóta tonnányi orvosi papírom van róla. Annyira függtem tőle, ha azt kérte volna, vagdossam le az ujjaimat, azt is megteszem, de tényleg. Bármit megadtam volna a szeretetéért. De ő ingyen adta, legalábbis addig... Gondolom, neki meg az esett jól, hogy valaki ennyire ragaszkodik hozzá. Szerintem addig a bizonyos pontig csak sodródtunk az „eseményekkel", már ami az érzelmeket illeti. Jóval idősebb volt nálam, nekem ő legfőképpen apapótlék volt, neki én nő. Semmi nőies nem volt bennem, sem testileg, sem lelkileg, sem érzelmileg. Egy szeretetéhes, sérült kislány voltam. Legbelül még ma is az vagyok. Azt gondolom, sok esetben éppen így kezdődik, ilyen ártatlanul, ami végül borzalommá válik.

Annyira felszabadító az, amit az egyházról írsz, hogy én nem követtem el hibát azzal, hogy ott kerestem a szeretetet... ebbe ed-

dig nem is gondoltam bele. Hogy nem csupán a sebzettségem vitt arra, hanem tényleg jó helyen kerestem. Hogy legalább ebben nem vagyok hibás... Végre valamit jól csináltam ebben az egész szarságban... Köszönöm ezeket a mondatokat! Kiolvad egy vékony réteg a bűntudatból és az önvádból...

A valódi, élő, szoros, radikálisan személyes istenkapcsolatot vadul kerestem mindig is, soha nem volt elég nekem a vallásosság. Ma is erre vágyom, évtizedek óta hiszek benne, hogy létezik és muszáj megtalálnom. Létkérdés. Ha innen nézem a Jézus alapította egyházat, máris sokkal szimpatikusabb.

Arra sem gondoltam még, hogy ez a pap a spirituális hatalmával élt vissza velem kapcsolatban, és hogy csak kihasználta a bizalmamat azért, hogy szexuális játékszerré tegyen a maga számára. Csak arra tudtam gondolni mindig, hogy hiszen annyira szeret. Tudtam, hogy nagy ára volt a szeretetének, de akármekkora is lehetett volna, odaadtam volna, önként, dalolva. De igazad van, nem volt hozzá joga, nem kérhetett volna semmit cserébe! Mindig is úgy állította be, hogy ez az egész, ami kettőnk között van, hozzátartozik a gyönyörűséges szeretethez. Azt mondta, hogy az Isten a testemet is szereti rajta keresztül, értsem meg! Ez volt a kulcsmondat. Az egész kapcsolatnak ez volt az alaphazugsága. Nem volt ellenérvem, egyszerűen nem tudtam megcáfolni – akkor még –, csak rosszul voltam ettől a mondatától. Na, itt b@szta el, ezzel ölte meg a lelket bennem. Ezt sem tudtam eddig kimondani... Akkor mégis az ő hibája. Átvert. Zsarolt. A Jóisten nevében.

Nem hiszem, hogy valaha bevallja magának. Azt gondolja, jót tett velem, akkor is, amikor azt tette velem. Az ő mantrája szerint az Isten tett jót velem rajta keresztül, miközben a kést forgatta bennem. Egyszerűen kettétört az életem: van az azelőtti és az azutáni életem. Minden megváltozott. Azóta is így gondolok az életemre. A töréspont ez volt.

Ettől ronggyá facsarodik most a gyomrom.

Azt kérdezed, hogy fel tudtam-e jelenteni? Hát, eszembe sem jutott. A törés, a csalódás, a becsapottság mind sokkal-sokkal ki-

sebb rossz volt, mint amennyire fontos volt nekem az, amit adott. Úgy éreztem, csak miatta vagyok még életben, mert ő szeret. Az erőszak ellenére is. Gondolom, valami hasonló miatt maradnak benne az emberek a bántalmazó kapcsolatban. A legrosszabb az volt, hogy innentől kezdve mocskosnak és hazugnak éreztem magam. Ártatlanból egyik pillanatról a másikra bűnössé lettem. Átkerültem a másik oldalra, egy szempillantás alatt belőlem lett a rossz, legalábbis ezt éreztem. Spirituálisan, lelkileg, fizikailag, mindenestül megszenvedtem ezt az egészet. S úgy érzem, hogy pont ez az abúzus lényege, a legrosszabb része, hogy azt érzem: rossz vagyok, romlott, bűnös.

Annyira jó, hogy azt írod, nem én vagyok a felelős! Persze valójában, a lelkem mélyén, sőt egészen a felszínen is, azt érzem, hogy felelős vagyok, mert nem mondtam nemet, nem rúgtam tökön, nem ordítottam segítségért, hanem szépen elfogadtam, hogy ez az ára – és én megfizettem... akárcsak Júdás. Azaz hiába tudom a szakirodalomból, a terápiából, a többiek tapasztalataiból, hogy mindig a tettes a felelős. A magam esetében lehet, hogy ezt elhiszem, de mégsem így érzem. Kettéhasadt vagyok.

Igen, magam is sokszor olvastam mindenféle szexuális abúzussal kapcsolatban, hogy ez egy hatalmi visszaélés, és nem is a szexről szól. Mégsem értem. Lehet, hogy ilyen is van, de miért nem szólhat ez valójában a szexről? Mert nem kölcsönös, esetleg azért? Bár attól még a tettes lehet, hogy szexuális vágyat érez, nem? Ez nagyon nem világos. Persze, valaki meg azt mondja, ez sima pedofília. Tiszta zavaros. A szégyen valóban olyan, mint az „izzó vasdarab". A „sima" fájdalom ennél sokkal tisztább, ezért elviselhetőbb. A szégyen sokkal rosszabb érzés. Mocsok van benne, amit nem lehet semmivel kipucolni. (Kivéve Szentlélekkel?)

Üdv,
Emília

2. Válaszlevél

Kedves Emília!

Azt írod, hogy nem tudod elhinni, hogy tudatosan felépített behálózó stratégia folyt ellened, mert te csak azt érezted, hogy ez a pap mennyire szeret. Az eddigiekből persze még nem látom az illető személyiségét, ehhez többet kellene tudnom róla. Ha azonban valóban egy tudatosan felépített stratégiáról lett volna szó a részéről, akkor annak éppen az lenne a lényege, hogy ezt te nem fogod észrevenni. Mert annyira ügyesen manipulál. Sőt, gyakran az áldozatok úgy élik meg, hogy ők „provokálták", ők „idézték elő" a történéseket, azaz ők „csábították el a szent papot". Még akkor is ezzel vádolják magukat, ha kiskorúak. Te is hasonlóan fogalmazol: „lehet, hogy te cuppantált rá". A szexuális ragadozók gyakran választanak olyan áldozatot, aki érzelmileg instabil, gyenge, mert akkor befolyásolható igazán. Ha pedig sérült, szeretetéhes, akkor nagyon könnyű préda lesz belőlük. Az elkövetők között vannak a nárcisztikus típusúak, akik különösen élvezik az áldozat ragaszkodását, rajongását, esetleg imádatát. Mert tudják, hogy ez lesz az az eszköz a kezükben, amin keresztül lépésről lépésre átveszik az irányítást az áldozatuk felett. Az ilyen típusú tetteseket szereti a közösségük is, mert karizmatikus személyiségek, megnyerők, lehengerlők tudnak lenni. Ebben rejlik a veszélyük, hogy nem látszik rajtuk az, hogy valójában mi rejtőzik a kedves sármjuk mögött.

Akkoriban hány év lehetett a korkülönbség köztetek? A testileg, lelkileg, érzelmileg éretlen gyermekek vagy fiatalok különösen is kiszolgáltatottak, ők azok, akik legkevésbé tudnak védekezni egy ilyen ügyes ragadozóval szemben, aki azt nyújtja nekik látszatra, ami az ő legfőbb vágyuk: szeretetet, figyelmet, odaadást. Minél bizonytalanabb egy áldozat és minél jobban vágyik a szeretetre, annál magabiztosabban veszi át a teljes kontrollt a bántalmazó.

Annak nagyon örülök, hogy tudtam segíteni abban, hogy legalább egy kicsit oldódjon benned a bűntudat és az önvád.

Azt írod, hogy ez a férfi téged nagyon szeretett. Én akkor erre azt kérdezem: mit jelent az, hogy szeretett? Ezek csupán szép szavak voltak? Vagy a tetteiben is kifejeződött ez a szeretet? A szeretet soha nem csupán szóvirág, valós tetteknek kell fakadniuk belőle. Ha valaki folyton azt mondja, hogy szeret, de te rosszul érzed magad attól, amit veled csinál, akkor az hogyan lehetne szeretet? A szeretet bizonyítéka benned van, abban, amit ez belőled kivált. Ahogy te érzed magad. És igen, pontosan fogalmazol: a szeretet azt is jelenti, hogy nincsen semmiféle árucsere. Vagyis valóban nem kérhet érte semmit, főként nem az, aki pap. Az ő dolga, hogy ápolja a rábízottak lelkét. Tehát ez nem valami plusz az ő részéről, hanem a hivatása lényege.

Azt mondod, hogy „mindig is úgy állította be, hogy ez hozzátartozik a gyönyörűséges szeretethez"? Úgy érted, hogy többször is történt hasonló eset, mint amit leírtál az első leveledben?

Ezt írod: „Isten a testemet is szereti rajta keresztül." Ez egy rendkívül durva spirituális manipuláció. Jól látod, ez az egész egy átverés, hazugság, sőt szerintem blaszfémia. Hiszen ez az elkövető Istent magát is bevonta az aljas manipulatív játékába, hogy még nagyobb nyomást tegyen Rád. És kihasználta a benned levő hit utáni vágyat is, sőt megbecstelenítette azt. Vagyis, amit csinált az spirituális és szexuális abúzus volt egyszerre. Igen: az ő hibája! Csak az övé! Mivel egy autoritás-viszony állt fenn köztetek, vagyis ő spirituális/szakrális autoritással rendelkezett feletted, ezért mindenért, ami kettőtök között történt, kizárólagosan ő a felelős. Aki alárendelt, aki hatalom nélküli, az soha nem felelős, hanem „pusztán" passzív elszenvedője a hatalmi visszaélésnek.

Amikor ezt írod, hogy: „Nem hiszem, hogy valaha bevallja magának. Azt gondolja, jót tett velem, akkor is, amikor azt tette velem" – erről a következő gondolat jut az eszembe. Az olyan elkövető, aki az áldozatnak kitalál valamiféle mesét, hogy az ne érezze magát az általa felépített csapdahelyzetben áldozatnak, pszichopata. Persze, ők ezt soha nem gondolják így, erre a ki-

talációra csupán azért van szükségük, hogy az áldozatot rövid pórázon tudják tartani. Azt próbálják elkerülni, hogy a játékszerükben esetlegesen bűntudat alakuljon ki, mert ha a bűntudat túl nagy pszichés teherré válik, akkor az áldozat ki akar majd szállni, el akar majd menekülni. Néha olyan is előfordul, hogy az ilyen tettes meg is gyóntatja az áldozatot, ráadásul egy olyan bűnért, amiben ő maga volt a tettestárs. Holott ilyet a katolikus egyház Egyházjogi Törvénykönyve szerint sem csinálhat, mert azonnal és önmagától beálló kiközösítés terhét vonja magára. Ennek ellenére néha ez is megtörténik. Téged nem próbált soha meggyóntatni? Nem volt lelkiismeret-furdalásod amiatt, hogy egy pappal van szexuális jellegű viszonyod? Esetleg magadat okoltad azért, hogy mit teszel ezzel a „szent emberrel"? Megrontod őt?

Pontosan mi okozta azt a töréspontot, amiről írsz? A bizalom elvesztése? Az árulás? Az erőszak? A bántás?

Igen, szerintem jól érzed, hogy amibe belekerültél, az egy klasszikus értelemben vett bántalmazó jellegű kapcsolat volt. Ahol a spirituális és szexuális bántalmazó egyrészt szeretetet, figyelmet, gyengédséget ad, másrészt elvesz. Bármit, amit csak akar. Amire ő vágyik. Legfőképpen a másik ember szabadságát, önértékelését. Elszívja az életerejét, és egy roncsot hagy maga után. Feltéve persze, hogy az illetőnek sikerül még élve kiszabadulnia egy ilyen kapcsolatból. Az egyházon belüli szexuális visszaélés is úgy jön létre a legtöbbször, hogy van egy stratégiailag jól felépített bántalmazó kapcsolat. Tehát ez szinte mindig egy hosszabb távú dolog, nem egy egyszeri történés. A bántalmazás módszertanához tartozik, hogy ez egy viszony, egy csapda.

Úgy érzed, hogy „rosszá lettél, bűnössé". De Te miért lennél rossz? Mi a Te bűnöd? Mi az, ami Téged bemocskol?

Ami a felelősség kérdését illeti: ha valaki szeretetre vágyik, és helyette szexuális erőszakban lesz része, azért nem ő a felelős. Nem a nőnek kell tudnia megvédenie magát egy ilyen helyzetben, hanem a férfinak nem szabad ilyet tennie! Ha pedig pap

az illető, akkor mindez százszorosan is igaz. Ő az, aki elköveti az erőszakot. És ezért ő a felelős. Nagyon érdekes, hogy leveledben háromszor-négyszer megemlíted azt, hogy nem ő a hibás, hanem Te. Vagyis még mindig mindenért magadat hibáztatod, őt pedig próbálod felmenteni. Ne tedd! Mert egy ilyen autoriter pozícióban mindenért egyedül ő a felelős, ahogy írtam. Nem tudom pontosan, hogy mi történt Veled és hányszor. Elmondod?

A kettéhasadtság érzését a bűntudat és az ártatlanság között vergődve nagyon megértem. A legtöbb túlélő számára valóban az a legnagyobb kihívás, hogy tényleg elhiggye: ő ártatlan! Ez kerül a legnehezebben és a leghosszabb időt igénybe véve a helyére.

Nem, ez nem pedofília volt. Ezt a fogalmat sokan rosszul használják. A pedofília esetén az áldozat maximum 13 éves lehet, a Te esetedben más a háttér, mások az okok. Te már elmúltál 18 éves, felnőttkorú vagy, ő pedig egy kb. negyvenes férfi, akire apaként tekintesz. Ez ettől még nem pedofila. Az egy szexuális deviancia, ami a 13 éves kor alatti gyermekekhez való szexuális vonzódást jelöli.

A másik téma, amit felvetsz. Hogy mi is a szex és mi nem az? Szerintem két ember kölcsönös beleegyezésen alapuló, vágyakra épített, örömteli szexuális együttléte, ahol mindkettőjük lelke, sőt személyisége is gyarapszik. Nem rombolás, hanem építkezés van benne. Egymás kölcsönös gazdagítása. Ez igazi csoda.

Üdv,
Rita

Emília 3. levele

Kedves Rita!

Nem fogom túlbonyolítani a kommunikációt, lassan elég lesz enynyi, egyelőre. Több mindent rendbe raktál a fejemben, aminek nagyon örülök, nem gondoltam, hogy még van újdonság ebben a témában számomra.

A történetemet pontosítom egy kicsit: nem egyszer, sajnos, ba@a meg, hanem sokszor történt, talán másfél évig tartott. Azért a mocskosságérzés, mert tiltott és titkos volt az egész, gyűlöltem magam és állandóan rettegtem, hogy kiderül. Nem mertem segítséget kérni senkitől, merthogy iszonyat rosszat csináltam. Nemcsak lelkiismeret-furdalásom volt az ő papsága miatt, hanem rettegtem, és gyűlöltem magam, amiből egyetlen kiútnak az öngyilkosságot tartottam. Az öngyilkossági késztetéseim legyőzésében pedig ő segített. Te jó ég, micsoda ördögi kör volt!

A gyónást nem engedte, mondta, hogy „nem lenne szabályos". Belerokkantam a bűntudatba, az állandó szexre kényszerítésbe és az öngyilkossági késztetésekbe. Nem tudom, ki lehet-e ebből gyógyulni valaha is. Szerintem nem.

Üdv,
Emília

3. Válaszlevél

Kedves Emília!

Azt írod, hogy „állandó szexre kényszerítés" – ezt hogy érted? Mi volt ebben az egészben olyan, amit kényszerként éltél meg? Vagy másképpen fogalmazva mi volt a számodra ebben a kapcsolatban olyan, ami két egymást szerető ember viszonyába nem férhet bele, ami valahogy nem „normális"? Ami miatt menekültél volna, csak éppen nem tudtál?

Ki lehet-e gyógyulni? Ha jól értem, ez már régebben történt veled. Az is csodás, hogy lett férjed és lettek gyermekeid. Ez mutatja, hogy hatalmas küzdő vagy, aki élni akar, és meg is harcol azért, hogy élhessen. Az öngyilkossági gondolatok és a halálvágy mélyén sok minden lehet. Néha talán az, hogy ennek az emléknek kellene meghalnia, vagy éppen csak azt szeretnéd, hogy a lényednek az a része váljon halottá, akivel mindez megtörtént. Tehát nem biztos, hogy az életedet akarod eldobni. Sokkal inkább csak a trauma emlékét.

És hogy mennyire gyógyul meg? Szerintem, ha az ember meg tudja gyászolni, amit elraboltak tőle, ebben az esetben a tisztaságát és legfőképpen az ártatlanságát, akkor olyan szintre kerülhet a trauma, hogy meg lehet tanulni vele együtt élni. Azonban a nyoma valamilyen módon örökre megmarad. Nagyon sok ilyen megsebzettség rakódhat ránk az életünk folyamán, amiket aztán magunkkal hordozunk a halálunkig. Hol könnyebb, hol nehezebb ezek súlyát elviselni. Nekem erről egy kép jut az eszembe. Amikor a Mester meghal és feltámad, majd találkozik a tanítványaival, akik nem akarják felismerni őt, idegennek tűnik a számukra. Erre megmutatja nekik a sebeit, a kezein, a lábain és az oldalán. Azokat a sebhelyeket, amiket a keresztre feszítés okozott. Ezt én úgy értelmezem, hogy ezek a sebek a szenvedés, a traumák nyomai. Furcsa ez az egész, hiszen Jézus teste, amivel feltámadt, nem azonos azzal a hús-vér testtel, ami meghalt a kereszten. A feltámadás után a keresztény teológia egyfajta megdicsőült testről beszél, bármit is jelentsen ez. Vagyis Jézus nem szégyelli azokat a sebeket, amelyeket földi életében, egészen emberként szerzett. Érdekes megfigyelni, hogy pontosan ezek által teszi magát a barátai számára felismerhetővé. Nekem ebben az a tanítás, hogy a sebeink részei annak, akik vagyunk, nem választhatók le rólunk. A szenvedéseink hozzánk tartoznak. Nélkülük nem azok lennénk, akik vagyunk.

Ha nem akarjuk kiszakítani, kitépni magunkból ezeket a sebeket, ha nem akarunk mindenáron szabadulni tőlük, hanem integrálni tudjuk, akkor úgy tudnak a részünkké válni, hogy nem gyengeség forrása lesz, hanem éppen ellenkezőleg: erőtér. Nem gondolom azt, amit a klasszikus keresztény teológia, hogy a szenvedésnek örülni kell, mert jó dolog. Nem, nem az! Azt sem gondolom, hogy minden szenvedés jó valamire, és milyen jó, hogy értelmet adhatunk neki. Felismerhetjük, hogy valami célja volt, hogy az egész nem volt hiába. Sokkal inkább azt gondolom, hogy az életünk ezek nélkül a szenvedések nélkül lett volna teljes. Mindez megfosztott minket, konkrétan Téged at-

tól, hogy olyan életed legyen, amelyet megérdemeltél volna. Te egyetlen, egyszeri, megismételhetetlen létező vagy, akinek joga van a boldog élethez. Ez a pap ezt vette el Tőled. Ez egy veszteség, olyasmi, amit meg kell siratni, meg kell gyászolni. Olyan emberek társaságában, akik értik ezt, akik szeretnek és támogatnak. Aztán, ha meggyászoltad, hogy soha nem leszel már az az ember, aki lehettél volna, akkor eljöhet az ideje a transzformációnak. Hiszek abban, mert megtapasztaltam, hogy a szenvedés, bármilyen legyen is, erőtérré transzformálható. Amikor ez megtörténik, az emberben olyan erőterek nyílnak meg, amelyek létezéséről sem tudott soha odáig. Ez egy gyógyító erőtér. Minden spirituális út – ha jó, ha építő – ide visz. Ha igazán felerősödik, akkor Te magad is gyógyító erőtérré válsz mások számára. És ezen a ponton léptél ki örökre az áldozat szerepéből.

Üdv,
Rita

Emília 4. levele

Kedves Rita!

Igen, jól érted, ezek a borzalmak mintegy huszonöt éve történtek velem, és valóban csodának tartom a férjem és a gyerekeimet.

Hogy mi volt ebben az egészben az, ami „nem normális"? Hát szinte minden! Mivel lelkileg annyira függtem tőle, nem tudtam kilépni a kapcsolatból. Pedig azt szerettem volna, azt tartottam volna helyesnek. S mivel függtem tőle (ez eleve nem volt normális), azt vett el tőlem, amit csak akart (ez sem volt normális), és ez a szex volt (ez sem normális), ami nem kölcsönös beleegyezésen, hanem manipuláción alapult (ez sem). Nagyon megalázó (nem normális) volt és nem, nem élveztem, undorodtam a testétől és magamtól is (ez sem az), amiért hagyom, hogy ezt tegye. Bűnös dologra vett rá (nem normális), amiért nagyon szégyelltem magam (nem normális). Szeretetkurva voltam, na. Nem voltam

normális. Ebben annyi, de annyi rossz dolog volt egyszerre, és az egész az Isten szeretete nevében történt.

Ha össze akarnám foglalni a történetemet, akkor azt mondanám, hogy két választási lehetőségem volt: az abúzus elviselése vagy az öngyilkosság. Nem volt harmadik lehetőség.

Na, ez a kép a Mesterről nagyon tetszik, konkrétan az, amit írsz, és az is, hogy ez egy másfajta szemléletmód, mint a pszichológiai megközelítések, és ez a többlet az, ami létjogosultságot ad a szemben annak, hogy továbbra is Hozzád akarjak kapcsolódni.

Üdv,
Emília

6.4. „Péter atyának nagy és jéghideg keze volt" – Bernadett története

Részletek a levelezésünkből

Kedves Rita!

Már régóta felfedeztem, hogy az egyházon belüli szexuális visszaélésekkel foglalkozol, de valahogy ez a posztod késztetett arra, hogy most már tényleg írjak, mert nagyon szeretném elmesélni Neked a történetemet. Hát akkor nagy levegő és in medias res[16]*!*

Péter atya volt az, aki a szüleimet összeadta, aki engem megkeresztelt, és aki engem megfogdosott.

Ez úgy történt, hogy kisgyerekkoromban elkezdtem ministrálni. A tízes misén nem volt ministráns, mert a kortársaim nem tudtak németül. Egyszer felvetődött, hogy olvassam én az olvasmányt és a szentleckét. Nem volt otthon német bibliánk, ezért abban ma-

[16] Az „in medias res" latin kifejezés, magyarra fordítva annyit jelent: a dolgok közepébe vágva.

radtunk a plébánossal, hogy szombaton elmegyek hozzá, felolvasom neki gyakorlásképpen a két szöveget, ha valahol baj van, akkor javít, és vasárnap nem lesz gond. Csak zárójelben jegyzem meg, hogy az én kiejtésem klasszisokkal volt jobb Péter atyánál, de jól nevelt gyerek voltam, szombaton szépen elballagtam a plébániára az olvasást gyakorolni.

Aztán eljött a tavasz, és szoknyában kezdtem járni. És arra emlékszem, hogy a gyakorlásnál a plébános kirakta az asztalra a misekönyvet, ő leült, és nekem olvasáskor oda kellett állnom szorosan mellé. És Péter atya benyúlt a szoknyám alá, és megfogdosta a meztelen combomat. És megmasszírozta a fenekemet. Arra nem emlékszem, hogy hozzányúlt volna a szemérmemhez. Péter atyának nagy és jéghideg keze volt. Amikor először történt, akkor döbbenetemben nem tudtam mit csinálni. Ezért semmit nem csináltam. A gyakorlás után szépen hazamentem, és nem szóltam senkinek. Aztán eljött a következő hét, és én megint szoknyában voltam (azt vettem fel, amit anyukám adott), és a plébános úr megint benyúlt a szoknyám alá, és ugyanazt csinálta. Én közben az undorral küszködtem.

Utána hazamentem, és elmondtam a családnak. Azt mondtam, hogy a hideg kezével a szoknyám alatt fogdos. Anyám hisztérikusan és agresszíven felnevetett, és azt mondta, hogy ne finnyáskodjak már, N. mindenkinek benyúl a szoknyája alá. Ezt szokta csinálni. Ezzel ijesztgeti a kislányokat. Ez nekem nagyon rosszul esett, mert én 11–12 évesen azt gondoltam, hogy ez nem természetes dolog. Hogy egy felnőtt férfi, aki ráadásul pap, kislányok meztelen combját szereti gyúrogatni. Ez egy beteg dolog. Péter atya nem százas, ha erre neki szüksége van. Úgy éreztem, hogy anyám nem véd meg. Hogy miért, azt nem tudom. Annyira rosszul esett a reakciója, hogy nem feszegettem tovább a kérdést. Én nem értem, hogy miért kellett anyámnak így viselkednie. Miért nem tudta azt mondani, hogy „Édes kislányom, a Péter atya egy malac. Amit csinál, az egy disznó dolog. Holnaptól nem olvasol többet a tízesen, és ha gondolod, akkor hagyd abba a ministrálást is." Én ezt mondanám a gyerekemnek, ha olyan hajmeresztő do-

loggal állítana haza, hogy anyu, a plébi benyúlt a szoknyám alá. Ehelyett anyám hisztériásan bebunkózott a földbe, azzal az indoklással, hogy egyrészt, amit én undorítónak érzek, az normális, másrészt ne legyek cukorbaba, ezt már mások is elviselték. Én úgy érzem, hogy sok ember azért nyomorítja meg a környezetében lévő embereket, mert őket is megnyomorította valaki vagy valakik.

Máig nem értem, hogy Péter atya, aki valószínűleg generációkon át nyúlkált a kislányok szoknyája alá – ugyanazzal a kézzel hogy merte megfogni a szentostyát. Ez nekem talány. Vannak papok, akik úgy viselkednek, mint a fény: hol hullámok, hol részecskék, azaz hol összekeverik magukat a munkaadójukkal, a Jóistennel, hol meg azt hangsúlyozzák, hogy ők sem különbek bárki másnál. Pedig igazából annak tartják magukat. Természetesen vannak kivételek, biztosan sokan is. Ez a jó emberekre, a jó papokra és szerzetesekre, a tisztaszívűekre nem vonatkozik.

Az emberek meg gyávák. Nem mernek szólni, mert félnek a retorzióktól, félnek attól, hogy a katolikus tálibok – ezek a bigott katolikusok, akik ész nélkül mindent elhisznek – kirekesztik őket, félnek attól, ha ki merik mondani, hogy ez a pap egy utolsó senki, aki nem méltó arra, hogy papnak nevezzék, akkor elveszítik az üdvösségüket. Hát ezzel most nem viccelek. Ugrik a mennyország. És akkor mindennek vége. Az a halál.

Nos, ahogy meséltem, azzal kellett szembesülnöm, hogy engem nem véd meg senki. Mivel igen undorítónak és megalázónak éreztem azt, amit Péter atya művel, úgy döntöttem, hogy meg kell oldani egyedül. Még kétszer elmentem gyakorolni, sajnos szoknyában, mert nyáron a kislányok falun szoknyában jártak. Utána bejelentettem otthon, hogy meguntam az olvasást, és nem megyek többet. És nem is mentem. Péter atya élte tovább az életét, a helyi katolikusok körében igen nagy tisztelet övezte, és ha beszéltek róla az öregek, mindig tisztelettel tették. Ezért hát nem mondtam el ezt a történetet senkinek.

Üdvözlettel,
Bernadett

Válaszlevelem

Kedves Bernadett!

Köszönöm szépen a bizalmadat, és hogy feltártad előttem a történetedet!

Rákerestem az interneten Péter[17] atyára, s látom, hogy nagyon megbecsült, sőt kitüntetett polgára a helységnek, ahol él. Mivel leírtad a nevét, belső kényszert éreztem, hogy lássam, vajon él-e még, s ki volt, milyen ember volt, mit lehet róla megtudni. Ahogy látom, ő is olyan típusú elkövető, akiről a környezete semmit nem sejt, rendkívül jól érvényesül, köztiszteletnek örvend. A saját vallási közössége, sőt a helység is, ahol él, felnéz rá, megbecsüli. Ezért annyira nehéz téma az egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek feltárása. Hiszen lehetséges, hogy az elkövető egészen más területeken valójában érdemes is a megbecsülésre, sőt, az is lehet, hogy egy áldozatkész, jó pap. Csak hát... Vagyis a dolog legnagyobb csapdája az, hogy az elkövetőknek nincsen ördögi szarvuk, hogy mindenki számára nyilvánvaló legyen, hogy miféle gonoszságokat követnek el titokban szexuális ragadozóként. Ráadásul kiskorúak sérelmére.

Te „malacságnak" titulálod, amit művelt veled, én viszont azt mondom, hogy ez bűncselekmény. Egészen konkrétan: kiskorú rendszeresen történő szexuális zaklatása. Ráadásul katolikus papként visszaélve egyrészt azzal a spirituális-szakrális hatalommal, amit az Istentől kapott, másrészt visszaélve a Te kiszolgáltatott helyzeteddel, hiszen sejti, hogy gyermekként nem mered majd a nyílt színen képen vágni vagy megrúgni, pedig ezt érdemelné.

Édesanyád viszonyulása megdöbbent. Úgy gondolom, hogy a legnagyobb trauma egy gyermek életében az, ha éppen a szülője árulja el őt. Nagyon sokféle árulás lehetséges az életben, de kétségkívül a szülő árulása a legsúlyosabb. Főként azért, mert

[17] Áldozatvédelmi okokból az elkövető nem a valós nevén szerepel a történetben.

az édesanyád és édesapád feladata lett volna egy ilyen helyzetben, hogy megvédjen Téged. Te gyermekként abban bízol, hogy ők betöltik a szülői feladatukat, és nem hagynak magadra, különösen akkor nem, amikor tényleg közbe kellene avatkozniuk. Ez egyértelműen egy ilyen helyzet. Nem tudom, hogyan alakult édesanyáddal a későbbiekben a kapcsolatod, de azt gondolom, hogy ez az árulás mély törés lehet a kettőtök kapcsolatában. Nem is hiszem, hogy ilyesmit lehetséges jóvátenni. Abban szeretnélek megerősíteni, hogy amit éreztél akkor az édesanyád felé, ahhoz teljesen jogod volt. A Te helyzetértékelésed pontos volt, ő csúszott félre.

Ezt a szakirodalomban „vármentalitásnak" is nevezik, amikor valaki az egyház jóhírét és a papok becsületét akarja védeni mindenáron, és ezért nem átallja az áldozatok szenvedését vagy bűntett súlyát bagatellizálni. Még akkor is így tesz, ha adott esetben az áldozat a saját gyermeke. Lehetséges, hogy egyszerűen fel sem fogta, hogy ez a pap milyen mélységesen megszégyenített és megalázott azzal, amit tett? Vagy nem akarta felfogni, mert akkor cselekednie kellett volna? Fel kellett volna lépnie nyíltan a pap ellen, és harcolnia kellett volna érted, de ehhez gyáva volt. Vagy túlságosan „jó hívő" volt, azaz engedelmes és meghunyászkodó. Aki elhiszi, hogy az autoritásnak mindig igaza van. Ha kiállt volna melletted, valószínű, hogy szembe találta volna magát a hívő közösség rosszallásával. Ő elkerülve a konfrontációt, inkább Téged áldozott fel. Tudtatok erről valaha is beszélni? Él még az édesanyád? Lenne még lehetőséged mindezt elmondani neki? S nem, nem Te voltál a „cukorbaba", hanem ő volt szégyenletesen gyáva – ez legyen egészen tiszta a számodra!

Azt írod, hogy sok ember azért nyomorít meg másokat, mert őket is megnyomorította valaki. Olvastam olyan kutatást, miszerint, ha egy kisfiút szexuálisan bántalmaz a papja, de nem tud beszélni róla, nem tudja feldolgozni a traumáját egy jó terapeuta segítségével, akkor 48% az esélye annak, hogy felnőttként maga is bántalmazóvá válik. Ha viszont kislány az áldozat, akkor

a dühét, a tehetetlenség érzését gyakran nem kifelé, mások ellen fordítja, hanem sokkal inkább saját maga ellen, vagyis önmagát bántja, szélsőséges esetben akár meg is csonkíthatja.

Fontos dolgot fogalmazol meg akkor, amikor arról írsz, hogy sok pap feltétel nélküli tiszteletet, sőt teljes alárendelődést vár el a hívőktől, pusztán azért, mert ő pap. Ezt a jelenséget úgy hívják, hogy klerikalizmus. Most nem politikai, hanem teológiai értelemben használom a kifejezést. A klerikalizmus egy olyan hierarchikus-autoriter gondolkodást jelöl, ami nagyon sok papot egy olyan alapbeállítottsághoz vezet, hogyha nem felszentelt, azaz világi személyekkel kerül interakcióba, akkor velük szemben mindenáron domináns módon akar viselkedni, mivel úgy érzi, hogy hivatalánál és felszenteltségénél fogva ehhez joga van. Ez a viselkedés könnyen válhat a hatalmi visszaélés melegágyává. A hagyományos, konzervatív egyházi körökben nagyon erősen jelen van a klerikalizmus, nem is véletlen, hogy ott a hatalmi és/vagy szexuális visszaélések előfordulása is jóval gyakoribb, mint nyitottabban, progresszívebben gondolkodó közösségekben.

Szeretettel üdvözöllek,
Rita

IV.

A tettesek

1. A szexuális visszaélési ügyek feltárása II. János Pál, XVI. Benedek és Ferenc pápa idején

Ez a könyv a feldolgozott történeteken keresztül azt szándékozta bemutatni, hogy a gyermekek elleni szexuális bántalmazás a római katolikus egyházon belül elkövetett szexuális erőszak jéghegyének a csúcsa. A kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bántalmazás azért annyira kardinális kérdés, mert minden rendszeren belül az az erőszak, amelyet a leggyengébbek ellen követnek el, a mutatója, egyfajta lakmuszpapírja annak, hogy milyen erőszakpotenciál rejtőzik az adott rendszer egészében.

Írásomban többször hangsúlyoztam, hogy minden szexuális visszaélés elsősorban hatalmi visszaélés, és ennek a hatalmi visszaélésnek több szintje van. Egyrészt az, hogy maga a bűntett megtörténik, másodrészt az, hogy az áldozatokat elhallgattatják, elnémítják, láthatatlanná teszik, harmadrészt pedig az, hogy az egyház a megtisztulás és a megtisztítás útja helyett nagyon sokáig és bizonyos országokban mind a mai napig az elhallgatás és az eltussolás stratégiáját választja. Mindhárom szint az áldozatok elárulását jelenti, különféle módokon.

Geoffrey Robinson, aki Sydney püspöki helynökeként küzdött az ausztrál egyház megtisztulásáért, kemény szavakkal bírálta a '90-es években II. János Pál pápa viszonyulását a szexuális bántalmazási ügyekhez. Megfogalmazta azt is, hogy addig nem

lesz valós változás, amíg az egyházi vezetők nem szabadulnak meg azoktól a régi viselkedési normáktól, amelyek évezredekig domináltak a katolikus egyházban: pl. a titkolózás és az eltussolás, illetve az egyház jóhírének mindenáron való védelme.

Szerinte ennek tipikus példája volt II. János Pál pápa levele, amit 1993-ban az Amerikai Egyesült Államok püspökeinek írt a szexuális bántalmazási botrányok kapcsán (II. János Pál 1993). A levél kizárólag a püspököknek szólt, és a pápa egyáltalán nem szólítja meg benne az áldozatokat, említést is csupán két félmondat erejéig tesz róluk. A pápa levelének mintegy egyharmada a sajtó „szenzációéhségéről" beszélt, és mindenért a sajtót tette felelőssé, amely szerinte egyház-lejáratő kampányba kezdett. Ezt a mintát veszik át a posztkommunista országokban a római katolikus egyház egyes jelenlegi vezetői is, akik szerint az abúzusügyek csupán a balliberális média kitalációi. Problémásnak tartom azt, hogy a magyarországi esetekről, a már napvilágra került ügyekről is kizárólag ők tudósítanak, és az egyházi sajtó többnyire még mindig mélyen hallgat.

II. János Pál problémaérzékenységének hiányát mutatja az is, hogy ebben a levelében egyedüli megoldásként erre a súlyos, az egyházat alapjában megrázó problémára az imádságot ajánlotta: „Igen, kedves Testvérek, Amerikának több imádságra van szüksége!" (II. János Pál 1993). Ezt a problémamegoldást utódja, XVI. Benedek pápa is szorgalmazta, amikor az ír katolikusoknak a kitört abúzusbotrányok kapcsán ezt tanácsolja: „Szeretnék néhány kézzelfogható kezdeményezést figyelmetekbe ajánlani a jelen helyzet megoldására: (...) Azt kérem tőletek, hogy böjtjeiteket, imáitokat, szentírás-olvasásotokat, irgalmas cselekedeteiteket ajánljátok fel a gyógyulás és a megújulás kegyelmének elnyeréséért az ír egyház számára" (XVI. Benedek 2010). Hozzájuk viszonyítva óriási változást jelent Ferenc pápa hozzáállása, aki számos gyakorlati lépéssel nyomatékosította a meghirdetett zéró toleranciát az egyházi szexuális bántalmazási ügyek kapcsán. 2019 februárjában a pápa a Vatikánban összehívott

egy rendkívüli tanácskozást, amit a szexuális visszaélések elleni csúcstalálkozónak is neveztek. A megbeszélésnek az volt a célja, hogy a katolikus egyház vezetői a világ minden részéről összegyűlve együtt gondolkodjanak azon, mit lehetne tenni a gyakorlatban is az egyházon belül elkövetett szexuális visszaélési ügyek teljes felszámolása érdekében. Majd 2019. december 17-én feloldotta a visszaélési ügyekre vonatkozó pápai titoktartást, amit két elődje vezetett be. Kicsit korábban, 2019 májusában írt egy apostoli levelet *„Vos estis lux mundi" („Ti vagytok a világ világossága")* címmel, amelyben kötelezett minden papot, nő és férfi szerzetest, hogy jelentse egyházi elöljárója felé a tudomására jutott szexuális visszaélést (Ferenc pápa 2019).[18] Ezen kívül arra kötelezett minden egyházmegyét, hogy egy éven belül hozzon létre egy mindenki számára hozzáférhető bejelentőrendszert, ahol jelezhetik a szexuális bántalmazást, illetve annak rejtegetését. Magyarországon 2019 októberétől az egyházmegyék honlapjain van lehetőség a bejelentések megtételére, a bejelentő nevének megadásával, tehát sajnos nem anonim módon.

XVI. Benedek emeritus pápa váratlan megszólalását a német morálteológusok visszautasítják.

Miközben Ferenc pápa haladt előre, tényleges intézkedések sorozatát hozva a bántalmazási ügyek felszámolásának irányába, történt egy meglepő fejlemény, amelyet nyilvánvalóan a németországi abúzusbotrányok kitörése indukált. Amint könyvem bevezetőjében is említettem, a Német Püspöki Konferencia őszi gyűlésén, 2018. szeptember 25-én Fuldában mutatták

[18] 1. § Kivéve a CIC 1548. kánonjának 2. §-ban és a CCEO 1229. kánonjának 2. §-ban meghatározott eseteket, a klerikusnak, a megszentelt élet intézményéhez vagy az apostoli élet társaságához tartozó személynek minden alkalommal, ha ilyen cselekmény a tudomására jut vagy nyomós oka van feltételezni, hogy az 1. cikkelyben meghatározott cselekedetre sor került, kötelessége jelenteni a tényállást idejében a helyi ordináriusnak, ahol a cselekedet történt, vagy azon ordináriusok egyikének, akiket a CIC 134. kánonja vagy a CCEO 984. kánonja említ, fenntartva a jelen cikkely 3. §-ának rendelkezését.

be annak az MHG-kutatásnak az eredményeit, amely rendkívül nagy megrázkódtatással járt a német katolikus egyház számára. A kritikus helyzetet tovább fokozta a Jörg Fegert által az Ulmi Egyetemen vezetett vizsgálat megállapításainak napvilágra kerülése. A két kutatás konkrét számadatai óriási felháborodást váltottak ki a német társadalomban, aminek hatására az egyház lépéskényszerbe került.

Közben az emeritus pápa XVI. Benedek megszegve korábbi ígéretét, miszerint visszavonulása után többé már nem fog nyilvánosan megszólalni, 2019. április 11-én mégis kiadott egy állásfoglalást *Az Egyház és a szexuális visszaélésekkel kapcsolatos botrány* címmel. Ebben arról ír, hogy meglátása szerint mi vezethetett odáig, hogy katolikus papok és szerzetesek szexuális visszaéléseket követtek el kiskorúak sérelmére. A meglehetősen hosszú írást a *Klerusblatt* német folyóirat közölte, mely az egyházban kibontakozó, az abúzusbotrányok által egyre erősödő erkölcsi válság fő okaként az 1968-as szexuális forradalmat, a homoszexuális katolikus papokat és az Istenben való hit gyengülését jelölte meg:

„Az 1968-as forradalom egyebek mellett e teljes körű, semmiféle normát nem ismerő szexuális szabadság kiküzdésére is törekedett. Ezekben az években az erőszak sem volt ritka, s ez szorosan összefügg ezzel a lelki összeomlással. (...) A '68-as forradalom összképéhez szintén hozzátartozik, hogy ekkor a pedofíliát is megengedettnek és elfogadhatónak minősítették. (...) Ezekben az években jelentősen megfogyatkozott a papságra készülők száma, és mérhetetlenül sokan laikus állapotba helyeztették magukat, ami ezeknek a fejleményeknek a következménye volt. (...) Különböző papi szemináriumokban kis homoszexuális körök alakultak ki, amelyek többé-kevésbé nyíltan működtek, és érzékelhetően megváltoztatták a szemináriumok légkörét. (...) Valóban fontos látnunk, hogy ezek a klerikusok által elkövetett bűncselekmények végső soron a hit károsulását tanúsítják: efféle tettek csak akkor lehetségesek, ha már nem a hit szabja meg az

ember cselekvését. (…) Hogyan ölthetett ekkora méreteket a pedofília? A jelenségnek végső soron az az oka, hogy nincs jelen Isten. Hiába vagyunk keresztények és papok, mi magunk sem szívesen beszélünk Istenről, mert úgy látjuk, hogy nincs gyakorlati jelentősége annak, amit mondunk" (XVI. Benedek 2019b).

Írásában a morálteológia tudományát is pellengérre állította. Szerinte ugyanis „a '60-as évek óta összeomlott a katolikus morálteológia, ami az egyházat védtelenné tette a társadalomban zajló történésekkel szemben". Az emeritus pápa sorai ellen – azt egyenesen rágalmazásnak tekintve – tiltakozott Stephan Goertz morálteológia professzor, a Német Morálteológiai Munkaközösség választott szóvivője, számos kollégájával egyetértésben (Goertz & Breitsameter 2019).

Az egykori pápa meggyőződése szerint 1960 és 1980 között a szexuális morálban az addig érvényes mérce teljesen „összetört", ami a normák megszűnéséhez vezetett. Az ily módon morális tartás nélkülivé vált társadalom pedig még a pedofíliát is tolerálta – éppúgy, mint a fiatalok szexuális életét, a fogamzásgátlást vagy a homoszexuális magatartást. A morálteológia – a pápa szerint – nem tett semmit e fejlődés ellen, mert maga is relativizálódott, és nem volt többé hajlandó magát a hagyomány világos tiltásainak alávetni. Mindez ahhoz a tévedéshez vezetett, mintha az ember isteni utasítások és egyházi tekintély elismerése nélkül is képes lenne megítélni, hogyan viselkedjen emberhez méltóan.

Goertz szerint XVI. Benedek azon kísérlete, hogy a '60-as évektől kezdődő és a '80-as évekig tartó társadalmi változásokat és a morálteológia reformját tegye felelőssé a szexuális visszaélésekért, korántsem új. Az emeritus pápa már korábban is úgy tekintett az egyházra, mint az ellenséges világ áldozatára. Arról viszont hallgatott, hogy az egyházban is voltak felelősök, akik az eltussolással és tagadással fedezték a tetteseket, tovább tetézve ezzel az áldozatok szenvedését. Ahogy hallgatott arról a tényről is, hogy csak egy morálisan érzékeny nyilvánosság és

ennek sajtója tudja felébreszteni az egyházat az erkölcsi letargiából. Az egyházi felelős személyek gyakran nem voltak abban a helyzetben, hogy megfelelően reagáljanak, vagy fel tudják dolgozni a helyzetet – erről tájékoztat minket egyre több áldozat.

A Német Morálteológusok Munkaközössége kijelentette, hogy a pápa állásfoglalása „számos téves feltételezésen alapszik, és ha az egész írást nézzük, az a véleményünk, hogy gondolatmenete félresikerült és teljességgel alkalmatlan a visszaélések okozta krízis feldolgozására" (Goertz & Breitsameter 2019).

Goertz kritikájának főbb pontjait azért is érdemes röviden megismernünk, mert nemcsak leleplezi azt a hamis retorikai fogást, amit a MKPK vezetősége is lelkesen visszhangzott a pápa állásfoglalása hallatán, miszerint a szexuális visszaélésekért a '68-as szexuális forradalom lenne a felelős, hanem rámutat a probléma valódi okaira:

- XVI. Benedek eszmefuttatásában a modern humán- és társadalomtudományos ismeretek, ill. kutatások egyáltalán nem jutnak szerephez. Az ő világtól elidegenedett teológiája a szexuális visszaélések jelenségét csupán torz módon tudja észlelni. A különféle elkövetőprofilok között semmilyen különbséget nem tesz. Nem minden elkövető tekinthető orvosi értelemben vett pedofilnak. A homoszexualitás pedig mint olyan nem okozója a szexuális abúzusügyeknek.
- Ismeretes, hogy a szexuális visszaélések jelensége végigkíséri az egyház történelmét. Tehát nagyfokú tévedés azt állítani, hogy abban a katolikus miliőben, ami a szexuális emancipációtól vagy a teológiai megújulástól még érintetlen volt, ne történtek volna ugyanúgy szexuális visszaélések. A múlt ilyen formában végbemenő történelmietlen dicsőítése azok számára, akik az autoriter vagy patriarchális struktúrák áldozatai voltak, meglehetősen cinikusnak tűnhet. Az egykori pápa egyházképébe a bűnös egyházi struktúrák, amelyek mindig is léteztek, egyszerűen nem férnek bele.

- A visszaélések ürügyén XVI. Benedek újra elismételhette kritikáját arról a morálteológiáról, amelynek a szexuáletikájával nem ért egyet. Írásában szakmai érvek felhozatalára nem mutatott túl nagy készséget. Nem veszi figyelembe például, hogy aki morálteológiailag vitatja azt, hogy egy elkötelezett párkapcsolatban megélt homoszexualitás minden esetben halálos bűn lenne, nem legitimálja egyúttal a szexuális erőszakot. Vagy aki morálteológiailag kritizálja az összes fogamzásgátlási módszer hagyományosan merev elítélését, még nem feltétlenül a teljes normanélküliség mellett foglal állást.
- A második világháború után globális szinten megváltoztak ugyan az erkölcsi normák, de nem tűntek el. Mind az „új", mind a „régi" etika ismeri a feltétlen erkölcsi kötelezettséget. 2018-ban, a halálbüntetés új megítélésével kapcsolatban éppen Ferenc pápa mutatta meg, hogy miként lehetséges a tanítás megváltoztatása, ha az emberi méltóság mércéje új értelmezést kap.
- Éppen a szexualitás és nemiség erkölcsi szabályozásának újabban végbement változásainak, és nem az úgynevezett „hagyományos" értékeknek köszönhető, hogy mára már a szexuális erőszak minden formája erkölcsileg és jogilag is elítélendővé vált. A szexuális önmeghatározás jogának biztosítása pedig nem a katolikus egyház találmánya. A XVI. Benedek által olyan nagyra becsült hagyomány pedig rendszerint nem az áldozatok szemszögéből ítélte el a szexuális visszaéléseket. Sokkal inkább a klérus szexuális „tisztaságára", mintsem a gyerekek és fiatalok szexuális integritásának megóvására tevődött a hangsúly.

Láthatjuk tehát, hogy Ferenc pápának, aki végre rengeteg gyakorlati intézkedést bevezetett az egyházon belüli szexuális visszaélések felszámolására, még meg kell küzdenie az emeritus pápa visszahúzó jellegű írásával is. Ami nem a krízishelyzet valós megoldására, hanem sokkal inkább a súlyos problémát előidé-

ző valódi okok teljes elleplezésére törekszik. Kettejük hozzáállásában jól látható az a különbség, amit könyvem bevezetőjében említettem már. Azaz, hogy az egyházon belüli konzervatív- és reformszárny eltérő problémadefinícióból indul ki. A reformtagadók – akárcsak XVI. Benedek pápa – elvetik, hogy a szexuális visszaélések rendszerszintű problémaként lennének jelen az egyházban. Amikor az emeritus pápa írásában rákérdez az okokra, csak a külső tényezőket veszi tekintetbe, és mindent igyekszik ráfogni a '68-as szexuális forradalomra, ill. annak az egyházra gyakorolt, a belső erkölcsöt bomlasztó hatására. Ezt a fajta retorikát vette át a magyar katolikus egyház vezetése is a 2019-es vatikáni csúcstalálkozó után, illetve, amikor XVI. Benedek írására nyilvánosan reagált. Egyetlen püspök, sőt egyetlen pap sem akadt – legalábbis a közéleti színtéren –, aki nyíltan meg merte volna fogalmazni, hogy valójában súlyos, rendszerszintű problémáról van szó. Azt, hogy melyek ennek a strukturális problémának a tényezői, a következő fejezetben részletesen kifejtem.

2. A katolikus egyházon belüli szexuális bántalmazás okai és a tévhitek tisztázása

2.1. A tévhitek tisztázása

Mielőtt belekezdenénk a katolikus egyházon belüli szexuális visszaélési ügyek legfőbb okainak feltárásába, oszlassunk el három alapvető és a diskurzusban gyakran megjelenő tévhitet!

a. Nem a cölibátus az egyetlen oka a szexuális bántalmazásnak. Ennyire nem lehet leegyszerűsíteni a problémát, de a cölibátus mindenképpen szerepet játszik benne, legalábbis közve-

tett módon. Később bemutatok néhány olyan tipikus esetet, amikor biztosan állítható, hogy a szexuális visszaélés oka közvetett módon maga a cölibátus. Mivel azonban a papi nőtlenséget nem lehetséges egyedüli oknak tekinteni, ezért annak megszűntetése sem oldaná meg a problémát.

b. A homoszexualitás sem meghatározó probléma. Gyakori érv (ultra)konzervatív körökben, hogy a homoszexuális papok molesztálják a gyermekeket. Csakhogy ez nem így van. Hiszen, ha csak egészen hétköznapi módon is gondolkodunk a kérdésről, tudjuk, hogy a homoszexuális felnőttek más homoszexuális felnőttekhez vonzódnak. Ahogy egy felnőtt heteroszexuális embernek nem jutna eszébe, hogy szexuális vágyat érezzen egy ellenkező nemű gyermek iránt, ugyanígy nem fognak a homoszexuálisok sem azonos nemű gyermek iránt szexuálisan érdeklődni. A kiskorúakhoz való vonzódás – legyen szó akár kisfiúkról, akár kislányokról – egészen más jelenség, ezt hívják pedofíliának. A pedofil elkövetők között viszont össztársadalmi szinten több a heteroszexuális, mint a homoszexuális.

Kutatások egész sora igazolta, hogy a két jelenséget szigorúan el kell választani egymástól. Groth és Birnbaum (1978) a következő megállapításra jutottak: „A homoszexualitás és a homoszexuális pedofília kizárják egymást, és egy kiskorú gyermek számára egy heteroszexuális férfi nagyobb veszélyt jelent, mint egy homoszexuális." Freund (1984) is arról tájékoztatott, hogy a pedofília és a heteroszexualitás, ill. homoszexualitás kialakulása egymástól teljesen függetlenül mennek végbe. Abel (1987) szintén arra a következtetésre jutott, hogy a homoszexuális férfiak a fiúgyermekek vagy serdülők számára kevésbé veszélyesek, mint a heteroszexuálisok (Rossetti & Lothstein, 1996, 21). D. Newton (1978) szerint: „A meglévő kutatások nem támasztják alá azt a feltételezést, hogy tényleges kapcsolat állna fenn a homoszexuális viselkedés és a gyermekekkel való szexuális

visszaélés között" (Rossetti & Lothstein, 1996, 24). A homoszexualitás és a gyermekek szexuális bántalmazása két teljesen külön realitás. Egészen különböző pszichodinamikai tényezők összekapcsolódása révén alakulnak ki. A homoszexualitás és a pedofília pontosan annyira kapcsolhatók össze egymással, mint a heteroszexualitás és az erőszak. Azaz semennyire.

c. A tettesek nem szörnyek. A médiában gyakran megjelenő óvodák körül settenkedő, külsőre is ijesztő megjelenésű cukrosbácsik képe nagyon félrevezető. Jóllehet ők a pedofilok egy típusát alkotják, mégis a többségre sokkal inkább jellemző, hogy kifejezetten sármosak, vonzóak, megnyerő stílusukkal hatásuk van az áldozatokra és akár azok hozzátartozóira is. Éppen ennek segítségével nyerik el a bizalmat. Figyelmes és odaadó barátoknak vagy rokonoknak tűnnek. Ha egyházi személyek az elkövetők, akkor gyakran az is előfordul, hogy a papi vagy a szerzetesi élet más területein példaszerű életet élnek. Sőt, gyakran a tágabb környezetük – pl. a város, a helyi közösség – is megbecsüli őket, tisztes, elismert polgárok. Éppen azért olyan nehéz megtalálni őket, mert semmilyen feltűnő külső jegy nincsen, ami elárulhatná vagy gyanússá tehetné őket.

2.2. A szexuális visszaélés nem monokauzális

Geoffrey Robinson tézise szerint egyetlen olyan tényező sincsen, ami monokauzális lenne – azaz egyetlen okként előidézné a szexuális visszaélést –, hanem mindig három tényezőnek kell együttesen fennállnia. Ez a három tényező pedig a következő (Robinson 2010, 11–24):

1. egészségtelen pszichés alkat,
2. egészségtelen elképzelések a hatalomról és a szexualitásról,
3. egészségtelen környezet vagy közösség.

2.2.1. Egészségtelen pszichés alkat: pedofília és efebofília

Ha az egyházi személyek egészségtelen pszichés alkatát vizsgáljuk, amiből aztán szexuális visszaélés fakadhat, akkor elsőként kell megemlítenünk a *pedofília*, a *hebefília* és az *efebofília* jelenségét. Ezeket a fogalmakat az orvosi szakirodalom némi következetlenséggel használja, aminek az oka, hogy az életkori határvonalak, amelyek meghatározása alapfeltétele lenne a három jelenség elkülönítésének, nem húzhatók meg egyértelműen, mégpedig a gyermekek és serdülők fizikai (nemi) fejlődésében individuálisan megmutatkozó eltérések miatt.

Az Amerikai Pszichiátriai Társaság (APA) által kiadott kézikönyv *A mentális zavarok diagnosztikai és statisztikai kézikönyvének* (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders) 5. kiadása, a DSM-V a pedofíliát a szexuális érdeklődési rendellenességek közé sorolja. A kézikönyv meghatározása alapján a pedofília egy parafíliás zavar, szexuális deviancia, vagyis olyan mentális zavar, amely deviáns szexuális viselkedésben nyilvánul meg.

Annak érdekében, hogy a parafíliák definíciója előítéletmentes legyen, a DSM-V különbséget tett a parafíliák és a parafíliás zavarok közt. A parafília kifejezés olyan nem szokványos szexuális szokásokra utal, amelyek nem okoznak sérülést vagy panaszt, így önmagukban nem számítanak kezelendő betegségnek. Ezzel szemben a parafíliás zavar olyan klinikailag releváns szexuális szokást jelöl, amely feszültséget és szenvedést okoz a benne szenvedő egyénnek, vagy amelynek kielégítése másokra nézve fizikai vagy pszichológiai veszélyt jelent.

Az alábbi kritériumok teljesülése a feltétele annak, hogy ténylegesen megállapítható legyen a pedofília jelenléte:

- Legalább 6 hónapon át tartó, visszatérő szexuális vágy/izgalom a serdületlen testről (felső életkori határ 13. életév) való fantáziálástól, annak érintésétől, illatától.

- Az egyén fent említett érzéseihez magas intenzitású szorongás, szégyenérzet, bűntudat társul.
- Az egyénnek legalább 16 évesnek és legalább 5 évvel idősebbnek kell lennie, mint az a személy, akihez szexuálisan vonzódik.

A DSM-III-R kiemelte még azt is, hogy a pedofília komoly pszichés zavar, ami mellé gyakran társul depresszió, exhibicionizmus,[19] voyeurizmus[20]. A szexuális viselkedés jóllehet kontrollálható, de a gyerekek által keltett szexuális izgatottság olyan intenzív erejű, hogy csak nehezen uralható.

A másik nagyon fontos hasonló jellegű kézikönyv az ICD-10 (The International Statistical Classification of Diseases and Related Health, magyar rövidítéssel BNO-10, azaz Betegségek Nemzetközi Osztályozása), amelyet az Egészségügyi Világszervezet (WHO) adott ki: a pedofília körébe sorolja a prepubertális és a korai pubertáskorúak iránti nemi vágyat is.

Bár a DSM-V meghatároz egy felső életkori határt a pedofíliára vonatkozóan, mégis a pszichiátriai megközelítés kapcsán nem az adott életkor, hanem a nemi érettség az irányadó. Nagyon leegyszerűsítve megállapíthatjuk, hogy a lányok a pubertás folyamatát átlagosan 10 vagy 11 évesen, míg a fiúk 11 vagy 12 évesen kezdik el, de ebben nagyok az individuális eltérések. Ennek megfelelően, ha egy felnőtt szexuális érintkezésbe lép egy tizenhárom éves kiskorúval nem feltétlenül fog pedofilnak minősülni a pszichiátria szempontjából. A pedofil minőség egye-

[19] Az exhibicionizmust DSM-V a nyolc mentális betegségként elismert parafília közé sorolja. A kifejezés jelentése: figyelemfelkeltő viselkedés, valamint a nemi jellegű testrészek mutogatásának kóros kényszere. Azt a személyt, aki ebben a mentális betegségben szenved, exhibicionistának nevezik.

[20] A voyeurizmus éppen az ellentéte exhibicionizmusnak: esetében a meztelen, vetkőző vagy éppen szexuális tevékenységet végző személyek kifigyelése, meglesése váltja ki a szexuális izgalmat, melyet önkielégítés követ. Passzív szemlélője más(ok) aktív cselekedetének.

dül attól függ, hogy az áldozat nemileg érett-e vagy sem. Ez persze a jogi büntethetőséget nem befolyásolja.

ICD-11[21] (2022-től lép életbe) kimondja, hogy „[a] pedofil rendellenesség a szexuális izgalom tartós, összpontosított és intenzív mintázata – amely állandó szexuális gondolatokban, fantáziákban, késztetésekben vagy viselkedésben nyilvánul meg – pubertás előtti gyermekek bevonásával."

A kiskorúak, illetve fiatalkorúak iránt érzett szexuális vágynak az áldozat életkorát tekintve négy külön formáját lehet megkülönböztetni: nepiofília, pedofília, hebefília és efebofília. A nepiofília a 6 év alatti gyermekek iránt érzett szexuális vonzalmat jelöli, ezt ritkán emelik ki külön parafíliaként, általában a pedofília körébe sorolják, ahogy azt a DSM-V ill. a BNO-10 is teszi. A hebefília ezzel szemben a korai serdülőkorúak – átlagosan a 11–14 évesek – iránt érzett szexuális vonzalmat takarja, ez sem jelenik meg önálló csoportként. Az utolsó életkori kategória: az efebofília, a későbbi adoleszcens korú 15–19 éves fiatalokhoz való szexuális vonzódást jelöli.

Az efebofília nem szerepel sem a DSM, sem a BNO katalógusában, mert az a tény, hogy valaki felnőttként 15–17 éves serdülőkhöz vonzódik, nem jelent semmiféle pszichés zavart. Efebofilnak tekinthető egy olyan felnőtt, akinek visszatérő, intenzív szexuális késztetései és szexuálisan izgató fantáziái pubertáskorú gyerekre vagy növekedésben levő fiatalra irányulnak.

2.2.2. Torz elképzelések a hatalomról és a szexualitásról

Minden egyes szexuális túlkapás elsősorban hatalommal való visszaélés, a szexualitás arénájában. A spirituális hatalom, amivel a klerikális elkövetők rendelkeznek, minden hatalom közül a legveszélyesebb, hiszen magában foglalja még a másik ember

[21] További információk az ICD-11-hez itt találhatóak: https://icd.who.int/en

örök sorsáról való döntés jogát is. Ezért csak a legnagyobb óvatossággal szabad bánni vele. A spirituális vagy szakrális hatalommal azért olyan könnyű visszaélni, mert az áldozat a papot Isten közvetlen képviselőjének tekinti, ezért bízik meg benne, ezért teljesíti minden kérését, feltétlen odaadással.

Geoffrey Robinson szerint a legrosszabb eset az ún. messiáskomplexus (Robinson 2010, 16) amikor valaki úgy érzi, hogy Isten meghívta, kiválasztotta őt egy különleges feladatra, és ezért felette áll minden szabálynak, ami a szokványos halandókra vonatkozik, így még az erkölcsi szabályok sem vonatkoznak rá. Az ilyen típusú elkövetőknek egyáltalán semmilyen bűntudatuk nincsen, bármit is kövessenek el. Ezért is válhatnak hosszú távon és sorozatosan bűnelkövetővé.

A másik veszélyes dolog Robinson szerint a tökéletesség kísértése: azaz a perfekcionizmus rögeszméje. A papok, szerzetesek irányában nagyon erős elvárás, hogy tökéletesnek kell lenniük. Ez a külső kényszer határozza meg a mindennapjaikat. Ezt erősíti az elöljáró, az egyházi közösség, adott esetben a média és a nyilvánosság nyomása. Ha az érintettek felismerik, hogy erre nem képesek, hiszen ők is csak emberek, akik hibákat követnek el, törekednek legalább ennek látszatát kelteni. Ilyenkor a látszat mindenáron való fenntartásának kényszere bármi egyéb szempontot felülír. Többek között ez is okozza a hibák eltussolásának késztetését. Az egyházi személyek vétségei közül nyilvánvalóan az egyik legsúlyosabb éppen a szexuális bántalmazás, amely a jó és a szent korrumpálásának masszív formája.

A papoknak, szerzeteseknek azonban nincsen könnyű dolguk azzal kapcsolatban sem, hogy miként integrálják a saját szexualitásukat egy olyan életformába, ahol nem lehet ténylegesen megélt szexuális életük. Tudjuk jól, hogy az erosz és a vágy: a szenvedély, a fantázia és az álmok forrása. Ez a forrás össze van kapcsolva az érzékenységgel, a megérinthetőséggel és a sebezhetőséggel, és ez az alapja az együttérzésnek is. A vágy elnémításával viszont eltűnik a szeretet természetes melegsége és spon-

taneitása. Ami megmarad, az a személytelen jóakarat. Ahol az érosz nem kap elég figyelmet, ott a szüzesség puszta kontrollá és szeretetlenséggé változik.

„Egy fiatal ember jó okkal kész lehet arra, hogy leéljen egy életet genitális szexualitás nélkül. De egyetlen fiatal ember sem – akinek tiszta az elméje – lehet képes arra, hogy akárcsak egyetlen pillanatra is olyan életet képzeljen el magának, amiben nincsen érosz, amiben nem csordul túl a szeretet"– írta Robinson (2010, 18).

Amennyiben a papok, szerzetesférfiak megtagadják magukban az éroszt, ezzel együtt megtagadják a saját női részüket is. Ezért válnak aztán képtelenné a belső reflexióra, az emberi közelség megélésére. A gyengédség elvesztése révén éppen azt veszítik el, ami az embert emberré teszi. Ehhez jönnek még azok klasszikus minták, téves utak, amelyek még ma is sok pap és szerzetes életét mérgezik meg: önmegtagadás, önmegalázás, a világtól való teljes eltávolodás, elidegenedés, elmagányosodás.

2.2.3. Lélekromboló környezet és közösség

A papi szeminárium, a szerzetesi noviciátus[22] nagyon sok szempontból lehet a belépő fiatalok számára egészségtelen és romboló. Ilyen tényező például a szülők és más gondoskodó felnőttek hiánya, a tőlük való teljes, gyakran rideg izoláció (pl. mindenfajta kommunikáció megtiltása a családtagokkal, barátokkal a noviciátus ideje alatt). További tényező a kizárólagosan egynemű környezet személyiségtorzító hatása. Ha például egy gyermeknek, aki 14 évesen egy egyházi bentlakásos, csak fiúk számára fenntartott gimnáziumba kerül, majd onnan 18 évesen rögtön

[22] Noviciátus, azaz újoncév: az egyszerű és ünnepélyes fogadalmas szerzetesek életébe történő bevezetés, mely a szerzetesi ruha felöltésével (beöltözés) veszi kezdetét, és az azt követő év (egyes szerzetesrendeknél, ill. kolostorokban a 2. év) végén fejeződik be, az egyszerű fogadalom letételével.

belép a papi szemináriumba vagy a szerzetesrendbe, ahol szigorúan elzárják a női kortársaktól, gyakran megreked és visszamarad a pszichoszexuális érése. Egyrészt nem lesz tisztában a saját szexualitásával, másrészt a másik nemre, azaz a nőkre „fenyegetettségként" fog tekinteni. Így pedig eleve szorongással viszonyulnak a másik nemhez, ill. a nők konkrét fizikai közelségéhez. Hiszen egy nővel való találkozás eleve olyan helyzet, amire nincsen felkészülve, és nem tanulja meg, hogyan kellene ezt kezelnie anélkül, hogy mindez benne vagy a hivatásához való hűségében ne okozna problémát. Ezt súlyosbíthatja a szexuális önmegtartóztatásban való élet szigorú elvárása. Méghozzá gyakran úgy, hogy az erre való felkészítést teljesen elhanyagolják, csupán a gyóntatással és bűntudatkeltéssel igyekeznek a fiatalok szexuális késztetéseit kordában tartani.

Mindezt a romboló hatást tovább fokozza a személytelen környezet, ami gyakran érzelmi izolációhoz vezet. A nevelés során a szellemi, spirituális fejlődésre való fókuszálást gyakran túlhangsúlyozzák, és közben az emberi fejlődésre való odafigyelést teljesen elhanyagolják.

3. A cölibátus szerepe és felelőssége az egyházon belüli szexuális bántalmazás létrejöttében

Több forgatókönyv is elképzelhető, amikor a cölibátus közvetlen okává válik a szexuális bántalmazásnak. A teljesség igénye nélkül említenék néhányat, főként olyanokat, amelyekkel az áldozatokkal való beszélgetéseim folyamán magam is találkoztam. Nézzünk meg három forgatókönyvet!

3.1. A cölibátus és a szüzességi fogadalom vonzó ereje a pszichoszexuálisan éretlenekre

A cölibátus és a szüzességi fogadalom egyrészt vonzza, másrészt kitermeli a pszichoszexuálisan éretlen papokat, szerzeteseket. Liliána történetében láttunk erre példát. Kornél atya 37 éves volt, amikor szexuálisan közeledett a 14 éves diákjához, Liliánához. Érzelmileg magához kötötte, szeretettel gondoskodott róla, „lányává fogadta", majd fogdosni kezdte, levetkőztette, és meztelenül nézegette a tükör előtt, majd kiment a szobából, és feltehetően önkielégítést végzett. Ilyen egy pubertáskorú fiú szexualitása, nem pedig egy felnőtt férfié. Ha Kornél atya felnőtt, stabil önértékelésű, erős önbizalommal rendelkező, pszichoszexuálisan érett férfi lett volna, akkor nyilván nem vonzódott volna szexuálisan egy épphogy csak nemileg érni kezdett kamaszlányhoz. Ez azért történhetett meg, mert ő is egy 14–15 éves kamaszfiú érettségi szintjén van pszichoszexuálisan.

A német MHG-kutatás elemzése során többször rámutattam már, hogy az elkövetők legnagyobb hányada (58%) az érzelmileg és pszichoszexuálisan éretlen típushoz tartozik. Róluk azt lehet feltételezni, hogy számukra azért is lehet vonzó a cölibátusi életforma, ill. a szüzességi fogadalom, mert valószínűleg, ha a világban élnének, teljesen alkalmatlanok lennének arra, hogy egy egészséges, érett párkapcsolatban éljenek. Legyenek akár hetero-, akár homoszexuális hajlamúak. Így számukra a papi nőtlenség, ill. a szüzesség fogadalma jó lehetőség a menekülésre. Ezzel nem kell felvállalniuk, hogy nem élnek kapcsolatban, képtelenek a házasságra. Szent döntésük után, hogy papok vagy szerzetesek lettek, ezt már sem a társadalom, sem a hívők közössége nem kéri számon rajtuk. Sőt, meg is becsülik őket azért, hogy az Isten szolgálata kedvéért lemondtak arról, hogy családjuk lehessen. Így nincsenek kellemetlen kérdések, megvető tekintetek. A közösség elismert, megbecsült tagjaként tekintenek rájuk. Akárcsak

Kornél atyára, akinek infantilis, gyermekes viselkedéséből senki nem következtetett arra, hogy szexuális túlkapások elkövetésére is képes. Hiszen ez az ember az egészséges felnőtt férfi morális kontrollját a saját szexualitása felett sem sajátította el, ahogy azt sem, hogy saját vágyai kielégítése nem lehet előbbrevaló a rá bízott gyermekek lelki és testi egészségének védelménél.

Feltételezhető, hogy Kornél atya ifjúként, amikor belépett a rendbe, pszichoszexuálisan éretlen volt. Erre nyilván ráerősített a szerzetesrendben való élet, annak nemileg homogén közegével, a szexualitás témájának szigorú tabusításával, s azzal, hogy feltételezhetően nem sok képzést nyújtott neki azon a téren, hogy vajon miként tudja a szexualitását az általa választott életformába integrálni. A szerzetesi-papi képzés az ő korában Magyarországon még szinte egyáltalán nem foglalkozott a növendékek ilyen irányú nevelésével. Magukra hagyta őket ezzel a súlyos kérdéssel.

Összeségében elmondhatjuk tehát, hogy ez az eset a tipikus forgatókönyvek egyike, amelyek azt mutatják, hogy a cölibátus valóban okává válhat a szexuális visszaéléseknek, ha nem is direkt, de indirekt formában. Hiszen a cölibátus nemcsak magához vonzza az eleve pszichoszexuálisan éretlen személyeket, hanem meg is tartja őket ebben az állapotukban. Ez pedig önmagában oka lehet a szexuális bántalmazás létrejöttének.

3.2. A monoszexuálisan izolált közeg romboló hatása a szexualitásra

Egy papi szeminárium, egy szerzetesrend monoszexuálisan izolált közeg, ahol kizárólag férfiak élnek évekig, akár évtizedekig egy fedél alatt szorosan, egymással összezárva. Imre története kapcsán írtam arról, hogy mennyire fontos elválasztani a szexuális hajlam és a szexuális aktus fogalmát. Egy monoszexuálisan

izolált közegben, pl. egy börtönben kizárólag heteroszexuális hajlammal rendelkező emberek nagy része képes homoszexuális aktus végrehajtására, de ez semmilyen változást nem jelent a szexuális hajlamuk tekintetében, azaz ettől még nem válnak homoszexuálissá. S ennek a fordítottja is igaz, például azokban a vallási vagy egyházi közösségekben, ahol a homoszexualitást tiltják, megvetik, sőt démonizálják, ott a homoszexuális hajlamú emberek nagy része képes lesz heteroszexuális aktusra. Gyakran akár meg is házasodnak, gyerekeket nemzenek. Ettől azonban még nem válnak heteroszexuális hajlamúvá.

Nem csupán a monoszexuálisan izolált közeg az egyetlen torzító hatás, amivel egy papi szeminaristának meg kell küzdenie. Számos egyéb tényező is van, ami a heteroszexuális hajlam egészséges elfogadását megnehezíti. A szakirodalomban olvasható feljegyzések beszámolnak arról, hogy sok pap, aki gyermekeket molesztált szexuálisan, beszámolt arról, hogy rendkívül elfojtó-elnyomó közegben nőtt fel, ahol direkt vagy indirekt módon, de szüntelenül azt sulykolták beléje, hogy távol kell maradnia a lányoktól, mert a gonosz, azokban a szexuális vágyakban testesül meg, amelyek a nőkre irányulnak. Tehát abban az esetben is, ha egy pap heteroszexuális, meg van győződve arról, hogy nem szabad a nők irányában szexuális vonzódást éreznie. Ennek következménye pedig az lesz, hogy saját, egészséges, heteroszexuális érzései keltenek félelmet benne. A gyerekkori családi és/vagy iskolai vallásos nevelés túlkapásainak romboló hatását képes fokozni a későbbi cölibátusi fogadalomra való készülés, amelynek során még intenzívebben önmagukba szuggerálják, hogy nő iránt nem szabad szexuális vágyat érezniük. Ha mégis megtörténik, azzal lehet, hogy kockára teszik a papi hivatásukat, az egész addigi életpályájukat, azt a rengeteg áldozatot, fáradságot, amit a tanulásba, a szolgálatukba addig beletettek. Így a nő iránt érzett vágy fenyegetést jelent az énképükre és a személyes identitásukra, és ez a félelem egzisztenciális szorongássá válik a lelkükben.

Ezzel szemben azt soha senkitől nem hallották, hogy a fiúkkal való szexuális cselekedet bűn lenne. Amikor serdülőkorba értek – sok papi elkövető számolt be erről –, és megjelent bennük a szexuális vágy, arra gondoltak, hogy semmiképpen nem lenne helyénvaló, ha egy lánnyal szexuális kapcsolatot létesítenének, ezzel szemben a fiú barátokkal megélt szexuális jellegű közelség nem jelentett semmilyen problémát. Így abban a hitben nőttek fel, hogy amíg a fiúkkal megélt testi közelség, érintés, birkózás, egymás meztelenségének látványa teljesen rendben van, megengedett, ugyanezt egy lánnyal művelni halálos bűn. A pszichológia is alátámasztja azt, hogy semmi probléma nincsen azzal, hogy serdülő fiúk, a még kialakulatlan szexualitásukban, amíg a nőktől idegenkednek, addig a fiúkhoz kapcsolódnak az első szexuális jellegű élményeik. És természetesen ettől még nem válnak homoszexuálissá. Ennek a kettősségnek lett a következménye később, hogy azok papok és szerzetesek, akik fiúgyermekeket vagy ifjakat bántalmaztak szexuálisan, gyakran mondták, hogy a testi érintkezés egy fiúval nem valódi szex, ezért nem is lehet rossz. Ők megrekedtek azon a serdülőkori szinten, amikor az még teljesen normális, ha a kortárs fiúkkal élnek meg szexuális jellegű élményeket. Csakhogy ők közben felnőtté váltak, és hatalmi pozícióba kerültek azokhoz a fiatal fiúkhoz képest, akiket bántalmaztak. Racionalizálásuk mögött mégis ez az élmény van, illetve az az eltorzult gondolkodás, amelyet a nőkről belé jük neveltek. Vagyis azt, hogy a velük való bármiféle szexuális töltetű dolog a legborzalmasabb bűn.

Ebből a torz logikából fakad az, hogy az eddig feltárt kutatásokban a szexuális visszaélést elkövetők egy része arról is beszámolt, hogy amikor kiskorú fiúval létesített szexuális aktust, nem érezte azt, hogy ezzel megtörné a cölibátus fogadalmát, hiszen nem nővel volt együtt. Egyesek hozzátették még azt is, hogy bár nem helyes, sőt, bűnös egy kisfiúval szexuális kapcsolatot létesíteni, de ezt a bűnt meg tudják gyónni, minden meg lesz bocsátva, és így bármikor új életet kezdhetnek. Ha

ugyanezt egy felnőtt nővel élné meg, annak terhét már nem tudná ilyen könnyen elhárítani, mert ez alapjaiban kérdőjelezné meg a papi identitását. A papok vélekedése a szexualitásról és a cölibátusról tehát annyira eltorzult, hogy egy heteroszexuális tapasztalat az egész kognitív világukat romokba döntené (Rossetti & Lothstein, 1996, 23–24).

Az 1. és a 2. forgatókönyv akár össze is adódhat. A leírtakat figyelembe véve elképzelhető, hogy egy heteroszexuális pap vagy szerzetes, aki pszichoszexuálisan éretlen, és tartósan, azaz egy életen keresztül egy ilyen monoszexuálisan zárt közegben él, képes legyen homoszexuális aktusra attól függetlenül, hogy tulajdonképpen nem homoszexuális hajlamú.

Sok olyan fiatal van, aki vonzódik a papi vagy szerzetesi pályához, de a cölibátus jelentőségére nem figyelnek eléggé oda, vagy csak később ismerik fel ennek valódi nehézségét. Ha viszont valaki nem tudja jól megélni a cölibátust, annak rengeteg lelki következménye lehet, ilyenek pl. a depresszió, a nőgyűlölet vagy éppen a homofóbia. Ez utóbbi elsősorban azoknál, akik amúgy homoszexuális irányultsággal rendelkeznek, de ezt el kell fojtaniuk. Ez lesz vizsgálatunkban a 3. forgatókönyv.

A 2. forgatókönyv esetében a cölibátus annyiban tekinthető a szexuális bántalmazás indirekt okának, hogy nem egyedüli okozóként jelenik meg, hanem az egészségtelen közeg romboló szerepével együtt.

3.3. Cölibátus és az elfojtott homoszexualitás

Ahogy az 1. forgatókönyvnél bemutattam a cölibátus, ill. szüzességi fogadalom vonzza a pszichoszexuálisan éretleneket. Ugyanez igaz a homoszexuálisokra is. Persze, a homoszexuális papok egy része, amikor bekerült egy egyházi gimnáziumba vagy később egy szerzetesrendbe, ill. papi szemináriumba, még nem

ismerte fel a saját homoszexuális hajlamát. Egyrészt azért, mert túl fiatal volt, másrészt azért, mert az elutasító vallási-egyházi közeg miatt nem is tudott igazán szembesülni a saját valódi vágyaival. Az ilyen fiatalokat gyakran teljesen öntudatlanul az vonzza a papi vagy szerzetesi életforma felé, hogy hosszabb ideig együtt élhetnek zárt közösségben férfiakkal. Másrészt vannak olyanok is, akik ebbe az életformába menekülnek az elől az elvárás elől, hogy nekik is, mint minden tisztességes katolikusnak, meg kell házasodniuk, és gyerekeket kell nemzeniük. Ennek az elvárása a katolikus ifjúsági vagy családos közösségekben óriási. Ez alól ad felmentést, rendkívüli megbecsüléssel övezve, ha valakinek papi vagy szerzetesi hivatása lesz. A homoszexuális papok, ill. szerzetesek egy bizonyos része titkos kapcsolatokban, a vallása által bűnösnek tartott cselekedetekben megéli a vágyait, de akkor sem beszélhet erről, nem vállalhatja fel nyilvánosan. Annak érdekében, hogy a gyanút elkerülje, gyakran kifelé homofób módon viselkedik vagy kommunikál.

A homoszexuális hajlamú papok, ill. szerzetesek között nagyon sokan vannak olyanok is, akik inkább elfojtják a vágyaikat. Ebből az elfojtásból születhet az úgynevezett internalizált homofóbia, amikor a másik emberben, konkrétan a melegekben saját maguk „sötét oldalát", személyiségük nem integrált részét gyűlölik.

Az internalizált homofóbia azt jelenti, hogy a homofóbia beépül a személyiségbe. Ez azokra a homoszexuális férfiakra jellemző, akik folyton azt a visszajelzést kapják a külvilágtól, hogy ők nem olyan értékes és elfogadható tagjai a társadalomnak, mint a többiek. Egy idő után a külvilág által sugallt negatív kép, az undor és visszautasítottság, vagyis az, amit mások gondolnak róla, teljesen lerombolja az önértékelését, átveszi mások vélekedését és utálni fogja a saját szexuális hajlamát. Ez a hatás különösen erős egy olyan elnyomó-elfojtó vallási vagy egyházi közegben, amely erkölcsileg megveti, megbélyegzi, bűnnek tekinti, sőt démonizálja a homoszexualitást. Ilyenkor az illető

a saját szexuális hajlamát sem tudja elfogadni, azaz nem válik a személyisége integrált részévé. Ez a belső frusztráció képes lehet oly módon agresszióba fordulni, hogy hatalmi visszaélés lesz belőle, mégpedig a szexualitás területén. Tehát nem a homoszexuális hajlam, hanem annak el nem fogadása, azaz visszautasítása, elfojtása válhat a szexuális visszaélések egyik forrásává. Abban a személyben, legyen bár hetero- vagy homoszexuális, aki megfelelő pszichoszexuális érettséggel rendelkezik, és aki egészséges és harmonikus módon a személyiségébe tudja integrálni a szexuális orientációját, nem keletkezik olyan belső frusztráció, agresszió, aminek egy másik személy, mégpedig egy nálánál gyengébb és védtelenebb bántalmazása lehet a következménye.

A 3. forgatókönyv esetében a cölibátus azért indirekt oka a szexuális visszaélésnek, mert a homoszexualitásról való megvető-megbélyegző vallási gondolkodással párosulva elveszik a fiataloktól annak esélyét, hogy saját homoszexuális hajlamukat elfogadják, és egészséges módon a személyiségükbe integrálják. Függetlenül attól, hogy azt cselekedetek formájában megélik-e vagy sem. Hiszen tudjuk, hogy 2005 óta, a XVI. Benedek pápa által kiadott instrukció alapján tilos „homoszexuális tendenciájú" személyeket felvenni a papi szemináriumba vagy a szerzetesrendekbe. Így még azokat a homoszexuálisokat is kirekeszti az egyház, akik egyébként nem is élnék meg szexuális hajlamaikat cselekedetek formájában. Ebből fakad a titkolózás, a megjátszás, a kettős élet kényszerének feszültsége.

Mindhárom forgatókönyv arra mutatott rá, hogy az egyházon belüli szexuális visszaélések kiváltó okai nem csupán egyéni okok, hanem sokkal inkább rendszerszintűek. Az egyik ilyen rendszerszintű ok maga a cölibátus, a másik pedig a homoszexualitásról való torz, egészségtelen, az orvostudományi szempontokat teljesen figyelmen kívül hagyó gondolkodás. Ebből pedig az következik, hogy azok az intézkedések, amelyek idehaza és világegyházi szinten is bevezetésre kerültek az elmúlt két esztendőben, sajnos nem fogják megszüntetni a problémát.

Ahhoz, hogy ezek a szexuális visszaélések teljesen eltűnjenek, strukturális változások kellenek. Ez alatt értem a kötelező jellegű cölibátus átgondolását, illetve a homoszexualitásról való teológiai gondolkodás teljes megújítását.

A cölibátus kérdése kapcsán ismét érdemes megemlíteni a német MHG-kutatást és az általa hozott eredményekből leszűrt konzekvenciákat. Ez a vizsgálat egyértelműen kimutatta, hogy a szexuális visszaélést elkövető diakónusok és papok száma jelentősen eltér: a szexuális bántalmazók között jóval több a felszentelt, cölibátusban élő pap, mint az olyan diakónus, aki nincsen a cölibátus megtartására kötelezve. Az összegző dokumentum megfogalmazásában: „Akkor is, ha a cölibátus kötelezettsége bizonyosan nem tekinthető a kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális visszaélések egyedüli magyarázatának, mégis a fent nevezett ténymegállapítás azt sugallja, hogy foglalkozni kell azzal a kérdéssel, hogy a cölibátus milyen módon tud bizonyos személyek csoportjai számára speciális konstellációkban lehetséges rizikófaktorrá válni a szexuális visszaélések elkövetése szempontjából" (MHG-Studie 2018).

Majd a projekt eredményeit bemutató dokumentum említést tesz arról, hogy a cölibátus témája a szakirodalomban ellentmondásosan kerül megvitatásra. Van olyan álláspont, ami a kötelező cölibátus felszámolásában látja az egyetlen megoldást, mert olyan fokú rizikófaktornak tekinti az egyházon belül elkövetett szexuális visszaélések szempontjából (*Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse*, 2017). Ezzel szemben létezik olyan gyökeresen ellentétes álláspont is, amely a klerikusok által elkövetett szexuális visszaélések és a cölibátus témájának összekapcsolását teljesen tudománytalannak tekinti (Leygraf et al., 2012).

4. Amit már tudunk az egyházban elkövetett szexuális bántalmazásról: látlelet az ún. MHG-kutatás alapján

Nagy örömmel hoznék részletes hazai kutatási eredményeket az egyházon belüli szexuális bántalmazási ügyek mélyebb összefüggéseinek feltárása céljából, ha léteznének. Mivel ilyen kutatás sajnos még nem áll rendelkezésre, ezért a már általam sokat emlegetett ún. MHG-kutatás interdiszciplináris kutatási projekt legfontosabb eredményeit szeretném röviden bemutatni.

Ez a kutatás „A katolikus papok, diakónusok és férfi szerzetesek által a Német Püspöki Konferencia területén kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bántalmazás" témájában folyt.

A projekt célja a címben is megnevezett ügyek feltárása volt, mégpedig az 1946 és 2014 közötti időszakra vonatkozóan. A kutatás eredményeit 2018. szeptember 25-én a Német Püspöki Konferencia őszi gyűlésén, Fuldában mutatták be. Az eredmények sokkolónak bizonyultak.

A vizsgálat során 38.156 egyházi aktát vizsgáltak meg, amelyek az 1946 és 2014 között hivatalosan bejelentett eseteket tartalmazták.

4.1. A kutatás 7 részprojektje és ezek legfontosabb eredményei

A vizsgálat során a következő részprojektekben folyt a feltáró munka:

- RP1: Az egyházmegyék strukturális adatainak elemzése
- RP2: Interjúk érintettekkel, valamint olyan klerikusokkal, akik ellen vádat emeltek, ill. akik ellen nem
- RP3: A büntetőakták elemzése
- RP4: Prevenciós koncepciók és szempontok
- RP5: Szakirodalomkutatás és elemzés
- RP6: Az egyhámegyék személyi aktáinak elemzése
- RP7: Az érintettek internetalapú anonimizált megkérdezése

A vizsgálat eredményét három pontban foglalom össze: A) 3677 gyermek és serdülő esett áldozatául szexuális bántalmazásnak. B) 1670 elkövetőt találtak a vizsgálat folyamán, akik között voltak papok, szerzetesek és diakónusok. C) Az összes német klerikusból – az akták tanúsága szerint – 4,4% volt szexuális bántalmazó. Természetesen ez a kutatás csak azokat a számokat mutatja, amelyeket az aktákban fel tudtak tárni. Köztudott azonban, hogy az áldozatok nagyon csekély arányban tesznek hivatalos bejelentést, így a valódi bűncselekmények száma ennél jóval magasabb lehet.

4.2. További fontos eredmények

- Az egyházmegyék személyzeti aktáit elemezve a kutatás átlagosan 2,5 áldozatot kapcsolt egy elkövető személyéhez. Ez az adat még magasabb értéket mutatott akkor, amikor a büntetőaktákat vizsgálták, ezek alapján 3,9 áldozata volt egy bántalmazónak.
- Az áldozatok neme: 62,8%-a fiú és 34,9%-a lány. 2,3%-nál nincsen erre vonatkozó adat. A fiú áldozatok jelentős túlsúlya eltérést mutat a kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális visszaélések tekintetében, ha azokat a nem-egyházi közegekben történt bántalmazások adataival vetjük össze.

- Az áldozatok életkora az első szexuális visszaélés idején:
  - az érintettek 51,6%-a max. 13 éves
  - az érintettek 25,8%-a 14 éves vagy ennél idősebb; 22,6%-nál az életkor ismeretlen (RP6)
  - az átlagéletkor azoknál az érintetteteknél, ahol az életkor ismert: 12 év (RP6 és RP3), ill. 10,6 év (RP2)
- A bántalmazás gyakorisága és tartama:
  - A többszörös bántalmazás az egyes érintettek kapcsán gyakoribb, mint az egyszeri esetek.
  - A bántalmazás azoknál az érintetteknél, ahol erről van információ: átlagosan 15,8 hónap (RP6), ill. 15,3 hónap (RP3), ill. 20,3 hónap (RP2).
- Pedofíliára utaló jelek az elkövetőknél: az elkövetők 28,3%-nál legalább 2 olyan áldozatot találtak, akik maximum 13 évesek vagy annál fiatalabbak voltak (RP6).
- Az elkövetők 14% (RP6), illetve 19,1%-nál (RP3) találtak homoszexualitásra utaló jeleket. Ami jóval magasabb arány, mint egyházi közegen kívül, pl. a német iskolákhoz képest, ami 6,4% (RP3). Az egyházi arány kétszeres-háromszoros szorzót mutat.
- Utalások a pszichoszociálisan terhelő anamnézisre és egyéb rizikófaktorok az elkövetőknél:
  - az elkövetők 36%-át magát is érte szexuális bántalmazás (RP2),
  - általános túlterheltség a szolgálati kötelezettségek kapcsán, problémák a hivatalgyakorlás folyamán,
  - elmagányosodás,
  - függőségi problémák (alkohol, gyógyszerek, illegális drogok),
  - hiányzó szociális kompetencia (rossz bánásmód a közösség tagjaival vagy vezetőivel),
  - éretlenség vagy pszichés feltűnőség,
  - különös leterheltség, jelentős változások vagy az élethelyzet speciális nehézségei (anyagi problémák, megbetegedés, hozzátartozó ápolása vagy halála).

4.3. Miért vannak túlsúlyban a fiú áldozatok?

Ennek a kérdésnek a részletesebb taglalása azért fontos, mert csak így tudjuk eloszlatni azt a közismert tévhitet, miszerint az egyházon belüli szexuális visszaélésekért a homoszexuálisok a felelősek. Az MHG-kutatás csak azokat a szexuális bántalmazási ügyeket tárta fel, amelyekben az érintettek kiskorúak voltak. 2020 novemberében azonban megjelent egy kötet *Erzählen als Widerstand* címmel, amely 23 olyan elbeszélést tartalmaz, ahol felnőtt nők lettek spirituális és/vagy szexuális visszaélés áldozataivá szintén német egyházi közegben. A szerkesztők Dr. Barbara Haslbeck, Dr. Regina Heyder, Prof. Dr. Ute Leimgruber és Dorothee Sandherr-Klemp mind teológusok, akik ezzel a történeteket elbeszélő kötettel arra igyekeztek rámutatni, hogy amit az MHG-kutatás feltárt, az csupán a jéghegy csúcsa. Hiszen a szexuális bántalmazásnak nem csupán kiskorúak esnek áldozatául, hanem a felnőttek is, például nők, papi szeminaristák, szerzetesjelöltek, apácák stb. És éppen az *Erzählen als Widerstand* című kötet a fontos bizonyítéka annak, hogy milyen sok női áldozat is van, illetve lehet, mert ezeket az ügyeket eddig még a német egyházban sem tárták fel, továbbra is tabunak számítanak.

Visszatérve az MHG-kutatásra, nézzük meg, hogy milyen tényezőket kell figyelembe vennünk ahhoz, hogy helyesen tudjuk értelmezni azt a statisztikai adatot, hogy az áldozatok túlnyomó többsége fiú.

4.3.1. A klerikusok sokrétű és gyakori érintkezési lehetőségei a fiúgyermekekkel, ill. serdülőkkel

A katolikus egyházban a II. vatikáni zsinatig (1962–1965), de bizonyos régiókban, mint pl. Magyarországon még sokkal tovább jellemző volt az, hogy a klerikus személyek kizárólag kis-

korú fiúgyermekekkel és serdülőkkel kerülhettek közvetlen kapcsolatba. Hiszen a II. vatikáni zsinat által inspirált szemléletváltásig, az alapvető liturgikus és egyéb reformok bevezetéséig, csak fiúk számára volt megengedett, hogy ministrálhassanak a szentmisén. Emiatt az egyházi személyek elsősorban velük tudtak könnyen bizalmi kapcsolatot kiépíteni, ami aztán alapja lett a szexuális visszaélésnek. Másrészt pedig az egyházi iskolák, bentlakásos intézmények, otthonok is csak fiú diákokat, ill. lakókat vettek fel nagyon sokáig. Ez tehát részben magyarázat arra, miért lehetséges az, hogy jóval magasabb a fiú áldozatok aránya, mint a lányoké.

4.3.2. A homoszexualitás egyházi elutasítása és a szexuális bántalmazás összefüggése

A cölibátusi életforma kötelezettsége látszatmegoldást jelenthet azoknak a papi szeminaristáknak a belső pszichés problémáira, akik éretlen, ill. elnyomott homoszexuális hajlammal rendelkeznek. Ezen kívül a szeminarista életforma azzal a lehetőséggel is kecsegtet, hogy kizárólag férfiakkal lehet egy fedél alatt, szoros kötelékben együtt élni, legalább a képzés ideje alatt. Ezért elmondható, hogy a katolikus egyházon belül vannak olyan speciális struktúrák és szabályok – mint például maga a cölibátus vagy a papi szemináriumok működése –, amelyek kifejezetten vonzók olyan személyek számára, akik éretlen homoszexuális hajlammal rendelkeznek.

Mindezzel persze éles ellentétben áll az, hogy az egyház a kifelé jól látható cselekvésében, ill. a hivatalos tanításában nyomatékosan elutasítja a homoszexuális kapcsolatokat és gyakorlatokat. Ezzel megnöveli a veszélyét a látszatéletek kényszerének és egyértelműen olyan helyzetet teremt, amelyben bizonyos hajlamokat csak titokban, rejtett módon lehet megélni. Ez sokak

számára kettős élethez vezet: azaz, a papi szeminaristák vagy szerzetesjelöltek kifelé titokban tartják homoszexuális hajlamukat, és eközben szüntelenül keresik annak a módját, hogy miként elégíthetnék ki titokban a vágyaikat. Erre a kettős életre láttuk a példát Imre történetében, akinek bántalmazója, István atya még saját maga, ill. a fiú előtt sem vállalta fel homoszexuális hajlamát, holott egy intenzív szexuális viszonyt épített ki vele, amelyben kizárólagosan egy cél, vagyis az ő szexuális igényeinek maximális kielégítése állt a középpontban.

S így megállapítható az, hogy a szexuális éretlenség, a visszautasított vagy elfojtott, ill. a hivatásválasztás időpontjában feltételezhetően még csupán látens homoszexuális hajlam egy meglehetősen ambivalens, sőt, részben nyíltan homofób vallási-egyházi környezetben produkálhat olyan komplex összjátékot, aminek kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bántalmazás lesz a következménye. Noha önmagában sem a homoszexualitás – ha az egészségesen elfogadott, a személyiség integráns része –, sem pedig a cölibátus *eo ipso* okai a szexuális visszaélésnek.

4.4. A klerikalizmus és a szexuális visszaélések összefüggései

Említést kell még tennünk egy nagyon sajátos jelenségről, ami úgy írható le, hogy sok pap feltétel nélküli tiszteletet, sőt teljes alárendelődést vár el a hívőktől, pusztán azért, mert ő pap. Ezt a jelenséget hívják klerikalizmusnak. Most nem politikai, hanem teológiai értelemben használom a kifejezést. A klerikalizmus egy olyan hierarchikus-autoriter gondolkodást jelöl, ami sok papot egy olyan alapbeállítottsághoz vezet, hogyha nem felszentelt, azaz világi személyekkel kerül bármiféle interakcióba, akkor velük szemben automatikusan domináns módon

viselkedik, mivel úgy érzi, hogy hivatalánál és felszenteltségénél fogva ehhez neki joga van. Ez a viselkedés könnyen válhat a hatalmi visszaélés melegágyává. Hiszen a klerikalizmus miatt a pap eleve domináns pozícióban van a neki alárendelt hívővel szemben. A hagyományos, konzervatív egyházi körökben nagyon erősen jelen van a klerikalizmus, nem is véletlen, hogy ott a hatalmi és/vagy szexuális visszaélések előfordulása is jóval gyakoribb, mint a nyitottabban, progresszívebben gondolkodó közösségekben (Zollner 2018).

Az egyházi vezetőkre is – például püspökök, rendi elöljárók – gyakran jellemző saját hivataluk erőteljesen autoriter-klerikális értelmezése. Ilyenkor nemcsak a hívőkkel, de saját papjaikkal vagy szerzetestársaikkal is domináns, lekezelő, alárendelő stílusban kommunikálnak, viselkednek. Ami persze nagyon távol áll a szolgálati papság jézusi ideáljától, ez mégis a katolikus egyházon belül hosszú évszázadok óta jelenlevő, intézményesült probléma. Ami szükségszerűen oda vezet, hogy egy olyan papra, aki szexuális erőszakot követett el, inkább tekintenek úgy, mint saját klerikális rendszerükre való fenyegetettségre, mintsem egy potenciálisan gyerekekre vagy fiatalokra leselkedő veszélyre. Pontosan ezért tud a bűntett eltussolása és a rendszer megkímélése prioritást nyerni a tettek kíméletlen feltárásával szemben. Egy ilyenfajta gondolkodás szükségszerűen a titoktartást és az eltussolást támogatja. Nem véletlen, hogy Ferenc pápa számtalan megnyilatkozásában kemény szavakkal ostorozza a főpásztorok klerikalizmusát, amely szerinte széles körben elterjedt, és a szolgálat karikatúráját illetve perverzióját képviseli (Ferenc pápa 2019b).

5. Tettesprofilok

A német MHG-kutatás igyekezett megismerni az elkövetők személyiségét, aminek alapján speciális elkövető profilokat, típusokat rajzolt meg. Természetesen a vizsgálat folyamán arra nem volt mód, hogy az összes, azaz mind az 1670 elkövetőt bevonják a vizsgálatba. A felmérést szúrópróbaszerűen, 50 kiválasztott elkövetővel folytatott beszélgetés alapján végezték.

A vizsgálat végül három típusát különítette el a klerikus elkövetőknek:

1. a „fixált típus" 28%,
2. a „nárcisztikus-szociopata típus" 14%
3. és a „regresszív-éretlen típus" 58%.

5.1. A „fixált típus" jellemzői

Az összes vizsgált klerikális bűnelkövető közül 28% tarozott ebbe a típusba.

Ez a típus leginkább a tizenhárom évesnél fiatalabb gyermekek között keresi az áldozatait, azaz ő a „klasszikus" pedofil, aki azért is vonzódik a papi hivatás felé, mert ezen a pályán számtalan lehetősége nyílik arra, hogy kiskorú gyermekekkel vagy serdülő fiatalokkal érintkezésbe kerüljön, és a papi szerepéből adódó bizalmi-autoriter helyzetet szexuális visszaélésre használja. A fixált típus bántalmazó működését szinte rögtön a szentelés után elkezdi. Ennek a típusnak a legfiatalabbak az áldozatai, az átlagéletkor 10,6 év. Ez jóval alacsonyabb, mint a felmérésben szereplő összes elkövető áldozatainak átlagéletkora, ami 13,3 év. A visszaélés többnyire hosszú távú bántalmazó viszony formájában valósult meg. Ami átlagosan több mint hat hónapon keresz-

tül tartott, de az esetek felénél még ennél is hosszabb ideig, két éven keresztül folyt a szexuális zaklatás. Az elkövetők túlnyomó részének több áldozata volt. Ennél a típusnál egyértelműen kimutatható a pedofília elsődleges vagy másodlagos pszichés zavarként. Az elkövetők között közel azonos arányban voltak hetero-, ill. homoszexuális személyek.

5.2. A „nárcisztikus-szociopata típus" jellemzői

A nárcisztikus-szociopata típus legfőbb jellemzője, hogy nem rendelkezik bűntudattal, eszébe sem jut, hogy mindaz, amit tesz, jogtalan. Nagyon csekély empátiával rendelkezik, így meg sem próbálja magát beleélni az áldozat helyzetébe. Jellemző rá az érzelmi éretlenség és a nárcisztikus-szociopata személyiségstruktúra. Ez a típus gyakran és könnyedén él vissza a hatalmával, és ez a visszaélés nem korlátozódik a kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bántalmazásra. Ez csupán egyik formája a nárcisztikus hatalmi visszaélésnek, aminek ő a mestere. Rendkívül jól manipulál, akaratát mindenáron érvényesíti, viselkedésében erőteljesen domináns. Az a teljhatalom, ami egy felszentelt papnak már a papi hivatásánál fogva kijár, rendkívül sokrétű cselekvési teret biztosít a számára, amihez hozzátartozik a kiskorúakkal való kontroll nélküli érintkezés lehetősége, ami aztán szexuális bántalmazás formájában csúcsosodhat ki. Ennél a csoportnál markáns jellegzetesség a másik két csoporttal szemben, hogy a szexuális bántalmazást hivatali (papi, elöljárói stb.) tekintélyükkel való visszaéléssel segítik elő, legyen szó akár a bűntettek végrehajtásáról vagy azok eltussolásáról. A vizsgált alanyok 14%-a tartozott ebbe a csoportba. Többnyire sorozatos elkövetők. A problémás viselkedési és személyiségzavarok széles spektruma található meg náluk. Az elkövetők között közel azonos arányban voltak hetero-, ill. homoszexuálisok személyek.

5.3. A „regresszív-éretlen típus" jellemzői

Ez a típus tette ki az elkövetők legnagyobb részét, azaz 58%-át. Rájuk jellemző az érzelmi és pszichoszexuális érettség visszamaradottsága. További jellemzők: a szexuális igényeik tagadása, ill. elfojtása, a vágyaik integrálásának teljes hiánya és a gátlásosság. Köztük egyaránt találhatók hetero- és homoszexuális vádlottak.

Ez a típus az első visszaéléseket gyakran csak jóval a papszentelést követően, hosszabb látencia után követi el. Ennek okai: az idő előrehaladtával egyre fokozódó hivatásbeli túlterheltség, az izoláció, az elmagányosodás, az egyházi feljebbvalók támogatásának hiánya. Mindezt felerősítheti még az előzetes pszichoszociális vagy egyéb jellegű megterheltség is.

Ezen a típuson belül el lehet különíteni további 5 alcsoportot annak függvényében, hogy miképpen viszonyulnak a bűncselekménnyel való megvádolásukhoz.

1) „Átértelmezés": amíg ez a reakció jellemző mind a hetero-, mind pedig a homoszexuális elkövetőkre, addig a következő 4 reagálási mód kizárólag a homoszexuális hajlamú klerikusoknál fordult elő, legalábbis a vizsgált mintában. Az „átértelmezés" azt jelenti, hogy az elkövető úgy értelmezi a szexuális visszaélést, mint az érzelmi odafordulás és a közelség utáni vágy nem megfelelő, éretlen kifejezését. A bántalmazó tettek végrehajtása mindig spontán és impulzus jellegűen történt, amit az elkövetők nem bántalmazásként éltek meg, és egyáltalán nem gondoltak arra, hogy áldozataiknak mennyi szenvedést, milyen potenciális károkat okoztak. (12%)
2) „Leválasztás": az így reagáló típus számára ismert a saját homoszexuális hajlama, jól ismeri a szexuális igényeit, amelyeket speciális helyzetekben ki is él. (8%)
3) „Represszió, azaz elfojtás": számukra is ismert, hogy milyen hajlammal és szexuális igényekkel rendelkeznek, de ezeket

nem tudják úgy elfogadni, ahogy azok vannak, hanem igyekeznek – többnyire sikeresen – kontroll alatt tartani őket. Amikor a szexuális túlkapásra sor kerül, azt legtöbbször úgy magyarázzák, hogy elveszítették ezt a kontrollt, és a bántalmazás bekövetkeztét a helyzet, ill. az áldozatok sajátosságaira, valamint az áldozatok viselkedésére vezetik vissza. (18%)

4) „Védekezés": ennek a reakciótípusnak a jellemzője, hogy az elkövetők nem vallják be maguknak a homoszexuális hajlamukat és igényeiket, a saját szexualitásukat erőteljesen tagadják és elnyomják. A szexualitásukra vonatkozóan hatalmas kételyekkel és bizonytalansággal rendelkeznek. Ha a szemükre vetik tetteiket, számukra az egész messzemenően érthetetlennek tűnik. (12%)
5) „Tagadás": ezek a tettesek a saját felfogásuk szerint semmilyen hibát, vétséget, bűncselekményt nem követtek el. Magukról úgy beszélnek, mint akik éretlenségük és gátlásosságuk következtében olyan helyzetekben kerültek, amelyekben homofóbia áldozataivá lettek. (8%)

6. A pedofilok és az efebofilok közötti különbség

Könyvem korábbi, *A katolikus egyházon belüli szexuális bántalmazás okairól* című részben már részleteztem, hogy mit jelent a pedofília és az efebofília fogalma, ill. hogy mi a kettő közötti alapvető különbség. Most tovább elemzem ezt a témát.

7. A pedofília és az efebofília típusai

7.1. A fixált pedofil vagy efebofil

A *fixált pedofil* alapvető szexuális érdeklődése gyermekekre, ill. serdülőkre irányul, és ritkán vagy soha nem lépnek szexuális érintkezésbe felnőtt kortársaikkal. A szexuális visszaélés hátterében náluk leginkább az áll, hogy képtelenek kielégítő módon szoros párkapcsolatot felépíteni egy felnőtt partnerrel, s ennek a kudarca, frusztrációja viszi bele őket a bántalmazásba. Egy fixált pedofil férfi egy felnőtt nővel úgy viselkedik, mintha az az anyja lenne. Azt érzi, hogy csak a gyerekek érthetik meg igazán, saját magára is képes gyerekként tekinteni. Társaságukban gyerekesen, infantilisen viselkedik, érzelmileg és szexuálisan teljesen azonosul velük. Rendszerint passzív, viselkedésében gátlásos, másoktól függő személyiség. Pszichoszexuális érettségének szintje gyakran megegyezik áldozatának érettségi szintjével. Néha, de nem mindig, a szexuális cselekmény, amit végrehajt, nem a saját életkori szintjének felel meg, hanem annak a szintnek, ahol ő maga is megrekedt. Ezért előfordulhat, hogy a szexualitáshoz egészen gyerekesen viszonyul.

Erre láttunk egy példát Liliána történetében:

– Tudod, hogy szeretlek?

Felnézek megint, ő a szemembe néz. Elhúzódik a szám, olyan mosolyfélére, de valahogy az arcom mintha gumiból lenne.

– Én is szeretlek.

Simogatni kezd. Az érintést valahogy nem érzem. Tudom, hogy simogat, hallom, ahogy súrlódik a tenyere a kék kordbársonyon, de nem érzem. A lábamat sokáig, a combomat, ahogy felhúzva tartom az ülésen, aztán a hasamat sokáig, és egyszer csak megáll a keze a mellemen.

– Mi ez?

– A mellem.

A másikra is ráteszi a kezét. Csak a kezének a súlyát érzem, és a melegét. De valójában teljesen közömbös érzés, se nem jó, se nem rossz.

– Kettő van?

Milyen furcsa kérdés – fut át rajtam egy gondolat. Ők nem tanulnak anatómiát?

– Igen, kettő.

Már nem néz rám, előre néz a szélvédőn túlra, az utcára. Aztán elveszi a kezét a fektemben szétterült mellemről.

– Na, elég, most már ülj fel!

Liliána már elmúlt 14 éves, amikor ez a bántalmazás történt vele, tehát az elkövető, Kornél atya egy fixált efebofil. Pszichoszexuálisan kb. egy 14–15 éves serdülő szintjén rekedt meg, azért a szexuális közeledés során nem is megy túl messzire, csak odáig, amennyire saját éretlensége megengedi neki.

A fixált pedofil gyermekek társaságában jobban érzi magát, mint a kortársai körében, ilyenkor magabiztosnak és dominánsnak látja önmagát. Olyan felnőttnek, aki képes kontrollálni az életet. A gyerekek éppen azért vannak különösen is vonzó hatással a pedofilokra, mert belőlük teljesen hiányzik a dominancia. Egy gyermek még könnyen formálható, gyakran engedelmes, szemben egy felnőttel, aki kemény és hajthatatlan tud maradni. Egy gyereket azonban nagyon egyszerű módon tud arra kényszeríteni, amire csak akar. Ha pedig a felnőtt hatalmi pozícióban van vele szemben (pap, tanár, edző stb.), akkor a gyerek különösen is kiszolgáltatott.

A pedofil egy olyan szexuális játékszerre vágyik, ami neki biztonságot ad, aki őt nem fenyegeti, aki vele szemben nem fog agresszíven viselkedni. Ebből a szempontból egy kicsi, törékeny, hatalom nélküli gyerek a tökéletes áldozat. A pedofil az áldozatát nem tekinti valós személynek, csak egy tárgynak. Azaz egy-

általán nem gondol a gyermek saját vágyaira, igényeire, sebezhetőségére. A pedofilok gyakran olyan áldozatot képzelnek el maguknak, akinek puha, lágy az érintése, akinek nincsen egyáltalán szeméremszőrzete. Képesek a gyerek közelségének legapróbb jelére is felizgulni: néha elég egyetlen pillantás, egy illat, a gyerek hangja.

Számára fontos az áldozataival való kapcsolat kialakítása, a velük való összebarátkozás. Szexuális kapcsolatot a gyerekekkel csak személyes ismeretség után alakít ki. Ezért fizikai erőszakot vagy agresszív kényszerítést csak igen ritkán alkalmaz. Ha nincsen módja vágyait valós gyermeken kiélni, akkor fantáziál róla. Nappali ábrándozásaiban megjelennek a mezítelen gyerekek vagy serdülők, miközben maszturbál. Néha nem is igazán tudja elválasztani a valóságot a fantáziálástól, és úgy viselkedik, mintha a gyerek vagy serdülő valósan jelen lenne. Ilyenkor a fantáziálásba való menekülés akár pszichotikus formát is ölthet.

A legtöbb pedofil – kivéve a kizsákmányoló és a szadista típusú – alapvetően nem akarja bántalmazni a gyereket. Magukat többnyire nem tartják agresszívnak. Ezért, ha a gyerek valamilyen módon végre képes lesz elmondani valakinek, hogy mit csinál vele a bántalmazó, akit ennek következtében számonkérnek, ő lesz megsértődve, megbántódva. Tipikus reakció ilyenkor: „Hogy árulhatott el engem? Csak szerettem őt. Soha nem bántanám." Vagy a racionalizálás: „Én csak szexuálisan felvilágosítottam őt." Ez utóbbi néha olyan formát is képes ölteni, hogy meg vannak róla győződve, hogy az áldozat is akarta, sőt kérte a tettest, hogy tegyen vele ezt vagy azt: „Abból, ahogy rám nézett, egészen bizonyos voltam benne, hogy szexelni akar velem. Kisfiúk és kislányok hétévesen már élvezik a szexet és akarják is." Néha pedig projektálnak és saját magukat tekintik áldozatnak. Ez is tipikus tünete a pedofilok empátiahiányának.

Ez a típus már a serdülőkora óta fiatalabbakhoz vonzódik, jellemzően inkább kisfiúk ellen követik el bűncselekményeiket. Jellemzője a sorozatos elkövetés, ami miatt esetükben sok áldo-

zattal kell számolni. Cselekményeiket rendszerint az otthonukon kívül követik el.

7.2. A regresszív vagy regrediáló pedofil

A *regresszív* vagy más néven *regrediáló (visszafejlődő) pedofil* általában felnőttkoráig nem mutat érdeklődést nála fiatalabbak iránt. Áldozatai között gyakoribbak a lányok, mint a fiúk. Jellemzően az otthonukban, ill. a saját közegükben hajtják végre a bűncselekményt. Gyakran inceszt, vérfertőző viszonyban, azaz a saját biológiai gyermekük sérelmére. Általában kevés áldozatuk van. Amellett, hogy gyermekhez vonzódnak szexuálisan, képesek felnőtt nők iránt is vonzalmat érezni.

Vagy ahogy Groth, Hobson és Gary (Lothstein 1996, 33) megfogalmazta: a regresszív pedofil olyan személy, akinek primer szexuális orientációja ellenkező nemű felnőtt személy(ek)re irányul. Extrém stresszhelyzetben azonban egyfajta pszichológiai regressziót él meg, és egy korábbi pszichoszexuális érettségi szintre süllyed vissza, vagyis regresszál, és ezért gyermekekkel folytat szexuális érintkezést. Tipikus esete: amikor a férfi számára felesége – élettársa – érzelmileg elérhetetlen, s ezért a saját lánya felé kezd el közeledni. A hatalom élvezete és az agresszió fontos mozzanatok. Az általam feldolgozott történetek közül Márti pap apjára jellemző ez a leírás, így róla azt gondolom, hogy ebbe a típusba tartozik.

Komorbiditás (társbetegségek): Sok pedofilnál komoly személyiségzavar mutatható ki, ezek közül a leggyakoribb a nárcisztikus és az antiszociális személyiségzavar. Ilyen esetben a viselkedés meghatározói szoros kapcsolatban állnak a szadizmus dinamikájával. Sok pedofilt gyerekkorában szexuálisan zaklattak, így számukra diadal, hatalomérzés, ha a passzívan elszenvedett traumát átfordíthatják, és áldozattá tehetnek valakit. Hi-

szen ebben a helyzetben ők lesznek az aktívak, náluk lesz a hatalom és a kontroll.

A szakirodalom beszél még a kizsákmányoló és a szadista típusról, ami pedig gyakran összefüggésben áll a nárcisztikus és/vagy antiszociális személyiségzavarral.

7.3. A kizsákmányoló típusú pedofil

A *kizsákmányoló típusra* általában nem jellemző a gyerekekről való kizárólagos fantáziálás, képesek felnőtt korú partnerekkel is szexuális kapcsolatot teremteni. A szexuális bántalmazást gyakran spontán, impulzív módon, felfokozott szexuális izgalmi állapotban és a kínálkozó lehetőséget kihasználva követi el. Pl. pornófilmet néz az otthonában, amikor váratlanul felfigyel az utcán felügyelet nélkül játszó kisfiúra. Ez a típus egyszerűen azért választ gyermek áldozatot, mert az védtelen és gyenge, így nem tud ellenállni. Azért nevezik kizsákmányoló típusnak, mert a gyereket kizárólag szexuális tárgynak tekinti, és egyáltalán nem gondol bele abba, hogy annak, amit vele művel, milyen testi, lelki, pszichés romboló hatása lesz. Erre a típusra jellemző a gyermekkel szembeni erőszakos magatartás, a gyermek szexuális cselekményre való kényszerítése. Az impulzivitást és a gátlástalanságot többnyire drog- és/vagy alkoholfogyasztás is elősegíti.

Olyanok is tartoznak ehhez a típushoz, akik nem ennyire spontán módon, hanem lassan építkezve, a gyereket manipulálva, de erőszak nélkül érik el, amit akarnak. Ebben az esetben minden eszközt bevetnek, hogy kicsalják a gyermek szexuális aktusba való látszólagos beleegyezését. Hiszen valós belegyezésről 14 év alatt nem beszélhetünk. Az ilyen pedofil gyakran ajándékokkal, apró figyelmességekkel, de sok esetben puszta törődéssel, odaadással és figyelemmel halmozza el a gyermeket a szexuális cselekményért cserébe.

7.4. Az agresszív, szadista típusú pedofil

És végezetül a legveszélyesebb típus az *agresszív, szadista pedofil.* Erre a típusra a gyerekekhez való szexuális vonzódás mellett, az erőszak élvezete jellemző, amelynek vágykeltő és vágyfokozó hatása van a számára. Tehát az ilyen elkövető csak akkor érez szexuális izgalmat, ill. képes kielégülni, ha áldozatán uralkodhat, neki fizikai fájdalmat és szenvedést okozhat. Az esetek legnagyobb többségében éppen ez a típus tehető felelőssé a gyermekrablásokért, a gyermekgyilkosságokért.

Az agresszív, szadista pedofil típus képe él sok ember fejében. Erre a típusra emlékszik a médiaábrázolásokból. Őt szokták a játszóterek környékén alattomosan settenkedő, brutális figuraként megjeleníteni. Sajnos tévesen ez a kép határozza meg általános elképzeléseinket a pedofilokról. Ami azért veszélyes, mert a legtöbb ember ezért nem ismeri fel, ill. nem hiszi el, hogy a kiskorúak sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények jóval nagyobb részét egy kedélyes családtag, rokon vagy éppen a könyvünk vizsgálatának középpontjában álló odaadó egyházi személy követi el.

7.5. A típus meghatározása

A következőkben bemutatok egy kérdéssort, amely segíthet nekünk abban, hogy egy-egy eset kapcsán el tudjuk dönteni, hogy milyen típusú pedofil elkövetővel van dolgunk.

1. Az illető szexuális érdeklődése serdülőkor előtti vagy serdülőkor utáni gyerekre irányul?
2. A zavar nála fixált vagy regresszív?
3. Hogy tud megküzdeni az illető a stresszel, frusztrációval, magányossággal?
4. Mennyi fizikai erőszakot képes bevetni célja eléréséhez?

5. Képes-e felnőtt férfiakkal vagy nőkkel szexuális viszonyt létesíteni?
6. Lehet-e az illetőnél az elsődleges problémán kívül más egyéb mentális zavart diagnosztizálni?
7. Képes-e az illető a gyermek fájdalmával együttérzést mutatni?
8. Bántalmazták-e az illetőt gyermekkorában szexuálisan?
9. Van-e a többi családtagnak hasonló problémája?
10. Az illető személy pszichoszexuálisan érett vagy gátlásos?
11. Rendelkezik-e egészséges önértékeléssel?
12. Milyen szerepet játszott pszichoszexuális fejlődésében a pornográfia?
13. Jellemző-e, hogy saját gyerekkori traumáit próbálja (kényszeres) ismétléssel feloldani?
14. Milyen szerepet játszik a bántalmazásban a drog- vagy alkoholfogyasztás?

7.6. Az efebofil elkövető

A fentebb ismertetett 4 pedofiliatípus tulajdonképpen teljesen vonatkoztatható az efebofil elkövetőkre is. Köztük is van fixált és regresszív, ill. kizsákmányoló és szadista. A különbség csupán annyi, hogy áldozataik idősebbek, de az elkövetők viselkedése ugyanazt a mintát mutatja.

Jóllehet az efebofília nem jelent pszichés zavart, mégis az illető szociális és pszichoszexuális érettsége nem felel meg egy felnőtt ember egészséges szintjének. Bár ők a pedofilokhoz képest már magasabb érettségi szinttel rendelkeznek, mégis jóval alatta maradnak a korcsoportjuk szintjének. Ha az áldozatuk tinédzser korú lány, akkor a lány szüzessége és szexuális tapasztalatlansága vonzza őket. Hiszen, ha egy olyan serdülővel létesítenek szexuális kapcsolatot, aki még nem volt együtt más férfival, elkerülhetik az összehasonlítást. Ez azért fontos az efebofil

elkövető számára, mert rendszerint nagyon alacsony önértékeléssel rendelkezik.

Az efebofilok többnyire nincsenek annak tudatában, hogy tulajdonképpen szexuális kényszert alkalmaznak. A serdülőkről azt gondolják, hogy nem védtelen és gyámoltalan áldozatok, hanem ők maguk is évezik a figyelmet, az odafordulást, amit a tettestől kapnak, akárcsak a szexuális aktust. A tettesek gyakran úgy érvelnek, hogy az ifjú áldozatuknak volt tere a szabad döntésre, és önként mentek bele a szexuális cselekménybe. Ez azonban tévedés. A tettes részéről ez racionalizálás, amit gyakran a felületes külső szemlélő akár el is hihet neki. Csakhogy egy fontos tényező lesz elfelejtve ilyenkor: a felnőttszerepben rejlő hatalmi erőtér.

Az adoleszcens kor jellemzője a nagyfokú idealizmus, a példaképek kritikátlan bálványozása és a nekik való feltétlen engedelmesség. A rajongásnak ez olyan foka, amikor az illető bármit is kér, a serdülő megteszi. Ez különösen is igaz azokra a személyekre, akik spirituális hatalommal rendelkeznek. Emlékezzünk vissza Imre történetére, hogy a fiú mennyire rajongott I. atyáért, szinte Istenként nézett fel rá. Hasonlóan viselkedett Liliána is, aki rajongásig szerette, majd szerelmes lett a szerzetespap tanár osztályfőnökébe. A pap mindkettőjük esetében gyóntató, lelkivezető, azaz legfőbb bizalmas is volt, akire rábízták legféltettebb titkaikat. Mindkettőjük esetében szubtilis kényszerről van szó, hiszen direkt fizikai erőszakra a jól felépített manipuláció miatt egyik tettesnek sem volt szüksége.

A serdülő csodáló-rajongó attitűdje lényeges az amúgy gyenge önbizalommal és sérült önértékeléssel rendelkező elkövető számára. Ez különösen is igaz a nárcisztikus személyiségű bántalmazókra, amilyen István atya és Kornél atya is. Az ő nárcisztikus grandiozitásukat táplálja a tinédzser idealisztikus imádata, ez erősíti az önértékelését és igazolja az önképét. Így az áldozat rajongásával önkéntelenül hozzájárul ahhoz, hogy az amúgy szegényes és depresszív lelkületű tettes kiegyensúlyozottabbnak érezze magát.

8. A tettes stratégiája: behálózás és a csapdában tartás

Ebben a fejezetben szeretném röviden bemutatni azt a dinamikát, amire az egyházi közegben végmenő szexuális bántalmazás épül. Ennek mintája egy olyan lépésről lépésre felépített stratégia, ami nyilvánvalóan nem csupán az egyházi keretek között végbemenő abúzus jellemzője, hanem ennél sokkal általánosabb. Mégis van ebben a dinamikában néhány olyan elem, amely speciális, és kizárólag egyházi/vallási/spirituális közegben fordul elő.

A könyvemben bemutatott történetek közül csak kettő olyan van, amiben a szexuális bántalmazás spontán, impulzusszerű cselekedetek révén jött létre. Ilyen Tamina és Bernadett története. Tamina 15–16 éves volt, amikor többször át kellett élnie, hogy a pap, akinél az egyházi gimnáziumba járva rendszeresen és kötelezően ministrálnia kellett, hozzádörgölőzött. Egyszer pedig meglehetősen erőszakos módon letámadta, az ajtóval a falnak szorította, miközben durván fogdosta, markolászta, ahol érte, a teste intim részeit is. Bernadett pedig 11–12 éves kislányként járt ministrálni és rendszeresen felolvasni. Ezt előkészítendő szombatonként egyedül járt a paphoz szövegolvasást gyakorolni. S miközben ő olvasta a szöveget, a pap a szoknyája alá nyúlva fogdosta a combját és a fenekét. Mindkét történet spontán, impulzív, ösztönszerű reakciókat mutat. Ezzel a két történettel szemben az összes többi áldozat története, amelyeket ebben a kötetben feldolgoztam, olyan szexuális bántalmazásról szól, amely nem egyszeri, pillanatnyi, spontán, a szexuális izgatottságból fakadó cselekedet, hanem egy hosszasan, alaposan megtervezett és stratégiailag jól felépített manipulációra épülő tartósan bántalmazó viszony.

Nézzük meg a tettesek stratégiájának lépéseit! Ezt a gondolatsort különösen ajánlom a szülők, hozzátartozók, barátok figyelmébe. Hiszen, ha egy áldozat egy ilyen szexuális ragadozó

csapdájába kerül, aki fokozatosan behálózza őt, megtörve benne minden ellenállást, átvéve felette a teljes kontrollt, akkor az áldozat önmaga erejéből képtelen lesz a csapdából szabadulni, és szüksége lesz szerettei támogatására.

A szakirodalom a tettes jól felépített, előre megtervezett stratégiáját groomingnak, azaz behálózó magatartásnak nevezi. A pedofil vagy efebofil bántalmazó, életkorából adódó értelmi fölényét használja ki akkor, amikor áldozatát megtéveszti. Látszólagos barátság, bizalmi kapcsolat, érzelmileg függő viszony kialakítására törekszik annak érdekében, hogy minél ügyesebben tudjon manipulálni. Ilyenkor a szexuális bántalmazás vagy kizsákmányolás alapja az, hogy a tettes az áldozatával érzelmi kötődést épít ki. Ehhez jön még az egyházi személy esetében a spirituális/szakrális hatalommal való visszaélés. Vagyis az elkövető tudja, hogy áldozata benne az Isten képviselőjét látja, ezért maradéktalanul és feltétel nélkül megbízik benne. A klerikális szexuális ragadozó tulajdonképpen azzal a hatalommal él vissza, hogy szavait és cseledeteit az Istenben hívő áldozat számára maga az Isten legitimálja. Tehát az semmiképpen nem lehet rossz, nem lehet bűn forrása. Ez a fajta bizalom és ráhagyatkozás annál erősebb, minél fiatalabb az áldozat, ill. minél inkább tekintélyelvű nevelésben részesült. Ahogy Veronika esetében is láthattuk, a papnak még egy felnőtt, többgyerekes családanyával szemben is megvan a megkérdőjelezhetetlen szakrális tekintélye.

A behálózó folyamat több fázisból áll:

8.1. Barátságképző szakasz

Ennek a szakasznak a lényege, hogy a bántalmazó megismerje áldozatát, letapogassa a gyenge pontjait, felmérje, érdemes-e időt, energiát fordítani a hozzá való közeledésre. Emellett már

ebben a szakaszban fontos a gyermek/serdülő bizalmának megnyerése. Ezért az elkövető különleges figyelemmel ajándékozza meg az áldozatot, vele tölti a szabadidejének egy részét, olyan programokat talál ki, amely kiszakítja a megszokott keretből a kapcsolatukat, és valamilyen többlettel ajándékozza meg a kiszemelt áldozatot. Például, ha tanár-diák viszony áll fenn közöttük, akkor az órákon kívül is időt töltenek együtt, az elkövető kirándulást szervez kettesben, magával viszi családlátogatásra stb. Apró ajándékokkal igyekszik megnyerni a bizalmat. Történeteink közül felidézhetjük Liliánát, amikor ajándékokat talál az osztályteremben az íróasztalán: teafilter, később egy szoknya, cipő. Imrét a szerzetespap a szobájában látja vendégül, ahol a kedvenc étkeit, italait kínálja neki.

8.2. A gyermek elszigetelése másoktól

Az elszigetelés azért fontos, hogy a környezete ne lehessen hatással az áldozatra, akit a tettes úgy akar manipulálni, hogy a teljes kontrollt megszerezze felette. A barátok, szülők pedig csak hátráltatnák ezt, hiszen ha ők gyanakodnának, akkor meghiúsíthatnák a bántalmazást. Liliána és Imre elkerültek otthonról, a szülői házból, és az egyházi gimnáziumba becsöppenve teljesen magányosnak érezték magukat. Imre pedig már a korábbi iskolájában is izolálva volt, és ráadásul az osztálytársak cikizése, verbális bántalmazása az új iskolában is hamar megkezdődött. Jóllehet Zsófia és Márti a szüleivel éltek, de nem volt olyan mélységű bizalmas kapcsoltuk a szülőkkel, hogy meg mertek volna nyílni előttük. Illetve Márti esete annyiban speciális, hogy a saját apja a bántalmazó, és bár a lány együtt él az édesanyjával és a nagymamával, mégsem tud soha segítséget kérni tőlük, egyszerűen nem látja bennük az erőt, hogy meg tudnák védeni, ki tudnák menteni a bántalmazásból. Tehát ezekben a történetek-

ben a tetteseknek nem is kell direkt módon elszigetelniük az áldozatukat, mert ez az elszigeteltség eleve az alaphelyzet.

8.3. A kapcsolatépítő szakasz: a gyermek fizikai-lelki igényeinek kielégítése

A pedofil/efebofil törekszik elnyerni az áldozat tetszését, hogy az bizalommal és szeretettel forduljon feléje. Ennek érdekében igyekszik a gyermek/serdülő fizikai-lelki szükségleteit minél figyelmesebben kielégíteni, amivel eléri azt is, hogy a legbelsőbb igényei felett kontrollt tudjon gyakorolni. A felnőttségéből fakadó szellemi fölényét kihasználva, úgy alakítja az áldozattal folytatott beszélgetéseket, hogy megismerje annak szokásait, problémáit, félelmeit, vágyait. Így tudni fogja, hogy mire van szüksége, például egy barátra, szerelemre vagy csak egy személyre, aki meghallgatja. Sok elkövető beveti ún. copycat-módszert, amely azt jelenti, hogy a ragadozó az áldozat mondanivalójával azonosulást és elfogadást színlel annak érdekében, hogy a gyermek azt érezze, kettejük között van valami különleges kapcsolódás.

Erre láttunk példát Liliána történetében, amikor Kornél atya előbb ruhákat ajándékozott neki, majd rendszeresen elvitte fogorvoshoz, és fizette a kezeléseket. Aztán megtudta a lány legtitkosabb vágyát (elolvasta a naplójában, a lány tiltása ellenére), hogy azt szeretné, ha az atya a lányává fogadná, mire váratlanul felajánlja ezt neki. Liliána annyira naiv és jóhiszemű, hogy eszébe sem jut, hogy a naplóírás egyedüli célja mindvégig az volt, hogy a pap minden titkáról tudomást szerezzen.

Az elkövető hozzáállása ebben a szakaszban ahhoz hasonlítható, ahogy egy felnőtt egy prostituálttal bánik: teljesen leépíti az áldozata önállóságát, függővé teszi, majd kialakít vele egyfajta „üzleti kapcsolatot". Azaz egyszerre ad és elvesz. Figyelmet, odafordulást, látszólagos szeretetet ad, és elveszi azt, ami-

vel a saját szexuális vágyait ki tudja elégíteni. A szex úgy jelenik meg a kapcsolatban, mint egy kelletlen, de nem megkerülhető árukapcsolás. Ezt láthattuk Zsófia, Liliána, Imre, Emília és Veronika történetében is. Emília megfogalmazása roppant jól leírja ezt az üzleti kapcsolatot: „Szeretetkurva voltam, na!" Ez az elem meghatározó, és minden történet lényege. Ez a kulcs a bántalmazó kapcsolat és a csapdahelyzet megértéséhez. Az áldozatok nem a szexualitást akarják, hanem papjuk szeretetét, figyelmét, odaadását. A szexuális közeledés – sokféle formában és módon – a kapcsolatnak az a része, amit ők valójában nem akarnak, de úgy érzik, ha ezt megtagadják, elveszítik a pap bizalmát, közelségét. És a stratégia természetesen mindig annyira ügyesen fel van építve, hogy amire a testiség megjelenik, az érzelmi kötés és a manipuláció ereje már áthatolhatatlan.

8.4. Kockázatértékelés – a titok szerepe

A titok a bántalmazó kapcsolat fenntartásának sarokköve. Ezzel csökkenti az elkövető a saját kockázatát, és ejti foglyul az áldozatot hosszú időre. Hiszen ameddig a gyermek/ifjú vagy akár a felnőtt áldozat nem tud beszélni a történtekről senkivel, addig nem is tud kiszabadulni a csapdából sem. Érdekes megfigyelni, hogy gyakran a titoktartásra való rávétel egészen finom, szubtilis agresszióval történik. Pl. Zsófia történetében, akivel a tettes azt érezteti, hogy ő éppolyan felelős a történtekért, ezért sem lesz esélye mással megosztani a történteket. Imrének azt szuggerálta az elkövető, hogy ami kettőjük között van, az annyira különleges, hogy ezt senki nem értené meg rajtuk kívül. Mivel Isten különleges ajándékát kapták, amit a világ képtelen lenne megérteni, ezért nem is szabad róla beszélni.

Ennek a technikának jobban ki vannak szolgáltatva az érzékenyebb, elszigetelt, önbizalom-hiányos fiatalok vagy akár fel-

nőttek is, mint erősebb énképpel rendelkező társaik, akiket sokkal nehezebb direkt vagy indirekt módon rávenni arra, hogy hallgassanak a bántalmazásról. Persze az áldozat hallgatásának az is oka, hogy az elkövető egy hazug csaló. Nem fedi fel valódi szándékait, hanem megtéveszt. Ezért sokáig nem is értik az áldozatok, hogy tulajdonképpen milyen helyzetbe is kerültek. Hosszú ideig egyfajta „álomszerű állapotban" vannak, ami arra épül, hogy elhiszik a tettes szemfényvesztését. A szakirodalom egyfajta transzállapotról is beszél, amiből előbb fel kell ébredniük ahhoz, hogy tényleg meg akarják törni a titkot. Ez akkor történik meg, amikor kinyílik a szemük, és rájönnek arra, hogy milyen fatális módon visszaéltek a bizalmukkal. Amikor erre rájönnek, véglegesen kikerülnek ebből a transzállapotból, és megjelenik bennük a tisztulás igénye, hogy megszabaduljanak attól mocsoktól, ami a bántalmazás során rájuk tapadt. Ennek a tisztulásnak a része, hogy elkezdenek beszélni.

8.5. A kizárólagosság hazugsága

Az is a szemfényvesztés és az érzelmi kötés kialakításának fontos része, amikor a ragadozó közli az áldozatával, hogy kettőjük között egy különleges és egyedi kapcsolat áll fenn, és biztosítja a gyereket/ifjút arról, hogy mindig számíthat a barátságára, a bizalmára. A tettes kizárólagos elköteleződést mutat az áldozat felé, hogy bizalmát tovább növelje. Ez az elem különösen is domináns volt Imre történetében, többször elmondja neki a tettes, hogy még soha életében nem történt vele ilyesmi, és isteni csodának tartja, ami kettőjükkel történik. Később Imre megtudta, hogy a szerzetespapnak jó néhány áldozata volt őt megelőzően és követően is. Veronika esetében egy igazi szexuális predátorral van dolgunk, hiszen neki párhuzamosan mintegy tíz további áldozata lehetett.

8.6. A fizikai határok fokozatos átlépése: apró érintésektől a közösülésig

Zsófia, Imre és Veronika esetében részleteiben is láthattuk, hogy milyen finoman, fokozatosan építi fel a tettes a testi közeledést, hogy eljuthasson a szexuális aktusig. A fokozatosság a kulcs, hiszen, ha a bántalmazó túl gyorsan közeledne vagy túl nagyot lépne, akkor megijesztené áldozatát, aki hirtelen felébredne abból a transzállapotból, amibe a tettes az ügyes manipulációjával belevitte.

Ennek az óvatos közeledésnek a részét képezik a különféle szexuális „játékok". Ilyen lehet a testi kontaktusra, érintésre alkalmat adó csiklandozás (pl. Liliána történetében), birkózás, kisebb gyerekekkel az „orvosos játék". Serdülőkkel szexuális tartalmú történetek elmesélése, hasonló tartalmú viccek, közös erotikus vagy pornófilmnézés, szexkérdőívek kitöltetése és közös megbeszélése stb. De ilyen a szexuális felvilágosítás vagy a kéretlen szerelmi tanács is (ezekre Imre történetében látunk példákat).

Zsófiához idősebb testvérként közelít a ragadozó, először csak egy finom homlokpuszi, majd egy ölelés, kedvességek, becézgetés, majd rendszeressé váló szexuális aktus. Imréhez barátként, gyóntatóként, a lelkiéletben tanácsadóként közelít a szerzetespap tanár. Először apró tilalmak, tabuk megszegése következik (pl. reggeli kávézás, tiltott közös alkoholfogyasztás). Aztán jönnek a különféle kitalált szexuális tartalmú mesék, történetek. A szerelmi tanácsadás, az erotikus sztorikon keresztül való szexuális izgatás. A testiség szintjén is művészi finomságú a közeledés: ölelések, érintések, majd váratlan puszi a nemiszervre manipulatív körítéssel, aztán az első, még egyirányú orális közösülés, majd a fiú aktív bevonása. Végül hosszantartó, rendszeres ismétlődés. Veronika története is teljesen ugyanezt a fokozatosságot mutatja: lelki-érzelmi közeledés, kedvességek, udvarlás, ölelések, csókok, részleges mezítelenség szemlélése, majd közös meztelenség aktus nélkül, és végül a szexuális aktus.

V.

Gyógyulási utak

„Minden, amire vágysz, és minden,
amitől félsz, az benned van."
(Anthony de Mello)

1. Jogi vonatkozások a szexuális bántalmazási ügyek kapcsán

A jogi vonatkozásokat szándékosan tettem a *Gyógyulási utak* című fejezetbe, mert a túlélők történeteit megismerve egyértelművé vált számomra, hogy a gyógyulás egyik fontos feltétele az, hogy az ellenük elkövetett gonoszság elnyerje méltó büntetését, az áldozatok pedig kapjanak valamiféle jóvátételt megannyi testi, lelki, pszichés gyötrelmeikre.

Ahogy könyvem bevezetőjében már írtam, Dr. Gál András ügyvéd megvizsgálta a 35 eset többségét, és megállapította, hogy az ügyek között van jó néhány olyan is, amelyek büntetőjogi szempontból is rendkívül súlyosak. A legszomorúbb ebben mégis az, hogy közülük egyetlen elkövető sem került bíróság elé soha, még azok sem, akiket pedig egyházi bíróság bűnösnek ítélt kiskorúakkal szembeni szexuális visszaélés vétségében. Tehát az egyház még ezekben az esetekben sem tett bejelentést a bűncselekményről világi hatóságoknál. Ez a jelenlegi magyar jog szerint nem is kötelessége, sajnos nincsen feljelentési kötelezettség. Ferenc pápa gyakran buzdítja arra a felelős egyházi vezetőket, hogy bátorítsák az áldozatok hozzátartozóit arra, hogy tegyenek feljelentést az elkövető ellen világi hatóságoknál is. Én viszont sajnos ennek éppen az ellenkezőjét tapasztaltam. Volt olyan eset, ahol kifejezetten megkérték az áldozat szüleit, hogy mindenképpen kerüljék el azt, hogy világi hatósághoz fordul-

nak, hiszen ezzel lerombolják az egyház hírnevét, és a vétkes már amúgy is megbűnhődött, hiszen nem pap, ill. szerzetes többé. Más esetekben pedig az egyházi meghallgatás legelső kérdése éppen az volt: hogy kinek beszéltek már a történtekről, és ha eddig még nem, akkor megkérik őket, hogy ez maradjon is így.

Ehhez kapcsolódóan meg kell említeni, hogy Ferenc pápa 2019. december 4-én elrendelte a pápai titoktartás eltörlését a *Vos estis lux mundi (Ti vagytok a világ világossága)* kezdetű motu proprio első cikkelyében említett bűncselekményekre vonatkozó feljelentések, eljárások és döntések esetén. Ezek a bűncselekmények a következők: a fenyegetés vagy a hatalommal való visszaélés által elkövetett szexuális cselekedet vagy erőszak esetei; a kiskorúak vagy sérülékeny személyek ellen elkövetett visszaélés esetei; a pedopornográfia esetei; a püspökök vagy szerzetesrendek főelöljárói által a visszaélők fedezésének és feljelentésük hiányának esetei. Ezentúl a tényeket illetően „semmiféle hallgatási kötelezettség nem kényszeríthető rá" a bejelentéstevőre, az áldozatra és a tanúkra. Vagyis a korábbi egyházi joggyakorlat hallgatásra kötelezte a szexuális bántalmazási ügyek bejelentőit, áldozatait és esetleges tanúit abban az esetben, ha az egyházi eljárás elindult, aminek időtartama az egyházi eljárás befejeztéig tartott. Tekintve, hogy egy-egy eset kivizsgálása, majd a Hittani Kongregációhoz való kiküldése, s az ottani vizsgálatok lefolyása akár 3–5 évet vagy még hosszabb időt is igénybe vett, addigra pedig már az ügyek többsége jogilag elévült. Persze, nagyon gyakran maguk az áldozatok sem akartak feljelentést tenni az elkövető ellen, amelynek okai az előszóban olvashatók Gál András összefoglalója alapján. Ahhoz, hogy megérthessük a kérdés jogi vonatkozásait, nézzük meg röviden, hogy miként gondolkodik ezekről a kérdésekről a magyarországi jogalkotás.

Magyarországon 14 éves kor felett, szabad beleegyezéssel bárki létesíthet szexuális kapcsolatot. 14 év alatt azonban nem lehet

beleegyezésről beszélni, mert a jog úgy értelmezi, hogy egy 14 év alatti gyermek nem hozhat felelős döntést, mert nem képes rá, ezért még ha látszólagosan bele is egyezik egy ilyen cselekménybe, akkor sem számít jogilag a beleegyezése.

Annak ellenére, hogy Magyarországon a 14. életévét betöltött személlyel beleegyezése esetén szabad szexuális kapcsolatot létesíteni, az egyházi efebofil jellegű szexuális visszaéléseknél a szexuális kapcsolatteremtés soha nem szabad beleegyezés alapján történik, hanem vagy erőszak, fenyegetés, vagy a felnőtt befolyásos helyzetével való visszaélés következménye.

A szexuális visszaélés alapesetét így fogalmazta meg a jogalkotó:

> Btk. 198. § (1) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Fontos tudni azt is, hogy a jog nem csupán a megvalósult szexuális cselekményt bünteti, hanem már annak megkísérlését is:

> (2) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személyt arra törekszik rábírni, hogy vele vagy mással szexuális cselekményt végezzen, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Az új Btk. figyelembe veszi azt a tényt, hogy az ilyen jellegű szexuális visszaélések gyakoriak, magas látenciával rendelkeznek, és kiemelkedően veszélyesek, ezért a régi Btk.-hoz képest súlyosabban rendeli büntetni az elkövető és a sértett közötti „szorosabb bizalmi" viszony kihasználásával történő elkövetést. Itt a jogszabály ekként fogalmaz:

(3) Ha a sértett az elkövető hozzátartozója vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése alatt áll, illetve az elkövető a szexuális visszaélést a sértettel kapcsolatban fennálló egyéb hatalmi vagy befolyási viszonyával visszaélve követi el, a büntetés

a) az (1) bekezdésben meghatározott esetben két évtől nyolc évig,
b) a (2) bekezdésben meghatározott esetben egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztés.

Azért, hogy pontosan értsük a jogszabályokat, nézzük még meg a Btk. értelmező rendelkezései között, hogy miképpen határozza meg a „szexuális cselekmény" definícióját. A 459. § (1) bekezdésének 27. pontja szerint ide tartozik: „... a közösülés és minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas vagy arra irányul."

A könyvemben feltárt esetek közül Zsófia, Liliána, Imre és Tamina már elmúltak tizennégy évesek, amikor szexuális bántalmazás áldozataivá lettek. Viszont mindegyikőjük esetében az elkövető és áldozata között „hatalmi vagy befolyási viszony" állt fenn. Liliána esetében a saját osztályfőnöke volt az elkövető, Imre esetében a tanára, gyóntatópapja, lelkivezetője, Zsófia esetén a papja, Tamina esetében pedig egy pap, akinek a lány a gimnáziuma megbízásából istentisztelet kapcsán ministránsként segített, ezt a munkát nem önkéntesen, hanem kötelezően kellett végeznie. Így esetükben úgy gondolom a Btk. 198. § (4) értelmében lett volna a tettes elszámoltatható, ha ügyük időben bíróság elé került volna.

(4) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét betöltött, de tizennyolcadik életévét be nem töltött személlyel a vele kapcsolatban fennálló hatalmi vagy befolyási

viszonyával visszaélve szexuális cselekményt végez, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Márti történetében pedig olyan bűncselekményt követ el a lány apja, amely Btk. 198. § (1) körébe esik: „Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennegyedik életévét be nem töltött személlyel szexuális cselekményt végez, vagy ilyen személyt arra bír rá, hogy mással szexuális cselekményt végezzen, bűntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő."

Nagyon kevés áldozatnak, ill. hozzátartozóinak van tudomása arról, hogy a szexuális visszaélési ügyek kapcsán kártérítési pert is tudnának indítani, persze ezt is csak az elévülési idő betartásával. Ahogy Dr. Bartos Bálint fogalmazta: „a szexuális bántalmazási ügyek kapcsán polgári jogi szempontból személyiségi jogok megsértésére való hivatkozással lehet ún. sérelemdíj iránti keresetet előterjeszteni a bíróságon. Ebben a kereseti kérelemben számszerűsíteni kell azt, hogy az okozott sérelmek, vagyis a szexuális abúzus vagyoni ellentételezéseként konkrétan mekkora kártérítést (sérelemdíjat) kér az áldozat. Ez tényállástól függően akár több milliós összeg is lehet. Emellett keresethalmazatban elő lehet terjeszteni személyiségi jog megsértésének megállapítása iránti keresetet, és elégtételadást is lehet kérni. Ezeknél a pereknél is nagyon fontos figyelni az elévülési időre."

Tragikusnak és elkeserítőnek találom, hogy nem csupán az történt, hogy az általam megismert 35 esetben egyetlen egyszer sem került sor feljelentésre világi hatóság előtt, s ezért nem lett büntetőjogi eljárás még a legsúlyosabb ügyekből sem. Hanem ezen felül egyetlen áldozatnak sem ítéltek meg semmiféle kártérítést arra a tömérdek testi, lelki, pszichés megpróbáltatásra, a munka világában vagy a párkapcsolatok, ill. szexualitás terén elszenvedett károkra, amely a bántalmazás következménye lett. Holott az igazságosság elve egyértelműen ezt követelné.

2. A titok patogén, a titok méreg

A titok patogén, a titok megbetegít. Nemcsak a bántalmazás áldozatát mérgezi meg, hanem azokat az emberi kapcsolatait is, ahol nem szabad vagy nem lehet beszélni arról, ami vele történt. A könyvben szereplő érintettek jelentős része évek, évtizedek elteltével sem tudta megosztani a szerelmével, a párjával, a közeli barátaival, a szüleivel, a saját gyermekeivel az egyház keretein belül elszenvedett spirituális és/vagy szexuális bántalmazás fájó emlékét. A bennük levő szégyenérzet és a félelem, hogy miként fognak erre reagálni, teljesen megbénítja őket. Így válik a titok egyfajta burokká, ami elszigetel és magányossá tesz. Ahogy Imre fogalmazta: „Ha tudnád rólam azt, amit nem tudsz, nem tudnál szeretni." Vagyis a túlélők sokszor azért hallgatnak, mert sérültnek, csökkent értékűnek érzik magukat amiatt, ami velük történt. Az önvád, a szégyen és a bűntudat zárja rájuk a hallgatás béklyóját.

Vannak köztük olyanok is, akik soha nem merték elmondani a történetüket egyházi fórumokon, mert úgy érezték, hogy senki nem hinne nekik. Így róluk még csak sejtésük sincsen a magyar egyházi vezetőknek. Ahogy nyilvánvaló módon sok más áldozatról sem tudnak, akik az elmúlt 40–60 évben vagy régebben szenvedtek el hasonló sérelmeket a katolikus egyház, ill. más egyházak, vallási közösségek papjai, lelkészei, szerzetesei, spirituális vezetői stb. révén.

S vannak az áldozatok között olyanok is, akik mertek egyházi segítséget kérni. Néha találkoztak jó szándékú támogatással, máskor viszont inkább csak dilettantizmussal, értetlenséggel, áldozathibáztatással. Azt is gyakran megélték, hogyha elkezdtek beszélni, idővel megpróbálták őket leállítani: ne keltsenek feszültséget a közösségben, ne rombolják tovább az egyház hírnevét! Súlyosabb esetben arra is megkérték őket, hogy ne fordul-

janak világi hatóságokhoz, mert azzal csak ártanának az egyháznak. Így néha olyan elkövetőket is megvédtek az áldozatokkal szemben, akiknek pedig büntetőeljárás keretében kellett volna felelniük köztörvényes bűncselekményeikért. Ilyen módon viszont ez a titok, az elhallgatott ügyek és a hallgatásra felszólított áldozatok valósága méregként ragad bele az egyház testébe.

A gyógyulás folyamata nem kezdődik meg sem egyéni, sem strukturális szinten addig, amíg a méregtelenítés folyamata nem indul el. Ennek az első lépése pedig az, hogy a spirituális és/vagy szexuális bántalmazásról lehessen végre nyíltan beszélni. A könyvemben szereplő túlélők azért hősök, mert felvállalták azt a nehéz szerepet, hogy őszintén, saját fájdalmaikat, szégyenüket is feltárva elmondják mindazt, ami velük történt annak érdekében, hogy ők maguk, a sorstársaik és egyúttal az egész egyház elindulhasson végre a gyógyulás útján. Ahogy sokan megfogalmazták közülük – velem együtt –, nem azért szólaltak meg, mert az egyházat akarják támadni ezzel, hanem épp ellenkezőleg, azért szólaltak meg, hogy tegyenek valamit az egyház megtisztulásáért. Hiszen, amíg ezeknek a titkoknak a mérge beteggé teszi az egyházat, addig nem lesz benne élet. Ahogy az áldozatokban sem, ha továbbra is némák maradnak, vagy ha hagyják, hogy elhallgattassák őket az egyház jó hírének védelme érdekében.

3. Meg kell-e bocsátani? Hetvenszer hétszer?

A megbocsátás fontos és szép dolog, mert könnyíthet az ember lelkén, de egyúttal sajnos manipulációra is használható. Nézzük meg a kérdést egy kicsit közelebbről! Kinek kell megbocsátani? Annak, aki még bocsánatot sem kér? És ha kér, máris etikai kö-

telesség megbocsátani neki? És ha valaki nem bocsát meg, akkor nem is jó ember? Nem jó keresztény? Mintha gyakran ezt szuggerálnák bele a vallásos nevelés során az emberekbe. Lehet ez így igaz?

Számos egyházi közegben szexuálisan bántalmazott túlélőnél láttam, hogy még csak nem is dühösek az elkövetőre, vagy hosszú évekbe, évtizedekbe telik, amíg a dühöt végre megengedik maguknak. E mögött gyakran egy félrecsúszott vallási attitűd rejtőzik, ami nem segíti a trauma gyógyulását. A konzervatív keresztény nevelés azt tanítja, hogy a düh rossz, ezért el kell fojtani, semmiképpen nem szabad teret engedni neki. Csakhogy amíg a düh nem jelenik meg, addig a gyógyulás sem indulhat el.

Meg kell engedni, hogy az áldozat dühös legyen arra, aki visszaélt a hatalmával, és olyasmit tett vele, amit ő valójában soha nem akart. Lehet, hogy nem tudott nemet mondani neki, mert annyira erősen manipulálta, a hatalmába kerítette. Csakhogy annak hiánya, hogy az áldozat aktívan nem tudott tiltakozni, képtelen volt elfutni, még nem jelent beleegyezést. Gyakran az áldozatok éppen emiatt a tehetetlenség miatt dühösek magukra. Ha ez a düh el lesz fojtva, nem szabadulhat ki, akkor belül rombol. Rombolja a testet és rombolja a lelket. Előbb-utóbb valamilyen betegség lesz a következménye. Tehát az első fontos dolog, megtanulni azt, hogy az áldozatnak joga van a dühéhez, és ez nem áll ellentétben semmilyen keresztényi erénnyel.

Sőt továbbmegyek: a bosszú nem jó, nem segít, de minden áldozatnak joga van ahhoz, hogy a megsértett igazságosság helyreálljon valamiféle elégtétellel. Az elégtétel nem azonos a bosszúval. Hiszen amíg ez a megsértett igazságosság nem kerül valamilyen módon a helyére, addig képtelenség a gyógyulás. Több olyan áldozattal beszélgettem, akiktől az egyházban azt várták el, hogy felejtse el, ami történt, lépjen tovább, ne beszéljen annyit róla, hiszen mindezzel csak rombolja az egyház jó hírét! Nem győzöm elmondani elégszer, hogy nem az rombolja le az egy-

ház hírnevét, aki erről a bántalmazásról végre elkezd beszélni, hanem az, aki elkövette, és az, aki nem tesz meg mindent a legnagyobb erővel azért, hogy ilyen soha többet senkivel ne történhessen meg.

Mi az az elégtétel? Ha valakitől elvettek valamit, valaki kárt okozott neki, ha valaki miatt hónapokig, évekig munkaképtelenek lettek, ha a traumafeldolgozás miatt pszichológushoz kellett járniuk, ha hosszú ideig nem voltak képesek az egészséges, boldog életre vagy párkapcsolatra – akkor őket veszteség érte. Ezt a veszteséget pedig kárpótolni kell. Ezt követeli meg az igazságosság. Ha ez megtörténik, akkor, és csakis akkor beszélhetünk arról, hogy engedjék el a dühüket. Ha ez nem történik meg, akkor az ember belecsavarodik ebbe a dühbe. Nem tud tőle szabadulni, és a düh ejti foglyul, de ezért nem az áldozat a felelős, nem tőle kell követelni, hogy lépjen már túl a dühén, hanem éppen fordítva. Mindent meg kell tenni azért, hogy a megsértett igazságosság helyreálljon.

Végül néhány szó a megbocsátásról. Nem kell egyetlen áldozatnak sem arra kényszerítenie magát, hogy megbocsásson annak, aki nem kért tőle bocsánatot. Nem létezik ilyen etikai kötelezettség. Sőt nem kell megbocsátani annak sem, akinek a bocsánatkérése nem őszinte, nem szívből jövő, nem valódi megbánásból fakad, hanem például abból a megfontolásból, hogy megfékezze a botrányt, vagy elhallgassanak az áldozatok. Ez ilyen esetben csak manipuláció, nem bocsánatkérés. Nem kell megbocsátani annak, aki nem ígéri meg egyúttal, hogy mindent elkövet azért, hogy soha többé ne fordulhasson elő ilyen szörnyűség sem az adott áldozattal, sem senki mással. Ha a tettes mindezt megtette, akkor az áldozat eldöntheti, hogy megbocsát-e neki vagy sem. Ez a döntés azonban kizárólag az ő döntése. Erre senki nem kötelezheti őt. Mert ő az, akitől elvettek valamit, így az áldozatok döntése szuverén. Az is előfordulhat, hogy valaki soha nem lesz rá képes. Ha így lenne, ehhez is joga van. Szóval hetvenszer hétszer, igen, no, de nem csak úgy! Ha-

nem csak akkor, ha ezek a feltételek teljesülnek. És akkor is csak rajtuk múlik, hogy megbocsátanak-e vagy sem, ezt senki más nem erőltetheti, nem kényszerítheti ki belőlük. Ha mégis megpróbálja, akkor ő ugyanolyan elkövetővé válik, mint a szexuális ragadozó, annak bántalmazását folytatja tovább. Könnyen válhat egy vallási közösségen belül a megbocsátásra való erőltetés, kényszerítés spirituális bántalmazássá. Ezért kell felismerni és leleplezni ezt a jelenséget.

4. Új erőtereket keresni: bántalmazó vallási tapasztalat helyett felszabadító spiritualitás

Könyvem szereplői mind olyan személyek, akiknek többsége már gyermekként találkozott a katolicizmussal, a családjukban sajátították el a keresztény vallás alapjait. Sokan közülük erőteljesen tekintélyelvű vallásos nevelést kaptak a szüleiktől. Többen egyházi gimnáziumban folytatták a tanulmányaikat, és olyan is van köztük, aki fogadalmas szerzetesként élt néhány évig egy rendben. Mindannyiuk életében nagyon fontos szerepet játszott a keresztény vallás gyakorlása: az imádság, a rendszeres szentmise-látogatás, az oltáriszentség imádása, zsolozsma, szentgyónás stb.

Mégsem csak ezek a formális gyakorlatok voltak fontosak a számukra, hanem az Istenhez való személyes kapcsolódás, a valódi lelki élményekre való vágyakozás is. Nem maradtak meg pusztán a keresztény vallás formális, neveltetésükből adódó, külsőséges megélésénél, hanem valami többet kerestek. Mélyebbre akartak menni. Lehet, hogy éppen ennek a mélységnek

a keresése vitte bele őket abba a csapdahelyzetbe, aminek végül az áldozataivá lettek. Az egyházban Isten közelségét és szeretetét keresték, az ő szolgálójában, a papban pedig azt a személyt, akinek révén még közelebb kerülhetnek hozzá. Tanítót, lelki mestert, gyóntatót, hívő életük számára inspirátort láttak benne. Egy olyan valaki élt vissza a bizalmukkal, sebezte meg őket gyakran hosszú évtizedekre, akitől azt remélték, hogy útmutatásai révén az életük boldogabbá és örömtelibbé válhat. Ehelyett azonban a spirituális és/vagy szexuális visszaélés teljesen lerombolta az amúgy is gyakran gyenge önértékelésüket, tönkretette az énképüket, sokszor testi-lelki-pszichés roncsokat hagyva maga mögött. Egyfajta lélekgyilkosság áldozatává lettek mindnyájan. S az, aki a lelkük egy darabját talán örökre elpusztította, éppen Isten szolgája volt.

A spirituális trauma hatására gyakran az istenkép is elsötétülhet, az áldozat gyakran teljességgel elveszettnek érzi magát, belezuhan a sötétségbe és a magányba. Természetes önvédelmi reakció, ha a bántalmazott személyek elfordulnak az egyháztól, csalódottságot, dühöt, agressziót éreznek vele szemben. Van, aki ezek közül a túlélők közül is teljesen elfordult az egyháztól a trauma után. Ez már csak azért is szükségszerű, mert az egyházi közeg (templom), az egyházi személyek fizikai közelsége, bizonyos illatok (pl. tömjén), színek, képek, szimbólumok, hangok előhívhatják a trauma emlékét. Vagyis lényegében mindaz, ami a hitgyakorláshoz hozzátartozik, fájdalmat okoz vagy félelmet, szorongást kelt. Vannak azonban köztük olyanok is, akik még a súlyos trauma után is erőltették a szentmisére járást vagy az egyházi közösséggel való további kapcsolattartást. Csakhogy ez gyakran egyáltalán nincsen jó hatással rájuk. Különösen akkor nem, ha feltárták a bántalmazás megtörténtét, és bizonyos egyházi személyek vagy a közösség tagjai értetlenséggel, hitetlenkedéssel vagy kifejezetten elutasítással, megbélyegzéssel reagáltak. Áldozat helyett árulónak, bajkeverőnek nevezték őket, és az egyház jó hírének lerombolójaként néztek rájuk.

Az a tény, hogy súlyos testi, lelki és spirituális traumát szenvedtek el, gyakran semmit nem vesz el abból az alapvető istenkeresési vágyból, ami korábban mozgatta őket. Doris Wagner éppen ezért nagyon fontosnak tartja, hogy a mérgező-elnyomó, a személyi önrendelkezéstől és szabadságtól megfosztó élmények traumáját minden túlélőnek méregtelenítenie kell. Ebben a méregtelenítésben segíthetnek a felszabadító, gyógyító, az embert önmaga belső lényegéhez közelvivő spirituális gyakorlatok. Vagyis nem a spiritualitástól való teljes elfordulás az egyedüli válasz – bár ezt is teljesen legitimnek tekintem –, hanem az, ha a bántalmazó vallásos élet helyére egyfajta felszabadító lelkiség kerül. Hiszen a legtöbb túlélő, akit egyházi közegben ért bántalmazás, úgy érzi, hogy neki a spiritualitásra továbbra is szüksége van. Fontos erőtér a számára, hogy nem csupán matériaként tekint önmagára. Ahogy könyvem nyitó mottójában régi mesteremet Willigis Jägert idéztem: „Nem matéria vagyok, akinek spirituális tapasztalata van. Spirituális lény vagyok, akinek emberi tapasztalata van."

Éppen ezért határoztam el, hogy a könyvben szereplő áldozatok számára már júniustól létre fogok hozni egy olyan traumafeldolgozó csoportot, amelyben a pszichoterápiás módszerek mellett helye lesz olyan spirituális gyakorlatoknak is, amelyek egyrészt „méregtelenítenek", másrészt pedig megerősítik az önértékelést és az énképet annyira, hogy ezek a túlélők megtanulják azt,

- hogyan kell nemet mondaniuk,
- miként tudnak ellenállni bármiféle autoriter nyomásnak,
- hogyan kell ténylegesen szabaddá, azaz szabadon cselekvő- és döntésképessé válniuk,
- hogy lehetnek igazán autonóm és szuverén személyiséggé,
- hogyan találhatnak rá az énjük (lényük) belső szilárd magjára, hogy minden cselekvésük és döntésük innen indulhasson ki.

A tanulási folyamat mellett nagyon fontos a régi, rossz minták elfelejtése. A vallásos, szigorúan tekintélyelvű nevelés az egyik fő oka annak, hogy áldozattá válhattak.

- Így el kell felejteniük azt, hogy az engedelmesség feltétlen erény, hiszen, ha megfosztja őket az ellenállás képességétől, s attól, hogy megvédjék magukat a testi, lelki vagy éppen szexuális bántalmazástól, akkor az engedelmesség nem más, mint a legálságosabb fegyver a bántalmazójuk kezében.
- Azt is el kell felejteniük, hogy jónak és igaznak tartsanak dolgokat, véleményt, megfontolást csupán azért, mert egy vallási (vagy bármilyen egyéb) tekintéllyel bíró személy mondja azt.
- Sőt, azt a mintát is felül kell írniuk magukban, hogy egy egyházi személyt, spirituális tanítót csupán azért tartsanak tekintélynek, jónak, szentnek, nagyszerűnek, mert ő egy pap, egy tanító, egy mester. Függetlenül az emberi és hivatásbeli minőségétől. Meg kell tanulniuk egészséges szkepticizmussal közeledni minden olyan személyhez, aki a vallásról vagy a spiritualitásról beszél nekik, hogy ki tudják szűrni, mi az, ami valóban értékes, és mi az, ami talmi a „vallásos és spirituális utak és tanítók piacán".
- El kell felejteniük azokat az automatizmusokat, amelyek miatt spontán módon alárendelődő szerepet vesznek fel a kapcsolataik és az életük egyéb területein is. El kell felejteniük a beléjük plántált rendkívül degradáló egyházi nőképet, amely számára csak az alázatos, engedelmes, szelíd, visszahúzódó, önmagát akár bántalmazni hagyó nő az erényes.
- És igen, meg kell kérdőjelezniük azt is, hogy az egyháznak és a vallâsoknak van-e joga arra, és ha igen, akkor milyen módon és milyen módon nem, hogy beleszóljon olyan intim, a magánszférához tartozó dolgokba is, mint a szexualitás.
- Összességében leginkább azt kell elfelejteniük végre, hogy a szexuális erkölcs kérdéseiben a külső normákat fontosabbnak tartsák a saját lelkiismertüknél.

Egyszóval felnőtt emberré kell válniuk. Ez a felnőttség nem jelenti azt, hogy meg kell szakítaniuk minden kapcsolatot a vallással vagy a spiritualitással, mert annak a gyermeki, naiv hozzáállás, a saját önrendelkezésről való lemondás az alapja. Hanem azt jelenti, hogy el kell utasítaniuk azokat a vallásos gyakorlatokat, elveket, ill. közösségeket, amelyek megakadályozzák, hogy hitükben felnőtt emberré válhassanak. Hiszen, aki a hitében nem lesz felnőtté, az a személyében sem lesz az. És fordítva: a személyiség érettsége nélkül nem lehet érett, felnőtt hitről, spiritualitásról beszélni.

Csakis ez a radikális változás fogja garantálni számukra, hogy soha többé nem válnak áldozattá. Ugyanis, ami velük történt, könnyen alakíthatott ki bennük olyan cselekvési, reagálási mintákat, ami miatt újra könnyen belekerülhetnek egy bántalmazó kapcsolatba, vagy válhatnak újra szexuális ragadozó prédájává. Tehát azt, hogy ne váljanak újra áldozattá csak úgy tudják elérni, hogy megkeresik a személyiségükben, a viselkedési és gondolkodási mintáikban azokat a pontokat, amelyek megakadályozták azt, hogy ellenálljanak a bántalmazók csábításának. Ebben fognak segíteni ezek a csoportok, amit két pszichológus barátommal, Heves Andreával és Csóka Judittal közösen fogunk létrehozni, majd működtetni. Az ő feladatuk lesz a csoportokban a pszichoterápiás rész, az enyém pedig a spirituális.

5. Meditáció és életgyógyulás

Néhány gondolat erejéig szeretném bemutatni azt a spirituális gyakorlatot, amelyet a terápiás csoport együttléteibe egyfajta gyógyító térként fogok beépíteni. Ez pedig nem más, mint a tárgy nélküli meditáció, vagy ahogy a nyugati, keresztény ha-

gyományban nevezik a kontemplatív (szemlélődő) ima. Willigis Jäger, Mustó Péter és Jálics Ferenc azok a mesterek, akiktől tanultam ezt a meditációs módszert. Több mint két évig a Feldmár Intézetben, kétheti rendszerességgel vezettem is meditációs csoportokat, ahol több száz meditálóval élhettük meg közösen a spiritualitásnak azt a formáját, amit alkalmasnak tartok traumafeldolgozásra, sőt a poszttraumás szindróma csökkentésére is. Ez a hatás ma már tudományosan is igazolt.

A meditáció csendje olyan, mint egy gyöngyhalász, leszáll a lélek mélyére, és onnan az ember addig ismeretlen, fájó sebeivel, a traumák emlékképeivel tér vissza. Mindaz a megsebzettség, amit az ember elásott a tudata mélyére, mert annyira fájdalmas, hogy nem képes szembenézni vele, a lélek mélyén nyugtalanságot, állandó belső feszültséget okoz. Így fagynak be a spirituális és szexuális traumák emlékképei is a tudattalan sötét, mély óceánjába. A rejtett, sőt ismeretlen megsebzettségeinket a csend képes a tudatunkba emelni és meggyógyítani. Így válnak a lélek sebei idővel gyöngyökké.

A meditáció képes megnyitni a tudatos és a tudatalatti közötti kaput, ami egy gyógyító folyamat. A kapcsoló szerepét pedig a lélegzés, ill. a lélegzés figyelése játssza. A tudat – akárcsak az álomban – gyógyítani próbálja a lelki sebeket, hogy az ember újra megtalálja a belső békét és az erőt. Ennek első lépése, ha hagyja, hogy a csendben megérintse a valóság. A saját valósága. Ez lehet, hogy elsőre félelmet kelt. A meditációs mesterek úgy mondják, hogy az ember lelkében előjönnek a „belső szörnyek", amit a zen „makjó"-nak nevez. A „belső szörny" kifejezés azért találó, mert a csend révén a tudatalatti szférájából lassan és fokozatosan kiszabaduló fájó emlékek, traumák, a megsebzettség lenyomatai, vagy éppen a bűntudat és a szégyen olyan intenzívek tudnak lenni, hogy megijesztenek. Mégsem kell ettől félni, mert a meditáció és a csend abban a sorban emeli a tudatunkba ezeket a sebeket, ahogy azok a bensőnkben rejtőznek. Azaz soha nem hoz fel mélyebben fekvő sebet, mint amivel képesek

vagyunk már szembenézni. A meditáció úgy hat, mint egy beszélgetés egy pszichológussal, azaz mint egy jó terápia.

„Amit megtapasztalunk, az a valódi természetünk, a jelenünk, a tudatunk része. Ha képesek vagyunk megengedni, hogy ami bennünk van, az legyen, ha képesek vagyunk átölelni mindazt, amit megéltünk, mégpedig anélkül, hogy védekeznénk ellene vagy meg akarnánk változtatni, akkor a tapasztalat integrálódik bennünk, teljesen a részünkké válik. És akkor természetes módon kibontakozik, felfedi magát mindaz, amit eddig elnyomtunk. S így fedezhetjük fel valódi természetünket" (A.H. Almaas).

Azok a lelki sebek nem kínoznak többé, amelyek fájdalmát nem akarjuk már az elfojtások révén eltávolítani magunktól. Azoktól a lelki gyötrelmektől tudunk megszabadulni, amelyeket nem akarunk többé elnyomni. A meditáció megtanít nyugalommal szemlélni mindent, ami történt. S az ember megtanulja, hogy ő sokkal több, mint ezek a megsebzettségek. Nem azonos velük. Meg fogja tapasztalni, hogy a lelkének van egy olyan része, ami sérthetetlen, amit még a legmélyebb trauma sem volt képes megsebezni. Ott mindig csend van, béke és erő. A meditáció erre a tudatszintre tudja elvinni az embert, s ha ez sikerül, az ember megtanul túlélni egyszer s mindenkorra.

A meditációt azért is találom jó gyógyírnak olyan bántalmazottak részére, akik képesek piadesztálra emelni egy papot vagy lelki, spirituális mester, mert maga a meditáció egy olyan belső út, aminek a célja a belülről fakadó bizonyosság, a belső vezetés, a belső mester megtalálása. Sokféle kép segítségégével lehet megközelíteni azt a folyamatot, ami a rendszeresen meditáló ember lelkében végbemegy. És persze ezek csak képek maradnak, amelyek végül is csak megközelítik, de igazából soha nem érik el a valóságot magát. A meditáció a külső mesterek hamis istenítése helyett leás ahhoz a belső erőforráshoz, ahonnan az élet fakad. Ez egyfajta teremtő erő, ami minden embert a létbe hívott, s azóta bennünk működik. Ennek a belső erőforrásnak

a titka a passzivitás, vagyis az, hogy az ember meglazítja az erőlködése görcseit s többé nem a saját erőfeszítésére hagyatkozik. Ráérez arra, hogy hol van a középpont, és kapcsolatot talál a léte alapjaival. Ezt lehet nevezni hitnek vagy belső erőnek.

6. További terveim

Ez a könyv azért is íródott, hogy üzenete eljusson olyan áldozatokhoz, akik talán nem is teljesen értik mindazt, ami velük történt. A könyvemben megszólaló áldozatok is üzennek nekik, így ismeretlenül is. A gyógyulás útjára mindannyian rá tudnak lépni, csak el kell indulniuk az úton, amihez az első lépés a hallgatás megtörése. Továbbra is nagy örömmel és nyitott szívvel, érző lélekkel várom az újabb túlélők megkeresését. Akinek szüksége van a segítségemre, e-mailben tudja felvenni a kapcsolatot velem. A következő címen várom a megkeresést: perintfalviritapublik@gmail.com.

Amiben jelenleg segíteni tudok, az egyrészt egy spirituális-traumafeldolgozó terápiás csoport, amelyben pszichológus kollegák viszik majd a terápiás részt. Hamarosan el is indul az első csoport, mégpedig azon áldozatok számára, akiket már eddig megismerhettem. Amikor pedig növekszik az igény, újabb csoportot indítunk.

Másrészt viszont feltétlenül szeretnék az áldozatoknak jogi segítséget is nyújtani, hogy a megsértett igazság újra a helyére billenjen a tettesek büntetőjogi felelősségre vonásával, valamint az áldozatoknak nyújtott jóvátétellel.

Hosszú távon pedig nagyon fontos tervem egy, az egyházaktól teljesen független *Áldozatvédelmi Intézet* létrehozása, amelynek legfontosabb célja az áldozatoknak nyújtott elégtétel, vagyis

az elszenvedett fájdalmak, lelki traumák, a munkaképtelenség, a párkapcsolatra, ill. a szexualitás egészséges megélésére való képtelenség okozta károk jóvátétele. Ehhez láttam egy grazi jól működő gyakorlatot, amit a későbbiekben személyesen is szeretnék megismerni.

Ezen kívül egy közösséget is ajánlunk azoknak a túlélőknek, akik a bántalmazás miatt elhagyták az egyházat, de mégis vágynak egy teljesen nyitott, elfogadó, progresszív módon gondolkodó, a vallási alapú kirekesztést és gyűlölködést szigorúan visszautasító közösségre. Ez pedig nem más, mint a Felszabtér közösség. Tagjaink sokféle szempontból „valláskárosultak", ezért keressük együtt a spiritualitás gyógyító és legfőképpen felszabadító útjait. Tevékenységünk és gondolataink megismerhetők a Felszabtér Facebook-oldalán és a blogunkon: *felszabter.hvgblog.hu*. Mindenkit várunk szeretettel!

Zárszó

Senki nem felelős azért, ha találkozott a gonosszal. Mindannyiunk sorsa más. Van, aki már nagyon korán, gyermekként szembenézett vele, mások ifjúként vagy éppen felnőttként éltek meg hasonlót. Arra persze senki nem számít, hogy a gonosz éppen ott rejtőzik, ahol eredendően a szent és a jó lakozik. Vagyis az egyházban. Ennek megtapasztalása megingatja az ember hitét. De nemcsak az övét, hanem azokét is, akik mindezt hallják, és védekezésből el sem akarják hinni, hogy ilyesmi megtörténhet. Az egyházi vezetők is attól rettegnek, hogy mi lesz akkor, ha kiderül, hogy a legsötétebb gonosz bújik meg a soraik között. Ezért aztán ők lesznek azok, akik ameddig csak lehet, nem engedik az igazságot napvilágra kerülni. Azért senki nem felelős, ha találkozott a gonosszal, azért viszont igen, hogy mit kezd ezzel. Ugyanis a gonosz legnagyobb veszélye, hogy bárkit képes a saját alakjára formálni. Mégsincs mentségük azoknak az elkövetőknek, akik azért lettek bántalmazókká, mert korábban őket is zaklatták. Az ő etikai felelősségük voltaképpen nagyobb, mert nekik mindenáron meg kell törniük az áldozatból tettessé válás ördögi körét, éppen amiatt, mert jól tudják, hogy milyen az a gyötrelem, amit áldozatként el kellett szenvedniük. Ugyanígy nincsen mentségük azoknak az egyházi vezetőknek sem, akik egy szexuálisan bántalmazó papjukon vagy szerzetesükön keresztül találkoztak a gonosszal. Az ő esetükben is az a kérdés, hogy mihez kezdenek ezután. Tovább rejtegetik vagy radiká-

lisan fellépnek ellene? Mindkét esetben egy döntésről van szó. Ha az Isten a kicsinyek, a jogfosztottak és a bántalmazottak oldalán áll, akkor ők sem állhatnak az elkövetők oldalára, hiszen ezzel magát a gonoszt pártfogolják. Mindehhez kapcsolódik az a tapasztalat, amit én magam éltem meg az elmúlt kb. másfél év alatt, amikor olyan gyakorisággal és intenzitással találkoztam a gonosszal, mint eddigi életemben soha azelőtt. Ez a tapasztalat valóban képes az embert elvinni oda, ahol megkérdőjelezi a jóba vetett hitét, azt a reményét, hogy a gonosz soha nem lehet erősebb a jónál, hiszen ha ez így lenne, akkor nem lenne értelme semminek. Engem azonban mégsem a reménytelenség irányába vitt ez a tapasztalat, hanem épp ellenkezőleg: felszította bennem a tenni akarás tüzét. Ez lehet, hogy megint csak az a belső tűz, amit Jeremiás próféta érzett, ami nem hagyja az embert nyugodni, ami cselekvésre és ellenállásra ösztönöz. És annak kimondására, hogy igenis vannak dolgok, amikre nincs bocsánat!

Felhasznált irodalom

Bánki, György. 2016: *A legnagyszerűbb könyv a nárcizmusról.* Budapest: Ab Ovo.

XVI. Benedek. 2010: *XVI. Benedek pápa lelkipásztori levele az írországi katolikusokhoz*: https://regi.katolikus.hu/cikk.php?h=1463

XVI. Benedek. 2019a: Die Kirche und der Skandal des sexuellen Mißbrauchs. *Katholisch.* https://www.katholisch.de/artikel/21325-benedikt-xvi-68er-sind-verantwortlich-fur-missbrauchsskandal

XVI. Benedek. 2019b: „Az Egyház és a szexuális visszaélésekkel kapcsolatos botrány". *Magyar Kurír.*

I. rész: https://www.magyarkurir.hu/nezopont/exkluziv-xvi-benedek-az-egyhaz-es-szexualis-visszaelesekkel-kapcsolatos-botrany-i-resz

II. rész: https://www.magyarkurir.hu/hirek/exkluziv-xvi-benedek-az-egyhaz-es-szexualis-visszaelesekkel-kapcsolatos-botrany-ii

Bosinski, Hartmut A. G. 2015: „Eine Normvariante menschlicher Beziehungsfähigkeit. Homosexualität aus Sicht der Sexualmedizin". In Goertz, Stephan (ed.), *„Wer bin ich, ihn zu verurteilen?" Homosexualität und katholische Kirche.* Freiburg im Breisgau: Herder, 91–130.

Bove, Luisa. 2020: *Giulia und der Wolf. Die Geschichte eines sexuellen Missbrauchs in der Kirche. Mit einem Vorwort von Hans Zollner SJ. Aus dem italienischen übersetzt von Gabriele Stein.* Innsbruck: Tyrolia.

Bucher, Rainer (ed.) & Pock, Johann (ed.). 2010: *Klerus und Pastoral.* Wien: LIT Verlag.

Czene, Gábor. 2019: „'Nem titkolóztunk, mert nincs miért' – interjú Veres András püspökkel". *Népszava*. https://nepszava.hu/3031581_nem-titkoloztunk-mert-nincs-miert-interju-veres-andras-puspokkel

Dabrock, Peter & Augstein, Renate & Helfferich, Cornelia & Sielert, Uwe. 2015: *Unverschämt - schön: Sexualethik: evangelisch und lebensnah*. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus.

Fegert, Jörg. 2019: „Empathie statt Klerikalismus: Chancen und Grenzen externer Unterstützung bei der Auseinandersetzung mit sexuellem Missbrauch". *Stimmen der Zeit* (3): 189–204. https://www.herder.de/stz/hefte/archiv/144-2019/3-2019/empathie-statt-klerikalismus-chancen-und-grenzen-externer-unterstuetzung-bei-der-auseinandersetzung-mit-sexuellem-missbrauch/

Ferenc pápa. 2019a: „Vos estis lux mundi" apostoli levele »motu proprio« formájában:
https://www.gyermekvedelemebp.hu/wp-content/uploads/2019/09/Vos-estis-lux-mundi-Motu-Proprio.pdf

Ferenc pápa. 2019b: „Ferenc pápa beszéde a püspökökhöz: mint Romero érsek, emeljétek fel hangotokat az igazságtalanság ellen." *Vaticannews*. https://www.vaticannews.va/hu/papa/news/2019-01/ferenc-papa-panama-ivt-2019-beszed-puspokok-romero-szegenyek.html

Goertz, Stephan & Breitsameter, Christof. 2019: *A Német Morálteológiai Munkaközösség válasza XVI. Benedek állásfoglalására*: https://www.katholisch.de/artikel/21364-moraltheologen-kritisieren-benedikt-text-misslungener-beitrag

Haslbeck, Barbara (ed.) & Heyder, Regina (ed.) & Leimgruber, Ute (ed.) & Sandherr-Klemp, Dorothee (ed.). 2020: *Erzählen als Widerstand: Berichte über spirituellen und sexuellen Missbrauch an erwachsenen Frauen in der katholischen Kirche*. Münster: Aschendorf.

II. János Pál.1993: *II. János Pál pápa levele az Amerikai Egyesült Államok püspökeinek*: http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/en/letters/1993/documents/hf_jp-ii_let_19930611_vescovi-usa.html

Kießling, Klaus (ed.). 2011: *Sexueller Missbrauch – Fakten – Folgen – Fragen*. Ostfildern: Gründewald.

Lang, Hermann (ed.). 2009: *Gestörte Sexualität: Ursachen, Erscheinungsformen, Therapie*. Würzburg: Verlag Königshausen & Neumann.

Lew, Mike. 2001: *Als Junge mißbraucht*. München: Kösel-Verlag.

Lintner, Martin M. 2012: *Den Eros entgiften: Plädoyer für eine tragfähige Sexualmoral und Beziehungsethik*. Innsbruck: Tyrolia.

Lothstein, L. M. 1996: „Psychologische Theorien über Pädophilie und Ephebophilie". In Rossetti, Stephen J. & Müller: *Sexueller Missbrauch Minderjähriger in der Kirche. Psychologische, seelsorgliche und institutionelle Aspekte*. Matthias-Grünewald: Mainz, 31–60.

Mertes, Klaus. 2013: *Verlorenes Vertrauen: Katholisch sein in der Krise*. Freiburg im Breisgau: Herder.

Mertes, Klaus. 2018: „Ethische und theologische Beurteilung". In Sekretariat der Deutschen Bischofskonferenz (ed.), *Zum Umgang mit geistlichem Missbrauch. Fachtagung der Pastoralkommission (III), der Kommission für Geistliche Berufe und Kirchliche Dienste (IV) und der Jugendkommission (XII) am 31. Oktober 2018 im Erbacher Hof*. Bonn, 35–45.

MHG-Studie. 2018: *Sexueller Missbrauch an Minderjährigen durch katholische Priester, Diakone und männliche Ordensangehörige im Bereich der Deutschen Bischofskonferenz*.
https://www.zimannheim.de/fileadmin/user_upload/downloads/forschung/forschungsverbuende/MHG-Studie-gesamt.pdf

MKPK. 2019: „'Bocsánatot kérünk' – A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia gyermekvédelmi közleménye". *Magyar Kurír*. https://www.magyarkurir.hu/hirek/-bocsanatot-kerunk-magyar-katolikus-puspoki-konferencia-gyermekvedelmi-kozlemenye

Müller, Wunibald. 2010: *Verschwiegene Wunden: Sexuellen Missbrauch in der katholischen Kirche erkennen und verhindern – Mit einem Vorwort von Anselm Grün*. München: Kösel Verlag.

Nane Egyesület, Muszáj Munkacsoport. 2016: *Gyerekek elleni szexuális visszaélés – tények, megelőzés, támogatás*. http://nane.hu/wpcontent/uploads/2016/03/0311_muszaj_kiadvany_web.pdf

Pittet, Daniel. 2016: *Pater, ich vergebe Euch! Missbraucht, aber nicht zerbrochen*. Freiburg im Breisgau: Herder.

Prüller-Jagenteufel, Gunter (ed.) & Treitler, Wolfgang (ed.). 2021: *Verbrechen und Verantwortung. Sexueller Missbrauch von Minderjährigen in kirchlichen Einrichtungen*. Freiburg im Breisgau: Herder.

Quinn, Regina Ammicht (ed.). 2013: *„Guter" Sex: Moral, Moderne und die katholische Kirche*. Paderborn: Ferdinand Schöningh.

Reißmeier, Johann J. 2012: *Sexueller Missbrauch im kirchlichen Strafrecht. Verfahren – Zuständigkeiten – Strafen. Eine Handreichung*. Innsbruck: Tyrolia.

Robinson, Geoffrey. 2010: *Macht, Sexualität und die katholische Kirche: Eine notwendige Konfrontation*. Publik Forum.

Rossetti, Stephen J. & Lothstein, L.M. 1996: „Mythen über den Kindesmißhandler". In Rossetti, Stephen J. & Müller: *Sexueller Missbrauch Minderjähriger in der Kirche. Psychologische, seelsorgliche und institutionelle Aspekte*. Matthias-Grünewald: Mainz, 18–30.

Rossetti, Stephen J. (ed.) & Müller, Wunibald (ed.). 1996: *Sexueller Missbrauch Minderjähriger in der Kirche. Psychologische, seelsorgliche und institutionelle Aspekte*. Matthias-Grünewald: Mainz.

Striet, Magnus (ed.) & Werden, Rita (ed.). 2019: *Unheilige Theologie! Analysen angesichts sexueller Gewalt gegen Minderjährige durch Priester*. Freiburg im Breisgau: Herder.

Szent Ágoston. 1995: *Vallomások*. Budapest: Szent István Társulat.

Zollner, Hans. 2018: „'Istenem, miért hagytál el engem?' Spiritualitás és a szexuális bántalmazások kezelése". *Mérleg*. http://www.merleg-digest.eu/istenem-miert-hagytal-el-engem-spiritualitas-es-a-szexualis-bantalmazasok-kezelese

Voß, Heinz-Jürgen. 2011: *Geschlecht. Wider die Natürlichkeit*. Stuttgart: Schmetterling Verlag.

Wagner, Doris. 2014: *Nicht mehr ich. Die wahre Geschichte einer jungen Ordensfrau*. Wien: edition a.

Wagner, Doris. 2019: *Spiritueller Missbrauch in der katholischen Kirche*. Freiburg im Breisgau: Herder.

Müller, Wunibald (ed.) & Wijlens, Myriam (ed.). 2011: *Ans Licht gebracht: Weiterführende Fakten und Konsequenzen des sexuellen Missbrauchs für Kirche und Gesellschaft Taschenbuch.* Münsterschwarzach: Vier-Türme Verlag.

* Az összes online hivatkozás letöltési ideje: 2021. április 26.

**A könyvben szereplő összes idézet magyar fordítása, amelyek idegennyelvű szakirodalomból lettek átvéve, a könyv szerzőjétől származik.

Megjelent a Pesti Kalligram Kft., Budapest kiadásában 2021-ben.
Első kiadás. Oldalszám 424.
Felelős kiadó: Mészáros Sándor

Felelős szerkesztő: Toldi Veronika
Olvasószerkesztő: Torma Mária
A borítót és a könyvet Hrapka Tibor tervezte.

Készült 2021-ben a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben.
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató

kalligram.libricsoport.hu

Perintfalvi Rita progresszívan gondolkodó teológus, a bibliku tudományok doktora, a Grazi Egyetem posztdoktori oktatója, a Felszabtér Blog alapító főszerkesztője. Élénk közírói tevékenységet folytat, írásaiban a katolikus egyház megújítását és megtisztulását szorgalmazza. Felszabadítás-teológusként fáradhatatlanul szót emel az elnyomott, jogfosztott, bántalmazott emberek mellett, bármilyen okból érje is őket hátrányos megkülönböztetés a mai Magyarországon.

Ezt a könyvet én csak papírra vetettem, de valójában az élet írta. Egyházi közegben szexuálisan bántalmazott áldozatokkal való mély, emberi beszélgetések inspirálták. Ezek alatt a „gyónások" alatt végre valaki elmondhatta nekik, hogy ők teljesen ártatlanok, akkor is, ha ezt a legnehezebb elhinniük. A túlélők a könyvben vállalt szereplésükkel kiállnak a világ elé azért, hogy segítsenek sorstársaiknak és egyúttal tegyenek azért is, hogy másokkal ilyesmi soha ne történhessen meg. Így kapják vissza azt a hatalmat, amitől a tettesek megfosztották őket és újra cselekvőképessé válnak, ami a gyógyulásuk kezdete. Jóllehet ezek az esetek egyházi közegben történtek, mégis az élet minden területén meglevő hatalmi visszaélések ördögi dinamikáját leplezik le. Így tanulságai, következtetései és az általa kínált gyógyulási utak minden bántalmazottnak segíthetnek megérteni, hogy mi is történt velük és bátorítja őket annak kimondására, hogy ilyesmire nincs bocsánat!

Hazánkban hosszú évtizedek óta hallgatás övezi azokat a sötét titkokat, amelyekről a világ felvilágosultabb részein már elkezdődött a feltáró diszkurzus. Perintfalvi Rita könyve magára vállalja a forradalmi bátorságot, hogy szembenézzen egy borzalmas tabuval: a keresztény egyházak mögé rejtőző szexuális ragadozókkal. #leplezdleaszörnyet

(Péterfy-Novák Éva)

Perintfalvi Rita korunk hőse, nekifogott feltárni ezeket a pokoli bűncselekményeket, melyeket a templom vastag falai jól őriznek évszázadok óta. Vállalva ezzel a folyamatos zaklatást, gyűlölködést és fenyegetődzést azok részéről, akiknek érdekében áll fenntartani ezt a régóta rothadó embertelen rendszert. A rettenetes frusztrációk és felstilizált önbüntetések halójában vergődő egyházi emberek sokasága súlyos önhazugságba kényszerül, mivel nem vállalhatják szabadon identitásukat, egészséges emberi létezésüket minden természetes következményével együtt. Így a szeretet nevében a legaljasabb bűnöket cselekszik titokban, a gyóntató fülkék sötétjét kihasználva. Végtelenül hálás vagyok, hogy megjelenhet ez a könyv, amely által felismerhetjük, hogy „a titok bezár és megtanít hazugságban élni."

(Sárosdi Lilla)

kalligram.libricsoport.hu 3990 Ft
9 789634 682271
facebook/KalligramKiado